

SPOLOČNÝ PROGRAM ROZVOJA OBCÍ HORNÉHO LIPTOVA DO ROKU 2030

Spracovateľ: MAS Horný Liptov 2023

Spoločný program hospodárskeho rozvoja a sociálneho rozvoja obcí Horného Liptova do roku 2030

skrátene:

Spoločný program rozvoja obcí Horného Liptova do roku 2030 (SPRO do roku 2030)

Názov:	Spoločný program hospodárskeho Spoločný program hospodárskeho rozvoja a sociálneho rozvoja obcí Horného Liptova do roku 2030 (skrátene: Spoločný program rozvoja obcí Horného Liptova do roku 2030, SPRO do roku 2030)
Územné vymedzenie:	územie tvoria katastrálne územia obcí: Beňadiková, Hybe, Jakubovany, Jamník, Kanská, Kráľova Lehota, Liptovská Kokava, Liptovská Porúbka, Liptovský Hrádok, Liptovský Ján, Liptovský Ondrej, Liptovský Peter, Malužiná, Nižná Boca, Podtureň, Pribylina, Smrečany, Uhorská Ves, Vavrišovo, Važec, Veterná Poruba, Východná, Vyšná Boca, Závažná Poruba, Žiar
Územný plán obce - schválený (uviesť počet obcí)	áno – 21 nie – 4
Dátum schválenia SPRO	podľa prílohy č. 9.4
Obdobie spracovania aktualizácie dokumentu	12/2022 - 10/2023
Dátum platnosti	2023 - 2030
Verzia	1
Verejná publicita	webové sídla obcí, www.hornyliptov.sk

OBSAH

1	Úvod	6
1.1	Ako sme spoločne programovali.....	6
1.2	Štruktúra dokumentu.....	9
2	Analytická časť.....	11
2.1	Územie riešeného regiónu.....	11
2.2	Demografická analýza - obyvateľstvo	13
2.2.1	Počet obyvateľov	13
2.2.2	Veková štruktúra obyvateľov.....	22
2.2.3	Veľkostná štruktúra obcí podľa počtu obyvateľov.....	25
2.3	Sociálna a občianska vybavenosť	27
2.3.1	Sociálna vybavenosť	27
2.3.2	Zdravotníctvo	35
2.3.3	Školstvo.....	38
2.3.4	Občianska vybavenosť	41
2.4	Technická infraštruktúra	50
2.4.1	Zásobovanie pitnou vodou, ochrana vodných zdrojov.....	50
2.4.2	Čistenie odpadových vôd	54
2.4.3	Plynofikácia	58
2.4.4	Elektrifikácia	60
2.4.5	Telekomunikácie a internetizácia	62
2.4.6	Doprava a dopravná infraštruktúra	63
2.4.7	Odpadové hospodárstvo.....	70
2.5	Stav životného prostredia	79
2.5.1	Kvalita životného prostredia	79
2.5.2	Ovzdušie	84
2.5.3	Útvary podzemných vôd.....	86
2.5.4	Stav povrchových vôd	88
2.5.5	Degradácia pôdy	88
2.5.6	Štruktúra krajinej pokrývky a využitie územia	89
2.5.7	Priemet záujmov ochrany prírody	91
2.6	Hospodársky profil	94
2.7	Trh práce	102
2.7.1	Ekonomická aktivita obyvateľstva a trh práce.....	103
2.7.2	Ekonomická aktivita obyvateľstva a dochádzka za prácou.....	105
2.7.3	Nezamestnanosť	108
2.8	Financie	118
2.9	SWOT analýza regiónu.....	120
3	Strategický a programový rámec.....	123
4	Programová časť	125
4.1	Prehľad spoločných cieľov a opatrení	125
4.2	Spoločný súbor monitorovacích ukazovateľov.....	127
4.3	Súhrnný prehľad opatrení realizovaných obcami	129
4.4	Formuláre opatrení špecifických cieľov pre Horný Liptov	132
4.5	Formuláre opatrení špecifických cieľov pre obce.....	140

4.5.1	Beňadiková	140
4.5.2	Hybe	149
4.5.3	Jakubovany	164
4.5.4	Jamník.....	181
4.5.5	Konská	194
4.5.6	Kráľova Lehota	204
4.5.7	Liptovská Kokava	218
4.5.8	Liptovská Porúbka.....	230
4.5.9	Liptovský Hrádok.....	243
4.5.10	Liptovský Ján.....	268
4.5.11	Liptovský Ondrej	279
4.5.12	Liptovský Peter.....	291
4.5.13	Malužiná	305
4.5.14	Nižná Boca	317
4.5.15	Podtureň.....	327
4.5.16	Pribylina.....	335
4.5.17	Smrečany.....	350
4.5.18	Uhorská Ves.....	362
4.5.19	Vavrišovo	374
4.5.20	Vážec.....	387
4.5.21	Veterná Poruba.....	403
4.5.22	Východná.....	413
4.5.23	Vyšná Boca	424
4.5.24	Závažná Poruba	435
4.5.25	Žiar	447
5	Realizačná časť	461
5.1	Organizačné a komunikačné aspekty	461
5.2	System monitorovania a hodnotenia.....	461
5.3	Akčný plán	463
6	Finančná časť	520
7	Vplyvy na životné prostredie a posúdenie v procese SEA.....	525
8	Záver	525
9	Prílohy	526
9.1	Vyhodnotenie Spoločného programu hospodárskeho rozvoja a sociálneho rozvoja obcí Horného Liptova do roku 2022:.....	526
9.2	Stanovisko Okresného úradu životného prostredia k posudzovaniu vplyvov SEA	526
9.3	Poverenie pre manažovanie a koordináciu aktualizácie dokumentu SPRO.....	526
9.4	Uznesenia obecných zastupiteľstiev o schválení aktualizovaného dokumentu.....	526

Byť pripravený je najdôležitejší predpoklad úspechu“ (Henry Ford)

1 ÚVOD

1.1 AKO SME SPOLOČNE PROGRAMOVALI

Základy vzájomnej spolupráce subjektov na úrovni samosprávy, ale aj subjektov v občianskom a súkromnom sektore, ktoré priniesla realizácia programu LEADER v programovom období 2007 – 2013 v území Miestnej akčnej skupiny Horný Liptov, podnietili obce Horného Liptova k spracovaniu Spoločného programu hospodárskeho rozvoja a sociálneho rozvoja platného od roku 2015 do roku 2022. Nasledujúce programové obdobie 2014 – 2020, využívajúce európske štrukturálne a investičné fondy (EŠIF), ukázalo potrebu koncepčného, cieľavedomého a transparentného rozvoja územia, potrebu naďalej spolupracovať a plánovať rozvoj regiónu s prihliadaním na požiadavky a špecifiká jednotlivých obcí a subjektov na ich území.

Program hospodárskeho a sociálneho rozvoja je strednodobý rozvojový dokument, ktorý je vypracovaný v súlade s cieľmi a prioritami ustanovenými v národnej stratégii a zohľadňuje ciele a priority v programe vyššieho územného celku, na území ktorého sa obce nachádzajú a je vypracovaný s väzbou na územnoplánovaciú dokumentáciu obcí.

V zmysle zákona č. 539/2008 Z. z. o podpore regionálneho rozvoja v znení neskorších predpisov je existencia PHSR podmienkou pre možnosť získania zdrojov zo štátneho rozpočtu a doplnkových zdrojov pre rozvojové projekty obcí a mesta.

Tvorba PHSR je tak kľúčovým krokom v úsilí o zlepšovanie kvality života a dosahovania rovnováhy medzi životným prostredím, hospodárstvom a sociálnymi faktormi.

MAS Horný Liptov ako partnerská platforma so zameraním na integrovaný rozvoj vidieka, aktivizáciu a územnú spoluprácu, tak v roku 2015 prevzala na seba úlohu spracovať pre svojich členov a región *Spoločný program rozvoja obcí Horného Liptova do roku 2022* (skrátene SPRO do roku 2022). Spracovanie SPRO bolo realizované pre členov MAS Horný Liptov, t.j. 24 obcí a mesto Liptovský Hrádok.

Nakoľko v súčasnosti skončila platnosť dokumentu, vyvstáva potreba jeho aktualizácie.

Hlavné impulzy a dôvody aktualizácie a spracovania dokumentu:

- koniec programového obdobia, na ktoré bol vypracovaný a schválený predchádzajúci dokument SPRO Horného Liptova (2015-2022),
- legislatívne dôvody – povinnosti vyplývajúce z aktualizácie zákona č. 539/2008 Z. z. o podpore regionálneho rozvoja v znení neskorších predpisov a jeho novely č. 309/2014 zo 14. 10. 2014,
- zmeny vonkajších podmienok rozvoja – nové koncepčné rámce pre tvorbu a implementáciu stratégie (napr. Národná stratégia regionálneho a územného rozvoja Slovenskej republiky do roku 2030, Partnerská dohoda SR na roky 2021 - 2027, Agenda 2030, Vízia a stratégia rozvoja Slovenska do roku 2030),
- meniace sa zámery, aktivity a priority obcí a mesta v oblasti ich hospodárskeho a sociálneho rozvoja,
- dôležitosť spracovania strednodobého plánovacieho dokumentu na regionálnej úrovni v území, ktoré sa z hľadiska hospodárskeho a ekonomického významne ovplyvňuje. Definovanie väzieb a prepojení v tomto území môže zabezpečiť ekonomickú a sociálnu stabilitu a zabrániť tak možnému úpadku celého regiónu,

- nevyhnutnosť existencie formálneho dokumentu ako podkladu pre žiadosti o podporu na rozvoj zo štrukturálnych fondov EÚ a iných zdrojov na základe projektov,
- potreba aktualizácie analýz územia a rozhodujúcich regionálnych ekonomických, hospodárskych a sociálnych faktorov, definujúcich ekonomický, hospodársky a sociálny rozvoj územia regiónu a jednotlivých obcí (NUTS V) pre ďalšie obdobie
- zabezpečenie podmienok v území regiónu, ktoré by podporili *udržateľný dynamický inkluzívny rozvoj komunit a modernej inovačne orientovanej ekonomiky v regióne, v meste a obciach v prospech zlepšenia životných podmienok ich obyvateľov, kvality prostredia, podmienok pre využitie ich špecifických potenciálov, udržateľné a efektívne využívanie ľudských, ekonomických a prírodných zdrojov, ich rozvoj a ochrana* (hlavný cieľ Národnej stratégie regionálneho a územného rozvoja Slovenskej republiky do roku 2030)
- zabezpečenie súladu strategického dokumentu obce s novou Metodikou tvorby a implementácie programov hospodárskeho rozvoja a sociálneho rozvoja pre programové obdobie po roku 2020

Forma spracovania aktualizácie dokumentu

Spracovanie aktualizácie dokumentu bolo zachované v štruktúre tak, ako to bolo nastavené v prvotnom dokumente. Každá obec mala k dispozícii vlastné podklady, vlastnú časť SPRO. Spoločnou časťou boli analýzy územia celého regiónu, v ktorom sa obec nachádza, ktoré ju ovplyvňuje a môže z regionálneho hľadiska mať vplyv na realizáciu strategických cieľov definovaných pre región a jednotlivú obec.

Pri spracovaní boli východiskom údaje a podklady, ktoré poskytli jednotlivé obce. Spracovateľ do poskytovaných informácií a podkladov nezasahoval a prebral ich tak, ako boli obcami poskytnuté. Spoločné analýzy boli spracované ako aktualizácia údajov k poslednému možnému dátumu, ku ktorému tieto informácie boli dostupné.

Nadradené dokumenty a dokumenty, ktoré boli použité pri aktualizácii SPRO a s ktorými je v súlade:

- Program Slovensko 2021 – 2027
- Partnerská dohoda a Operačný program Slovensko
- PHSR Žilinského samosprávneho kraja 2021+ „hrajZAKraj“
- Integrovaná územná stratégia ŽSK
- Liptov 2030 – Integrovaná územná stratégia UMR
- Stratégia CLLD Horného Liptova do roku 2020
- Národný program rozvoja vidieka SR - Program rozvoja vidieka SR 2014 – 2022
- Plán rozvoja verejných kanalizácií pre územie SR 2021 – 2027
- Plán rozvoja verejných vodovodov pre územie SR 2021 -2027
- Správa o kvalite ovzdušia v SR 2021 (SHMÚ)
- Hodnotenie stavu útvarov podzemných vôd
- Správa o stave ŽP SR 2021
- Správa o emisiách 2022
- Identifikácia stupňov ohrozenia zmenou klímy na úrovni samospráv SR (2023) – ekonomická analýza IEP pri MŽP SR
- ÚPD jednotlivých obcí
- ÚPD Žilinského samosprávneho kraja
- Atlas rómskych komunít 2019

Postup spracovania dokumentu

V prvej fáze prípravy aktualizácie SPRO regiónu Horný Liptov kancelária MAS zorganizovala informačné stretnutie pre zástupcov samospráv členských obcí a mesta. Cieľom tohto stretnutia bolo informovať o potrebe aktualizácie dokumentu, o možnosti oslovenia záujmových skupín a ich zapojenia sa do spolupráce a o aktuálnych možnostiach čerpania financií z EÚ a národných zdrojov na projektové zámery. Informačno-sieťovacia fáza prípravy aktualizácie dokumentu vyústila do Zmluvy o združení finančných prostriedkov na spracovanie aktualizácie Spoločného programu rozvoja obcí. Jej spracovaním poverili obce Miestnu akčnú skupinu Horný Liptov, spracovateľa dokumentu platného do roku 2022. Samostatnou súčasťou aktualizovaného dokumentu je aj vyhodnotenie realizácie SPRO do roku 2022.

V druhej fáze a-SPRO sme sa zamerali na aktualizáciu analytickej časti, t.j. komplexného hodnotenia a analýzy východiskovej situácie regiónu jednotlivých obcí a mesta nachádzajúcich sa v území MAS Horný Liptov. Aktualizácia súvisela aj s odhadom ich budúceho vývoja s dôrazom na možné riziká a ohrozenia vo väzbe na existujúce relevantné stratégie a koncepcie a aktualizáciu využívania vnútorného potenciálu územia, jeho limitov a rozvoja, definovanie podmienok udržateľného rozvoja územia, jednotlivých obcí a mesta.

Do aktualizácie SPRO (a-SPRO) Horného Liptova bol zainteresovaný predovšetkým metodický tím zložený z pracovníkov kancelárie MAS Horný Liptov, odborného garanta z oblasti regionálneho plánovania a rozvoja v ŽSK a delegovaní zástupcovia pracovných skupín z 25 obcí a mesta.

Malé pracovné skupiny boli vytvorené na úrovni obcí a ich zloženie predstavovalo zastúpenie samosprávy a záujmových skupín: poľnohospodárov, lesníkov, urbárov, SHR, SZČO, podnikateľských subjektov na úrovni obcí v rôznych oblastiach (CR, IT, priemysel...), občianskeho sektora, neziskového sektora a záujmových združení pôsobiacich v obciach.

Delegovaní zástupcovia z obcí a mesta pracovali vo väčších skupinách v rámci plánovacích stretnutí s metodickým tímom, organizovaných v kancelárii spracovateľa MAS Horný Liptov.

Výsledkom týchto stretnutí bola aktualizácia stratégie rozvoja osobitne pre jednotlivé obce a mesto pri zohľadnení vnútorných špecifik s určením hlavných smerov, priorít a cieľov rozvoja obcí a mesta. Pri spracovaní aktualizácie boli rešpektované princípy regionálnej politiky s cieľom dosiahnuť vyvážený udržateľný rozvoj územia s definovaním rozhodujúcich strategických priorít v obciach a meste s významným dopadom na región a územie MAS Horný Liptov. Zároveň sa aktualizovali opatrenia a aktivity na zabezpečenie realizácie programu rozvoja obcí a mesta – spracované pre každú jednotlivú obec a mesto územia MAS Horný Liptov. Následná kontrola a proces pripomienkového konania sa uskutočnil na úrovni písomnej komunikácie metodického tímu a delegovaných zástupcov jednotlivých obcí a mesta. Nakoľko sa jedná o aktualizáciu existujúceho funkčného dokumentu širšia verejnosť bola len informovaná, a to na úrovni obcí.

Výstupom je aktualizácia základného dokumentu strednodobého strategického integrovaného plánovania rozvoja obcí a skupiny obcí, ktorá je potrebná pre realizáciu zámerov v jednotlivých obciach, ale aj zámerov, ktoré pri realizácii môžu mať okrem obecného aj regionálny dopad. Tieto zámery boli zadefinované na úrovni regiónu Horný Liptov.

Aktualizácia SPRO plní úlohu programovacieho dokumentu pre implementáciu EŠIF na regionálnej úrovni v období 2021-2027+. Je zároveň kľúčovým nástrojom implementácie a územnej koordinácie napĺňania cieľov Národnej stratégie regionálneho rozvoja, nástrojom integrácie verejných politík na úrovni regiónov a obcí, relevantným východiskom pre programové rozpočtovanie obcí a užitočným, efektívnym a vecným nástrojom pre potreby orgánov samosprávy.

Aktualizácia SPRO je plánovacím dokumentom obsahujúcim akčný plán realizácie zámerov v riešenom území. Spoločným prístupom k územiu regiónu bude možné efektívnejšie plánovať jeho rozvoj a sledovať dopady realizovaných aktivít. Výstupy a realizácia činností bude sledovaná na úrovni ukazovateľov výstupov definovaných v a-SPRO a sledovaním monitorovacích ukazovateľov.

Vyhodnocovanie výstupov a dopadov ako aj sledovanie monitorovacích ukazovateľov za obce a región bude na základe poverenia vykonávať MAS Horný Liptov.

Personálne zabezpečenie procesu aktualizácie dokumentu

Proces aktualizácie dokumentu SPRO Horného Liptova bol personálne zabezpečený predovšetkým metodickým tímom zloženým z pracovníkov kancelárie MAS Horný Liptov Marcelou Herichovou a Ing. Ingrid Pavlíkovou a odborným garantom z oblasti regionálneho plánovania a rozvoja v ŽSK Ing. Jánom Pavlíkom, PhD. Súčasťou metodického tímu a poverenou spracovateľkou aktualizácie dokumentu bola Mgr. Lenka Janovčíková. Na úrovni obcí boli sformované malé pracovné skupiny, zložené z členov zastupiteľských orgánov obce a zástupcov ich záujmových skupín. Tieto pracovné skupiny delegovali svojich zástupcov, ktorí následne pracovali vo väčších skupinách a sprostredkovali svoje požiadavky, zámery, aktivity a potreby v súvislosti s aktualizáciou dokumentu.

Počas obdobia implementácie strategických rozvojových dokumentov sa ťažisko práce týchto pracovných skupín, v ktorých majú svoje zastúpenie rôzne záujmové skupiny, presunie do polohy monitorovania a hodnotenia dopadu implementácie stratégie na kvalitu života obyvateľov územia.

1.2 ŠTRUKTÚRA DOKUMENTU

Základným dokumentom podpory regionálneho rozvoja podľa § 5 písmeno d) zákona č. 539/2008 Z. z. o podpore regionálneho rozvoja v znení neskorších predpisov a jeho novely č. 309/2014 je „*spoločný program hospodárskeho rozvoja a sociálneho rozvoja obcí (SPHRSR)*“, ďalej len „*spoločný program rozvoja obcí (SPRO)*“. V nadväznosti na uvedenú terminológiu je názov aktualizovaného dokumentu zachovaný a doplnený o územné vymedzenie a dobu platnosti strednodobého dokumentu pre platné programové obdobie (7 rokov), a to nasledovne:

- názov aktualizovaného dokumentu:
Spoločný program hospodárskeho rozvoja a sociálneho rozvoja obcí Horného Liptova do roku 2030
- skrátené:
Spoločný program rozvoja obcí Horného Liptova do roku 2030 (SPRO do roku 2030)

Strategický dokument pre jednotlivé obce, mesto a región Horný Liptov je spracovaný ako **aktualizácia** spoločného PHSR obcí, ktorý bol platný do roku 2022.

Vízia je spoločná pre región Horného Liptova. Obce si definovali svoje vlastné vízie, ktoré smerujú k naplneniu tej regionálnej. Strategický cieľ a špecifické ciele sú spoločné pre obce aj región a boli ponechané v pôvodnom znení aj v rámci aktualizácie dokumentu.

Aktualizácia dokumentu prináša výraznejšie zmeny len v rámci definície opatrení a v rámci špecifikácie indikatívnych aktivít, ktoré boli doplnené a detailnejšie rozpracované v súlade nadradeným dokumentom PHSR ŽSK a aktuálnymi potrebami územia.

Základný obsah SPRO pozostáva z hlavného dokumentu a jeho príloh. Aktualizovaný dokument je spracovaný v súlade s odporúčanou Metodikou tvorby PHRSR (2022) a v súlade so zákonom č. 539/2008 Z. z. o podpore regionálneho rozvoja v znení neskorších predpisov. Dokument je aktualizovaný za celé územie spoločne až po spracovanie strategického a programového rámca. Nasledujúca kapitola *Programová časť* je aktualizovaná samostatne za každú obec a mesto spracovávaného územia s jednotnou štruktúrou: krátkym úvodom, vlastnou SWOT analýzou a víziou obce/mesta a následným priradením zámerov jednotlivých obcí/mesta k špecifickým cieľom a opatreniam. Pri vypracovaní aktualizácie strategických a programových častí sa vychádzalo z predchádzajúceho SPRO, ktoré bolo spracované v roku 2015 s platnosťou do roku 2022. Zámery, ktoré boli v tomto čase zrealizované a ukončené, vyhodnocuje samostatná kapitola *Vyhodnotenie SPRO do roku 2022*. Nezrealizované zámery z tohto obdobia boli aktualizované v súlade s jednotlivými plánmi obcí a platnou legislatívou.

Obce si definovali svoje zámery, činnosť svojich pracovných skupín pre aktualizáciu SPRO a informovanie verejnosti na vlastnom území samostatne. Na základe stretnutí s pracovnými skupinami delegovaných zástupcov obcí a mesta s metodickým tímom spracovateľa boli ich zámery, potreby a ciele zapracované do dokumentu a následne pripomienkované v rámci ich vlastných komisií. Aktualizovaný návrh dokumentu bol predložený na prerokovanie a schválenie obecnému / mestskému zastupiteľstvu. Schválenie SPRO dokladujú prijaté uznesenia.

Celá časť venovaná obciam sa v dokumente rieši ako **aktualizácia Spoločného programu rozvoja obcí**.

2 ANALYTICKÁ ČASŤ

2.1 ÚZEMIE RIEŠENÉHO REGIÓNU

Územie regiónu Horný Liptov sa nachádza v severnej časti Slovenskej republiky na území Žilinského kraja v okrese Liptovský Mikuláš v jeho východnej časti.

Obrázok 1: Poloha regiónu Horný Liptov v rámci SR

Obrázok 2: Región Horný Liptov

➤ Geografická poloha

Okres Liptovský Mikuláš s rozlohou 1 341,03km² (19,7% výmery kraja) je najväčším okresom Žilinského kraja. Región Horný Liptov so svojou výmerou 800,77km² tvorí 59,7% územia okresu Liptovský Mikuláš.

Región Horný Liptov leží vo východnej časti Liptovskej kotliny, z južnej a severnej strany lemovaný hrebeňmi pohoria Nízkyh, Vysokých a Západných Tatier. Vysoká lesnatosť územia vytvára vhodné predpoklady pre rozvoj odvetví v oblasti lesníctva. Štruktúra krajinej pokrývky s relatívne nízkym podielom ornej pôdy a rozsiahlejších zastavaných území zabezpečuje ekologicky vyváženú a stabilnú krajinu. Významným fenoménom územia je vysoká koncentrácia osobitne chránených území prírody a krajiny, Tatranský národný park a Národný park Nízke Tatry, ktoré sú súčasne aj nadregionálnymi biocentrami (chránené územia NATURA, Chránené vtáčie územia (CHVÚ), ktoré významne ovplyvňujú hospodársku činnosť v území).

Z geomorfologického hľadiska jadro územia spadá do geomorfologického celku Podtatranskej kotliny, a jej podcelku Liptovskej kotliny. Údolné rovinné časti nesú pomenovanie Liptovské nivy. Svahové časti kotliny spadajú do Hybianskej a Smrečianskej pahorkatiny.

Liptovská kotlina je rozčlenená geomorfologickým celkom Kozie chrbty, podcelkom Važeckého chrbta. Kozie chrbty tak oddeľujú časť Čierneho a Bieleho Váhu.

Liptovská kotlina je obklopená geomorfologickým celkom Tatier a Nízkyh Tatier. Geomorfologický celok Tatier je reprezentovaný predovšetkým Západnými Tatrami. Ide o časti Liptovských Tatier, Červených vrchov a Liptovských kôp. Okrajovo územie zasahuje do podcelku Východných Tatier, časti Vysokých Tatier. V rámci geomorfologického celku Nízke Tatry územie zasahuje do podcelku Ďumbierskych Tatier (časť Demänovské vrchy a Ďumbier) a Kráľovohoľských Tatier.

Región Horný Liptov hraničí na severe s Poľskom, pričom neexistuje žiadny spoločný hraničný prechod s výnimkou turistických prechodov na poľskú stranu v oblasti Kasprovho vrchu. Na juhu hraničí s regiónom Horehronie, okresom Brezno v Banskobystrickom kraji a na východe s regiónom Spiš v Prešovskom kraji.

Územie leží na osi hlavného medzinárodného dopravného koridoru východ a západ, čomu zodpovedá aj rozvinutá hlavná cestná a železničná infraštruktúra.

Mazúr, E., Lukniš M., 1986: Geomorfologické členenie SSR a ČSSR. Časť Slovensko. Slovenská kartografia, Bratislava.

Krajina je akcentovaná významnými krajinnými prvkami a symbolmi. Významným fenoménom územia je vrch Kriváň a Baranec v geomorfologickom celku Tatier. Rovnako významným fenoménom je Ďumbier a Poludnica. Ďalším fenoménom krajiny je rieka Váh, vrátane jeho pramenných oblastí Bieleho a Čierneho Váhu.

Z geomorfologického hľadiska je známa a významná Jánska dolina, Bocianska dolina, Čertovica, dolina Čierneho Váhu, ale aj Hybická tiesňava.

Z hľadiska členitosti reliéfu – krajinných typov je údolie tvorené pahorkatinami. Iba v blízkosti Váhu a Belej sú vytvorené úzke pásy rovín až zvlnených rovín. Z južnej strany je kotlina lemovaná vyššími hornatinami s plynulým prechodom cez nižšie hornatiny a vrchoviny. Zo severnej strany veľhornatiny strmo prechádzajú cez úzky pás vyšších hornatín do pahorkatín (Tremboš, P., Minár).

2.2 DEMOGRAFICKÁ ANALÝZA - OBYVATEĽSTVO

Nasledujúce údaje uvedené v tabuľkách a grafickom vyjadrení sú základným vstupom pre spracovanie ďalších kapitol SPRO. Pohyby obyvateľstva v regióne horný Liptov, ako spracovávanej oblasti, sú porovnávané s demografickou situáciou okresu Liptovský Mikuláš a s demografiou Žilinského kraja.

Demografické údaje a výstupy nám naznačujú možné demografické vývojové trendy spracovávaného územia, ktoré majú dopad na oblasť školstva, sociálnu oblasť, ale aj vplyv na oblasť ekonomickú a hospodársku. Demografické vývojové trendy sú predpokladom rozvojového potenciálu alebo úpadku a sú dôležitým faktorom pri strategickom plánovaní vo všetkých spracovávaných oblastiach.

2.2.1 POČET OBYVATEĽOV

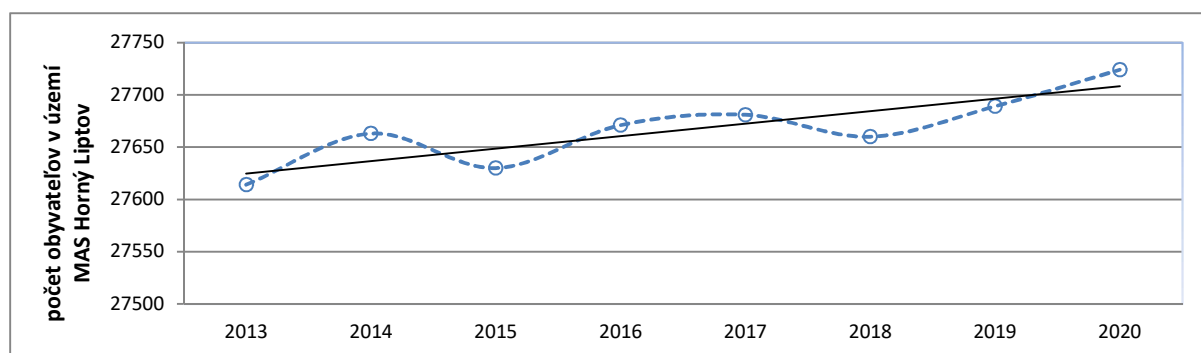
Okres Liptovský Mikuláš s počtom obyvateľov 71 685 v roku 2021 má 10,4% podiel na celkovej populácii Žilinského kraja. Hustotou osídlenia 53,6 obyvateľov/km² je druhým najmenej osídleným okresom v Žilinskom kraji. Región Horný Liptov s počtom obyvateľov 27 460 predstavuje 38,31% z celkového počtu obyvateľov okresu. Rovnako hustota osídlenia je nízka, **iba 34,29 obyvateľov/km²**, čo je dôsledok geomorfologického členenia územia.

Z analýzy počtu obyvateľov v regióne Horný Liptov vyplynulo, že počet obyvateľov regiónu v sledovanom období rokov 2013 - 2021 sa pohybuje v rozmedzí 38,04% - 38,30% z celkového počtu obyvateľov okresu Liptovský Mikuláš. Z prehľadov je zrejmé, že počet obyvateľov v regióne Horného Liptova mierne percentuálne stúpa, čo je však spôsobené poklesom počtu obyvateľ v rámci okresu (viď Tabuľka 1 a Graf 1 a 2).

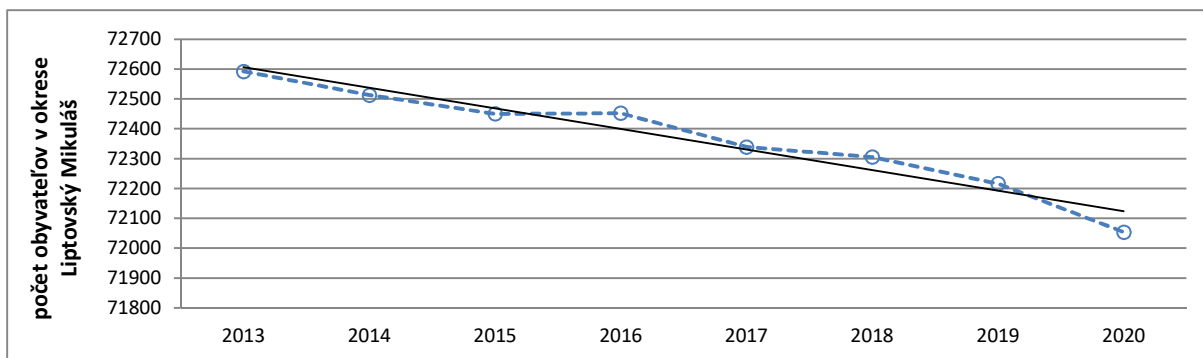
V okrese Liptovský Mikuláš má počet obyvateľov regresívny vývoj, naopak v oblasti Horného Liptova je vývoj počtu obyvateľov mierne progresívny. Medzi rokmi 2020 a 2021 došlo k významnejšiemu poklesu počtu obyvateľov na sledovanom území. Na základe analýzy však možno usudzovať, že územie Horného Liptova je územím, v ktorom majú ľudia záujem žiť a trvale bývať. **Progresia je spôsobená najmä migráciou, ktorá je významnejšia ako prirodzený prírastok obyvateľstva.**

Tabuľka 1 Počet obyvateľov v regióne Horný Liptov podľa jednotlivých rokov. Zdroj: ŠÚ SR

Počet obyvateľov	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021
územie MAS Horný Liptov	27614	27663	27630	27671	27681	27660	27689	27724	27460
okres Liptovský Mikuláš	72592	72513	72450	72452	72339	72305	72216	72054	71685
percentuálne zastúpenie v rámci okresu	38,04	38,14	38,13	38,19	38,26	38,25	38,34	38,47	38,30

Graf 1 Počet obyvateľov v regióne Horný Liptov podľa jednotlivých rokov. Zdroj: ŠÚ SR

Graf 2 Počet obyvateľov v okrese Liptovský Mikuláš podľa jednotlivých rokov. Zdroj: ŠÚ SR

➤ **Prognóza vývoja obyvateľstva v slovenských okresoch do roku 2035**

(monografia SAV Prognostického ústavu SAV a INFOSTAT)

Hlavné demografické trendy zreteľné na celoštátnej úrovni možno vidieť aj na úrovni regionálnej. Prírastky obyvateľstva sa znižujú a obyvateľstvo starne. V priebehu nasledujúcich desaťročí pribudnú okresy s prirodzeným a celkovým úbytkom obyvateľstva, zvýši sa aj jeho priemerný vek. Medzi základnými predpokladmi prognózy je zmenšovanie rozdielov v reprodukčnom správaní obyvateľstva. Podľa prognózy vzniknú do roku 2035 tri regióny s kladným populačným potenciálom, v ktorých bude prírastok obyvateľstva a relatívne mladá veková štruktúra. Jedným bude pás od okresov Kežmarok a Stará Ľubovňa na juhovýchod po okres Michalovce. Druhý – na severe stredného Slovenska – sa bude skladať z okresov Námestovo, Tvrdošín a Bytča. Tretí budú tvoriť okresy v zázemí Bratislavy – Senec a Malacky.

Takzvaný depopulačný región, teda s nízkym populačným potenciálom (úbytok obyvateľstva a intenzívne populačné starnutie) bude na rozhraní západného a stredného Slovenska. Pôjde o pás okresov od Martina po Levice. Región s podpriemerným populačným potenciálom bude tvoriť skupina okresov ohraničená na západe širším zázemím Bratislavy (mimo okresu Trnava), na severe oravskými a kysuckými okresmi a na východe okresmi Poprad, Rožňava, Revúca, Rimavská Sobota a Lučenec. K okresom s podpriemerným populačným potenciálom budú patriť aj dva východoslovenské – Medzilaborce a Humenné a väčšina mestských okresov Bratislavy a Košíc (okrem Košice I a Košice II).

Úbytok obyvateľstva a jeho starnutie v okresoch s nízkym populačným potenciálom sa odrazia na spôsobe života a životnej úrovni. Strata dynamiky a stagnácia sa prejaví najmä na trhu práce, súčasne pôjde o regióny s vysokými nárokmi na zdravotnú, sociálnu starostlivosť a služby pre seniorov.

Porovnanie prognózy vývoja obyvateľstva - okres Liptovský Mikuláš

Priemerný vek	v roku 2013	40,97 roka
	v roku 2021	43,07 roka
	v roku 2035	47,54 roka

Živonarodené deti	v roku 2013	9,78	zomretých	9,91	na 1000 obyv.
	v roku 2035	6,76	zomretých	11,99	na 1000 obyv.

Dlhodobý predpoklad demografického vývoja okresu Liptovský Mikuláš naznačuje výrazné starnutie populácie, čo bude mať dopad predovšetkým na oblasť školstva, oblasť zdravotníctva a sociálnu oblasť.

➤ **Vývoj počtu obyvateľov v regióne podľa obcí**

Počet obyvateľov regiónu má celkovo progresívny vývoj. V území je 10 obcí, ktoré vykazujú regresívny demografický vývoj, v prípade ďalších **10 obcí je vývoj výrazne progresívny a 5 obcí má pomerne vyrovnanú demografickú krivku**. Týchto 15 obcí významne ovplyvňuje priaznivý demografický vývoj celého územia regiónu.

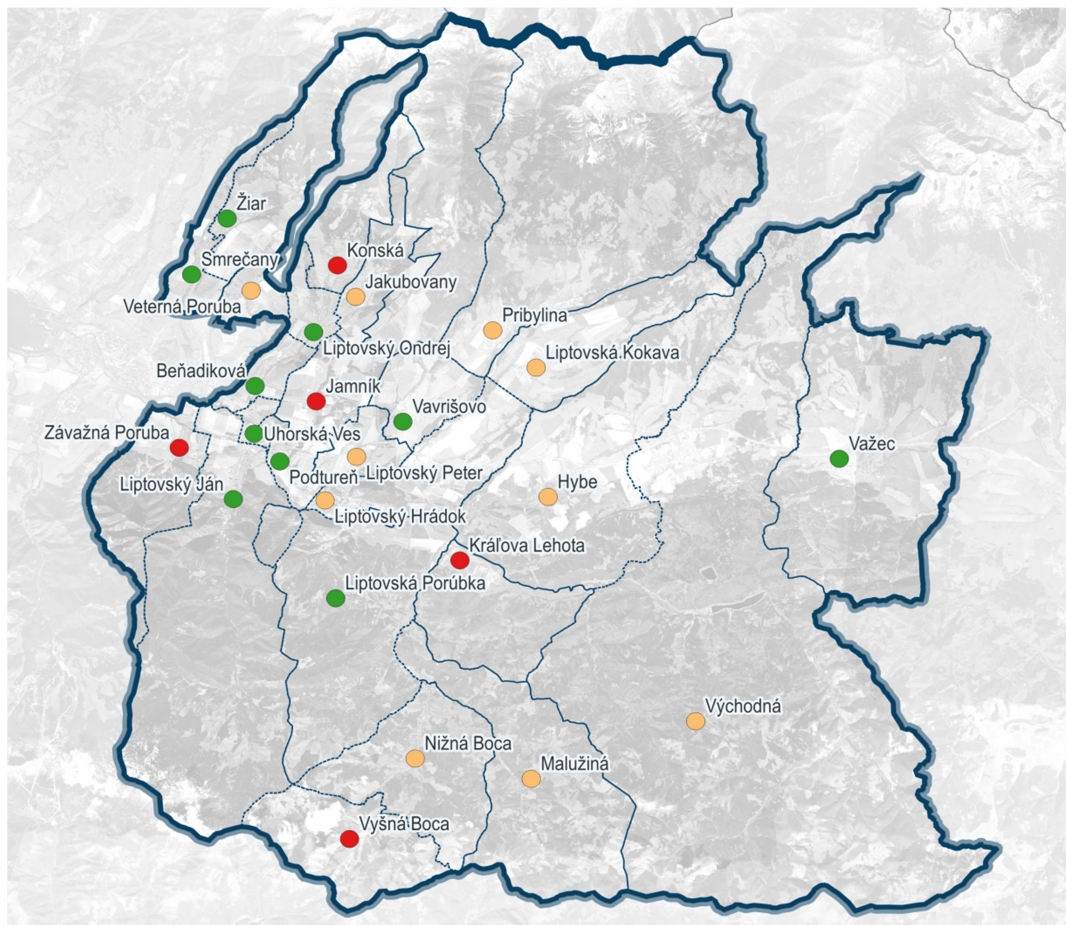
Tabuľka 2 Celkové počty obyvateľov v regióne Horný Liptov podľa jednotlivých obcí. Zdroj: ŠÚ SR

Obec/Mesto	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021
Beňadiková	470	481	491	489	508	510	536	543	534
Hybe	1507	1489	1492	1485	1471	1467	1454	1461	1466
Jakubovany	404	402	388	374	366	363	367	367	365
Jamník	475	459	450	443	455	459	460	460	484
Konská	215	215	218	212	213	216	227	222	224
Kráľova Lehota	593	593	586	583	590	602	604	610	596
Liptovská Kokava	969	959	975	976	963	965	967	954	927
Liptovská Porúbka	1144	1172	1149	1171	1175	1192	1185	1166	1235
Liptovský Hrádok	7608	7629	7606	7572	7528	7441	7397	7354	7087
Liptovský Ján	1040	1055	1066	1073	1070	1098	1096	1092	1085
Liptovský Ondrej	613	599	612	616	614	617	615	630	648
Liptovský Peter	1372	1370	1372	1352	1340	1312	1318	1351	1314
Malužiná	268	257	252	249	241	240	230	223	231
Nižná Boca	160	164	162	163	163	167	163	163	153
Podtureň	1022	1014	1041	1057	1090	1107	1117	1111	1079
Pribylina	1345	1329	1318	1307	1323	1311	1312	1324	1323
Smrečany	617	623	613	640	653	674	680	685	699
Uhorská Ves	471	471	473	485	488	496	500	532	550
Vavrišovo	664	672	674	697	697	695	690	695	676
Važec	2351	2361	2352	2379	2376	2384	2415	2437	2374
Veterná Poruba	378	372	381	378	379	375	380	375	366
Východná	2157	2172	2144	2130	2139	2128	2139	2151	2226
Vyšná Boca	91	109	104	104	104	108	101	99	108
Závažná Poruba	1245	1252	1267	1281	1284	1273	1268	1249	1245
Žiar	435	444	444	455	451	460	468	470	465
Spolu	27 614	27 663	27 630	27 671	27 681	27 660	27 689	27 724	27 460

Tabuľka 3 Celkový prírastok (migračný a prirodzený) v obciach za obdobie 2013 - 2021, rozdelenie obcí s progresívnym a regresívnym vývojom. Zdroj: ŠÚ SR, vlastný výpočet spracovateľa.

Obce s progresívnym demografickým vývojom	Celkový prírastok 2013 - 2021
Podtureň	104
Uhorská Ves	78
Beňadiková	76
Smrečany	71
Važec	67
Liptovský Ján	45
Vavrišovo	42
Liptovský Ondrej	33
Žiar	22
Liptovská Porúbka	13
Obce s regresívnym demografickým vývojom	Celkový prírastok 2013 - 2021
Nižná Boca	-3

Liptovský Peter	-13
Veterná Poruba	-15
Východná	-16
Liptovská Kokava	-17
Pribylina	-27
Jakubovany	-35
Malužiná	-42
Hybe	-58
Liptovský Hrádok	-338
Obce so stabilným demografickým vývojom	Celkový prírastok 2013 - 2021
Jamník	1
Kráľova Lehota	8
Vyšná Boca	8
Konská	10
Závažná Poruba	19

Obrázok 1 Mapa demografického vývoja

Legenda:

- obce s progresívnym demografickým vývojom
- obce s regresívnym demografickým vývojom
- obce so stabilným demografickým vývojom

➤ Prírastky a úbytky počtu obyvateľov

V regióne sme sledovali najmä 3 oblasti

- absolútne prírastky alebo úbytky v jednotlivých obciach,
- prirodzené prírastky (narodenie) a úbytky (úmrtie). V prípade prevládajúcich úmrtí je prirodzený prírastok záporný (-),
- **migračné prírastky a migračné úbytky**. V prípade väčšieho vysťahovania obyvateľov je počet záporný (-).

V Tabuľke 3 sú uvedené obce v poradí od najväčších prirodzených a migračných prírastkov spolu po záporné prírastky (úbytky).

Dlhodobý vývoj obcí v regióne Horný Liptov s najvyšším a najnižším prirodzeným prírastkom za obdobie od roku 2013 - 2021

V regióne Horného Liptova sú **2 obce**, v ktorých je **prirodzený prírastok** za obdobie 2013 - 2021 **vyšší ako 10 obyvateľov** a ďalších **6 obcí** s kladným prirodzeným prírastkom za referenčné obdobie 2013 - 2021, **ktorý je však nižší ako 10 obyvateľov**.

17 obcí v regióne vykazuje za referenčné obdobie **kladný migračný prírastok**. V dvoch obciach, v Smrečanoch a vo Važci, je tento prírastok výrazný.

Štyri obce vykazujú výrazný migračný úbytok obyvateľov. V troch prípadoch sa jedná o obce, ktoré z hľadiska veľkosti a počtu obyvateľov patria do kategórie 1000 – 5000 obyvateľov, v prípade Liptovského Hrádku je to nad 5000 obyvateľov. V obci Malužiná s priemerným počtom obyvateľov 243 je migračný úbytok **skutočne zásadný**.

Veľké migračné úbytky, ako aj značné prirodzené úbytky, významne ovplyvňujú regresívny vývoj obyvateľstva v týchto obciach.

Tabuľka 4 Dlhodobý vývoj počtu obyvateľov v obciach Horného Liptova za obdobie 2013-2021 prírastky osobitne.

Zdroj: ŠÚ SR, vlastné vyhodnotenie spracovateľom

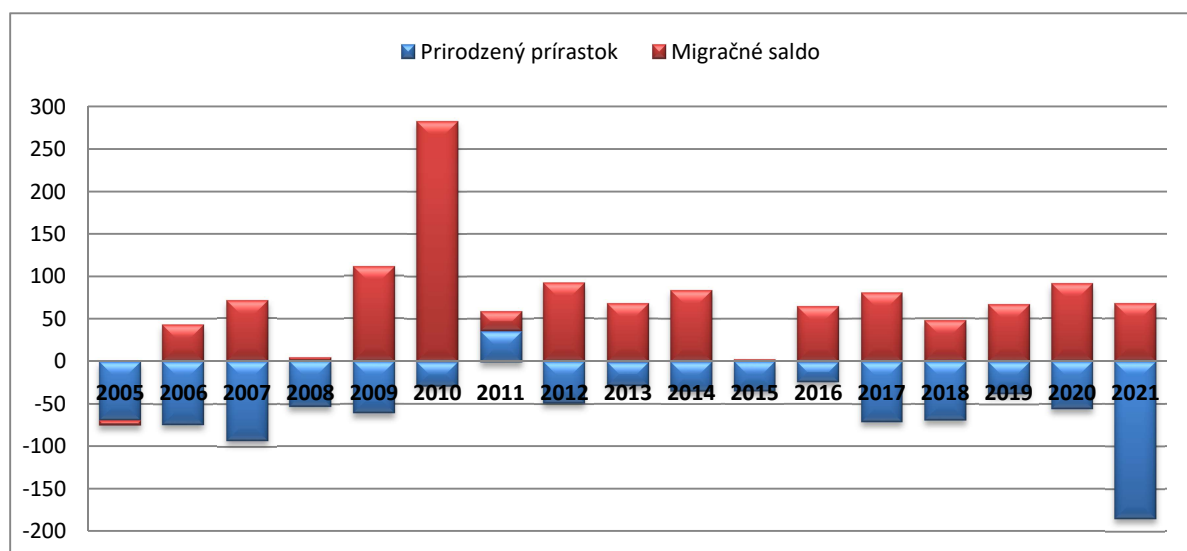
Obec/mesto	Prirodzený prírastok	Obec/mesto	Migračný prírastok
Podtureň	31	Smrečany	120
Liptovský Peter	18	Važec	104
Liptovská Porúbka	9	Závažná Poruba	96
Liptovský Ján	8	Uhorská Ves	87
Kráľova Lehota	6	Beňadiková	76
Konská	4	Podtureň	73
Pribylina	3	Vavrišovo	56
Liptovský Ondrej	1	Liptovská Kokava	53
Beňadiková	0	Žiar	41
Vyšná Boca	-1	Liptovský Ján	37
Malužiná	-5	Liptovský Ondrej	32
Nižná Boca	-8	Jamník	16
Veterná Poruba	-8	Vyšná Boca	9
Uhorská Ves	-9	Konská	6
Vavrišovo	-14	Nižná Boca	5
Jamník	-15	Liptovská Porúbka	4
Východná	-16	Kráľova Lehota	2
Žiar	-19	Jakubovany	0
Jakubovany	-35	Východná	0
Važec	-37	Veterná Poruba	-7
Hybe	-48	Hybe	-10

Smrečany	-49
Liptovská Kokava	-70
Závažná Poruba	-77
Liptovský Hrádok	-210

Pribylina	-30
Liptovský Peter	-31
Malužiná	-37
Liptovský Hrádok	-128

Tabuľka 5 Dlhodobý vývoj počtu obyvateľov v regióne horný Liptov za obdobie 2005 - 2021, vlastné vyhodnotenie spracovateľom

	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021
Prírodný prírastok	-69	-74	-93	-53	-61	-29	36	-49	-28	-35	-35	-24	-71	-69	-38	-56	-185
Migračné saldo	-6	43	71	4	111	283	23	92	68	84	2	65	81	48	67	91	68
Celkový prírastok	-75	-31	-22	-49	50	254	59	43	40	49	-33	41	10	-21	29	35	-117

Graf 3 Dlhodobý vývoj počtu obyvateľov v regióne Horný Liptov za obdobie 2005 - 2021 (k Tabuľke 5). Zdroj: ŠÚ SR

Z uvedených analýz vyplýva, že na základe sledovaného referenčného obdobia na úrovni regiónu Horný Liptov má z dlhodobého hľadiska **prírodný prírastok obyvateľstva vždy zápornú hodnotu** (s výnimkou v roku 2011) a **migrácia do územia výrazne prevyšuje prírodné prírastky**. Najväčší migračný nárast nastal v roku 2010 a dlhodobo je migrácia v regióne kladná. Predpokladom je, že kladnú hodnotu migrácie v regióne udržiava výstavba bytových domov v obciach a vytvorenie podmienok pre výstavbu IBV (individuálna bytová výstavba).

➤ Rómske obyvateľstvo

Zhrnutie: V rámci Žilinského samosprávneho kraja je v okrese Liptovský Mikuláš najvyššia koncentrácia rómskeho obyvateľstva. Podľa „Atlasu rómskych komunit 2019“, ktorý zaznamenal údaje o počtoch Rómov len v obciach s početnejšou rómskou komunitou, t. j. viac ako 30 Rómov, resp. s viac ako 30% podielom Rómov na celkovom obyvateľstva, žije v **kraji približne 9 000 Rómov**, z toho **v okrese Liptovský Mikuláš okolo 4 800 Rómov** a na území **Horného Liptova približne 1 929 Rómov**. Rómovia patria medzi skupiny najviac ohrozené chudobou, sociálnym vylúčením a diskrimináciou. Pri tejto skupine obyvateľstva sa kombinujú viaceré znevýhodnenia: vyskytuje sa u nich chudoba vytváraná nezamestnanosťou, chudoba zapríčinená nedostatkom vzdelania, či

previazaná s demografickými podmienkami a diskrimináciou. Za najhoršiu sa označuje situácia tej časti rómskej populácie, ktorá žije v segregovaných osadách.

Podľa poslednej aktualizácie Atlasu rómskych komunit v roku 2019, ktorý mapuje najmä životné podmienky Rómov, však dochádza k zmene najmä populačnej krivky – postupnom znižovaní pôrodnosti. To spôsobuje zvyšovanie životnej úrovne Rómov.

Kvalita života rómskej komunity na území regiónu Liptov sa významnou mierou odzrkadľuje na nepriaznivej ekonomickej a sociálnej bilancii kraja. Strata tradičných pracovných miest v dôsledku spoločenskej reformy spojená so zmenenými politikami rozhodujúcich rezortov (priemysel a poľnohospodárstvo, sociálna sféra, zdravotníctvo, kultúra) vyvoláva celkovo nepriaznivý výsledok, ktorý sa prejavuje v znížení kvality života Rómov a v spojení so sociálno-patologickými javmi vedie k rastúcim konfliktom s majoritnou spoločnosťou.

V Žilinskom kraji sa úplne segregovaný typ osady (oddelená od mesta/obce prekážkou, vzdialenejšia od mesta/obce) nevyskytuje, aj keď osada „Hlboké“ v Liptovskom Mikuláši, osada „Pod brehom“ v Pribyline a osada „Dolinka“ vo Važci sú pokladané podľa výsledkov sociografického mapingu rómskych osídlení (Atlas rómskych komunit 2019) za segregované osady, avšak reálne sa nachádzajúce v blízkosti mesta/obce. V hornoliptovských obciach Pribylina a Važec žije väčšina Rómov v osadách.

V **Pribyline** obývajú osadu „Pod brehom“, kde žijú prevažne v drevených obydliach a viac rodín spolu. Rómska osada „Pod brehom“ eviduje takmer 320 Rómov, čo tvorí jednu štvrtinu všetkých obyvateľov obce. Väčšina Rómov žije v osade, ktorá sa neustále rozširuje (rodí sa veľa detí, pribúdajú mladšie nepľnoleté rodičky). Osada leží na pozemku urbárskeho spolku vo výrazne záplavovej oblasti a žiadna z chatrčí nemá stavebné ani užívacie povolenie. Rómovia v osade žijú prevažne v drevených obydliach, kde majú k dispozícii jednu izbu (kuchyňa aj spálňa zároveň), maximálne dve izby (kuchyňa, spálňa). V osade je zavedená elektrická energia, dva stĺpy verejného osvetlenia, priemerná príjazdová cesta a po rekonštrukcii elektrickej siete v roku 2004 má každé obydlie namontovaný svoj vlastný elektromer. Naopak, obyvateľom osady chýba prístup k tečúcej vode, splachovaciemu WC a žijú v nevyhovujúcich bytových podmienkach. Celá osada má jeden spoločný vodovod, na ktorý s nevôľou prispievajú. V osade je vysoké riziko požiaru z dôvodu zlej dostupnosti požiarnej techniky. Medzi obyvateľmi osady vládnu silné tradície a predsudky, vzmáha sa kriminalita a užívanie omamných látok. Mladí Rómovia nemajú návyk chodiť do práce, ani na aktívne práce. Obec tiež zaznamenáva výrazný problém s odpadmi. Je potrebné zriadiť komisiu pre rómsku problematiku, ktorá by sa intenzívne venovala práci s MRK.

Podobne ako v Pribyline, aj **Važeckí** Rómovia z rómskej osady „Dolinka“ žijú v nevyhovujúcich podmienkach v drevených, menej v murovaných chatrčiach. Vo Važci sa však nachádzajú aj také skupiny Rómov, ktoré nežijú v osade a ich životná úroveň je oveľa vyššia. Niektorí majú vybudované murované domy, tí najbohatší, ale do počtu najmenej zastúpení, sa vyznačujú nadpriemerným životným štandardom. V obci Važec žije 721 Rómov (30% zo všetkých obyvateľov obce), ktorých možno rozdeliť do troch skupín. Tí najchudobnejší sú v osade „Dolinka“ žijúci v nevyhovujúcich životných podmienkach bez oficiálneho napojenia na elektrickú sieť, ale s „čiernym“ odberom elektriny. Ďalšou skupinou sú Rómovia, ktorí majú vybudované murované domy a treťou, málopočetnou skupinou, sú Rómovia podnikatelia, ktorí sa vyznačujú nadpriemerným životným štandardom. V obci funguje terénna sociálna práca (TSP), ktorej prioritou je poskytovanie sociálneho poradenstva, a nízkoprahová sociálna služba pre deti a rodinu JEK H DROM. Laitmotívom práce s MRK je „*integrácia a zblížovanie*“ – potrebné je komunitné centrum, skvalitnenie životných podmienok (pitná voda, kanalizácia, sociálna integrácia), vysporiadanie pozemkov a legalizácia stavieb.

Okrem uvedených lokalít sú väčšie koncentrácie Rómov v rámci regiónu ešte v Liptovskej Porúbke a Východnej, v menších počtoch v Hybiach, Jamníku, Kráľovej Lehote, Liptovskom Hrádku, Liptovskom Petre, Uhorskej Vsi, Vavrišove. Títo Rómovia bývajú v rozptyle medzi majoritou.

Tabuľka 6 Počet Rómov žijúcich v obciach Horného Liptova. Zdroj: obce Horného Liptova

Obec/Mesto	Počet Rómov v roku 2014	Počet Rómov v roku 2022	Celkový počet obyvateľov	Percentuálne zastúpenie Rómov v obci v roku 2014	Percentuálne zastúpenie Rómov v obci v roku 2022
Beňadiková	0	0	534	x	0
Hybe	70	45	1466	4,50%	3,07%
Jakubovany	0	0	365	x	x
Jamník	17	13	484	3,50%	2,69%
Konská	0	0	224	x	x
Kráľova Lehota	26	40	596	4,30%	6,71%
Liptovská Kokava	0	0	927	x	x
Liptovská Porúbka	400	400	1235	34,90%	32,39%
Liptovský Hrádok	72	30	7087	0,90%	0,42%
Liptovský Ján	2	0	1085	0,20%	x
Liptovský Ondrej	0	0	648	x	x
Liptovský Peter	81	30	1314	5,90%	2,28%
Malužiná	2	5	231	0,70%	2,16%
Nižná Boca	0	0	153	x	x
Podtureň	0	0	1079	x	x
Pribylina	286	320	1323	21,30%	24,19%
Smrečany	nezistené	0	699	x	x
Uhorská Ves	51	50	550	10,90%	9,09%
Vavrišovo	25	25	676	3,90%	3,70%
Važec	480	721	2374	20,70%	30,37%
Veterná Poruba	nezistené	0	366	x	x
Východná	0	250	2226	x	11,23%
Vyšná Boca	0	0	108	x	x
Závažná Poruba	0	0	1245	x	x
Žiar	nezistené	0	465	x	x
Spolu	1 512	1 929	27460	5,50%	7,02%

V Atlase rómskych komunít 2019 boli mapované len obce, v ktorých sa predpokladalo, že majú početnejšiu rómsku komunitu (viac ako 30 obyvateľov, resp. viac ako 30% podiel Rómov na celkovom obyvateľstve). Jedná sa o jedinečný zber, ktorý mapuje život rómskych komunít na Slovensku. Jej aktualizácia prináša základné zistenia o súčasných podmienkach rómskych komunít na Slovensku. K svojmu rómskemu pôvodu sa však hlási iba štvrtina Rómov, preto výsledky oficiálneho sčítania v roku 2021 a údaje z ARK sú zväčša orientačné, určené odhadom.

Tabuľka 7 Počet Rómov na území Horného Liptova. Zdroj: Atlas rómskych komunít 2019

Obec/Mesto	Počet Rómov	Celkový počet obyvateľov	Percentuálne zastúpenie Rómov v obci
Liptovská Porúbka	275 - 393	1310	21%-30%
Pribylina	400 - 516	1290	31%-40%
Vážec	510 - 729	2430	21%-30%

Tabuľka 8 Porovnanie počtu Rómov. Zdroj: Atlas rómskych komunít 2019

Územie	Počet Rómov	Celkový počet obyvateľov	Percentuálne zastúpenie Rómov
SR	440 000	5 457 873	8,06%
ŽSK	27 415	691 509	3,96%
okres Liptovský Mikuláš	4 738	72 216	6,56%
región Horný Liptov	1 638	27 689	5,92%

Záver:

Územie Horného Liptova je pre obyvateľov atraktívne, dlhodobý mierne progresívny vývoj počtu obyvateľov naznačuje, že ľudia majú záujem tu žiť a trvale bývať. Obce s rómskymi osadami nie sú príčinou pozitívneho migračného salda a dokonca ani tieto obce nevykazujú výrazné prírastky obyvateľstva. Rómovia sú však skupinou obyvateľstva, ktorá čelí problémom vyplývajúcim zo sociálneho vylúčenia. Prioritné je zameranie na zlepšenie sociálneho postavenia Rómov a ich vzdelávanie.

2.2.2 VEKOVÁ ŠTRUKTÚRA OBYVATEĽOV

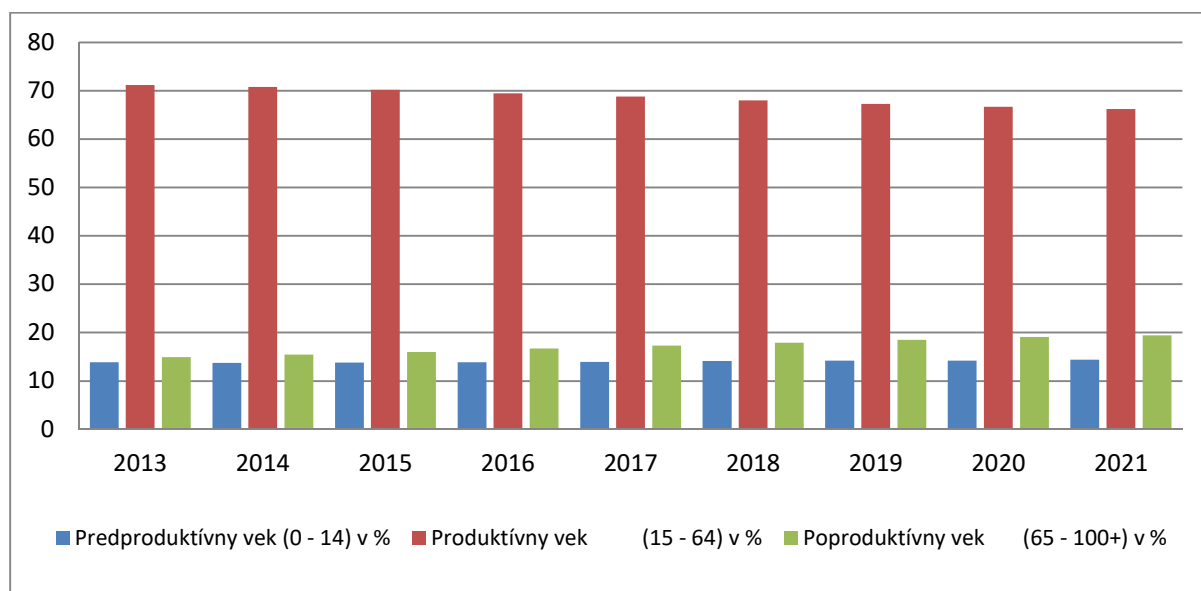
Na úrovni okresu Liptovský Mikuláš počas celého sledovaného obdobia rokov 2013 – 2021 počet **obyvateľov v poproduktívnom veku značne prevyšuje počet obyvateľov v predproduktívnom veku**, čo potvrdzuje všeobecný trend starnutia obyvateľstva.

Tento trend sa prejavuje v zmenách vekovej štruktúry obyvateľstva a odráža sa v rastúcom podiele starších osôb v spojení s klesajúcim podielom osôb v produktívnom veku na celkovej populácii. Nárast relatívneho podielu starších ľudí možno vysvetliť rastúcou dlhovekosťou a dlhodobo nízkou úrovňou pôrodnosti, dôsledkom menšieho počtu narodení dochádza k poklesu podielu mladých ľudí na celkovej populácii.

Zmierniť populačné starnutie môže zvýšenie pôrodnosti, ktoré je možné dosiahnuť napríklad podporou rodín s deťmi, zladenia práce a rodičovstva či zvýšenia dostupnosti bývania pre mladé rodiny. Okrem toho sú dôležité aj opatrenia, ktoré pomáhajú zmiernovať dosahy starnutia populácie. Starnutie obyvateľstva má vážne spoločenské dosahy, hlavne pokiaľ je veľmi intenzívne. Mení sa spoločenské klíma, spoločnosť stráca dynamiku. Najzasiahnutejšie sú oblasti ako trh práce, sociálne poistenie a zdravotníctvo.

Tabuľka 9 Veková štruktúra obyvateľov podľa ekonomických vekových skupín v okrese Liptovský Mikuláš

	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021
Predproduktívny vek (0 - 14) v %	13,9	13,77	13,82	13,84	13,94	14,11	14,21	14,2	14,37
Produktívny vek (15 - 64) v %	71,15	70,78	70,19	69,43	68,76	67,96	67,27	66,7	66,2
Poproduktívny vek (65 - 100+) v %	14,95	15,45	16	16,73	17,31	17,93	18,52	19,1	19,43

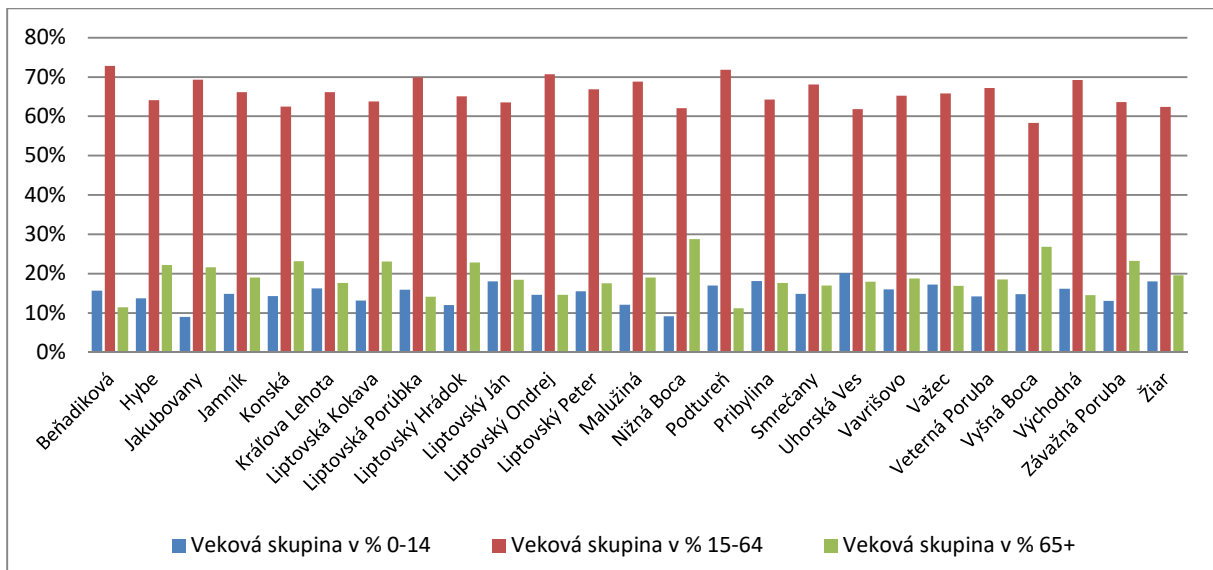
Graf 4 Veková štruktúra obyvateľov podľa ekonomických vekových skupín v okrese Liptovský Mikuláš. Zdroj: ŠÚ SR

Predproduktívny vek (0 – 14 rokov) je vek, v ktorom obyvateľstvo ešte nie je ekonomicky aktívne.

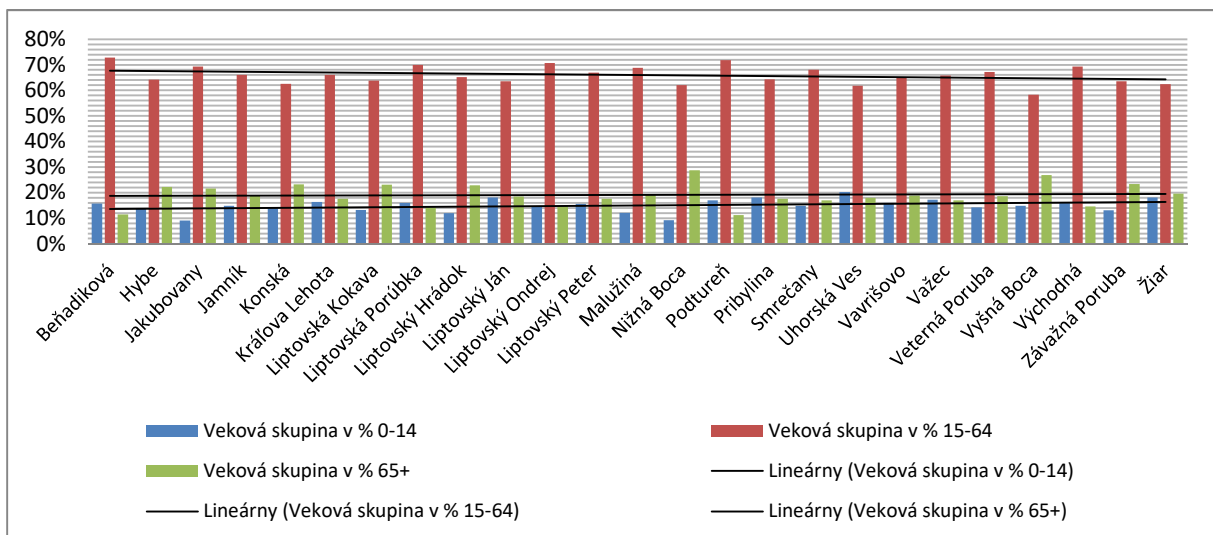
Produktívny vek (15 – 64 rokov) je vek, v ktorom je väčšina obyvateľstva ekonomicky aktívna.

Poproduktívny vek (65 rokov a viac (65+)) je vek, v ktorom väčšina obyvateľstva už nie je ekonomicky aktívna.

Veková štruktúra obyvateľov regiónu Horný Liptov podľa obcí

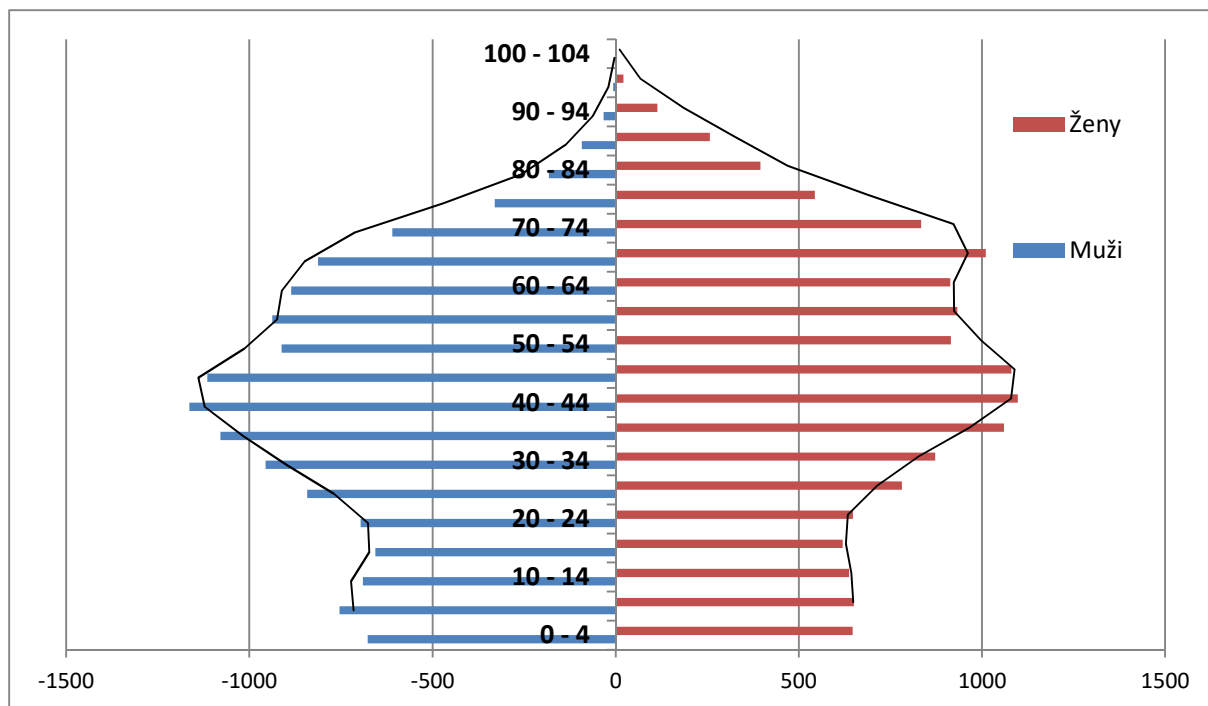

Graf 5 Veková štruktúra obyvateľov podľa ekonomických vekových skupín v regióne Horný Liptov. Zdroj: ŠÚ SR

Graf 6 Veková štruktúra obyvateľov podľa vekových skupín v regióne Horný Liptov. Zdroj: ŠÚ SR

Na základe porovnania vekovej štruktúry obyvateľstva v jednotlivých obciach v % vyjadrení môžeme konštatovať, že produktívna skupina obyvateľstva sa pohybuje v rozmedzí medzi 58% - 73% a v tomto rozmedzí mierne osciluje, z celkového posúdenia vložím lineárnej závislosti je trend klesajúci. Porovnaním dvoch kriviek, ktoré demonštrujú stav obyvateľstva vekovej skupiny predproduktívnej a poproduktívnej v regióne Horný Liptov vyplýva, že trendová čiara naznačuje u oboch skupín porovnateľný vývoj a rastúcu tendenciu. Predproduktívna skupina obyvateľstva sa pohybuje v rozmedzí 9% - 20% a poproduktívna skupina obyvateľstva je väčšia v rozmedzí 11% - 30%.

Graf 7 Veková štruktúra obyvateľov regiónu podľa 5 ročných vekových skupín a pohlavia - stav k 31. 12. 2021, zdroj: ŠÚ SR

Porovnaním vekovej štruktúry mužov a žien v regióne Horný Liptov vyplýva, že ženy sa v priemere dožívajú vyššieho veku ako muži.

➤ Vybrané ukazovatele veku k 31. 12. 2021

Tabuľka 10 Prehľad priemerného veku, indexu starnutia a ekonomickej záťaže v obciach Horného Liptova v roku 2021

	Priemerný vek	Mediánový vek	Index starnutia	Index ekonomickeho zaťaženia
Beňadiková	39,12	40,3	72,62	37,28
Hybe	43,96	44,2	161,69	55,96
Jakubovany	46,09	47,1	239,39	44,27
Jamník	42,26	43,8	127,78	51,25
Konská	46,09	45,8	162,5	60
Kráľova Lehota	41,79	41,6	108,25	51,27
Liptovská Kokava	45,41	46,3	175,41	56,85
Liptovská Porúbka	39,82	39,2	88,83	43,11
Liptovský Hrádok	45,48	46,2	190,82	53,56
Liptovský Ján	40,83	41,7	102,04	57,47
Liptovský Ondrej	40,5	41,5	100	41,48
Liptovský Peter	41,91	41,5	113,24	49,49
Malužiná	43,19	44	157,14	45,28
Nižná Boca	48,19	50,2	314,29	61,05
Podtureň	38,47	39,4	66,12	39,23
Pribylina	40,26	40,2	97,08	55,65
Smrečany	42,15	44	114,42	46,85
Uhorská Ves	40,71	40,9	89,19	61,76

Vavrišovo	42,32	42,2	117,59	53,29
Važec	40,44	40,4	98,29	51,89
Veterná Poruba	42,5	43,6	130,77	48,78
Vyšná Boca	47,43	47,8	181,25	71,43
Východná	40,47	40,4	90	44,36
Závažná Poruba	45,31	46	177,91	57,2
Žiar	42,99	43,7	108,33	60,34

Index ekonomického zaťaženia – vyjadruje počet osôb v predproduktívnom veku (0 – 14 rokov) a poproduktívnom veku (65+ rokov) pripadajúci na 100 osôb v produktívnom veku (15 – 64 rokov).

Index starnutia (Sauvyho index) – vyjadruje počet osôb v poproduktívnom veku (65+ rokov) pripadajúci na 100 osôb v predproduktívnom veku (0 – 14 rokov).

Mediánový vek - vyjadruje vek, ktorý rozdeľuje populáciu na dve rovnako početné časti (polovicu s nižším a polovicu s vyšším vekom ako je medián).

Záver:

Z analýzy okresu Liptovský Mikuláš vyplýva, že obyvateľstvo starne.

Z pohľadu regiónu Horný Liptov je možné konštatovať, že región vykazuje mierne progresívny vývoj v oblasti obyvateľstva predproduktívneho veku. Za predpokladu progresívnej migrácie a zotrvania mladých ľudí narodených v regióne je možné vyrovnať trend starnutia obyvateľstva v regióne Horný Liptov.

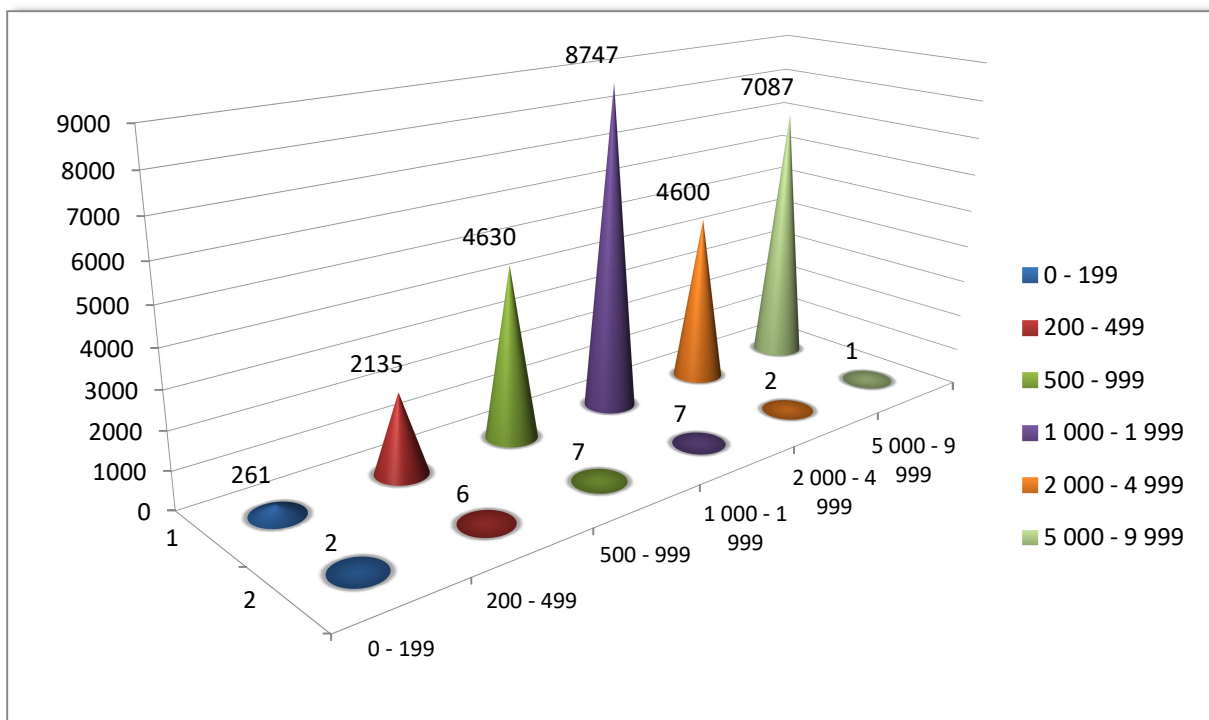
2.2.3 VEĽKOSTNÁ ŠTRUKTÚRA OBCÍ PODĽA POČTU OBYVATEĽOV

V regióne Horného Liptova sa nachádzajú obce s počtom obyvateľov v rozmedzí 108 až 7 087 obyvateľov (údaje k 31. 12. 2021, ŠÚ SR). Mesto Liptovský Hrádok, ako prirodzené centrum regiónu, má počet obyvateľov nad 5 000 (7 087).

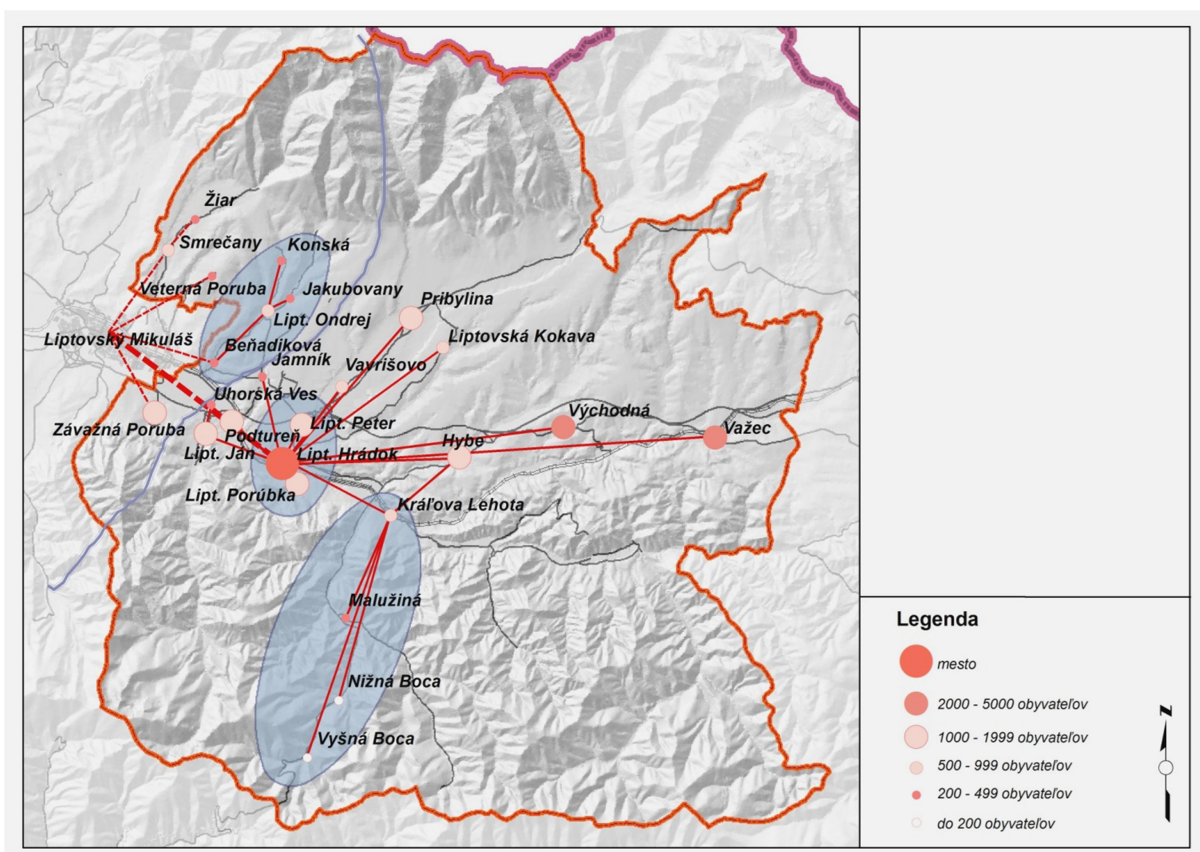
Dve obce majú počet obyvateľov nad 2 000, sú to obce Východná a Važec. Najväčší počet obcí tvoria obce s počtom obyvateľov v rozmedzí 500 – 2 000, je to 14 obcí. S počtom obyvateľov do 500 je v území 8 obcí. Najmenšou obcou je obec Vyšná Boca so 108 obyvateľmi.

Tabuľka 11 Veľkostná štruktúra obcí podľa počtu obyvateľov, zdroj: ŠÚ SR

Kategória obce	Počet obyvateľov	Počet obcí
0 - 199	261	2
200 - 499	2 135	6
500 - 999	4 630	7
1 000 - 1 999	8 747	7
2 000 - 4 999	4 600	2
5 000 - 9 999	7 087	1
spolu	27 460	25

Graf 8 Veľkostná štruktúra obcí podľa počtu obyvateľov

Obrázok 4 Typológia obcí. Veľkostná štruktúra obcí, vyznačené urbanizačné, ekonomické a sociálne väzby.

Záver:

Hlavná väzba urbanizačných osí je prepojená s Liptovským Hrádkom, ktorý na seba viaže veľké i stredné obce ako sú Hybe, Východná, Važec, Liptovský Ján, Pribylina, Liptovská Kokava, Vavrišovo, Podtureň, Uhorská Ves, Kráľova Lehota, Jamník. V západnej časti regiónu sa nachádzajú obce, ktoré majú prirodzené väzby na mesto Liptovský Mikuláš - Závažná Poruba, Veterná Poruba, Smrečany a Žiar. Liptovský Mikuláš sa nachádza mimo regiónu Horný Liptov, ale je centrom okresu. Sú tu sústredené inštitúcie štátnej správy, finančnej správy, zdravotníctva a pod. Plní preto funkciu významného urbárneho centra mimo riešeného územia, ku ktorému vedú ďalšie väzby a prepojenia. Obce Beňadiková, Liptovský Ondrej, Jakubovany, Kónská vytvárajú menší urbanistický celok so vzájomným prepojením a väzbami vo vnútri územia (viď Obrázok 5, modrá elipsa). Okrem vzájomných vnútorných prepojení majú tieto obce silnejšie vonkajšie väzby smerom k Liptovskému Mikulášu ako k Liptovskému Hrádku.

Veľké obce Východná a Važec ležia na hranici okresu, kraja a riešeného územia. Tieto obce na seba z hľadiska urbárneho neviažu žiadne malé obce a v území pôsobia ako satelity.

Ďalšiu skupinu obcí, ktoré majú vnútorné vzájomné väzby, tvoria obce Vyšná Boca, Nižná Boca, Malužiná, Kráľova Lehota s prepojením na Liptovský Hrádok a v oblasti školstva na obec Hybe (viď Obrázok 5, modrá elipsa).

Osobitnou skupinou sú obce v tesnej blízkosti Liptovského Hrádku - Liptovský Peter a Liptovská Porúbka, ktoré sú z hľadiska urbanizačného tesne prepojené s Liptovským Hrádkom v mnohých oblastiach a väzby sú veľmi intenzívne (viď Obrázok 5, modrá elipsa).

Vzdialenosť obcí od Liptovského Mikuláša ako ekonomického, hospodárskeho a územne správneho centra okresu Liptovský Mikuláš, ale aj od centra regiónu, Liptovského Hrádku, je jedným z faktorov, ktoré majú vplyv aj na ich demografický vývoj.

2.3 SOCIÁLNA A OBČIANSKA VYBAVENOSŤ

2.3.1 SOCIÁLNA VYBAVENOSŤ

Prirodzené starnutie populácie sa nevyhýba ani regiónu Liptov, čo vytvára zvýšené nároky nielen na nárast výkonov a kvality poskytovanej zdravotnej starostlivosti, ale aj na sociálne služby, ktoré poskytuje ohrozeným skupinám obyvateľov regionálna samospráva, miestne samosprávy a neverejní poskytovatelia v zmysle kompetencií vyplývajúcich zo zákona č. 448/2008 Z. z. o sociálnych službách a o zmene a doplnení zákona č. 455/1991 Zb. o živnostenskom podnikaní v znení neskorších predpisov. Významný vplyv na poskytovanie sociálnych služieb ohrozeným skupinám obyvateľstva mala aj pandemická situácia spôsobená šírením koronavírusu Covid-19 v rokoch 2020-2021.

Samosprávy poskytujú sociálne služby najmä seniorom a občanom s ťažkým zdravotným postihnutím, ale aj ľuďom v núdzi, ľuďom, ktorí podľahli závislosti alebo im bola diagnostikovaná nejaká civilizačná choroba, alebo tiež z dôvodu ohrozenia rodiny, detí a mládeže. Sociálne služby sú originálnou kompetenciou miestnej samosprávy. Koncepciu práce v sociálnej oblasti majú samosprávy spracované v **Komunitných plánoch sociálnych služieb**. Obec vypracúva a schvaľuje komunitný plán sociálnych služieb na základe národných priorít rozvoja sociálnych služieb (§ 83).

Sociálne služby na území regiónu Horný Liptov poskytujú občanom zariadenia v zriaďovateľskej pôsobnosti Žilinského samosprávneho kraja, obce, mestá a neverejní poskytovatelia (občianske združenia, neziskové organizácie a iné právnické a fyzické osoby). Žilinský samosprávny kraj poskytuje v okrese Liptovský Mikuláš sociálne služby prostredníctvom dvoch centier sociálnych služieb a jedného domova sociálnych služieb a špecializovaného zariadenia v Liptovskom Mikuláši, Smrečanoch a Liptovskom Hrádku. Zo sociálnych služieb poskytovaných obcami možno uviesť komunitné centrum s nocľahárňou, strediskom osobnej hygieny a práčovňou (mesto Liptovský Mikuláš), denné centrum zabezpečované mestom Liptovský Mikuláš v desiatich lokalitách, Domov

sociálnych služieb a zariadenie pre seniorov v Závažnej Porube, či Zariadenie pre seniorov a domov opatrovateľskej služby s požičovňou pomôcok v Liptovskom Mikuláši. Terénna sociálna služba krízovej intervencie sa poskytuje v rámci obvodu mesta Liptovský Mikuláš, aj prostredníctvom Slovenského Červeného kríža. V ďalších obciach poskytujú samosprávy iba opatrovateľskú službu. Neverejní poskytovatelia v tomto okrese zabezpečujú mimo opatrovateľskej služby aj služby domova sociálnych služieb a zariadenia pre seniorov (Liptovský Mikuláš, Liptovský Mikuláš - Ondrašová a Liptovský Hrádok), krízové stredisko s nocľahárňou (Liptovský Mikuláš), vypožičiavanie pomôcok či prepravnú službu (Liptovský Mikuláš). Základné sociálne poradenstvo sa poskytuje ambulantne v Liptovskom Mikuláši (CSS Anima a Spišská katolícka charita).

Tabuľka 12 Sociálna infraštruktúra v okrese Liptovský Mikuláš. Zdroj: ŽSK

Zriaďovateľ	Počet zariadení
ŽSK	3
Obec/Mesto	6
Neverejný poskytovateľ	6
Verejný poskytovateľ opatrovateľskej služby	17
Neverejný poskytovateľ opatrovateľskej služby	4

Užívatelia/prijímatelia sociálnych služieb sú ľudia, ktorí sa ocitli v nepriaznivej sociálnej situácii. Špeciálne potreby užívateľov sú zadefinované a podrobne opísané v komunitnom pláne obce. Právnym základom pre komunitné plánovanie sociálnych služieb pre obidve úrovne samosprávy (miestnu aj regionálnu) je zákon o sociálnych službách č. 448/2008. V § 83 citovaného zákona sa obci ukladá povinnosť vypracovať komunitný plán sociálnych služieb v spolupráci s poskytovateľmi sociálnych služieb v územnom obvode, ako aj s prijímateľmi týchto služieb.

Základnými sociálnymi skupinami, pre ktoré sa sociálne služby na úrovni obce/okresu/kraja plánujú, sú:

- seniori, osoby v post-produktívnom veku (najmä starší ako 65 rokov),
- občania so zdravotným postihnutím a rodiny, v ktorých žijú (deti aj dospelí),
- týrané a sociálne zanedbávané deti, deti s poruchami správania a rodičia, ktorí zanedbávajú
- alebo nezvládajú starostlivosť a výchovu svojich detí (deti-mládež-rodina),
- neprispôsobiví jednotlivci, bezdomovci, ľudia závislí od návykových látok, trestaní,
- občania v ťažkej životnej situácii a nezvládajúci svoj život.

O druhoch sociálnej služby na riešenie nepriaznivej sociálnej situácie z dôvodu dovŕšenia dôchodkového veku pojednáva § 12 odsek 1 písmeno c zákona č. 448/2008 Z. z. sociálnych službách. Dôchodkový vek je všeobecne ustanovený **na 62 rokov** a platí jednotne pre mužov aj ženy.

„Pri starostlivosti o seniorov by sa malo vychádzať z pravidla, že starí ľudia by sa mali udržať v ich domácom prostredí čo najdlhšie. Zároveň by malo byť k dispozícii toľko foriem ústavnej starostlivosti, aby si z nich senior dokázal vybrať a mal možnosť plynulo prejsť od bývania až k prípadne nevyhnutnej ošetrovateľskej starostlivosti na lôžku.“ (MATOUŠEK, O.: Ústavní péče. 2. vyd. Praha : Slon, 1999. s. 85- 86. ISBN 80-85850-76-1.)

➤ **Poskytovatelia sociálnych služieb pre seniorov k 12.1.2023** (zdroj: EVÚC)

Názov zariadenia	Činnosti	Adresa zariadenia	Kapacita	Druh pobytu	Kontakt
Centrum sociálnych služieb ANIMA (zriaďovateľ ŽSK)	<p>Zariadenie pre seniorov Domov sociálnych služieb Špecializované zariadenie Útulok Poradenské centrum Pracovisko Pálkovo centrum Zariadenie núdzového bývania Služba včasnej intervencie</p> <p>ergoterapia – liečba prácou, hipoterapia, canisterapia, muzikoterapia, tréning pamäti, arteterapia, biblioterapia, tanečná terapia a dramatoterapia, aromaterapia, fytoterapia, reminiscenčná terapia, liečebná rehabilitácia</p>	Jefremovská 634, 031 04 Liptovský Mikuláš	43 ZpS 15 DSS 70 ŠZ	ročný	Ing. Peter Huťan
			služba včasnej intervencie	terénna a ambulatná	
		Nábřežie Dr. Aurela Stodolu 1177/82, 031 01 Liptovský Mikuláš	12 útulok	ročný	riaditeľ 044/553 10 63 0915 834 308, vrátnica 044/553 33 27 peter.hutan@vuczilina.sk
		Palúčanská 25, 031 01 Liptovský Mikuláš	14 ZNB	ročný	
			5 DC špecializované sociálne poradenstvo	ambulantná a terénna forma	
			Pomoc pri výkone opatrovníckych práv a povinností	ambulantná forma	
			podpora samostatného bývania	terénna forma - územie ŽK	
			prepravná služba	terénna forma	
jedáleň	ambulantná/terénna forma				
Domov sociálnych služieb a špecializované zariadenie Liptovský Hrádok (zriaďovateľ ŽSK)	pomoc pri odkázanosti na pomoc inej fyzickej osoby, sociálne poradenstvo, sociálna rehabilitácia, ošetrovateľská starostlivosť, ubytovanie, stravovanie, upratovanie, pranie, žehlenie a údržba bielizne a šatstva, osobné	Pod Lipami 105/16, 033 01 Liptovský Hrádok	25 DSS-ženy 12 ŠZ-ženy	ročný	Mgr. Ján Kuzár

	<p>vybavenie, pracovná terapia, záujmová činnosť ... v Smrečanoch je aj záujmová činnosť - pre klientov sú organizované rekreačno-rehabilitačné a turistické výlety, návštevy rôznych podujatí, zúčastňujú sa športových hier, venujú sa rozmanitým ručným prácam a starajú sa o park v okolí zariadenia.</p>	<p>Smrečany 52, 032 05 Smrečany</p>	<p>31 DSS-muži 24 ŠZ-muži</p>	<p>ročný</p>	<p>riaditeľ 044/522 51 37, 0905 521 268, 044/522 51 36, 044/558 61 21, 044/558 61 99, zdrav. úsek 0905 607 826, dsslh.riaditel@vuczilina.sk</p>
<p>Centrum sociálnych služieb EDEN (zriaďovateľ ŽSK)</p>	<p>pomoc pri odkázanosti na pomoc inej fyzickej osoby, sociálne poradenstvo, sociálna rehabilitácia, ošetrovateľská starostlivosť, ubytovanie, stravovanie, upratovanie, pranie, žehlenie a údržba bielizne a šatstva, osobné vybavenie, arteterapia, biblioterapia</p>	<p>Sady M. R. Štefánika 66/3, 033 01 Liptovský Hrádok</p>	<p>41 DSS 40 ŠZ muži</p>	<p>ročný</p>	<p>Mgr. Andrea Šišilová, riaditeľka 0905 371 899 vrátneka 044/563 09 12, andrea.sisilova@vuczilina.sk</p>
<p>Domov sociálnych služieb a zariadenie pre seniorov Golden Age (neverejný poskytovateľ)</p>	<p>komplexná zdravotná a sociálna starostlivosť, ošetrovateľská starostlivosť, rehabilitácia a masérske služby, požičiavanie pomôcok, pomoc pri odkázanosti na pomoc inej fyzickej osoby, sociálne poradenstvo, sociálna rehabilitácia, pracovná terapia, zabezpečenie kultúrnej a záujmovej činnosti, programov a aktivít, ubytovanie, stravovanie, osobné vybavenie, upratovanie, pranie, žehlenie a údržba bielizne a šatstva, úschova cenných vecí, zabezpečenie návštev kňaza v zariadení podľa záujmu seniorov</p>	<p>Mincová 5, 031 05 Liptovská Ondrašová</p>	<p>120 DSS a ZpS</p>	<p>ročný</p>	<p>Mgr. Viera Prísažná, riaditeľka 0917 090 294, vedúca sociálneho úseku 0948 896 616, socusek@goldenage.sk</p>
<p>Od 1.1.2023 poskytujú v zariadení aj 10 miest pre fyzické osoby, ktoré sú odkázané kvôli zdravotnému stavu na špecializované zariadenie podľa zákona 448/2008 Z.z. o sociálnych službách § 39. Toto zariadenie má samostatný vchod, vyškolený personál, ktorý poskytuje sociálne poradenstvo, sociálnu rehabilitáciu, ale aj stravovanie, upratovanie, údržbu šatstva a bielizne, či pracovnú terapiu a záujmovú činnosť celoročnou formou.</p>					

<p>Zariadenie pre seniorov Slovenský Červený Kríž, územný spolok Liptovský Mikuláš (zriaďovateľ SČK)</p>	<p>opatrovateľská služba, prepravná služba, požičiavanie pomôcok, stredisko osobnej hygieny / sklad šatstva/, Zariadenie pre seniorov SČK - sociálne služby na riešenie nepriaznivej sociálnej situácie z dôvodu ťažkého zdravotného postihnutia, nepriaznivého zdravotného stavu alebo z dôvodu dovŕšenia dôchodkového veku, podľa stupňa odkázanosti na pomoc inej osoby</p>	<p>J. D. Matejovie 542/21, 03301 Liptovský Hrádok</p>	<p>20 ZpS</p>	<p>ročný</p>	<p>Mgr. Marika Kubíková, +421 445522332, +421 903558921, liptovskymikulas@redcr oss.sk</p>
<p>Domov sociálnych služieb a zariadenie pre seniorov v Závažnej Porube (zriaďovateľ obec Závažná Poruba)</p>	<p>Poskytuje pobytovú sociálnu službu v nepretržitej prevádzke, zameranú na podporu pri naplňovaní potrieb seniorov, ktorí majú zníženú sebestačnosť, zvlášť z dôvodu veku a ktorých situácia vyžaduje pravidelnú pomoc inej fyzickej osoby.</p>	<p>Kostolná 407, 032 02 Závažná Poruba</p>	<p>25 DSSaZpS</p>	<p>ročný</p>	<p>Mgr. Andrea Hodžová, 0903 396 786, dss@zavaznaporuba.sk</p>

Legenda:

DSS - domov sociálnych služieb

ŠZ - špecializované zariadenie

ZNB - zariadenie núdzového bývania

ZpS - zariadenie pre seniorov

DC - denné centrum

V okrese Liptovský Mikuláš sa nenachádzajú ZPB - zariadenia podporovaného bývania, DnP - domovy na pol ceste ani DS - denný stacionár.

DOM CHARITAS SV. KLÁRY – KRÍZOVÉ STREDISKO A ÚTULOK

adresa: Borbisova 5, Liptovský Mikuláš 031 01

kontakt: 044 / 562 19 32 (Sestra Júlia), juliabodobrikova@centrum.sk

zriaďovateľ: cirkev

- cieľová skupina:
- ✓ mladé ženy z problémových, disharmonických rodín alebo Detských domovov vo veku 15 - 25 rokov – poruchy správania, narušená sociálna prispôsobivosť,
 - ✓ týranie alebo zneužívanie
 - ✓ rodičia a príbuzní vyššie uvedených žien
 - ✓ dievčatá z detských domovov
- Činnosť:
- ✓ sociálne a psychologické poradenstvo poskytované najmä pre rodičov zverenkyň, prebieha ambulantnou formou
 - ✓ ubytovanie, bývanie, stravovanie
 - ✓ skupinová a individuálna psychoterapia

súvisiace služby: ✓ pomoc pri riešení problémov – pomoc pri hľadaní zamestnania, bývania
✓ záujmová činnosť – keramická dielňa, pestovanie ovocia a zeleniny, výlety, pobyty v prírode
využitie: kapacita 12 dievčat a žien

Detské centrum Samuel vo Važci

JEKH DROM - Nízkoprahová sociálna služba pre deti a rodinu

adresa: Fodorova 760, Važec 032 61
kontakt: ksp.vazec@gmail.com, 0907 464 457, 0915 774 048
zriaďovateľ: JEKH DROM, občianske združenie
cieľová skupina: zraniteľné skupiny (deti a mládež, dospelí v núdzi)
prioritné oblasti: - vzdelávanie,
- budovanie pozitívnych kresťanských hodnôt,
- podpora zamestnanosti,
- sociálne začlenenie,
- výkon sociálnej práce
aktivity: - sociálne poradenstvo (zlepšenie kvality bývania, uplatnenie na trhu práce, sociálne zabezpečenie)
- klub pre ženy (základné zručnosti – pečenie, varenie, sociálne poradenstvo)
- práca s deťmi v predškolskom veku (všestranný rozvoj – osobná hygiena, rozvoj motoriky, jazyková výchova, riešenie vzťahov s kamarátmi)
- práca so žiakmi ZŠ (príprava na vyučovanie, krúžková činnosť: kreatívna tvorba, spev, hudba, športové aktivity)
pôsobenie: od roku 2017

Detské domovy je prostredie utvorené a usporiadané na účely vykonávania rozhodnutia súdu o nariadení ústavnej starostlivosti, predbežného opatrenia a o uložení výchovného opatrenia. Detský domov **dočasne nahrádza dieťaťu jeho prirodzené rodinné prostredie** alebo náhradné rodinné prostredie.

Opatrovateľská služba

Poskytovateľ: 15 obcí a mesto Liptovský Hrádok
cieľová skupina: dôchodcovia a zdravotne ťažko postihnutí občania
činnosť: ✓ zabezpečenie pomoci pri vykonávaní bežných životných úkonov:
• pri sebaobslužných úkonoch
• pri úkonoch starostlivosti o domácnosť
• pri základných sociálnych aktivitách
počet opatrovateliek: 45
počet opatrovaných: 77 (v roku 2022)

Na území Horného Liptova je poskytovaná opatrovateľská služba podľa konkrétnych požiadaviek obyvateľov v obciach. V priebehu roka 2022 opatrovateľskú službu zabezpečovalo 45 opatrovateľov v rôznych pracovných úväzkoch. Na území regiónu bola v roku 2022 poskytnutá opatrovateľská služba 77 občanom. Opatrovateľská služba sa vykonáva doma, priamo u opatrovaného na základe Všeobecne záväzného nariadenia o poskytovaní opatrovateľskej služby a o spôsobe určenia výšky úhrady za túto opatrovateľskú službu. Obce, ktoré nemajú dostatočné kapacity pre opatrovateľskú službu, je táto poskytovaná v súčinnosti so Spišskou katolíckou charitou, Slovenským Červeným

krížom, územným spolkom Liptovský Mikuláš alebo Cirkevným zborom Evanjelickej cirkvi augsburského vyznania na Slovensku (obce Hybe, Liptovská Porúbka, Východná).

Základné sociálne poradenstvo je poskytované v Liptovskom Hrádku. V Liptovskej Porúbke a Važci fungujú aj terénni sociálni pracovníci. V meste Liptovský Hrádok je poskytovaná opatrovateľská aj odľahčovacia služba.

➤ **Organizácie združujúce seniorov a osoby so zdravotným postihnutím**

Klub dôchodcov

Mestský klub dôchodcov

(4 sekcie - Dovalovo, Lipa, Učítelia, Tesláci)

adresa:

J. D. Matejovie 591, Liptovský Hrádok (vlastná klubovňa v KD)

zriaďovateľ:

Mesto Liptovský Hrádok

cieľová skupina:

seniori

činnosť:

✓ zabezpečenie podmienok pre dôstojný život a možnosti spoločenskej realizácie seniorov, aktivity v oblasti športu, vzdelávania, poznávania a kultúrneho života.

Slovenský zväz telesne postihnutých, základná organizácia Liptovský Hrádok pre deti aj dospelých

kontakt:

044/522 15 01 – dospelí, 0908/116 611 - deti

zriaďovateľ:

cieľová skupina:

telesne postihnutí – deti aj dospelí, rodičia a rodinní príslušníci

činnosť:

- ✓ poradenstvo
- ✓ rehabilitačná činnosť – ponuka rehabilitačných pobytov preukazy do kúpeľov
- ✓ komunitné programy (športový deň a pod.)
- ✓ hipoterapia pre deti
- ✓ zvýhodnené vstupy do Aquaparku Tatralandia pre väčšie skupiny

➤ **Chránené dielne**

Chránená dielňa a chránené pracovisko sú pracoviská zriadené právnickou osobou alebo fyzickou osobou, zamestnávajúce občanov so zdravotným postihnutím, ktorí nie sú schopní nájsť si zamestnanie na otvorenom trhu práce, alebo pracoviská, na ktorých sa občania so zdravotným postihnutím zaškoľujú alebo pripravujú na prácu. O priznanie postavenia chránenej dielne alebo chráneného pracoviska môže písomne požiadať úrad práce, v ktorého územnom obvode zriadi pracovné miesto pre občana so zdravotným postihnutím, právnická alebo fyzická osoba.

Za chránenú dielňu sa považuje pracovisko, na ktorom právnická osoba alebo fyzická osoba zriadi viac ako jedno pracovné miesto pre občana so zdravotným postihnutím a na ktorom pracuje najmenej 50 % občanov so zdravotným postihnutím.

Za chránené pracovisko sa považuje pracovisko, na ktorom právnická osoba alebo fyzická osoba zriadi pracovné miesto pre občana so zdravotným postihnutím alebo na ktorom občan so zdravotným postihnutím prevádzkuje samostatnú zárobkovú činnosť.

Príspevok na zriadenie chránenej dielne alebo chráneného pracoviska upravuje § 56 zákona č. 5/2004 Z. z. o službách zamestnanosti a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov.

Ku koncu roka 2022 je počet chránených dielní/chránených pracovísk zriadených a fungujúcich v okrese Liptovský Mikuláš spolu 109 (oproti roku 2014 nárast o 4 CHD/CHP) z toho 30 je so sídlom na území regiónu Horný Liptov (v porovnaní s rokom 2014 nárast o 7 dielní/pracovísk). Počet pracujúcich osôb so zdravotným postihnutím, ktorí si vytvorili sami pre seba pracovné miesto alebo sa zamestnali v chránenej dielni je v okrese Liptovský Mikuláš 157 osôb (pokles o 9 osôb oproti roku

2014) a z toho je na území Horného Liptova 32 osôb (o 7 osôb viac ako v roku 2014). Zriaďovateľom v Hornom Liptove je 10 zamestnávateľov, 19 samostatne zárobkovo činných osôb so zdravotným postihnutím a 1 nezisková organizácia (Národný Trust, n.o., Liptovský Hrádok).

Tabuľka 13 Zoznam chránených dielní a chránených pracovísk k 31. 12. 2022. Zdroj: ÚPSVaR

Názov zriaďovateľa CHD/CHP	Sídlo CHD/CHP	Predmet činnosti CHD/CHP	Počet zamestnancov - OZP	CHD/CHP
Martina Bartková - TINKA	Hlavná 499,032 61 Važec	Kadernícke služby	1	CHP
Liptovské múzeum v Ružomberku II.	Partizánska 153, 033 01 Liptovský Hrádok	Činnosť múzeí	1	CHP
Oskár Uličný	Martina Rázusa 456/3, 033 01 Liptovský Hrádok	Výroba jednoduchých drevárskych výrobkov	1	CHP
Branislav Fáber	J.Martinku 877, 033 01 Liptovský Hrádok	Ostatná výroba i.n.	1	CHP
IMMER s.r.o.	Vyšná Boca 51, 032 34 Vyšná Boca	Služby pohostinstiev	1	CHP
Peter Sopko Nuocco	Pálenica 54/81, 033 01 Liptovský Hrádok	Výroba mydla, pracích a čistiacich prostriedkov	2	CHD
Ivan Moravčík	Hybe 1133, 032 31 Hybe	Oprava a údržba motorových vozidiel	1	CHP
LUDKA, s.r.o.	Podbanské 1488, 032 42 Pribylina	Maloobchod	1	CHP
Eva Jastrabíková E - studio	Východná 111, 032 32 Východná	Kadernícke a kozmetické služby	1	CHP
FILIP kuchynské štúdio s.r.o.	Smrečany 323, 032 05 Smrečany	Pomocné práce v stolárskej výrobe	1	CHP
Vendelín Florek FLINE	Závažná Poruba 531, 031 04 Závažná Poruba	Administratívno - kancelárske práce	3	CHD
Marta Vicénová	SNP 99, 033 01 Podtureň	Výroba výrobkov z prírodných materiálov	1	CHP
Národný Trust, n.o.	Hviezdoslavova 142, 033 01 Liptovský Hrádok	ochrana kultúrneho dedičstva	1	CHP
Peter Sopko Nuocco	Pálenica 54/81, 033 01 Liptovský Hrádok	Administratívno - kancelárske činnosti	1	CHP
Michal Hanzlík	Jakubovany 622, 032 04 Jakubovany	ubytovacie služby	1	CHP
Obec Závažná Poruba	Hlavná 135, 032 02 Závažná Poruba	personálna agenda a mzdy	1	CHP
Vladimír Urban HOSTINEC U URBANOV	Belanská 550/7, 033 01 Liptovský Hrádok	administratívna činnosť	1	CHP
ARCO COM spol. s r. o.	J. D. Matejovie 1581/2B, 033 01 Liptovský Hrádok	administratívne činnosti	1	CHP
Vladimír Luptovský 22 plus	Podtureň 166, 033 01 Liptovský Hrádok	Masérské služby	1	CHP
Helena Krivulčíková	Uhorská Ves 155, 032 03 Liptovský Ján	Ubytovacie služby	1	CHP
Darina Profantová	Čierny Váh 1220, 032 32 Východná	Turistické a krátkodobé ubytovanie	1	CHP
Ivana Strelecká Galantéria Ivana	Jakubovany 26, 032 04	Výroba textilných výrobkov	1	CHP
Güde, s. r. o.	Priemyselná 208/5, 033 01 Podtureň	údržba strojov a nástrojov	1	CHP

Elena Plauterová	Belanská 550, 033 01 Liptovský Hrádok	Textilná výroba	x	CHP
Ľubica Šuňavcová INFINITY NAILS	SNP 171, 033 01 Liptovský Hrádok	Kadernícke a kozmetické služby	1	CHP
M&S ELEKTRO, s.r.o.	Závažná Poruba 750, 032 02 Závažná Poruba	ubytovacie služby	1	CHP
KFB Trans s.r.o.	Belanská 580, 033 01 Liptovský Hrádok	Administratívne služby	2	CHD
Miroslava Kováčiková - Angel shop	Hlavná 175/72, 033 01 Podtureň	Maloobchod	1	CHP
Mariana Luštiková	SNP 309/42, 033 01 Liptovský Hrádok	Kadernícke a kozmetické služby		
GAMA MO plus s. r. o.	Hlavná 513, 032 61 Važec	Maloobchod	1	CHP

➤ Poskytovatelia sociálnych služieb pre deti a mládež

Centrum pre deti a rodiny Liptovský Hrádok

adresa:	Hviezdoslavova 149, 033 01 Liptovský Hrádok
kontakt:	Mgr. Zdenko Michalides, +421 907 825 397, riaditel.LiptovskyHradok@ded.gov.sk, zdenko.michalides@cdrhradok.sk
motto CDR:	<i>„Šťastím dieťaťa je byť milované.“</i>
adresy miest vykonávania opatrení:	Dom Kráľova Lehota č. 85, 032 33 Kráľova Lehota Dom Liptovský Mikuláš, Podtatranského č. 69, 031 01 Liptovský Mikuláš Dom Liptovský Hrádok, Záhradná č. 121, 033 01 Liptovský Hrádok Dom Liptovský Hrádok II, Hviezdoslavova č. 149, 033 01 Liptovský Hrádok Dom Liptovská Porúbka č. 405, 033 01 Liptovská Porúbka Dom Liptovský Trnovec č. 129, 031 01 Liptovský Trnovec
kapacita:	81 detí
prijatých v 2021	41 detí
odídených v roku 2021:	39 detí
odídených mladých dospelých v roku 2021:	7
naplnenosť v súčasnosti:	64 detí a ich rodín
pôsobenie:	od roku 1991
činnosť:	CDR LH vykonáva opatrenia sociálnoprávnej ochrany detí a sociálnej kuratery podľa zákona č. 305/2005 Z. Z. o sociálnoprávnej ochrane detí a o sociálnej kuratele.

Na území Horného Liptova, resp. v okrese Liptovský Mikuláš je dostatočné množstvo zariadení vyhovujúceho typu, chýbajú už len denné stacionáre a domovy na polceste, ktoré by v území našli svoje opodstatnenie. Posilniť je tiež potrebné kvalitu celoročného bývania, kedy má klient k dispozícii aj samostatné bývanie (jednolôžková izba).

2.3.2 ZDRAVOTNÍCTVO

Územie Horného Liptova v oblasti ústavnej zdravotne starostlivosti územne a spádovo zabezpečujú Nemocnica s poliklinikou A. Stodolu v Liptovskom Mikuláši, Vojenská nemocnica Ružomberok a poliklinika v Liptovskom Hrádku.

➤ **Ambulantná starostlivosť**

Medzi najčastejšie využívané zložky zdravotníctva patrí ambulantná starostlivosť. V regióne Horného Liptova sa nachádza 11 ambulancií všeobecných lekárov pre dospelých a deti. Špecializovanú zdravotnú starostlivosť poskytuje 27 ambulancií. Zdravotná starostlivosť je sústredená hlavne v meste Liptovský Hrádok, ktorý je v oblasti ambulantnej zdravotnej starostlivosti spádovou oblasťou pre Horný Liptov.

Tabuľka 14 Zdravotné služby na území regiónu Horný Liptov

Zdravotné služby	Liptovský Hrádok	obce Horného Liptova	spolu územie Horného Liptova
Lekár pre deti a dospelých	3	1	4
Lekár pre dospelých	4	3	7
Lekári špecialisti:	25	2	27
Alergológ - imunológ	1	0	1
Gynekológ - gynekológia	2	0	2
Chirurg - chirurgia	1	0	1
Interná ambulancia, internista	3	0	3
Kožný lekár, dermatológ	1	0	1
Logopéd, Logopédia	0	0	0
Neurológ - neurológia	1	0	1
Očný lekár - oftalmológia	1	0	1
ORL - ušné, nosné, krčné	1	0	1
Ortopéd	1	0	1
Pneumológia, ftizeológia	1	0	1
Psychológ	1	0	1
Psychiater	0	0	0
Rádiológ, RTG	1	0	1
Stomatológia - zubná ambulancia, zubár	8	1	9
Urológ - urológia	1	0	1
Záchranná zdravotná služba	1	1	2
Lekárne	4	2	6

V meste Liptovský Hrádok sa ambulancie zdravotnej starostlivosti sústreďujú v dvoch centrách, a to v Medic Centre, s. r. o., Liptovský Hrádok a v Centre zdravotnej starostlivosti (Poliklinika), Liptovský Hrádok. Súčasťou každého centra je aj lekáreň.

Tabuľka 15 Prehľad ambulancií v Liptovskom Hrádku (r. 2023)

Ambulancie Liptovský Hrádok	Lekár
Ambulancia čelustnej ortopédie a zubného lekárstva	MUDr. Igor Folta
Ambulancia dentálnej hygieny a zubného lekárstva	MDDr. Filip Langer
Ambulancia diabetológie a porúch látkovej premeny	MUDr. Ľudmila Forbáková Leskovská
Ambulancia klinickej psychológie	Mgr. Oľga Šupalová
Ambulancia vnútorného lekárstva	MUDr. Miroslava Rybanská
Ambulancia vnútorného lekárstva	Bc. Michaela Valickova
Ambulancia zubného lekárstva	MDDr. Jaroslav Adamčík
Ambulancia zubného lekárstva	MDDr. Kristína Kalmanová
Ambulancia zubného lekárstva	MUDr. Emil Lošonský
Ambulancia zubného lekárstva	MUDr. Igor Vdovec
Ambulancia zubného lekárstva	MUDr. Mária Stencláková
Ambulancia zubného lekárstva	MUDr. Ronald Petrik
Dermatovenerologická ambulancia	MUDr. Dáša Libičová
Gynekologická ambulancia	MUDr. Jozef Kantík
Gynekologická ambulancia	MUDr. Ladislav Andreánsky
Chirurgická ambulancia	MUDr. Ladislav Šaffo
IMUNO - ALERGO JB, s.r.o.	MUDr. Jaroslav Barok
Neurologická ambulancia	MUDr. Ľ. Krajčiová/MUDr. L. Lakatová
Oftalmologická ambulancia	MUDr. Iveta Jarošová
Ortopedická ambulancia	MUDr. Dalibor Kurek
Otorinolaryngologická ambulancia	MUDr. Jarmila Hybbenová
Pneumologicko-ftizeologická ambulancia	MUDr. Lucia Kováčiková
SVaLZ, fyziatria, balneológia a liečebná rehabilitácia	MUDr. Milan Krajčí
SVaLZ, klinická biochémia	
SVaLZ, rádiológia	MUDr. Milan Zemančík
Urologická ambulancia	MUDr. Henrich Klečka
Všeobecná ambulancia pre deti a dorast	MUDr. Miroslava Plchová
Všeobecná ambulancia pre deti a dorast	MUDr. Zlata Karimová
Všeobecná ambulancia pre deti a dorast	MUDr. Baroková Beáta
Všeobecná ambulancia pre dospelých	MUDr. Jozef Čajka
Všeobecná ambulancia pre dospelých	MUDr. Iveta Barta
Všeobecná ambulancia pre dospelých	MUDr. Anton Ambrózy
Všeobecná ambulancia pre dospelých	MUDr. Bronislava Fraňová Ivančíková

Špecializovaným pracoviskom v území Horného Liptova je aj Ambulancia rýchlej zdravotnej pomoci LSE - Life Star Emergency, s.r.o., s pôsobnosťou v Liptovskom Hrádku a obci Východná.

V obciach je zdravotná starostlivosť poskytovaná iba v 3 obciach: Beňadiková, Východná a Važec.

Tabuľka 16 Zdravotné služby v obciach Horného Liptova (r. 2023)

Ambulancie obce Horného Liptova	Lekár
Ambulancia zubného lekárstva, , Východná	Pavlo Grytsenko
Všeobecná ambulancia pre deti a dorast, Východná	MUDr. Jitka Veselá
Ambulancia praktického lekára pre dospelých, Važec	MUDr. Mária Lehotská
Ambulancia praktického lekára pre dospelých, Východná	MUDr. Ján Zachar
Všeobecná ambulancia pre dospelých, Beňadiková	MUDr. Vlastimil Kapcát

➤ Lekárne

Na území regiónu sa nachádza 6 lekární, z toho **4 v Liptovskom Hrádku** (Lekáreň Dr. Max, poliklinika; Lekáreň na Hradnej, Hradná ulica; Lekáreň Pharmacia, Pri železnici; Lekáreň Slniečko, ulica SNP), **jedna vo Važci** (Važecká lekáreň) a **jedna vo Východnej** (Lekáreň vo Východnej).

Oblasť zdravotnej starostlivosti zaznamenáva nedostatočný počet lekárov najmä v odborných ambulanciách. V oblasti pediatrie a všeobecného lekárstva ide o lekárov, ktorí sú v mnohých prípadoch v dôchodkovom veku a nemajú za seba náhradu. Čakacie doby sú zdĺhavé a neúnosné. Je potrebné vytvárať podmienky pre mladých lekárov, aby mali záujem o prevzatie ambulancie a aby k dosluhujúcemu lekárovi nastúpili skôr, aby získali potrebnú prax.

2.3.3 ŠKOLSTVO

➤ Základné školstvo

Primárne a nižšie sekundárne vzdelávanie v území MAS Horný Liptov zabezpečuje **9 základných škôl**, ktorých **zriaďovateľom je obec**.

Školy v **Liptovskej Kokave** a v **Závažnej Porube** poskytujú len primárne vzdelávanie v **ročníkoch 1 - 4**.

Špeciálne vzdelávanie :

Liptovský Ján - Špeciálna základná škola s materskou školou internátna

Jamník - Základná škola internátna pre žiakov s narušenou komunikačnou schopnosťou

Liptovský Hrádok - Špeciálna základná škola.

V území MAS HL bolo **2 746 detí** (k 31. 12.2022) vo veku od 6 do 15 rokov (o 197 detí viac ako v roku 2013). V školskom roku 2022/2023 základné školy v území MAS navštevovalo **1 958 žiakov** (o 254 žiakov menej ako v školskom roku 2013/2014). Rozdiel medzi počtom detí a počtom žiakov v ZŠ tvoria deti, ktoré nenastúpili do 1. triedy ZŠ vo veku 6 rokov, deti ktoré ukončili základnú školskú dochádzku v 8. ročníku ZŠ a deti, ktoré dochádzajú do ZŠ mimo územia Horného Liptova.

Tabuľka 17 Prehľad základných škôl v území regiónu Horný Liptov, počet žiakov a tried v školskom roku 2022/2023

Názov školy	Počet žiakov v škol. roku 2013/2014	Počet žiakov v škol. roku 2022/2023	Počet tried v škol. roku 2022/2023
Základná škola s materskou školou Hradná Liptovský Hrádok	516	530	23
Základná škola s materskou školou J. D. Matejovie L. Hrádok	348	555	24
Základná škola s materskou školou vo Važci	202	204	9 + 5 špeciálnych tried

Základná škola s materskou školou Hybe	180	172	9 + 2 špeciálne triedy
Základná škola s materskou školou Východná	147	170	9 + 2 špeciálne triedy
Základná škola s materskou školou Liptovský Ján	139	184 (z toho 12 žiakov z UA)	9
Základná škola s materskou školou Jána Lajčiaka Pribylina	92	77	8
Základná škola Milana Rúfusa Závažná Poruba	56	52	4
Základná škola s materskou školou Liptovská Kokava	24	14	2
Spolu	1704	1958	106

➤ **Materské školy – predprimárne vzdelávanie**

Predškolskú výchovu zabezpečujú materské školy v 14 obciach. Materské školy poskytujú deťom vo veku 2 - 6 rokov a deťom s odloženou povinnou školskou dochádzkou celodennú starostlivosť a dopĺňajú rodinnú výchovu o výchovno-vzdelávaciu činnosť zameranú na rozvoj osobnosti dieťaťa. Absolvovaním posledného ročníka vzdelávacieho programu odboru vzdelávania v materskej škole dieťa získava predprimárne vzdelanie.

K 31. 12. 2022 bolo v 25 obciach Horného Liptova **813** detí vo veku od 3 do 5 rokov (vrátane). V školskom roku 2022/2023 bolo v materských školách v území zapísaných **788** detí v 44 triedach. Čo sa týka kapacity škôlok v území, situácia je rôznorodá, a to z toho dôvodu, že máme spádové škôlky, ktoré sú kapacitne vyťažené a evidujú neuspokojené žiadosti a na druhej strane škôlky, ktoré sú kapacitne nevyužitú. Táto situácia je značne ovplyvnená migráciou rodičov za prácou a umiestňovaním detí v blízkosti zamestnania rodičov. Vo všeobecnosti počet detí umiestnených v škôlkach v posledných rokoch vzrástol a v súčasnosti je umiestnených takmer 97% detí vo veku od 3 do 5 rokov.

Tabuľka 18 Prehľad materských škôl v území regiónu Horný Liptov, počet žiakov a tried v školskom roku 2022/2023

Názov materskej školy	Počet žiakov v škol. roku 2013/2014	Počet žiakov v škol. roku 2022/2023	Počet tried v škol. roku 2022/2023
Materská škola Belka, Liptovský Hrádok	119	128	6
Liptovský Hrádok , Hradná	111	90	5
Liptovský Ján	67	69	3
Vážec	54	66	4
Závažná Poruba	47	46	2
Pribylina	42	33	3
Jakubovany	37	25	2
Východná	x	64	3
Kráľova Lehota	35	35	2
Hybe	34	28	2
Liptovská Porúbka	34	31	2
Liptovský Peter	30	32	2
Smrečany	27	21	2
Liptovská Kokava	21	17	1
Materská škola Vavrišovo	20	20	1
Materská škola Veterníček Veterná Poruba	18	17	1

Materská škola v Dovalove, Liptovský Hrádok	12	24	1
Cirkevná materská škola Koráb, Liptovský Hrádok	x	42	2
Spolu	708	788	44

➤ **Ostatné základné služby pre deti**

Ostatné základné služby pre deti zabezpečuje v Liptovskom Hrádku **Detské opatrovateľské centrum a mini jasle Svetluška**, ktoré poskytujú dennú starostlivosť o deti od 1 do 3 rokov. Kapacita jasličiek je 13 až 15 detí. O výchovnú a opatrovateľskú činnosť sa starajú kvalifikované opatrovateľky. V malom kolektíve detí kombinujú rodinný prístup s profesionálnym. Deťom vytvárajú priestor pre individuálny rozvoj poznávacích, komunikačných a rozumových schopností. Ďalšími aktivitami detského centra sú OZ Liptovská rodinka a súkromná materská škôlka Arborétko. **OZ Liptovská rodinka** poskytuje aktivity a kurzy pre deti (angličtina pre najmenších, lezúnik, tvorivé dielne), ale aj pre ich rodičov (hrové stretnutia, joga s deťmi, fyzioterapia). Súkromná materská škôlka **Arborétko** je alternatívna forma predškolského vzdelávania, ktorá poskytuje kontinuálne vzdelávanie deťom od 1 do 6 rokov v malej skupinke s max. 10 deťmi. Ďalšími službami sú stráženie detí a organizovanie kurzov pre rodičov, deti a matky na materskej dovolenke.

V Liptovskom Hrádku zabezpečujú základné služby pre deti a mládež **Centrum voľného času Lienka** a školské kluby v základných školách.

➤ **Vyššie sekundárne vzdelávanie (stredné) školy v území MAS**

V Liptovskom Hrádku sú štyri stredné školy – jedna škola humanitného zamerania, dve odborné školy a jedna umelecká škola.

Stredná odborná škola lesnícka a drevárska Jozefa Dekreta Matejovie v Liptovskom Hrádku – počiatky školy siahajú až do roku 1796 a patrí medzi najstaršie školy v Európe. Vzdelávanie je sústredené v dvoch centrách:

- *Centrum odborného vzdelávania a prípravy v lesníctve* – hlavným cieľom je príprava na výkon lesníckeho povolania a odborných činností s praktickým výcvikom v spolupráci s organizáciou Lesy SR, š.p.
- *Centrum odborného vzdelávania a prípravy v drevárstve* - hlavným cieľom je príprava kvalifikovanej pracovnej sily s pôsobnosťou v drevárskom priemysle

Štúdium prebieha v 12 triedach. Kapacita školy je 325 žiakov. V školskom roku 2021/2022 školu navštevovalo 262 žiakov. Študijnou plochou školy je chránený areál a lesnícky významné miesto Arborétum v Liptovskom Hrádku. Škola má internát s kapacitou 200 lôžok, telocvičňu, ihrisko, posilňovňu, dielne, jedáleň.

Stredná odborná škola elektrotechnická v Liptovskom Hrádku – škola ponúka 5 študijných maturitných odborov (novým odborom je *multimédiá – digitálna grafika*). Kapacita školy je 600 žiakov, v školskom roku 2021/2022 bola kapacita naplnená na 75%, čo predstavuje 448 žiakov. Škola má vlastný internát s kapacitou 90 lôžok a školskú jedáleň, telocvičňu, ihrisko a posilňovňu.

Gymnázium v Liptovskom Hrádku – v školskom roku 2021/2022 študovalo 77 študentov v 4 triedach na štvorročnom gymnázium a 49 študentov v 4 triedach na osemročnom gymnázium. Kapacita školy je 360 študentov, naplnenosť školy bola teda na 37% (v školskom roku 2013/2014 bola naplnenosť na 86,7%).

Súkromné tanečné konzervatórium Liptovský Hrádok – osemročná stredná škola s nižším aj vyšším sekundárnym vzdelaním a prvým stupňom terciárneho vzdelania, ktorá poskytuje komplexné umelecké a umelecko pedagogické vzdelanie. Kvalitným tanečným vzdelávaním sa absolventi stávajú profesionálnymi tanečníkmi. Počet študentov v ročníku je max. 12, väčšina z nich dochádza z iných obcí a miest. V školskom roku 2022/2023 na škole študovalo 48 žiakov v 7 triedach (v školskom roku 2013/2014 v škole študovalo 26 žiakov).

Zriaďovateľom všetkých stredných škôl v území MAS okrem súkromného tanečného konzervatória je Žilinský samosprávny kraj.

➤ Iné vzdelávacie inštitúcie v území MAS

Základná umelecká škola v Liptovskom Hrádku - odbor výtvarný, hudobný a tanečný, alokované pracovisko v Hybiach - odbor výtvarný.

Súkromná základná umelecká škola v Liptovskom Hrádku: odbor hudobný, tanečný, výtvarný.

Vzdelávanie v oblasti cudzích jazykov ponúka jazyková škola **Wanaka v Liptovskom Hrádku** - kurzy angličtiny pre žiakov od 7 rokov, študentov a dospelých a firmy organizuje od roku 2013. A jazyková škola **JIGSAW** Mgr. Dany Wolfovej.

Neformálne a celoživotné vzdelávanie v regióne zabezpečujú formou prednášok a besied prevažne neziskové organizácie, napr. Národný trust n. o., OZ Tatry, LIPA - Liptovskí aktivisti, o.z. Odborné prednášky v regióne organizujú Knižnica v Liptovskom Hrádku, Úrad práce, sociálnych vecí a rodiny Liptovský Mikuláš, Centrum pedagogicko-psychologického poradenstva a prevencie v Liptovskom Mikuláši, Centrum voľného času Lienka, Okresné riaditeľstvo polície Liptovský Mikuláš, Mestská polícia Liptovský Hrádok, Regionálny úrad verejného zdravotníctva v Liptovskom Mikuláši, Červený kríž.

Záver: Horný Liptov má v súčasnosti dostatočnú kapacitu v oblasti predprimárneho aj primárneho vzdelávania, aj keď lokálne môže dochádzať k zvýšenému dopytu po umiestnení detí najmä v MŠ, čo súvisí s pracovnými príležitosťami rodičov, ale aj s demografickou situáciou, ktorá významne ovplyvňuje dopyt a môže byť v jednotlivých rokoch oscilujúca. Je potrebné venovať väčšiu pozornosť aj vybavenosti vnútorných priestorov existujúcich zariadení, dopĺňať nové moderné didaktické pomôcky a modernizovať vybavenosť exteriérov, nakoľko všetky typy škôl v území disponujú plochami vhodnými na podporu športového a oddychového vyžitia detí a mládeže.

2.3.4 OBČIANSKA VYBAVENOSŤ

Zariadenia pre rozvoj športu a aktívneho oddychu

➤ Lyžiarske strediská

Územie Horného Liptova je vďaka svojmu geomorfologickému členeniu predurčené pre rozvoj športových aktivít ako lyžovanie či vysokohorská turistika. V 8 obciach územia horného Liptova sa nachádzajú upravené zjazdové trate s vlekmí. Lyžiarske strediská SKI Opalisko, lyžiarske stredisko Čertovica, Skicentrum Bačova roveň a Lyžiarske stredisko Žiar - Dolinky sú zasnežované aj umelým snehom. Servis a požičovne sú zriadené v strediskách SKI OPALISKO a Podbanské.

Tabuľka 19 Prehľad lyžiarskych stredísk v katastrach obcí Horného Liptova

Jakubovany	Lyžiarske stredisko Bane - mimo prevádzky
Pribylina	Lyžiarske stredisko SKI Podbanské
Smrečany	Lyžiarske stredisko Smrečany
Vyšná Boca	Lyžiarske stredisko Čertovica, Skicentrum Bačova roveň
Žiar	Lyžiarske stredisko Žiar-Dolinky
Važec	Lyžiarske stredisko Važec – Birutova
Hybe	Lyžiarsky vlek v lokalite Pod Peklom
Liptovský Ján	SKI centrum Javorovica - mimo prevádzky
Závažná Poruba	SKI Centrum Opalisko
Liptovská Kokava	SkiPark Liptovská Kokava

➤ **Bežecké trate**

Upravované bežecké trate sú v obciach **Liptovská Kokava** (6,15 km), **Závažná Poruba** (trasa C1 5 km a trasa C2 4,9 km), **Smrečany** (5km), **Jakubovany**, **Hybe** a **Važec**. V obci **Vyšná Boca** je bežecká trať vedená z Čertovice do k.ú. obce Jarabá v dĺžke 40 km, ktorá spája región Liptov s Horehroním. Trať sa nachádza v nadmorskej výške od 1000 m.n.m. do 1450 m.n.m. Nachádza sa tu aj požičovňa bežkárskeho vybavenia. V ostatných obciach sú bežecké trate neupravované.

➤ **Zimné ľadové plochy**

V Liptovskom Hrádku sa nachádza novovybudovaná krytá hala s ľadovou plochou slúžiaca pre školy, športové kluby a verejnosť. V obciach regiónu sú plochy multifunkčných ihrísk v prípade priaznivého počasia v zimnom období tiež využívané ako ľadové plochy.

➤ **Cyklotrasy a turistické chodníky**

V regióne Horného Liptova je rozsiahla sieť značkových turistických chodníkov rôznej náročnosti. Turistické trasy vedú až do vysokohorského terénu, ktorý už vyžaduje sprievod horských vodcov. V rokoch 2010 - 2014 bola významnou mierou rozšírená sieť cykloturistických trás. V súčasnosti je v regióne vyznačených 260 km cyklotrás, vrátane cyklomagistrály č. 035 Liptovskej a 007 Tatranskej, ktoré regiónom prechádzajú. Sieť cyklotrás je rôznej náročnosti.

➤ **Ihriská**

Pre uspokojovanie potrieb telovýchovných, športových a rekreačných aktivít obyvateľov aj návštevníkov Horného Liptova slúži základná športová infraštruktúra.

Tabuľka 20 Prehľad o počte športovísk v obciach Horného Liptova

Obec/Mesto	Detské ihrisko	Multifunkčné ihrisko	Futbalové ihrisko	Vyznačené cyklotrasy
Beňadiková	áno, viacero	áno	áno	áno
Hybe	áno, viacero	áno	áno	áno
Jakubovany	áno, jedno	áno	áno	áno
Jamník	áno, jedno	x	áno	áno
Konská	áno, jedno	áno	x	áno
Kráľova Lehota	áno, jedno	áno	áno	áno
Liptovská Kokava	áno, jedno	áno	áno	áno
Liptovská Porúbka	áno	áno	x	áno
Liptovský Hrádok	áno, viacero	áno	áno	áno
Liptovský Ján	áno, jedno	áno	áno	áno
Liptovský Ondrej	áno, jedno	áno	áno	áno
Liptovský Peter	áno, viacero	áno	áno	áno
Malužiná	áno, jedno	áno	x	áno
Nižná Boca	x	áno	x	áno
Podtureň	áno, viacero	áno	áno	áno
Pribylina	áno	áno	áno	áno
Smrečany	áno, viacero	áno	áno	áno
Uhorská Ves	áno, viacero	áno	áno	áno
Vavrišovo	áno, viacero	áno	áno	áno
Važec	nie	áno	áno	áno
Veterná Poruba	áno, jedno	x	áno	x
Východná	áno, viacero	áno	áno	áno

Vyšná Boca	áno, jedno	áno	áno	áno
Závažná Poruba	áno, viacero	áno	áno	áno
Žiar	áno, jedno	nie, ale je v pláne	nie	áno

➤ **Kryté plavárne**

Plavárne s min. 20 m bazénom sa nachádzajú v katastrach obcí Pribylina (Hotel Permon) a Liptovský Ján (Hotel Sorea Máj a Hotel Alexandra). V regióne sa nachádza veľký počet rekreačných objektov a zariadení, v ktorých sú umiestnené wellness centrá. Súčasťou tejto vybavenosti sú aj bazény menších rozmerov. Takéto zariadenia sú sústredené najmä v Liptovskom Jáne a v Jánskej doline, v Pribyline, vo Vyšnej Boci a v Bocianskej doline. Väčšinou sú verejne prístupné.

➤ **Športové kluby a oddiely v obciach (aktívne)**

Tabuľka 21 Prehľad športových klubov a oddielov v obciach Horného Liptova

Obec/Mesto	Aktívne športové kluby v jednotlivých obciach
Beňadiková	TJ Sokol Beňadiková, futbalový oddiel
Hybe	TJ Tatran Hybe, futbalový, stolnotenisový, lyžiarsky oddiel
Jakubovany	Klub turistov, Športový klub Jakubovany - futbalový oddiel
Jamník	Obecný športový klub Jamník, futbalový oddiel, stolnotenisový oddiel
Konská	
Kráľova Lehota	Futbalový klub Kráľova Lehota
Liptovská Kokava	Klub kokavských turistov a lyžiarov, TJ Družstevník – futbalový oddiel
Liptovská Porúbka	
Liptovský Hrádok	Športový klub mesta Liptovský Hrádok
Liptovský Ján	TJ Štart Liptovský Ján
Liptovský Ondrej	Kluby futbalový, stolnotenisový, cyklistický
Liptovský Peter	TJ Družstevník - stolnotenisový oddiel
Malužiná	
Nižná Boca	TJ Tatran Nižná Boca, stolnotenisový a lyžiarsky oddiel
Podtureň	Obecný futbalový klub, Športový klub stolného tenisu
Pribylina	Klub pribylinských turistov a lyžiarov, Hokej Team, o.z.
Smrečany	Telovýchovná jednota Družba Smrečany-Žiar, futbalový, stolnotenisový, lyžiarsky a turistický oddiel
Uhorská Ves	Futbalový oddiel - mládež
Vavrišovo	Telovýchovná jednota Liptov Vavrišovo, Tanečný klub Jessy Vavrišovo
Važec	ŠK Kriváň Važec, aerobic, nohejbal, florbal, volejbal, futbal, bežecký oddiel
Veterná Poruba	TJ Družstevník Veterná Poruba, futbalový, stolnotenisový, turistický oddiel, beh do vrchu
Východná	Telovýchovná jednota, futbalový, stolnotenisový, bežecký oddiel, motokros
Vyšná Boca	
Závažná Poruba	Športový klub Závažná Poruba, oddiel futbalový, RTVŠ, volejbal, turistika, stolný tenis
Žiar	Telovýchovná jednota Družba Smrečany-Žiar

Financovanie športových klubov a športových aktivít v obciach je zabezpečované predovšetkým z obecných rozpočtov. Tabuľka 21 uvádza prehľad o poskytnutých dotáciách na účely športových

aktivít, klubov a organizácií v rokoch 2017 - 2022. V porovnaní s predchádzajúcim obdobím 2009 – 2013 dotácie na rozvoj športu v regióne Horného Liptova vzrástli o **36%**. Obmedzenia hromadného organizovania aktivít v čase koronakrízy v rokoch 2020 a 2021 oblasť športového rozvoja významne dramaticky nezasiahli.

Tabuľka 22 Výška dotácií jednotlivých obcí pre rozvoj športu, v €

Obec/Mesto	Spolu r. 2009-2013	2017	2018	2019	2020	2021	2022	Spolu r. 2017-2022
Beňadiková	37 098	4 100	4 000	4 500	2 100	3 400	4 900	23 000
Hybe	16 799	7 200	9 400	10 000	10 300	7 500	10 000	54 400
Jakubovany	15 236	-	-	-	-	-	6 000	6 000
Jamník	28 200	7 985	9 155	10 561	10 165	10 100	9 904	57 871
Konská	-	-	-	-	-	-	-	-
Kráľova Lehota	7 153	2 580	2 635	3 500	1 500	2 000	2 000	14 215
Liptovská Kokava	35 048	15 000	15 000	15 000	15 000	15 000	15 000	90 000
Liptovská Porúbka	3 491	250	400	400	603	500	-	2 153
Liptovský Hrádok	236 732	168 636	187 072	199 062	89 281	95 800	120 900	860 751
Liptovský Ján	156 706	15 000	15 000	20 200	18 500	15 000	20 000	103 700
Liptovský Ondrej	13 713	1 000	1 000	1 000	1 000	1 000	1 000	6 000
Liptovský Peter	3 150	-	-	-	-	-	-	-
Malužiná	-	-	-	-	-	-	-	-
Nížná Boca	3 170	-	-	-	-	-	-	-
Podtureň	65 635	7 155	7 294	6 800	3 053	5 991	6 500	36 793
Pribylina	43 155	14 000	13 725	10 600	5 200	-	-	43 525
Smrečany	25 500	-	-	1 000	5 000	5 000	9 000	20 000
Uhorská Ves	16 694	3 300	3 300	4 000	2 500	4 500	842	18 442
Vavrišovo	8 148	5 279	5 899	2 373	1 730	4 106	3 603	22 988
Vážec	14 693	15 000	15 500	16 000	10 000	10 000	12 000	78 500
Veterná Poruba	9 800	2 000	2 000	2 000	2 000	2 000	1 200	11 200
Východná	83 000	20 000	-	-	-	-	22 000	42 000
Vyšná Boca	-	-	-	-	-	-	-	-
Závažná Poruba	129 868	-	-	-	900	900	900	2 700
Žiar	23 458	5 100	5 150	5 150	4 050	5 050	5 150	29 650
Spolu	976 448	293 585	296 530	312 146	182 882	187 847	250 899	1 523 889

➤ **Kultúra a služby v obciach**

Do základnej siete kultúrnej vybavenosti regiónu patrí kultúrny dom s viacúčelovou sálou, technickým vybavením a knižnica.

Tabuľka 23 Kultúrna vybavenosť v obciach

Obec/Mesto	Knižnica	Kultúrny dom	Múzeum	Kostol	Pamätná izba
Beňadiková	áno	áno	x	x	x
Hybe	áno	áno	áno	áno	áno
Jakubovany	áno	áno	x	áno	x
Jamník	áno	áno	x	áno	x
Konská	áno	áno	x	áno	x
Kráľova Lehota	áno	áno	x	áno	áno
Liptovská Kokava	áno	áno	x	áno	x
Liptovská Porúbka	áno	x	x	áno	x
Liptovský Hrádok	áno	áno	áno	áno	x
Liptovský Ján	áno	áno	áno	áno	áno
Liptovský Ondrej	áno	áno	x	áno	x
Liptovský Peter	áno	áno	x	áno	x
Malužiná	áno	x	x	áno	x
Nižná Boca	áno	áno	x	áno	x
Podtureň	áno	áno	x	x	x
Pribylina	áno	áno	x	áno	x
Smrečany	áno	áno	áno	áno	x
Uhorská Ves	áno	áno	x	x	x
Vavrišovo	áno	áno	áno	áno	x
Važec	áno	áno	áno	áno	áno
Veterná Poruba	áno	áno	x	áno	x
Východná	áno	áno	áno	áno	x
Vyšná Boca	áno	x	áno	áno	x
Závažná Poruba	áno	áno	áno	áno	áno
Žiar	áno	áno	x	x	x

V obciach Jakubovany, Liptovská Porúbka, Važec, Liptovský Ján a Východná je vybudované otvorené pódium – amfiteáter. Pamätná izba je zriadená v obciach Kráľova Lehota, Hybe, Liptovský Ján, Važec. Folklorne skupiny pracujú v obciach Hybe, Liptovský Hrádok, Liptovský Ján, Liptovský Ondrej, Smrečany, Uhorská Ves, Važec, Veterná Poruba, Východná, Závažná Poruba, Žiar.

Tabuľka 24 Občianska vybavenosť v obciach Horného Liptova

Obec/Mesto	Cintorín	Sobášna sieň	Dom smútku
Beňadiková	áno	x	áno
Hybe	áno	áno	áno
Jakubovany	áno	x	x
Jamník	áno	x	x

Konská	áno	x	áno
Kráľova Lehota	áno	áno	áno
Liptovská Kokava	áno	áno	áno
Liptovská Porúbka	áno	x	áno
Liptovský Hrádok	áno	áno	x
Liptovský Ján	áno	áno	áno
Liptovský Ondrej	áno	áno	áno
Liptovský Peter	áno	x	áno
Malužiná	áno	x	áno
Nižná Boca	áno	x	x
Podtureň	áno	x	áno
Pribylina	áno	áno	áno
Smrečany	áno	x	áno
Uhorská Ves	áno	x	x
Vavrišovo	áno	x	áno
Vážec	áno	áno	áno
Veterná Poruba	áno	x	x
Východná	áno	áno	áno
Vyšná Boca	áno	x	x
Závažná Poruba	áno	x	áno
Žiar	áno	x	áno

Obce Horného Liptova sa značnou mierou spolupodieľajú na financovaní kultúrno-spoločenských podujatí v obci. Tabuľka 24 uvádza prehľad financovania kultúrnych podujatí v jednotlivých obciach za obdobie rokov 2017 - 2022. Výška sumy je uvedená v EUR. V porovnaní s predchádzajúcim obdobím 2009 – 2013 dotácie na zabezpečenie kultúry v regióne Horného Liptova vzrástli o **33%**. Obmedzenia hromadného organizovania akcií v čase koronakrízy v rokoch 2020 a 2021 oblasť obecnej kultúry dramaticky nezasiahli.

Tabuľka 25 Výdavky na zabezpečenie kultúry v obciach Horného Liptova v rokoch 2017 – 2022 v €

Obec/Mesto	Spolu r. 2009-2013	2017	2018	2019	2020	2021	2022	Spolu r. 2017-2022
Beňadiková	34 410	5 486	8 423	8 787	2 547	6 417	9 549	41 209
Hybe	52 740	23 998	27 234	12 976	68 811	59 055	34 343	226 417
Jakubovany	17 343	450	450	450	450	600	550	2 950
Jamník	11 400	1 150	1 201	1 279	1 200	7 217	2 961	15 007
Konská	2 000	2 830	3 182	2 702	2 894	5 160	5 889	22 657
Kráľova Lehota	25 288	700	1 680	1 000	600	1 000	2 000	6 980
Liptovská Kokava	950	-	-	-	-	-	-	-
Liptovská Porúbka	26 727	6 850	5 650	6 000	3 850	1 000	5 500	28 850
Liptovský Hrádok	699 819	243 362	250 861	255 331	153 658	150 591	216 481	1 270 284
Liptovský Ján	190 095	25 363	38 455	40 915	32 697	34 501	38 838	210 769
Liptovský Ondrej	11 689	1 000	1 000	1 000	1 000	1 000	1 000	6 000
Liptovský Peter	4 570	4 467	21 172	6 113	3 979	7 704	5 014	48 449

Malužiná	-	3 881	3 383	4 531	1 756	1 449	3 650	18 651
Nižná Boca	67 341	3 500	3 500	3 500	3 500	3 500	3 500	21 000
Podtureň	23 944	9 395	9 351	11 097	5 338	4 828	9 162	49 170
Pribylina	17 529	2 261	2 776	3 672	3 090	2 718	3 930	18 447
Smrečany	27 691	-	-	15 000	7 000	10 000	8 000	40 000
Uhorská Ves	5 851	1 664	2 087	2 621	1 064	261	2 449	10 146
Vavrišovo	14 737	3 048	3 430	6 886	708	2 063	3 426	19 561
Vážec	81 753	16 552	19 084	18 292	20 245	52 850	47 521	174 544
Veterná Poruba	18 000	1 256	1 345	1 635	620	540	965	6 361
Východná	170 000	18 000	-	-	-	-	25 000	43 000
Vyšná Boca	2 850	200	200	200	200	200	200	1 200
Závažná Poruba	67 812	15 000	16 000	16 000	17 000	30 000	25 000	119 000
Žiar	46 382	2 600	2 950	2 700	1 200	600	4 300	14 350
Spolu	1 620 921	393 012	423 413	422 687	333 408	383 254	459 229	2 415 002

➤ **Prehľad základných služieb v obciach**

Tabuľka 166 Prehľad základných služieb v obciach Horného Liptova

Obec/Mesto	obchod (rozičný tovar)	pohostinstvo	potraviny	potraviny COOP Jednota	iné služby	pošta	banka	bankomat	Z-box	Elektromobil	Elektrobicykel
Beňadiková	x	áno	x	áno	x	x	x	x	x	x	áno
Hybe	áno	áno	áno	áno	áno	áno	x	x	áno	x	x
Jakubovany	x	x	x	áno	áno	x	x	x	x	x	x
Jamník	áno	áno	x	áno	x	x	x	x	x	x	x
Konská	x	x	áno	x	x	x	x	x	x	x	x
Kráľova Lehota	áno	x	áno	áno	áno	x	x	x	x	x	áno
Liptovská Kokava	x	áno	x	áno	x	áno	x	x	x	x	x
Liptovská Porúbka	x	áno	áno	x	x	x	x	x	x	x	x
Liptovský Hrádok	áno	áno	áno	áno	áno	áno	áno	áno	áno	áno	áno
Liptovský Ján	áno	áno	áno	áno	áno	áno	x	áno	áno	x	áno
Liptovský Ondrej	áno	x	x	áno	x	áno	x	x	x	x	x
Liptovský Peter	x	áno	x	áno	áno	x	x	x	áno	x	x
Malužiná	x	áno	x	áno	x	áno	x	x	x	x	x
Nižná Boca	x	áno	x	áno	x	x	x	x	x	áno	áno
Podtureň	x	x	x	áno	áno	x	x	x	x	x	x
Pribylina	áno	áno	áno	áno	áno	áno	x	x	x	áno	x
Smrečany	x	x	x	áno	áno	x	x	x	x	x	áno
Uhorská Ves	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x
Vavrišovo	x	áno	x	áno	x	x	x	x	x	x	x

Vážec	x	x	áno	áno	x	áno	x	x	áno	x	áno
Veterná Poruba	x	x	áno	x	áno	x	x	x	x	x	x
Východná	áno	áno	áno	áno	x	áno	x	x	áno	x	x
Vyšná Boca	áno	áno	áno	x	x	x	x	x	x	áno	áno
Závažná Poruba	x	áno	áno	áno	x	x	x	x	x	x	x
Žiar	x	x	x	áno	x	x	x	x	x	x	x

➤ Kultúrno–historické atraktivity územia

Beňadiková - Jazdiareň

Hybe - Pamätná izba Dobroslava Chrobáka, Vila Alojza Štróbla

Kráľova Lehota - Pamätná izba Kristy Bendovej, NKP - kaštieľ (sídlo materskej školy v Kráľovej Lehote), Evanjelický kostol, kúrie

Liptovský Hrádok – Budova ev. a v. modlitebne z r. 1943 - evanjelický kostol, Rímskokatolícky kostol Navštívenia Panny Márie z r. 1790, NKP Budova soľného a meďného úradu z r. 1728 s expozíciou ovčiarstva (Národopisné múzeum pobočka Liptovského múzea v Ružomberku), NKP Budova prvej lesníckej školy v Uhorsku 1800, NKP Dom deputátov s tromi tabuľami venovanými MUDr. Albertovi Škarvanovi, NKP pamiatky hornoliptovského baníctva a hutníctva - vážnica a zvonica Maša. Budova prvej slovenskej poľnohospodárskej školy, objekt stanice bývalej lesnej železničky, Urbanistický súbor ulica Pod lipami (120 objektov ucelenej zástavby - historické jadro komorského mestečka ÚZKP), Lipová alej 1777 CHPV, Pieta - kamenná socha panny Márie s Kristom z 18. stor. (hnuteľná NKP), Pieskovcový kríž 1807 - hrobka lesných úradníkov, hrobka Kolomana Vitáliša, hrobka doktora Alberta Škarvana (cintorín Liptovský Hrádok, železné kríže - cintorín z r. 1813, Lapidárium - Židovský cintorín, Pomník ČSL priateľstva, pamätníky - Stretnutie armád a pamätník padlým v 1. a 2. sv. vojne, Hrad a kaštieľ s areálom a parkom 1316 -1340, jazierko pri hrade so sochou sv. Jána Krstiteľa, Hrádocké arborétum 1886 - 1888, Rudolf Benko, socha diviaka v parku pred budovou SOŠL Alojz Štróbl. Mestská časť Dovalovo: Kaplnka sv. Jána Nepomuckého z 1. pol. 18. stor., Kaplnka nad Dovalovom 1862, NKP Rímsko-katolícky kostol sv. Martina 13. stor.

Liptovský Ján - pamiatková zóna v obci, kaštiele, kúrie, rímsko-katolícky kostol Sv. Jána Krstiteľa, Múzeum pod vežou

Liptovský Ondrej - kostol z 12. storočia

Malužiná – Prepriahareň, budova Komerhofu

Nižná Boca – pamiatková zóna - pôvodná banícka zástavba

Pribylina – Múzeum Liptovskej dediny v Pribyline

Vavrišovo – Múzeum bitky pri Vavrišove

Vážec – pamätná izba

Vyšná Boca – Banícky dom - expozícia, evanjelický kostol z 18. stor.

Východná – otvorený amfiteáter

➤ Ďalšia občianska vybavenosť:

Matričné úrady: matričné úrady sa nachádzajú v obciach: **Východná, Vážec, Hybe, Kráľova Lehota, Liptovský Hrádok** (spádová oblasť Liptovský Hrádok, Vyšná Boca, Nižná Boca, Malužiná, Liptovský Peter, Liptovská Porúbka, Jamník, Vavrišovo, Liptovská Kokava, Podtureň), **Liptovský Ján** (spádová oblasť Uhorská Ves), **Pribylina, Závažná Poruba, Liptovský Mikuláš** (spádová oblasť Veterná Poruba, Konská, Beňadiková, Jakubovany, Liptovský Ondrej, Smrečany, Žiar

Úrad práce sociálnych vecí a rodiny: sídlo v Liptovskom Mikuláši - vysunuté pracovisko Liptovský Hrádok

Banky: pobočky bánk sa nachádzajú iba v Liptovskom Hrádku: Slovenská sporiteľňa a. s., Prima banka, a. s. Všetky pobočky sa nachádzajú sústredené okolo námestia v Liptovskom Hrádku. Poštová

banka poskytujúca služby prostredníctvom filiálok pôšt má zastúpenie v 10 obciach, kde sú pošty. Bankomaty sa nachádzajú iba v Liptovskom Hrádku - na budovách bánk. Tatra banka má umiestnený bankomat v Liptovskom Hrádku, aj keď tu nemá svoje sídlo ani pobočku.

Stavebné úrady (spoločné stavebné úrady):

Vavrišovo - vlastný stavebný úrad, **Východná spoločný úrad** – Východná, Važec.

Liptovský Hrádok – vlastný stavebný úrad

Liptovský Hrádok - spoločný stavebný úrad pre obce Vyšná Boca, Nižná Boca, Malužiná, Kráľova Lehota, Liptovský Peter, Liptovská Porúbka, Jamník, Liptovská Kokava, Pribylina, Hybe,

Liptovský Ján - spoločný stavebný úrad: Liptovský Ján, Liptovský Ondrej, Podtureň (*predpokladá sa posilnenie pôsobnosti úradu o obce Beňadiková, Jakubovany, Kanská a Uhorská Ves*).

Liptovský Mikuláš - spoločný stavebný úrad Liptovský Mikuláš: Jakubovany, Uhorská Ves, Smrečany, Žiar, Veterná Poruba, Závažná Poruba, Kanská, Beňadiková.

Daňový úrad, zdravotné poisťovne, sociálna poisťovňa, živnostenský úrad, špecializovaná štátna správa na úrovni okresu, správa katastra, všetky inštitúcie majú sídlo v Liptovskom Mikuláši.

Záver:

Sociálna vybavenosť v území Horného Liptova je rôznorodá, dostupné sú sociálne služby a zariadenia pre seniorov, občanov so zdravotným postihnutím, neprispôsobivých ľudí aj ľudí v nepriaznivej sociálnej situácii, pre deti a mládež z problémových a disharmonických rodín. V území v posledných rokoch výrazne vyvstáva iba potreba zriadenia denného stacionára.

Oblasť školstva je v území Horného Liptova pomerne dobre zabezpečená, zvýšený dopyt po umiestnení detí do materských škôl pomohli uspokojiť novozriadená cirkevná materská škola a detské jasle v Liptovskom Hrádku.

Poskytovanie základnej a špecializovanej zdravotníckej starostlivosti je v území rôznorodé. Problémom pre občanov sa javí jeho fyzická dostupnosť, najmä pre obyvateľov odľahlejších obcí, kde nie je dostatočná resp. pravidelná dopravná infraštruktúra. Chýbajú služby sociálneho taxíka.

Región Liptov je územím s jedinečným prírodným, športovým, kultúrnym a komunitným potenciálom. V poslednom období však zaznamenáva znižovanie ponuky základnej vybavenosti v obciach a kultúra a šport sa centralizujú v mestách. Ponuka dostupných a kvalitných služieb je preto veľmi dôležitá, najmä v oblastiach s rozvíjajúcou sa IBV zástavbou alebo v obciach, ktoré sa usilujú prilákať, resp. udržať si mladé rodiny s deťmi.

2.4 TECHNICKÁ INFRAŠTRUKTÚRA

Základnú infraštruktúru - energetickú alebo environmentálnu považuje väčšina investorov za samozrejmosť. Jej absencia alebo nedostatky v úrovni jej rozvoja robia región menej atraktívnym a môžu v konečnom dôsledku vyústiť do veľkej spoločenskej a hospodárskej straty.

Na význam základnej infraštruktúry pre zabezpečenie hospodárskeho rozvoja poukazuje aj Stratégia Európa 2030.

Územný rozvoj regiónov v oblasti environmentálnej infraštruktúry, ako je zásobovanie pitnou vodou, čistenie odpadových vôd, nakladanie s odpadmi a pod. je možné zabezpečiť okrem národných zdrojov aj s príspevím a využitím EŠIF (Európske štrukturálne a investičné fondy). Technickú infraštruktúru, v ktorej je zahrnutá aj environmentálna infraštruktúra, rieši napr. stratégia OP Kvalita životného prostredia a ďalej aj OP IROP a PRV cez svoje prioritné investičné osi a opatrenia.

Dobudovaná environmentálna infraštruktúra priaznivo ovplyvňuje územný rozvoj regiónov a prispieva k zamedzeniu migrácie obyvateľstva v dôsledku nepriaznivých životných podmienok.

Dobudovaná a fungujúca environmentálna infraštruktúra má okrem priameho vplyvu na stav jednotlivých zložiek ŽP aj svoj **sociálny rozmer**, prejavujúci sa najmä v tom, že:

- vybavenosť územia environmentálnou infraštruktúrou zvyšuje jeho atraktívnosť pre obyvateľstvo, má priaznivý dopad na jeho zdravotný stav a životnú úroveň;
- zabezpečuje prístup obyvateľov k základným environmentálnym službám s cieľom zvýšenia životnej úrovne obyvateľstva, zlepšenia zdravotného stavu populácie a zvýšenia priemernej dĺžky života;
- dobudovanie a skvalitnenie environmentálnej infraštruktúry (najmä v oblasti zásobovania obyvateľstva pitnou vodou a čistenia a odvádzania odpadových vôd, ale aj odpadového hospodárstva) a zlepšenie jej prístupnosti prispieva k obmedzeniu sociálneho vylúčenia.

Je preto nevyhnutné zabezpečiť podporu dobudovania environmentálnej infraštruktúry na úrovni celého regiónu Horný Liptov, ktorý na základe demografických ukazovateľov vykazuje priaznivý vývojový trend a tento treba zachovať.

2.4.1 ZÁSOBOVANIE PITNOU VODOU, OCHRANA VODNÝCH ZDROJOV

Až 31% výmery horských oblastí Slovenska tvorí svojimi prírodnými podmienkami územie s významnou prirodzenou akumuláciou vôd, ktoré sú vyhlásené (v zmysle zákona o vodách č. 346/2004 Z. z.) za **chránené vodohospodárske oblasti (CHVO)**. CHVO sú jednou z foriem územnej ochrany vôd .

- **Ochrana vodných zdrojov a jej trvalo udržateľného využívania:**

V zmysle zákona o vodách 346/2004Z. z. sú definované environmentálne ciele na zabezpečenie ochrany vôd

- a) **pre útvary povrchových vôd**

- b) **pre útvary podzemných vôd**

- c) **chránené územia:**

- 1) územia s povrchovou vodou určenou na odber pre pitnú vodu
- 2) územia s vodou určenou na kúpanie
- 3) územia s povrchovou vodou vhodnou pre život a reprodukciu pôvodných druhov rýb
- 4) chránené oblasti prirodzenej akumulácie vôd(chránené vodohospodárske oblasti**
- 5) ochranné pásma vodárenských zdrojov**
- 6) referenčné lokality
- 7) citlivé oblasti
- 8) zraniteľné oblasti
- 9) ochranné územia a ich ochranné pásma podľa osobitných predpisov

Celá oblasť riešeného územia sa nachádza v správnom území povodia Dunaja s hlavným tokom - riekou Váh. Čiastkovým povodím je Povodie Váhu. Pod jeho správou je väčšina vodných tokov nachádzajúcich sa v území Horného Liptova. Významným prítokom Váhu je rieka Belá, ktorá sa do Váhu vlieva v Liptovskom Hrádku.

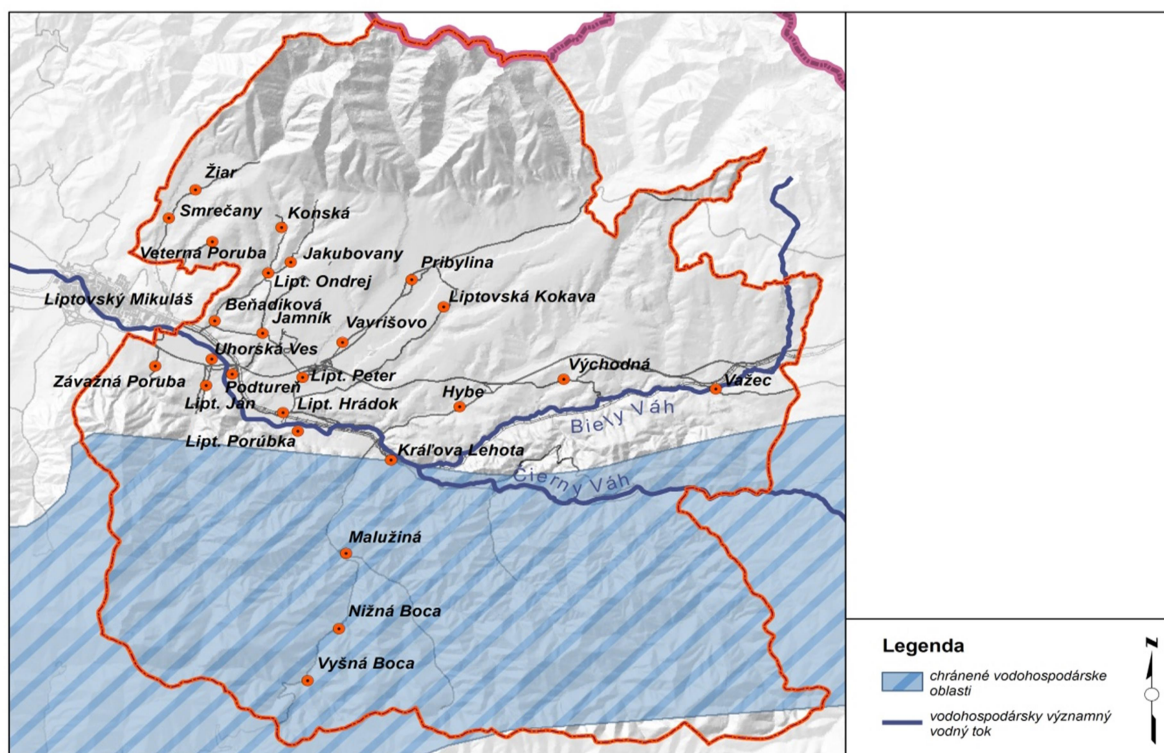
- **Vodné nádrže**

V Žilinskom kraji sa nachádza 9 vodných nádrží (Bešeňová, **Čierny Váh**, Hričov, Krpeľany, **Liptovská Mara**, Mikšová, Orava, Tvrdošín, Vodné dielo Žilina) a dve vodárenské nádrže: Nová Bystrica, Turček. Voda z vodárenskej nádrže Turček je prevažne distribuovaná do Banskobystrického kraja. **V riešenom území sa z uvedeného počtu nachádza jedna nádrž - Čierny Váh** a v tesnej blízkosti aj vodná nádrž Liptovská Mara.

▪ Vodné zdroje

Bohatstvo vodných zdrojov v kraji je možné preukázať aj podľa rozlohy chránených vodohospodárskych oblastí. Z celkovej plochy chránených vodohospodárskych oblastí v SR (6 942 km²) zaberá plocha chránených vodohospodárskych oblastí na území Žilinského kraja väčšiu časť. Sú to CHVO Beskydy – Javorníky, Strážovské vrchy, Veľká Fatra a **Nízke Tatry** s celkovou plochou 4 547 km². Na riešenom území regiónu Horný Liptov sa nachádza významná **chránená vodohospodárska oblasť - Nízke Tatry - východná a západná časť** (predpis č. 13/1987 Zb).

Ďalej sú tu **lokálne ochranné pásma vodárenských zdrojov v okolí podzemných zdrojov pitnej vody**. Povrchové zdroje pitnej vody alebo vodárenské nádrže sa v území nenachádzajú.

Obrázok 5 Územie chránenej vodohospodárskej oblasti zasahujúce do regiónu Horný Liptov a vodohospodársky významné vodné toky

➤ Zásobovanie pitnou vodou – vodovod

Z hľadiska zásobovania pitnou vodou z verejných vodovodov patrí Žilinský kraj medzi lepšie slovenské regióny. V roku 2018 bolo na verejný vodovod napojených 91,4% obyvateľov kraja, čo ho radí na 4. miesto medzi kraji SR, za Bratislavským krajom, Trenčianskym a Nitrianskym krajom. Oproti roku 2013 je to nárast o 1,7%.

Z pohľadu počtu obcí s vybudovaným verejným vodovodom je najpriaznivejšia situácia v Žilinskom kraji, kde podiel obcí s verejným vodovodom dosahuje až 98,4%.

Najvýdatnejšie zdroje pitnej vody sú v regiónoch Turiec a Liptov. Na Orave zaostáva najmä okres Námestovo. Na Hornom Považí zas zaostáva okres Bytča. Najmenej obyvateľov zásobovaných z verejného vodovodu je v regióne Kysúc (okresy Čadca a Kysucké Nové Mesto).

Z rámcovej bilancie potrieb pitnej vody v Žilinskom kraji po znížení ich výdatnosti o ekologické limity a rizikové zdroje vody vyplýva, že v Žilinskom kraji bude aj po implementácii týchto opatrení prebytok

pitnej vody, prípadne bude pokrývať výhľadové potreby dostatočne. Deficitné územia budú v dostatočnej miere vykryté navýšením využívania jestvujúcich vodných zdrojov, prípadne pripojením dosiaľ nevyužívaných vodných zdrojov do systému.

Tabuľka 27 Prehľad o stave v zásobovaní vodou z verejných vodovodov a odkanalizovaní v správe vodárenských spoločností v rámci ŽSK

Vodárenská spoločnosť	Počet obyvateľov celkom	Počet zásobovaných z VV	%	Počet odkanalizovaných VK	%
Oravská vodárenská spoločnosť	138 739	110 030	79,31	86 378	62,26
Liptovská vodárenská spoločnosť	72 143	67 869	94,08	56 891	78,86
VaK Ružomberok	56 660	51 995	91,77	45 836	80,9
Turčianska vodárenská spoločnosť	111 961	111 685	99,75	91 302	81,55
Severoslovenské vodárne a kanalizácie	312 188	249 569	79,94	200 378	64,19
Spolu	691 691	591 148	85,46	480 785	69,51

V roku 2019 bol podiel obyvateľov napojených na verejný vodovod 91,8 %, čo je mierny nárast oproti roku 2015, keď bolo napojenie 90,3 %. Dĺžka vodovodnej siete v roku 2019 bola 4 249 km (v roku 2015 bola 4 003 km). Podiel obyvateľov napojených na verejnú kanalizáciu v roku 2019 (71,4 %) vykazuje nárast o 6,6 p. b. oproti roku 2015 (64,8 %). Najviac napojených obyvateľov je na Liptove.

Tabuľka 28 Vývoj potrieb pitnej vody v Žilinskom kraji do roku 2027. Zdroj: Plán rozvoja verejných vodovodov v SR na roky 2021 – 2027

Vodárenská spoločnosť	Okres	Potreba vody Qmax (l/s)			Kapacita vodárenských zdrojov (l/s)
		2012	2018	2027 predpoklad	
SEVAK, a.s.	Okres Žilina	469,2	500,11	596,37	1647,8
	Okres Kysucké Nové Mesto				
	Okres Bytča				
	Okres Čadca				
OVS, a.s.	Okres Tvrdošín	154,87	168,41	224,15	333,9
	Okres Námestovo				
	Okres Dolný Kubín				
LVS, a.s.	Okres Liptovský Mikuláš	138,31	150,2	169,56	456
TURVOD, a.s.	Okres Turčianske Teplice	227,09	201,78	220,14	382,1
	Okres Martin				
VSR, a.s.	Okres Ružomberok	95,36	99,37	111,15	235,5
SPOLU		1084,83	1119,8	1321,37	3055,3

Liptovská vodárenská spoločnosť, a. s. (LVS) zabezpečuje zásobovanie pitnou vodou obyvateľov miest a obcí na území okresu Liptovský Mikuláš. V záujmovom území býva 72,3 tis. obyvateľov, z nich je 98,7 % zásobovaných pitnou vodou z verejného vodovodu. Na území v pôsobnosti LVS bolo v roku 2018 evidovaných 56 obcí, verejným vodovodom bolo vybavených 53, čo je 94,6 %. Bez verejného vodovodu sú 3 obce – Bukovina, Hutý a Veľké Borové. Významným vodovodným systémom zásobujúcim okresné mesto a ďalšie obce v dosahu vodných zdrojov a prívodov vody je SKV Liptovský Mikuláš zásobovaný najmä z vodných zdrojov v Demänovskej doline, Liptovskom Hrádku, Liptovskej Porúbke. Na celom území existuje aj viacero menších skupinových a miestnych verejných vodovodov.

Z Plánu rozvoja verejných vodovodov pre územie SR na roky 2021 – 2027 vyplýva, že okrem budovania nových vodovodov v obciach bez vodovodu a dobudovania sietí tam, kde je vodovod v prevádzke, je potrebné venovať zvýšenú pozornosť poruchám na vodovodných sieťach a rekonštrukciám poruchových sietí. Vysoké straty vody sú typické najmä pre menšie vodovodné systémy a obecné vodovody. Zároveň je potrebné riešiť nedostatočné zdroje vody na zásobovanie miestnych vodovodov v okrese Liptovský Mikuláš.

Pre analýzu územia Horný Liptov z pohľadu zásobovania pitnou vodou boli použité údaje, ktoré spracovateľovi a-SPRO poskytla Liptovská vodárenská spoločnosť a.s., (LVS). Vodovody vo všetkých obciach a meste prevádzkuje a vlastní LVS, a.s., okrem vodovodov v obciach Malužiná a Nižná Boca, kde majiteľom vodovodov sú obce a LVS, a.s., ich prevádzkuje na základe zmlúv.

Tabuľka 29 Stav zásobovania pitnou vodou v obciach územia Horný Liptov k 10. 03. 2023. Zdroj: LVS, a.s.

Obec, mesto	Prevádzkovateľ/ vlastník vodovodu	Zdroj pitnej vody	Dĺžka siete (km)	Počet prípojok	Počet zásob. obyvateľov
Beňadiková	LVS/LVS	SKV Liptovský Ján/Za salašom, Pod Bielym	4,60	151	534
Hybe	LVS/LVS	SKV Východná/Kundrátovo	10,00	482	1464
Jakubovany	LVS/LVS	SKV Pribylina/Suchý Hrádok, Nad obcou 1-4	2,75	179	360
Jamník	LVS/LVS	SKV Pribylina/Suchý Hrádok	3,40	175	474
Konská	LVS/LVS	Konská/Kejdák 1,2	3,36	90	222
Kráľova Lehota	LVS/LVS	Kráľova Lehota/Magdolina skala	5,77	193	592
Liptovská Kokava	LVS/LVS	SKV Pribylina/Suchý Hrádok	7,00	366	915
Liptovská Porúbka	LVS/LVS	SKV Liptovský Mikuláš/Brtkovicica, Skaličná	8,20	351	1231
Liptovský Hrádok	LVS/LVS	SKV Liptovský Mikuláš/Zapač 1,2	32,70	1032	7059
Liptovský Ján	LVS/LVS	SKV Liptovský Ján/Za salašom, Pod Bielym	10,20	380	1087
Liptovský Ondrej	LVS/LVS	SKV Pribylina/Suchý Hrádok, Nad obcou 1-4	5,10	176	656
Liptovský Peter	LVS/LVS	SKV Liptovský Mikuláš/Zapač 1,2	6,05	268	1313
Malužiná	LVS/obec	Malužiná/Pod skalou	2,90	95	231
Nižná Boca	LVS/obec	Nižná Boca/Salašky	4,30	115	113
Podtureň	LVS/LVS	SKV Liptovský Ján/Za salašom, Pod Bielym	5,70	298	1087
Pribylina	LVS/LVS	SKV Pribylina/Suchý Hrádok	8,80	422	1318
Smrečany	LVS/LVS	SKV Žiar/Pod závozom, Medzi vršky	5,80	224	704
Uhorská Ves	LVS/LVS	SKV Liptovský Ján/Za salašom, Pod Bielym	3,30	224	559
Vavrišovo	LVS/LVS	SKV Pribylina/Suchý Hrádok	4,20	213	647
Vážec	LVS/LVS	Vážec/Mlynica, Martinková, Soliská 1-3, Ramžová	26,11	904	2365
Veterná Poruba	LVS/LVS	SKV Liptovský Mikuláš/vrty LP, Kamenistá 1,2	10,90	118	367
Východná	LVS/LVS	SKV Východná/Kundrátovo	15,81	625	2230
Vyšná Boca	LVS/LVS	Vyšná Boca/Kliesňová 1-4	4,30	139	108
Závažná Poruba	LVS/LVS	SKV Liptovský Mikuláš/Poludnica 1-3, vrty LP, SKV Žiar/Pri chate spojov, Pod závozom, Medzi vršky	10,30	478	1281
Žiar	LVS/LVS	SKV Žiar/Pri chate spojov, Pod závozom, Medzi vršky	7,74	205	464
Spolu			209,29	7903	27381

SKV = skupinový vodovod

Z Tabuľky 27 vyplýva, že pitnou vodou sú zásobované všetky obce v regióne Horný Liptov. Nie všetky obce sú zásobované v plnom rozsahu. Existujú lokality a územia v jednotlivých obciach, ktoré nie sú pripojené na verejný vodovod. Pokiaľ je potrebné riešiť budovanie nových sietí, jedná sa o budovanie

a pripájanie lokálnych častí obcí alebo vytvorených nových stavebných obvodov, v ktorých je potrebné dobudovať technickú infraštruktúru. Konkrétne požiadavky budú definované v strategickvej časti pre jednotlivé obce.

Dĺžka vodovodných sietí predstavuje 209,29 km, čo je o 30,59 km viac ako v roku 2014. Na vodovod je napojených 27 381 obyvateľov, t. j. 99,71% z celkového počtu obyvateľov regiónu. Je zrejmé, že zásobovanie obyvateľstva pitnou vodou je percentuálne na vyššej úrovni, ako je priemer v Žilinskom kraji.

Obce v riešenom území vrátane mesta Liptovský Hrádok využívajú najmä podzemné zdroje pitnej vody. Okrem obcí Kanská, Važec, Kráľova Lehota, Malužiná, Nižná Boca a Vyšná Boca sú všetky obce vrátane mesta Liptovský Hrádok napojené na skupinové vodovody.

Kvalita pitnej vody je v jednotlivých zásobovaných oblastiach pravidelne kontrolovaná. Voda vyhovuje požiadavkám pre pitnú vodu podľa zákona č. 355/2007 Z.z. a podľa vyhlášky č. 247/2017 Z.z.

Podiel analýz pitnej vody vyhovujúcich hygienickým limitom dosiahol v roku 2018 hodnotu 99,75 %. Kapacita vodných zdrojov: výhľadová kapacita vodných zdrojov v okrese Liptovský Mikuláš je 456 l/s, čo je podľa Plánu rozvoja verejných vodovodov pre územie Žilinského kraja pre okres Liptovský Mikuláš dostačujúca kapacita, ktorá sa predpokladá pre rok 2027 vo výške 169,56 l/s. Oproti výhľadu v roku 2017 je to pokles o 12,44 l/s.

Záver:

Región má zabezpečené základné zásobovanie pitnou vodou vo všetkých obciach. Konkrétne investičné zámery a požiadavky na dobudovanie vodovodných sietí budú riešené v strategických častiach PHSR jednotlivých obcí. Kvalita vody v regióne je vyhovujúca.

2.4.2 ČISTENIE ODPADOVÝCH VÔD

➤ Kanalizácia a čistiarne odpadových vôd (ČOV)

Jedným z primárnych zdrojov znečistenia povrchových, ako aj podzemných vôd, sú nečistené alebo nedostatočne čistené komunálne odpadové vody.

Požiadavky vyplývajúce zo smernice 91/271/EHS na odvádzanie a čistenie komunálnych odpadových vôd pre aglomerácie nad 2 000 EO (EO = ekvivalentný obyvateľ), ktorých splnenie bolo záväzkom SR voči EÚ do 31. 12. 2015, sa i napriek výraznému pokroku v oblasti odvádzania a čistenia odpadových vôd nepodarilo v plnom rozsahu splniť.

V roku 2018 bývalo v domoch napojených na verejnú kanalizáciu 3 724 tis. obyvateľov, t. j. 68,4 % obyvateľov Slovenskej republiky, čo znamená nárast o 4,8 percentuálneho bodu oproti roku 2013. Vybudovanú kanalizáciu malo 1 128 obcí (39,03 % z celkového počtu obcí v SR). V roku 2018 bolo vypustených 409 mil. m³ vyčistených odpadových vôd. Množstvo vypúšťaných vyčistených odpadových vôd v poslednom období pokleslo o cca 20 tis. m³/rok, čo je však dôsledkom znižovania spotreby pitnej vody vo všetkých kategóriách odberateľov.

Vo všetkých krajoch SR je výrazný potenciál budovať kanalizačné siete a odvádzat odpadové vody na centrálné čistenie do obecných čistiarní odpadových vôd.

Úroveň Žilinského kraja

V súčasnom období sú budované a rekonštruované stokové siete (SS) a ČOV najmä v aglomeráciách väčších ako 2 000 EO. Podľa finančných možností sa priebežne buduje kanalizačná infraštruktúra v obciach s počtom obyvateľov menším ako 2 000.

Úroveň pripojenia obyvateľov na verejnú kanalizáciu v Žilinskom kraji je nadpriemerná pri porovnaní s úrovňou v rámci SR. Celoslovenský priemer (68,40%) prevyšuje mierne úrovňou 70,08% obyvateľstva vybaveného verejnou kanalizáciou, t.j. o 1,68%. Podiel obyvateľov kraja pripojených na verejnú kanalizáciu je stále nižší, než ich pripojenie na verejný vodovod.

Podiel obyvateľov napojených na verejnú kanalizáciu v roku 2019 (71,4 %) vykazoval nárast o 6,6 p. b. oproti roku 2015 (64,8 %). Najviac napojených obyvateľov je na Liptove, najväčší nárast bol zaznamenaný na Hornom Považí.

Celkovo je v Žilinskom kraji evidovaných 69 prevádzkovaných komunálnych ČOV. V roku 2019 bolo vypúšťaných cez verejnú kanalizáciu do vodných tokov 98 219 tis. m³ odpadových vôd a celková **dĺžka kanalizačnej siete bola 2 284 km.**

Podľa pripravovaného Plánu rozvoja verejných vodovodov a verejných kanalizácií pre územie Žilinského kraja na roky 2021 – 2027 je vytvoriť podmienky na dosiahnutie dobrého stavu vôd a prioritne zabezpečiť v obciach do 2 000 EO - výstavbu čistiarní odpadových vôd (v prípadoch ak už je vybudovaná stoková sieť) a výstavbu stokových sietí. Predovšetkým je to potrebné v lokalitách nachádzajúcich sa v chránených vodohospodárskych oblastiach, v ktorých sú veľkokapacitné zdroje podzemných vôd, tak aby sa nedošlo k ohrozeniu kvality a kvantity podzemných vôd a nebolo ohrozené ich využívanie. Súčasťou dokumentu je investičná stratégia zásobovania pitnou vodou do roku 2027.

➤ Stav kanalizačných sietí a ČOV v území Horný Liptov

V území regiónu Horný Liptov predstavuje dĺžka **kanalizačných sietí 167,86 km. Počet pripojených obyvateľov je 22 901, čo je 83,40% z počtu obyvateľov v regióne (nárast len o 1,2% oproti roku 2014).** Z uvedeného vyplýva, že počet obyvateľov pripojených na kanalizáciu je nižší ako počet obyvateľov pripojených na vodovod. Územie nie je plne odkanalizované.

Väčšina obcí Horného Liptova je napojená na skupinovú kanalizáciu, okrem obcí Kráľova Lehota, Liptovská Kokava, Važec a Vyšná Boca. Kanalizácie a ČOV, ktoré LVS, a.s., vlastní a prevádzkuje, boli vybudované zväčša v nedávnej minulosti z fondov EÚ a ich stav je vyhovujúci.

Tabuľka 30 Stav odkanalizovania a čistenia odpadových vôd v území Horného Liptova k 10. 03. 2023. Zdroj: LVS, a.s.

Obec, mesto	Prevádzkovateľ/vlastník k kanalizácii	Kanalizácia/ČOV	Dĺžka siete (km)	Počet prípojok	Počet napoj. obyvateľov	Počet obyvateľov obce	% napojených
Beňadiková	LVS/LVS	SKK Liptovský Mikuláš/Liptovský Mikuláš	2,90	125	521	534	98%
Hybe	LVS/LVS, obec	SKK Východná/Hybe	5,85	196	686	1466	47%
Jakubovany	LVS/LVS	SKK Liptovský Ondrej/Liptovský Ondrej	2,50	125	359	365	98%
Jamník	obec/obec	Jamník/Jamník	5,61	162	463	475	97%
Konská	centrálne kanalizácia v obci nie je					224	
Kráľova Lehota	LVS/LVS	Kráľova Lehota/Kráľova Lehota	3,60	145	587	596	98%
Liptovská Kokava	LVS/obec	Liptovská Kokava/Liptovská Kokava	6,70	242	845	927	91%
Liptovská Porúbka	LVS/LVS	SKK Liptovský Mikuláš/Liptovský Mikuláš	8,80	271	1142	1235	92%
Liptovský Hrádok	LVS/LVS	SKK Liptovský Mikuláš/Liptovský Mikuláš	43,20	1059	7058	7087	99,60%
Liptovský Ján	LVS/LVS	SKK Liptovský Mikuláš/Liptovský Mikuláš	14,90	270	1086	1086	100%
Liptovský Ondrej	LVS/LVS	SKK Liptovský Ondrej/Liptovský Ondrej	5,03	156	604	648	93%

Liptovský Peter	LVS/LVS	SKK Liptovský Mikuláš/Liptovský Mikuláš	7,90	147	1302	1314	99%
Malužiná	centrálna kanalizácia v obci nie je					231	
Nižná Boca	centrálna kanalizácia v obci nie je, ČOV vo výstavbe					152	
Podtureň	LVS/LVS	SKK Liptovský Mikuláš/Liptovský Mikuláš	7,90	262	1087	1087	100%
Pribylina	obec/obec	Pribylina/Pribylina	5,70	396	1062	1336	87%
Smrečany	LVS/LVS	SKK Liptovský Mikuláš/Liptovský Mikuláš	7,00	215	703	703	100%
Uhorská Ves	LVS/LVS	SKK Liptovský Mikuláš/Liptovský Mikuláš	5,80	180	553	553	100%
Vavrišovo	obec/obec	Vavrišovo/Vavrišovo	4,06	355	681	681	100%
Važec	LVS/LVS	Važec/Važec	15,24	723	2369	2374	99,80%
Veterná Poruba	centrálna kanalizácia v obci nie je					366	
Východná	LVS/LVS	SKK Východná/Hybe	12,40	632	2229	2229	100%
Vyšná Boca	LVS/LVS	Vyšná Boca/Vyšná Boca	2,90	88	107	107	100%
Závažná Poruba	LVS/LVS	SKK Liptovský Mikuláš/Liptovský Mikuláš	12,34	595	1282	1282	100%
Žiar	LVS/LVS	SKK Liptovský Mikuláš/Liptovský Mikuláš	2,90	114	381	465	82%
Spolu			167,86	5545	22901	27523	94%

SKK = skupinová kanalizácia

V regióne sa nachádzajú 3 aglomerácie, ktoré spĺňajú kritérium smernice 91/271 EHS územia s počtom EO nad 2000. Sú to **Liptovský Hrádok, Východná a Važec**. Všetky tri aglomerácie sú napojené na kanalizáciu. Mesto Liptovský Hrádok je plne odkanalizované a odpadové vody sú odvádzané centrálnym zberačom do ČOV Liptovský Mikuláš, ktorá bola rekonštruovaná a spĺňa požiadavky EU. Centrálny kanalizačný zberač medzi Liptovským Mikulášom a Liptovským Hrádkom bol vybudovaný z predvstupového fondu EU, fondu ISPA.

Važec - Odpadové vody v obci Važec sú čistené vo vlastnej ČOV (skolaudovaná v roku 2014). Na kanalizáciu je napojených takmer 100% obce, v súlade so smernicou 91/271/EHS.

Hybe – Východná - V roku 2014 bola dokončená ČOV Hybe, ktorá slúži pre čistenie odpadových vôd z obcí Východná a Hybe. ČOV Hybe slúži pre územie s viac ako 3 000 EO a spĺňa požiadavky smernice 91/271/EHS. Obec Východná je plne odkanalizovaná okrem odľahlých lokalít na Čiernom Váhu a lokality pri železničnej stanici Východná. Tieto oblasti je nutné riešiť individuálne vzhľadom na ich odľahlosť od samotnej obce. V obci Hybe, ktorá je aglomeráciou do 2 000 EO je potrebné dobudovať neúplnú kanalizačnú sieť (kanalizácia je vybudovaná len približne v polovici obce).

V území regiónu Horný Liptov je väčšina aglomerácií pod 2 000 EO. Časť z nich je situovaná v chránenej vodohospodárskej oblasti Nízke Tatry, v ktorej sa nachádzajú významné zdroje podzemných vôd, kde je potrebné zabezpečiť ich ochranu pred znečistením. V týchto aglomeráciách je potrebné vykonať opatrenia na eliminovanie znečistenia najmä z bodových zdrojov znečistenia.

Nižná Boca a Malužiná - dve aglomerácie s nevybudovanou centrálnou kanalizačnou sieťou, ktoré sa nachádzajú priamo v chránenej vodohospodárskej oblasti Nízke Tatry. I keď sú to aglomerácie s nie početným osídlením trvalého charakteru, majú značný podiel osídlenia, ktoré tvoria rekreačné objekty (rekreačné chaty, ubytovacie zariadenia a pod.). Obidve obce sa navyše nachádzajú v tesnej blízkosti vodárensky významného toku - potok Boca, ktorý sa vlieva pri obci Kráľova Lehota do Váhu. Odkanalizovanie a čistenie odpadových vôd je v súčasnosti riešené individuálne - skupinovými čističkami, domovými čističkami a žumpami s nedoloženým a neodkontrolovateľným technickým stavom nepriepustnosti. Podľa potreby obce zabezpečujú vývoz do ČOV Hybe alebo Liptovský Hrádok.

V lokalite Bocianskej doliny je ešte obec **Vyšná Boca**, ktorá je plne odkanalizovaná vrátane rekreačných objektov.

Veterná Poruba v tesnej blízkosti Liptovského Mikuláša, nevybudovaná kanalizácia, investícia je stavebne pripravená v procese.

Konská – verejná kanalizácia v súčasnosti nie je vybudovaná, ale investícia je stavebne pripravená v procese. V prípade schválenia projektovej dokumentácie EÚ a získaním potrebných finančných prostriedkov sa verejná kanalizácia zrealizuje v celej obci a napojí sa na ČOV Liptovský Ondrej.

Z prehľadu stavu zásobovania pitnou vodou a čistenia odpadových vôd v obciach územia Horný Liptov k 10. 03. 2023 vyplýva, že okrem 4 obcí Konská, Malužiná, Veterná Poruba a Nižná Boca, kde kanalizácia nie je vybudovaná, všetky ostatné obce sú čiastočne alebo plne odkanalizované. Vzhľadom na celkovú koncepciu a záväzky SR smerom k EU je potrebné podporiť vybudovanie ČOV a kanalizačných sietí v týchto obciach s počtom obyvateľov do 500 EO.

➤ Čistiarne odpadových vôd

ČOV Liptovský Mikuláš - obce Liptovská Porúbka, Liptovský Hrádok, Liptovský Peter, Podtureň, Uhorská Ves, Liptovský Ján, Závažná Poruba a Beňadiková sú napojené na kanalizačný zberač Liptovský Hrádok -Liptovský Mikuláš ČOV (budované z fondu ISPA 2004 - 2006). **Obce Smrečany a Žiar** sú napojené na kanalizačnú sieť Liptovského Mikuláša.

ČOV Hybe - obce Východná a Hybe sú napojené na spoločnú ČOV pod obcou Hybe (dokončené v roku 2014),

ČOV Vyšná Boca, vlastná ČOV (dokončená v roku 2013),

ČOV Jamník – v súčasnosti je zažiadané o dotáciu na rekonštrukciu a rozšírenie ČOV, nakoľko sa do kanalizačnej siete bude pripájať nová IBV „Jamnícka vyhládka“ s cca 68 rodinnými,

ČOV Liptovská Kokava (obec kompletne odkanalizovaná, ČOV dokončená v roku 1994, v súčasnosti sa modernizuje technológia),

ČOV Pribylina - ČOV so 4 sekciami bola dobudovaná v roku 2009, obec je odkanalizovaná na takmer 90%, časť obce Podbanské je odkanalizovaná (*správca a investor Podtatranská vodárenská spoločnosť*), hotel Permon má vlastnú ČOV – (*Podtatranská vodárenská spoločnosť*), **520 rekreačných chat v oblasti nie je napojených na kanalizáciu,**

ČOV Vavrišovo, postavená v 2001, je plne funkčná, v roku 2018 bola realizovaná výmena hrubého predčistenia. V niektorých úsekoch si vyžaduje priebežné opravy z dôvodu prenikania balastných vôd.

ČOV Kráľova Lehota ČOV tvoria 2 samostatné jednotky: 1. jednotka dokončená v roku 2002, 2. jednotka s novou technológiou ukončená v roku 2012),

ČOV Liptovský Ondrej - spoločná **pre Jakobovany a Liptovský Ondrej**

ČOV Nižná Boca – ČOV nedobudovaná a chýba prepojenie s kanalizáciou, nakoľko vlastníkom ČOV je obec a vlastníkom kanalizácie je súkromná osoba.

Správcom kanalizačných sietí je u väčšiny obcí Liptovská vodárenská spoločnosť a. s.

Obce Jamník a Vavrišovo spravuje Ekoservis Slovensko Veľký Slavkov, obec Pribylinu EKOSPOL Žilina a v obci Vyšná Boca je kanalizácia v správe občianskeho združenia.

V obci Pribylina je časť kanalizačnej siete aj v správe Podtatranskej vodárenskej spoločnosti.

Záver:**V území Horný Liptov je potrebné:**

- **dobudovať kanalizácie v obciach tak, aby boli obce plne odkanalizované,**
- **modernizovať ČOV so zastaraným technologickým vybavením, resp. zabezpečiť ich technickú a bezpečnú prevádzku,**
- **dobudovať prepojenie kanalizačného zberača s ČOV vrátane prípojok v obci Nižná Boca ,**
- **riešiť odkanalizovanie obce Malužiná (stavba nie je investične pripravená)**
- **riešiť odkanalizovanie obce Korská (stavba je v súčasnosti investične pripravená v procese),**
- **riešiť odkanalizovanie obce Veterná Poruba (stavba je investične pripravená v procese).**

2.4.3 PLYNOFIKÁCIA

Cez Slovenskú republiku prechádza približne 20% plynu, ktorý spotrebuje Európa. Distribučná sieť plynu v SR patrí k najvyspelejším vo svete. Vyše 98% plynu, ktorý sa v SR spotrebuje, dovážame. Zásobovanie zemným plynom sa v Žilinskom kraji zabezpečuje prostredníctvom vysokotlakových (VTL) plynovodov, VTL prípojok a sústavy regulačných staníc (RS), ktoré umožňujú využitie zemného plynu vo všetkých formách spotreby (vykurovanie, príprava TÚV, varenie a technologické účely).

Dodávku a spotrebu zemného plynu v kraji zabezpečujú nasledujúce plynárenské zariadenia: VTL plynovody, Severné Slovensko DN 500, PN 64, Rimavská Sobota - Liptovská Kokava DN 500, PN 64, Kysucký plynovod DN 500, DN 300, DN 200, DN 150, DN 100, PN 40, Oravský plynovod DN 200, PN 64; DN 200, DN 150, PN 40, Považský plynovod DN 300, PN 25, Žilina - Martin - Prievidza DN 300, PN 25.

Hlavným zdrojom zemného plynu pre Žilinský kraj je z hľadiska nadradenej plynárenskej sústavy SR medzištátny VTL plynovod Bratstvo s prepojujácimi VTL plynovodmi Malženice – Považská Bystrica, **Severné Slovensko a Rimavská Sobota - Michalová – Liptovská Kokava.**

Cez riešené územie regiónu Horný Liptov prechádzajú dve prepojujacie sústavy Severné Slovensko a Rimavská Sobota - Michalová – Liptovská Kokava.

Okrem zemného plynu sa využíva aj skvapalnený propán-bután. Jeho špecifické vlastnosti ho predurčujú na široké použitie všade tam, kde je neefektívne privádzať zemný plyn a v neplynofikovaných obciach. V Žilinskom kraji plní požiadavky odberateľov plniareň propán - butánu v Martine.

➤ Plynofikácia v území Horný Liptov

V riešenom území Horného Liptova je na základe poskytnutých údajov z SPP – distribúcia, a. s., plynofikovaných 17 obcí z 25, čo predstavuje 68%. Nie všetky obce sú však plne plynofikované a majú plynofikované aj domácnosti. Plyn je dovedený iba k priemyselným prevádzkam alebo ubytovacím zariadeniam, napr. Kráľova Lehota. Investície do rozvodov plynu boli realizované výlučne spoločnosťou SPP – distribúcia, a. s., ktorá je aj ich správcou.

Zdrojom zemného plynu pre obce Horného Liptova je VTL plynovod Tatranská Štrba – Ružomberok, z ktorého je rozvetvená distribučná sieť k jednotlivým obciam Horného Liptova.

Tabuľka 17 Plynofikované obce v území Horného Liptova. Zdroj: SPP - distribúcia, a.s.
Údaje o pripojení právnických osôb SPP, a.s., neposkytuje.

Obec/Mesto	Plyn áno/nie	Dĺžka sietí (m)		Počet prípojok (ks)		Počet obyvateľov		Nárast/pokles pripojení
		2013	2023	2013	2023	2013	2023	
Beňadiková	Nie	-	-	-	-	-	-	
Hybe	Áno	8 572	9854	64	79	110	115	↑

Jakubovany	Áno	2 969	4997	73	76	115	94	↓
Jamník	Áno	5 114	8256	139	112	166	159	↓
Konská	Nie	-	-	-	-	-	-	
Kráľova Lehota	Áno	2 022	1047	5	1	0	1	↑
Liptovská Kokava	Áno	6 635	15957	218	226	323	290	↓
Liptovská Porúbka	Áno	5 636	5080	51	51	76	76	=
Liptovský Hrádok	Áno	18 570	29019	427	468	2 191	1 695	↓
Liptovský Ján	Áno	12 236	13213	195	222	273	282	↑
Liptovský Ondrej	Áno	3 969	10088	97	112	138	154	↑
Liptovský Peter	Áno	4 263	6009	111	130	418	6	↓
Malužiná	Nie	-	-	-	-	-	-	
Nižná Boca	Nie	-	-	-	-	-	-	
Podtureň	Áno	6 121	9023	143	170	358	336	↓
Pribylina	Áno	15 899	17200	168	229	250	263	↑
Smrečany	Áno	4 648	4819	109	124	139	140	↑
Uhorská Ves	Nie	-	-	-	-	-	-	
Vavrišovo	Áno	5 551	7337	297	184	297	257	↓
Vážec	Áno	18 360	18006	656	511	656	605	↓
Veterná Poruba	Nie	-	-	-	-	-	-	
Východná	Áno	6 062	6200	168	185	210	220	↑
Vyšná Boca	Nie	-	-	-	-	-	-	
Závažná Poruba	Áno	683		4		0		
Žiar	Nie	-	-	-	-	-	-	
Spolu		127 310	166 105	2 925	2 880	5 720	4 693	↓

Z uvedeného prehľadu vyplýva, že zemný plyn ako vykurovacie médium alebo médium slúžiace na varenie, je využívaný iba v niektorých obciach alebo ich častiach, ktoré sú plynofikované. Ako vykurovacie médium je plyn využívaný aj formou plynových zásobníkov, ale o ich počte nie sú k dispozícii údaje.

Mesto Liptovský Hrádok je plne plynofikované. Nachádzajú sa tu 3 plynové kotolne, ktoré zabezpečujú vykurovanie formou centrálnych vykurovacích rozvodov.

V neplynofikovaných obciach je využívaný propán-bután, a to najmä pre potreby varenia, formou plynových fliaš.

V prípade, že v území nebudú realizované významné investície s väčšou požiadavkou na dodávky zemného plynu, či už v oblasti priemyselnej alebo v oblasti cestovného ruchu, nie je predpoklad významného rozširovania plynofikácie v regióne Horný Liptov. Táto skutočnosť má vplyv na využívanie zemného plynu ako vykurovacieho média v súvislosti s alternatívnymi zdrojmi vykurovania.

Na území regiónu je iba 17,09% obyvateľov pripojených na plyn.

Záver:

Plyn ako vykurovacie médium alebo médium na varenie a priemyselné využitie je v regióne Horného Liptova využívaný nedostatočne, ale plynofikovanie oblasti je závislé na investičných stimuloch, ktoré by vytvorili potreby pre ďalšie investície do rozvodov plynu.

2.4.4 ELEKTRIFIKÁCIA

Prenos elektrickej energie sa v Žilinskom kraji uskutočňuje po prenosovom systéme 400 - 220 - 110 kV prostredníctvom energetických uzlov 400/220/110 kV, transformačných staníc, ako aj distribučných sústav ZVN/VVN. Prenosová sústava 400 kV v území kraja s napojením na celoeurópsku 400 kV sústavu prechádza **severnou časťou v smere Spišská Nová Ves - Liptovská Mara** - Sučany - Varín - Nošovice (ČR), a v smere sever - juh Sučany - Horná Ždaňa - Levice a Varín – Nové Mesto n. Váhom. **Najvýznamnejšie energetické uzly sú Liptovská Mara, Sučany a Varín.**

➤ Elektrifikácia v území Horný Liptov

Územím regiónu Horný Liptov prechádza vedenie hlavnej elektrizačnej sústavy SR, a to vedenie 400 kV č. 407 a 045 a vedenie 200 kV č. 273. Na území sa nachádza najväčšia prečerpávací vodná elektrárň na Slovensku (PVE) Čierny Váh s hornou nádržou v nadmorskej výške 1 160 m.n.m. a inštalovaným výkonom 735,16 MW, ktorý zabezpečuje 7 turbín. V tesnej blízkosti mesta Liptovský Mikuláš na toku Váhu je vodné dielo Liptovská Mara. V priehradnom múre vodného diela sú umiestnené 4 turbíny vodnej elektrárne Liptovská Mara s inštalovaným výkonom 203 MW je významným energetickým uzlom.

Ďalšie rozvody po území regiónu sú zabezpečené linkami VN, a to podzemnou kabelážou, alebo ako vzdušné vedenia. Celé riešené územie je elektrifikované. Významne je využívaná elektrická energia na vykurovanie objektov vzhľadom na to, že Horný Liptov nie je plne plynofikovaný. Ceny elektriny ovplyvňujú jej využívanie na vykurovanie objektov, a to najmä domácností, kde sa na vykurovanie v poslednom období využíva prevažne drevo, štiepka alebo peletky. Využíva sa aj kombinované vykurovanie (napr. drevo, elektrina alebo plyn). Táto skutočnosť má vplyv na produkciu škodlivých látok ako je CO₂.

➤ Využívanie OZE v regióne Horný Liptov a výroba elektrickej energie

Fotovoltaické elektrárne (FVE)

Rozvoj elektrární využívajúcich slnečnú energiu bol podporený aj zvýhodnenou cenou za dodávku elektrickej energie do sústavy v zmysle napĺňania záväzkov voči EÚ.

Na území regiónu Horný Liptov sa nachádzajú 2 lokality s FVE s výkonom od 100 kW do 1000 kW

1. **obec Jakubovany**, lokalita Hôrka v súkromnom vlastníctve 3 firiem - TYMIÁN ASSETS, s. r. o. Žilina, výmera 35 808 m², WIDE ACCESS, s. r. o. Žilina, výmera 34 617 m², REVIN, s. r. o. Oravský Biely Potok, výmera 31 265 m² s inštalovaným výkonom 995,00 kW. Energia je dodávaná v celom rozsahu do siete.
2. **obec Východná** - EKO DRUŽSTVO, Liptovský Mikuláš 23 570 m² (z toho 5 794 m² zaberajú slnečné kolektory) s inštalovaným výkonom 998,00 kW celý výkon je dodávaný do siete.

Menšie FVE evidované v regióne Horný Liptov v výkone do 100kW

FVE Podtureň Roveň	100 kW
FVE Podtureň Roveň	68 kW
FVE Pribylina	12 kW
FVE Žiar	11 kW
FVE Liptovský Ján	8 kW
FVE Vavrišovo	5 kW
FVE Závažná Poruba	3 kW

Všetky evidované fotovoltaické elektrárne boli spustené do prevádzky v roku 2011.

V území postupne vzniká množstvo novovzniknutých malých FVE s nízkym výkonom.

(Zdroj ENERGIÉ-PORTAL.sk)

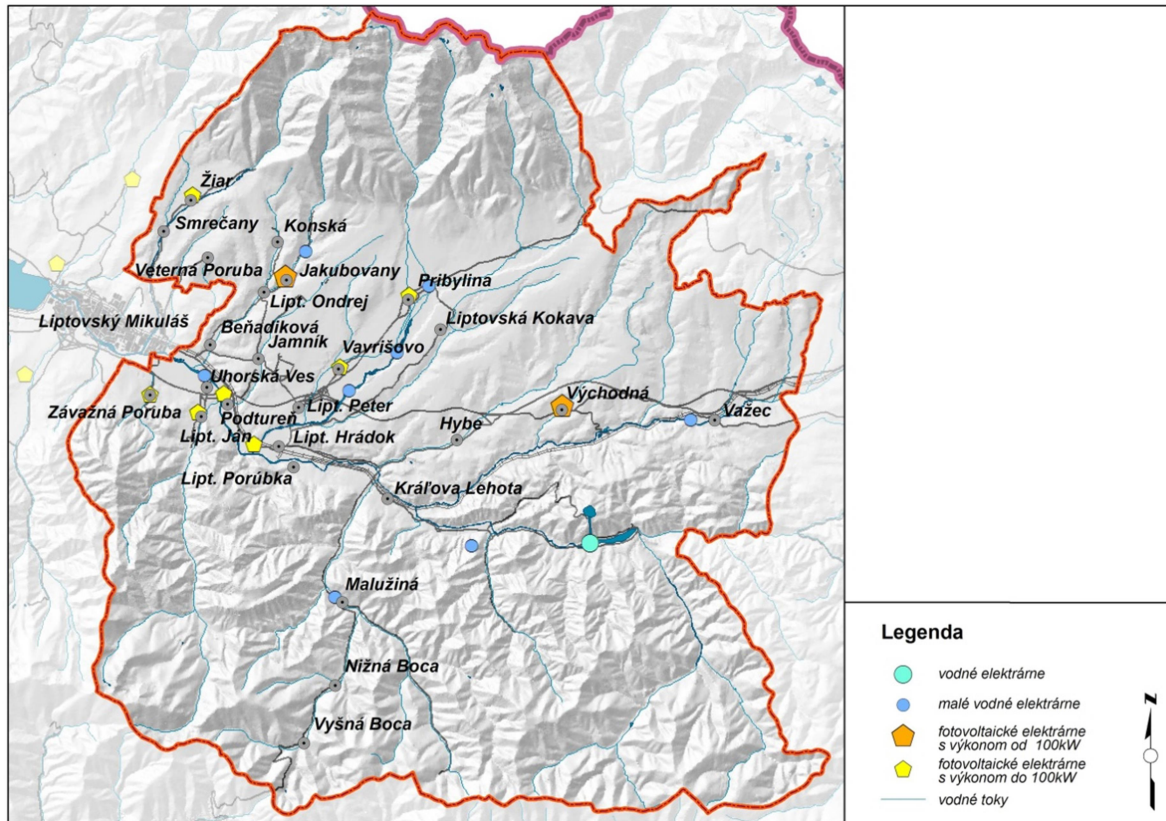
Malé vodné elektrárne (MVE)

V SR sú MVE definované ako zdroje s inštalovaným výkonom do 10 MW na území regiónu Horný Liptov sa nachádza podľa dostupných údajov 9 MVE na tokoch Váh, Bocianka, Belá.

V území Horný Liptov sa nachádza 9 MVE:

MVE Uhorská Ves - BOFO Liptovský Mikuláš,

MVE Uhorská Ves - MVE Váh, s.r.o.
MVE Malužiná - ELEKTRIK BOBÁK s.r.o.
MVE Liptovská Kokava- Ing Július Porubän
MVE Liptovská Kokava – Katarína Možiečiková
MVE Liptovská Kokava – OTTO DRENKA
MVE Pribylina Ing. Pavel Štecko
MVE Dovalovo Jurčo Ján, spol s.r.o
MVE Važec – Vladimír Lehotský
MVE Jakubovany – prevádzkovateľ Dolný Kubín a Liptovský Mikuláš
V území postupne vzniká množstvo novovzniknutých malých MVE s nízkym výkonom.
(Zdroj ENERGIE-PORTAL.sk)

Obrázok 6 Rozmiestnenie MVE a FVE v území Horného Liptova

Technicky využiteľný hydroenergetický potenciál pre malé vodné elektrárne (MVE) je z návrhu koncepcie využitia hydroenergetického potenciálu vodných tokov SR vypracovaný Výskumným ústavom vodného hospodárstva v Bratislave pre MŽP SR do roku 2030.
Pre budovanie MVE platí záväzný regulatív č. 4.12. ÚPN VÚC Žilinského kraja „povoľovať výstavbu MVE na vodnom toku V8h len výnimočne“ a 4.15.1. „nepovoľovať výstavbu MVE na vodných tokoch, ktorým sa poskytuje územná ochrana prírody a krajiny (CHA Revúca, prítoky Váhu zaradené medzi územia európskeho významu)“.

➤ **Teplné rozvody súvisiace s využitím energií**

V Liptovskom Hrádku sú 3 plynové kotolne.

2.4.5 TELEKOMUNIKÁCIE A INTERNETIZÁCIA

Na Slovensku má 3G sieť veľmi veľké pokrytie populácie, jej signál je dostupný pre 95% populácie Slovenska. Generačným následníkom 3G siete je 4G/LTE sieť, ktorá umožňuje efektívnejšie využívanie frekvenčného spektra oproti 3G, dosahuje preto ešte vyššie rýchlosti ako 3G.

Rádiové technológie 2G a 3G sa využívajú čoraz menej, a preto podľa najväčších operátorov je ich postupné odstavenie len logickým krokom. V sieti 4G/LTE sa prenáša viac než 93 % dát, v 3G sieti je to len 7 %. Modernizácia siete, ktorá je plánovaná na ďalšie roky, počíta s rozširovaním 5G pokrytia, čo prinesie vyššiu kvalitu hlasových služieb a výrazne rýchlejšie dátové prenosy.

Mobilná 4G sieť je dostupná pre 99,1 % populácie Slovenska vo všetkých 141 mestách a 2 225 obciach na Slovensku, pričom rýchlosti do 300 Mbit/s vďaka pokrytiu 4G+ môže užívať takmer 55 % populácie. V najbližšom období sa preto operátori plánujú sústrediť na výraznejšie rozširovanie 5G siete s cieľom dosiahnuť 20 % pokrytie populácie SR do konca roka 2022.

Región Horný Liptov je pokrytý telekomunikačným signálom takmer na 100%. Vzhľadom na konfiguráciu terénu, ktorú predstavuje horský terén s hlbokými dolinami, sú lokality, v ktorých je veľmi problematické zabezpečiť satelitné pokrytie signálom.

Telekomunikačné služby zabezpečujú 3 národní operátori – T-mobile, Orange a O2, ktorí zabezpečujú aj internetový signál.

Spoločnosť Orange a. s. zabezpečuje pokrytie na úroveň 4G+/LTE+, úroveň pokrytia 300Mb/s je len v obciach Liptovská Porúbka, Uhorská Ves, čiastočne v Liptovskom Jáne a v meste Liptovský Hrádok. Úroveň 100Mb/s pokrýva celé územie Horného Liptova. Pokrytie 5G sieťou je len v obciach Pribylina, Liptovská Kokava, Vavrišovo, Podtureň a Jamník, čiastočne Važec. Úrovňou pokrytia GSM GPRS je pokryté celé obývané územie okrem niektorých lokalít v horských oblastiach.

Spoločnosť T-mobile, úroveň 5G v území je zabezpečená iba v obci Závažná Poruba a čiastočne v Jamníku, základnou úrovňou 4G/LTE 100Mbit/s je pokryté celé územie, 3G pokrytie 21 Mbit/s je vo väčšine obcí okrem Bocianskej doliny – Malužiná, Nižná Boca a Vyšná Boca a pásu od Beňadikovej, cez Liptovský Ondrej, Jakubovany po obec Kónská. Vyššia rýchlosť 3G 42Mbit/s je len v obciach Beňadiková, Závažná Poruba, Važec a Východná. Úroveň pokrytia GSM – takmer celé územie okrem horských oblastí.

Spoločnosť O2 - volania služby GSM - je pokryté signálom celé územie regiónu, okrem niektorých vysokohorských oblastí alebo neobývaných dolín.

Mobilný internet GPRS/EDGE do 236 kb/s, pokryté sú všetky obývané oblasti.

Mobilný internet 3G do 14,4 Mb/s a 4G/LTE do 73 Mb/s pokrýva celé územie okrem horských oblastí.

Mobilný internet 5G až do 200 Mb/s pokrýva iba územie obcí Vavrišovo a Liptovský Peter.

Okrem týchto národných operátorov fungujú na území regiónu menší lokálni provideri, ktorí sú schopní zabezpečiť šírenie internetového signálu práve do menších lokalít, a tým vykrývajú nepokryté miesta.

➤ **Miestni operátori**

Fibris, s. r. o. so sídlom v Liptovskom Hrádku. Patrí medzi najvýznamnejších poskytovateľov internetových služieb na Liptove. Na slovenskom trhu pôsobí od roku 2004. Je prevádzkovateľom optických metropolitných sietí Magnet a Hradok.net. Od roku 2015 sprevádzkovali FTTH sieť, ktorá priniesla optické vlákno do rodinného domu a bytu. Ako prví na Liptove začali pripájať domácnosti v 5Ghz pásme. Medziročný nárast počtu pripojených klientov do siete Internet je viac ako dvojnásobný. Poskytuje rýchle a kvalitné pripojenie do siete Internet.

PROFI-NET (pre firmy) a **PROFI@NET** (pre domácnosti) pôsobia v Liptovskom Mikuláši, Ružomberku, Donovaloch, Poprade a v Tatrách ako poskytovatelia komplexných služieb v oblasti internetu a dát na „PROFI“ úrovni. Firma pôsobí na Liptove ako jeden z najväčších poskytovateľov internetu a jeho

doplnkových služieb. Zabezpečuje napr. online prenosy z prírody TANAPU a zaujímavých miest nielen v regióne Horný Liptov, ale aj v území od Ružomberka po Poprad.

IMAFEX, spol. s.r.o., pôsobí v regióne Liptov a v Banskej Bystrici, dlhodobo poskytuje komplexné služby v oblasti vysokorýchlostného optického internetu, digitálnej televízie, VoIP telefonovania. Disponuje modernými technickými prostriedkami, využíva technológie na výstavbu a prevádzku optických sietí, metalických sietí LAN a mikrovlnnej technológie. Spoločnosť bola založená v roku 2001 ako súkromná spoločnosť bez účasti zahraničného kapitálu. Spoločnosť sa postupne vyvíja na univerzálny telekomunikačný operátora v regióne Liptov.

ALCONET, s.r.o., so sídlom v Liptovskom Mikuláši pôsobí na trhu v oblasti informačných technológií od roku 2004. Prevádzkuje lokálnu počítačovú sieť LAN, ktorá slúži na prenos dát, hlasu a obrazu s prepojením na medzinárodnú sieť INTERNET. Firma sa zaoberá hlavne poskytovaním služby Internet, ktorý v súčasnosti využívajú nielen firmy, ale hlavne domácnosti v okrese Liptovský Mikuláš, ďalšie významné zameranie firmy je montáž technológií pre bezdrôtové dátové siete v pásme 2,4GHz a 5GHz a tiež montáž pevných metalických a optických dátových sietí v podnikovom prostredí. Firma ALCONET s.r.o. je certifikovaný partner Fujitsu Technology Solutions pre serverové systémy a Microsoft pre softwarové riešenia. V súčasnosti rozšírili portfólio ponúkaných služieb o inštalácie a prenájom kamerových systémov na platforme IP monitoringu s využitím siete a Internetu pre vzdialený dohľad ako súkromná technická bezpečnostná služba.

Záver:

V oblasti Liptova a Horného Liptova je potrebné zabezpečiť pokrytie vysokorýchlostným internetom 5G a kvalitatívne zlepšovať pokrytie tam, kde jeho kvalita nie je dostatočná z dôvodu napr. využívania navigačných systémov a zabezpečenia pokrytia hluchých lokalít v dolinách a horských oblastiach (bezpečnosť pohybu návštevníkov a turistov, ale aj miestnych obyvateľov a spojenie so záchranými zložkami).

2.4.6 DOPRAVA A DOPRAVNÁ INFRAŠTRUKTÚRA

Región Liptov má veľmi dobrú dopravnú polohu. Prechádza ním hlavné železničné a cestné spojenie medzi Bratislavou a Košicami a medzinárodné cestné prepojenie medzi Poľskom a Maďarskom. Ekonomický rozvoj územia regiónu Liptov determinuje dobudovanie diaľnice D1 ako hlavnej dopravnej tepny prepájajúcej región východo-západným smerom s jeho okolím vrátane prepojenia jadrových miest Liptovského Mikuláša a Ružomberka. Vo výstavbe je diaľničný úsek Hubová – Ivachnová a úsek Turany – Hubová je v príprave, pričom až jeho dobudovanie skutočne dopravne spojí Bratislavu s Košicami. V meste Liptovský Mikuláš sídli Národná diaľničná spoločnosť, a. s. – Stredisko správy a údržby diaľnic Liptovský Mikuláš. Pre správu a údržbu ciest II. a III. triedy na Liptove sídli v Liptovskom Mikuláši Správa ciest Žilinského samosprávneho kraja, závod Liptov.

Transeurópska dopravná sieť (skratka **TEN-T**) je sieť cestných a železničných koridorov, medzinárodných letísk a vodných ciest. Základným dôvodom jej zriadenia je zlepšenie dopravnej infraštruktúry v medzinárodnej sfére a zabezpečenie udržateľnej prepojenosti EÚ bez fyzických prerušení, problematických miest alebo chýbajúcich prepojení. Táto sieť prispeje k udržateľnej mobilite, fungovaniu vnútorného trhu a hospodárskej, sociálnej a územnej súdržnosti EÚ.

V zmysle Nariadenia EP a Rady (EÚ) 1315/2013, ktoré definuje štruktúru transeurópskej dopravnej siete (TEN-T) ako dvojúrovňovú, prechádzajú Žilinským krajom dva multimodálne koridory základnej dopravnej siete CORE Network, ktorá bude tvoriť základnú prioritnú kostru rozvoja udržateľnej multimodálnej európskej dopravnej siete do roku 2030, a to:

- **Balticko - jadranský koridor:** Gdynia - Gdansk - Katowice - Ostrava - Brno - Viedeň; Katowice - Bialsko Biala - Žilina - Bratislava - Viedeň - Graz - Terst - Koper a Terst - Benátky - Bologna - Ravenna, **v Žilinskom kraji tvorený:** železničnými traťovými úsekmi Žilina - Bytča (číslo trate

106), Žilina- Čadca – Mosty u Jablunkova (číslo trate 106), Čadca - Zwardoň (číslo trate 114), diaľnicami D1, D3 a plánovanou Vážskou vodnou cestou.

- **Koridor Rýn - Dunaj:** Přerov - Ostrava - Žilina; Žlín - Žilina a Žilina - Košice - hranica s Ukrajinou, **v Žilinskom kraji tvorený:** železničným traťovým úsekom Žilina – Vrútky – Ružomberok – **Liptovský Mikuláš úsek v regióne Horný Liptov – Liptovský Hrádok – Vážec (číslo trate 106, 105) a diaľnicou D1.**

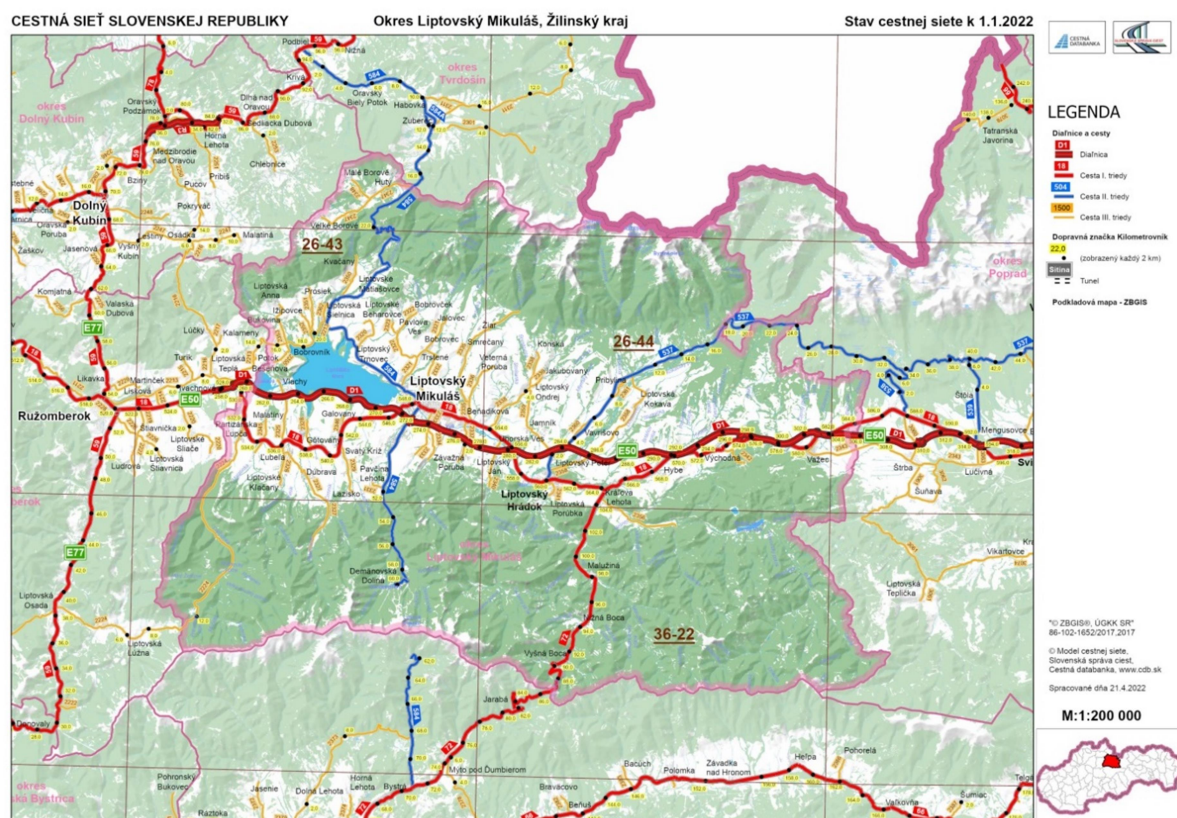
V zmysle dohody AGTC tvoria oba koridory v Žilinskom kraji aj významné dopravné trasy intermodálnej prepravy.

Súhrnnú dopravnú sieť TEN-T **Comprehensive Network**, ktorá bude celoeurópskou dopravnou sieťou zabezpečujúcou dostupnosť a prepojenie všetkých regiónov v rámci EÚ, vrátane odľahlých a vzdialených regiónov, tvoria v Žilinskom kraji plánované rýchlostné cesty: R5 - v súčasnosti I/11 (E75), R3 - v súčasnosti I/59 (E77) a I/65 a R1 - v súčasnosti I/59 (E77).

Žilinský kraj má okrem rozvinutej nadradenej dopravnej siete veľký potenciál aj v oblasti intermodálnej prepravy, kde prebieha výstavba Terminálu intermodálnej prepravy v Tepličke nad Váhom, ktorý bude spĺňať podmienky dohody AGTC. Terminál bude centrálnym terminálom pre oblasť severného Slovenska s napojením sa na medzinárodný obchod s krajinami EÚ, Ruskom a ázijskými krajinami. Atraktívny obvod obsluhy terminálu je 80 km, čo umožní obsluhu celého Žilinského kraja, severných okresov Trenčianskeho kraja, Ostravska v ČR a južnú časť Katovického vojvodstva v Poľsku.

➤ Cestná sieť

Chrbtovú os cestnej siete Žilinského kraja tvorí diaľnica D1. Je najdlhším a najvýznamnejším diaľničným prepojením v západo-východnom smerovaní a v spojitosti s D3 aj v smerovaní juh - sever. V súčasnosti je vo výstavbe: liptovský úsek diaľnice D1 Hubová – Ivachnová s tunelom Čebrať pri Ružomberku (predpokladané ukončenie do r. 2024) a úsek Turany – Hubová je v príprave. Všetky ostatné úseky D1 na území ŽSK sú už v prevádzke.

Obrazok 7 Stav cestnej siete v okrese Liptovský Mikuláš k 1.1.2022. Zdroj: Slovenská správa ciest.

Tabuľka 32 Stav siete cestných komunikácií k 1.1.2022 Zdroj: Prehľad údajov o sieti cestných komunikácií SR, Slovenská správa ciest, 2022

Okres	Diaľnica D	Diaľnica R	I. trieda	II. trieda	III. trieda	spolu	rozloha km ²	počet obyvateľov	hustota cestnej siete km/1000 obyv.
Liptovský Mikuláš	44,925	-	72,251	64,254	173,68	355,11	1341	71935	4,937
Žilinský kraj	119,473	19,058	505,162	323,424	1099,195	2066,312	6809	691613	2,988

Hustota cestnej siete bola v okrese Liptovský Mikuláš v roku 2022 na úrovni 4,937 km/tis. obyvateľov, čo je nadpriemerná hodnota voči priemeru Žilinského kraja na úrovni 2,988 km na tisíc obyvateľov.

Na sieť TEN-T sa v ŽSK priamo napájajú niektoré úseky ciest:

I. triedy (I/64, I/65, I/59, **I/72 (v HL)** I/18(vHL), I/70, a I/11 v úseku Čadca – Svrčinovec – št. hranica (plánovaná rýchlostná cesta R5, ktorej trasa začína v križovatke Svrčinovec na diaľnici D3 a pokračuje k rovnomennému hraničnému priechodu s Českom, kde bude napojená na existujúcu českú cestu I/11),

II. triedy - II/520, II/487, II/519 II/584 Zuberec, Huty, Demänovská dolina II/583, **II/537 (v HL)**

III. triedy - III/01159, III/01158, III/01179, III/01156, III/01161, III/01162, III/01178, III/01165, III/01167, III/018255, III/018145, **III/018135 (v HL)**, III/01108, III/018104, III/018105, III/018247, III/05915.

Na doplnkovú sieť TEN-T – I/65 sa napájajú cesty III. triedy: III/06540, III/06553, 006551, III/06545, III/06549, III/06547, III/06548, III/01894) a cesta II/519. Významný hraničný prechod s Poľskou republikou je Suchá Hora – Chocholów, ktorý sa nachádza na ceste II/520, ktorá nadväzuje na cestu III/52019 (Vitanová – Zuberec) a na cestu II/584, a tvorí tak významnú prepravnú trasu prepájajúcu Poľsko s Liptovským Mikulášom, centrom osídlenia 2 skupiny, 1. podskupiny, podľa KURS 2011 (Konceptie územného rozvoja Slovenska), kde sa napája na TEN-T – koridor. Táto cesta ďalej pokračuje do Demänovskej doliny.

Ďalším hraničným prechodom do Poľskej republiky je prechod Lysá Poľana v Prešovskom kraji.

Územím regiónu Horný Liptov prechádza úsek diaľnice D1, rýchlostné komunikácie sa tu nenachádzajú.

Členenie cestnej siete podľa vlastníctva a majetkovej správy:

1. Diaľnice (D, R) spravuje Národná diaľničná spoločnosť a.s. a
 - časť diaľnice R1 je v správe Via Pribina Operation s.r.o.
 - Diaľnice D4, R7 spravuje Zero Bypass Limited.
2. Cesty I. triedy spravuje Slovenská správa ciest (SSC).
3. Cesty II. a III. triedy spravujú úrady jednotlivých samosprávnych krajov (VÚC).

Úrad Žilinského samosprávneho kraja - odbor dopravy		
SC ŽSK	Správa ciest žilinského samosprávneho kraja	Žilinský kraj
SC ŽSK - HPOV	Závod Horné Považie	Bytča, žilina
SC ŽSK - KYS	Závod Kysuce	Čadca, Kysucké Nové Mesto
SC ŽSK - LIP	Závod Liptov	Liptovský Mikuláš, Ružomberok
SC ŽSK - ORA	Závod Orava	Čadca, Dolný Kubín, Námestovo, Tvrdošín
SC ŽSK - TUR	Závod Turiec	Martin, Turčianske Teplice

Diaľnica D1

V smere západ-východ križuje územie regiónu Horný Liptov úsek **diaľnice D1** a to od Liptovského Mikuláša, kde vchádza do regiónu Horný Liptov v katastrálnom území obce Závažná Poruba a región opúšťa pri obci Važec.

Dĺžka diaľničného úseku je 28 km. V úseku je vybudovaných 5 vjazdov a výjazdov a to v km 279 - Liptovský Ján (Uhorská Ves), v km 284 Liptovský Peter - Liptovský Hrádok, Pribylina - Podbanské, v km 292 Hybe, v km 297 Východná a v km 303 Važec.

Cesty I. triedy

Územím Horného Liptova prechádzajú dve významné komunikácie I. triedy cesta I/18 v dl. 31 km v úseku Liptovský Mikuláš - Važec a **cesta I. triedy I/72** v dl. 19 km v úseku Kráľova Lehota horský prechod Čertovica vo výške 1 265m.n.m. nad obcou Vyšná Boca.

Cesty I. triedy v území MAS, a to I/18 v úseku Liptovský Hrádok - Kráľova Lehota je nutná oprava živičného krytu. Cesta I/72 v úseku Nižná Boca - Kráľova Lehota bola rekonštruovaná v roku 2020 – oprava živičného krytu a bezpečnostných prvkov (zvodidlá a vodorovné značenie).

Cesty II. triedy

Cez územie Horného Liptova prechádza cesta II. triedy č. 537 Liptovský Hrádok - Liptovský Peter – Vavrišovo - Pribylina – Podbanské v dĺžke 18 km, ktorá ďalej pokračuje až na Štrbské Pleso do Vysokých Tatier (plošné opravy asfaltu v roku 2015 a 2022)

Cesty III. triedy

Cesty pripájajúce sa na cestu II. triedy č. 537:

Č. 5372 Liptovský Ondrej - Jamník - Liptovský Peter

Č. 5375 Vavrišovo – v dedine prejazd

Č. 5379 Pribylina – prejazd dedinou

Č. 5371 Liptovská Kokava - Liptovský Peter

Cesty pripájajúce sa na cesty I. triedy

Na cestu I/72

Č. 0722 Kráľova Lehota prejazd dedinou

Č. 0721 Kráľova Lehota - Svarín (obchvat okolo dediny)

Na cestu I/18

018 132 Smrečany – Žiar

018 133 Veterná Poruba - Podbreziny

018 134 Závažná Poruba - križovatka Okoličné

018 135 Beňadiková – Kanská

018 136 Liptovský Ondrej – Jakubovany

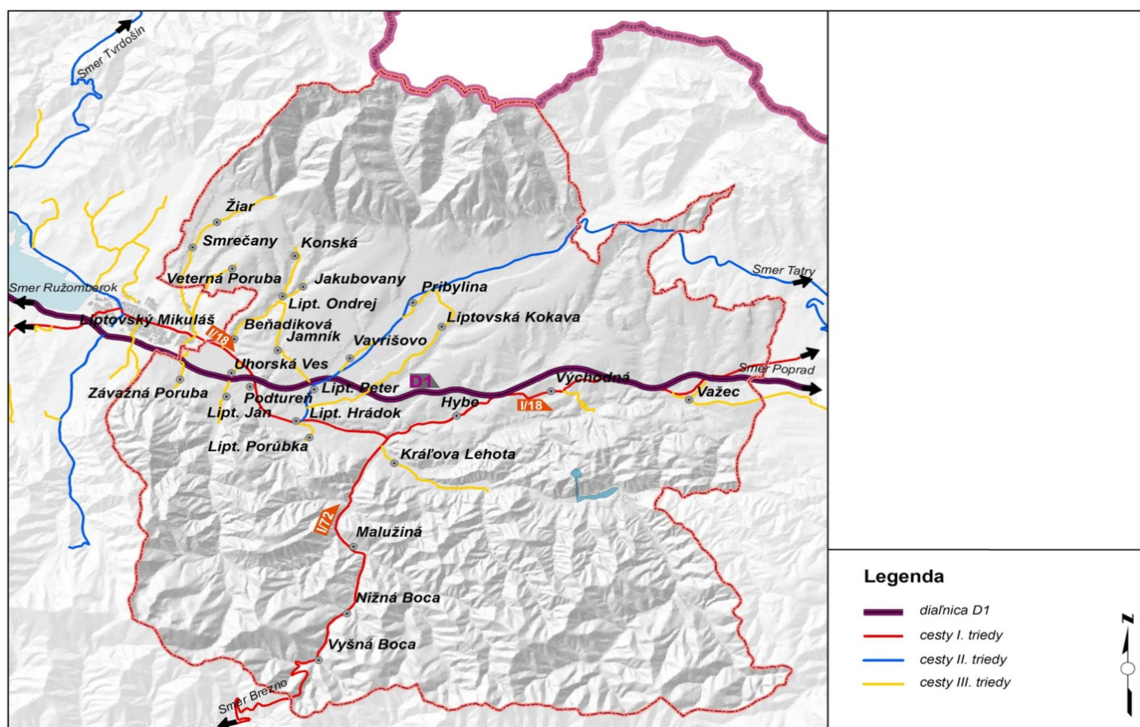
018 137 Uhorská Ves - Liptovský Ján

018 140 odbočka Liptovský Hrádok - Liptovská Porúbka

018 141 Východná – železničná stanica Východná

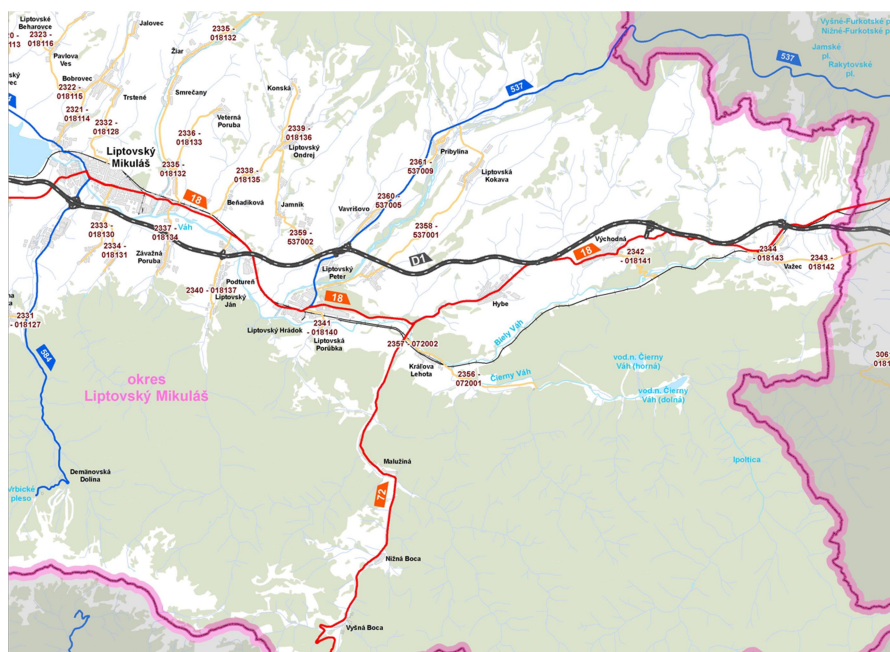
018 142 Važec

018 143 Važec

Obrázok 8 Cestná sieť regiónu Horný Liptov.

Ministerstvo dopravy, výstavby a regionálneho rozvoja SR vydalo rozhodnutie o usporiadaní cestnej siete SR, ktorým rozhodlo o prečíslovaní všetkých ciest III. triedy na území SR s platnosťou od 1.5.2015.

Obrázok 9 Číslovanie ciest III. triedy na území Horného Liptova (platné od roku 2015)

Zmeny v cestnej sieti v území Horného Liptova v období od 2015 – 2022 (Zdroj: Slovenská správa ciest):

- Vyradenie úseku cesty III / 2335 v k. ú. Žiar v dĺžke 0,508 km. Predmetný úsek cesty sa po vyradení z cestnej siete prevedie do vlastníctva obce Žiar a bude zaradený do siete miestnych ciest ako miestna cesta. – 15.6.2022
- Vyradenie úseku existujúcej cesty III / 2357 v k. ú. Kráľová Lehota v dĺžke 0,024 km. Usporiadovaná cesta III / 2357 sa po vyradení z cestnej siete prevedie do vlastníctva a správy obce Kráľová Lehota a bude zaradená do siete miestnych komunikácií. – 1.8.2021

Tabuľka 33 Miestne komunikácie a mosty. Zdroj: Údaje z obcí k 31. 12. 2022

Obec/Mesto	Dĺžka miestnych komunikácií [km]		Dĺžka vybudovaných chodníkov [km]		Počet mostov	
	2013	2022	2013	2022	2013	2022
Beňadiková	1,3	5,44	0,9	1,05	0	0
Hybe	8,1	8,1	1,8	1,8	6	6
Jakubovany	16	11	0,4	0	11	11
Jamník	4,25	5,4	1,55	1,4	3	3
Konská	1,1	1,41	0	0	1	2
Kráľova Lehota	3,6	5,83	2,1	1,35	0	0
Liptovská Kokava	4,5	6,2	1	1	0	0
Liptovská Porúbka	6	12	0,5	0,5	3	5
Liptovský Hrádok	26,8	42,3	12,9	18,5	6	6
Liptovský Ján	20,9	7,4	8,2	3,5	7	7
Liptovský Ondrej	2,5	7,2	0	2,2	5	7
Liptovský Peter	3,6	6	1,9	2,3	1	2
Malužiná	4,5	2,69	1,2	0,82	2	3
Nižná Boca	2,6	12	0,4	0	7	5
Podtureň	5,5	9,49	1,8	2,09	3	2
Pribylina	9,4	9,4	1,8	1,8	1	1
Smrečany	2,7	5,29	0	1,83	10	6
Uhorská Ves	3	5,01	1	0,5	1	2
Vavrišovo	20,9	21,55	0,3	0,65	2	6
Važec	14,9	14,9	0,3	1,257	4	5
Veterná Poruba	1,1	9	0,3	0	1	0
Východná	11	11	4	2	4	4
Vyšná Boca	12	30	0	0	4	6
Závažná Poruba	7,3	7,8	1,6	2,133	11	8
Žiar	1	2	0	2	0	2
Spolu	194,55	258,41	43,95	48,68	93	99

Záver:

Cesty I. triedy, ktoré prechádzajú regiónom I/18 a I/72, vyžadujú nevyhnutné celoplošné opravy živičných povrchov:

II. trieda – potrebná vysprávka živičného krytu,

III. trieda – potrebná vysprávka živičného krytu.

Miestne komunikácie, chodníky a mosty budú riešené v jednotlivých strategických zámeroch obcí.

Súhrnne možno konštatovať, že sieť miestnych komunikácií bola od roku 2013 do 2022 rozšírená o 64 km (25% nárast) a chodníkov o 5 km (10% nárast). V obciach pribudlo 6 mostov.

➤ **Železničná sieť**

V línii základnej dopravnej siete TEN – T vedie regiónom Liptov dôležité železničné dopravné prepojenie koridoru Rýn – Dunaj, a to úsek železničnej trate Žilina – Poprad – Košice, trať č. 105 a 106 s prepojením na ČR a Ukrajinu. V úseku Žilina – Poprad je investične pripravená realizácia rozsiahlej rekonštrukcie a prekládky železničnej trate s cieľom zvýšenia traťovej rýchlosti, ako aj zvýšenia podielu železničnej dopravy na verejnej osobnej doprave, čo značne ovplyvní obce ležiace v jej tesnej blízkosti. V úseku Liptovský Mikuláš – Važec bude realizovaná kompletná prekládka trate, budú vybudované nové zastávky (s novým umiestnením) na trati pre osobnú dopravu. Samotná prekládka železničnej trate prinesie aj množstvo súvisiacich investícií v území, ako sú nové mostné objekty, nadjazdy, prístupy k novým železničným staniciam s priamym dopadom na dopravnú sieť v území. Pre tento účel je potrebné, osobitne v hlavných turistických aj sídelných centrách regiónu, vyriešiť tiež moderné integrované dopravné napojenie na verejnú osobnú dopravu a vytvoriť podmienky pre kombináciu využitia individuálnej automobilovej dopravy a nemotorovej dopravy pri zabezpečovaní podmienok každodennej migrácie obyvateľstva. Prepojenia sú dôležité aj v zmysle zvyšovania atraktivity územia pre jeho návštevníkov (prepojenie na cyklotrasy a pešie turistické chodníky).

➤ **Letecká doprava**

Najbližšími letiskami k riešenému územiu od Liptovského Hrádku sú **letiská Poprad 43 km**, prepravný čas 30 min., **letisko Žilina 111 km**, prepravný čas 2 hod, **letisko Košice 176 km**, prepravný čas 2 hod., **letisko Krakow 222 km**, **Budapešť 262 km**, **Bratislava 296 km**, **Viedeň - Schwechat 345 km**.

Najbližšie letiská Poprad a Žilina sú menšími letiskami, ktorých význam v posledných rokoch narastá a súvisí najmä s rozvojom cestovného ruchu a dopravou turistov do regiónu (Liptov).

Záver:

Región Horný Liptov má zabezpečenú dobrú dostupnosť, a to na úrovni cestnej a železničnej dopravy a postupne sa rozvíjajúcej leteckej dopravy. Je potrebné sa sústrediť na rekonštrukcie, obnovu a údržbu cestnej infraštruktúry všetkých cestných tried a miestnych komunikácií pre udržanie ich dobrej kvality, ktorá ovplyvňuje mnohé aspekty súvisiace s kvalitou života v regióne.

➤ **Vnútroregionálna doprava**

Je zabezpečovaná na úrovni:

- **železničná doprava** na hlavnej trase Liptovský Mikuláš – Poprad, železničné zastávky Važec, Východná, Kráľova Lehota, Liptovský Hrádok, Podtureň pre osobnú dopravu. Pre obce s železničnými zástavkami slúži táto doprava ako alternatíva pre dopravu do a zo zamestnania,
- **autobusová doprava** je zabezpečovaná spoločnosťou ARRIVA Liorbus, a.s., so sídlom v Ružomberku, ktorá patrí medzi najväčších autobusových dopravcov v Slovenskej republike. V regióne zabezpečuje regionálnu linkovú dopravu, mestskú hromadnú dopravu, vnútroštátnu linkovú dopravu a príležitostnú dopravu (zázjazdovú). Prímestská doprava je

financovaná cez VÚC Žilina. Mesto Liptovský Hrádok neprevádzkuje na svojom území mestskú hromadnú dopravu. Na území Horného Liptova prevádzkuje ARRIVA Liorbus 14 prímestských autobusových liniek. Dôležitým prestupným uzlom v rámci regiónu je mesto Liptovský Hrádok. Cez Liptovský Hrádok sú nasmerované aj diaľkové linky smerujúce na východ smer Poprad, Prešov, Bardejov a pod. ako aj opačným smerom cez Liptovský Mikuláš na západ. Veľmi obmedzené je spojenie s Banskobystrickým krajom cez horský prechod Čertovica na Brezno a Banskú Bystricu.

Vozový park sa modernizuje, avšak stále je prevádzkovaný značný počet autobusov Karosa starších ako 10 rokov so značnou poruchovosťou, pre niektoré oblasti kapacitne nevyhovujú (zbytočne veľká kapacita prepravovaných osôb). Obnova vozového parku by mala byť rýchlejšia a mala by zohľadňovať potreby územia - aj menšie vozidlá pre nižší počet pasažierov do odľahlých horských oblastí, kde je nízka vyťaženosť spojov.

Záver:

Na základe prieskumov v území (e-dotazník) je deklarovaná spokojnosť občanov s vnútroregionálnou dopravou. Nespokojnosť je na úrovni návštevníkov regiónu, ktorí sa pomerne dobre dopravujú do regiónu, ale pohyb v rámci regiónu je na nízkej úrovni.

2.4.7 ODPADOVÉ HOSPODÁRSTVO

Problematiku odpadového hospodárstva reguluje Zákon č. 79/2015 Z. z. o odpadoch a ďalšie vykonávacie predpisy – vyhlášky MŽP SR.

Región Liptov čakajú viaceré výzvy v oblasti ďalšieho rozvoja systému odpadového a obehového hospodárstva, od predchádzania vzniku odpadu po jeho zber, triedenie, likvidáciu a opätovné použitie (Reuse&Recycle). Mimoriadnou výzvou pre celý Žilinský kraj vrátane regiónu Liptov je problematika obehového hospodárstva najmä v časti nakladania s odpadmi. Pripravenosť Žilinského kraja plniť ciele EK v oblasti odpadov a nutnosť redukovat' skládkovanie do roku 2030 nie je dostatočná. Mestá Liptovský Mikuláš a Ružomberok majú skládky momentálne uzatvorené a odpad vyvážajú do iných regiónov – mesto Liptovský Mikuláš do roku 2030 do Martina a mesto Ružomberok do Prešova. Väčšina obcí UMR Liptov skládkuje komunálny odpad prostredníctvom spoločnosti OZO, a. s. na regionálnej skládke pre Stredný Liptov v Partizánskej Ľupči. Mesto Ružomberok nevybudovalo novú skládku TKO v lokalite Hlinisko z dôvodu nedostatku finančných prostriedkov. Skládku TKO Ružomberok – Biela Púť bola uzatvorená. Mesto Liptovský Mikuláš skládku TKO na Veteernej Porube uzatvorilo v roku 2014. Štátnymi orgánmi je však vnímaná ako environmentálna záťaž, a to až do jej riadneho uzavretia a rekultivácie. Obidve mestá UMR Liptov majú v prevádzke vlastné mestské kompostárne.

Problematiké, podobne ako v celej SR, sa javí nedostatočné materiálové a predovšetkým energetické využívanie odpadov, ktoré vyžaduje moderné technológie, relatívne dlhú prípravu a náročnú prácu v oblasti akceptácie zariadení na energetické využívanie odpadov verejnosťou. Taktiež problematika prevencie vzniku odpadov na počiatku celého cyklu, predĺženie životného cyklu výrobkov a ich opätovné použitie si bude vyžadovať zmenu prístupu. Slabou stránkou je aj nízky záujem kľúčových aktérov pri tvorbe a uplatňovaní produktov zo zhodnocovania odpadu (reuse, recycle), aj keď v prípade mladej generácie je táto téma čoraz viac populárna.

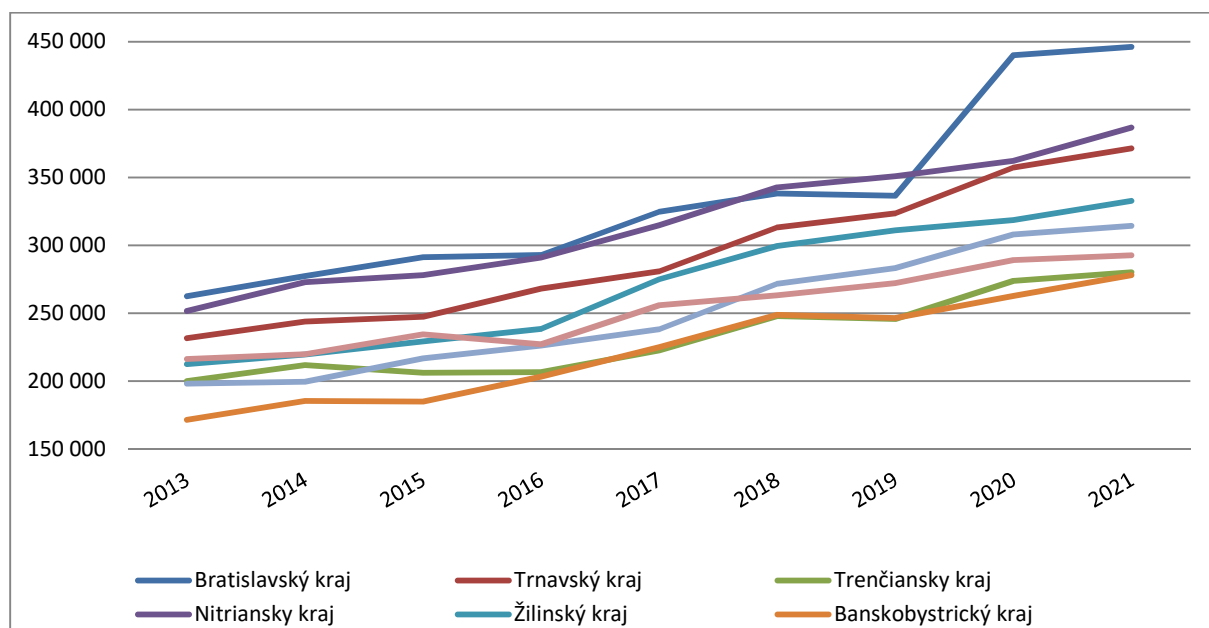
Hierarchia odpadového hospodárstva je definovaná v Smernici Európskeho parlamentu a rady č. 2008/98/ES o odpade a následne bola prevzatá a zapracovaná do slovenskej legislatívy. Zoradená je od najvyššej priority:

- predchádzanie vzniku,
- príprava na opätovné použitie,
- recyklácia,
- iné zhodnocovanie, napr. energetické zhodnocovanie,

- zneškodňovanie.

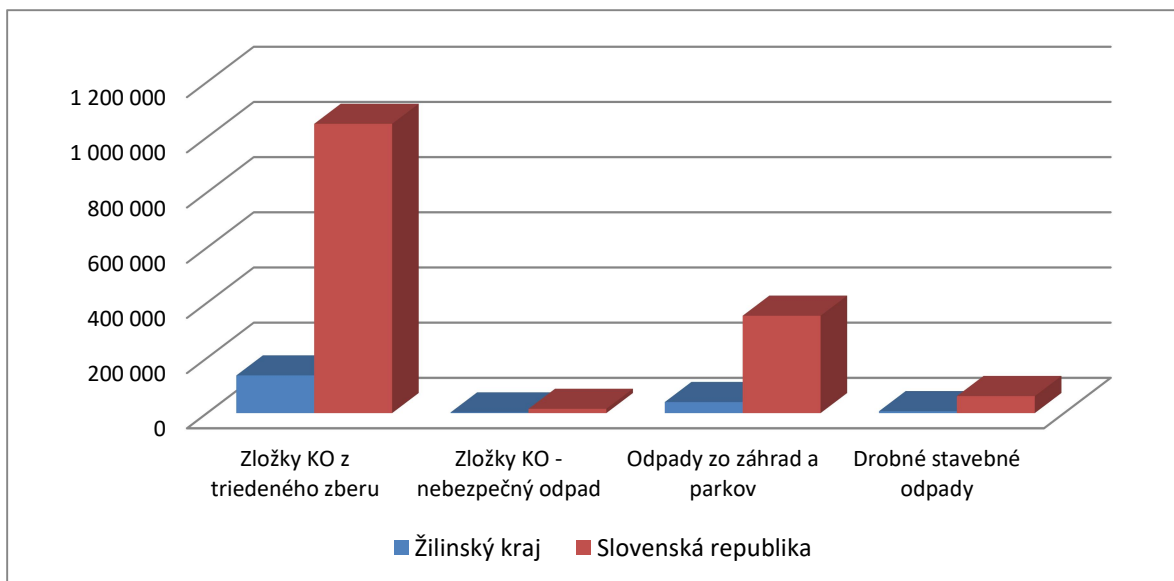
Podľa Správy o stave ŽP Slovenskej republiky za rok 2019 došlo od roku 2005 k pomerne výraznému nárastu množstva vyprodukovaných komunálnych odpadov. V roku 2019 pokračoval predovšetkým nárast objemu vyprodukovaného komunálneho odpadu. Pretrváva nepriaznivý stav v nakladaní s ním (vysoký podiel skládkovania a nedostatočný nárast miery recyklácie). Spomalenie rastu miery recyklácie komunálneho odpadu a pokles miery skládkovania komunálneho odpadu indikujú problém so splnením cieľa do roku 2030 - zvýšiť mieru recyklácie komunálneho odpadu, vrátane jeho prípravy na opätovné použitie, na 60 % a do roku 2035 znížiť mieru jeho skládkovania na menej ako 25 %.

V Žilinskom kraji bolo v r. 2021 vyprodukovaných 332 822 ton komunálneho odpadu. Nebezpečný odpad tvoril 0,74% z tohto objemu. Od roku 2013 objem vyprodukovaného komunálneho odpadu každoročne narastá. V porovnaní s množstvom vyprodukovaného komunálneho odpadu v jednotlivých krajoch SR je zrejmé, že Žilinský kraj s hodnotou 481,97 kg/obyvateľa v r. 2021 sa nachádza tesne pod priemerom SR (496,80 kg/obyv.). Najväčší objem komunálneho odpadu vyprodukujú regióny NUTS 2 Bratislavský kraj a NUTS 2 Západné Slovensko. K Žilinskému kraju má najbližšie Trenčiansky kraj s produkciou komunálneho odpadu vo výške 487,15 kg/obyv. Regióny NUTS 2 Východné Slovensko (Prešovský kraj s 388,85 kg/obyv. a Košický kraj s 374,7 kg/obyv.) vykazujú najnižší objem komunálneho odpadu na obyvateľa, čo môže súvisieť jednak s nižšou spotrebou populácie, ako aj s nižšou efektívnosťou systémov odpadového hospodárstva. **Oproti roku 2013 vzrástlo množstvo vyprodukovaného komunálneho odpadu na 1 obyvateľa v SR o 35% a v Žilinskom kraji o 36%.**

Graf 9 Množstvo komunálneho odpadu krajoch SR v tonách. Zdroj: ŠÚ SR

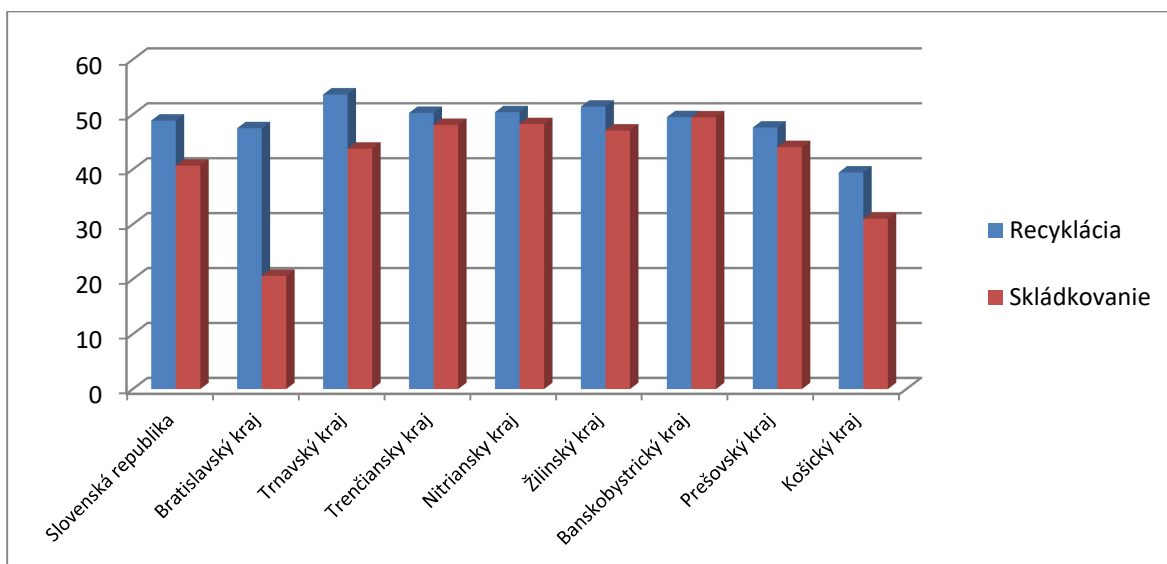
Celková produkcia komunálneho odpadu na Slovensku v roku 2020, ktorý bol poznačený pandémiou koronavírusu a opakovanými lockdownami, podľa ŠÚ SR dosiahla 2,61 miliónov ton komunálneho odpadu. V porovnaní s predošlým rokom 2019 obyvatelia Slovenska vytvorili o 9,26 % viac komunálneho odpadu. V Žilinskom kraji to bol nárast o 2,35% komunálneho odpadu. Úplne nový druh odpadu, ktorý so sebou pandémia COVID – 19 priniesla, sú použité ochranné pomôcky, v podobe rúšok a respirátorov, ale aj rukavíc či vyprázdnených nádob s dezinfekčnými prostriedkami.

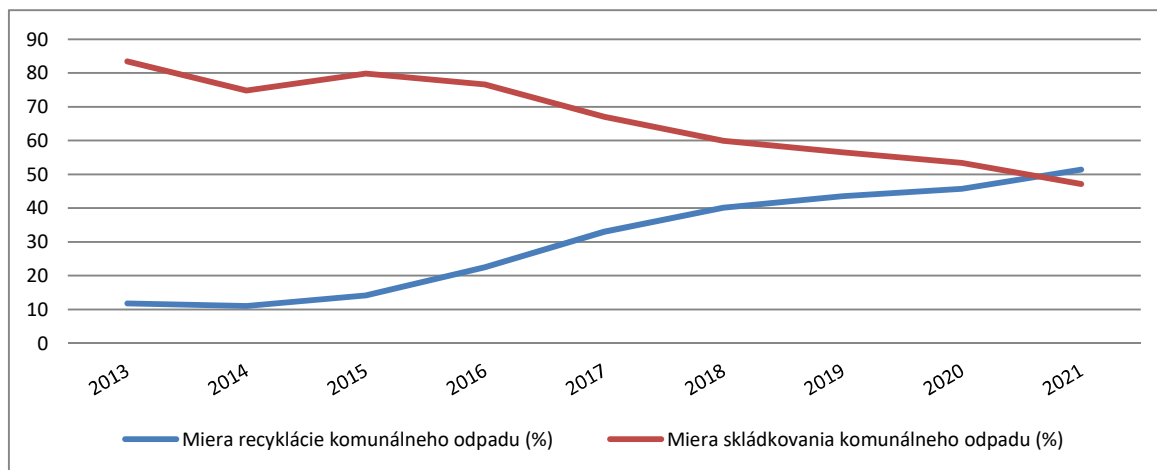
Graf 10 Porovnanie separácie komunálneho odpadu (KO) v SR a v Žilinskom kraji v r. 2021 v %. Zdroj: ŠÚ SR

Za posledné desaťročie miera recyklácie komunálneho odpadu značne vzrástla a v súčasnosti možno konštatovať, že prevyšuje skládkovanie odpadov, ktoré bolo v minulosti najčastejším spôsobom nakladania s komunálnymi odpadmi. Podiel separácie a zhodnocovania jednotlivých zložiek komunálneho odpadu z roka na rok narastá, avšak oproti európskemu priemeru vo vyspelých krajinách SR stále zaostáva.

Podiel zhodnocovaného komunálneho odpadu z celkového komunálneho odpadu je najvýraznejší v Bratislavskom kraji, kde sa v roku 2021 zhodnocovalo až 75,06% KO, v Žilinskom kraji to bolo 52,19%, čo ho radí na piate miesto. Z hľadiska recyklácie komunálneho odpadu je Žilinský kraj s hodnotou 51,41% na druhom mieste, hneď za Trnavským krajom, kde je miera recyklácie komunálneho odpadu najvyššia 53,64%.

Graf 11 Miera recyklácie a skládkovania komunálneho odpadu v krajoch SR v r. 2021 v %. Zdroj: ŠÚ SR

Graf 12 Nakladanie s odpadmi v Žilinskom kraji v %. Zdroj: ŠÚ SR

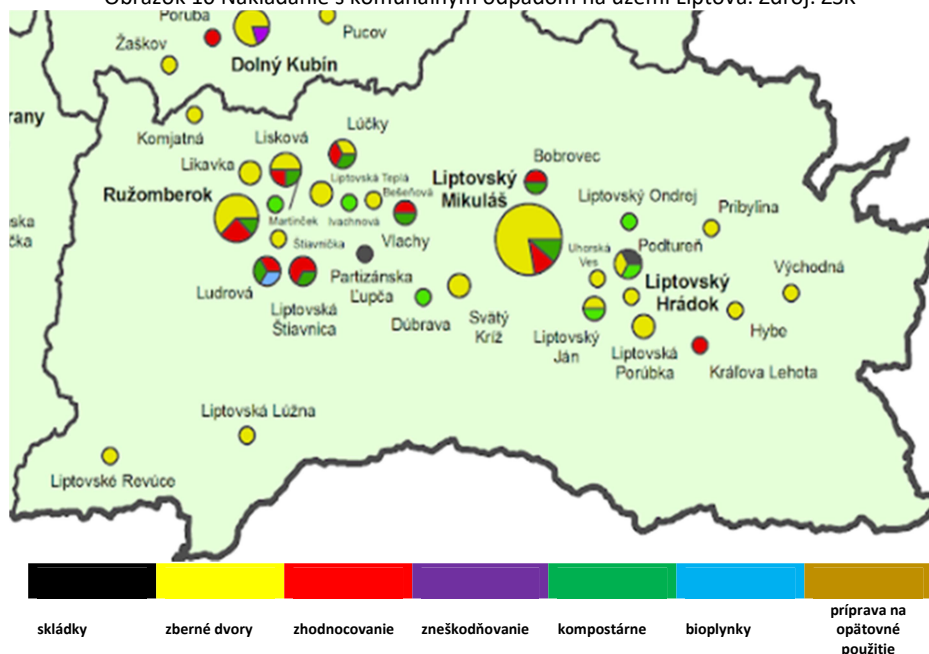
Povinnosťou obcí je zaviesť triedený zber komunálnych odpadov minimálne pre papier, plasty, kovy, sklo a kompozitné obaly (tzv. nápojové kartóny), ako aj pre biologicky rozložiteľné komunálne odpady okrem tých, ktorých pôvodcom je prevádzkovateľ kuchyne. Od roku 2023 si budú môcť obce uplatniť výnimku z povinnosti triedeného zberu pre biologicky rozložiteľné komunálne odpady iba v prípade, ak preukážu, že 100% domácností kompostuje vlastný odpad.

Obec je tiež povinná zabezpečiť aj triedený zber objemného odpadu, drobných stavebných odpadov a odpadov s obsahom škodlivín.

Z platnej legislatívy tiež vyplýva, že orgány štátnej správy a samosprávy nesmú na účely svojej činnosti obstarávať kúpu nápojov v jednorazových obaloch (§ 53aa).

Povinnosti obce pri nakladaní s komunálnym odpadom upravuje zákon najmä v § 14 ods. 1 a v § 81.

Obrázok 10 Nakladanie s komunálnym odpadom na území Liptova. Zdroj: ŽSK

Na území Žilinského kraja sa nachádza celkom 8 skládok na odpad, ktorý nie je nebezpečný (SKNNO) a jedna skládka na inertný odpad (SKIO). Skládka nebezpečného odpadu sa v Žilinskom kraji nenachádza. V Žilinskom kraji sa nenachádza žiadna spaľovňa komunálneho odpadu. Priemyselný odpad v Žilinskom kraji sa čiastočne spaľuje aj v spaľovniach na nebezpečný odpad. Zariadenie na spoluspaľovanie odpadov v Žilinskom kraji nie je prevádzkované.

V súlade s požiadavkami smernice EÚ o skládkach odpadov, podľa ktorej sa v Európe majú vykonávať len bezpečné a kontrolované skládkovanie, malo Slovensko do roku 2021 uzavrieť 21 starých skládok. V súčasnosti je 21 skládok už vyradených z prevádzky, neboli však rekultivované a definitívne uzatvorené. Z tohto dôvodu môžu i naďalej predstavovať nebezpečenstvo pre životné prostredie a ľudské zdravie. Na území Horného Liptova je to Skládky vo Veternej Porube, ktorá bola prevádzkovaná od roku 1994 do roku 2014, hoci kapacitne postačovala ešte na pár rokov.

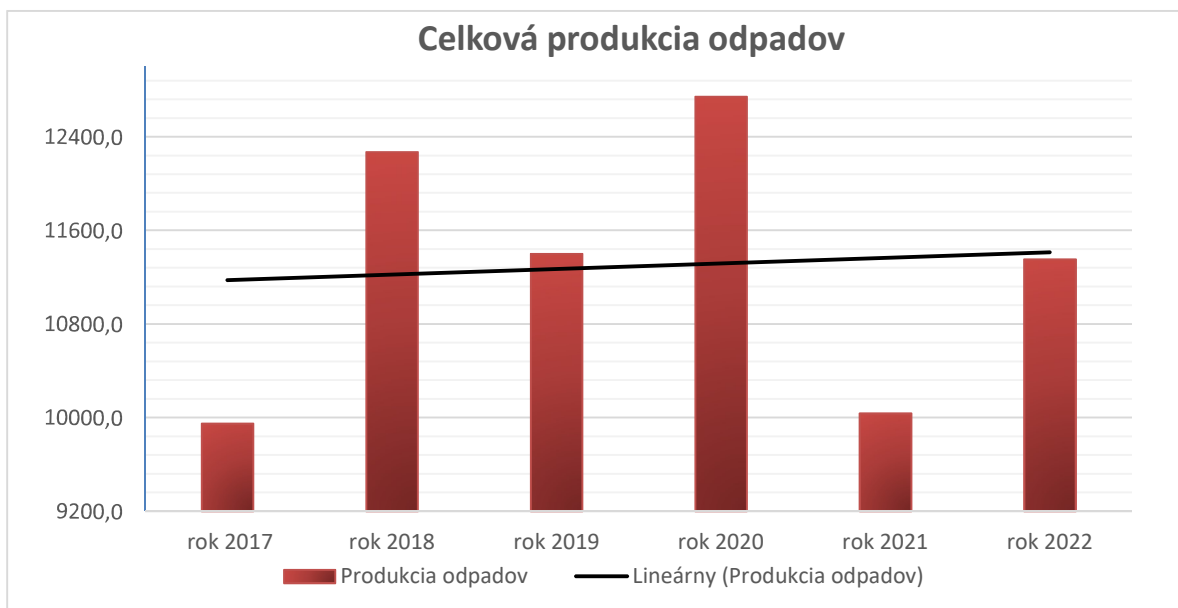
Tabuľka 34 Skládky odpadov v Žilinskom kraji. Zdroj: MŽP SR

Žilinský kraj					
OKRES	NÁZOV SKLÁDKY	OBEC	TRIEDA SKLÁDKY	PREVÁDZKOVATEĽ SKLÁDKY	PREDPOKLADANÝ ROK UKONČENIA
Čadca	Skládka odpadov Čadca	Čadca	SKNNO	JOKO-EKO s.r.o.	2035
Čadca	Skládka odpadov Turzovka - Semeteš	Turzovka	SKNNO	WOOD ENERGY s.r.o.	2036
Tvrdošín	Revitalizácia skládky odpadov Tvrdošín - Jurčov Laz, 2.kazeta	Tvrdošín	SKNNO	Technické služby mesta Tvrdošín	2035
Liptovský Mikuláš	Regionálna skládka odpadov Partizánska Ľupča	Partizánska Ľupča	SKNNO	Mondi SCP a.s.	2046
Liptovský Mikuláš	Skládka TKO Liptovský Hrádok - Žadovica	Podtureň	SKNNO	Mesto Liptovský Hrádok	2028
Martin	Skládka nie nebezpečných odpadov Martin-Kalnó	Martin	SKNNO	Brantner Fatra s.r.o.	2028
Martin	Blatnica-Závoz	Blatnica	SKIO	Obec Blatnica	2028
Turčianske Teplice	Združená skládka odpadov Horná Štubňa	Horná Štubňa	SKNNO	Združenie obcí Horného Turca na ochranu životného prostredia	2029

➤ Produkcia odpadov v regióne Horný Liptov

Tabuľka 35 Produkcia odpadov v regióne Horný Liptov za obdobie 2017 - 2022. Zdroj: obce Horného Liptova

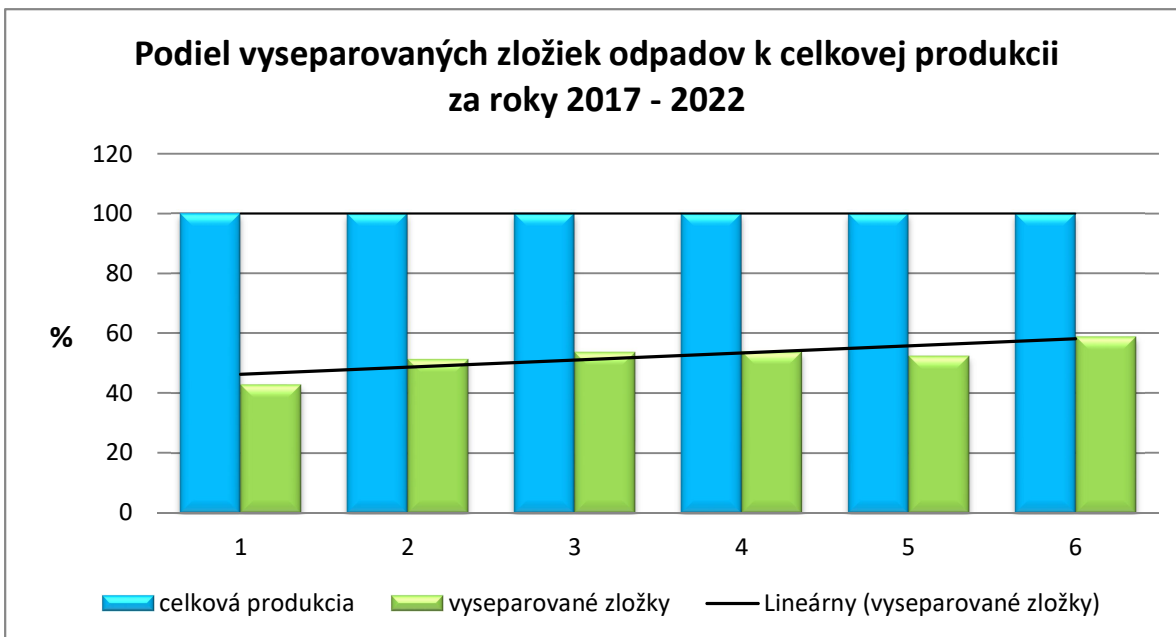
Typ odpadu	2017		2018		2019		2020		2021		2022	
	tona	%	tona	%	tona	%	tona	%	tona	%	tona	%
zmesový komunálny odpad	5675,41	57,04	5969,39	48,65	5278,10	46,29	5869,59	46,06	4772,13	47,55	4666,33	41,10
papier	333,35	3,35	389,12	3,17	432,44	3,79	400,59	3,14	489,36	4,88	568,00	5,00
sklo	521,76	5,24	613,55	5,00	630,96	5,53	698,84	5,48	663,86	6,61	710,09	6,25
plasty	404,99	4,07	507,73	4,14	572,91	5,02	576,01	4,52	650,92	6,49	622,49	5,48
kovy	573,48	5,76	683,72	5,57	613,64	5,38	522,09	4,10	538,80	5,37	1009,50	8,89
VKM, tetrapak	9,93	0,10	35,30	0,29	42,93	0,38	46,77	0,37	53,22	0,53	37,85	0,33
BRO	1308,35	13,15	1390,70	11,33	1618,76	14,20	976,26	7,66	793,86	7,91	1387,28	12,22
BRKO	7,28	0,07	883,34	7,20	282,03	2,47	1077,04	8,45	428,50	4,27	536,83	4,73
elektr. a nebezpečný odpad	89,69	0,90	91,46	0,75	147,87	1,30	152,98	1,20	102,27	1,02	139,80	1,23
drobný stavebný	388,25	3,90	790,93	6,45	371,30	3,26	263,53	2,07	325,65	3,24	371,78	3,27
objemový	636,81	6,40	915,18	7,46	1410,42	12,37	2161,00	16,96	1218,28	12,14	1304,37	11,49
% separovaného odpadu	42,96		51,35		53,71		53,94		52,45		58,90	
Celková produkcia odpadov	9 949,29		12 270,41		11 401,36		12 744,70		10 036,85		11 354,33	

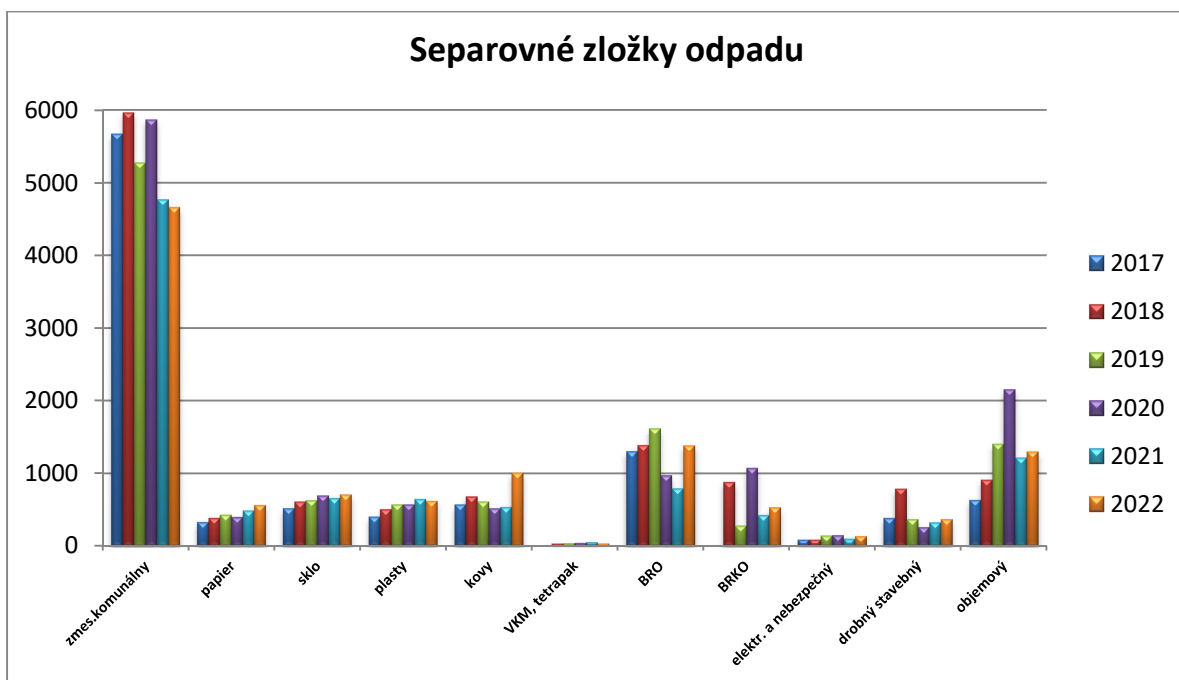
Graf 13 Celková produkcia odpadov v regióne Horný Liptov za obdobie 2017-2022. Zdroj: obce Horného Liptova

Celková produkcia odpadov v regióne Horný Liptov v sledovanom období 2017 - 2022 výrazne stúpla oproti predchádzajúcemu obdobiu 2009 – 2013. Najvyššiu hodnotu v roku 2011 (8500 t) presiahol až o 33% rok **2020**, ktorý bol poznačený najmä pandémiou koronavírusu a opakovanými lockdownami (12 744,70 t). Celková produkcia odpadov má však kolísavú tendenciu: v porovnaní s predošlým rokom 2019 obyvatelia Horného Liptova vytvorili o 10,5% viac odpadu a následne v porovnaní s rokom 2021 nastal pokles o 21%.

Z tabuľky 35 vyplýva, že aj podiel vyseparovaného odpadu každoročne narastá. Kým v roku 2017 predstavoval podiel vyseparovaného odpadu 42,96% z celkovej produkcie odpadu, v roku 2022 to už bolo 58,90%, teda viac ako polovica odpadu sa separovala (nárast o takmer 16%). V porovnaní s rokom 2013, kedy zložka vyseparovaných odpadov dosiahla hodnotu 25,17% z celkového množstva vyprodukovaných odpadov, je toto zásadný posun. Oblasť Horného Liptova sa takto radí medzi oblasti s vyšším percentom separácie odpadov v rámci Žilinského kraja.

Graf 104 Podiel separovaných zložiek k celkovej produkcii odpadov

Graf 115 Separované zložky odpadov

Na území regiónu sa nachádzajú dve skládky odpadov a to skládka Liptovský Hrádok - k.ú. Podtureň, lokalita Žadovica a skládka Veterná Poruba, ktorá bola v roku 2014 uzatvorená, v súčasnosti v regióne je funkčná iba jediná skládka odpadov Liptovský Hrádok – Podtureň.

Na skládke v Liptovskom Hrádku bola zriadená fermentačná linka na likvidáciu biologického odpadu.

Aeróbný fermentor EWA je technológia na materiálové a energetické zhodnotenie bioodpadov, kalov z ČOV a kuchynského odpadu prostredníctvom automatizovaného uzavretého systému spracovania.

obslužné zariadenia: miešač biomasy (kompostárenský voz), drvič, nakladač, pásový dopravník, eko sklad.

Kapacita technológie:

- výroba kompostu - spracovanie 1500 – 2 000 t odpadov/rok na 1ks EWA
- výroba biopaliva - spracovanie 800 – 1000 t odpadov/rok na 1ks EWA

Prevádzkový cyklus:

- výroba kompostu - 48 hodín
- výroba biopaliva - 96 hodín

Ďalšia najbližšia skládka mimo územia regiónu je skládka odpadov v Partizánskej Ľupči.

Tabuľka 36 Dopravcovia odpadov podľa obcí. Zdroj: obce Horného Liptova

Dopravca odpadov	Typy odpadov	Obce
ASEKOL	elektrický a nebezpečný odpad	Podtureň
BRANTNER Poprad, s.r.o.	VKM, Tetrapak, papier, zmesový komunálny odpad, objemový, elektrický a nebezpečný odpad	Vyšná Boca, Uhorská Ves, Liptovská Porúbka, Vavrišovo, Važec, Kráľova Lehota, Malužiná, Podtureň,
EKORAY	elektrický a nebezpečný odpad	Jamník, Malužiná, Uhorská Ves, Vavrišovo, Smrečany, Nižná Boca, Vyšná Boca, Liptovský Ján, Liptovský Hrádok
Detox	elektrický a nebezpečný odpad	Jamník, Vavrišovo
EKRECYCLING Hont	BRKO	Liptovský Hrádok
ENVIPAK	papier	Hybe
ISO	drobný stavebný odpad	Uhorská Ves
Likvidátor LM (Jakub Macík)	BRO, BRKO	Malužiná, Liptovský Ján, Vavrišovo, Smrečany, Podtureň, Jamník
KOVOT s. r. o.	Kovy	Liptovská Porúbka
Ľupčianka s. r. o.	papier, sklo, plasty, kovy, VKM, tetrapak, zmesový komunálny odpad, BRO, BRKO, elektrický a nebezpečný odpad, drobný stavebný odpad, objemový odpad	Liptovský Hrádok, Jakubovany, Liptovská Kokava, Závažná Poruba, Jamník, Beňadiková, Liptovská Kokava
Marián Ondrik, Liesek	elektrický a nebezpečný odpad	Liptovská Porúbka
Mesto Liptovský Hrádok	zmesový komunálny odpad, BRO, objemový, drobný stavebný odpad,	Uhorská Ves, Hybe, Vavrišovo, Kráľova Lehota, Podtureň, Jamník, Liptovský Hrádok, Vyšná Boca, Malužiná, Nižná Boca
Metalservis	elektrický a nebezpečný odpad	Hybe
obec Jakubovany	drobný stavebný odpad, BRO	Jakubovany
obec Kráľova Lehota	zmesový komunálny odpad	Kráľova Lehota
OZO, a. s.	zmesový komunálny odpad, BRKO, elektrický a nebezpečný odpad, objemový	Uhorská Ves, Závažná Poruba, Veterná Poruba, Jamník, Beňadiková, Jakubovany, Žiar
Monso	elektrický a nebezpečný odpad	Jakubovany

Prima stavebniny	drobný stavebný odpad	Liptovská Porúbka
VPS Liptovský Mikuláš	zmesový komunálny odpad, papier, sklo, plasty, kovy, VKM, Tetrapak, BRO, BRKO, Drobný stavebný odpad, objemový odpad, Kovy	Pribylina, Malužiná, Uhorská Ves, Liptovský Ján, Vavrišovo, Smrečany, Kráľova Lehota, Podtureň, Konská, Žiar, Nižná Boca, Vyšná Boca, Liptovský Ondrej,
VPS Východná	zmesový komunálny odpad, papier, sklo, plasty, kovy, drobný stavebný odpad, objemový odpad, BRO, BRKO, VKM, Tetrapak, elektrický a nebezpečný odpad	Liptovská Kokava, Východná, Liptovský Peter
Zberný dvor	kovy, sklo, VKM, Tetrapak, drobný stavebný odpad	Vavrišovo, Vyšná Boca
ENVIRO WAYS	BRKO	Podtureň
Občania doma	BRO	Malužiná, Veterná Poruba, Vyšná Boca

Odvoz odpadov v území Horného Liptova zabezpečujú niekoľkí dopravcovia odpadu. Zazmluvnenie závisí najmä od typu odpadu a lokality, kde sa obec nachádza. Najväčšími dopravcami sú Mesto Liptovský Hrádok, Verejnoprospešné služby mesta Liptovský Hrádok (VPS), Brantner, a.s., Poprad a firma OZO, a.s., ktorá prevádzkuje aj skládku v Partizánskej Ľupči. Mesto Liptovský Hrádok je zároveň aj prevádzkovateľom skládky v lokalite Žadovica – skládky komunálneho odpadu a drobného stavebného odpadu.

Spoločnosť BRANTNER zabezpečuje aj efektívne environmentálne koncepty zneškodňovania, recyklácie a zhodnocovania odpadov.

Firma Ľupčianka s.r.o. so sídlom v Partizánskej Ľupči je najväčším dodávateľom separovaných PET fliaš, odpadového papiera, odpadových dutiniek a odpadových fólií na území SR. Organizuje tiež výkup zberového papiera (noviny, časopisy, letáky, katalógy) za protihodnotu (toaletný papier, hygienické vreckovky...).

Niektoré obce, ktoré vlastnia KUKA voz, t. j. Východná, Pribylina a Kráľova Lehota, si zabezpečujú odvoz iba na vlastnom území. Zber základných komodít separovaného zberu zabezpečuje v prevažnej miere VPS mesta Liptovský Mikuláš alebo firma OZO a. s. Obec Východná svojím KUKA vozom zabezpečuje odvoz komunálnych odpadov okrem svojho územia v ďalších 3 obciach.

Najväčším spracovateľom elektroodpadu a nebezpečného odpadu je firma Peter Bolek – EKORAY v Námestove, ktorého prioritou je zabezpečovať produkciu čo možno najčistejších výstupných materiálov, ktoré sú opätovne využiteľné pri výrobe nových výrobkov.

Súčasťou väčších miest a obcí sú aj zberné kontajnery HUMANA Slovakia o.z., ktoré slúžia na zber oblečenia, obuvi a textílií. Triediace centrum sa nachádza v Martine. Opätovné použitie oblečenia ako druhotnej suroviny šetrí emisie CO₂ a prispieva k boju proti globálnemu otepľovaniu a zmene klímy. Obdobným zberateľom obnoseného šatstva je aj živnostník Ľubomír Ludvík WINDOORS v Liptovskom Mikuláši, ktorý odváža šatstvo z obce Malužiná.

Záver:

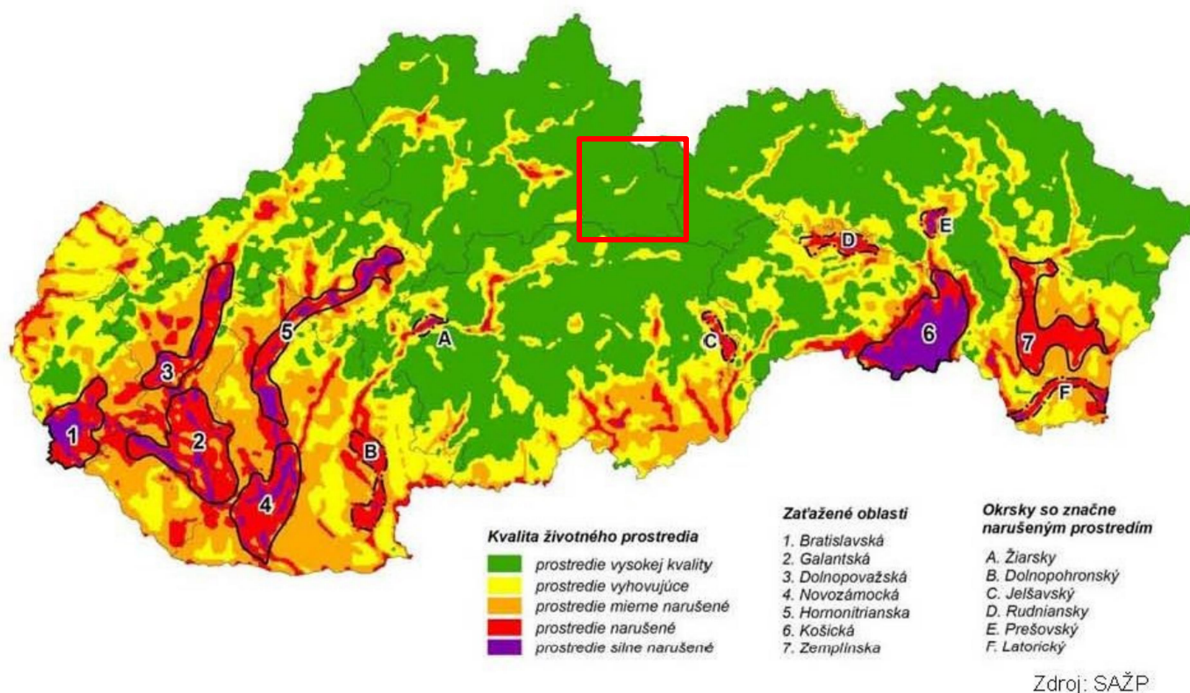
Triedenie odpadov má v území stúpajúci trend. Problémom zostáva veľkoobjemový odpad – kontajnery, ktorý je vo väčšine prípadov netriedený, je to odpad z cintorínov, obcí a chatových oblastí. Tieto odpady značne zaťažujú rozpočty obcí a často sú anonymné. Je potrebné dopracovať spôsob a systém triedenia odpadov z chatových lokalít. Na území obcí zabezpečiť lokality pre umiestnenie malých zberných dvorov, ktoré by umožnili triedenie priamo tam, kde odpady vznikajú. Do oblasti odpadového hospodárstva je potrebná finančná podpora investičného charakteru, rovnako ako podpora osvedy zameranej na producentov: triedenie odpadov čo najviac priblížiť k občanovi.

Problematika komunálnych odpadov a nakladania s nimi nie je iba izolovaným problémom zdravotným (zdravotníckym) či estetickým, nie je primárne iba problémom ochrany a tvorby životného prostredia, je tiež problémom ekonomickým, sociálnym, mediálnym a v konečnom dôsledku aj problémom legislatívnym a právnym. A ako komplexnému problému, zasahujúcemu do takmer všetkých oblastí života spoločnosti, je mu potrebné venovať náležitú pozornosť.

2.5 STAV ŽIVOTNÉHO PROSTREDIA

2.5.1 KVALITA ŽIVOTNÉHO PROSTREDIA

Kvalita životného prostredia je integrovaný komplexný ukazovateľ, v ktorom sa premieta stav jednotlivých zložiek životného prostredia, krajinej pokrývky a priemetu záujmov človeka.

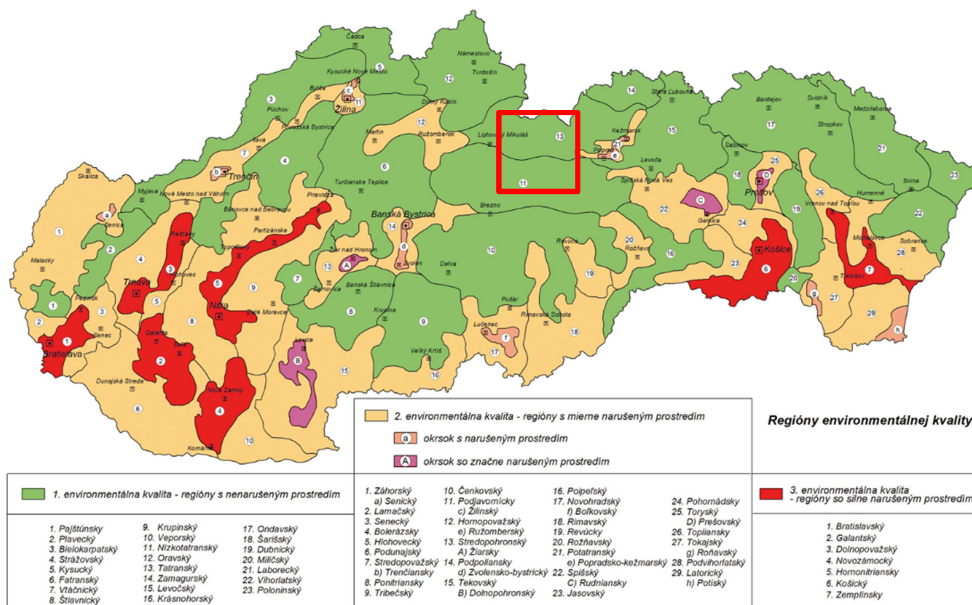
Obrázok 21 Kvalita životného prostredia (rok 2020)

Na základe mapy uvedenej v obrázku je možné skonštatovať, že územie Horného Liptova patrí k územiám s vysokou kvalitou životného prostredia. Iba menej ako 5% územia je možné zaradiť k územiám so zníženou kvalitou životného prostredia, avšak stále v kategórii vyhovujúce. Narušené prostredie je iba v kontaktnom území mesta Ružomberok. To sa premieta aj do regionalizácie stavu životného prostredia. Celkovo takmer 90% územia SR patrí medzi regióny, ktoré sú z hľadiska kvality životného prostredia hodnotené v pozitívnom stave.

Diferenciácia územia podľa environmentálnej kvality (EK)

Stupeň environmentálnej kvality (EK)	2016		2020	
	Rozloha (km ²)	Rozloha (%)	Rozloha v (km ²)	Rozloha (%)
1. stupeň EK – regióny s nenarušeným prostredím	24 104	49,2	24 437	49,8
2. stupeň EK – regióny s mierne narušeným prostredím	19 515	39,8	19 795	40,4
– okrsok s narušeným prostredím	447	0,9	502	1
– okrsok so značne narušeným prostredím	640	1,3	513	1,1
3. stupeň EK – regióny so silne narušeným prostredím	4 328	8,8	3 787	7,7

Mapa: Regióny environmentálnej kvality

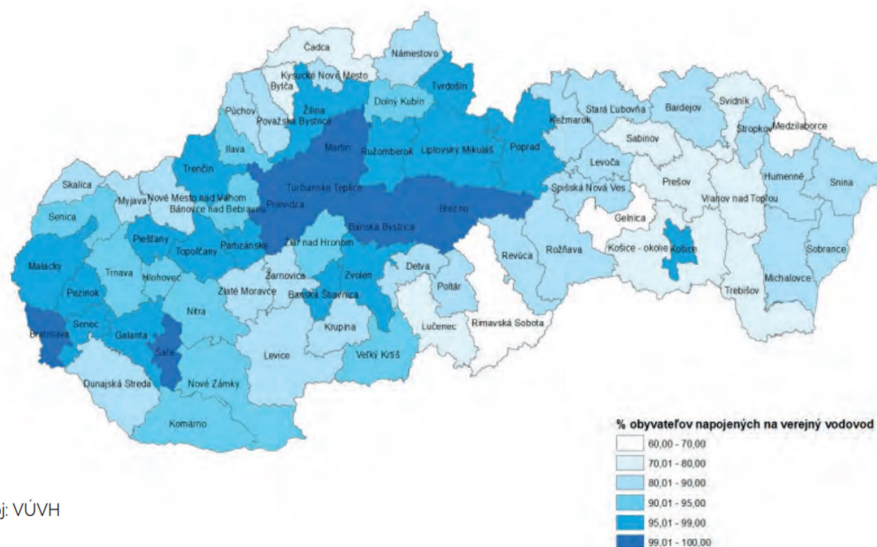
Zdroj: SAŽP

Obrázok 12 Regionalizácia kvality životného prostredia (Zdroj: SAŽP)

V porovnaní s predchádzajúcou environmentálnou regionalizáciou vydanou v roku 2016 došlo k miernym zmenám. Najvýraznejšími pozitívnymi zmenami je úbytok plochy 3. stupňa EK približne o 1,1 % územia, čo predstavuje cca 541 km² a prírastok plôch 1. a 2. stupňa, kde patria územia vysokej kvality a územia prechodného typu vhodné pre život obyvateľstva. V rámci súborného hodnotenia stavu životného prostredia je územie Žilinského kraja zaradené do Hornopovažskej ohrozenej oblasti životného prostredia.

Kvalita pitnej vody dlhodobo vykazuje vysokú úroveň. V roku 2021 dosiahol podiel analýz pitnej vody vyhovujúcich limitom hodnotu 99,74 %, zatiaľ čo v roku 2006 to bolo 99,44 %. Počet obyvateľov zásobovaných vodou z verejných vodovodov v roku 2021 dosiahol 90,15 %, zatiaľ čo v roku 2005 to bolo 85,4 % obyvateľov. Počet obyvateľov zásobovaných vodou z verejných vodovodov v roku

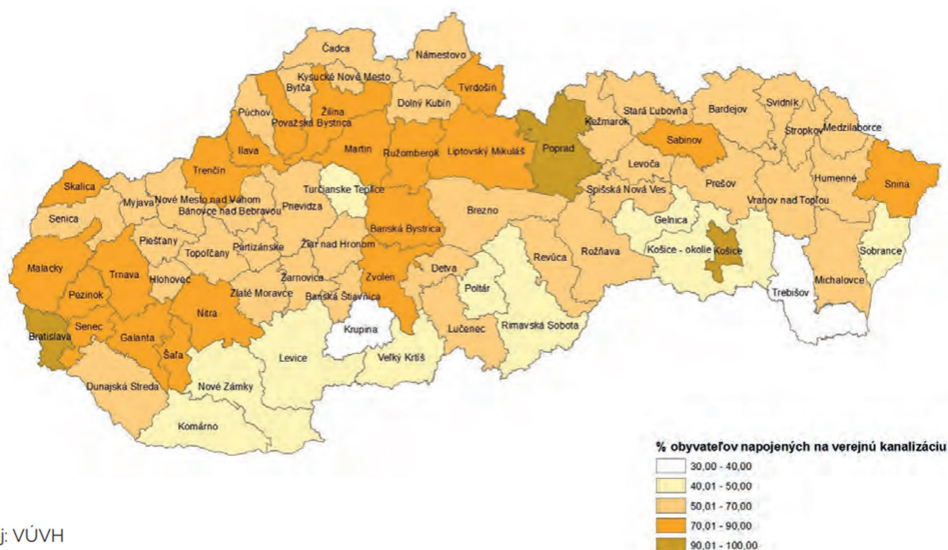
2021 dosiahol 4 912 940, čo predstavovalo 90,15 % z celkového počtu obyvateľov SR.

Zdroj: VÚVH

Obrázok 13 Stav napojenosti obyvateľov SR na verejný vodovod v roku 2021

Počet obyvateľov bývajúcich v domoch napojených na verejnú kanalizáciu v roku 2021 dosiahol počet 3 848 272, čo predstavuje 70,62 % z celkového počtu obyvateľov. Vybudovanú verejnú kanalizáciu malo 1 155 obcí (39,97 % z celkového počtu obcí SR).

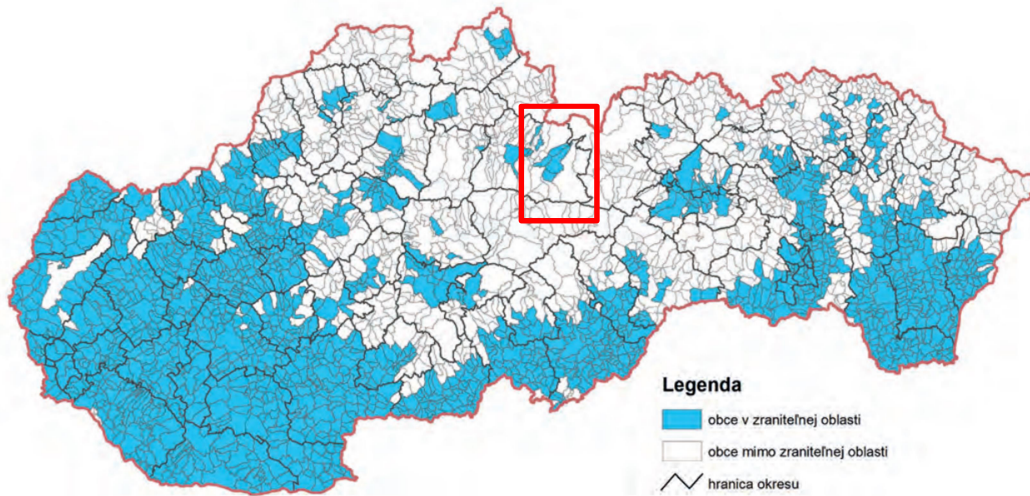

Zdroj: VÚVH

Obrázok 14 Stav napojenosti obyvateľov SR na verejnú kanalizáciu v roku 2021

Poľnohospodárske využitie dusičnanov v organických a priemyselných hnojivách je jedným z možných zdrojov znečistenia podzemných a povrchových vôd. Za účelom ich ochrany a zabráneniu ďalšieho znečisťovania bola v SR implementovaná tzv. dusičnanová smernica. Jednou z hlavných požiadaviek vyplývajúcej z dusičnanej smernice je efektívne monitorovanie kvality vôd, na základe ktorého sú identifikované vody, ktoré sú alebo by mohli byť takýmto znečistením zasiahnuté v prípade, ak sa nebudú realizovať príslušné opatrenia. Územia, kde sa takéto vody nachádzajú, sú označované ako zraniteľné oblasti a v záujme ochrany vôd sú v nich hospodáriace poľnohospodárske subjekty povinné dodržiavať zákonom definované podmienky hospodárenia. Zoznam zraniteľných oblastí na území SR,

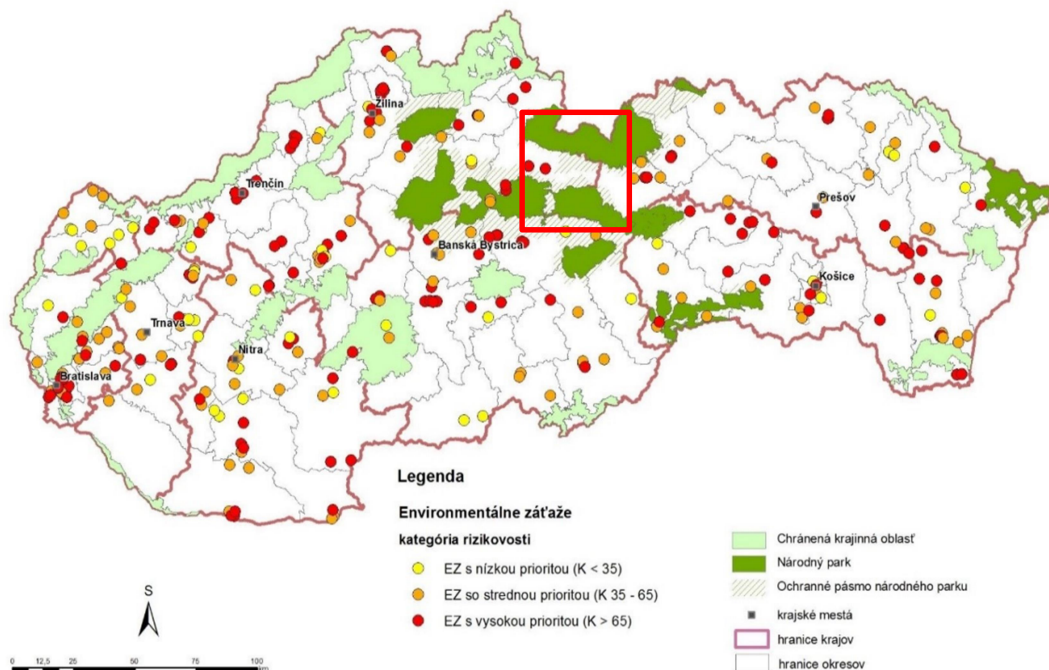
ktorý bol platný v roku 2021, obsahoval 1 344 katastrov obcí a plocha poľnohospodárskej pôdy v zraniteľných oblastiach bola 11 891,47 km², čo predstavovalo 61,6 % z rozlohy využívannej poľnohospodárskej pôdy.

Zdroj: VÚVH

Obrázok 15 Zraniteľné oblasti SR v roku 2021

Informačný systém environmentálnych záťaží (IS EZ) registruje chránené územia a environmentálne záťaž (EZ). Rozmiestnenie EZ v rozdelení na vysoko, stredne a nízko rizikové, sú uvedené na nasledujúcom obrázku. Značná časť územia Horného Liptova sa nachádza v chránenej krajinskej oblasti a ochrannom pásme národných parkov Nízke Tatry a TANAP. EZ s vysokou prioritou sú okresné mestá Ružomberok a Liptovský Mikuláš.

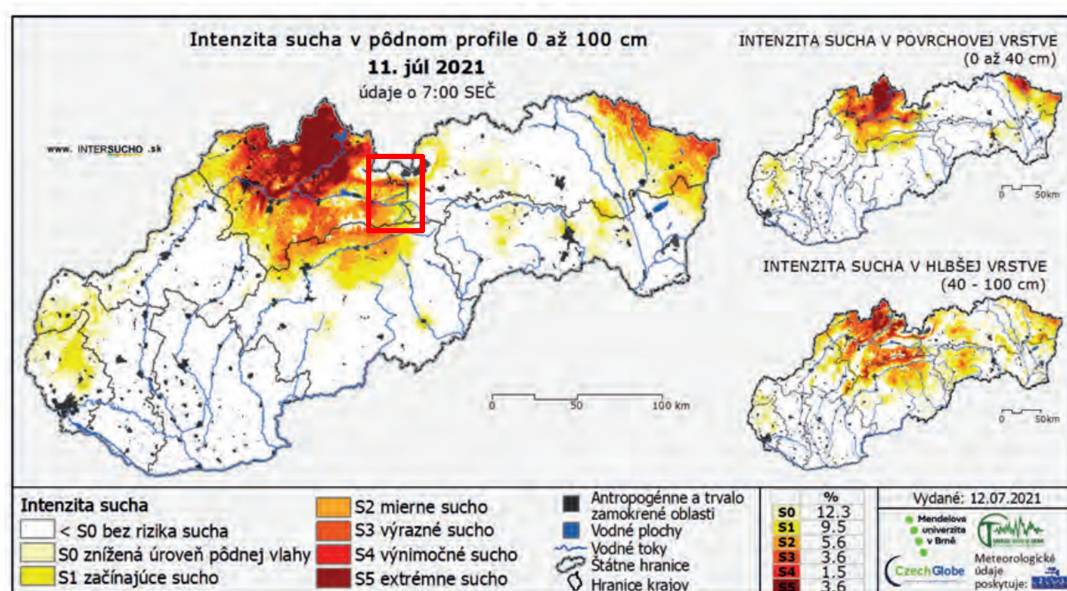

Zdroj: SAŽP, ŠOP SR, MŽP SR

Obrázok 16 Environmentálne záťaž a chránené krajinné oblasti v SR (r. 2021)

Podľa Agendy 2030 sú klimatické zmeny jednou z najväčších výziev našej doby a ich negatívne dopady obmedzujú schopnosť krajín dosiahnuť trvalo udržateľný rozvoj. Vyčerpávanie prírodných zdrojov a negatívne dopady zhoršujúceho sa životného prostredia, vrátane sucha prispievajú k rozšíreniu výziev, ktorým ľudstvo čelí. Sociálny a ekonomický rozvoj závisí od udržateľného manažmentu prírodných zdrojov. Sucho ako celosvetový prírodný fenomén patrí k javom, ktoré ovplyvňujú okrem prírody a krajiny aj spoločnosť. Na rozdiel od iných prírodných katastrof sa vyvíja pomaly a dlhodobo. Okrem prirodzených príčin vzniku sucha (procesy v atmosfére) sú dôležité predovšetkým dôsledky zásahov človeka do krajiny (spôsob hospodárenia s pôdou, masívna výstavba). Dopady sucha sa môžu prejavíť už v blízkej budúcnosti – nedostatkom vody, neúrodou, zvýšenou migráciou ľudí.

Roky 2021 a 2022 boli z hľadiska výskytu sucha na Slovensku výnimočné. Extrémne suché podmienky sa vyskytli na viac ako polovici územia Slovenska a trvanie sucha bolo na niektorých miestach dlhšie ako 200 dní. Vo väčšine okresov na území Slovenska bola úroda veľmi nízka a sucho významne zasiahlo aj lesné ekosystémy.

Zdroj: SHMÚ

Obrázok 17 Intenzita sucha v pôdnom profile (rok 2021)

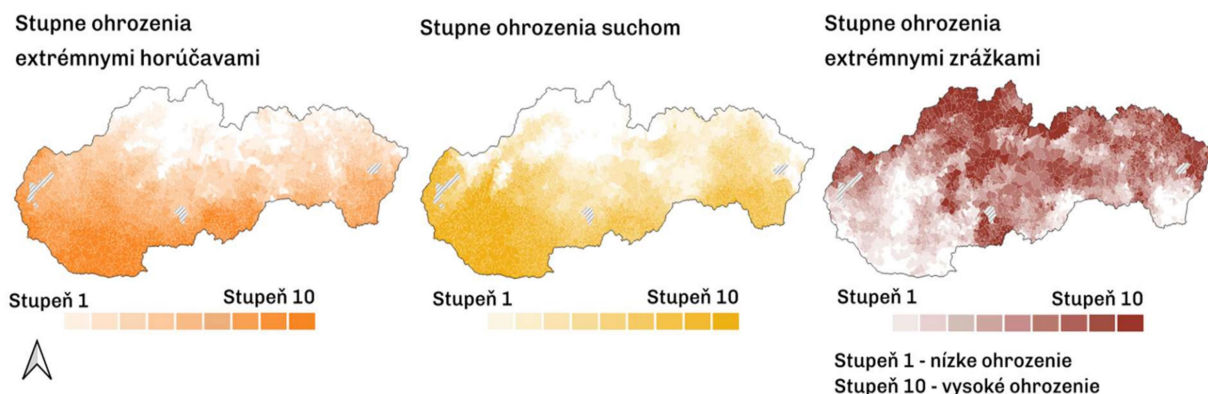
Podľa najnovšej analýzy Inštitútu environmentálnej politiky pri Ministerstve životného prostredia SR (apríl 2023) prispôbenie sa dopadom zmeny klímy predstavuje kľúčovú sociálnu, ekonomickú a politickú výzvu. Adaptácia zníži zraniteľnosť ľudských a ekologických systémov. Zmena klímy a jej prejavy - zvyšujúce sa teploty, pokles vlhkosti pôdy, dlhšie a intenzívnejšie obdobia sucha, riziko lesných požiarov, záplavy - majú na Slovensko zásadné negatívne dopady. Analýza určuje stupne ohrozenia obcí troma klimatickými hrozbami – extrémnymi horúčavami, extrémnymi zrážkami a suchom. Stupne ohrozenia zohľadňujú socioekonomické aj krajinné špecifiká jednotlivých oblastí.

Extrémnymi horúčavami a následným suchom je najviac ohrozený juh Slovenska, vrátane Žitného ostrova, ktorý je najväčšou zásobárňou pitnej vody na Slovensku. Obce, ktoré majú obmedzený prístup k verejnemu vodovodu, sú viac ohrozené vplyvom sucha. Riziko extrémnych zrážok sa

sústredzuje najmä na severe krajiny, osobitné riziko predstavujú oblasti s marginalizovanými rómskymi komunitami. Extrémne zrážky majú významné sociálne dôsledky, a to hlavne v oblastiach, kde žijú menšiny bez dostatočnej ochrannej infraštruktúry. Nepripravenosť a zraniteľnosť územia môže spôsobiť väčšie a vážnejšie škody.

Územie Horného Liptova je aj vďaka hornatejšiemu povrchu menej vystavané horúčavám a následným suchám. Územie vykazuje stupeň ohrozenia v rozpätí 1 - 4. Zrážková činnosť je v území výraznejšia, stupeň ohrozenia sa pohybuje v rozpätí 5 – 9.

Obrázok 18 Stupne ohrozenia obcí (apríl 2023). Zdroj: IEP

Zdroj: IEP

Región Liptov je územím so špecifickým potenciálom. Ten predstavuje vysoký podiel chránených území, jedinečné prírodné a kultúrne danosti. Potenciál regiónu je založený na udržateľnom a efektívnom využití prírodného a kultúrneho kapitálu a vyvažovaní limitov vyplývajúcich z verejného záujmu ochrany prírody a kultúrnych pamiatok. Jedná sa o špecifické možnosti rozvoja územia. Územie má vysokú napojenosť na verejné siete (vodovod, kanalizácia), ale aj existenciu environmentálnych záťaží. Stav kvality prostredia je znížený iba v ťažiskách osídlenia a pozdĺž urbanizačnej osi prepájajúcej okresné mestá.

Záver:

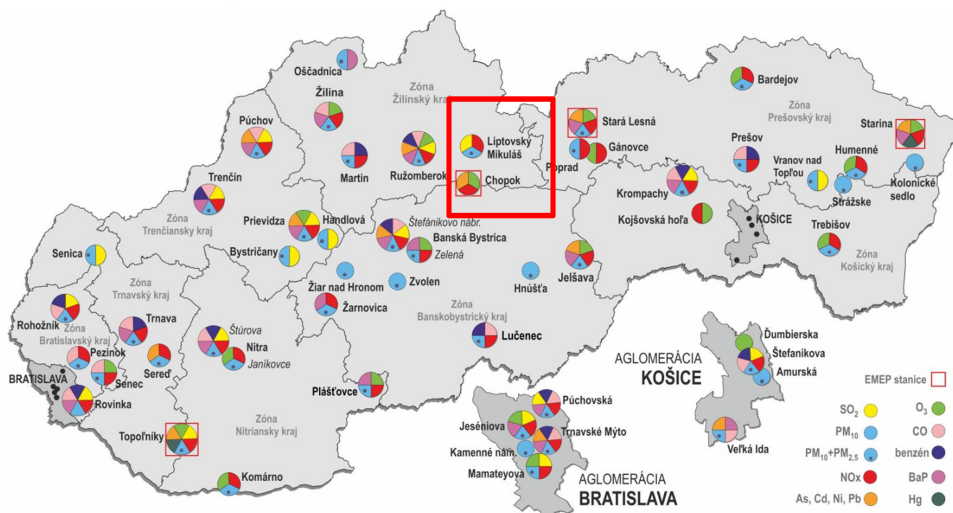
Región Horného Liptova sa nachádza v území s prevažne vysokou úrovňou a kvalitou životného prostredia.

V ďalšom texte sú bližšie analyzované jednotlivé zložky životného prostredia, štruktúra krajinej pokrývky ako aj priemet záujmov človeka v krajine.

2.5.2 OVZDUŠIE

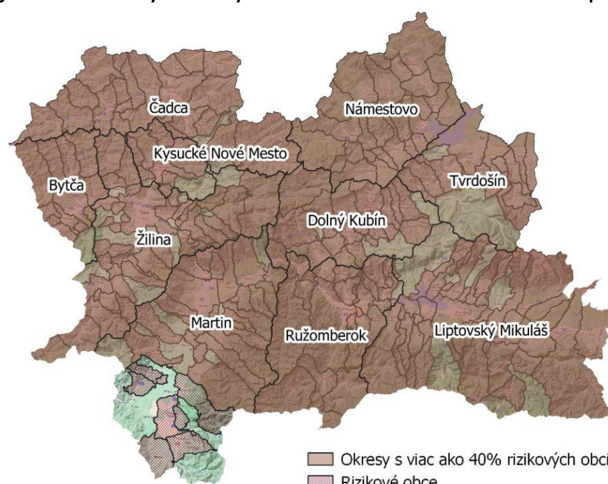
Kvalitu ovzdušia vo všeobecnosti určuje obsah znečisťujúcich látok vo vonkajšom ovzduší. Základným východiskom pre hodnotenie kvality ovzdušia v SR sú výsledky meraní koncentrácií znečisťujúcich látok v ovzduší, ktoré realizuje Slovenský hydrometeorologický ústav (SHMÚ) na staniciach Národnej monitorovacej siete kvality ovzdušia (NMSKO).

Monitorovacia sieť kvality ovzdušia 2022

Obrázok 19 Monitorovacia sieť kvality ovzdušia 2022. Zdroj: Informačný portál rezortu MŽP SR

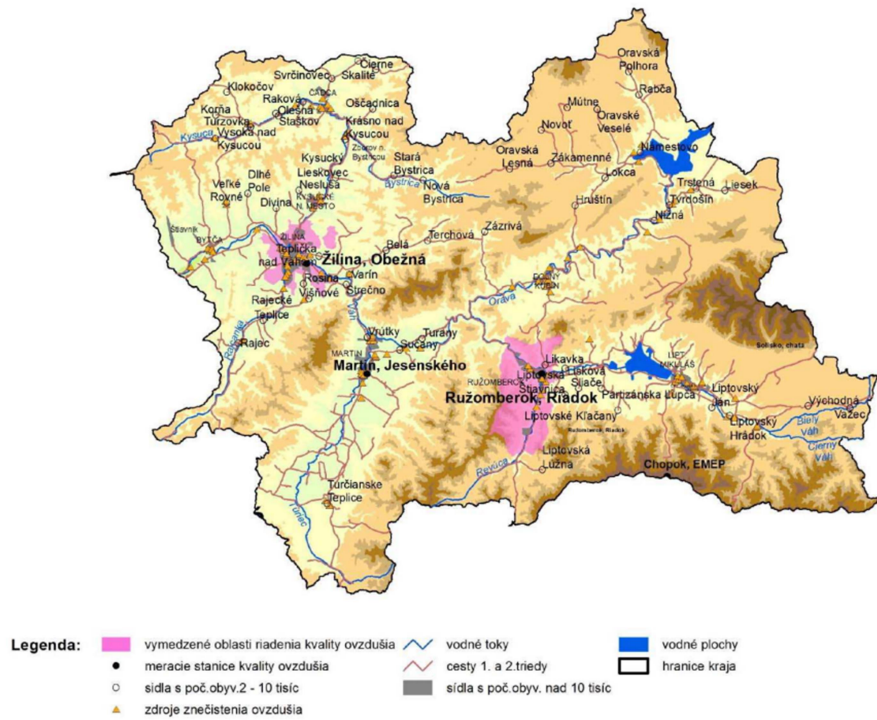
Napriek rozľahlým plochám chránených prírodných oblastí sa na Liptove nachádzajú lokality so zníženou kvalitou ovzdušia. Zdrojmi znečisťujúcich látok sú predovšetkým priemyselné prevádzky a vykurovanie objektov. Hlavným líniovým zdrojom znečistenia ovzdušia z prevádzky na dopravných koridoroch je automobilová doprava. Na znečisťovaní ovzdušia v okolí dopravných koridorov sa podieľajú škodliviny pochádzajúce z výfukových plynov automobilov a zvýšená prašnosť. Okrem priemyslu a dopravy pôsobia na znečisťovanie ovzdušia tiež lokálne zdroje (vykurovanie domácností tuhým palivom) predovšetkým v úzkych podhorských údoliach s horším rozptylom škodlivín, umocnené prejavmi energetickej chudoby (spaľovanie nekvalitných palív a odpadov), a ďalej tiež spaľovanie haluziny pri lesníckych prácach, sekundárna prašnosť a iné. Žilinský kraj má najvyšší podiel tuhých palív na vykurovaní domácností. Tuhé palivá sa pravdepodobne viac používajú vo vidieckom type osídlenia s dobrou dostupnosťou palivového dreva. Oblasti riadenia kvality ovzdušia (ORKO) sa navrhujú s cieľom identifikovať lokality, kam je potrebné prioritne zamerať opatrenia na zlepšenie kvality ovzdušia. Žilinský kraj má najvyšší podiel rizikových obcí spomedzi všetkých krajov. Percentuálny podiel rizikových obcí v jednotlivých okresoch je na obrázku 20. Ak je v niektorom okrese viac než 40 % obcí rizikových, celý okres je vymedzený ako rizikový. V Žilinskom kraji sú to všetky okresy okrem okresu Turčianske Teplice.

Obrázok 20 Oblasti riadenia kvality ovzdušia v Žilinskom kraji (ORKO 2021). Zdroj: SHMÚ

Podľa Správy o stave životného prostredia SR 2021 emisie základných znečisťujúcich látok (SO₂, NO_x, nemetánové prchavé organické látky (NMVOC), CO a amoniak) v horizonte rokov 2005 – 2020

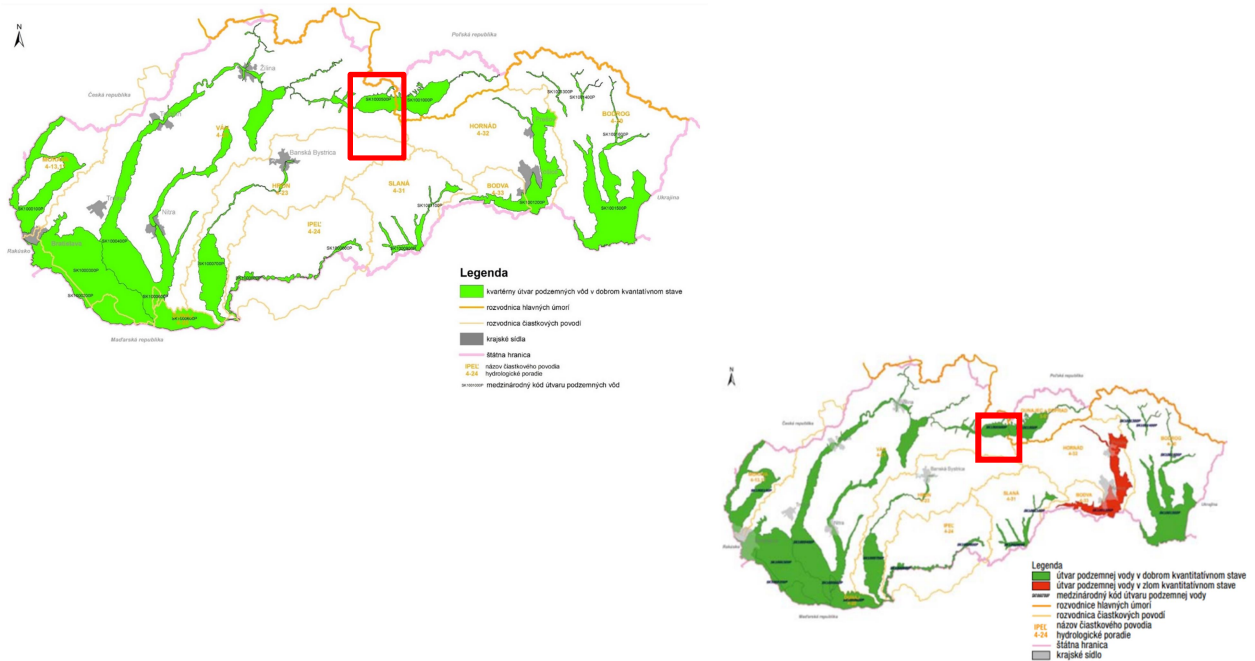
poklesli. Aj v rámci okresu Liptovský Mikuláš zaznamenávame minimálne koncentrácie znečisťujúcich látok v ovzduší.

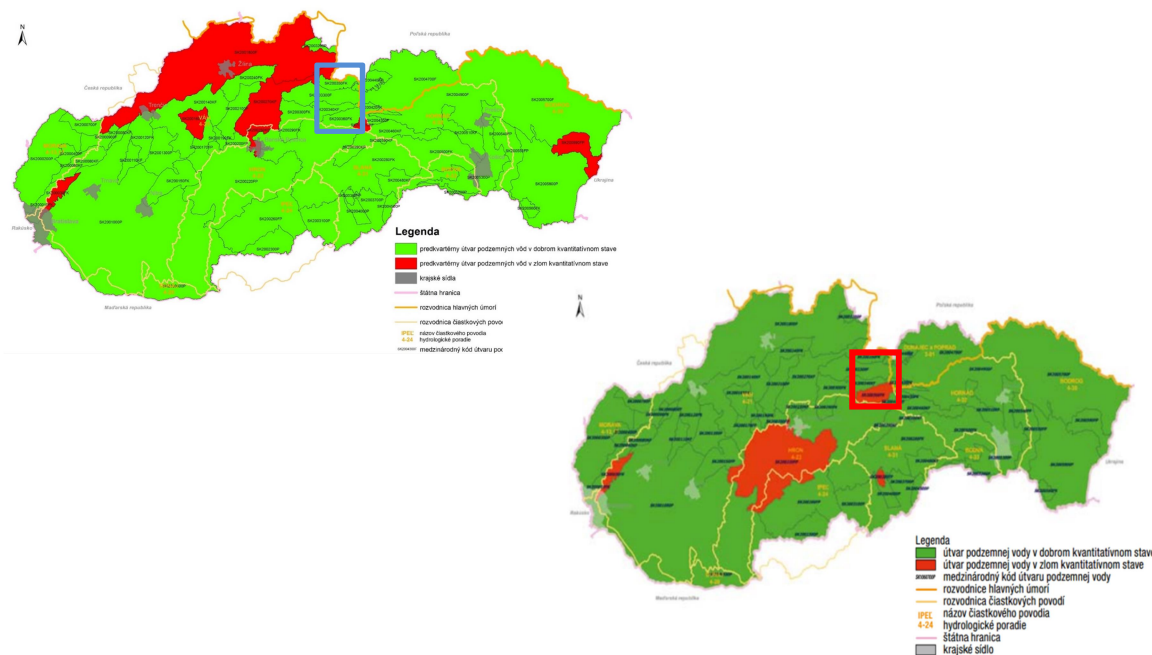
Obrázok 21 Oblasti riadenia kvality ovzdušia (2021). Zdroj: SHMÚ

2.5.3 ÚTVARY PODZEMNÝCH VÔD

Útvary podzemných vôd sú hodnotené z hľadiska kvantity samostatne pre kvartérne sedimenty a predkvartérne horniny.

Obrázok 22 Kvantitatívny stav útvary podzemnej vody v kvartérnych sedimentoch v porovnaní rokov 2019 (hore) a 2011 (dole). Zdroj: SHMÚ a MŽP SR 2019

Obrázok 23 Kvantitatívny stav útvarov podzemnej vody v predkvartérnych horninách v porovnaní rokov 2019 (hore) a 2011 (dole). Zdroj: SHMÚ a MŽP SR 2019

V hodnotení kvantitatívneho stavu útvarov podzemnej vody došlo v treťom hodnotenom období (2013 – 2018) oproti prvému hodnotenému obdobiu (2007 – 2008) k poklesu, a oproti druhému hodnotenému obdobiu (2009 – 2013) k nárastu podielu útvarov v dobrom kvantitatívnom stave na 90,88 % (I. cyklus – 93,33 %, II. cyklus – 70,59 %). Percento vyjadruje podiel z celkového počtu vodných útvarov vymedzených pre daný plánovací cyklus, t. j. vrátane 27 geotermálnych útvarov, pre ktoré v druhom hodnotenom období nebol vyhodnocovaný stav).

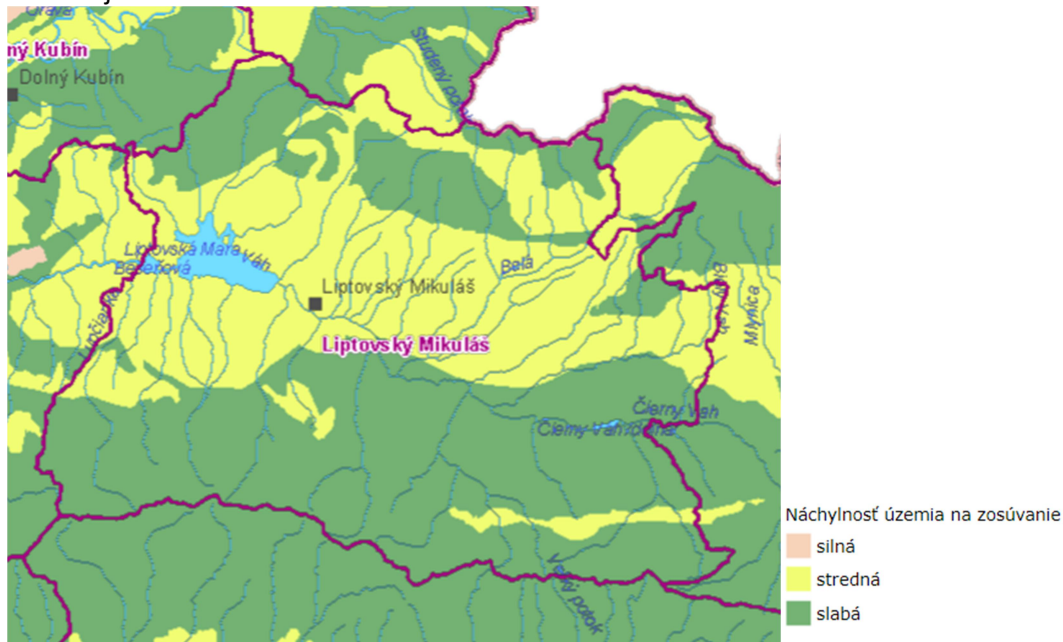
Záver:

Z vyššie uvedených máp vyplýva, že územie je dôležité najmä z hľadiska výraznej akumulácie podzemných vôd v alúviu Váhu, a to aj v kontexte s významnou vodohospodárskou oblasťou Nízkych Tatier, kde dochádza hlavne v druhohorných horninách k zachyteniu a akumulácii zrážok. Juhovýchodná časť územia má evidované útvary podzemnej vody v zlom kvantitatívnom stave. Za posledné obdobie sa však stav zlepšil. Je to dôležitý a málo povšimnutý fenomén.

2.5.4 STAV POVRCHOVÝCH VÔD

Geologické stresové faktory

Z prírodných hazardov sme vybrali kľúčový ukazovateľ, a to je ohrozenie zosuvmi. Geologické zloženie Liptovskej kotliny, reliéfové podmienky ako aj klimatický režim, zvyšujú ohrozenosť zosuvmi na podstatnej časti územia.

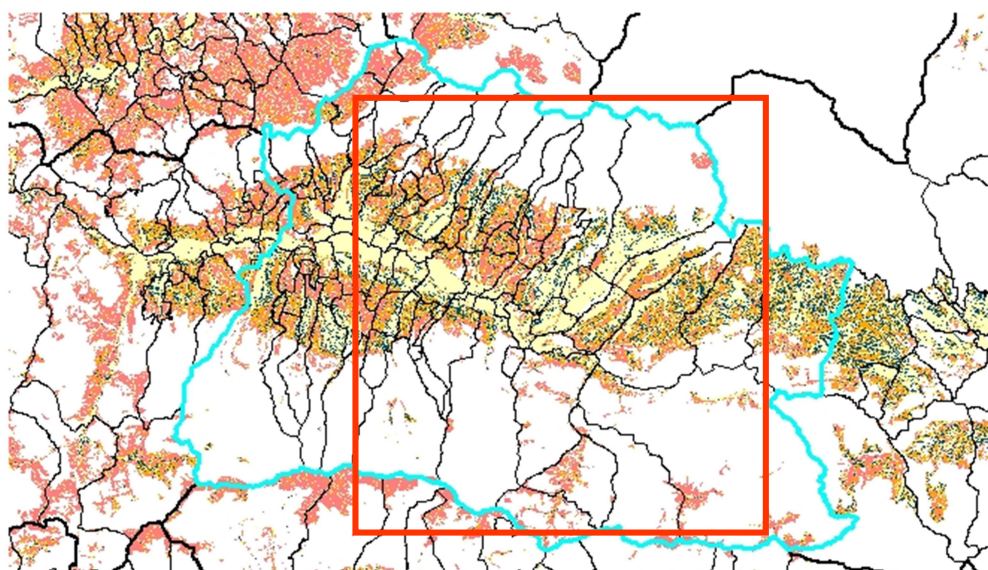

Obrázok 24 Mapa náchylnosti územia na zosúvanie. Zdroj: Enviroportál

Náchylnosť územia na svahové pohyby závisí od geologickej štruktúry a typu hornín, ako aj od charakteru reliéfu, najmä sklonu svahov, hydrogeologických a klimatických pomerov. Svahové pohyby, najmä zosúvanie, patria v rámci Slovenska k najzávažnejším geologickým faktorom ohrozujúcim životné prostredie. Zosuvné riziko v niektorých regiónoch Slovenska v súčasnosti narastá aj v dôsledku intenzívnejšieho smerovania stavebnej činnosti z rovinných a mierne uklonených území do svahovitých a viac exponovaných oblastí. Tento trend je zrejмый najmä v obciach hornatých oblastí Slovenska. Centrálna časť územia v okrese Liptovský Mikuláš má pomerne rozsiahlu náchylnosť územia na zosúvanie. Je to kľúčový aspekt pri plánovaní využívania územia.

2.5.5 DEGRADÁCIA PÔDY

Pri hodnotení degradácie pôdy sme sa zamerali na fyzikálnu degradáciu pôdy v dôsledku vodnej erózie. Hodnotený je erózný potenciál poľnohospodárskych pôd.

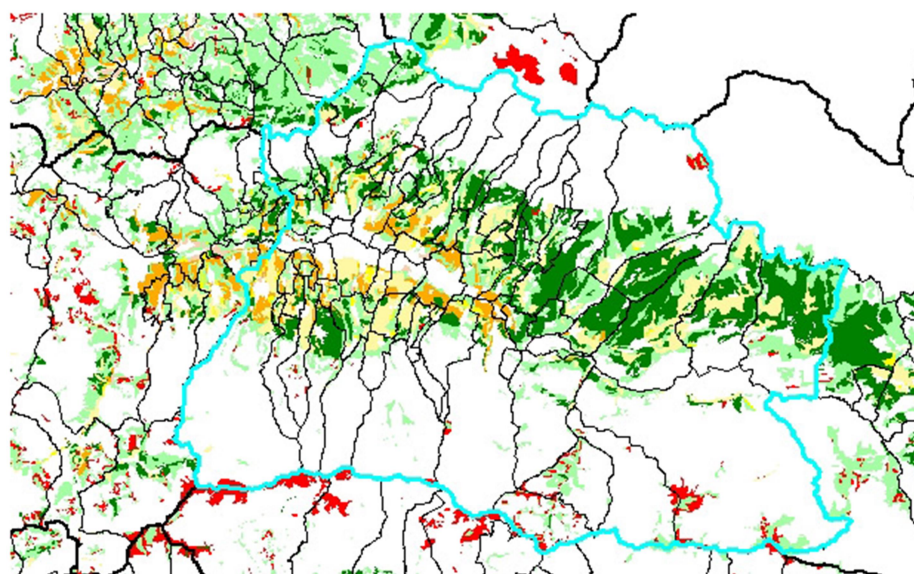
Kategória	odnos	Kategória	odnos
1	menej ako 4 t/ha	3	10 - 30 t/ha
2	4 - 10 t/ha	4	viac ako 30 t/ha

Obrázok 25 Mapa potenciálneho ohrozenia poľnohospodárskej pôdy vodnou eróziou (Zdroj: VUPOP)

Prevažná časť územia je z hľadiska potenciálnej erózie pôdy zaradená do kategórie 3 a 4 (vysoká až extrémna). V kontraste k týmto parciálnym územiám majú minimálne ohrozenie vodnou eróziou aluviálne časti Váhu, Belej a ich starších terás.

2.5.6 ŠTRUKTÚRA KRAJINEJ POKRÝVKY A VYUŽITIE ÚZEMIA

Na základe pôdných vlastností, reliéfu a klimatických podmienok je možné územie (poľnohospodárske pôdy) zaradiť do typologicko-produkčných kategórií.

O1	O4	OT1-OT2	T1	N
O2	O5	OT3	T2-T3	
O3	O6-O7			

O - potenciálne orné pôdy T - trvalé trávne porasty
 OT - striedavé polia N - nevhodné

Obrázok 26 Typologicko-produkčné kategórie poľnohospodárskych pôd (Zdroj: VUPOP)

Prevažná časť územia je zaradená do **typologicko-produkčnej kategórie trvalých trávnych porastov**, prípadne menej produktívnych orných pôd a produktívnejších trvalých trávnych porastov.

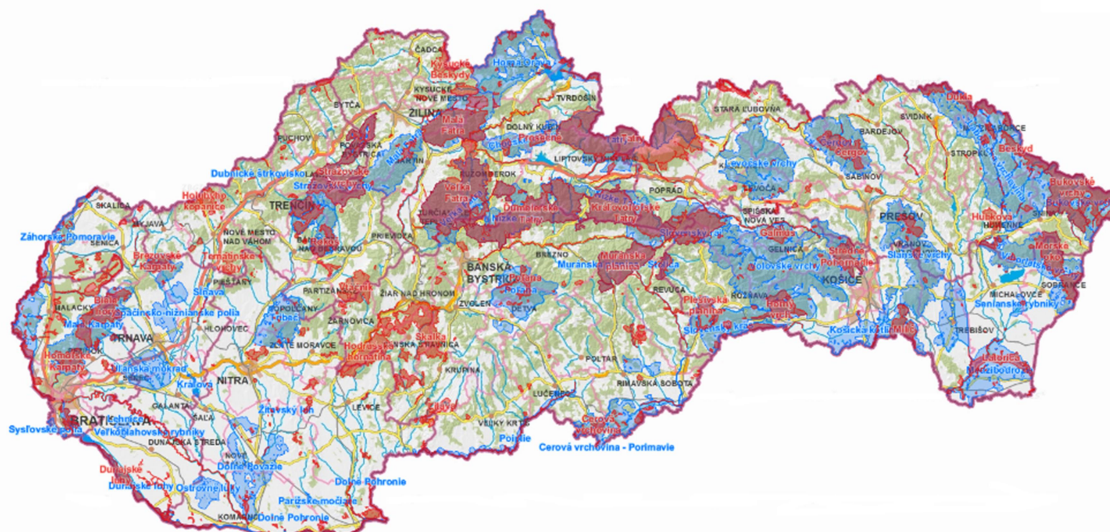
Iba v západnej časti územia rastie podiel pôd, ktoré je možné využívať ako menej produkčné orné pôdy.

To stanovuje aj potenciál pre poľnohospodársku výrobu, resp. jej orientáciu na zhodnocovanie výroby v oblasti živočíšnej výroby.

➤ **Prírodné dedičstvo – vymedzenie chránených území**

Chránené vtáčie územia (CHVÚ) a národný zoznam území európskeho významu (ÚEV) spolu tvoria európsku sústavu chránených území Natura 2000.

Európska sústava chránených území – Natura 2000 v SR

Zdroj: ŠOP SR

Obrázok 27 Európska sústava chránených území – Natura 2000 v SR

Podiel chránených území s vyšším stupňom ako 3 je viac ako 11 %, pričom najvyšší 5. stupeň ochrany predstavuje viac ako 6 % z výmery celého územia okresu.

Územie je obklopené dvoma národnými parkami: Národným parkom Nízke Tatry (46 tis. ha v okrese Liptovský Mikuláš) a Tatranským národným parkom (15 tis. ha v okrese Liptovský Mikuláš). Obidva z nich majú rozsiahle územie ochranného pásma (24 tis. ha v okrese Liptovský Mikuláš). To znamená, že všetky obce riešeného územia svojim katastrom zasahujú do ochranného pásma alebo priamo do národného parku.

Časť území národného parku je zároveň územiami zaradenými do siete NATURA 2000. Ide o územia európskeho významu:

- **CHVU Nízke Tatry** – zasahuje do katastra obcí Liptovská Porúbka, Kráľova Lehota, Malužiná, Nižná a Vyšná Boca
- **CHVU Tatry** – zasahuje do katastrálneho územia obcí Kónská, Jakubovany, Jamník, Pribylina, Vavrišovo, Liptovská Kokava, Hybe, Východná, Važec.

Územia európskeho významu sú početnejšie. Tri z nich majú veľkú výmeru a čiastočne sa prekrývajú z národnými parkami a vtáčimi územiami:

- **SKUEV 0302 Ďumbierske Nízke Tatry** – zasahuje do katastrálnych území obcí Liptovská Porúbka, Nižná Boca, Vyšná Boca
- **SKUEV 0310 Kráľovoohoľské Nízke Tatry** - zasahuje do katastrálnych území obcí Východná, Kráľova Lehota, Malužiná, Nižná Boca, Vyšná Boca

- **SKUEV 0307 Tatry** - zasahuje do katastrálnych území obcí Jakubovany, Konská, Jamník, Pribylina, Východná

Ďalšiu skupinu predstavujú reprezentatívne ekosystémy lesné aj nelesné s menšou výmerou, pričom niektoré už vybiehajú do kultúrnej krajiny Liptovskej kotliny:

- **SKUEV 0194 Hybická Tiesňava** - zasahuje do katastrálnych území obcí Hybe a Východná
- **SKUEV 0308 Machy** - zasahuje do katastrálneho územia obce Liptovská Kokava
- **SKUEV 0306 Pod Suchým Hrádok** - zasahuje do katastrálneho územia obce Pribylina
- **SKUEV 0300 Skribňovo** - zasahuje do katastrálneho územia obce Malužiná
- **SKUEV 0228 Švihrová** - zasahuje do katastrálneho územia obce Jamník
- **SKUEV 0296 Turková** - zasahuje do katastrálneho územia obce Východná

Významnú skupinu území európskeho významu predstavujú vybrané vodné toky:

- **SKUEV 0143 Biely Váh** – zasahuje do katastrálnych území obcí Hybe, Važec, Východná
- **SKUEV 0142 Hybica** - zasahuje do katastrálneho územia obce Hybe
- **SKUEV 0141 rieka Belá** - zasahuje do katastrálnych území obcí Dovalovo, Liptovská Kokava, Liptovský Hrádok, Liptovský Peter, Vavrišovo, Pribylina

Časť území európskeho významu tvoria už v minulosti osobitne chránené prírodné rezervácie alebo národné prírodné rezervácie - reprezentatívne typy ekosystémov (Prírodná pamiatka Hybická tiesňava, Prírodná rezervácia Švihrová, Prírodná rezervácia Machy, Národná prírodná rezervácia Turková, Národná prírodná rezervácia Ohnište, Národná prírodná rezervácia Ďumbier, Národná prírodná rezervácia Jánska dolina, Národná Prírodná rezervácia Tichá dolina).

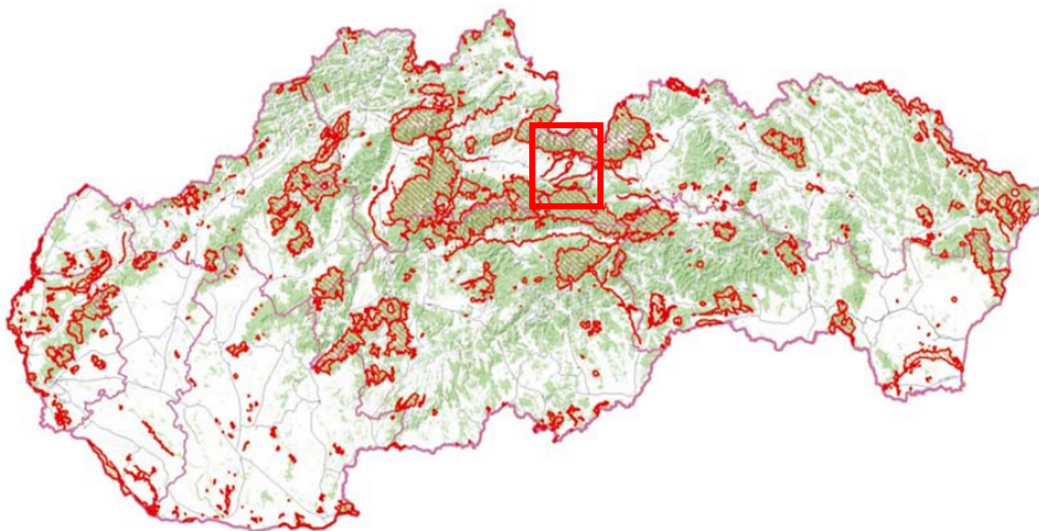
V krajine sú veľmi atraktívne prírodné pamiatky viažuce sa na zaujímavé prírodné monumenty, jaskynné systémy a chránené areály, ktoré okrem národných parkov častokrát nájdeme aj vo voľnej krajine (Prírodná pamiatka Háje s geologickým útvarom pelokarbonátových gúľ, Prírodná pamiatka Mašiansky balvan, početné jaskyne a zlomiská ako Národná prírodná pamiatka Jaskyňa zlomísk, Národná prírodná pamiatka Stanišovská jaskyňa, Národná prírodná pamiatka Starý hrad, Národná prírodná pamiatka Veľká ľadová priepasť, Národná prírodná pamiatka Važecká jaskyňa, Národná prírodná pamiatka Zápoľská a Chránený areál Hrádocké arborétum). Mimoriadna koncentrácia prírodných pamiatok je známa z Jánskej doliny či z okolia Važca a Hýb.

Nezabudnuteľným fenoménom je **Biosférická rezervácia Tatry**, čiastočne sa prekrývajúca s Tatranským národným parkom a jeho ochranným pásmom, ktorá vznikla v rámci programu UNESCO Človek a biosféra. Jej cieľom je získať poznatky o tom, ako využívať a zároveň chrániť krajinu. Výmera tejto biosférickej rezervácie prekračuje 113 tis. ha a zasahuje nielen do susedného Prešovského kraja, ale aj do Poľska.

Väčšina obyvateľov obcí si uvedomuje, že žijú v kontakte so sieťou chránených území a viac ako ¾ obyvateľov obcí si uvedomuje význam a dôvod vyhlásenia chránených území, s ktorými sú v kontakte. Napriek tomu v drvivej väčšine obcí (86%), vnímajú rozlohu chránených území ako nadmernú. Chránené územia vnímajú obyvatelia obcí skôr ako obmedzenie. Iba približne ¼ opýtaných, vnímala chránené územie aj ako prínos pre rozvoj obce (výsledky štandardizovaných rozhovorov s predstaviteľmi obcí).

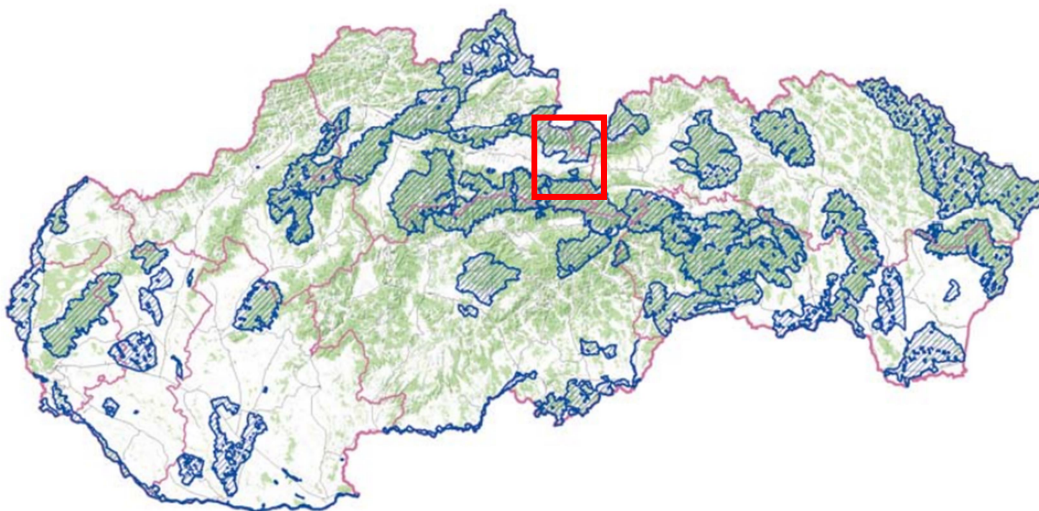
2.5.7 PRIEMET ZÁUJMOV OCHRANY PRÍRODY

Pri priemete záujmov ochrany prírody sme sa zamerali na územia zaradené do sústavy NATURA 2000. Tie predstavujú relatívne zrevidovaný stav žiadanej územnej ochrany prírody a krajiny.

Zi

Obrázok 28 Aktualizovaný prehľad území európskeho významu (Zdroj: SOP SR)

Zd

Obrázok 29 Aktualizovaný prehľad chránených vtáčích území (Zdroj: SOP SR)

Územný priemet chránených vtáčích území a území európskeho významu predstavuje viac ako 40% z celkovej výmery územia. Podstatná časť z týchto území však nepredstavuje úplné alebo významné obmedzenie hospodárskych aktivít človeka, ale stanovuje určitý režim, ktorý je priaznivý pre zachovanie či už lesných spoločenstiev alebo lúk a pasienkov.

Bezzásahový režim sa dotýka približne 5% z celkovej výmery územia, a to spravidla lesných pozemkov.

Záver:

Územie Horného Liptova patrí k územiám s vysokou kvalitou životného prostredia. Značná časť územia Horného Liptova sa nachádza v chránenej krajinnej oblasti a ochrannom pásme národných parkov Nízke Tatry a TANAP. Územie má vysokú pripojenosť na verejné siete (vodovod, kanalizácia), ale aj existenciu environmentálnych záťaží. Výskyt sucha na Slovensku v poslednom období ovplyvňuje úrodu a zasahuje do lesných ekosystémov. Zdrojmi znečisťujúcich látok v ovzduší sú v území Horného Liptova predovšetkým priemyselné prevádzky a vykurovanie objektov (vykurovanie domácností tuhým palivom). V rámci okresu Liptovský Mikuláš sú však

92

prítomné minimálne koncentrácie znečisťujúcich látok v ovzduší. Centrálna časť územia v okrese Liptovský Mikuláš má pomerne rozsiahlu náchylnosť územia na zosúvanie, čo má vplyv aj na smerovanie stavebnej činnosti. Obyvatelia v území Horného Liptova si uvedomujú, že žijú v kontakte so sieťou chránených území, avšak chránené územia vnímajú častokrát ako obmedzenie.

2.6 HOSPODÁRSKY PROFIL

Ekonomická analýza

Žilinský samosprávny kraj a okres Liptovský Mikuláš, v ktorom sa nachádza i región Horný Liptov, patrí v hodnotení ekonomického postavenia z hľadiska tvorby HDP k stredne výkonným regiónom SR. Tvorba hrubého domáceho produktu v sledovanom období rokov 2017 až 2021 má mierne stúpajúci trend.

Tabuľka 37 Regionálny hrubý domáci produkt na obyvateľa (v bežných cenách). Zdroj: ŠÚ SR

Krajina /región	Ukazovateľ	2017	2018	2019	2020	2021
Slovensko	Regionálny hrubý domáci produkt na obyvateľa (Eur konverzné)	15 568,926	16 502,848	17 317,671	17 107,149	18 108,642
	Regionálny hrubý domáci produkt na obyvateľa (PKS)	20 705,369	21 274,014	22 077,742	20 751,004	21 965,817
Žilinský kraj	Regionálny hrubý domáci produkt na obyvateľa (Eur konverzné)	13 374,387	14 199,953	15 476,397	14 842,107	15 921,801
	Regionálny hrubý domáci produkt na obyvateľa (PKS)	17 786,816	18 305,325	19 730,361	18 003,504	19 313,176

S rozvojom športových a turistických aktivít v ostatných rokoch pozorujeme nárast služieb cestovného ruchu na území najmä mesta Liptovský Mikuláš, ale aj v priľahlých lokalitách. Výrazne sa tento trend prejavil v Liptovskom Jáne a Pribyline. Spolu s tým rastie aj záujem obchodných reťazcov, pre ktoré sa zvyšuje možnosť uplatniť sa v podnikateľských aktivitách obchodu. Tento trend sa najviac prejavil v Liptovskom Mikuláši, ako vonkajšom prostredí smerom k regiónu. Na území mesta Liptovský Mikuláš sa nachádzajú obchodné a nákupné centrá – Jasná Shopping City v centre mesta, RGB Liptov v lokalite Kamenné pole (diaľničný privádzač), Stop Shop, Obchodný dom Prior. V regióne Horný Liptov má obchodné zastúpenie iba reťazec LIDL v Liptovskom Hrádku, CBA Verex takisto v Liptovskom Hrádku a COOP Jednota, ktorá má najväčšie zastúpenie obchodnej siete v regióne, čo súvisí s rozsiahlou vybudovanou obchodnou sieťou Jednota SD v minulosti.

Cestovný ruch

V okrese Liptovský Mikuláš sa v r. 2022 ubytovalo 468 123 hostí, čo bol až 43,05% podiel zo všetkých návštevníkov Žilinského kraja. Počet prenocovaní dosiahol až 1 209 725 prenocovaní, čo bol nielen najlepší výsledok v Žilinskom kraji, ale aj druhý najvyšší podiel v SR. V porovnaní s r. 2021 došlo v Žilinskom kraji v roku 2022 k nárastu návštevnosti až o 58,2%, v okrese Liptovský Mikuláš došlo k nárastu návštevnosti až o 55,8% oproti stavu v predchádzajúcom roku. V prepočte na tisíc obyvateľov okresu pripadalo 6 530,3 hostí/obyvateľa.

Kým podiel zahraničných návštevníkov v r. 2022 z celkového počtu hostí Žilinského kraja bol 27%, podiel zahraničných hostí zo všetkých hostí okresu Liptovský Mikuláš činil porovnateľne 28%. Oproti predchádzajúcemu roku 2021, ktorý bol v oblasti cestovného ruchu výrazne ovplyvnený koronakrízou, je to takmer dvojnásobný nárast.

Tabuľka 38 Návštevnosť ubytovacích zariadení. Zdroj: ŠÚ SR

Územie	Návštevníci spolu		Domáci návštevníci		Zahraniční návštevníci	
	2021	2022	2021	2022	2021	2022
Žilinský kraj	632 827	1 087 373	85%	73%	15%	27%
Okres Liptovský Mikuláš	261 281	468 123	88%	72%	12%	28%

V Žilinskom kraji, ako aj v okrese Liptovský Mikuláš, bol priemerný počet prenocovaní 2,6 noci. Priemerný počet prenocovaní v kraji dvíha najmä výsledok okresu Turčianske Teplice (5,3), pričom väčšina okresov vykazuje hodnoty medzi 2 až 3 nocami na jedného návštevníka, takže okres Liptovský Mikuláš patrí medzi okresy s vyššou hodnotou dosiahnutia sledovaného ukazovateľa.

Územie Liptova je v rámci Žilinského kraja najvýznamnejšou oblasťou cestovného ruchu.

Z pohľadu okresu Liptovský Mikuláš bolo najviac návštevníkov zo Slovenska 338 588 (o 36 234 menej ako v roku 2013)), potom z Českej republiky 55 048 (o 3 532 viac ako v roku 2013), Poľska 38 311 (o 4 075 menej ako v roku 2013), Ukrajiny 3 555 (o 10 105 menej oproti roku 2013), Maďarska 9 887 (o 4 800 viac ako v roku 2013) a z Nemecka 2 772 (o 504 menej ako v roku 2013). Dĺžka ubytovania a pobytu sa pohybuje v priemere medzi 2 - 3 dňami.

Cestovný ruch v oblasti Horného Liptova sa podieľa na výkonnosti tohto odvetvia pomerom cca 55% z návštevnosti okresu Liptovský Mikuláš, ako aj v počte prenocovaní.

V okrese Liptovský Mikuláš je 472 ubytovacích zariadení (267 zariadení v roku 2013).

Z toho vybrané zariadenia:

hotely (motely, botely)	50 (od **** do *)
penzióny	55
ostatné	367

V regióne Horný Liptov pripadá na 1 obyvateľa 2,27 návštevníkov, čo predstavuje pokles takmer o polovicu oproti roku 2013. Vo finančnom vyjadrení predstavuje výkonnosť cestovného ruchu v oblasti Horného Liptova sumu 5 382 227€, čo je prínos v prepočte na jedného obyvateľa 196 €, ale zároveň pokles o 62,5% oproti roku 2013.

Vzhľadom k tomu, že údaje štatistického úradu vykazujú aj položky označené ako dôverné (D), je zrejmé, že skutočná návštevnosť je vyššia, rovnako ako tržby v službách CR.

Tabuľka 39 Kapacity a výkony ubytovacích zariadení cestovného ruchu podľa obcí za rok 2022. Zdroj: ŠÚ SR a obce

Územie	Ubytovacie zariadenia	Počet izieb	Počet lôžok	Počet návštevníkov	v tom		Prenocovania návštevníkov spolu	Tržby za ubytovanie spolu (v EUR)
					zahraniční návštevníci	domáci návštevníci		
Hybe	5	17	73	D	D	D	D	D
Jakubovany	D	D	D	D	0	D	D	D
Jamník	4	33	120	D	D	D	D	D
Konská	D	D	D	D	D	D	D	D
Kráľova Lehota	4	45	864	D	D	D	D	D
Liptovská Kokava	3	12	37	D	D	D	D	D
Liptovská Porúbka	3	12	34	18	0	18	40	D
Liptovský Hrádok	12	177	437	D	D	D	D	D
Liptovský Ján	36	708	2 072	47 442	4 656	42 786	158 417	4 609 014

Liptovský Ondrej	D	D	D	D	0	D	D	D
Malužiná	D	D	D	D	0	D	D	D
Nižná Boca	7	36	123	1 565	160	1 405	4 366	84 617
Podtureň	6	115	901	D	D	D	D	D
Pribylina	19	286	1 110	D	D	D	D	D
Smrečany	10	42	121	D	319	D	D	D
Uhorská Ves	3	13	34	D	D	D	D	D
Vavrišovo	4	28	109	D	D	D	D	D
Vážec	3	12	36	D	D	D	D	D
Veterná Poruba	D	D	D	D	0	D	D	D
Vyšná Boca	9	90	292	4 480	336	4 144	13 947	273 577
Východná	8	28	109	D	D	D	D	D
Závažná Poruba	13	70	231	2 933	757	2 176	8 943	130 914
Žiar	18	124	355	5 998	1 036	4 962	16 644	284 105
Spolu	167	1848	7058	62 436	7264	55 491	202 357	5 382 227
Liptovský Mikuláš	99	1 044	3 541	113 694	45 174	68 520	275 815	7 548 201
Pomer k okresu Liptovský Mikuláš	54,92%				71,30%			

Z Tabuľky 35 vyplýva, že najväčšími ťahúňmi v cestovnom ruchu sú obce Liptovský Ján, nasleduje Vyšná Boca, Nižná Boca, Závažná Poruba a Žiar. U ostatných obcí v mnohých prípadoch nie je tento údaj k dispozícii.

Z pohľadu vplyvu vonkajšieho prostredia je najvýznamnejšou oblasťou CR celá Demänovská dolina a stredisko Jasná a smerom na západ Štrbské Pleso a zariadenia v komplexe Vysokých Tatier.

Priemyselná oblasť

Odvetvová štruktúra hospodárstva

V regióne Horného Liptova sú etablované priemyselné odvetvia najmä elektrotechnického zamerania, čo vychádza z dlhoročnej výroby komponentov do telefónov (v počiatkoch), ktoré vyrábala TESLA, a. s., Liptovský Hrádok. Na túto tradíciu a s rozvojom nových technológií v tejto oblasti nadviazali ďalšie menšie firmy s podobným zameraním, ktoré vznikali v blízkosti areálu TESLY Liptovský Hrádok. V Liptovskom Hrádku, ako centre regiónu, sa tak vytvorila menšia priemyselná zóna, v ktorej majú svoje sídla firmy elektrotechnického priemyslu, stavebného priemyslu a podobne. V tejto priemyselnej zóne sa nachádza výrobná betónových zmesí a výrobkov z betónu *M+M Prefa, s.r.o.*, a *Tatra Trade, s.r.o.* - firma na montáž plastových okien, ďalej prevádzka pekárni *Pečivárne Lipt. Hrádok, s.r.o.*, so sídlom v Liptovskej Porúbke a píla - spol. *Rettenmier Tatra Timber*. Rovnako sa priemyselná zóna nachádza v k. ú. obce Podtureň, ktorá je v tesnej blízkosti Liptovského Hrádku. Ďalšia priemyselná zóna je v k. ú. obce Závažná Poruba, ktorá tesne nadväzuje na územie mesta Liptovský Mikuláš. V tejto zóne sa nachádzajú firmy *Craemer Slovakia, s.r.o.*, *KOVUM, s.r.o.*, *IKEA Industry Slovakia, s.r.o.* V oblasti stavebníctva pôsobí v regióne množstvo živnostníkov, menších firiem a remeselníkov. V k.ú. Uhorská Ves sídli firma *ESOX-PLAST, s.r.o.*, nástrojáreň a lisovňa plastových dielov, zabezpečujúca technicky náročné výlisky pre automobilový a elektrotechnický priemysel, v súčasnosti zamestnáva približne 100 zamestnancov.

Tabuľka 4018 Zastúpenie priemyselných odvetví v regióne - významnejšie subjekty

Drevospracujúci priemysel	píla - spoločnosť Rettenmeir Tatra Timber, s.r.o., Liptovský Hrádok (280 zamestnancov) - patrí medzi najväčšie píly na
----------------------------------	--

	Slovensku
	píla I. V. E. - Hrádok, s.r.o., Liptovský Hrádok (5 zamestnancov)
	Píla Na Šmýkanci, Kráľova Lehota (rodinná firma, drevovýroba)
	CE WOOD - Slovakia, s.r.o. - ťažba a spracovanie dreva, predaj reziva a záhradného nábytku
Nábytkársky priemysel	Drevona NP, s. r. o., Malužiná
	IKEA Industry Slovakia, s.r.o., Závažná Poruba (1000 a viac zamestnancov)
	Güde, s. r. o., Podtureň - Roveň (100-149 zamestnancov)
	menšie nábytkárske a stolárske dielne do 15 zamestnancov
Elektrotechnický priemysel	TESLA Liptovský Hrádok, a.s. (150-199 zamestnancov)
	Eltek, s.r.o., Liptovský Hrádok (500-999 zamestnancov)
Stavebný priemysel	M+M Prefa s.r.o., Liptovský Hrádok
	Slovenské inžiniersko priemyslové stavby, s.r.o., Liptovský Hrádok
	TATRA-TRADE, s.r.o., Liptovský Hrádok - montáž plastových okien
	živnostníci, menšie firmy, remeselníci
Komponenty pre automobilový priemysel alebo spracovanie plastov	Craemer Slovakia, s.r.o., Závažná Poruba
	ESOX-PLAST, s.r.o., Uhorská Ves (50-99 zamestnancov)
	Kovum, s.r.o., Závažná Poruba
Potravinársky priemysel	Pečivárne Lipt. Hrádok, s.r.o., Liptovská Porúbka
	DUGE CATERING, s.r.o., Liptovský Hrádok

V priemyselnej zóne v blízkosti Závažnej Poruby a Liptovského Mikuláša, v mestskej časti Okoličné, sa nachádza množstvo menších firiem s rôznym zameraním výroby. V tejto lokalite je vytvorených okolo 1 000 pracovných miest. Najväčším zamestnávateľom je firma *IKEA Industry Slovakia, s.r.o.*

V území regiónu Horný Liptov sa nevyskytuje ťažký priemysel ani chemický priemysel, ani iné odvetvia výroby, ktoré by významne ovplyvňovali životné prostredie. Tento trend je potrebné do budúcnosti udržať aj v prípade umiestňovania nových priemyselných výrobných zariadení, najmä s ohľadom na vysokú úroveň kvality životného prostredia regiónu.

➤ **Lesohospodárske činnosti - obhospodarovanie lesov**

Vzhľadom na vysokú lesnatosť územia Horného Liptova a historické súvislosti vykonávajú svoje aktivity a podnikateľskú činnosť na lesnej, ale aj poľnohospodárskej pôde dve skupiny obhospodarovateľov:

1. Súkromní vlastníci lesov, združenia vlastníkov lesov, urbárske a pozemkové spoločenstvá. V území Horného Liptova ich pôsobí 30 (viď Tabuľka 41). Sú to spoločenstvá s právnou subjektivitou, ktoré zabezpečujú pestovné činnosti a hospodárenie v lesoch, ale aj na poľnohospodárskej pôde, a to prevažne na lúkach a pasienkoch. Obhospodarovaná výmera predstavuje plochu **36895,4599ha**.

2. Štátny vlastník lesa: LESY SR, š. p.,

organizačnou zložkou LESOV SR, š.p., je **odštepny závod OZ Tatry** (od 1.1.2022)

- územie OZ je situované do dvoch regiónov: LIPTOV a ORAVA

- prevádzkami OZ sú lesné správy:

Lesná správa Malužiná, hospodárenie na výmere 8 330,11 ha,

Lesná správa Čierny Váh, hospodárenie na výmere 31 820,01 ha a

OZ SEMENOLES Liptovský Hrádok - príprava sadbového materiálu.

Uvedené subjekty majú v správe aj väčšinu vodných tokov (aj miestnych vodných tokov bez pomenovania) nachádzajúcich sa na ich spravovanom a obhospodarovanom území.

Rozhodujúcou činnosťou vytvárajúcou zisk u týchto subjektov, je ťažba dreva a jeho predaj, ktorú vykonávajú buď vo vlastnom mene svojimi zamestnancami alebo dodávateľsky, tzn. že drevo sa predáva na pni. Rovnako sa na objednávku zabezpečuje pestovanie lesa - výsadba, ktorú zabezpečujú dodávateľské firmy (služby lesu). Tieto firmy vo väčšine prípadov aj zamestnávajú sezónnych pracovníkov najmä pri výsadbe lesa.

Tabuľka 41 Prehľad urbárskych a pozemkových spoločností pôsobiach na Hornom Liptove. Zdroj: Okresný lesný úrad, Liptovský Mikuláš

Názov spoločnosti	Sídlo spoločnosti	Rozloha (ha)	k. ú. pôsobnosti spoločnosti
Združenie vlastníkov pozemkov – Pašienkové spoločstvo v Beňadikovej	Beňadiková	52,5921	Beňadiková
Pozemkové spoločstvo, komposesorát Bielo - Marušová	Liptovský Ján	463,2764	Liptovský Ján
Urbárske pozemkové spoločstvo Liptovský Hrádok mestská časť Dovalovo	Liptovský Hrádok	1285,0553	Dovalovo, Liptovská Porúbka, Kráľova Lehota
Pozemkové spoločstvo vlastníkov pozemkov katastrálneho územia Podtureň	Liptovský Hrádok	20,0400	Podtureň
Urbárske pozemkové spoločstvo Hybe	Hybe	5078,0000	Hybe, L. Porúbka, L. Ján, L. Kokava, Dovalovo, Východná, Uhorská Ves
Pozemkové spoločstvo Jakubovany	Jakubovany	neudávajú	neudávajú
Urbárske pozemkové spoločstvo Jamník	Jamník	375,7148	Jamník
Urbariát - Pozemkové spoločstvo obce Kónská	Kónská	567,0981	Kónská
Komposesorát a urbariát pozemkové spoločstvo Kráľova Lehota	Kráľova Lehota	401,2975	Kráľova Lehota
Pozemkové spoločstvo bývalých urbarialistov obce Liptovská Kokava	Liptovská Kokava	2967,6867	Liptovská Kokava, Štrbské pleso, Pribylina, Jamník, Dovalovo
Združenie majiteľov lesov bývalého Urbárskeho spolku, pozemkové spoločstvo Liptovský Ján	Liptovský Ján	237,0000	Liptovský Ján
Pozemkové spoločstvo Liptovský Ondrej	Liptovský Ondrej	268,6808	Liptovský Ondrej, Kónská, Jamník
Urbárske pozemkové spoločstvo Liptovský Peter	Liptovský Peter	242,1308	Liptovský Peter, Jamník, Jakubovany
Pozemkové spoločstvo Svätajánskej doliny v Liptovskom Petre	Liptovský Peter	1047,3700	Liptovský Ján

Urbárske pozemkové spoločenstvo Liptovská Porúbka	Liptovská Porúbka	2310,7857	Liptovská Porúbka, Liptovský Ján
Pozemkové spoločenstvo Komposesorát Marcovská Liptovský Ján	Liptovský Ján	165,0000	Liptovský Ján
Spolok majiteľov majetku Michalovo - pozemkové spoločenstvo Smrečany	Smrečany	25,2059	Liptovská Porúba
Urbársky spolok obce Nižná Boca, pozemkové spoločenstvo	Nižná Boca	1017,3253	Nižná Boca, Vyšná Boca, Liptovská Porúbka, Liptovský Ján
Pozemkové spoločenstvo Podtureň	Podtureň	343,3734	Liptovský Ján, Podtureň, Jamník
Pozemkové spoločenstvo bývalých urbarialistov obce Pribylina	Pribylina	3982,0154	Pribylina, Jamník
Pozemkové spoločenstvo vlastníkov súkromného lesa v Liptovskej Porúbke	Liptovská Porúba	206,4411	Liptovská Porúbka
Majitelia pôdy - pozemkové spoločenstvo Smrečany	Smrečany	930,7800	Smrečany, Jalovec, Vitálišovce, Liptovský Ján, Uhorská Ves
Urbárske pozemkové spoločenstvo Uhorská Ves	Uhorská Ves	93,0900	Vislavce, Uhorská Ves
Urbársky spolok vo Vavrišove pozemkové spoločenstvo Vavrišovo	Vavrišovo	1732,6021	Vavrišovo, Jamník
Urbár, pozemkové spoločenstvo Važec	Važec	3047,9314	Važec, Štrbské Pleso
Pozemkové spoločenstvo Veterná Poruba	Veterná Poruba	865,0000	Svätý Štefan, Veterná Poruba
Pozemkové spoločenstvo Bývalí urbarialisti obce Východná	Východná	4396,9158	Východná, Važec, Hybe, Pribylina, Liptovská Kokava, Kráľova Lehota
Spolok bývalých urbárikov pozemkové spoločenstvo Vyšná Boca	Vyšná Boca	1204,5796	Vyšná Boca
Združenie majiteľov lesov pozemkové spoločenstvo Závažná Poruba	Závažná Poruba	1914,8399	Závažná Poruba, Liptovský Ján, Demänovská dolina
Združenie vlastníkov lesov a urbariátu pozemkové spoločenstvo Žiar	Žiar	1653,6318	Žiar, Smrečany, Okoličné

➤ **Poľnohospodárstvo – poľnohospodárska činnosť a výroba**

Poľnohospodárske družstvá a spoločnosti pôsobiace v území MAS:

AGRIA Liptovský Ondrej, a. s., združuje pôdu približne 2700 vlastníkov z 19 katastrov miest a obcí, čo predstavuje výmeru 4 812,6 ha, z toho je orná pôda 1 608,9 ha a 3203,6 ha trvalo trávnych porastov. **Obhospodarované územie:** katastre 18 obcí z územia MAS (Beňadiková, Liptovský Ondrej, Jakubovany, Kónská, Podtureň, Liptovský Hrádok, Vavrišovo, Liptovský Peter, Jamník, Kráľova Lehota, Malužiná, Nižná Boca, Vyšná Boca, Uhorská Ves, Liptovský Ján, Liptovská Porúbka, v minimálnom rozsahu Hybe a Východná).

Hlavným výrobným programom je *rastlinná výroba a živočíšna výroba*.

Rastlinná výroba je zameraná na výrobu krmovín z trvalotravných porastov a porastov na ornej pôde a obilniny - jačmeň jarný, pšenica ozimná, raž a olejninu - repka olejná.

Živočíšna výroba je zameraná predovšetkým na chov hovädzieho dobytku. Z celkového počtu 2500 kusov je približne 900 kráv – dojníc. Výroba je zameraná aj na produkciu kvalitného kravského mlieka, ktoré zabezpečujú štyri výrobné farmy v obciach Jakubovany, Liptovský Ondrej, Jamník a Liptovská Porúbka. Spoločnosť ďalej chová aj 500 kusov oviec plemena Zušľachtená valaška.

Farma Východná

predtým *Poľnohospodárske družstvo Východná* – od roku 2011 sa zaoberá ekologickým poľnohospodárstvom a je najvyššie položeným eko hospodárstvom na Liptove (930 m.n.m.). Obhospodarovaná pôda je 1 297,62 ha (z toho 310,37 ha orná, 963,45 ha TTP, 5,8 ha ovocné sady).

Zameranie: predovšetkým na bio-chov hovädzieho dobytku (750 ks kráv) a oviec (zušľachtená valaška 865 ks) za účelom produkcie mlieka.

V rámci **rastlinnej výroby** pestujú objemové krmivo pre ovce a kravy, spracovávajú časť mlieka na syry a bryndzu pod vlastnou značkou Farma Východná, pestujú BIO bylinky a BIO drobné ovocie (od 2012), produkujú vlastné sypané čaje a výrobky z drobného ovocia (od 2016) a od roku 2016 sa venujú aj Agroturizmu – ponúkajú prehliadky farmy.

Poľnohospodárske družstvo Važec – EKO farma pod Kriváňom (certifikovaná v r. 2005)

Obhospodarovaná pôda je 1 700 ha TTP, 450 ha orná pôda. Priemerná nadmorská výška pôdy farmy je cez 900 m.n.m., čo ju radí na druhé miesto čo sa týka nadmorskej výšky polohy ekofarmy na Slovensku.

Zameranie: rastlinná výroba - objemové krmoviny, živočíšna výroba - chov dobytku (1000 ks hovädzieho dobytku) a oviec (viac ako 1200 ks).

Zvieratá sú ekologicky chované na voľných pasienkoch. EKO farma produkuje vlastný maštalný hnoj, ktorý spätne využíva na svojich pozemkoch a vyrába bioprodukty z kravského a ovčieho mlieka (syry, bryndzu, žinčicu, zákvas). Súčasťou aktivít farmy je šľachtiteľský chov oviec.

V regióne má dve predajne - v obci Važec a na Podbanskom v blízkosti hotelov Permon a Pieris.

Roľnícke družstvo Hybe

Obhospodarovaná výmera je 1998,58 ha (z toho orná pôda je 591,68 ha a TTP je 1 406,90 ha).

Zameranie: živočíšna výroba (chov hovädzieho dobytku a oviec, výroba mlieka), rastlinná výroba (obilniny na zrno, objemové krmivá, kukurica).

Roľnícke družstvo Liptovská Kokava

Obhospodarovaná výmera je 1 067 ha (z toho orná pôda 395 ha, TTP 672 ha).

Zameranie: živočíšna výroba (chov hovädzieho dobytku -700 ks, produkčných kráv na mlieko 290 ks) a rastlinná výroba.

Roľnícke družstvo Pribylina

Zameranie: živočíšna a rastlinná výroba. Nosným programom živočíšnej výroby je výroba kravského mlieka, rastlinná výroba je zameraná na výrobu objemových krmovín, pestovaním kukurice na siláž, obilnín a repky olejnej.

Poľnohospodárske družstvo so sídlom v Smrečanoch

Obhospodarovaná výmera 2 348 ha pôdy, z toho orná pôda 1294 ha a TTP je 1052 ha. Hospodári v pôdno-ekologickom regióne Liptovskej kotliny v katastrálnych územiach Žiar, Veterná Poruba a Smrečany. Nosnou činnosťou družstva je rastlinná výroba a živočíšna výroba (1200 ks hovädzieho dobytku). Medzi doplnkové činnosti patria drevovýroba (porez gulatiny, piliarska výroba) a agroturistika (chov 5 koní).

Družstvo je v súčasnosti jedným z najväčších pestovateľov zemiakovej sadby v regióne.

V posledných rokoch bol zaznamenaný nárast SHR (samostatne hospodáriaci roľník), resp. živnostníkov, ktorí začali hospodáriť na vlastnej alebo prenajatej pôde farmárskym spôsobom, a to najmä v oblasti živočíšnej výroby.

Tabuľka 4219 Počet podnikov a živnostníkov pôsobiacich v poľnohospodárstve v okrese Liptovský Mikuláš. Zdroj: ŠÚ SR

Okres Liptovský Mikuláš	2011	2014	2017	2018	2019	2020	2021
počet podnikov v poľnohospodárstve, poľovníctve a lesníctve	103	138	168	176	189	190	188
počet živnostníkov podnikajúcich v poľnohospodárstve, poľovníctve a lesníctve	232	336	278	264	282	265	283

Vonkajšie prostredie regiónu

Liptovský Mikuláš patrí medzi rozvinuté priemyselné oblasti. V meste **Liptovský Mikuláš** má zastúpenie výroba elektrických a optických zariadení, výroba potravín a nápojov, tradičné spracovanie kože a výroba kožených výrobkov, výroba strojov a zariadení, spracúvanie dreva a výroba výrobkov z dreva.

- **Potravinársky priemysel** – má svoje stabilné postavenie. Medzi popredné podniky v kraji, ktoré majú sídlo v Liptovskom Mikuláši patria aj:
 - Liptovské pekárne a cukrárne VČELA – Lípek, k.s.
 - ST. NICOLAUS, a.s. – najväčší výrobca liehovín na Slovensku,
 - Liptovská mliekareň, a.s. – v súčasnosti je najobľúbenejším výrobcom syrov a syrových špecialít na trhu. Výrobný závod zamestnáva takmer 200 ľudí.
- **Automobilový priemysel:**
 - Craemer Slovakia, s. r. o. – je špecialista na tvárnenie kovov, spracovanie plastov a výrobu nástrojov najmä pre automobilový priemysel
- **Strojársky priemysel:**
 - Haco, a.s. (predtým *Liptovské strojárne plus, a. s.*) – výrobca ohraňovacích lisov a nožníc
 - CD-profil s.r.o. – hlavnou činnosťou je tvárnenie plechu za studena použitím technológií valcovania a lisovania.
- **Drevospracujúci priemysel:**
 - IKEA Industry Slovakia, s. r. o, odštepny závod Jasná
 - Drevomax, s. r. o. - firma vyrába eurohranoly a lepené produkty z dreva
- **Výroba nábytku:**
 - Miberas, s.r.o. – výroba atypického na mieru vyrábaného soliterného nábytku a kompletne zariadenie interiérov
 - v okrese sa nachádza množstvo menších spracovateľských firiem (píly, výroba a predaj nábytku, stolárske práce)
- **Textilná výroba:**
 - Quiltex, a.s. – zaoberá sa výrobou a predajom bytového textilu značiek SCANquilt®
- **Poľnohospodárstvo:** predstavuje významnú súčasť hospodárstva, je úzko prepojené s priemyslom, plní nenahraditeľné úlohy pri zabezpečovaní výživy, udržiavaní vidieckej zamestnanosti
 - Poľnonákup LIPTOV, a.s. – zaoberá sa spracovaním a predajom sadív, krmív a osív, sušením a čistením obilia, priemyselnou výrobou krmných zmesí.

- **Kožiarsky a obuvnícky priemysel** – disponuje kvalifikovanou pracovnou silou, čo podmieňuje rast uvedeného odvetvia.
 - *Obuvnícky priemysel* má na Slovensku dlhoročnú tradíciu. Zo sociálneho hľadiska je podstatný aj vysoký podiel živej práce, hlavne ženskej zamestnanosti.
 - *Kožiarsky priemysel* – používa kože a kožky – vedľajšie produkty mäsiarskeho a mliekarenskeho priemyslu, ktoré by sa inak museli zneškodniť inými spôsobmi, napríklad na skládkach alebo spálením. Základným výstupom kožiarskeho priemyslu je useň. V okrese Liptovský Mikuláš najznámejšie firmy, ktoré sa zaoberajú kožiarskym priemyslom sú:
 - SloTanContract Tannery, s. r. o, - je jedinou spoločnosťou na Slovensku, ktorej výrobný program zahŕňa celú vertikálu od zpracovania surových koží po výrobu hotových, upravených usní pre automobilový a letecký priemysel, nábytok, obuv, koženú galantériu a špeciálne artikle
 - Ďumbier – výrobné družstvo - výroba galantérnych výrobkov z kože, koženky i textilu
 - Liptospol, s.r.o. (predtým *Kožiarske závody Liptovský Mikuláš, š.p.*) – veľkoobchod s kožou, kožušinou a opracovanou kožou

Služby a iné

Liptov je regiónom s veľkým potenciálom v oblasti cestovného ruchu. Tomu zodpovedá aj dopyt po službách v oblasti ubytovania, stravovania, služby obchodnej siete, ale aj služby spojené priamo s aktivitami CR - požičovne lyží, bicyklov, korčúl, rôzne relaxačné služby a zariadenia. Sú to ale aj služby napr. kaderníctiev, autoservisov, informačné centrá, práčovne a ďalšie. Z tohto pohľadu je oblasť Horného Liptova prostredím, kde je oblasť služieb stále nedobudovaná a poskytuje veľké množstvo príležitostí na zamestnanie. Je tu však veľmi silný aspekt dopytu, ktorý je v mnohých prípadoch sezónny, čo má z pohľadu poskytovateľa negatívny dopad najmä na oblasť príjmov. Celý región má v oblasti služieb značné rezervy a je potrebné túto oblasť intenzívne rozvíjať a podporovať.

Záver:

Hlavné problémy v oblasti ekonomiky a podnikania:

- chýbajúci monitoring potrieb podnikateľov,
- chýbajúca prezentácia investičných možností pre potenciálnych investorov,
- chýbajúci poradenský servis pre podnikateľov v oblasti čerpania zdrojov z EU,
- neprítomnosť veľkého investora,
- neprepojenosť atraktivít mesta a okolia, chýbajúca koordinácia – spolupráca, propagácia, nedostatočný informačný systém, nízka úroveň služieb,
- existencia tieňovej ekonomiky,
- tradícia v priemysle so stagnujúcou perspektívou,
- nedostatočná flexibilita na požiadavky pracovného trhu, nedostatočná spolupráca školstva s podnikateľmi,
- slabšia kúpyschopnosť väčšiny obyvateľstva,
- odliv kvalifikovaných pracovníkov mimo región.

2.7 TRH PRÁCE

Vstupujúce údaje sa v mnohých porovnaniach vzťahujú na viacero priestorových vymedzení. Snahou je priniesť komplexnejší pohľad na riešenie problematiky trhu práce v regióne Horný Liptov a ozrejmiť širšie nadregionálne súvislosti. Uvedené údaje slúžia ako vstup na ďalšie spracovanie analytických častí PHSR jednotlivých obcí. Úvodné časti podkapitol sú venované kontextu Žilinského samosprávneho kraja, v niektorých prípadoch okresu Liptovský Mikuláš a postupne prechádzajú do

súvislostí referenčného územia MAS. Nie všetky ukazovatele je možné sledovať na úrovni obcí, nakoľko sú nedostupné relevantné údaje. Analýza trhu práce je úzko spätá s demografickými vývojovými trendmi, oblasťou školstva, ale aj sociálnou a ekonomickou oblasťou v sledovanom území. Preto berieme do úvahy aj tieto skutočnosti.

2.7.1 EKONOMICKÁ AKTIVITA OBYVATEĽSTVA A TRH PRÁCE

Na území Horného Liptova môžeme sledovať rastúcu tendenciu počtu ekonomicky aktívneho obyvateľstva. Počíta sa so zvyšovaním ekonomickej aktivity starších ľudí, ku ktorému prispeje nedostatok mladšej pracovnej sily v dôsledku klesajúcej pôrodnosti. Dôležitú úlohu môže zohrať migrácia, ktorá je v regióne významnejšia ako prirodzený prírastok. Pokračujúci pokles ekonomickej aktivity mladých spôsobuje kladenie vyššieho dôrazu na vzdelanie.

Priemerný počet ekonomicky aktívnych obyvateľov Žilinského kraja medziročne vzrastá s miernym poklesom v roku 2020, zapríčinenom najmä dôsledkami koronakrízy. V mladšom veku ovplyvňuje mieru ekonomickej aktivity najmä príprava na povolanie, v staršom nastavenie hranice pre vek odchodu do starobného dôchodku a v prípade zamestnanosti aj ekonomická situácia. Zvyšovanie počtu ekonomicky aktívnych pozorujeme najmä vo vekovej kategórii 55+. Najmarkantnejší pokles je v mladej vekovej kategórii od 15 – 24 rokov. Pri ostatných vekových kategóriách je ekonomická aktivita obyvateľstva stabilná.

Tabuľka 43 Ekonomicky aktívne obyvateľstvo, pracujúci, nezamestnaní podľa veku (údaje v **tisícoch**, výberové zisťovanie pracovných síl).
Zdroj: ŠÚ SR

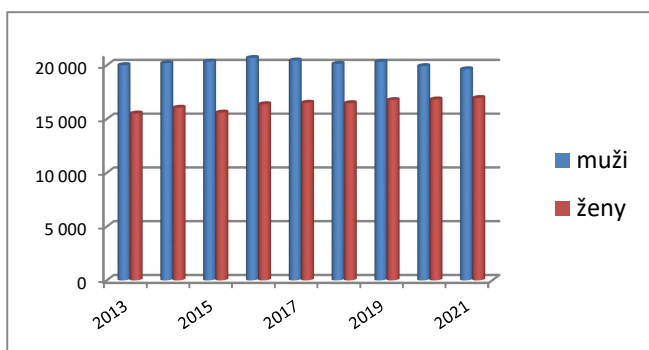
Ukazovateľ		Ekonomicky aktívne obyvateľstvo*						Pracujúci						Nezamestnaní					
		2017	2018	2019	2020	2021	2022	2017	2018	2019	2020	2021	2022	2017	2018	2019	2020	2021	2022
Žilinský kraj	15-24	30	26	22	20	21	20	26	22	21	17	18	17	4	4	2	3	3	3
	25-34	84	87	83	83	87	85	79	81	78	78	81	80	6	6	5	5	5	5
	35-44	98	96	100	98	98	101	93	93	97	92	95	99	5	3	3	5	3	2
	45-54	82	84	86	85	85	89	76	80	82	82	82	87	6	4	4	4	3	3
	55+	49	52	55	55	60	61	47	50	53	53	58	59	3	2	2	2	3	1
	Spolu	343	345	346	342	351	356	320	326	331	323	334	342	23	19	16	19	17	14

*Ekonomicky aktívne obyvateľstvo sú osoby vo veku od 15 rokov, ktoré patria medzi pracujúcich v civilnom sektore, nezamestnaných alebo príslušníkov ozbrojených zložiek.

V kontexte okresu Liptovský Mikuláš zaznamenávame do roku 2020 mierny nárast počtu ekonomicky aktívnych obyvateľov z 35 526 v roku 2013 na 36 746, čo je asi 3,3 %. Podiel ekonomicky aktívnych obyvateľov v okrese len mierne stúpa z 49% na 51%.

Tabuľka 44 Ekonomicky aktívne obyvateľstvo v okrese Liptovský Mikuláš podľa pohlavia. Zdroj: ŠÚ SR

Ukazovateľ		2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021
okres Liptovský Mikuláš	muži	20 013	20 192	20 347	20 681	20 445	20 129	20 314	19 925	19 631
	ženy	15 513	16 053	15 600	16 377	16 513	16 475	16 762	16 821	16 959
	spolu	35 526	36 245	35 947	37 058	36 958	36 604	37 076	36 746	36 590

Ekonomická aktivita aj zamestnanosť žien je v porovnaní s mužmi dlhodobo nižšia. Rozdiely spôsobujú najmä povinnosti súvisiace s rodinným životom.

Tabuľka 45 Index ekonomického zaťaženia obyvateľstva (v %). Zdroj: ŠÚ SR.

Obec, mesto	Index ekonomického zaťaženia osôb (Percento)			
	2013	2017	2021	nárast v %
Beňadiková	31,28	32,29	37,28	6
Hybe	47,17	52,59	55,96	9
Jakubovany	42,25	44,09	44,27	2
Jamník	46,15	50,17	51,25	5
Konská	40,52	52,14	60,00	19
Kráľova Lehota	36,95	41,83	51,27	14
Liptovská Kokava	44,41	50,70	56,85	12
Liptovská Porúbka	43,00	44,70	43,11	0
Liptovský Hrádok	39,57	47,06	53,56	14
Liptovský Ján	51,38	59,70	57,47	6
Liptovský Ondrej	38,37	39,55	41,48	3
Liptovský Peter	27,87	32,94	49,49	22
Malužiná	39,58	37,71	45,28	6
Nižná Boca	40,35	46,85	61,05	21
Podtureň	33,59	36,08	39,23	6
Pribylina	45,25	52,42	55,65	10
Smrečany	41,19	42,27	46,85	6
Uhorská Ves	48,58	60,53	61,76	13
Vavrišovo	46,90	50,22	53,29	6
Važec	47,12	49,72	51,89	5
Veterná Poruba	49,41	54,07	48,78	-1
Vyšná Boca	44,44	50,72	71,43	27
Východná	39,70	41,19	44,36	5
Závažná Poruba	52,20	52,86	57,20	5
Žiar	43,56	48,36	60,34	17

Index ekonomického zaťaženia: Počet osôb v predproduktívnom (0-14) a poproduktívnom veku (65+) k osobám v produktívnom veku (15-64). V SR sa počíta s poproduktívnym vekom 60+ pre mužov, 55+ pre ženy, najčastejšie 65+ pre obidve pohlavia.

Z tabuľky vyplýva, že v roku 2013 sa rozmedzie indexu pohybovalo medzi 40–50%, čo predstavovalo prevahu ekonomicky aktívneho obyvateľstva nad ekonomicky neaktívnou vekovou kategóriou. **Od roku 2013 však vo viacerých obciach zaznamenávame nárast ekonomicky neaktívnej vekovej kategórie a závislej od ekonomicky aktívnej – rozmedzie indexu 50–72%.** Z hľadiska ekonomického

je preto nutné sústrediť väčšiu pozornosť na pracujúcich ľudí a vytvoriť im možnosti zamestnania, resp. dochádzky do zamestnania v rámci regiónu a podporiť ich možnosti bývania vo vidieckych oblastiach.

2.7.2 EKONOMICKÁ AKTIVITA OBYVATEĽSTVA A DOCHÁDZKA ZA PRÁCOU

Takmer 90 % ekonomicky aktívneho obyvateľstva Žilinského kraja dochádza za prácou mimo svojho bydliska, čo je v porovnaní s rokom 2011 o 10% viac. Na úrovni okresu je to 84% ekonomicky aktívneho obyvateľstva, čo predstavuje nárast o 4%. Vo všeobecnosti je viac ekonomicky aktívnych mužov ako žien, tých je v priemere 47 % z celkového počtu (o 3% viac ako v roku 2011).

Podľa údajov SODB 2021 v Žilinskom kraji dochádza za prácou mimo svojho bydliska 304 909 ekonomicky aktívnych obyvateľov z celkového počtu 338 970 EAO, čo je takmer 90%. V okrese Liptovský Mikuláš odchádza za prácou 84% obyvateľov. V obidvoch prípadoch je to za posledných desať rokov nárast.

V nasledujúcej tabuľke sme vyčlenili odvetvia ekonomickej činnosti a ich pracovné zastúpenie oboma pohlaviami. Vo všeobecnosti ekonomická aktivita mužov dlhodobo prevláda, najmä z dôvodu povinností žien súvisiacich s rodinným životom. Stále sú však odvetvia, ktoré majú zjavne silnejšie ženské zastúpenie (verejná správa, vzdelávanie, zdravotníctvo, sociálna práca).

Tabuľka 206 Porovnanie počtu ekonomicky aktívneho obyvateľstva vo vybraných odvetviach a dochádzky za prácou v Žilinskom kraji a okrese Liptovský Mikuláš (SODB 1.1.2021). Zdroj: SODB 2021

Odvetvie ekonomickej činnosti	Ekonomicky aktívne osoby					
	Žilinský kraj			Okres Liptovský Mikuláš		
	Muži	Ženy	Spolu	Muži	Ženy	Spolu
Poľnohospodárstvo, lesníctvo	5 002	1 470	6 472	1 149	446	1 595
Ťažba	227	59	286	35	21	56
Priemyselná výroba	40 645	20 190	60 835	4 055	2 259	6 314
Dodávka elektriny, plynu	1 509	564	2 073	128	30	158
Dodávka vody; ČOV, odpady	2 035	552	2 587	347	90	437
Stavebníctvo	26 760	2 042	28 802	1 596	187	1 783
Veľkoobchod a maloobchod	18 409	20 856	39 265	2 300	2 509	4 809
Doprava a skladovanie	10 254	4 427	14 681	972	358	1 330
Ubytovacie a stravovacie služby	2 736	4 241	6 977	773	1 085	1 858
Informácie a komunikácia	4 727	2 383	7 110	511	196	707
Finančné a poisťovacie činnosti	939	2 315	3 254	103	286	389
Nehnuteľnosti	1 293	1 191	2 484	228	212	440
Odborné, vedecké činnosti	5 949	5 067	11 016	709	705	1 414
Administratíva	4 370	3 740	8 110	578	532	1 110
Verejná správa	5 873	8 959	14 832	868	1 210	2 078
Vzdelávanie	3 103	14 359	17 462	506	1 748	2 254
Zdravotníctvo a sociálna pomoc	2 490	13 166	15 656	341	1 522	1 863
Umenie a zábava	1 547	1 834	3 381	492	473	965
Ostatné	45 748	47 939	93 687	2 917	2 914	5 831
SPOLU	183 616	155 354	338 970	18 608	16 783	35 391
Dochádzka do zamestnania	167 877	137 032	304 909	15 886	13 835	29 721

Tabuľka 217 Počet ekonomicky aktívneho obyvateľstva a dochádzka za prácou v obciach Horného Liptova k 1.1.2021. Zdroj: SODB 2021

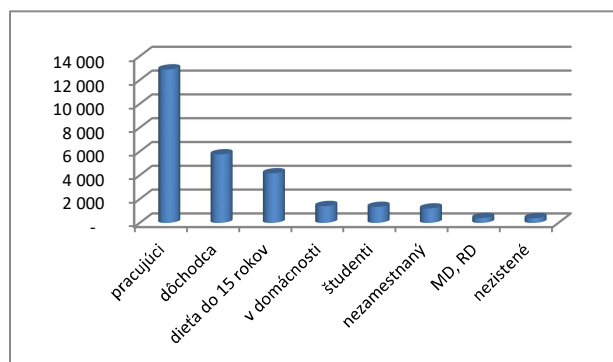
Obec	Ekonomicky aktívne osoby k 1.1.2021					rok 2011
	muži	ženy	spolu	z toho dochádza do zamestnania		
Beňadiková	158	102	260	224	86%	73%
Hybe	366	268	634	511	81%	84%
Jakubovany	109	82	191	156	82%	83%
Jamník	118	94	212	190	90%	89%
Konská	61	42	103	89	86%	84%
Kráľova Lehota	137	122	259	219	85%	79%
Liptovská Kokava	229	190	419	344	82%	82%
Liptovská Porúbka	274	225	499	390	78%	70%
Liptovský Hrádok	1 705	1 503	3 208	2 633	82%	85%
Liptovský Ján	229	222	451	418	93%	79%
Liptovský Ondrej	170	136	306	280	92%	82%
Liptovský Peter	340	294	634	503	79%	83%
Malužiná	63	44	107	90	84%	85%
Nižná Boca	36	36	72	48	67%	85%
Podtureň	288	275	563	504	90%	80%
Pribylina	282	206	488	367	75%	68%
Smrečany	172	150	322	258	80%	88%
Uhorská Ves	120	101	221	201	91%	80%
Vavrišovo	170	140	310	269	87%	84%
Vážec	510	356	866	699	81%	67%
Veterná Poruba	100	81	181	163	90%	87%
Východná	558	419	977	784	80%	74%
Vyšná Boca	28	21	49	27	55%	72%
Závažná Poruba	312	266	578	445	77%	85%
Žiar	116	103	219	174	79%	86%
Horný Liptov spolu	6 651	5 478	12 129	9 986	priemer 82%	priemer 81%

Vyhodnotenie dochádzky do zamestnania v tabuľke č. 47 ukazuje, že v priemere dochádza 82% obyvateľstva, čo je podobný trend, ako na úrovni okresu Liptovský Mikuláš (84%). Táto skutočnosť predstavuje pomerne značný pohyb v rámci ekonomicky aktívneho obyvateľstva. Za posledných 10 rokov podiel dochádzajúcich obyvateľov do zamestnania mimo svojho bydliska vzrástol, hoci v priemere je to nárast len o 1%. Napríklad rýchlo sa rozvíjajúca obec Podtureň poskytuje bývanie bez ekonomického zázemia. Aj cez značný nárast obyvateľstva v produktívnom veku, takmer všetci za prácou odchádzajú alebo prichádzajú. K vysokej migrácii obyvateľstva dochádza v určitom časovom rozpätí, ktoré zodpovedá bežnému pracovnému času, s výnimkou zmenných prevádzok (dopravné špičky). Táto skutočnosť má vplyv na regionálne vnútro dopravné systémy. Na prepravu sa používajú vlastné motorové vozidlá, alebo autobusová a železničná preprava. Doprava za prácou sa deje aj mimo regiónu Horný Liptov, najmä z oblastí v blízkosti

Liptovského Mikuláša, kam dochádzajú za prácou najmä obyvatelia z obcí Žiar, Smrečany, Veterná Poruba, Závažná Poruba, Liptovský Ján, Uhorská Ves, Podtureň, ale aj Liptovský Hrádok.

Tabuľka 48 Počet obyvateľov podľa súčasnej ekonomickej aktivity v území Horného Liptova k 1. 1. 2021. Zdroj: SOBD 2021

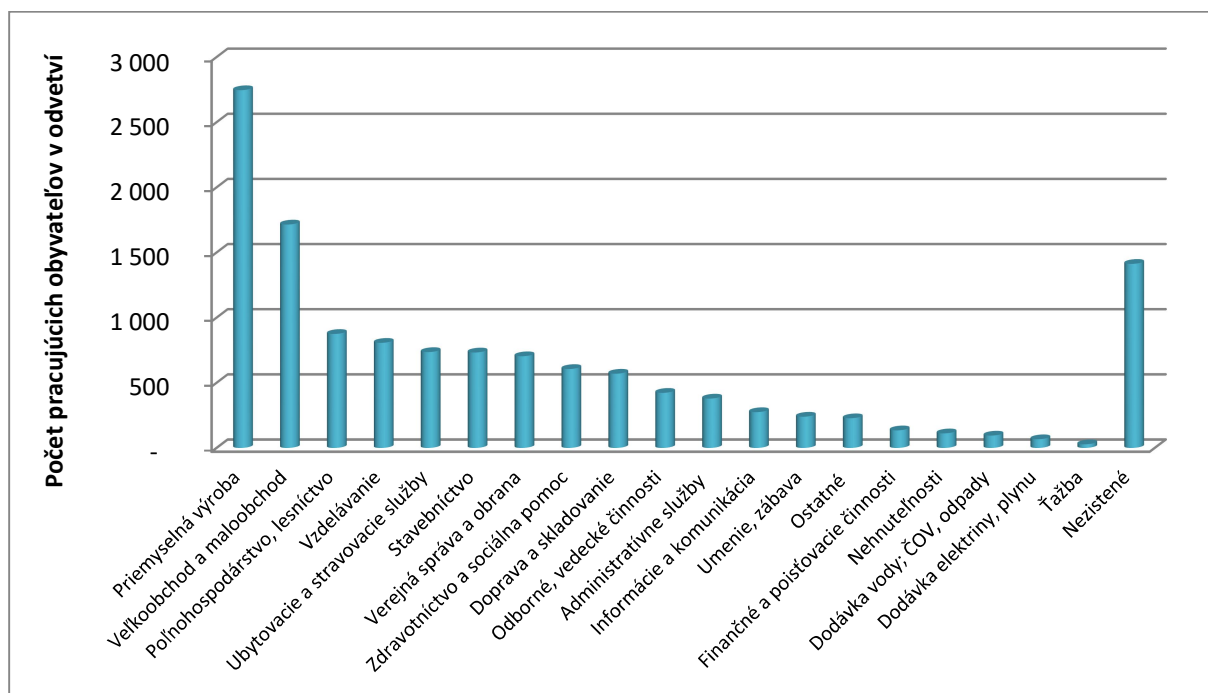
Ukazovateľ	Počet obyvateľov	%
pracujúci	12 887	47%
dôchodca	5 756	21%
dieťa do 15 rokov	4 164	15%
v domácnosti	1 411	5%
študenti	1 343	5%
nezamestnaní	1 210	4%
MD, RD	413	1%
nezistené	393	1%
Spolu	27 577	

Podľa SOBD 2021 je počet ekonomicky aktívnych, teda pracujúcich obyvateľov v území Horného Liptova na úrovni 47%, čo je menej, ako je počet ekonomicky neaktívnych obyvateľov závislých na podpore a ekonomickom zabezpečení zo strany štátu.

Tabuľka 49 Počet pracujúcich obyvateľov v odvetví v území Horný Liptov k 1.1.2021. Zdroj: SOBD 2021

Odvetvie	Počet pracujúcich obyvateľov v odvetví v území Horný Liptov
Priemyselná výroba	2 746
Veľkoobchod a maloobchod	1 715
Poľnohospodárstvo, lesníctvo	875
Vzdelávanie	807
Ubytovacie a stravovacie služby	736
Stavebníctvo	733
Verejná správa a obrana	704
Zdravotníctvo a sociálna pomoc	606
Doprava a skladovanie	570
Odborné, vedecké činnosti	423
Administratívne služby	379
Informácie a komunikácia	275
Umenie, zábava	240
Ostatné	228
Finančné a poisťovacie činnosti	135
Nehnutelnosti	112
Dodávka vody; ČOV, odpady	95
Dodávka elektriny, plynu	67
Ťažba	28
Nezistené	1 413

Graf 16 Počet pracujúcich obyvateľov v odvetviach

Z tabuľky a grafu je zjavné, že prevládajúce odvetvia na území Horného Liptova sú priemyselná výroba, maloobchod a veľkoobchod.

2.7.3 NEZAMESTNANOSŤ

Vývoj nezamestnanosti v Slovenskej republike aj v Žilinskom kraji v dekáde 2011 – 2021 je možné rozdeliť do troch časových úsekov.

V prvých dvoch rokoch dekády 2011 – 2012 sa naplno prejavil vplyv celoeurópskej hospodárskej krízy z roku 2009 a nezamestnanosť na Slovensku bola vyššia ako 14%. Negatívne na vývoj nezamestnanosti v tomto období pôsobil európsky a globálny ekonomický vývoj. Jeho dôsledky na trh práce čiastočne eliminovali protikrizové opatrenia vlády SR prijaté v rokoch 2009 a 2010. Prioritou novej vlády po voľbách v marci 2012 sa stala podpora hospodárskeho rastu a najmä zamestnanosti. Vplyvom oživenia ekonomickej aktivity sa situácia na trhu práce začala postupne stabilizovať.

V druhej dekáde v rokoch 2013 – 2019 nastal výrazný pokles v miere nezamestnanosti až na úroveň 4,92%, čím sa dostala na historické minimum a nezamestnanosť prestala byť na Slovensku problémom.

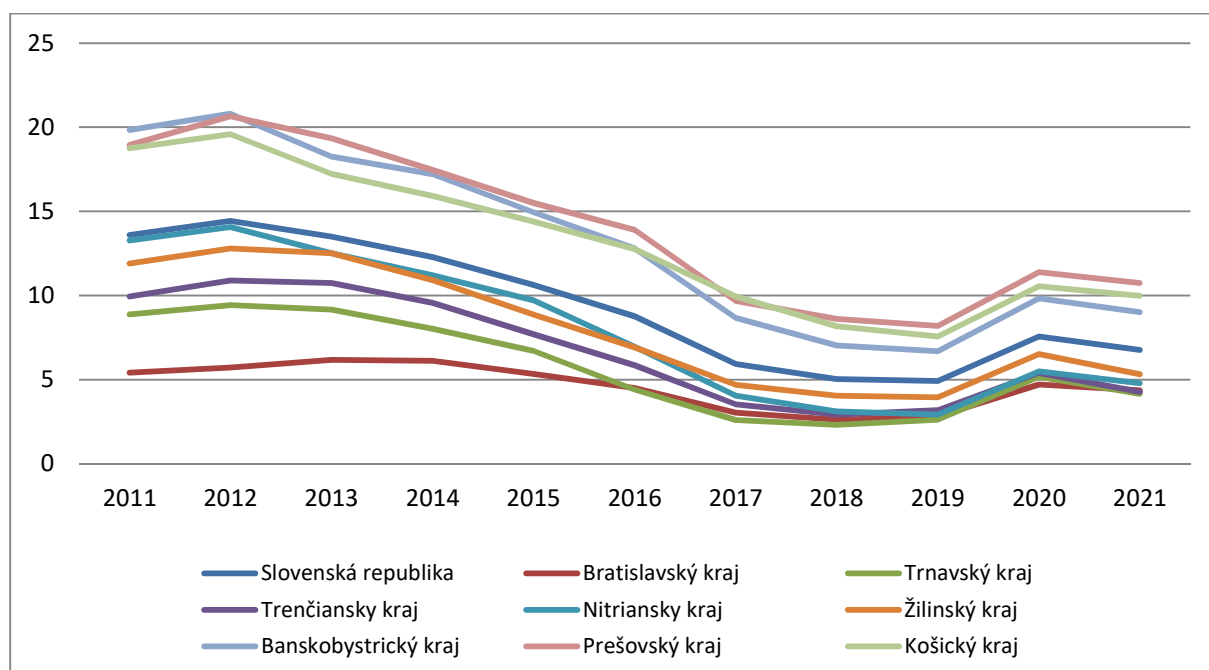
Následná pandémia koronavírusu **v tretej dekáde od roku 2020** negatívne ovplyvnila výkonnosť slovenskej ekonomiky. Dosaiahnutý prepád hospodárstva a zamestnanosti zaradilo Slovensko medzi najviac postihnuté krajiny EÚ. Vplyvom núteného obmedzenia podnikateľskej činnosti a poklesu spotrebiteľského dopytu zo strany zákazníkov boli mnohí zamestnávateľia vystavení tlaku znižovania nákladov aj formou prepúšťania svojich zamestnancov. Situácia na trhu práce sa od začiatku roka

2020 postupne zhoršovala takmer v celom spektre odvetví. Podľa údajov ÚPSVaR sa v apríli 2020 evidovaná miera nezamestnanosti zvýšila historicky najvyšším tempom.

Koronavírus COVID-19 zásadne zasiahol do bežného fungovania v rôznych spoločenských oblastiach. Reštriktívne opatrenia mali vplyv najmä na podnikanie. Vládou SR prijaté opatrenia zamerané na zmiernenie ekonomických dopadov pandémie COVID-19 boli v roku 2020 nové typy sociálnych dávok v podobe pandemického nemocenského a ošetrovného, neskôr súbor opatrení priamej pomoci na udržanie pracovných miest v rámci tzv. „Prvej pomoci“ zamestnancom, podnikateľom a samostatne zárobkovo činným osobám.

Roky 2021 a 2022 boli pre Slovensko v oblasti zamestnanosti úspešné. Zavedením ďalších aktívnych opatrení na trhu práce, zameraných najmä na zlepšovanie zamestnanosti, pozície znevýhodnených ľudí na pracovnom trhu a prevenciu – sa dosiahla takmer predkrízová úroveň, t.j. 5,90% (r. 2023).

Momentálne je v Slovenskej republike relatívne nízka nezamestnanosť a vývoj je priaznivý okrem niektorých menej rozvinutých okresov. V rámci Žilinského kraja je najnižšia miera nezamestnanosti v okresoch Námestovo (3,89%) a v Žiline (4,19%). Najvyššia je v okresoch Turčianske Teplice (6,22%) a Liptovský Mikuláš (5,63%).

Graf 17 Miera evidovanej nezamestnanosti krajoch SR v r. 2011 – 2021. Zdroj: ŠÚ SR (podľa údajov ÚPSVR)

Žilinský kraj počas sledovaného obdobia viac menej kopíroval celoslovenský vývoj, pričom jeho výsledok bol vždy o cca 1-2% lepší v porovnaní s celoslovenským priemerom. Miera evidovanej nezamestnanosti v okrese Liptovský Mikuláš za sledovanú dekádu je vyššia a vykazuje nárast o 1% oproti priemeru Žilinského kraja. V porovnaní s rokom 2011 je to však výrazný pokles o viac ako polovicu z 12,67% na 5,63% (r. 2023).

Tabuľka 50 Miera evidovanej nezamestnanosti v Žilinskom kraji a okrese Liptovský Mikuláš. Zdroj: ŠÚ SR (podľa údajov ÚPSVR).

územie/rok	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021
Žilinský kraj	11,91	12,79	12,51	10,91	8,86	6,92	4,7	4,04	3,96	6,53	5,32

okres LM	12,67	13,92	13,84	12,04	9,5	8,25	6	5,26	4,5	7,14	6,13
----------	-------	-------	-------	-------	-----	------	---	------	-----	------	------

V **obciach Horného Liptova** miera evidovanej nezamestnanosti odzrkadľuje viacero skutočností. Svoju úlohu zohráva vzdelanostná štruktúra obyvateľstva, dostupnosť do spádových centier, príp. výskyt početných rómskych komunit. Najviac obyvateľov s ukončeným základným vzdelaním žije práve v obciach s početnou rómskou komunitou (Liptovská Porúbka, Pribylina, Važec, Východná). Tieto obce vykazujú aj vyššiu mieru nezamestnanosti ako ostatné v sledovanom území. Naopak najviac vysokoškolsky a stredoškolsky (s maturitou) vzdelaných ľudí žije v meste Liptovský Hrádok a obciach Závažná Poruba, Liptovský Ján, Liptovský Peter, ale aj v Smrečanoch a Vyšnej Boci. Toto môže byť spôsobené relatívne dobrou dostupnosťou do centier zamestnanosti (Liptovský Hrádok, Liptovský Mikuláš).

Nakoľko sa menil systém štatistických spracovaní ukazovateľov za jednotlivé obce, vývoj miery evidovanej nezamestnanosti nám ÚPSVAR Liptovský Mikuláš vie poskytnúť len do roku 2011. Od roku 2011 sú údaje dostupné už len na úrovni okresu a kraja.

Z toho dôvodu bola porovnávaná miera evidovanej nezamestnanosti v obciach Horného Liptova z roku 2011 k aktuálnemu údaju ekonomicky aktívneho obyvateľstva a počtu uchádzačov o zamestnanie evidovaných za jednotlivé obce a mesto.

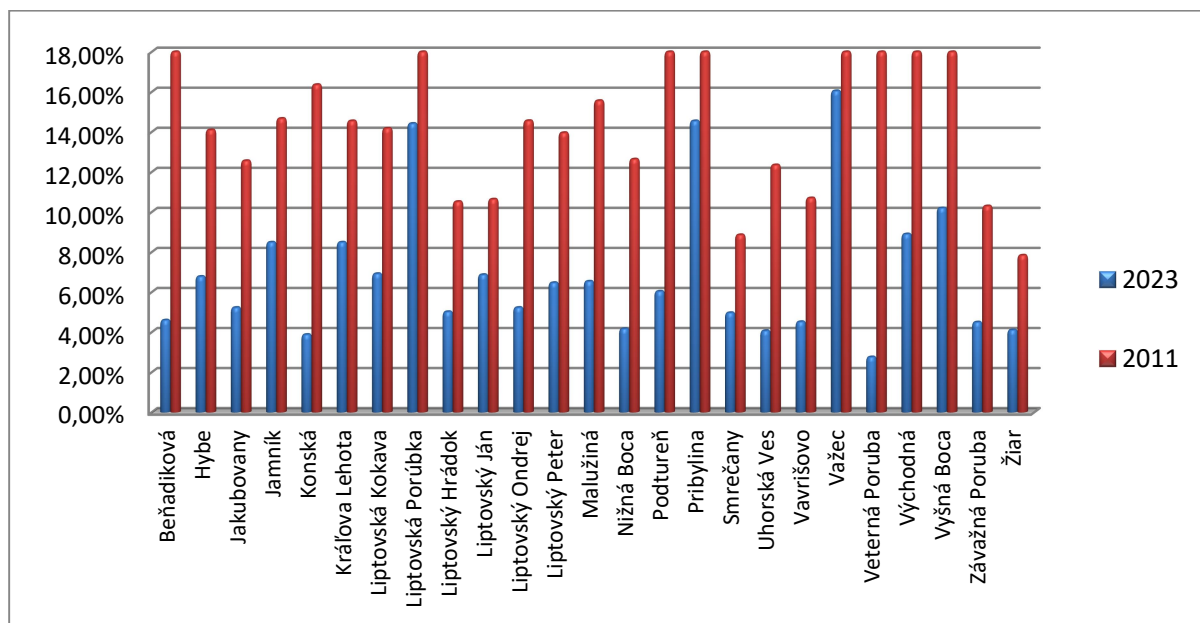
Z tabuľky je zjavné, že obce Horného Liptova kopírujú celoslovenský hospodársky vývoj a miera nezamestnanosti vo všetkých obciach za sledované obdobie výrazne klesla, v niektorých obciach aj **viacnásobne** - Beňadiková, Kónská, Liptovský Ondrej, Nižná Boca, Podtureň, Uhorská Ves, Veterná Poruba.

Obce s relatívne vysokou mierou nezamestnanosti oproti slovenskému priemeru (5,90%) sú: Liptovská Porúbka (14,42%), Pribylina (14,55%), Važec (16,05%) a Vyšná Boca (10,20%). Okrem Vyšnej Boci sú to obce s početnou rómskou komunitou a početným obyvateľstvom so základným vzdelaním.

Tabuľka 22 Miera evidovanej nezamestnanosti v obciach Horného Liptova v roku 2023. Zdroj: ŠÚ SR a ÚPSVaR

Obec/mesto	Počet UoZ	Ekonomicky aktívne obyvateľstvo (produktívny vek 15-64)	Miera evidovanej nezamestnanosti	
			2023	2011
Beňadiková	12	260	4,60%	18,10%
Hybe	43	634	6,78%	14,10%
Jakubovany	10	191	5,23%	12,56%
Jamník	18	212	8,49%	14,67%
Kónská	4	103	3,88%	16,36%
Kráľova Lehota	22	259	8,49%	14,55%
Liptovská Kokava	29	419	6,92%	14,18%
Liptovská Porúbka	72	499	14,42%	24,39%
Liptovský Hrádok	161	3 208	5,02%	10,52%
Liptovský Ján	31	451	6,87%	10,64%
Liptovský Ondrej	16	306	5,23%	14,56%
Liptovský Peter	41	634	6,47%	13,96%
Malužiná	7	107	6,54%	15,56%
Nižná Boca	3	72	4,17%	12,64%
Podtureň	34	563	6,04%	29,10%

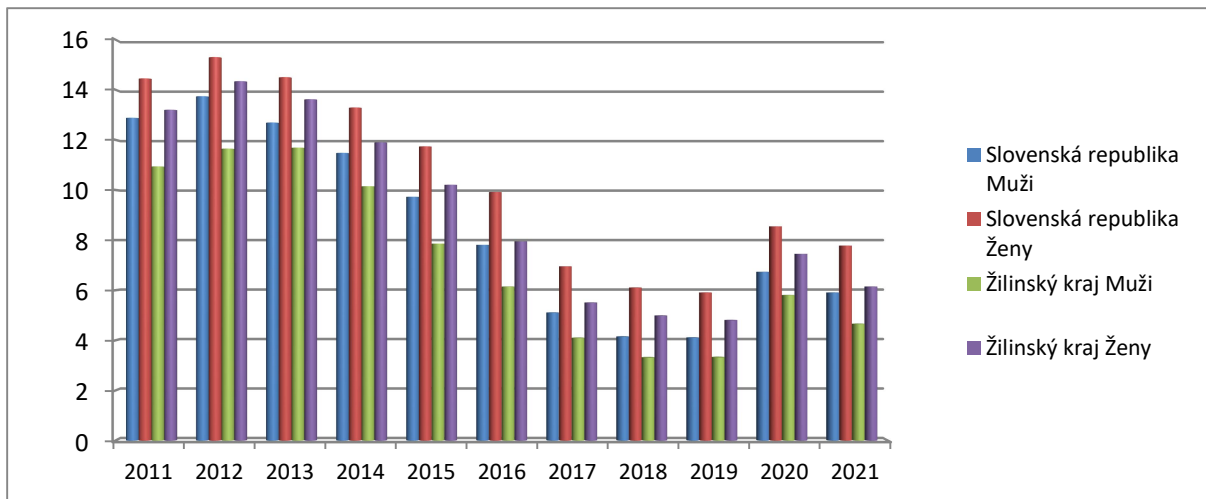
Pribylina	71	488	14,55%	21,98%
Smrečany	16	322	4,97%	8,86%
Uhorská Ves	9	221	4,07%	12,35%
Vavrišovo	14	310	4,52%	10,70%
Vážec	139	866	16,05%	21,87%
Veterná Poruba	5	181	2,76%	20,13%
Východná	87	977	8,90%	20,34%
Vyšná Boca	5	49	10,20%	18,60%
Závažná Poruba	26	578	4,50%	10,30%
Žiar	9	219	4,11%	7,84%
MAS Horný Liptov	884	12 129	priemer 6,95%	15,55%
Okres Liptovský Mikuláš	2106	36 590	priemer 6,13%	16,38%

Graf 18 Miera evidovanej nezamestnanosti v obciach Horného Liptova v rokoch 2011 a 2023. Zdroj: ŠÚ SR a ÚPSVaR

a) Miera evidovanej nezamestnanosti podľa pohlavia a vekových skupín

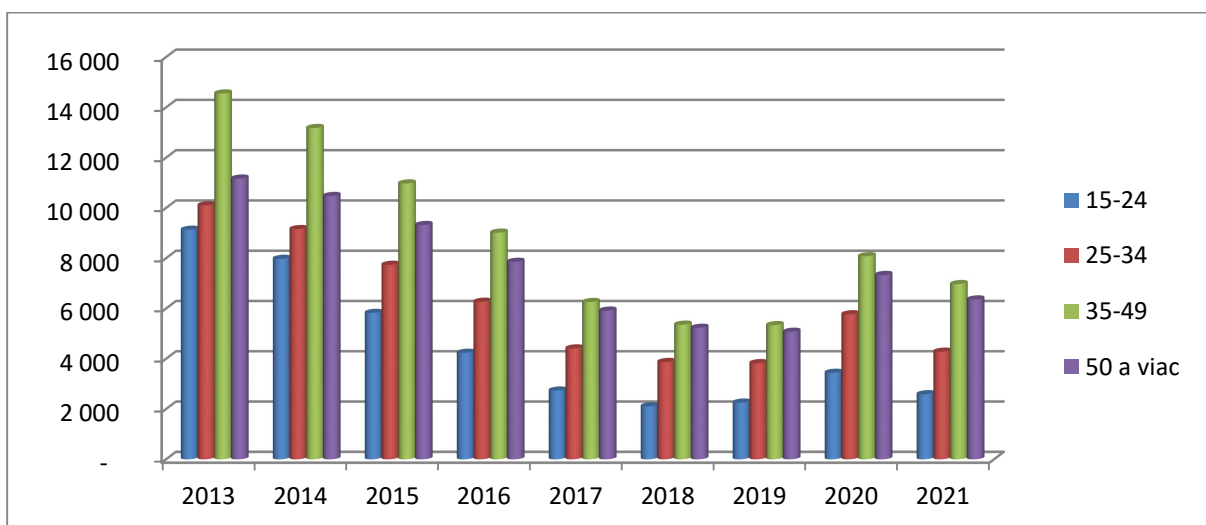
Na území Horného Liptova je vyššia miera nezamestnanosti u žien ako u mužov. Najvyšší počet uchádzačov o zamestnanie je vo vekovej kategórii 35 - 49 rokov, teda u ekonomicky najaktívnejšej vekovej kategórie obyvateľstva.

Graf 19 Miera evidovanej nezamestnanosti u mužov a žien v Žilinskom kraji. Zdroj: ŠÚ SR (podľa údajov ÚPSVR)

Pokiaľ ide o porovnanie miery evidovanej nezamestnanosti mužov a žien v Žilinskom kraji s priemerom SR, možno skonštatovať, že v oboch prípadoch je tento indikátor vyšší u žien, než u mužov. Rozdiel medzi mierou evidovanej nezamestnanosti medzi Žilinským krajom a priemerom SR je dosahovaný najmä vďaka výsledku u mužov, keďže v sledovanej dekáde bola miera evidovanej nezamestnanosti mužov v Žilinskom kraji nižšia voči SR v priemere o 1,34%. Rozdiel medzi SR a Žilinským krajom u tohto indikátora v prípade žien činil v sledovanej dekáde v priemere 1,31%. **V roku 2021** predstavuje miera evidovanej nezamestnanosti žien v SR 7,78% (v r. 2013 to bolo 14,5%) a v Žilinskom kraji 6,14% (v roku 2013 to bolo 13,62%). U mužov je v prípade SR tento údaj na úrovni 5,90% (v r. 2013 dvojnásobok 12,69%) a v prípade Žilinského kraja na úrovni 4,65% (v porovnaní s rokom 2013, kedy to bolo 11,69%, je to v súčasnosti dvojnásobne menej).

Z hľadiska vekových skupín nezamestnaných podľa VZPS v roku 2021 je najviac nezamestnaných v Žilinskom kraji vo vekovej skupine 35 – 49 rokov (6,97 tis.), tu je ale aj najviac ekonomicky aktívnych obyvateľov. Naopak najmenej nezamestnaných je vo vekovej skupine 15 – 24, teda u mladých ľudí, čím sa potvrdzuje, že zavedenie aktívnych opatrení na trhu práce podporilo zamestnanosť mladých ľudí (v porovnaní s rokom 2013, keď bola táto veková kategória najohrozenejšia). Ohrozenou skupinou nezamestnaných sú obyvatelia vo veku 55+, kedy ich zamestnateľnosť na trhu práce výrazne klesá, napriek ich lojálnosti, spoľahlivosti a profesionálnosti.

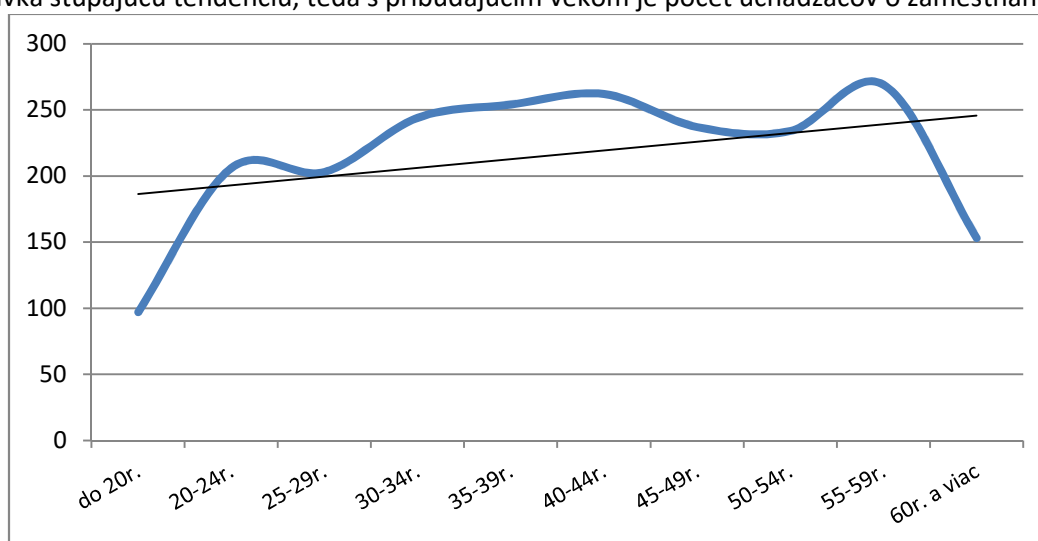
Graf 20 Miera nezamestnanosti v Žilinskom kraji podľa VZPS v členení na vekové skupiny. Zdroj: ŠÚ SR (podľa údajov ÚPSVR)

Nasledujúca tabuľka ponúka prehľad celkového počtu uchádzačov o zamestnanie štruktúrovaných podľa vekových skupín v okrese Liptovský Mikuláš.

Tabuľka 52 Štruktúra uchádzačov o zamestnanie (UoZ) podľa veku za okres LM. Zdroj: Zdroj: ŠÚ SR

Ukazovateľ		Štruktúra UoZ podľa veku					
		2016	2017	2018	2019	2020	2021
okres Liptovský Mikuláš	15-24	529	342	270	272	389	302
	25-34	891	624	530	473	696	504
	35-49	1181	821	755	645	964	875
	50 a viac	972	744	661	569	782	727
	Spolu	3573	2531	2216	1959	2831	2408

Z nasledujúceho grafického zobrazenia vyplýva, že najvyšší počet uchádzačov je vo vekovej kategórii 55 – 59 rokov, najnižší počet uchádzačov je v kategórii 25 – 29 rokov, t.j. mladí ľudia. Vo všeobecnosti má krivka stúpajúcu tendenciu, teda s pribúdajúcim vekom je počet uchádzačov o zamestnanie vyšší.

Graf 21 Štruktúra uchádzačov o zamestnanie (UoZ) podľa veku za okres Liptovský Mikuláš. Zdroj: ŠÚ SR, ÚPSVaR LM

Žiaľ, za jednotlivé obce regiónu Horný Liptov nedisponujeme údajmi, ktoré by mohli slúžiť na porovnanie s analýzou miery nezamestnanosti vzhľadom ku vekovým skupinám. Prikladáme tabuľku so sumárnym prehľadom uchádzačov o zamestnanie za jednotlivé obce.

Tabuľka 53 Počet uchádzačov o zamestnanie v obciach Horného Liptova. Zdroj: ŠÚ SR

obec/ mesto	2017			2018			2019			2020			2021		
	spolu	muži	ženy	spolu	muži	ženy	spolu	muži	ženy	spolu	muži	ženy	spolu	muži	ženy
Beňadiková	11	5	6	9	4	5	15	10	5	14	8	6	13	8	5
Hybe	55	35	20	57	33	24	52	26	26	97	44	53	66	33	33
Jakubovany	9	7	2	5	4	1	9	7	2	10	5	5	12	8	4
Jamník	13	8	5	14	5	9	9	6	3	19	11	8	14	12	2
Konská	6	4	2	10	6	4	6	4	2	6	5	1	8	5	3
Kráľova Lehota	30	14	16	15	6	9	17	7	10	29	17	12	25	14	11
Liptovská Kokava	26	15	11	25	16	9	30	16	14	37	20	17	29	15	14
Liptovská Porúbka	69	43	26	49	30	19	68	29	39	78	39	39	68	36	32
Liptovský Hrádok	208	105	103	167	79	88	155	77	78	276	155	121	209	105	104

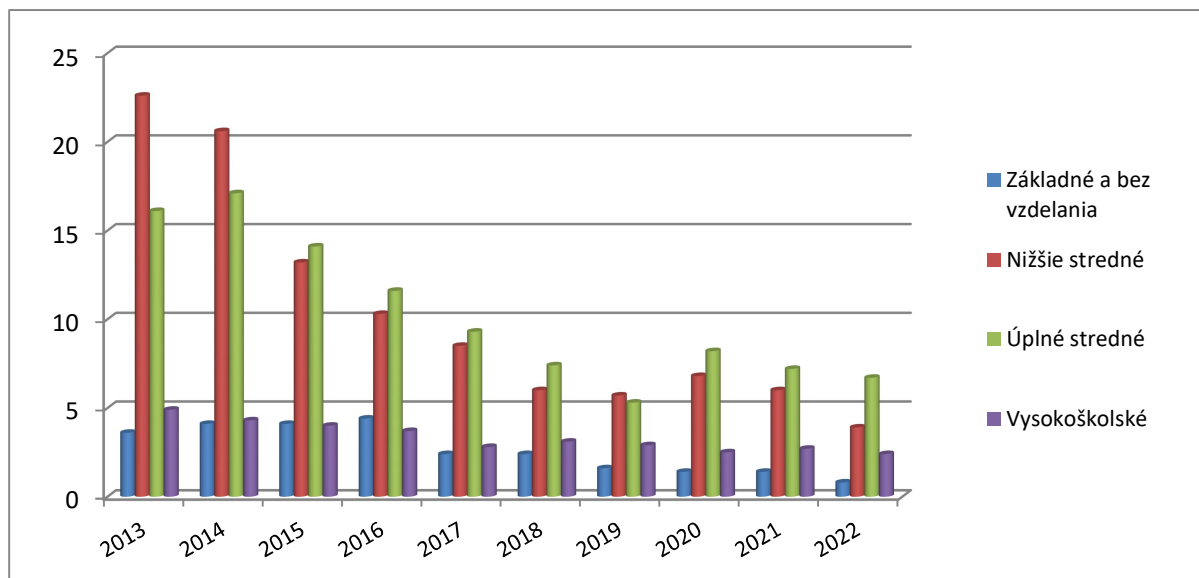
Liptovský Ján	22	10	12	25	10	15	31	14	17	41	22	19	33	16	17
Liptovský Ondrej	26	14	12	30	11	19	19	13	6	24	11	13	21	6	15
Liptovský Peter	52	28	24	42	24	18	35	17	18	43	20	23	40	21	19
Malužiná	7	3	4	4	3	1	10	6	4	9	5	4	7	5	2
Nižná Boca	1	1	0	2	2	0	1	0	1	4	2	2	10	5	5
Podtureň	37	19	18	26	12	14	19	8	11	39	22	17	39	20	19
Pribylina	89	34	55	71	31	40	69	26	43	78	34	44	77	30	47
Smrečany	21	10	11	22	11	11	9	6	3	22	12	10	22	12	10
Uhorská Ves	12	5	7	13	6	7	14	7	7	18	8	10	13	8	5
Vavrišovo	13	3	10	15	6	9	13	6	7	17	8	9	25	10	15
Vážec	153	71	82	132	66	66	128	64	64	147	73	74	162	82	80
Veterná Poruba	8	3	5	9	4	5	8	3	5	11	5	6	7	2	5
Vyšná Boca	3	2	1	2	1	1	4	1	3	4	3	1	3	2	1
Východná	93	45	48	92	44	48	92	46	46	105	50	55	79	40	39
Závažná Poruba	37	16	21	37	18	19	16	7	9	36	15	21	27	19	8
Žiar	8	4	4	9	5	4	10	3	7	11	4	7	20	9	11
Horný Liptov	1009	504	505	882	437	445	839	409	430	1175	598	577	1029	523	506
okres LM	2 531	1274	1 257	2 216	1058	1 158	1 959	938	1 021	2 831	1380	1 451	2 408	1 220	1 188

Vyplýva z nej, že v posledných rokoch úrad práce eviduje kontinuálne znižovanie počtu uchádzačov, a to takmer vo všetkých obciach. V niektorých dochádza ku stagnácii, resp. len k miernym výkyvom. Najvyšší nárast počtu zaevidovaných zaznamenávame v roku 2020, ktorý je spojený s prepadom hospodárstva a zamestnanosti v dôsledku pandémie koronavírusu.

b) miera evidovanej nezamestnanosti podľa vzdelania

V okrese Liptovský Mikuláš možno konštatovať, že najpočetnejšími skupinami uchádzačov o zamestnanie sú tí so stredným odborným vzdelaním (s výučným listom) a úplným stredným odborným vzdelaním (s maturitou). Značnú skupinu UoZ tvoria ľudia so základným vzdelaním, ale aj vysokoškooláci 2. stupňa. Počet nezamestnaných, resp. uchádzačov o zamestnanie vo všeobecnosti klesá. Oproti roku 2013 je pokles aj viacnásobný.

V ostatnom desaťročí došlo k zásadným zmenám vo vzdelanostnej štruktúre obyvateľov Žilinského kraja. Pokiaľ ide o ekonomicky aktívne obyvateľstvo, počet obyvateľov so stredným vzdelaním, či už nižším alebo úplným, je najpočetnejšou skupinou a v Žilinskom kraji jej miera nezamestnanosti kontinuálne klesá. Ide o vekovú skupinu, ktorá za celú sledovanú dekádu 2013 – 2022 vykazuje najvyššie stavy nezamestnaných, pričom v r. 2022 tento indikátor dosiahol hodnotu v priemere 5,3%. Ešte radikálnejšie poklesol v Žilinskom kraji počet ekonomicky aktívnych obyvateľov so základným vzdelaním, resp. bez vzdelania, ktorých miera nezamestnanosti klesla z 3,6% na 0,8%. Z hľadiska nezamestnanosti sú druhou ohrozenou skupinou obyvatelia s vysokoškolským vzdelaním. Kým u skupiny obyvateľov s úplným stredným vzdelaním môžeme sledovať pokles miery nezamestnanosti zo 16,1% v r. 2013 na 6,7% v r. 2022, u vysokoškoolákov miera nezamestnanosti tiež výrazne klesla o viac ako polovicu zo 4,9% v r. 2013 na 2,4% v r. 2022.

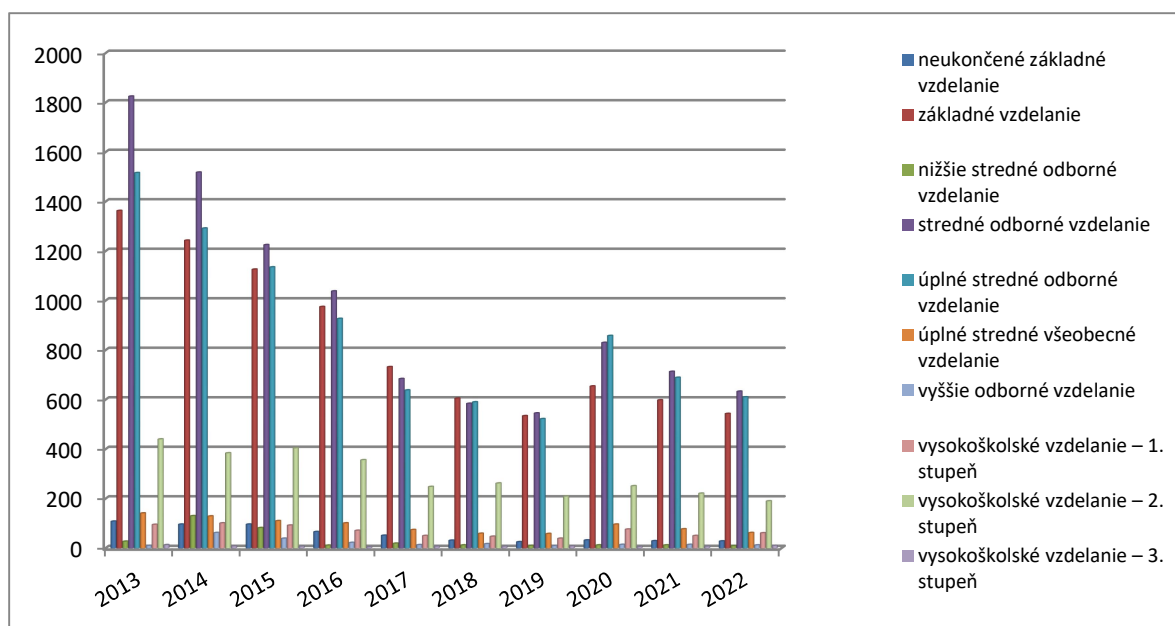

Graf 22 Miera nezamestnanosti v Žilinskom kraji podľa VZPS v členení podľa vzdelania v %. Zdroj: ŠÚ SR

Na základe podkladov z ÚPSVAR Liptovský Mikuláš možno konštatovať, že najpočetnejšou skupinou uchádzačov o zamestnanie v okrese Liptovský Mikuláš sú UoZ so stredným odborným vzdelaním, resp. úplným stredným odborným vzdelaním (s maturitou). Druhou najpočetnejšou skupinou sú UoZ so základným vzdelaním. Kontinuálne klesá aj počet vysokoškolsky vzdelaných uchádzačov.

Tabuľka 54 Štruktúra uchádzačov o zamestnanie (UoZ) podľa vzdelania za okres LM. Zdroj: ÚPSVAR LM

Ukazovateľ	Štruktúra UoZ podľa vzdelania									
	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022
neukončené základné vzdelanie	108	96	96	66	51	31	25	32	29	28
základné vzdelanie	1363	1243	1126	975	732	605	534	654	598	543
nižšie stredné odborné vzdelanie	27	130	82	11	19	12	10	12	12	9
stredné odborné vzdelanie	1825	1518	1225	1038	684	584	545	830	713	633
úplné stredné odborné vzdelanie	1516	1292	1135	927	638	590	522	858	689	610
úplné stredné všeobecné vzdelanie	141	129	110	101	74	59	58	96	77	62
vyššie odborné vzdelanie	10	62	39	22	13	17	9	14	14	12
vysokoškolské vzdelanie – 1. stupeň	95	101	92	71	50	47	39	76	50	61
vysokoškolské vzdelanie – 2. stupeň	440	384	404	356	248	262	209	251	221	190
vysokoškolské vzdelanie – 3. stupeň	13	8	7	5	7	7	8	6	7	10

Graf 23 Štruktúra uchádzačov o zamestnanie (UoZ) podľa vzdelania za okres LM. Zdroj: ÚPSVaR LM

c) miera evidovanej nezamestnanosti podľa dĺžky evidencie

Najviac dlhodobo nezamestnaných v území Horného Liptova vykazujú obce Liptovská Porúbka, mesto Liptovský Hrádok, Pribylina, Važec, Východná.

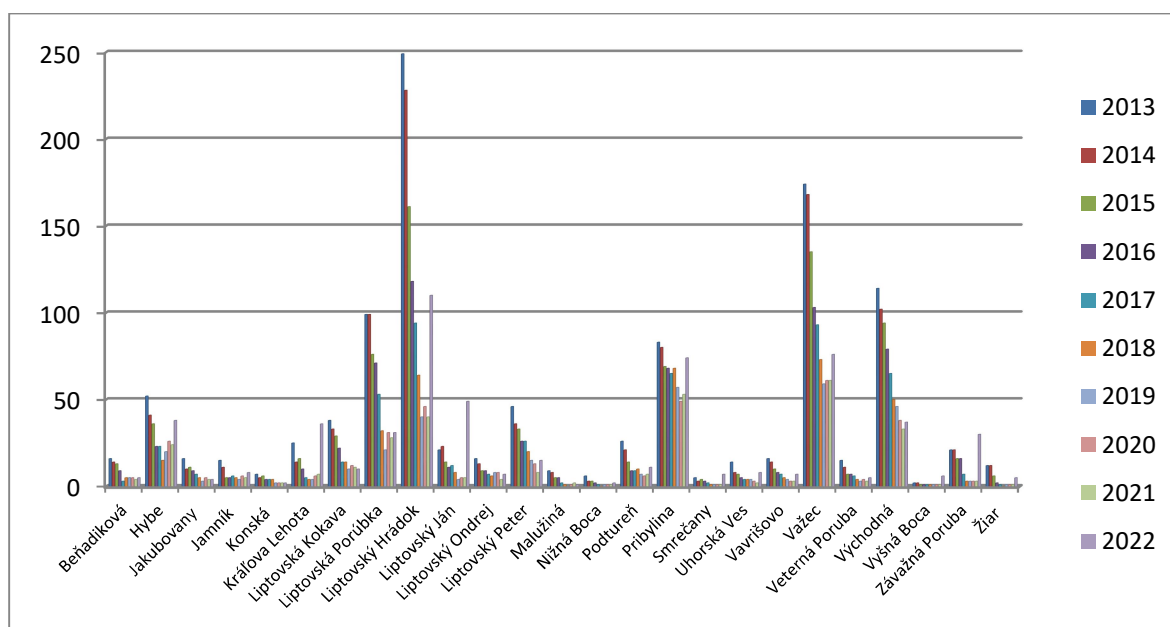
Z údajov Úradu práce, sociálnych vecí a rodiny Liptovský Mikuláš o poberateľoch dávky v hmotnej núdzi vyplýva, že najviac poberateľov pochádza z obcí Liptovská Porúbka, Liptovský Hrádok, Pribylina, Važec, Východná. Stav je možné odôvodniť najmä lokálne vyšším percentom zastúpenia rómskeho obyvateľstva s nízkym (nedostatočným) vzdelaním. Celkovo počet poberateľov dávok v hmotnej núdzi za obdobie rokov 2015-2021 poklesol v okrese Liptovský Mikuláš o 61,7%, v území Horného Liptova počet poberateľov dávok v hmotnej núdzi za to isté obdobie poklesol o 40%.

Tabuľka 55 Počet poberateľov dávok v hmotnej núdzi**. Zdroj: ÚPSVaR LM

Obec/mesto	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022
Beňadiková	16	14	13	9	3	5	5	5	4	5
Hybe	52	41	36	23	23	15	20	26	24	38
Jakubovany	16	10	11	9	7	5	3	5	4	4
Jamník	15	11	5	5	6	5	4	6	5	8
Konská	7	5	6	4	4	4	2	2	2	2
Kráľova Lehota	25	14	16	10	5	4	4	6	7	36
Liptovská Kokava	38	33	29	22	14	14	10	12	11	10
Liptovská Porúbka	99	99	76	71	53	32	21	31	28	31
Liptovský Hrádok	249	228	161	118	94	64	40	46	40	110
Liptovský Ján	21	23	14	11	12	8	4	5	5	49
Liptovský Ondrej	16	13	9	9	7	6	8	8	4	7
Liptovský Peter	46	36	33	26	26	20	15	13	8	15
Malužiná	9	8	5	5	2	1	0	1	2	1
Nižná Boca	6	3	3	2	1	0	1	1	1	2
Podtureň	26	21	14	9	9	10	7	6	7	11
Pribylina	83	80	69	68	65	68	57	49	53	74

Smrečany	5	3	4	3	2	1	1	1	1	7
Uhorská Ves	14	8	7	5	4	4	4	3	2	8
Vavrišovo	16	14	10	8	7	5	4	3	3	7
Vážec	174	168	135	103	93	73	59	61	61	76
Veterná Poruba	15	11	7	7	6	4	3	4	3	5
Východná	114	102	94	79	65	50	46	38	33	37
Vyšná Boca	2	2	1	1	1	1	1	1	1	6
Závažná Poruba	21	21	16	16	7	3	3	3	3	30
Žiar	12	12	6	2	1	0	1	1	1	5
MAS Horný Liptov	1097	980	780	625	517	402	323	337	313	584

****Hmotná núdza je stav, keď príjem členov domácnosti nedosahuje sumy životného minima ustanovené osobitným predpisom a členovia domácnosti si nevedia alebo nemôžu prácou, výkonom vlastnickeho práva alebo iného práva k majetku a uplatnením nárokov zabezpečiť príjem alebo zvýšiť príjem. Základné životné podmienky na účely tohto zákona sú jedno teplé jedlo denne, nevyhnutné ošatenie a prístrešie.**

Graf 24 Počet poberateľov dávok v hmotnej núdzi. Zdroj: ÚPSVaR LM

Záver:

Na území Horného Liptova môžeme sledovať rastúcu tendenciu počtu ekonomicky aktívneho obyvateľstva – zvyšuje sa ekonomická aktivita starších ľudí a pokračujúci pokles ekonomickej aktivity mladých kladie vyšší dôraz na vzdelanie.

Kontinuálne však vo viacerých obciach rastie ekonomicky neaktívna veková kategória závislá od ekonomicky aktívnej. Z hľadiska ekonomického je preto nutné sústrediť väčšiu pozornosť na pracujúcich ľudí a vytvoriť im možnosti zamestnania, resp. dochádzky do zamestnania v rámci regiónu a podporiť ich možnosti bývania vo vidieckych oblastiach.

V rámci územia Horného Liptova je pomerne značný pohyb ekonomicky aktívneho obyvateľstva za prácou, čo znamená, že aj napriek rozvíjajúcej sa IBV obce častokrát neposkytujú dostatočné ekonomické zázemie. Zvýšená dochádzka za prácou má vplyv aj na regionálne vnútrodobrovozníkové systémy a infraštruktúru.

revládajúcimi odvetviami na území Horného Liptova sú i naďalej priemyselná výroba , maloobchod a veľkoobchod.

V súčasnosti evidujeme na území Horného Liptova, ako aj v celej Slovenskej republike relatívne nízku mieru nezamestnanosti a oblasť zamestnanosti je pomerne úspešná. Vplyv pandémie COVID-19 nebol až natoľko výrazný a zavedením aktívnych opatrení na trhu práce sa dosiahla predkrízová úroveň. V niektorých obciach je však nezamestnanosť stále problémom, najmä v oblastiach s vyšším percentom zastúpenia rómskeho obyvateľstva a nižším dosiahnutým vzdelaním. Počet dlhodobo nezamestnaných kontinuálne klesá, podľa počtu poberateľov dávok v hmotnej núdzi. Je však možné konštatovať, že územne je situácia obdobná, ako pred desiatimi rokmi, avšak s nižšími číslami.

2.8 FINANČIE

➤ Finančné zdravie obcí

Finančné zdravie mesta, obce alebo samosprávneho kraja vypovedá o tom, do akej miery je hospodárenie udržateľné a či príslušnému mestu, obci hospodárenie spôsobuje, alebo nespôsobuje problémy. Finančné zdravie je jedno číslo v intervale 0 (najhoršie) až 6 (najlepšie) a počíta sa kombináciou piatich vybraných indikátorov finančnej stability: Celkového dlhu, Dlhovej služby, Bilancia bežného účtu, Závazkov po splatnosti k príjmom a Závazkov aspoň 60 dní po splatnosti.

Tabuľka 56 Finančné zdravie obcí regiónu v roku 2021. Zdroj: INEKO

Obec/mesto	FINANČNÉ ZDRAVIE v roku 2021					
	Celkové finančné zdravie	Celkový dlh	Dlhová služba	Bilancia bežného účtu	Závazky po splatnosti k príjmom	Závazky aspoň 60 dní po splatnosti
Pribylina	5,9 z max. 6 = výborné	5,8	5,7	6,0	6,0	6,0
Žiar	5,9 z max. 6 = výborné	5,8	6,0	6,0	6,0	6,0
Malužiná	5,7 z max. 6 = výborné	5,9	3,6	6,0	6,0	6,0
Liptovský Peter	5,7 z max. 6 = výborné	5,4	5,0	6,0	6,0	6,0
Jamník	5,7 z max. 6 = výborné	5,7	4,0	6,0	6,0	6,0
Liptovský Ondrej	5,7 z max. 6 = výborné	5,4	4,7	6,0	6,0	6,0
Važec	5,7 z max. 6 = výborné	5,9	5,5	5,2	6,0	6,0
Nižná Boca	5,7 z max. 6 = výborné	5,8	6,0	5,1	6,0	6,0
Liptovská Porúbka	5,7 z max. 6 = výborné	5,5	4,2	6,0	6,0	6,0
Východná	5,7 z max. 6 = výborné	5,9	6,0	4,9	6,0	6,0
Liptovský Hrádok	5,4 z max. 6 = výborné	5,6	5,1	4,8	6,0	6,0
Liptovská Kokava	5,4 z max. 6 = výborné	6,0	5,2	4,3	6,0	6,0
Beňadiková	5,4 z max. 6 = výborné	5,2	2,2	5,9	6,0	6,0
Smrečany	5,3 z max. 6 = výborné	4,6	4,6	5,7	6,0	6,0
Závažná Poruba	5,3 z max. 6 = výborné	5,6	5,3	4,2	6,0	6,0
Liptovský Ján	5,3 z max. 6 = výborné	5,2	4,2	5,0	6,0	6,0
Podtureň	5,3 z max. 6 = výborné	4,8	2,5	6,0	6,0	6,0
Veterná Poruba	5,2 z max. 6 = výborné	4,4	5,5	5,2	6,0	6,0
Hybe	5,2 z max. 6 = výborné	5,5	4,9	4,2	6,0	6,0
Uhorská Ves	5,2 z max. 6 = výborné	5,8	5,5	3,7	6,0	6,0
Vavrišovo	5,1 z max. 6 = výborné	3,7	4,1	6,0	6,0	6,0
Konská	5,0 z max. 6 = výborné	6,0	0,0	4,8	6,0	6,0

Kráľova Lehota	4,7 z max. 6 = dobré	5,8	4,4	2,5	6,0	6,0
Jakubovany	4,4 z max. 6 = dobré	4,5	5,2	2,3	6,0	6,0
Vyšná Boca	4,2 z max. 6 = dobré	5,4	4,6	1,1	6,0	6,0

Z prehľadu vyplýva, že obce v regióne Horný Liptov sú finančne zdravé a ich skóre sa pohybuje v rozmedzí 4,2 – 5,9, čiže v rozmedzí dobrého a výborného finančného zdravia, čo je **priaznivý stav**. Žiadna z obcí sa nejaví ako riziková, nakoľko nevykazuje dlhodobé neuhradené záväzky. Najnižšie ohodnotenie finančného zdravia vykazuje obec Vyšná Boca stupeň 4,2, ktoré vyplýva z momentálneho úverového zaťaženia obce, ktoré je dočasné a vyplýva zo záväzkov z realizovaných projektov.

Hodnotenie finančného zdravia poskytuje komplexný pohľad na hospodárenie samospráv, ktoré Inštitút pre ekonomické a sociálne reformy (INEKO) zostavuje a analyzuje na základe vlastnej metodiky. Zahŕňa kľúčové parametre hospodárenia ako celkový dlh, dlhovú službu, bilanciu bežného účtu a záväzky po lehote splatnosti.

Podľa analýz inštitútu koronakríza vrátila viaceré ukazovatele hospodárenia samospráv roky dozadu. Klesli prebytky na bežných účtoch, dlh na obyvateľa vzrástol a viac záväzkov nebolo uhradených načas. Celková finančná kondícia slovenských miest sa v roku 2021 zhoršila.

Priemerné skóre finančného zdravia za všetky mestá na Slovensku predstavuje hodnotu 4,35 z maximálnych 6,00, čo je o 0,07 bodu menej ako rok predtým. Mestá boli na vrchole svojho finančného zdravia počas rokov 2017 až 2020, aktuálny pokles znamená pomyselný návrat k stavu z roku 2016.

2.9 SWOT ANALÝZA REGIÓNU

Silné a slabé stránky územia Horný Liptov sú zaradené podľa štyroch špecifických cieľov. Silné stránky územia sú jeho prirodzené dispozície a konkurenčné výhody. Slabé stránky poukazujú na to, čo v území chýba, alebo je nedostatočné v porovnaní s inými územiami. Príležitosti a ohrozenia poukazujú na možnosti rozvoja a na riziká, s ktorými je potrebné počítať.

	Silné stránky	Slabé stránky
Základná vybavenosť a služby	<ul style="list-style-type: none"> • priaznivý demografický vývoj • dobre vybudovaná technická infraštruktúra (vodovody, kanalizácia,...) • dobré dopravné spojenia vrátane diaľničných • dobré pokrytie internetom • vysoký odborný potenciál subjektov v oblasti telekomunikačných služieb a IKT • rôznorodá sociálna, zdravotná a špecializovaná vybavenosť v území 	<ul style="list-style-type: none"> • nedostatok vysporiadaných stavebných pozemkov • zlá kvalita štátnych ciest (I., II., III.) a miestnych komunikácií • nedostatočná plynofikácia • zastaralé ČOV • nedostatočné vybavenie pre využívanie elektromobility • dostupnosť sociálnej a zdravotnej služby je problémová, najmä pre občanov z odľahlejších obcí • chýba zariadenie denného stacionára • nepostačujúca zdravotná starostlivosť • nepostačujúca starostlivosť o starších
Práca a podnikanie	<ul style="list-style-type: none"> • vhodné podmienky (potenciál) pre rozvoj cestovného ruchu, • stredné školy v regióne sa modernizujú, zapájajú sa do projektov, spolupracujú s podnikateľským sektorom dobré podmienky pre rozvoj poľnohospodárstva, krajina vhodná pre tradičný chov, • vhodné podmienky pre rastlinnú a živočíšnu výrobu, • rozširovanie pôsobnosti poľnohospodárskych družstiev a fariem, vznik nových menších fariem • smerovanie k ekologickému hospodárstvu, • potenciál v produkcii lokálnych a regionálnych produktov, • smerovanie k smart technológiám a ich zavedenie do bežnej praxe, • prítomnosť viacerých menších podnikateľských subjektov, • tradícia v priemysle, 	<ul style="list-style-type: none"> • nedostatok služieb v cestovnom ruchu, • nižšia úroveň poskytovaných služieb v cestovnom ruchu, • častá fluktuácia zamestnancov, • slabé zastúpenie vyššieho vzdelania pracovnej sily • nepostačujúce duálne vzdelávanie • mladí odchádzajú z regiónu za prácou • nevyhnutnosť cestovať do zamestnania • pracovná sila v regióne starne, má problém sa zamestnať • obchodné reťazce spôsobujú úpadok produkcie a predaja regionálnych produktov • slabé využitie potenciálu krajiny pre agroturistiku • znehodnocovanie pôdy (zaburiňovanie, jednodruhové polia, vplyv poveternostných podmienok – sucho, záplavy) • malý záujem mladých o využívanie pôdy • slabšia kúpyschopnosť obyvateľstva • chýbajúci monitoring potrieb podnikateľov,

	Silné stránky	Slabé stránky
Občianska spoločnosť	<ul style="list-style-type: none"> • ľudia sa viac zaujímajú o veci verejné a dianie vo svojom okolí (viac podnetov zo strany občanov, vyššia účasť na podujatiach a zapojenie do ich organizácie) obce viac spolupracujú (dobrá medzi obecná spolupráca) • územie so športovým a kultúrnym potenciálom, • vyznačená sieť cyklotrás, • rozširujúca sa sieť trás bežeckého lyžovania • rozsiahla sieť značkovaných turistických chodníkov, • bohatá zbierka archívnych dokumentov o regióne (filmy, monografie o obciach, muzeálne zbierky, odborné publikácie o území) • existujúce partnerstvá obcí a regiónov na národnej a medzinárodnej úrovni • úspešná implementácia programu LEADER • životaschopná MAS Horný Liptov 	<ul style="list-style-type: none"> • „nedostatok lavičiek na priedomí“, ľudia málo komunikujú, komunikácia sa presúva do virtuálneho sveta moderných technológií • rôznorodý vplyv sociálnych sietí a internetu na ľudí, najmä na deti a mládež • nedostatočná podpora budovania cyklotrás (konflikt) zo strany vlastníkov a užívateľov lesa (poľovníci, urbár) • problematické marginalizované skupiny (vysoké zastúpenie dlhodobo nezamestnaných, vylúčené rómske komunity) • nedostatočná znalosť regiónu a nízka hrdosť na jeho hodnoty
Životné prostredie	<ul style="list-style-type: none"> • prevažne vysoká úroveň životného prostredia • jedinečný prírodný a kultúrny potenciál • existencia národných parkov v území • existencia chránených území a národných prírodných rezervácií • bohatstvo minerálnych vôd, termálnych prameňov a kvalitnej pitnej vody • vysoká miera triedenia odpadu • vysoká napojenosť na verejné siete (vodovod, kanalizácie) • územie vhodné pre rozvoj včelárstva • pamiatkový fond územia 	<ul style="list-style-type: none"> • nedoriešené kompenzácie obmedzení hospodárenia v národných parkoch vlastníkom pôdy • nedostatočné využitie obnoviteľných zdrojov energie • zarastanie lúk a pasienkov • nízke povedomie občanov o potrebe separovania odpadov • existencia čiernych skládok a environmentálnych záťaží (neplnenie uzatvárania starých skládok) • znečisťovanie ovzdušia vykurovaním domácností tuhým palivom a produkciou priemyselných prevádzok • negatívne dopady klimatických zmien na územie

Príležitosti	Ohrozenia
<ul style="list-style-type: none"> • podpora decentralizácie zdravotnej a sociálnej starostlivosti zo strany štátu a EÚ (IROP) • dobrá dostupnosť a ponuka vzdelávacích inštitúcií a programov v širšom regióne • prekládka železničnej trate (zvýšenie dostupnosti niektorých častí územia) • existujúca vybavenosť a podpora pre úplné pokrytie územia internetovým signálom, existencia kostrových sietí a servisných firiem na lokálnej úrovni • podpora bývania z národnej úrovne • možnosti podpory cezhraničnej spolupráce a spolupráce partnerských regiónov • podpora rómskych občianskych hliadok • zavedenie samosprávnych princípov v rómskych komunitách • ekologická stabilita územia vďaka vysokému percentu chránených území („povodne sa nám zatiaľ vyhýbajú“) • využitie potenciálu histórie a tradícií pre rozvoj kreatívneho priemyslu a celoročnú turistickú atraktivitu v území • posilňovanie komunitného prístupu v sociálnych službách a zdravotnej starostlivosti • otvorenosť samospráv, firiem a občanov pre zavádzanie inovatívnych prvkov, technológií a systémov napr. v doprave, službách CR a pod 	<ul style="list-style-type: none"> • nízka inovačná schopnosť územia • nedostatok vhodných subjektov, nepripravenosť na získavanie finančných zdrojov do oblasti sociálnej a zdravotnej starostlivosti • nadmerné zasahovanie politiky štátu do komunálnej sféry (korupcia, klientelizmus, nevhodná legislatíva) • časté zmeny legislatívy • chýbajúce finančné zdroje pre stabilizáciu a profesionalizáciu inštitúcií v oblasti komunitného organizovania, kultúry a životného prostredia • nezvládnutie riešenia problémov rizikových skupín (segregované rómske osady, ohrozenie chudobou, zvýšenie kriminality a nárast konfliktov z dôvodu neochoty rešpektovania zavedených spoločenských pravidiel a legislatívy zo strany neprispôsobivých skupín) • slabá vymožiteľnosť práva • nedostatočné pokrytie územia bezpečnostnými zložkami • pokračujúci trend v upadaní ekonomiky obcí • dopad klimatických zmien na cestovný ruch a životné prostredie • šírenie patologických javov z dôvodu sociálnej izolácie počas pandémie spôsobenej Covid-19

3 STRATEGICKÝ A PROGRAMOVÝ RÁMEC

Strategická časť dokumentu obsahuje stratégiu rozvoja územia pri zohľadnení jeho vnútorných špecifik a určuje hlavné ciele a prioritné oblasti jeho rozvoja. Na základe strategickú vízie bol navrhnutý strategický cieľ a špecifické ciele s opatreniami, ktoré prispievajú k jej naplneniu. Programový rámec definuje opatrenia priradené k jednotlivým cieľom a prioritným oblastiam.

Štruktúra strategickú a programovú časť

Strategická časť	Vízia regiónu Horný Liptov do roku 2030 <i>Horný Liptov je príjemné, zdravé a bezpečné miesto pre život, kde ľudia spolunažívajú v dobrom. Navzájom si pomáhajú, zapájajú sa do diania v regióne, starajú sa o krajinu. Občania sú hrdí na svoj región, poznajú jeho históriu, tradície a hodnoty.</i> <i>Obce sú upravené a čisté s kvalitným bývaním a širokou škálou poskytovaných služieb. Je tu dostatok práce, ako aj príležitostí pre kultúru, šport, oddych a rozvoj tvorivých síl.</i> <i>Návštevníci sa sem radi vracajú.</i> <i>Územie regiónu reflektuje požiadavky udržateľného využívania prírodného a kultúrneho potenciálu s prosperitou obyvateľov v záujme budovania zelenej a harmonickej spoločnosti.</i>			
	Strategický cieľ: Do roku 2030 zvýšiť spokojnosť obyvateľov Horného Liptova s kvalitou ich života.			
	Špecifický cieľ 1: Zlepšiť základnú vybavenosť a služby v obciach	Špecifický cieľ 2: Zvýšiť zamestnanosť a zlepšiť podmienky pre podnikanie	Špecifický cieľ 3: Podporiť rozvoj občianskej spoločnosti	Špecifický cieľ 4: Podporiť ochranu životného prostredia a udržateľné využívanie zdrojov
Programová časť	Opatrenia: 1.1 Podporiť rozvoj bývania 1.2 Dobudovať dopravnú a technickú infraštruktúru 1.3 Zvýšiť bezpečnosť a skvalitniť sociálnu a občiansku vybavenosť	Opatrenia: 2.1 Vytvoriť podmienky pre zvýšenie zamestnanosti a rozvoj podnikania v obciach 2.2 Posilniť marketing obcí a regiónu	Opatrenia: 3.1 Zlepšiť kvalitu spoločenského života v obciach a podporovať aktivity pre využitie voľného času 3.2 Zlepšiť znalosť územia a posilniť pocit hrdosti na obec/region 3.3 Podporiť spoluprácu na všetkých úrovniach v území aj mimo neho 3.4 Zlepšiť medziľudské vzťahy	Opatrenia: 4.1 Zvýšiť mieru zhodnocovania odpadov a likvidácie čiernych skládok 4.2 Znížiť riziko negatívnych dôsledkov prírodných katastrof a katastrofických udalostí 4.3 Zavedenie postupov pre zvýšenie ochrany krajiny a krajinotvorby

	Indikatívne aktivity:	Indikatívne aktivity:	Indikatívne aktivity:	Indikatívne aktivity:
	<ul style="list-style-type: none"> • Príprava územia pre IBV a výstavbu BD • Výstavba BD • Výstavba a rekonštrukcia dopravnej infraštruktúry • Budovanie a rekonštrukcia vodovodu, kanalizácie a rozvodných sietí • Budovanie IKT sietí, inteligentné fungovanie zariadení, zvyšovanie bezpečnosti, ochrany a prevencie, zlepšenie technického stavu a vybavenia DHZ • Výstavba a modernizácia zariadení sociálnej a občianskej vybavenosti • Zabezpečenie sociálnej a zdravotnej starostlivosti • Zlepšenie kvality a ponuky poskytovaných služieb spojených s bývaním 	<ul style="list-style-type: none"> • Zriadenie obecných podnikov • Podpora tradičného hospodárenia a remesiel • Budovanie infraštruktúry cestovného ruchu v obciach (<i>cyklotrasy</i>) • Podpora nových podnikateľských aktivít • Podpora podnikania v poľnohospodárstve a lesníctve • Podpora neformálneho vzdelávania a odbornej prípravy • Podpora prezentačných a propagačných aktivít obcí • Budovanie informačno-náučných turistických trás 	<ul style="list-style-type: none"> • Zvyšovanie informovanosti o živote v obciach • Podpora organizovania kultúrnych, športových a iných podujatí • Podpora fungovania spoločenských organizácií na úrovni obcí • Podpora rozvoja tradícií • Regionálna výchova a vzdelávanie • Vytváranie podmienok pre rozvoj regionálnej a nadregionálnej spolupráce • Rozvíjanie svojpomoci a dobrovoľníctva • Zlepšovanie prístupu k spravodlivosti a vnímania problémov druhých • Menšiny, rovnosť príležitostí, tolerancia voči inakosti 	<ul style="list-style-type: none"> • Osveta a vzdelávanie v oblasti tvorby a likvidácie odpadov, zvyšovanie environmentálneho povedomia • Budovanie systému separovania odpadu zberných dvorov a spoločných kompostovísk, zavádzanie princípov obhospodávania • Likvidácia čiernych skládok • Posilnenie vodozádržnej funkcie tokov, výstavba protizáplavových zariadení a protipožiarneho nádrží • Protipožiarne opatrenia • Zníženie energetickej náročnosti budov, inovačné prístupy, udržateľnosť • Starostlivosť o vodné toky • Vypracovanie a implementácia stratégií šetrného prístupu k životnému prostrediu • Zvyšovanie znalosti obyvateľov regiónu o území a jeho hodnotách • Výchova k udržateľnému využívaniu miestnych zdrojov a starostlivosti o krajinu • Starostlivosť o zeleň v intravilánoch obcí • Zlepšovanie kvality životného prostredia v obciach

4 PROGRAMOVÁ ČASŤ

Programová časť SPRO nadväzuje na analyticko-strategickú časť programového dokumentu. Obsahuje zoznam opatrení a indikatívnych aktivít, ktoré boli navrhnuté tak, aby čo najlepšie napĺňali realizáciu a ciele SPRO. K štyrom špecifickým cieľom prináleží 12 opatrení a 37 indikatívnych aktivít. Programová časť neobsahuje konkrétne projektové zámery.

4.1 PREHĽAD SPOLOČNÝCH CIEĽOV A OPATRENÍ

Špecifický cieľ 1: Zlepšiť základnú vybavenosť a služby v obciach

Opatrenie 1.1 Podporiť rozvoj bývania

- **Príprava územia pre IBV a výstavbu BD**
(vysporiadanie pozemkov, projektová príprava, zavedenie inžinierskych sietí do nových stavebných obvodov)
- **Výstavba BD**

Opatrenie 1.2 Dobudovať dopravnú a technickú infraštruktúru

- **Výstavba a rekonštrukcia dopravnej infraštruktúry**
(chodníky, komunikácie, miestne komunikácie, mosty a lávky na miestnych komunikáciách, parkovacie plochy, cyklodoprava, elektromobilita, doplnková infraštruktúra, nízko emisná cestná doprava, nemotorová doprava, prvky upokojovania dopravy)
- **Budovanie a rekonštrukcia vodovodu, kanalizácie a rozvodných sietí** (osvetlenie, kanalizácie, vodovody)

Opatrenie 1.3 Zvýšiť bezpečnosť a skvalitniť sociálnu a občiansku vybavenosť

- **Budovanie IKT sietí, inteligentné fungovanie zariadení, zvyšovanie bezpečnosti, ochrany a prevencie, zlepšenie technického stavu a vybavenia DHZ**
(digitálna dostupnosť územia, digitalizácia verejných služieb, dátové platformy, kamerové systémy, bezpečnosť, ochrana a prevencia fyzického prostredia, kybernetická bezpečnosť)
- **Výstavba a modernizácia zariadení sociálnej a občianskej vybavenosti**
(vonkajšie a vnútorné vybavenie školských budov a zariadení, spoločenských priestorov, kultúrne, športové, obecné a cirkevné zariadenia, starostlivosť o zachovanie nehnuteľného aj hnutelého kultúrneho dedičstva)
- **Zabezpečenie sociálnej a zdravotnej starostlivosti**
- **Zlepšenie kvality a ponuky poskytovaných služieb spojených s bývaním**
Rozvoj mestsko-vidieckych vzťahov (rozvojom základnej infraštruktúry v oblastiach: dopravné prepojenie a dostupnosť sídiel, sociálne a komunitné služby, infraštruktúra vzdelávania, podpora lokálnych ekologických služieb, technická infraštruktúra)

Špecifický cieľ 2: Zvýšiť zamestnanosť a zlepšiť podmienky pre podnikanie

Opatrenie 2.1 Vytvoriť podmienky pre zvýšenie zamestnanosti a rozvoj podnikania v obciach

- **Zriadenie obecných podnikov**
- **Podpora tradičného hospodárenia a remesiel**
- **Budovanie infraštruktúry cestovného ruchu v obciach** (cyklotrasy)
- **Podpora nových podnikateľských aktivít**
- **Podpora podnikania v poľnohospodárstve a lesníctve**
- **Podpora neformálneho vzdelávania a odbornej prípravy**

Opatrenie 2.2 Posilniť marketing obcí a regiónu

- **Podpora prezentačných a propagačných aktivít obcí**

- Budovanie informačno-náučných turistických trás

Špecifický cieľ 3: Podporiť rozvoj občianskej spoločnosti

Opatrenie 3.1 Zlepšiť kvalitu spoločenského života v obciach a podporovať aktivity pre využitie voľného času

- Zvyšovanie informovanosti o živote v obciach
- Podpora organizovania kultúrnych, športových a iných podujatí
- Podpora fungovania spoločenských organizácií na úrovni obcí
(podpora aktívneho občianstva, mládežníckych organizácií a komunitných aktivít)

Opatrenie 3.2 Zlepšiť znalosť územia a posilniť pocit hrdosti na obec/región

- Podpora rozvoja tradícií
- Regionálna výchova a vzdelávanie

Opatrenie 3.3 Podporiť spoluprácu na všetkých úrovniach v území aj mimo neho

- Vytváranie podmienok pre rozvoj regionálnej a nadregionálnej spolupráce obcí
(podpora aktívneho občianstva, mládežníckych organizácií a komunitných aktivít)

Opatrenie 3.4 Zlepšiť medziludské vzťahy

- Rozvíjanie svojpomoci a dobrovoľníctva
- Zlepšovanie prístupu k spravodlivosti a vnímania problémov druhých
- Menšiny, rovnosť príležitostí, tolerancia voči inakosti

Špecifický cieľ 4: Podporiť ochranu životného prostredia a udržateľné využívanie zdrojov

Opatrenie 4.1 Zvýšiť mieru zhodnocovania odpadov a likvidácie čiernych skládok

- Osveta a vzdelávanie v oblasti tvorby a likvidácie odpadov, zvyšovanie environmentálneho povedomia
- Budovanie systému separovania odpadu, zberných dvorov a spoločných kompostovnísk, zavádzanie princípov obehového hospodárstva
- Likvidácia čiernych skládok

Opatrenie 4.2 Znížiť riziko negatívnych dôsledkov prírodných katastrof a katastrofických udalostí

- Posilnenie vodozádržnej funkcie tokov, výstavba protizáplavových zariadení a protipožiarnych nádrží
- Protipožiarne opatrenia

Opatrenie 4.3 Zavedenie postupov pre zvýšenie ochrany krajiny a krajnotvorby

- Zníženie energetickej náročnosti budov a zariadení, inováčné prístupy, udržateľnosť (zateplenie budov, vykurovacie systémy, energetická hospodárnosť zariadení, systémy zásobovania energiou budov, dostupnosť energetickej infraštruktúry, využívanie a uskladňovanie OZE)
- Starostlivosť o vodné toky a vodné prvky
- Vypracovanie a implementácia stratégií šetrného prístupu k životnému prostrediu
- Zvyšovanie znalosti obyvateľov regiónu o území a jeho hodnotách
- Výchova k udržateľnému využívaniu miestnych zdrojov a starostlivosti o krajinu
- Starostlivosť o zeleň v intravilánoch obcí (revitalizácia zelene, sídelná zeleň, zelené strechy)
- Zlepšovanie kvality životného prostredia v obciach (princípy adaptácie na zmenu klímy, zelené opatrenia na úsporu primárnej energie)

4.2 SPOLOČNÝ SÚBOR MONITOROVACÍCH UKAZOVATEĽOV

Tabuľka uvádza prehľad monitorovacích ukazovateľov sledovaných v území Horného Liptova počas realizácie SPRO do roku 2030. Samostatne budú sledované ukazovatele na úrovni opatrení, kumulatívne na úrovni špecifických cieľov a na úrovni strategického cieľa sa bude vyhodnocovať dopad. Podrobný systém monitorovania je opísaný v kapitole 5.2 dokumentu.

Monitorovacie ukazovatele dopadu a výsledku (na úrovni cieľov)				
Strategický cieľ: <i>Do roku 2030 zvýšiť spokojnosť obyvateľov Horného Liptova s kvalitou ich života.</i>				
Merateľné ukazovatele dopadu	Zdroj	Počiatočný stav	Dosiahnutý stav	Poznámky
Spokojnosť obyvateľov regiónu s kvalitou života	vlastné dotazníkové zisťovanie, expertíza pracovných skupín na úrovni obcí/regiónu	prieskum 2024	zvýšenie spokojnosti o 10% oproti roku 2024	Navrhované percento bude potrebné verifikovať na základe prieskumu v roku 2024
Špecifický cieľ 1 Zlepšiť základnú vybavenosť a služby v obci				
Merateľné ukazovatele dopadu	Zdroj	Počiatočný stav	Dosiahnutý stav	Poznámky
1.1 Počet zrealizovaných projektov zameraných na rozvoj bývania	obec / počet projektov	0		Kumulatívne na úrovni regiónu
1.2 Počet zrealizovaných projektov dopravnej a technickej infraštruktúry	obec / počet projektov	0		Kumulatívne na úrovni regiónu
1.3	Počet zrealizovaných projektov sociálnej a občianskej vybavenosti / sociálnej a zdravotnej starostlivosti	obec / počet projektov	0	Kumulatívne na úrovni regiónu
	Počet zrealizovaných projektov IKT, bezpečnosti, ochrany a vybavenia DHZ	obec / počet projektov	0	Kumulatívne na úrovni regiónu
	Počet zrealizovaných projektov zlepšujúcich kvalitu a ponuku poskytovaných služieb	obec / počet projektov	0	Kumulatívne na úrovni regiónu

Špecifický cieľ 2 Zvýšiť zamestnanosť a zlepšiť podmienky pre podnikanie					
Merateľné ukazovatele dopadu		Zdroj / merná jednotka	Počiatočný stav	Dosiahnutý stav	Poznámky
2.1	Počet zrealizovaných projektov zameraných na obecné podniky	obec / počet projektov	0		Kumulatívne na úrovni regiónu
	Počet zrealizovaných projektov zameraných na podporu tradičného hospodárenia a remesiel	obec / počet projektov	0		Kumulatívne na úrovni regiónu
	Počet zrealizovaných projektov zameraných na infraštruktúru CR	obec / počet projektov	0		Kumulatívne na úrovni regiónu
	Počet zrealizovaných projektov zameraných na podporu nových podnikateľských aktivít	obec / počet projektov	0		Kumulatívne na úrovni regiónu
	Počet zrealizovaných projektov zameraných na podnikanie v poľnohospodárstve a lesníctve	obec / počet projektov	0		Kumulatívne na úrovni regiónu
	Počet zrealizovaných projektov zameraných na neformálne vzdelávanie a odbornú prípravu	obec / počet projektov	0		Kumulatívne na úrovni regiónu
	Počet zrealizovaných projektov zameraných na mobilizáciu kreatívneho potenciálu v regiónoch	obec / počet projektov	0		Kumulatívne na úrovni regiónu
2.2	Počet zrealizovaných projektov zameraných na prezentačné a propagačné aktivity	obec / počet projektov	0		Kumulatívne na úrovni regiónu
	Počet zrealizovaných projektov zameraných na informačno-náučné trasy	obec / počet projektov	0		Kumulatívne na úrovni regiónu
Špecifický cieľ 3 Podporiť rozvoj občianskej spoločnosti					
Merateľné ukazovatele dopadu		Zdroj / merná jednotka	Počiatočný stav	Dosiahnutý stav	Poznámky
3.1	Počet podporených spoločenských organizácií z verejných zdrojov	obec / počet organizácií	0		Kumulatívne na úrovni regiónu

	Celková výška verejných výdavkov vynaložených na podporu spoloč. organizácií	obec / tis. €	0		Kumulatívne na úrovni regiónu
	Počet zrealizovaných projektov kultúrnych, športových a spoločenských podujatí	obec / počet projektov	0		Kumulatívne na úrovni regiónu
	Počet zrealizovaných projektov zameraných na zvyšovanie informovanosti o živote v obci	obec / počet projektov	0		Kumulatívne na úrovni regiónu
3.2	Počet zrealizovaných projektov zameraných na rozvoj tradícií, regionálnu výchovu a vzdelávanie	obec / počet projektov	0		Kumulatívne na úrovni regiónu
3.3	Počet zrealizovaných projektov regionálnej a nadregionálnej spolupráce	obec / počet projektov	0		Kumulatívne na úrovni regiónu
3.4	Počet zrealizovaných projektov zameraných na zlepšenie medziľudských vzťahov	obec / počet projektov	0		Kumulatívne na úrovni regiónu
Špecifický cieľ 3 Podporiť rozvoj občianskej spoločnosti					
	Merateľné ukazovatele dopadu	Zdroj / merná jednotka	Počiatkový stav	Dosiahnutý stav	Poznámky
4.1	Počet zrealizovaných projektov zameraných na zvýšenie miery zhodnocovania odpadov a likvidácie čiernych skládok	obec / počet projektov	0		Kumulatívne na úrovni regiónu
4.2	Počet zrealizovaných projektov zameraných na protizáplavové a protipožiarne opatrenia	obec / počet projektov	0		Kumulatívne na úrovni regiónu
4.3	Počet zrealizovaných projektov zameraných na zlepšenie kvality životného prostredia, ochrany krajiny a krajinotvorby	obec / počet projektov	0		Kumulatívne na úrovni regiónu

4.3 SÚHRNNÝ PREHĽAD OPATRENÍ REALIZOVANÝCH OBCAMI

Tabuľka poskytuje prehľad opatrení, v rámci ktorých sú zadefinované projektové zámery na území jednotlivých obcí.

Obec/mesto	Špecifický cieľ 1			Špecifický cieľ 2		Špecifický cieľ 3				Špecifický cieľ 4		
	1.1	1.2	1.3	2.1	2.2	3.1	3.2	3.3	3.4	4.1	4.2	4.3
Beňadiková		x	x	x		x				x	x	x
Hybe	x	x	x	x	x	x	x				x	x
Jakubovany	x	x	x	x	x	x	x	x		x	x	x
Jamník	x	x	x	x	x	x	x			x		x
Konská	x	x	x	x		x				x	x	x
Kráľova Lehota	x	x	x	x		x			x	x		x
Liptovská Kokava		x	x	x	x	x	x			x	x	x
Liptovská Porúbka	x	x	x	x		x	x		x	x		x
Liptovský Hrádok												
Liptovský Ján	x	x	x	x	x	x				x	x	x
Liptovský Ondrej	x	x	x	x		x		x		x	x	x
Liptovský Peter	x	x	x	x	x	x	x	x		x	x	x
Malužiná	x	x	x	x	x	x				x	x	x
Nižná Boca	x	x	x	x	x	x	x			x	x	x
Podtureň	x	x	x	x	x	x				x	x	x
Pribylina	x	x	x	x	x	x			x	x		x
Smrečany	x	x	x	x		x				x	x	x
Uhorská Ves	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x		x
Vavrišovo	x	x	x	x	x	x	x	x		x		x
Vážec	x	x	x	x	x	x	x		x	x	x	x
Veterná Poruba	x	x	x	x		x				x		x
Východná	x	x	x	x	x	x			x	x	x	x
Vyšná Boca		x	x	x	x	x	x			x	x	x
Závažná Poruba	x	x	x	x	x	x		x		x	x	x
Žiar	x	x	x	x	x	x	x	x		x	x	x

Obec/mesto	Špecifický cieľ 1			Špecifický cieľ 2		Špecifický cieľ 3				Špecifický cieľ 4		
	1.1	1.2	1.3	2.1	2.2	3.1	3.2	3.3	3.4	4.1	4.2	4.3
Regionálne zámery	x	x	x	x	x	x			x	x	x	x

4.4 FORMULÁRE OPATRENÍ ŠPECIFICKÝCH CIEĽOV PRE HORNÝ LIPTOV

Tu sú zadefinované v rámci štyroch špecifických cieľov zámery, ktoré majú celoregionálny dopad. Ide o tri typy zámerov:

1. tie, ktoré sa budú realizovať v celom regióne Horného Liptova a nie sú viazané na územie konkrétnej obce,
2. zámery, ktoré vyplynuli z analýz a sú dôležité pre rozvoj regiónu, ale zatiaľ sú bez realizátora
3. a zámery, ktoré zrealizuje jedna obec, ale z hľadiska potrieb regiónu by bolo vhodné ich realizovať vo viacerých obciach regiónu.

Špecifickou spoločnou aktivitou v celom regióne je koordinácia aktivít súvisiacich s hodnotením a manažovaním SPRO v regióne.

Špecifický cieľ 1	Zlepšiť základnú vybavenosť a služby v regióne	
Opatrenie 1.1 Opatrenie 1.2 Opatrenie 1.3	Podporiť rozvoj bývania Dobudovať dopravnú a technickú infraštruktúru Zvýšiť bezpečnosť a skvalitniť sociálnu a občiansku vybavenosť	
Kľúčové potreby regiónu v oblasti základnej vybavenosti a služieb	Budovanie, údržba a opravy regionálnych dopravných systémov, vybavenie územia chýbajúcou technikou na údržbu miestnych komunikácií a verejných priestranstiev v obciach, ako aj na regionálnej dopravnej úrovni. Zachovanie sústredenej všeobecnej a odbornej zdravotnej starostlivosti v Liptovskom Hrádku pre región Horný Liptov a posilnenie ambulantnej zdravotnej starostlivosti v obciach. Posilnenie ambulantnej sociálnej starostlivosti v domácom prostredí a podpora poskytovania dostatočných externých sociálnych služieb Zlepšenie podmienok v oblasti školstva na všetkých úrovniach vzdelávania, posilnenie kapacít MŠ v spádových oblastiach a zavádzanie moderných a interaktívnych foriem vzdelávania. Zlepšenie podmienok bývania v segregovaných rómskych komunitách regiónu.	
Predpoklady pre úspešnú implementáciu opatrení	Existencia skúsenej koordinačnej inštitúcie (MAS Horný Liptov), ktorá má dôveru obcí regiónu.	
Aktivity pre opatrenia 1.1 – 1.3		Investor/partner
<ul style="list-style-type: none"> • Koordinácia realizácie a-SPRO Horného Liptova a zabezpečovanie procesu monitorovania a hodnotenia aktualizácie SPRO HL • Spracovanie novej Stratégie CLLD (programové obdobie 2021-2027) • Riadenie implementácie Stratégie CLLD • Iniciovanie a podpora vytvárania spoločných obecných podnikov služieb v oblasti údržby verejných priestranstiev a miestnych komunikácií • Koordinácia medziobecných projektov • Podpora programov na zlepšenie bývania a skvalitnenie života v rómskych osadách regiónu • Podpora budovania, údržby a opráv regionálnych dopravných systémov – v oblasti cykloprevazy, miestnych komunikácií, cesty II. a III. triedy • Podpora činností smerujúcich k budovaniu a modernizácii zázemia školskej infraštruktúry, detských, športových a multifunkčných priestorov pre aktivizáciu detí a mládeže s regionálnym dopadom • Podpora činností smerujúcich k zachovaniu sústredenej zdravotnej starostlivosti v Liptovskom Hrádku a zabezpečeniu jej dostatočných kapacít pre všetky vekové kategórie, rozširovanie ambulantnej starostlivosti v obciach • Podpora činností smerujúcich k vytváraniu sociálneho zázemia pre seniorov, ľudí so znevýhodnením, imobilných ľudí a ľudí v núdzi (denné stacionáre, 		<ul style="list-style-type: none"> • <i>MAS Horný Liptov</i> • <i>ZMOL, ZMOS</i> • <i>OZ JEKH DROM</i> • <i>Obce L. Porúbka, Važec, Východná, Pribylina</i> • <i>Mesto Liptovský Hrádok a obce regiónu Horný Liptov</i> • <i>VÚC Žilina,</i> • <i>SSC</i>

sociálne taxíky)			
<ul style="list-style-type: none"> Podpora činností súvisiacich so zabezpečovaním kybernetickej bezpečnosti 			
Predpokladané finančné zdroje	Štátne a európske fondy, Program LEADER/CLLD, vlastné zdroje MAS HL, partnerských obcí v regióne a VÚC Žilina , Interreg		
Monitoring a hodnotenie špecifického cieľa 1			
	Ukazovateľ	Merná jednotka	Počiatkové hodnoty
	<ul style="list-style-type: none"> počet zrealizovaných projektov zameraných na rozvoj bývania počet zrealizovaných projektov dopravnej a technickej infraštruktúry počet zrealizovaných projektov sociálnej a občianskej vybavenosti / sociálnej a zdravotnej starostlivosti počet zrealizovaných projektov IKT, bezpečnosti, ochrany a vybavenia DHZ počet zrealizovaných projektov zlepšujúcich kvalitu a ponuku poskytovaných služieb 	<ul style="list-style-type: none"> projekt 	0
Dopady	Spokojnosť obyvateľov regiónu s kvalitou života	vlastné zisťovanie	

Špecifický cieľ 2	Zvýšiť zamestnanosť a zlepšiť podmienky pre podnikanie
Opatrenie 2.1 Opatrenie 2.2	Vytvoriť podmienky pre zvýšenie zamestnanosti a rozvoj podnikania v regióne Posilniť marketing obcí a regiónu
Kľúčové potreby regiónu v oblasti práce a podnikania	<p>Zvýšiť zamestnanosť dlhodobo nezamestnaných a sociálne znevýhodnených skupín obyvateľstva regiónu.</p> <p>Zlepšiť využívanie miestnych zdrojov pre vytváranie pracovných príležitostí, a to najmä v agrosektore, lesníctve, drevárskej výrobe, remeselnej výrobe a službách.</p> <p>Zlepšiť vzdelanostnú úroveň a zručnosti potrebné pre podnikanie samozamestnávateľov.</p> <p>Zlepšiť využívanie externých zdrojov v prospech vytvárania nových pracovných príležitostí.</p> <p><i>Posilnenie spolupráce podnikateľského sektoru v regióne v rámci výmeny informácií, vzdelávania pracovnej sily a vzájomnej podpory medzisektorových aktivít.</i></p> <p><i>Posilnenie poskytovania služieb vo všetkých oblastiach.</i></p>
Predpoklady pre úspešnú implementáciu opatrení	Existencia skúsených regionálnych organizácií v oblasti komunitného organizovania, vzdelávania a poradenstva, ako aj využívania externých finančných zdrojov. Silné verejno-súkromné partnerstvo a vytvorené vzťahy spolupráce medzi verejným a súkromným sektorom v regióne.
Aktivity pre opatrenia 2.1 – 2.2	
<ul style="list-style-type: none"> Koordinácia realizácie a-SPRO Horného Liptova a zabezpečovanie procesu monitorovania a hodnotenia aktualizácie SPRO HL Spracovanie novej Stratégie CLLD (programové obdobie 2021-2027) Riadenie implementácie Stratégie CLLD Podpora komunitných projektov <p>2.1 Podpora tradičného hospodárenia a remesiel</p> <ul style="list-style-type: none"> Rozvoj a podpora regionálnej značky kvality „Produkt Liptova“ Kurzy a programy pre výrobcov so živnosťou Spoločný regionálny program zvýšenia zamestnanosti dlhodobo nezamestnaných sociálne slabých skupín obyvateľov s nízkym vzdelaním Program vzdelávania a poradenstva pre výber povolania a zlepšenie zamestnateľnosti absolventov škôl a dlhodobo nezamestnaných Program neformálneho vzdelávania sociálne vylúčených skupín obyvateľstva <p>Budovanie infraštruktúry cestovného ruchu v obciach</p> <ul style="list-style-type: none"> Cyklodoprava- dobudovania, rozširovania a prepájanie siete cyklotrás v regióne, údržba, budovanie a rozširovanie súvisiacej infraštruktúry, nadregionálne prepájanie cyklotrás Podpora aktivít súvisiacich so spoločenským využívaním lesov (náučné chodníky, vyhliadkové veže, vzdelávacia infraštruktúra, oddychové a poznávacie zóny a pod.) Budovanie informačných centier, kancelárií, kioskov Podpora budovania, rekonštrukcií a opráv zariadení služieb cestovného ruchu (ubytovacie kapacity, stravovacie zariadenia, relaxačné a športovo oddychové zariadenia, horské dopravné zariadenia, exteriérové fitness parky a pod.) <p>Podpora nových podnikateľských aktivít</p> <ul style="list-style-type: none"> Podpora predaja z dvora, predaja s rozvozom, predaja lokálnych produktov z malých fariem, záhrad a sádov 	<p>Investor/partner</p> <ul style="list-style-type: none"> MAS Horný Liptov Komunitná nadácia Liptov Mesto Liptovský Hrádok SLŠ Liptovský Hrádok Môj Liptov OOCR ZMOL, ZMOS Úrad práce, sociálnych vecí a rodiny Ministerstvo vnútra SR Súkromné tanečné konzervatórium Turistické, cyklistické a športové kluby Spoločnosť priateľov MLD Liptovská debnička Liptovské múzeum OZ Jekh Drom Obce L. Porúbka, Važec, Východná, Pribylina Obce a mesto Liptovský Hrádok v regióne Horný Liptov Knižnice obcí regiónu Vlastníci a správcovia lesov a lesnej pôdy Vlastníci

<ul style="list-style-type: none"> • Podpora rozvoja kreatívneho priemyslu vytvárajúceho pracovné možnosti v oblasti umenia • Regionálna agentúra dočasného zamestnávania • Vznik a udržanie existujúcich pracovných príležitostí v chránených dielňach a na chránených pracoviskách • Komunitné centrá poskytujúce služby sociálneho začlenenia • Inovačné strediská zamerané na rozvoj kreativity (knížnice) <p>Podpora podnikania v poľnohospodárstve a lesníctve</p> <ul style="list-style-type: none"> • Vytváranie krátkych dodávateľsko-odberateľských reťazcov pre farmárov • Inovácia vzdelávacích programov v lesníctve • Diverzifikácia v lesníctve a poľnohospodárstve • Podpora zavádzania nových technologických postupov v lesníctve a poľnohospodárstve <p>2.2</p> <p>Podpora prezentačných a propagačných aktivít obcí a regiónu</p> <ul style="list-style-type: none"> • Vydávanie spoločných propagačných a informačných materiálov • Informačné tabule, infopanely, kiosky, digitálne informačné panely • Podpora vytvárania regionálnych klastrov • Zavádzanie moderných marketingových technológií pre propagáciu regiónu <p>Budovanie informačno-náučných turistických trás</p> <ul style="list-style-type: none"> • Koordinácia budovania a skvalitnenia náučných chodníkov a terénneho informačného systému, oddychových a atraktívnych miest v regióne vrátane bezpečnostných prvkov na turistických trasách a chodníkoch 		<p><i>a obhospodarovatelia poľnohospodárskej pôdy</i></p> <ul style="list-style-type: none"> • <i>Subjekty podnikajúce v službách</i> • SZČO • SHR 		
Predpokladané finančné zdroje	Štátne a európske fondy, Program LEADER/CLLD, vlastné zdroje MAS HL, partnerských obcí v regióne a VÚC Žilina, Interreg			
Monitoring a hodnotenie špecifického cieľa 2				
	Ukazovateľ	Merná jednotka	Počiatočné hodnoty	Dosiahnuté hodnoty
	<ul style="list-style-type: none"> • počet zrealizovaných projektov zameraných na podporu tradičného hospodárenia a remesiel • počet zrealizovaných projektov zameraných na infraštruktúru CR • počet zrealizovaných projektov zameraných na podporu nových podnikateľských aktivít • počet zrealizovaných projektov zameraných na podnikanie v poľnohospodárstve a lesníctve • počet zrealizovaných projektov zameraných na prezentačné a propagačné aktivity • počet zrealizovaných projektov zameraných na budovanie informačno-náučných turistických trás 	<ul style="list-style-type: none"> • projekt 		
Dopady	Spokojnosť obyvateľov regiónu s kvalitou života	vlastné zisťovanie		

Špecifický cieľ 3	Podporiť rozvoj občianskej spoločnosti
Opatrenie 3.1 Opatrenie 3.2 Opatrenie 3.3 Opatrenie 3.4	Zlepšiť kvalitu spoločenského života v obci a podporovať aktivity pre využitie voľného času Zlepšiť znalosť územia a posilniť pocit hrdosti na obec/región Podporiť spoluprácu na všetkých úrovniach regiónu Zlepšiť medzilidské vzťahy
Kľúčové potreby Regiónu v oblasti občianskej spoločnosti	Zvýšiť záujem ľudí o veci verejné, zlepšiť životné podmienky sociálne slabých skupín obyvateľov a začleniť ich do spoločnosti.
Predpoklady pre úspešnú implementáciu opatrení	Rozvíjanie kultúry spolupráce a tolerantného spolunažívania. Udržiavanie a rozvíjanie dobrej spoločenskej atmosféry a spolupracujúceho prostredia, zapájanie ľudí do aktivít.
Aktivity pre opatrenia 3.1 – 3.4	Investor/partner
<ul style="list-style-type: none"> Koordinácia realizácie a-SPRO Horného Liptova a zabezpečovanie procesu monitorovania a hodnotenia aktualizácie SPRO HL Spracovanie novej Stratégie CLLD (programové obdobie 2021-2027) Riadenie implementácie Stratégie CLLD Spolupráca s Národnou sieťou slovenských MAS Projekty spolupráce v rámci Stratégie CLLD Podpora komunitných projektov <p>3.1 Zvyšovanie informovanosti o živote v obciach</p> <ul style="list-style-type: none"> Vytváranie a udržiavanie regionálnych databáz a aplikácií, zber tlačенých a audiovizuálnych materiálov o území (Pamäť regiónu) Podpora a monitorovanie informačných aktivít v obciach Podujatia zamerané na zvyšovanie vedomostí o regióne (napríklad Sem a tam po Hornom Liptove, Regionálna olympiáda, Slepá mapa, tvorivé dielne, tematické stretnutia a podujatia) <p>Podpora organizovania kultúrnych, športových a iných podujatí regionálneho významu</p> <ul style="list-style-type: none"> Spoločenské a športové podujatia zamerané na medziobecnú a medzisektorovú spoluprácu, rozvoj solidarity a dobrovoľníctva v území regiónu (napríklad <i>Barlatón, Retropárty KNL, Benefičný koncert Deti deťom, Srdce na dlani, Osobnosť Horného Liptova, Od Tatier k Dunaju</i>, otváranie cyklotrás, <i>Cvyklopohár</i>, certifikácia <i>Cyklisti vítaní, Sokol LH – športový komunitný deň</i> a <i>Komunitný týždeň dobrovoľníctva, Memoriál Alexandra Schobera</i> a pod.) Nadregionálne podujatia v oblasti kultúry (napríklad <i>Folklórny festival Východná, Otváranie studničiek, Za siedmimi horami, Tatranský Kamzík, Tanec v srdci</i>) Nadregionálne podujatia v oblasti športu (napríklad <i>Beh Hradskou horou, Beh okolo Poludnice, Tour de Horný Liptov, Lesný beh, Pachova cyklovačka</i>) <p>Podpora fungovania spoločenských organizácií</p> <ul style="list-style-type: none"> Inštitucionálne granty pre organizácie regionálneho významu Technická asistencia pri tvorbe a implementácii projektov Stáže a výmeny lídrov, odborníkov a dobrovoľníkov medzi spoločenskými organizáciami <p>3.4 Rozvíjanie svojpomoci a dobrovoľníctva</p> <ul style="list-style-type: none"> Podpora projektov svojpomoci a dobrovoľníctva (malé grantové programy) 	<ul style="list-style-type: none"> MAS Horný Liptov NSS MAS Komunitná nadácia Liptov Liptovské národopisné múzeum LH Školy HL Obecné knižnice Obce HL Obecné spolky kluby a združenia Mesto L. Hrádok Nadácia Ekopolis Nadácia Orange Nadácia SPP Materské centrá (Svetluška) Caffe Exclusive Art štúdio LH ZUŠ LH Súkromné tanečné konzervatórium ETP Open Society Fund Partnerské MAS v EÚ Útulok Zatúlaný chlpáčik - psia nádej Charitatívne organizácie, nadácie Cirkev Ľudskoprávne organizácie Špeciálna škola L. Hrádok ÚPSVaR JEKHDROM Terénna sociálna práca TSP

<ul style="list-style-type: none"> • Kluby komunitného plánovania • Rozvoj darcovstva <p>Zlepšovanie prístupu k spravodlivosti a vnímania problémov druhých</p> <ul style="list-style-type: none"> • Diskusné stretnutia na školách s odborníkmi <p>Menšiny, rovnosť príležitostí, tolerancia voči inakosti</p> <ul style="list-style-type: none"> • Podpora rozvoja kultúry Rómov • Program zlepšenia medziľudských vzťahov 				
Predpokladané finančné zdroje	štátne a európske fondy, vlastné zdroje MAS HL a Komunitnej nadácie Liptov			
Monitoring a hodnotenie špecifického cieľa 3				
	Ukazovateľ	Merná jednotka	Počiatkové hodnoty	Dosiahnuté hodnoty
	<ul style="list-style-type: none"> • Počet podporených spoločenských organizácií regionálneho významu z verejných zdrojov • Celková výška verejných výdavkov vynaložených na podporu spoločenských organizácií regionálneho významu • Počet zrealizovaných projektov kultúrnych, športových a spoločenských podujatí regionálneho významu • Počet zrealizovaných projektov zameraných na zvyšovanie informovanosti o živote v regióne • Počet zrealizovaných projektov zameraných na zlepšenie medziľudských vzťahov (svojpomoc a dobrovoľníctvo prístup k spravodlivosti, menšiny, rovnosť príležitostí, tolerancia voči inakosti) 	<ul style="list-style-type: none"> • organizácia • tis. € • projekt 	0	
Dopady	Spokojnosť obyvateľov regiónu s kvalitou života	vlastné zisťovanie		

Špecifický cieľ 4	Podporiť ochranu životného prostredia a udržateľné využívanie zdrojov
Opatrenie 4.1 Opatrenie 4.2 Opatrenie 4.3	Zvýšiť mieru zhodnocovania odpadov a likvidácie čiernych skládok Znížiť riziko negatívnych dôsledkov prírodných katastrof a katastrofických udalostí Zavedenie postupov pre zvýšenie ochrany krajiny a krajinotvorby
Kľúčové potreby regiónu v oblasti životného prostredia	Zlepšiť starostlivosť o krajinu a nakladanie s odpadmi, prevenciu pred prírodnými katastrofami. <i>Podporovať vzdelávanie a osvetu v oblasti nakladania s odpadmi u producentov, efektívne a účinné triedenie odpadov.</i> <i>Podporovať vzdelávacie a informačné aktivity v oblasti ochrany ŽP, údržby prírody a krajiny.</i> <i>Podporovať zavádzanie nových technológií šetrných k ŽP a zavádzanie obnoviteľných zdrojov energie</i> <i>Realizovať opatrenia na zmierňovanie zmeny klímy</i> <i>Opatrenia na včasné varovanie pred prírodnými katastrofami, ochrana pred povodňami.</i>
Predpoklady pre úspešnú implementáciu opatrení	Koncentrácia zdrojov do ochrany prírodných hodnôt, spolupráca štátnej správy, samosprávy, podnikateľských subjektov, Štátnej ochrany prírody ,TANAP a NAPANT a občianskych iniciatív.
Aktivity pre opatrenia 4.1 – 4.3	Investor/partner
<ul style="list-style-type: none"> • Koordinácia realizácie a-SPRO Horného Liptova a zabezpečovanie procesu monitorovania a hodnotenia aktualizácie SPRO HL • Riadenie implementácie Stratégie CLLD • Podpora komunitných projektov • Projekty spolupráce v rámci Stratégie CLLD <p>4.1 Budovanie systému separovania odpadu a spoločných kompostovísk</p> <ul style="list-style-type: none"> • Súťaž škôl v triedení odpadu • Likvidácia čiernych skládok a environmentálnych záťaží • Výrazná podpora vzdelávania a osvetu zameraná na producentov odpadov najmä v domácnostiach a menších prevádzkach • Osveta a podpora efektívneho a účinného triedenia odpadov, zlepšenie dostupnosti triedenia, zavedenie nástrojov motivácie (spravodlivý systém, motivačné odmeny, poplatky, prirodzená súťaživosť) • Podpora budovania malých zberných dvorov na území obcí • Podpora budovania individuálnych a spoločných kompostovísk <p>4.2. Posilnenie vodozádržnej funkcie tokov, výstavba protizáplavových zariadení a protipožiarnej nádrží, protipožiarne opatrenia</p> <ul style="list-style-type: none"> • Podpora budovania systémov protipovodňovej ochrany a systémov protipožiarnej ochrany na úrovni monitorovacích systémov, budovaním malých vodozádržných zariadení na vodných tokoch • Údržba a spravovanie krajiny <p>4.3. Zavedenie postupov pre zvýšenie ochrany krajiny a krajinotvorby</p> <ul style="list-style-type: none"> • Výchova k udržateľnému využívaniu miestnych zdrojov a starostlivosti o krajinu • Lesná pedagogika (SLŠ) • Zvyšovanie právneho vedomia obyvateľov regiónu v oblasti životného prostredia 	<ul style="list-style-type: none"> • MAS Horný Liptov • Školy regiónu • Obce regiónu • SLŠ • OZ Čistý Liptov • Vlastníci a obhospodarovatelia lesov a lesnej pôdy • Vlastníci a správcovia vodných tokov • Vlastníci a obhospodarovatelia poľnohospodárskej pôdy • Súkromný sektor

<ul style="list-style-type: none"> • Podpora zavádzania obnoviteľných zdrojov energií a nových alternatívnych technológií šetrnejších k životnému prostrediu na všetkých úrovniach <p>Zvyšovanie znalostí o území a jeho hodnotách</p> <ul style="list-style-type: none"> • Ochrana pamiatkového fondu, ktorý je integrálnou súčasťou životného prostredia <p>Zlepšovanie kvality životného prostredia v obciach</p> <ul style="list-style-type: none"> • Podpora vytvárania zelených oddychových zón, dažďových záhrad s vodozadržnou funkciou, zelených parkovacích miest a zón dopravného stíšenia • Budovanie zelených a vegetačných striech na verejných budovách – tepelná stabilizácia, znižovanie energetickej náročnosti budov a využívanie moderných technológií znižujúcich znečisťovanie ovzdušia 				
Predpokladané finančné zdroje	<i>štátne a európske fondy a dotácie, nadačné fondy, rozpočty obcí</i>			
Monitoring a hodnotenie špecifického cieľa 4				
Ukazovateľ		Merná jednotka	Počiatočné hodnoty	Dosiahnuté hodnoty
<ul style="list-style-type: none"> • Počet zrealizovaných projektov zameraných na zvýšenie miery zhodnocovania odpadov a likvidácie čiernych skládok • Počet zrealizovaných projektov zameraných na protizáplavové a protipožiarne opatrenia • Počet zrealizovaných projektov zameraných na zlepšenie kvality životného prostredia, ochrany krajiny a krajiny tvorby • Počet projektov zameraných na zníženie energetickej náročnosti budov 		<ul style="list-style-type: none"> • projekt 	0	
Dopady	Spokojnosť obyvateľov regiónu s kvalitou života	vlastné zisťovanie		

4.5 FORMULÁRE OPATRENÍ ŠPECIFICKÝCH CIEĽOV PRE OBCE

Prepojenie medzi regiónom a jednotlivými obcami je vyjadrené formou rovnakých formulárov opatrení a špecifických cieľov. Základná štruktúra informácií o obciach je rovnaká: minulosť a súčasnosť obce, vízia obce a stratégia jej dosiahnutia, prehľad organizácií zapojených/pôsobiacich v obci, prehľad budov vo vlastníctve obce, zoznam kultúrnych inštitúcií v obci, zoznam spoločenských organizácií, neformálnych zoskupení, prehľad poskytovaných služieb v obci. Ďalej zloženie pracovnej skupiny, prehľad silných a slabých stránok obce, príležitostí a ohrození. Potom nasledujú formuláre špecifických cieľov, ktoré sú rovnaké pre obce aj pre úroveň regiónu. Údaje sa líšia mierou spracovania detailov.

4.5.1 BEŇADIKOVÁ

Minulosť a súčasnosť Beňadikovej

Prvá písomná zmienka o obci pochádza z roku 1352. V Beňadikovej žili zemianske rody Kiszelyovcov, Detrichovcov a Lubyovcov. Z roku 1559 je najstarší záznam o tunajšom kostole - kaplnke svätej Doroty, ktorá patrila k sväto Ondrejskej farnosti. Kaplnka bola niekoľkokrát zničená, až podľahla požiaru. Zaujímavosťou je, že okolo roku 1810 bol v Beňadikovej zvonárom s povinnosťami obecného sluhu neskorší významný spisovateľ a rozširovateľ kníh Matej Hrebenda Hačavský. V obci bola šľachtická protestantská škola, ktorá mala bohaté tradície a zriadili ju tunajší zemanovia pre svoje deti, ale aj pre deti bohatších poddaných Beňadikovej a okolia. V roku 1885 bola vybudovaná Obecná škola v Beňadikovej. Škôldozorný úrad pre Liptov a Oravu tu mal svoje sídlo v rokoch 1881 - 1904, v tom čase bol školským inšpektorom Arpád Kiszely, liptovský hlavný župan. V minulosti boli v obci tri kaštiele a jedna kúria. Dnes sa na území obce nachádza už len Detrichovská kúria a kaštiele Kiszelyovcov. Pred obecným úradom je Pamätník padlým s holubicou mieru. V obci sa z minulosti zachovalo niekoľko dreveníc.

Obec Beňadiková leží v strednej časti Liptovskej kotliny v doline potoka Trnovec. Chotár obce je svahovitý. V drevnatých porastoch v okolí potoka rastie vrba, jelša, brest a topoľ. V zalesnených častiach je typický smrek, borovica i smrekovec opadavý. Zo živočíšnej ríše tu žijú hlavne srna, zajac, líška a diviak. Vtáctvo je zastúpené rôznymi druhmi, ktoré tu zimujú aj prilietajú na hniezdenie. Výnimočným úkazom sú pelokarbonátové gule z obdobia treťohôr. Tento prírodný chránený útvar sa nachádza v časti obce Háje (Bahno).

Beňadiková má spracovaný platný územný plán, v ktorom je zahrnutý aj priemyselný park. Počíta sa s rozsiahlou výstavbou rodinných domov v časti Záhrady a oddychovou zónou v časti Roveň (pri Váhu) a vybudovaním novej vodovodnej prípojky.

V obci pôsobí TJ Sokol Beňadiková, predovšetkým aktívne pracuje futbalový klub a v poslednej dobe obec poskytuje priestory Kultúrneho domu na športové vyžitie žien a detí – športová gymnastika pre deti do 6 rokov. V obci pôsobí aj Červený kríž a Zväz žien. Aj napriek dnešnej pretechnizovanej dobe občania obce naďalej prejavujú záujem o návštevu Obcej knižnice, preto obec vo svojom rozpočte každoročne vyčleňuje prostriedky na nákup knižného fondu. Jej návštevníkmi sú tak malí škôlkari, ľudia v produktívnom veku, ale aj dôchodcovia. Oblúbenými podujatiami sú Deň obce, Posedenie s občanmi na starobnom dôchodku spojené so slávnostným obedom, Rozlúčka so starým rokom a privítanie Nového roka.

V obci sú dve predajne potravín, pohostinstvo Pohoda, hospodársky dvor spoločnosti AGRIA Liptovský Ondrej, a. s., stolárska dielňa a výrobňa obalových materiálov.

Ubytovanie záujemcovia nájdu v štýlovej drevenici Chata Baranec, v Detrichovskej kúrii, ako aj v súkromí rodinných domov. V okruhu 20 km od obce je veľa turistických atrakcií, napríklad zjazdovky v Závažnej Porube, Čertovici, Žiarskej doline, lyžiarske stredisko v Jasnej, Aquapark Tatralandia a turistické chodníky na Baranec a Poludnicu.

Beňadiková v roku 2030

Beňadiková je obec, obyvatelia ktorej si pochvaľujú život bohatý na kultúrne vyžitie, športové a relaxačné možnosti a dobrú dostupnosť pracovných príležitostí. Pri vstupe do obce návštevníkov víta upravené prostredie. V jeho okolí sú prilahlé pozemky využité na rekreáciu a bývanie. V obci aktívne pracuje dobrovoľný hasičský zbor, jeho činnosť je dobre zabezpečená materiálovým vybavením. V obci je vybudovaná centrálna zóna ako miesto oddychu s lavičkami a multifunkčné ihrisko (kurty, volejbal). Rybníky pri Váhu tvoria rekreačné zázemie obce. Nové verejné osvetlenie s kamerovým systémom minimalizuje riziko vandalizmu.

Stratégia pre dosiahnutie vízie obce

Občania obce a jej predstavitelia sú pripravení naplniť víziu budúcnosti

- **sústavnou prácou samosprávy na zlepšovaní kvality života obyvateľov mesta v oblasti služieb a infraštruktúry,**
- vytváraním podmienok pre vznik a udržanie pracovných príležitostí,
- kladením dôrazu na aktívnu občiansku spoločnosť a spoluprácu,
- zavádzaním moderných technológií do života v obci,
- ako aj šetrným využívaním prírodných zdrojov a aktívnou ochranou hodnôt územia.

Za prioritu je považovaná oblasť služieb a infraštruktúry.

Členovia pracovnej skupiny Beňadiková

Pracovná skupina v obci Beňadiková pracovala v zložení:

- Ján Martinovič, starosta obce,
- Juraj Zlejší, poslanec, podnikateľ,
- Ing. Ján Janovčík, poslanec, podnikateľ.

Návrh SPRO bol prerokovaný a schválený v obecnom zastupiteľstve dňa 22. septembra 2023 (Uznesenie č. 27/2023).

Silné a slabé stránky Beňadikovej

Silné stránky	Slabé stránky
<ul style="list-style-type: none">• Pekné prírodné prostredie• Výhodná poloha obce - blízkosť mestských aglomerácií, významných stredísk CR,• Dobré možnosti na turistiku - zimnú aj letnú. Vzdialenosť k najbližším vlekom je do 5 km, cyklotrasa je napojená cez Jakubovany na magistrálu, tým pádom aj pešia turistika je veľmi blízko.• Vybudovaná základná infraštruktúra zahŕňa 2 predajne, možnosť kultúrneho vyžitia v Kultúrnom dome a športového vyžitia v Športovom areáli obce Beňadiková• Ambulancia všeobecného lekára pre dospelých• Dobré dopravné spojenie - blízkosť diaľnice D1. Vynikajúce pripojenie na diaľnicu v oboch smeroch, ktoré je vzdialené 2 km od obce	<ul style="list-style-type: none">• Nedostatok pracovných príležitostí• Slabá propagácia obce smerom navonok• Nevyužitý prírodný potenciál pre aktivity CR• Nedostatok finančných zdrojov na investičné projekty• Nedoriešené vlastnícke vzťahy pre väčšie investičné zámery• Slabý záujem občanov o kultúrne a spoločenské aktivity• Málo podnikateľských aktivít realizovaných priamo na území obce

<ul style="list-style-type: none"> • Existencia veľkých aj malých poľnohospodárskych subjektov (AGRIA Liptovský Ondrej a.s., BENEDEX KISELY s.r.o., súkromne hospodáriaci roľníci) • Obecné nehnuteľnosti, ktoré sú prenajímané - príjem obce (obecné nájomné byty, Kultúrny dom) • Existencia prírodných atraktivít - Chránený prírodný útvar PELOKARBONÁTOVÉ GULE) • Existencia podnikateľských objektov (stolárska výroba FAVAZ, drevovýroba Pavel Čenka, výroba výrobkov z papiera Pavel Perašín) • Gurmán – Tkáč - výrobca s rodinnou tradíciou a značkou Produkt Liptova – zabezpečuje stravu aj pre družstvo Agria, seniorov a občanov • Aktívna cezhraničná spolupráca v rámci mikroregionálneho združenia Baranec • Vysporiadané pozemky na výstavbu RD a podnikateľských objektov • Fungujúci športový klub TJ Sokol Beňadiková • Obec je súčasťou LEADER územia MAS Horný Liptov • Športové rybárstvo 	
--	--

Špecifický cieľ 1	Zlepšiť základnú vybavenosť a služby v obci
Opatrenie 1.1 Opatrenie 1.2 Opatrenie 1.3	Podporiť rozvoj bývania Dobudovať dopravnú a technickú infraštruktúru v obci Zvýšiť bezpečnosť a skvalitniť sociálnu a občiansku vybavenosť
Kľúčové potreby Beňadikovej v oblasti základnej vybavenosti a služieb	V súčasnosti na počet obyvateľov kapacita obchodov postačuje. Kultúrny dom je malý, v riešení je prístavba. Dôležitá je kanalizačná prípojka.
Predpoklady pre úspešnú implementáciu opatrení	Veľa zámerov sa už čiastočne zrealizovalo, IBV nie je záujem urýchľovať, aby sa nenarušila rovnováha medzi pôvodnými a prisťahovanými obyvateľmi.
Aktivity pre opatrenia 1.1 – 1.3	Investor/partner
1.2 Výstavba a rekonštrukcia dopravnej infraštruktúry <ul style="list-style-type: none"> • Rekonštrukcia chodníka k cintorínu – vetva C (2024, 20 000 Eur) Budovanie a rekonštrukcia vodovodu, kanalizácie a rozvodných sietí <ul style="list-style-type: none"> • Kanalizačná prípojka Záhrady (2024-2025, 210 000 Eur) 1.3 Budovanie IKT sietí, inteligentné fungovanie zariadení, zvyšovanie bezpečnosti, ochrany a prevencie, zlepšenie technického stavu a vybavenia DHZ <ul style="list-style-type: none"> • Doplnenie vybavenia Hasičskej zbrojnice (2023-2025, 7 500 Eur) • Realizácia optických sietí internetu, rozšírenie (2023-2025) Výstavba a modernizácia zariadení sociálnej a občianskej vybavenosti <ul style="list-style-type: none"> • Centrálna zóna ako miesto oddychu s lavičkami - námestíčka v centre obce pred obecným úradom • Vybudovanie sociálnych zariadení pri multifunkčnom ihrisku (2024, 36 000 Eur) • Rekonštrukcia, modernizácia kultúrneho domu – prístavba, zväčšenie priestorov (2024-2025, 112 000 Eur) • Úprava nádvoria pri kultúrnom dome (2024, 15 000 Eur) 	<ul style="list-style-type: none"> • obec • Alconet s. r. o. • DHZ Beňadiková • Súkromný sektor • TJ Sokol Beňadiková
Predpokladané finančné zdroje	<i>vlastné zdroje obce, dotácia na základe Uznesenia Vlády SR, európske fondy</i>

Monitoring a hodnotenie špecifického cieľa 1				
Ukazovateľ		Merná jednotka	Počiatkové hodnoty	Dosiahnuté hodnoty
<ul style="list-style-type: none"> Počet zrealizovaných projektov dopravnej a technickej infraštruktúry Počet zrealizovaných projektov sociálnej a občianskej vybavenosti Počet zrealizovaných projektov IKT, bezpečnosti, ochrany a DHZ 		<ul style="list-style-type: none"> projekt 	0	
Dopady	Spokojnosť obyvateľov regiónu s kvalitou života	vlastné zisťovanie		

Špecifický cieľ 2	Zvýšiť zamestnanosť a zlepšiť podmienky pre podnikanie		
Opatrenie 2.1 Opatrenie 2.2	Vytvoriť podmienky pre zvýšenie zamestnanosti a rozvoj podnikania v obci Posilniť marketing obce a regiónu		
Kľúčové potreby Beňadikovej v oblasti práce a podnikania	Obec je v oblasti práce viazaná hlavne na mesto Liptovský Mikuláš. Priamo v obci je málo podnikateľov, ale obec nemá k dispozícii pozemky, ktorými by mohla podporiť rozvoj podnikania. Nedoriešené vlastnícke vzťahy sú bariérou pre väčšie investičné zámery.		
Predpoklady pre úspešnú implementáciu opatrení	Kľúčovým hráčom v oblasti zamestnanosti je Agria, vlastní budovy, je predpoklad, že sa udržia existujúce pracovné príležitosti. Dobrý predpoklad pre rozvoj turizmu dáva oblasť Rybníkov, ktorú už dnes navštevujú obyvatelia Podbrezín. Po prekládke železničnej trate vznikne možnosť vybudovania cyklo dopravnéj trasy do Liptovského Mikuláša na pôvodnom koľajovom zvršku. Obec má výborné dopravné prepojenie, v blízkosti je privádzač na diaľnicu D1. Úspešná cezhraničná spolupráca je predpokladom úspešnej implementácie projektových zámerov.		
Aktivity pre opatrenia 2.1 – 2.2	Investor/partner		
2.1 Budovanie infraštruktúry cestovného ruchu v obci • budovanie a rozširovanie cyklotrás v prepojení na hlavnú cyklotrasu Liptovský Mikuláš – Liptovský Hrádok • rekreačné zázemie obce pri Rybníkoch (vybudovanie reštaurácie, vyčistenie vodných plôch) Podpora nových podnikateľských aktivít • vybudovanie ubytovania pre 45 osôb (penzión) v časti Háje spojeného s agroturistikou	<ul style="list-style-type: none"> • obec/vytvorené partnerstvá • Stawinger, s.r.o. • Súkromní investori • Súkromný podnikatelia 		
Predpokladané finančné zdroje	<i>vlastné zdroje investorov a obce, európske fondy</i>		
Monitoring a hodnotenie špecifického cieľa 2			
Ukazovateľ	Merná jednotka	Počiatkové hodnoty	Dosiahnuté hodnoty
<ul style="list-style-type: none"> • Počet zrealizovaných projektov infraštruktúry cestovného ruchu v obci • Počet zrealizovaných projektov nových podnikateľských aktivít 	• projekt	0	
Dopady	Spokojnosť obyvateľov regiónu s kvalitou života	vlastné zisťovanie	

Špecifický cieľ 3	Podporiť rozvoj občianskej spoločnosti		
Opatrenie 3.1 Opatrenie 3.2 Opatrenie 3.3 Opatrenie 3.4	Zlepšiť kvalitu spoločenského života v obci a podporovať aktivity pre využitie voľného času Zlepšiť znalosť územia a posilniť pocit hrdosti na obec/región Podporiť spoluprácu na všetkých úrovniach v obci aj mimo nej Zlepšiť medziľudské vzťahy		
Kľúčové potreby Beňadikovej v oblasti občianskej spoločnosti	Prisťahovaní občania nemajú záujem o veci verejné a o spoločné budovanie rozvoja obce (iná, tzv. mestská mentalita).		
Predpoklady pre úspešnú implementáciu opatrení	Pozitívom je možnosť podpory malých projektov zo strany MAS Horný Liptov. V obci fungovali spoločenské organizácie aj divadlo. Za posledné obdobie sa veľa v obci urobilo. Aktívni sú športovci (futbalisti). Dobre funguje obecná knižnica. Funguje krúžok športovej gymnastiky, na ktorom je potenciál odhaliť mladé talenty.		
Aktivity pre opatrenia 3.1 – 3.4	Investor/partner		
3.1 Podpora organizovania kultúrnych, športových a iných podujatí <ul style="list-style-type: none"> Podpora kultúrnych podujatí v Kultúrnom dome Obnova činnosti Červeného kríža v obci Podpora fungovania spoločenských organizácií na úrovni obce <ul style="list-style-type: none"> Podpora spoločenskej činnosti žien Podpora činnosti pre deti a mládež Rozvoj obecnej knižnice Podpora rozvoja futbalu Obnova a podpora činnosti DHZ 	<ul style="list-style-type: none"> Obec/MAS Spolky v obci TJ Sokol Beňadiková Súkromný sektor 		
Predpokladané finančné zdroje	obec		
Monitoring a hodnotenie špecifického cieľa 3			
	Ukazovateľ	Merná jednotka	Zdroj overenia
			Počiatkové hodnoty
	<ul style="list-style-type: none"> Počet podporených spoločenských organizácií z verejných zdrojov Celková výška verejných výdavkov vynaložených na podporu spoločenských organizácií Počet zrealizovaných projektov kultúrnych, športových a spoločenských podujatí 	<ul style="list-style-type: none"> organizácia tis. € podujatie 	obec
	Dopady	vlastné zisťovanie	
	Spokojnosť obyvateľov regiónu s kvalitou života		

Špecifický cieľ 4	Podporiť ochranu životného prostredia a udržateľné využívanie zdrojov
-------------------	--

Opatrenie 4.1	Zvýšiť mieru zhodnocovania odpadov a likvidácie čiernych skládok
Opatrenie 4.2	Znížiť riziko negatívnych dôsledkov prírodných katastrof a katastrofických udalostí
Opatrenie 4.3	Zavedenie postupov pre zvýšenie ochrany krajiny a krajiny tvorby
Kľúčové potreby Beňadikovej v oblasti životného prostredia	V obci bola storočná voda v rokoch 1957 a 1962. Je predpoklad, že úprava toku v Liptovskom Ondreji (napriamene) spôsobí rýchlejší odtok vody pri vyšších stavoch do Beňadikovej.
Predpoklady pre úspešnú implementáciu opatrení	Dobrá spolupráca katastrálne susediacich obcí.
Aktivity pre opatrenia 4.1 – 4.3	Investor/partner
<p>4.1 Budovanie systému separovania odpadu, zberných dvorov a spoločných kompostovísk, zavádzanie princípov obhospodávaného hospodárstva</p> <ul style="list-style-type: none"> • Spracovanie biologického odpadu v kompostéroch <p>4.2 Posilnenie vodozádržnej funkcie tokov, výstavba protizáplavových zariadení a protipožiarneho nádrží</p> <ul style="list-style-type: none"> • Sledovanie dopadu protipovodňových opatrení v Liptovskom Ondreji na Beňadikovú • Spracovanie štúdie protipovodňových opatrení <p>4.3 Zníženie energetickej náročnosti budov a zariadení, inovačné prístupy, udržateľnosť</p> <ul style="list-style-type: none"> • Zateplenie budovy knižnice <p>Starostlivosť o zeleň v intravilánoch obcí</p> <ul style="list-style-type: none"> • Vytvorenie zelenej oddychovej zóny pred obecným úradom a kultúrnym domom <p>Zlepšovanie kvality životného prostredia v obci</p> <ul style="list-style-type: none"> • Rekonštrukcia umývačky automobilov a čistiare odpadových vôd – hospodársky dvor Beňadiková 	<ul style="list-style-type: none"> • Obec • Mikroregión Baranec • Povodie Váhu • Agria Liptovský Ondrej a. s.
Predpokladané finančné zdroje	<i>európske fondy, vlastné zdroje investorov a obce</i>

Monitoring a hodnotenie špecifického cieľa 4				
Ukazovateľ		Merná jednotka	Počiatkové hodnoty	Dosiahnuté hodnoty
<ul style="list-style-type: none"> • Počet zrealizovaných projektov zameraných na budovanie kompostovísk • Počet zrealizovaných projektov zameraných na protizáplavové opatrenia • Počet zrealizovaných projektov zameraných na zlepšenie kvality životného prostredia a zvýšenie ochrany krajiny a krajiny tvorby 		<ul style="list-style-type: none"> • projekt 	0	
Dopady	Spokojnosť obyvateľov regiónu s kvalitou života	vlastné zisťovanie		

4.5.2 HYBE

Minulosť a súčasnosť Hýb

Obec leží v Liptovskej kotline na úpäťí Vysokých Tatier v údolí Hybice a Bieleho Váhu. Kráľovské mestečko Hybe vzniklo v 13. storočí vďaka významnej polohe na križovatke obchodných ciest z Liptova do Spiša. Hybania sa okrem tradičného roľníctva venovali aj remeslám a najmä obchodu. Od konca 13. storočia sa tu konal trh. V hospodárskom živote mestečka zohralo svoju významnú úlohu aj baníctvo.

Súčasnú Hybe sú poľnohospodárskou obcou s drobnými prevádzkami miestneho významu (stavebníctvo, čistenie peria, obchod, pohostinstvo a ďalšie). Roľnícke družstvo je prosperujúcim subjektom a Urbárske pozemkové spoločenstvo Hybe je ekonomicky najsilnejším podnikom v obci. Spoločenskú infraštruktúru tvoria základná škola, škôlka, kultúrny dom, dva kostoly (evanjelický a rímsko-katolícky, v ktorom je pochovaný uhorský renesančný básnik Valentín Balassa), Dom Dobroslava Chrobáka, knižnica, pamätný dom a hrob básnika Jakuba Grajchmana, pamätný dom Alojza Štróbla, pamätný dom Alberta Škarvana. Jadro obce je vyhlásené za pamiatkovú zónu. Chrobákov dom je kultúrnym a informačným strediskom obce. Jeho súčasťou je Pamätná izba Dobroslava Chrobáka, expozícia o kultúre a histórii Hýb a hrnčiarska dielňa. Ochotnícke divadlo Jakuba Grajchmana každoročne nacvičí divadelné predstavenie.

Silné športové zázemie obce tvoria miestni športovci združení v TJ Tatran Hybe (futbalový a lyžiarsky oddiel). Získavajú ocenenia v celoslovenskom meradle, najmä v bežeckom lyžovaní. V Hybiach sú veľmi dobré podmienky pre zimné športy, cykloturistiku, pešiu turistiku (Hybická tiesňava, minerálne pramene) a hubárstvo. Nachádza sa tu lyžiarsky vlek, certifikované bežecké lyžiarske trate, ubytovanie v súkromí, dva penzióny. V obci pracuje Dobrovoľný hasičský zbor. V roku 2022 obec usporiadala už 38. ročník Lesného behu lyžiarov o putovný pohár starostu Hybe. V minulosti bola obec známa svetovými pretekmi psích záprahov. Každoročne obec organizuje futbalový turnaj dedinských štvrtí, hrnčiarske kurzy, tematické popoludnia v knižnici, Lyžiarsky pochod hybským chotárom, Lesný beh o pohár starostu obce, Deň detí, Hasičský ples, Deň úcty k starším, MDŽ a Deň učiteľov. V obci funguje bezpečnostný kamerový systém.

Pri evanjelickej cirkvi pôsobí evanjelický cirkevný spevokol a detský spevokol Zvonček. Miestnu školu navštevujú deti z okolitých obcí (Vyšná Boca, Nižná Boca, Kráľova Lehota, Malužiná). Základná škola má dobre vybavenú počítačovú triedu v rámci Inforekú a využíva Internet. Žiaci základnej školy sú úspešní v okresných súťažiach (Pytagoriáda, literárna súťaž), škola usporadúva množstvo podujatí (Deň matiek, Deň rodiny, Deň zeme, Hybský trháč, Literárne Hybe), používa moderné metódy vyučovania, zapája sa do projektov zameraných na informačné technológie a ochranu životného prostredia. V škole pracuje 15 krúžkov (športy, tanec, vedomosti, manuálne zručnosti, internet a multimédiá, rôzne hry, jazyky).

Dnešní Hybania sú hrdí nielen na okolitú prírodu, ale aj na svoju kultúrnu minulosť, na významné osobnosti, ktoré vyšli z Hýb a uplatnili sa v rôznych oblastiach spoločenského i kultúrneho života. Z bohatého zoznamu spomenieme niektorých z nich – spisovateľa Dobroslava Chrobáka a Petera Jaroša, historika a spisovateľa Rudolfa Brtáňa, básnika Júliusa Lenka, herca Ivana Rajniaka, Ondreja Jariabeka, Teodora Piovarča, Slavka Záhradníka, režiséra Ondreja Rajniaka, režisérku ochotníckeho divadla Ruženu Jariabekovú, divadelného teoretika Rudolfa Mrliana, akademického maliara Pavola Michalidesa, architekti Jána Svetlíka, Jozefa Chrobáka, Vladimíra Chrobáka, Jána Mlynára, lekári Rudolfa Rajniaka, Júliusa Brezu, Jána Brezu, publicisti Ondreja a Jozefa Marušiaka, dramaturga a prekladateľa Slavka Marušiaka a mnohí ďalší.

V obci sú dve predajne potravín, obchod s rozličným tovarom, kaderníctvo, pohostinstvo a pošta. Komunikácia samosprávy s občanmi funguje cez webstránku obce, rozhlas, informačné tabule, informačné centrum, facebook a knižnicu. Kultúrny dom je kompletne zrekonštruovaný a je efektívne využívaný v prospech ľudí na organizovanie rôznych podujatí a rozvoj voľnočasových aktivít.

V budúcnosti obec plánuje skvalitniť a rozšíriť infraštruktúru cestovného ruchu, revitalizovať námestie a zeleň v obci, rekonštruovať a modernizovať obecné budovy. Posilniť prepájanie s ostatnými obcami Horného Liptova prostredníctvom cyklotrás a bežeckých tratí. Potrebné je tiež podporiť rozvoj podnikania, či už výhodným prenájmom obecných priestorov, zvýšením povedomia

o kultúre podnikania, ale aj poskytovaním služieb podnikateľom, aby nemuseli všetko vybavovať v meste.

Hybe v roku 2030

V Hybiach sa dobre žije, je tu príjemné a zdravé prostredie, kvalitné bývanie a služby. V centre je malé námestie, v obci sú vybudované chodníky. Miestni podnikatelia poskytujú reštauračné a ubytovacie služby. Na urbárskej pôde pri benzínovej pumpe je postavená koliba, ktorá návštevníkom ponúka tradičné jedlá. Počet obyvateľov obce sa zvýšil, mladí majú vytvorené podmienky, potrebné pre ich návrat do obce. Miestni podnikatelia dodržiavajú pravidlá kultúry podnikania. V základnej škole žiaci a pedagógovia využívajú nové moderné odborné učebne a technológie. Možnosti na kultúrne a športové vyžitie vzrástli. Na okraji obce je zriadený denný stacionár a ekofarma. Domáci aj návštevníci sa do obce radi vracajú.

Stratégia pre dosiahnutie vízie obce

Občania obce a jej predstavitelia sú pripravení naplniť víziu budúcnosti

- sústavnou prácou samosprávy na zlepšovaní kvality života obyvateľov mesta v oblasti služieb a infraštruktúry,
- **vytváraním podmienok pre vznik a udržanie pracovných príležitostí,**
- kladením dôrazu na aktívnu občiansku spoločnosť a spoluprácu,
- zavádzaním moderných technológií do života v obci,
- ako aj šetrným využívaním prírodných zdrojov a aktívnou ochranou hodnôt územia.

Za prioritu je považovaná oblasť pracovných príležitostí.

Členovia pracovnej skupiny Hybe

Pracovná skupina v obci Hybe pracovala v zložení:

- Ing. Karol Pavlíček, starosta obce
- Ing. Branislav Huntoš, predseda Urbárskeho pozemkového spoločenstva
- Ivan Melich, predseda Roľníckeho družstva Hybe
- Mgr. Dana Krajčovičová, pracovníčka Obecného úradu v Hybiach

Návrh SPRO bol prerokovaný a schválený v obecnom zastupiteľstve dňa 4. septembra 2023 (Uznesenie č. 32).

Silné a slabé stránky Hýb

Silné stránky	Slabé stránky
<p><u>1. Základná vybavenosť a služby</u></p> <ul style="list-style-type: none">• Obec je sprístupnená diaľnicou D1• Obec má vlastný zdroj pitnej vody• Posilnená je elektrická sieť• Posilnená je sieť T-mobile, príjem signálu Orange je tiež kvalitný• Obec je sčasti odkanalizovaná• Vybudovaný chodník popri ceste• V obci je zabezpečený odtok dažďovej vody• Evanjelický kostol a. v.• Rímsko-katolícky kostol z 13. storočia• Kultúrny dom (postavený 1959, zrenovovaný 1999)• Dom smútku• Základná škola s Materskou školou• Pošta• Knižnica• Futbalové ihrisko• Multifunkčné ihrisko• Vlek na zjazdové lyžovanie (bežecké a lyžiarske trate sú certifikované)• Bytový dom s 24 BJ• Výstavba IBV „Peňažné“ (55 rodinných domov)• Vybudované parkovacie miesta pred obecným úradom a kultúrnym domom• Obec má typické znaky stredoeurópskych miest• V roku 1265 získali Hybe výsady slobodného kráľovského mesta s možnosťou voliť si richtára a farára• Najväčšie námestie v hornom Liptove (pamiatková zóna)• Zachovaná pôvodná murovaná architektúra• Dom Dobroslava Chrobáka• Požiarna zbrojnica <p><u>2. Zamestnanosť a podmienky pre podnikanie</u></p> <ul style="list-style-type: none">• Relatívne nízke ceny ubytovania v obci• Existuje nevyužitý bytový fond• Obec má výbornú polohu pre rozvoj turizmu, je východiskom do Nízkych a Vysokých Tatier• Ekonomicky najsilnejšia a stabilná organizácia v obci je Urbárske pozemkové spoločenstvo (UPS) a Roľnícke družstvo Hybe <p><u>3. Občianska spoločnosť</u></p>	<p><u>1. Základná vybavenosť a služby</u></p> <ul style="list-style-type: none">• Štátna cesta I/18 je preťažená• Časť kanalizácie nie je napojená na ČOV• Dochádzanie za zdravotnými službami do Liptovského Hrádku a Liptovského Mikuláša• Priamo v obci chýba stredisko opatrovateľskej služby <p><u>2. Zamestnanosť a podmienky pre podnikanie</u></p> <ul style="list-style-type: none">• V obci sú málo rozvinuté kvalitné služby• Chýba reštauračné zariadenie na úrovni, ktoré by mohli využívať náročnejší turisti• Chýbajú podnikatelia v oblasti ubytovania na súkromí <p><u>3. Občianska spoločnosť</u></p>

- Ľudia sú hrdí na svoju minulosť
- V obci sú lídrovské osobnosti aj medzi mladými ľuďmi
- V minulosti v obci pôsobilo kvalitné divadlo so silnými osobnosťami (režiséri), teraz Divadlo J. Grajchmana
- Významní hybskí remeselníci (špičkoví hrnčiari, kachliari, peciari, nábytkári)
- Hrnčiarska dielňa
- Miestne múzeum v Dome Dobroslava Chrobáka
- Životný štýl občanov je založený na roľníckych tradíciách a súdržnosti viacgeneračnej rodiny
- V obci je vytvorené silné športové zázemie, miestni športovci získavajú ocenenia v celoslovenskom meradle (bežecké lyžovanie)
- Skúsenosť s organizovaním medzinárodných športových podujatí
- Evanjelický cirkevný spevokol Zvonček (deti aj dospelí)
- Katolícka mládež je záujmovo podchytená (venuje sa spevu v kostole)
- Miestnu školu navštevujú deti aj z okolitých obcí (Vyšná Boca, Nižná Boca, Kráľova Lehota, Malužiná)
- Škola má dobre vybavenú počítačovú triedu v rámci Infoveku a využíva Internet
- Včelárske aktivity
- História cechov (obuvníci, stolári)
- Paleontologické nálezisko pravekých skamenených organizmov v časti obce Ružiakovie závoz
- V Hybiach je pochovaný maďarský renesančný básnik a lyrik Valentín Balassa
- Z Hýb pochádza množstvo významných osobností: Dobroslav Chrobák, spisovateľ a historik, Jakub Grajchman, básnik, Ľudovít Orpahnides, učiteľ a ovocinár, Belo Klein-Tesnoskalský, spisovateľ, Peter Jaroš, spisovateľ, Rudolf Brtáň, spisovateľ, Július Lenko, spisovateľ, Ivan Rajniak, herec, Ondrej Jariabek, herec, Teodor Piovarči, herec, Pavol Michalides, akademický maliar, Ružena Jariabeková, režisérka ochotníckeho divadla

4. Životné prostredie a využívanie zdrojov

- V obci funguje separovaný zber odpadu a zberný dvor
- Obec sa nachádza v ochrannom pásme národných parkov (TANAP, NAPANT)
- Obec má výbornú polohu pre rozvoj turizmu, je východiskom do Nízkych a Vysokých Tatier
- Do obce je pekný vstup
- Výhľady a pekné miesta na fotografovanie (pohľad na Kriváň od motela neďaleko kríža je jeden z najkrajších v Liptove)
- Pstruhové vody v Hybici a Váhu
- Výskyt chránených živočíšnych druhov (napr. tetrov

- Závislosť v rozhodovaní o finančných investíciách od širokej rodiny, psychická bariéra začať podnikať a neochota riskovať spôsobuje, že ľudia v obci sú málo aktívni (vo vzťahu ku službám v rámci cestovného ruchu)
- Slabo zastúpená je čo do počtu stredná generácia
- Nepriaznivý demografický vývoj (počet novonarodených detí klesá)

4. Životné prostredie a využívanie zdrojov

- Obmedzenia vyplývajúce z ochrany prírody nie sú kompenzované
- Koryto Hybice je znečistené

<p>holniak, orol skalný, rys ostrovid, vydra riečna)</p> <ul style="list-style-type: none"> • Výskyt vzácnych druhov rastlín (ľalia zlatohlavá, soldanelka, orlíček obyčajný, plesnivec alpínsky a poniklec obyčajný) • Hojný výskyt liečivých rastlín a jedlých húb 	
Príležitosti	Ohrozenia
<ul style="list-style-type: none"> • Možnosti nového programového obdobia EÚ, nové výzvy a dotačné programy • Ponuka možností MAS pre obec, podnikateľov a záujmové združenia • Pozitívne legislatívne zmeny • Prístup k verejným informáciám – verejnemu informačnému systému • Aktivovanie mladých vo veciach verejných • Spolupráca subjektov v území 	<ul style="list-style-type: none"> • Nedostatočné obecné finančné zdroje • Politická klíma • Negatívne demografické trendy • Neochota pri vysporiadaní pozemkov • Nezrealizované zámery investorov v obci • Negatívne dôsledky globalizácie

Špecifický cieľ 1	Zlepšiť základnú vybavenosť a služby v obci
Opatrenie 1.1	Podporiť rozvoj bývania
Opatrenie 1.2	Dobudovať dopravnú a technickú infraštruktúru v obci
Opatrenie 1.3	Zvýšiť bezpečnosť a skvalitniť sociálnu a občiansku vybavenosť
Kľúčové potreby Hýb v oblasti základnej vybavenosti a služieb	Požiadavkou doby je úplne odkanalizovaná obec, vybudovaná centrálna zóna, optická sieť. Aby sa zvýšil počet obyvateľov, treba vytvoriť podmienky mladým pre ich návrat do obce – vybudovať bytové podmienky a zabezpečiť základnú občiansku vybavenosť. Je potrebné riešiť sociálnu a zdravotnú starostlivosť o seniorov.
Predpoklady pre úspešnú implementáciu opatrení	Obec má predpoklady dosiahnuť zmeny a zrealizovať vytýčené ciele. Predpokladom rozvoja je dobre vypracovaný nový územný plán, zohľadňujúci požiadavky obyvateľov a návštevníkov obce.
Aktivity pre opatrenia 1.1 – 1.3	Investor/partner

<p>1.1 Podporiť rozvoj bývania</p> <ul style="list-style-type: none"> • Vybudovanie nájomných bytov (24 bytových jednotiek) • Vypracovanie nového územného plánu, zohľadňujúceho aktuálne požiadavky obyvateľov a návštevníkov obce <p>1.2 Výstavba a rekonštrukcia dopravnej infraštruktúry</p> <ul style="list-style-type: none"> • Rekonštrukcia zastávok • Rekonštrukcia, oprava a údržba miestnych komunikácií • Rekonštrukcia a údržba mostov v obci • Vybudovanie prístupových ciest s odvodom dažďovej vody ku sociálnej budove a k bytovým jednotkám • Vybudovanie nabíjacích staníc pre elektromotory a elektrobicykle <p>Budovanie a rekonštrukcia vodovodu, kanalizácie a rozvodných sietí</p> <ul style="list-style-type: none"> • Dobudovať kanalizáciu • Vybudovať optickú sieť pre internet do domácností <p>1.3 Výstavba a modernizácia zariadení sociálnej a občianskej vybavenosti</p> <ul style="list-style-type: none"> • Rekonštrukcia budovy TJ Tatran Hybe • Rekonštrukcia budovy pre lyžiarsky oddiel TJ Tatran Hybe • Zavlažovanie futbalového ihriska • Modernizácia obecnej knižnice • Riešiť sociálnu starostlivosť – zriadenie DSS alebo Denného stacionára pre seniorov • Zriadenie zdravotného strediska • Zriadenie dráhy na tréningy pre hasičov • Rekonštrukcia a revitalizácia námestia • Rekonštrukcia obecného úradu - zateplenie obecného úradu, výmena strechy • Revitalizácia parkov • Ostrovček zelene v Jerichu opatriť lavičkami • Vybudovanie nového plotenia cintorína a postupná rekonštrukcia cintorína • Vybudovanie parkovacích miest pri cintoríne • Úprava za Domom D. Chrobáka, prekrytie za domom pri východe do záhrady, rozšírenie múzea vo vonkajších priestoroch 	<ul style="list-style-type: none"> • Obec • Športovci • TJ Tatran • ZSK • Hasiči • ECAV • RKC • ÚPSVaR • Podnikateľské subjekty • Súkromní investori
<p>Predpokladané finančné zdroje</p>	<p><i>vlastné zdroje obce, dotácia na základe Uznesenia Vlády SR, európske fondy, štátny rozpočet</i></p>

Monitoring a hodnotenie špecifického cieľa 1				
Ukazovateľ		Merná jednotka	Počiatočné hodnoty	Dosiahnuté hodnoty
<ul style="list-style-type: none"> • Počet zrealizovaných projektov podpory rozvoja bývania • Počet zrealizovaných projektov dopravnej a technickej infraštruktúry • Počet zrealizovaných projektov sociálnej a občianskej vybavenosti 		• projekt	0	
Dopady	Spokojnosť obyvateľov regiónu s kvalitou života	vlastné zisťovanie		

Špecifický cieľ 2	Zvýšiť zamestnanosť a zlepšiť podmienky pre podnikanie
Opatrenie 2.1	Vytvoriť podmienky pre zvýšenie zamestnanosti a rozvoj podnikania v obci
Opatrenie 2.2	Posilniť marketing obce a regiónu
Kľúčové potreby Hýb v oblasti práce a podnikania	V obci chýbajú reštauračné a ubytovacie služby, koliba s tradičnými jedlami. Potrebne sú nové pracovné príležitosti pre prílev mladých do obce. Treba zvýšiť kultúru podnikania, aby sa návštevníci do obce radi vracali.
Predpoklady pre úspešnú implementáciu opatrení	Podpora rozvoja podnikania zo strany obce. Množstvo nových podnikateľských zámerov a plánov RD Hybe a UPS Hybe. Potenciál pre rozvoj cestovného ruchu.
Aktivity pre opatrenia 2.1 – 2.2	Investor/partner

2.1

Budovanie infraštruktúry cestovného ruchu v obci

- Na pozemkoch smerom na Kokavu postaviť rekreačné zariadenie s cestným napojením
- Rozšírenie cyklotrás
- Udržiavanie bežeckých tratí – prepojenie s Liptovskom Kokavou, zasnežovanie vleku a bežeckých tratí
- Prepojenie cyklistických trás na spojenie s raftingom na Belej, resp. splavovanie Váhu
- Revitalizácia studničiek, ich zmapovanie s orientačnými návodmi a odpočívadlami pozdĺž cyklistických trás
- Opravy prístupových ciest k bytovacím objektom UPS Hybe Jasenovisko, Uložisko, Krivánka, Zadná
- Rekonštrukcia "Koniarky" Bystrá
- Úprava areálu horárne Bystrá
- Lavice cez Váh
- Oprava cesty Uvrátec Kundrátovo
- Oprava ciest Sihly a Rígel
- Výstavba vyhladkovej veže na Kráľovej

Podpora podnikania v poľnohospodárstve a lesníctve

- Umelá obnova lesa – zalesňovanie, cca 400 ha
- Iné pestovné činnosti - ochrana kultúr, oplotovanie, vyžínanie
- Prekrytie potoka MES Šmitkeň
- Dobudovanie infraštruktúry MES Šmitkeň vrátane opráv oblúkovej haly
- Opravy a rekonštrukcia budov UPS
- Rekonštrukcia starých hospodárskych dvorov Šmitkeň, Brezie, Ondráška
- Celková rekonštrukcia starej sociálnej budovy dvor Šmitkeň
- Rekonštrukcia maštálí, zakúpenie dojacieho automatu
- Vybudovanie prejazdovej váhy
- Obnova strojného parku
- Majetkové vysporiadanie hospodárskych dvorov
- Rekonštrukcia hnojísk a senážnych jám
- Zavedenie digitálnych technológií do výroby
- Zabezpečenie ochrany majetku družstva – kamerový systém
- Opravy a rekonštrukcia poľovníckych zariadení - posedy, krmelce, soliská, lúčky pre zver
- Rozšírenie parkoviska pri Urbárskom dome
- Obnova softvérového vybavenia a výpočtovej techniky UPS Hybe

- Obec/TJ
- UPS Hybe
- RD
- Jednota dôchodcov
- súkromní investori
- podnikateľské subjekty

<ul style="list-style-type: none"> • Plantáž vianočných stromčekov • Opravy a údržba lesných skladov • Nová technológia na Drevospracujúci podnik • Obnova vozového parku UPS Hybe <p>Podpora nových podnikateľských aktivít</p> <ul style="list-style-type: none"> • Vytvoriť priaznivejšie podnikateľské podmienky (výhodný nájom potrebným službám) • Salaš, EKO-farma, obora • Zriadenie reštaurácie, pizérie, penziónov/hotela • Zariadenie pre seniorov, ekofarma • Rekreačné chaty • Posilnenie včelárskych aktivít • Plynofikácia hospodárskeho dvora Šmítkeň + sociálna budova roľníckeho družstva • Kanalizácia hospodárskeho dvora Šmítkeň napojená na ČOV, sociálna budova • Vybudovanie pevného senážneho žlabu na dvore Šmítkeň <p>2.2</p> <p>Budovanie informačno-náučných turistických a cyklistických trás</p> <ul style="list-style-type: none"> • Sprístupnenie jaskýň vo Vachtarovej • Sprístupnenie Hybickej tiesňavy, náučný chodník, napojenie na lesnú cestu a prepojenie s Východnou • Budovanie informačných tabúľ UPS Hybe 	<ul style="list-style-type: none"> • Obec/TJ • UPS Hybe • RD • Jednota dôchodcov • súkromní investori • podnikateľské subjekty 		
<p>Predpokladané finančné zdroje</p>	<p><i>vlastné zdroje investorov a obce, európske fondy</i></p>		
<p>Monitoring a hodnotenie špecifického cieľa 2</p>			
<p>Ukazovateľ</p> <ul style="list-style-type: none"> • Počet zrealizovaných projektov infraštruktúry cestovného ruchu • Počet zrealizovaných projektov v poľnohospodárstve a lesníctve • Počet zrealizovaných podnikateľských projektov • Počet zrealizovaných projektov posilňujúcich marketing obce 	<p>Merná jednotka</p> <ul style="list-style-type: none"> • projekt 	<p>Počiatkové hodnoty</p> <p>0</p>	<p>Dosiahnuté hodnoty</p>
<p>Dopady</p>	<p>Spokojnosť obyvateľov regiónu s kvalitou života</p>		<p>vlastné zisťovanie</p>

Špecifický cieľ 3	Podporiť rozvoj občianskej spoločnosti
Opatrenie 3.1	Zlepšiť kvalitu spoločenského života v obci a podporovať aktivity pre využitie voľného času
Opatrenie 3.2	Zlepšiť znalosť územia a posilniť pocit hrdosti na obec/región
Opatrenie 3.3	Podporiť spoluprácu na všetkých úrovniach v obci aj mimo nej
Opatrenie 3.4	Zlepšiť medziľudské vzťahy
Kľúčové potreby Hýb v oblasti občianskej spoločnosti	Zlepšiť podmienky voľnočasových a športových aktivít, viac športovísk a možností na kultúrne vyžitie.
Predpoklady pre úspešnú implementáciu opatrení	Dobrá spolupráca spolkov a obce, široká paleta podujatí. Zrekonštruovaný kultúrny dom je príležitosťou na podporu kultúrnych a spoločenských aktivít. Udržiavanie tradícií a hrdosti.
Aktivity pre opatrenia 3.1 – 3.4	Investor/partner
3.1 Podpora organizovania kultúrnych, športových a iných podujatí <ul style="list-style-type: none"> • Postaviť na námestí hybský orloj • Pravidelné podujatia v obci: Lesný beh o pohár starostu, jarmočný deň, hrnčiarske kurzy, „Polárny“ lyžiarsky pochod hybským chotárom, futbalový turnaj dedinských štvrtí, hasičský ples, školský ples, tematické popoludnia v knižnici, Deň úcty k starším, MDŽ, Deň učiteľov, výstavy fotografií a obrazov • Organizovanie vianočných trhov Podpora fungovania spoločenských organizácií na úrovni obce <ul style="list-style-type: none"> • Regionálne mládežnícke centrum pre rozvoj kreativity mládeže 3.2 Regionálna výchova a vzdelávanie <ul style="list-style-type: none"> • Vydanie monografie o Hybiach • Vydať slovník/encyklopédiu rečí a zvyklostí • Vydanie knihy Dejiny a súčasnosť UPS Hybe a DVD štyri ročné obdobia 	<ul style="list-style-type: none"> • Obec/vytvorené partnerstvá • TJ Tatran • DHZ • UPS Hybe • ECAV • súkromní investori • podnikateľské subjekty
Predpokladané finančné zdroje	obec, európske fondy, Komunitná nadácia Liptov, sponzori

Monitoring a hodnotenie špecifického cieľa 3				
Ukazovateľ		Merná jednotka	Počiatkové hodnoty	Dosiahnuté hodnoty
<ul style="list-style-type: none"> • Počet podporených spoločenských organizácií z verejných zdrojov • Celková výška verejných výdavkov vynaložených na podporu spoločenských organizácií • Počet zrealizovaných projektov kultúrnych, športových a spoločenských podujatí • Počet zrealizovaných projektov regionálnej výchovy a vzdelávania 		<ul style="list-style-type: none"> • organizácia • tis. € • projekt 	0	
Dopady	Spokojnosť obyvateľov regiónu s kvalitou života	vlastné zisťovanie		

Špecifický cieľ 4	Podporiť ochranu životného prostredia a udržateľné využívanie zdrojov
Opatrenie 4.1	Zvýšiť mieru zhodnocovania odpadov a likvidácie čiernych skládok
Opatrenie 4.2	Znížiť riziko negatívnych dôsledkov prírodných katastrof a katastrofických udalostí
Opatrenie 4.3	Zavedenie postupov pre zvýšenie ochrany krajiny a krajiny tvorby
Kľúčové potreby Hýb v oblasti životného prostredia	Protipovodňové a protierózne opatrenia. Znižovanie energetickej náročnosti budov, zvýšená potreba starostlivosti o zeleň.
Predpoklady pre úspešnú implementáciu opatrení	Účinná spolupráca s partnermi obrábajúcimi pôdu. Podpora smart technológií a digitalizácie.
Aktivity pre opatrenia 4.1 – 4.3	Investor/partner
4.2 Posilnenie vodozádržnej funkcie tokov, výstavba protizáplavových zariadení a protipožiarnej nádrží <ul style="list-style-type: none"> • Protipovodňové opatrenia na úvrati obrábaných poľnohospodárskych pozemkov Pod Kráľovou, Pod Zjertom, v Hlbokej ceste, Pod Brezím, Za Hôrkou • Zachytenie zeminy v období dažďov (protierózne opatrenia - Kráľová, Vyšné Hony) 4.3 Zníženie energetickej náročnosti budov, inovačné prístupy, udržateľnosť <ul style="list-style-type: none"> • Zateplenie obecného úradu a výmena strechy • Zriadenie FVE na objekte ZŠ s MŠ Vypracovanie a implementácia stratégií šetrného prístupu k životnému prostrediu <ul style="list-style-type: none"> • Solárne panely – Úložisko, Vachtárová, Hlboký Jarok, Zadná, Bystrá, Jasenovisko Starostlivosť o vodné toky a vodné prvky <ul style="list-style-type: none"> • Vyčistenie a starostlivosť o potok Hybica Výchova k udržateľnému využívaniu miestnych zdrojov a starostlivosti o krajinu <ul style="list-style-type: none"> • Vyčistenie a rekultivácia pasienkov – biele plochy • Obnova obecných studní Starostlivosť o zeleň v intravilánoch obcí <ul style="list-style-type: none"> • Revitalizácia námestia 	<ul style="list-style-type: none"> • Obec • RD Hybe • UPS Hybe • TJ Tatran Hybe • súkromní investori • podnikateľské subjekty
Predpokladané finančné zdroje	<i>štátny rozpočet, európske fondy, súkromné zdroje, rozpočet obce</i>

Monitoring a hodnotenie špecifického cieľa 4				
Ukazovateľ		Merná jednotka	Počiatkové hodnoty	Dosiahnuté hodnoty
<ul style="list-style-type: none"> Počet zrealizovaných projektov zameraných na protizáplavové a protipožiarne opatrenia Počet zrealizovaných projektov zavádzajúcich postupy pre zvýšenie ochrany krajiny a krajiny tvorby 		<ul style="list-style-type: none"> projekt 	0	
Dopady	Spokojnosť obyvateľov regiónu s kvalitou života	vlastné zisťovanie		

4.5.3 JAKUBOVANY

Minulosť a súčasnosť Jakobovian

Územie dnešnej obce bolo v minulosti tvorené osadami Javor, Hôra a Jakobovany. Najstaršia písomná zmienka o Jakobovianoch je z roku 1352 v rámci majetkového sporu medzi potomkami Bohumíra a Detricha, Javor sa však spomína už v roku 1286. Obec mala v 16. storočí vlastné pečatidlo. Názov obce je odvodený od jej patróna - Jakuba. Nad obcou Jakobovany je Jakobovianske hradisko, v odbornej literatúre nazývané Vysoký Hrádok, pochádzajúce z obdobia mladšieho halštatu, t.j. rokov okolo 600 až 500 pred našim letopočtom. Toto hradisko bolo pravdepodobne na trase severnej cesty, ktorá spájala Spiš s Oravou. Posledný prieskum lokality bol vykonaný v roku 2012 a nálezisko čaká na vykonanie celkového archeologického výskumu.

Obyvatelia sú hrdí na svojich rodákov: známych módnych návrhárov Beátu Rajsú a Martina Hrču (najtalentovanejší módny návrhár roka na súťaži Brilliance Fashion Talent 2008), trojnásobného majstra sveta v kick-boxe Mariána Kulizáka, spisovateľku Janu Bodnárovú, sólistku divadla Jonáša Záborského v Prešove Emíliu Jurčíkovú a na vysokoškolského profesora doc. Ing. Stanislava Žiarana, CSc., pôsobiaceho na STU Bratislava, odborníka v odbore aplikovaná mechanika.

Obec Jakobovany sa nachádza v krásnej scenérii Národného parku Západné Tatry pod majestátnym vrcholom Baranca (2184 m. n. m.), neďalekými vrchmi Roháčov – Pachoľa, Baníkov, Tri kopy, Plačlivô a Magury - Jakubiná. Jakobovany ležia v nadmorskej výške 750 m. n. m. Jakobovany majú vlastnú drevenú turistickú známku.

V Jakobovianoch sa dá ubytovať a denne stravovať v reštaurácii Penziónu Studená, ale aj v súkromí, posediť pri vatre, navštíviť starú časť obce s pôvodnou ľudovou architektúrou dreveničiek, obdivovať vyrezávaný drevený oltár v evanjelickom kostole, ľudové remeselnícke výrobky - zvonce, vybíjané remenčeky, opasky, kapsy. Obec je bohatá minerálnymi prameňmi, nenáročnými cieľmi vychádzok sú Studená dolina, vodopády, v zime lyžiarsky areál Bane, bežecké lyžiarske trate, plocha po zrušenom letisku s možnosťou korčuľovania, cyklistické trasy a náučné turistické chodníky. Pre náročnejších je to hrebeňovka masívom Baranca až do Žiarskej doliny alebo do Jamnickej doliny a na Roháče. Dominantný Baranec poskytuje jeden z najkrajších výhľadov na Západné a Nízke Tatry, na Liptovskú kotlinu a časť Oravy. Fascinujúce zábery z okolia Jakobovian sú vo filme Tomáša Hulíka *Divočina zamrznutá v čase* ocenenom množstvom medzinárodných uznaní. Možno v ňom vidieť jakubovianske vlky a medvede a baču Imra, ktorý hovorí o spoložití s nimi pri chove oviec na salaši. Ako i dokument o kamzíkoch a svištoch, ktorý natočil Pavel Ballo, v ktorom je rozhovor s bačom Matejom Blcháčom.

Jakobovany žijú bohatým spolkovým a športovým životom: občianske združenie Klokôtko sa stará o krásu a poriadok v obci, aktívny je Červený kríž (členky chodia pravidelne darovať krv, usporadúvajú rôzne akcie pre dôchodcov a kultúrne podujatia, starajú sa o zeleň na verejných priestranstvách v obci, organizujú poznávacie zájazdy), Dobrovoľný hasičský zbor, Športový klub Jakobovany, Turistický oddiel, Poľovnícke združenie Baranec. Každoročne sa usporadúva Výstup na Baranec, podujatie Mesiac úcty k starším, MDD – zábava v prírode, tanečná zábava pod šírým nebom, rôzne zábavné hry pre deti aj dospelých, Detský karneval v materskej škole, každoročný ples (organizátorom je miestny spolok Červeného kríža) a na koniec Fašiangov Bursa (organizátormi sú spoločenské organizácie Červený Kríž, Hasiči, Klub turistov, obec). Na záver roka obec organizuje Silvestrovskú veselicu a novoročný ohňostroj na námestí.

Športový areál obce umožňuje športovať na trávnom povrchu ihriska alebo na všesportovom ihrisku s umelým trávnikom. V obci je free ride areál (organizujú ho nadšenci z radov mládežníkov) a dve detské ihriská. Súčasťou športového areálu je aj penzión Studená, poskytujúci ubytovanie a stravovanie. Po celý rok je v priestoroch kultúrneho domu k dispozícii cvičná lezecká stena, bedminton, volejbal, stolný tenis a posilňovňa, v obecnom parku detské ihrisko. V obci sa každoročne organizuje Výstup na Baranec (tradične v auguste) a cyklopreteky na horských bicykloch Tour de Filištín, ktoré sú súčasťou MTB série Liptova, známej pod názvom *Cvyklopohár* (9. ročník v roku 2022). Materská škola bola v roku 2021 zrekonštruovaná a má dve triedy s kapacitou spolu 40 detí. Je spádovou MŠ pre obce Jakobovany, Liptovský Ondrej, Beňadiková, Jamník a Konská. Základná

organizácia Červený kríž organizuje pre svojich členov kurzy prvej pomoci. Je to v obci veľmi aktívna organizácia. V obci je evanjelická modlitebňa, zrekonštruovaný kultúrny dom a fungujúca knižnica. Súčasťou občianskej vybavenosti sú: cintorín, dom smútku a potraviny COOP Jednota. Bezpečnosť v obci zabezpečuje štátna polícia a dobrovoľný hasičský zbor. Internetizácia: v obci je slabé pokrytie rýchlym internetom. Televízny signál je len cez satelitné zariadenia.

Obec nemá územný plán, riadi sa ÚP VÚC. Plánuje využívať starý lyžiarsky vleč, dobudovať vodnú nádrž (v zime na zasnežovanie, v lete ako prevencia v prípade vzniku požiarov). Lokalita „Studená“ je chatovou oblasťou, kde je potrebné zrekonštruovať komunikáciu. Obec chce naštartovať činnosť Penziónu na ihrisku (v majetku obce, tohto času v prenájme). Negatívom v obci je problém so stavebnými parcelami, ktoré patria do územia ohrozeného zosuvmi. Lokality vhodné na výstavbu majú nevysporiadané vlastnícke vzťahy. Je nevyhnutná komasácia celého katastra obce. Potrebu vyregulovania časti miestneho potoka brzdia financie a to, že existujúce hradenie je vo vlastníctve Vodohospodárskeho podniku, š.p.

Jakubovany spolu so susednými obcami v podhorí Západných Tatier tvoria Mikroregión Baranec.

Jakubovany v roku 2030

V Jakubovanoch sa dobre žije nielen pre krásne a zdravé prostredie na úpäť hôr, ale aj vďaka bohatému kultúrnemu, športovému a spoločenskému životu. Obec si zachováva tradície otcov a je pohostinná voči návštevníkom, ktorí sa sem radi vracajú. Jakubovany sú aktívne aj v medzinárodných projektoch a s partnermi z okolitých krajín usporadúvajú zaujímavé a podnetné podujatia. V obci je 42 chalúp a v okolí obce viac ako 80 chat, kde prichádzajú nielen ich vlastníci, ale i cudzí rekreanti, práve z dôvodu krásneho a tichého prostredia lúk a lesov. Časť katastra tvorí chránené vtáčie územie NATURA 2000.

Stratégia pre dosiahnutie vízie obce

Občania obce a jej predstavitelia sú pripravení naplniť víziu budúcnosti

- sústavnou prácou samosprávy na zlepšovaní kvality života obyvateľov obce v oblasti služieb a infraštruktúry,
- **vytváraním podmienok pre vznik a udržanie pracovných príležitostí,**
- kladením dôrazu na aktívnu občiansku spoločnosť a spoluprácu,
- zavádzaním moderných technológií do života v obci,
- ako aj šetrným využívaním prírodných zdrojov a aktívnou ochranou hodnôt územia.

Za prioritu je považovaná oblasť pracovných príležitostí.

Členovia pracovnej skupiny Jakubovany

- Ing. Milan Zuzaniak, starosta,
- Milan Porubän, zástupca Pozemkového spoločenstva Jakubovany

Návrh SPRO bol prerokovaný a schválený v obecnom zastupiteľstve dňa 25. 08. 2023 (Uznesenie č. 2- 03/08/2023).

SWOT analýza Jakubovian

Silné stránky	Slabé stránky
<ul style="list-style-type: none"> • Pekné prírodné prostredie • Výhodná poloha obce - blízkosť mestských aglomerácií, významných stredísk CR • Existencia prírodných atraktivít – vodopády • Pásma ochrany prírody, Chránené vtáčie územie NATURA 2000 (hlucháň) • Dobré možnosti na turistiku - zimnú aj letnú • Turistický chodník na Baranec, cyklochodníky • Vybudovaná základná infraštruktúra (hlavné kanalizačné trasy) • Kanalizácia napojená na ČOV Liptovský Ondrej • Dobré dopravné spojenie - blízkosť diaľnice D1 • Existencia veľkých aj malých poľnohospodárskych subjektov (Agria, 2 SHR) • Obecné nehnuteľnosti, ktoré sú prenajímané - príjem obce (penzión na ihrisku) • Potenciál vybudovania novej radovej zástavby – nízkometrážneho ubytovania „radovky“ – menšie bývanie pre seniorov (ich veľké domy sa uvoľnia pre mladé rodiny s deťmi) • Existencia podnikateľských a rekreačných objektov (120 chát v katastri) • Lyžiarske stredisko s vlekom a chatou • Športový areál s tribúnou, penziónom, s prírodným trávnikom aj s umelým trávnikom • Aktívna cezhraničná spolupráca v rámci mikroregionálneho združenia Baranec (Gmina Poronin) • Dobrá skúsenosť spolupráce s chatármi, časť komunikácií opravili združením prostriedkov • Spevnená plocha po bývalom malom letisku • Fungujúce športové kluby (turisti, cyklisti, futbalisti) 	<ul style="list-style-type: none"> • Obec nemá územný plán, riadi sa ÚP ŽSK • ÚPD je výrazne obmedzovaná ochrannými pásmami, v ktorých sa obec nachádza – pásma ochrany prírody a vtáčie územia – obmedzenia vo výstavbe a v celkovom rozvoji • Nedostatok miestnych pracovných príležitostí • Nedostatok kultúrneho a športového vyžitia (potenciál nevyužitý, chýba organizátor, ľudia odchádzajú za kultúrou do mesta) • Nedostatočná sociálna infraštruktúra a sieť služieb • Slabá propagácia obce smerom navonok • Nevyužitý prírodný potenciál pre aktivity CR • Nedostatok finančných zdrojov na investičné projekty • Nedoriešené vlastnícke vzťahy pre väčšie investičné zámery • Zastarané a poruchové rozvody vodovodnej siete • Málo podnikateľských aktivít realizovaných priamo na území obce • Stravovacie a ubytovacie zariadenia sú využívané len sezónne, čo je nedostatočné – pre prevádzkovateľov likvidačné • Zlý stav komunikácií, nevysporiadané pozemky pod komunikáciami • Zosuvné územie a obmedzené plochy na výstavbu rodinných domov • Podmáčaná pôda na stavebných parcelách je ohrozená zosuvmi • Chýbajúce stavebné plochy pre výstavbu nájomných bytov • Využívanie potoka na výrobu elektrickej energie pre potreby obce • Starnúce obyvateľstvo s minimom mladých rodín • Nevysporiadané pozemky na výstavbu RD a podnikateľských objektov • Prevádzkovanie materskej školy dlhodobo vykazuje stratu, spojenie so susednou obcou by bolo rentabilnejšie, chýba vôľa k tomuto kroku • Chýba telocvičňa - telocvičňa v MŠ sa nedá využívať na loptové športy • Znehodnocovanie športových ihrísk a areálu mládežou • Futbalový klub zaznamenáva výrazný pokles hráčov, menší záujem o šport • Chýba kamerový systém na ochranu majetku obce

<ul style="list-style-type: none"> • Obec je súčasťou LEADER územia (MAS Horný Liptov) • Červený kríž predstavuje aktívnu zložku spoločenského života (organizovanie osvet) • Seniori sa aktivizujú, majú záujem o vytvorenie Jednoty dôchodcov • K dispozícii kultúrny dom pre 150 návštevníkov • K dispozícii areál parku s krytou tribúnou • Materská škola s dostatočnou kapacitou, ktorú poskytuje aj pri iné obce • Strava je pre občanov a seniorov zabezpečovaná z Agrie alebo z LM • Existencia malej obecnej kompostárne 	<p>a občanov</p> <ul style="list-style-type: none"> • Nedostatočné pokrytie vysokorychlostným internetom (k dispozícii je len pomalý internet) • Televízny príjem je len cez satelitné zariadenia • Chýba zberný dvor pre zvýšenie separácie odpadov (najmä pre chatárov, chalupárov)
Príležitosti	Ohrozenia
<p>Príliv a stabilizácia obyvateľstva v obci - trvale bývajúceho</p> <p>Výstavba nových rodinných domov, prípadne rekonštrukcia pôvodných stavieb na bývanie</p> <p>Zachovanie histórie obce, kultúrnych tradícií a kultúrneho dedičstva</p> <p>Rozvoj služieb na úrovni malého a stredného podnikania</p> <p>Rozvoj služieb súvisiacich s aktivitami v oblasti CR /ubytovanie, stravovanie, požičovne šport. potrieb, relaxačné služby/</p> <p>Zvýšenie návštevnosti územia zlepšením marketingu, zriadenie informačného centra</p> <p>Zvýšenie ekonomickej sebestačnosti obce</p> <p>Stabilizácia, prípadne zníženie nezamestnanosti</p> <p>Skvalitnenie života obyvateľov obce</p> <p>Skvalitnenie sociálnych služieb pre vlastných obyvateľov</p> <p>Rozvoj poľnohospodárstva a agroturistiky</p> <p>Dobudovanie športovo rekreačného strediska Bane – Vrchlazy</p> <p>Po zrealizovaní archeologického výskumu na Vysokom Hrádku možnosť vybudovania turistickej trasy a archeoskanzenu</p> <p>Spolupráca v rámci Euroregiónu Tatry – potenciálny partner</p>	<p>Zníženie kvality života ľudí v obci</p> <p>Odliv a starnutie obyvateľstva</p> <p>Zánik tradícií a miestnej kultúry</p> <p>Stagnácia rozvoja a nedostatočné uvedomenie si hodnôt, ktorými obyvateľia disponujú a nevyužívajú ich pre svoju existenciu.</p> <p>Nepripravenosť územia pre rozvojové aktivity</p> <p>Znemožnenie realizácie projektov v nadväznosti na nevysporiadané vlastnícke vzťahy</p> <p>Nedostatok finančných prostriedkov pre rozvoj a realizáciu investičných projektov</p> <p>Nedostatočná spolupráca samospráv a podnikateľských subjektov v oblasti CR</p> <p>Zlá propagácia obce navonok</p> <p>Neochota obyvateľov vytvárať malé prevádzky služieb, ubytovanie na súkromí, požičovne, a tak sa zamestnať</p> <p>Zlá spolupráca podnikateľských subjektov v obci so samosprávou</p> <p>Neriešená dopravná situácia - nevyhovujúci stav komunikácií, zlé dopravné a autobusové spojenie do miest</p> <p>Občania nemajú záujem o rozvoj cestovného ruchu, chcú mať pokoj v obci, bez pohybu cudzích osôb a motorových vozidiel</p> <p>Chatári a chalupári nemajú záujem o zvýšený pohyb nových návštevníkov</p>

Špecifický cieľ 1	Zlepšiť základnú vybavenosť a služby v obci
Opatrenie 1.1	Podporiť rozvoj bývania
Opatrenie 1.2	Dobudovať dopravnú a technickú infraštruktúru v obci
Opatrenie 1.3	Zvýšiť bezpečnosť a skvalitniť sociálnu a občiansku vybavenosť
Kľúčové potreby Jakubovian v oblasti základnej vybavenosti a služieb	Nová ÚPD je rozpracovaná pred zapracovaním legislatívnych zmien a schvaľovaním, výrazne ju obmedzujú ochranné pásma, v ktorých sa obec nachádza. Podmáčaná pôda na stavebných parcelách je ohrozovaná zosuvmi. Je potrebná komasácia, vyporiadanie pozemkov. Športový areál je znehodnocovaný, MŠ potrebuje rekonštrukciu, je v strate (slúži aj ostatným obciam v doline).
Predpoklady pre úspešnú implementáciu opatrení	Schválenie novej ÚPD. Vzájomná spolupráca susediacich obcí, koordinácia potrieb s Liptovským Ondrejom. Zvýšiť záujem ľudí o veci verejné, udržiavať a rozvíjať dobrú spoločenskú atmosféru v obci a spolupracujúce prostredie.

1.1

Príprava územia pre IBV a výstavbu BD

- Spracovanie novej ÚPD (dodatok)
- Príprava pozemkov, infraštruktúry na vznik novej zástavby
- Podpora vytvárania 2 zón IBV, územné rozhodnutie pre miestnu komunikáciu
- Podpora zámerov budovania 2 bytových domov na pozemkoch vo vlastníctve obce
- Podpora realizovania prístavieb a nadstavieb rodinných domov

Zavedenie inžinierskych sietí do nových stavebných obvodov

- Dobudovanie vodovodnej siete do miest novej zástavby IBV
- Rozširovanie kanalizačnej siete do miest novej zástavby IBV
- Inžinierske siete a verejné osvetlenie v novej zástavbe IBV

Výstavba BD

- Výstavba nájomných bytov a budovanie bytových domov
- Podpora a rozvoj nájomného bývania (asanáciou bývalej ZŠ vo vlastníctve obce sa uvoľnia pozemky na IBV, ktorá môže slúžiť pre nájomné bývanie alebo prenájom priestorov na podnikanie
- Výstavba novej radovej zástavby – nízkometrážneho ubytovania „radovky“ – menšie bývanie pre seniorov (namiesto bývalej ZŠ) vrátane výstavby priestorov potrebných pre obec

1.2

Výstavba a rekonštrukcia dopravnej infraštruktúry

- Rekonštrukcia, oprava, údržba, budovanie a vyznačenie miestnych komunikácií
- Rekonštrukcia a obnova mostov (potoky Trnovec, Klokôtko), spevnenie brehov
- Budovanie a rekonštrukcia chodníkov
- Zrekonštruovanie a vybudovanie námestia a priestorov v ústredí obce
- Vypracovanie koncepcie rozvoja oddychových zón obce
- Zveľadenie, dobudovanie oddychových zón a lokalít
- Vybudovanie prechodov pre chodcov na zvýšenie bezpečnosti chodcov
- Rozšírenie a vybudovanie nových verejných parkovacích miest - v spolupráci s urbárom (30 parkovacích miest)
- Rekonštrukcia a dostavba chodníkov do miestnych častí (150m)
- Zabezpečenie letiskovej plochy (protihlukové, bezpečnostné)
- Vypracovanie pasportizácie miestnych komunikácií
- Projektová príprava a realizácia cyklistických trás
- Vybudovanie nabíjacej stanice na elektrobicykle

Budovanie a rekonštrukcia vodovodu, kanalizácie a rozvodných sietí

- Rekonštrukcia vodovodnej siete
- Zvýšiť napojenosť obyvateľov na verejnú kanalizačnú sieť
- Modernizácia a oprava plynových potrubí
- Rekonštrukcia, modernizácia a rozšírenie verejného osvetlenia a miestneho rozhlasu
- Zabezpečenie kamerového systému

1.3

Budovanie IKT sietí, inteligentné fungovanie zariadení, zvyšovanie bezpečnosti, ochrany a prevencie, zlepšenie technického stavu a vybavenia DHZ

- Rekonštrukcia a modernizácia Hasičskej zbrojnice
- Podpora dobrovoľného hasičského zboru, vytváranie podmienok pre plnenie úloh pri mimoriadnych udalostiach, zapájanie potenciálnych pokračovateľov (deti a mládež)
- Zavedenie optických káblov a sietí
- Rozšírenie služieb a siete rýchleho internetového pripojenia a televízie
- Zabezpečenie kamerového systému

- Obec
- LVS
- SPP
- Urbár
- DHZ
- SSE
- SVP, š.p.,
povodie Váhu
- Súkromný
sektor
- Agria
- Pozemkové
spoločenstvo

<p>Výstavba a modernizácia zariadení sociálnej a občianskej vybavenosti</p> <ul style="list-style-type: none"> • Úprava priestorov pre denný stacionár seniorov (MŠ alebo KD) • Revitalizácia jestvujúceho objektu materskej školy – rekonštrukcia vnútorných priestorov, sociálne zariadenia, bezbariérovosť, vonkajšie detské ihrisko • Nadstavba budovy materskej školy pre potreby miestnych spolkov (jedno podlažie) • Rekonštrukcia a modernizácia sociálnych zariadení v budove OÚ a KD • Rekonštrukcia a modernizácia športového areálu, športových zariadení a ihrísk (detské, multifunkčné) • Rekonštrukcia a modernizácia areálu vleku a zasnežovania zjazdovky, lyžiarske bežecké trasy, nákup potrebnej techniky • Výstavba viacúčelovej haly • Výstavba ihriska pre ľadovú plochu • Úprava obecného parku s možnosťou využitia pre všetky vekové kategórie • Rekonštrukcia a modernizácia domu smútku (chladiace zariadenie, sociálne zariadenia) a súvisiacej terasy (zastrešenie) • Rekonštrukcia oplotenia miestneho parku • Rekonštrukcia a modernizácia cintorína a úpravy plôch obecných historických cintorínov (Hôra, Kopanička, Kopanica) • Rekonštrukcia a modernizácia interiéru kultúrneho domu, obecných priestorov a objektov slúžiacich na usporadúvanie miestnych kultúrnych podujatí • Revitalizácia námestia a úprava plôch pri kultúrnom dome • Rekonštrukcia a opravy objektov v majetku obce <p>Zabezpečenie sociálnej a zdravotnej starostlivosti</p> <ul style="list-style-type: none"> • Podpora organizácií poskytujúcich zdravotnú a opatrovateľskú službu - rozvoz stravy, nákupy, ťažšie prípady v spolupráci s charitou (10.000€/rok) • Vypracovanie stratégie rozvoja materskej školy • Aktualizácia komunitného plánu poskytovania sociálnych služieb • Podpora zdravotníckej osvetu a zdravého životného štýlu (prevencia, duševné zdravie, zdravotnícka starostlivosť a návyky u detí a pod.) <p>Zlepšenie kvality a ponuky poskytovaných služieb</p> <ul style="list-style-type: none"> • Podpora aktivít ďalšieho vzdelávania mládeže a dospelých • Podpora programu pre motiváciu učiteľov na ďalšie vzdelávanie a samovzdelávanie • Zlepšenie podmienok na preventívnu výchovu a vzdelávanie detí aj v oblastiach drogovej závislosti, požiarnej ochrany, civilnej ochrany 	<ul style="list-style-type: none"> • Obec • Katolícka charita • TJ
<p>Predpokladané finančné zdroje</p>	<p><i>vlastné zdroje obce, dotácia na základe Uznesenia Vlády SR, európske fondy, štátny rozpočet</i></p>

Monitoring a hodnotenie špecifického cieľa 1				
Ukazovateľ		Merná jednotka	Počiatkové hodnoty	Dosiahnuté hodnoty
<ul style="list-style-type: none"> • Počet zrealizovaných projektov zameraných na rozvoj bývania • Počet zrealizovaných projektov dopravnej a technickej infraštruktúry • Počet zrealizovaných projektov sociálnej a občianskej vybavenosti / sociálnej a zdravotnej starostlivosti • Počet zrealizovaných projektov IKT, bezpečnosti, ochrany a vybavenia DHZ • Počet zrealizovaných projektov zlepšujúcich kvalitu a ponuku poskytovaných služieb 		• projekt	0	
Dopady	Spokojnosť obyvateľov regiónu s kvalitou života	vlastné zisťovanie		

Špecifický cieľ 2	Zvýšiť zamestnanosť a zlepšiť podmienky pre podnikanie
Opatrenie 2.1	Vytvoriť podmienky pre zvýšenie zamestnanosti a rozvoj podnikania v obci
Opatrenie 2.2	Posilniť marketing obce a regiónu
Kľúčové potreby Jakubovian v oblasti práce a podnikania	Obnoviť starý lyžiarsky vlek, vybudovať viacúčelovú nádrž (zasnežovanie/protipožiarna), zrekonštruovať komunikáciu do Studenej doliny, rozbehnúť fungovanie penziónu na ihrisku, budovanie náučných a turistických chodníkov
Predpoklady pre úspešnú implementáciu opatrení	Účinná spolupráca obcí, firiem a drobných podnikateľov v obciach mikroregiónu. Zapájať ľudí do aktivít, zlepšovať medziľudské vzťahy.

2.1

Zriadenie obecných podnikov

- Podpora vzniku a pôsobenia podnikateľského združenia v obci - Združený obecný podnik služieb v rámci mikroregiónu Baranec, špecializácia obcí na jednotlivé služby: údržba komunikácií, odpad, kosenie a pod.
- Vybavenie obecného podniku technikou

Podpora nových podnikateľských aktivít

- Podpora vzniku a pôsobenia podnikateľského združenia v obci
- Sprístupňovanie a skvalitnenie informačného toku medzi verejným, samosprávnym a podnikateľským sektorom
- Vypracovanie koncepcie tvorby verejno-súkromných partnerstiev
- Podpora priemyselných zón v súlade s plánom rozvoja obce
- Podpora malopodnikateľského sektora, inštitúcií, občianskych združení v oblasti poskytovania služieb v cestovnom ruchu (legislatívne poradenstvo, pomoc pri vyjednávaní s majiteľmi budov, sprostredkovanie dohôd)
- Podpora zámerov občanov obce v službách pre cestovný ruch
- Podpora rozvoja malopodnikateľského sektora s dôrazom na služby menej ekonomicky atraktívne vzhľadom na malý počet obyvateľov (kaderníctvo, reštaurácia, poskytovanie výhodných podmienok - nájom)
- Spolupráca s obcou Jamník a Agria, a.s., pri využívaní spevnenej plochy bývalého malého letiska

Budovanie infraštruktúry cestovného ruchu v obciach

- Vypracovanie koncepcie rozvoja cestovného ruchu v obci a blízkom okolí
- Projektová príprava a realizácia cyklistických trás (13.000€/rok)
- Rekonštrukcia a modernizácia športových zariadení, areálu vleku a zasnežovania zjazdovky
- Výstavba ihriska pre ľadovú plochu – obecný park
- Vybudovanie a rozšírenie trate pre bežecké lyžovanie, prepojenie so susednou obcou Jamník, vybudovanie osvetlenia
- Zabezpečenie vjazdu do doliny
- Zriadenie obecného informačného centra na internete – „Turistickej elektronickej informačnej kancelárie“
- Prevádzkovanie existujúcich a osadenie nových informačných máp obce a blízkeho okolia s vyznačením objektov cestovného ruchu a pamätihodností
- Umiestnenie komplexnej turistickej ponuky na web stránke obce Jakubovany
- Vyhotovenie elektronickeho dokumentu o možnostiach cestovného ruchu v obci a v blízkom okolí
- Tvorba propagačných materiálov o ponuke cestovného ruchu
- Areál v Kopaničke vhodný pre spoločenské akcie v prírode a individuálne posedenia (prístrešok, značenie)
- Spolupráca s majiteľmi objektov chát a chalúp pre podporu cestovného ruchu
- Spolupráca s Pozemkovým spoločenstvom Jakubovany, riešenie verejných plôch, odkrývajúce históriu obce - archeologické nálezisko Vysoký Hrádok
- Oživenie oblasti „Vysoký Hrádok“ – archeologické nálezisko, lokalita s pozostatkami pôvodného Hradiska – vybudovanie náučného chodníka, turistickej trasy a archeoskanzenu

2.2

Budovanie informačno-náučných trás

- Prepojenie trate bežeckého lyžovania s náučným chodníkom
- Vybudovanie turistického chodníka a cyklochodníka na „Vysoký Hrádok“

- Obec/vytvorené partnerstvá
- MR Baranec
- Envirofond
- Úrad práce
- PD Agria Liptovský Ondrej, a.s.
- Chatári
- Občianske združenia
- Súkromný sektor
- Obec Jamník
- Pozemkové spoločenstvo

Predpokladané finančné zdroje	<i>vlastné zdroje investorov a obce, európske fondy</i>		
Monitoring a hodnotenie špecifického cieľa 2			
<i>Ukazovateľ</i>	<i>Merná jednotka</i>	<i>Počiatkové hodnoty</i>	<i>Dosiahnuté hodnoty</i>
<ul style="list-style-type: none"> • Počet zrealizovaných projektov zameraných na obecné podniky • Počet zrealizovaných projektov zameraných na podporu nových podnikateľských aktivít • Počet zrealizovaných projektov zameraných na infraštruktúru CR • Počet zrealizovaných projektov zameraných na informačno-náučné trasy 	• projekt	0	
<i>Dopady</i>	Spokojnosť obyvateľov regiónu s kvalitou života	vlastné zisťovanie	

Špecifický cieľ 3	Podporiť rozvoj občianskej spoločnosti
Opatrenie 3.1	Zlepšiť kvalitu spoločenského života v obci a podporovať aktivity pre využitie voľného času
Opatrenie 3.2	Zlepšiť znalosť územia a posilniť pocit hrdosti na obec/región
Opatrenie 3.3	Podporiť spoluprácu na všetkých úrovniach v obci aj mimo nej
Opatrenie 3.4	Zlepšiť medziľudské vzťahy
Kľúčové potreby Jakubovian v oblasti občianskej spoločnosti	Odliv mladých za kultúrou do blízkeho mesta, zanikol divadelný a spevácky krúžok, kompenzovať tlak informatizácie kvalitným spoločenským životom, aktivitami pre deti a mládež, zvýšiť záujem o šport a kultúru.
Predpoklady pre úspešnú implementáciu opatrení	Obec poskytuje priestory dvom hudobným skupinám mladých, každoročne sa organizujú podujatia Maškarný ples, majáles, súťaže pre deti, posledný fašiang, výstup na Baranec v spolupráci s OZ Klokôtko. Zlepšiť pestovanie vzťahu k hodnotám, ktorými obyvatelia disponujú a môžu využívať pre svoj život.

Aktivity pre opatrenia 3.1 – 3.4	Investor/partner
<p>3.1 Zvyšovanie informovanosti o živote v obci</p> <ul style="list-style-type: none"> Vydávanie informačného občasníka samosprávou so zreteľom na zabezpečenie väčšej informovanosti občanov obce (priebežne, 600€/ročne) <p>Podpora organizovania kultúrnych, športových a iných podujatí</p> <ul style="list-style-type: none"> Vypracovanie stratégie rozvoja športu v obci Podpora organizovania športových podujatí a súťaží, podpora športových aktivít detí, mládeže počas voľného času prostredníctvom športových krúžkov, podpora činnosti tradičných športov - futbal, zimné športy, turistika, stolný tenis, bedminton, podpora organizovania a uskutočňovania tradičných kultúrnych podujatí, zavedenie a podpora nových kultúrnych akcií v spolupráci samosprávy s občianskymi iniciatívami, združeniami neziskovej sféry, podnikateľmi, registrovanými cirkvami ako i okolitými obcami, účelné využívanie priestorov kultúrneho domu (priebežne, 3.000€ ročne podpora kultúry, 3.000€ podpora športu ročne, OZ Klokôtko z 2% daní cca 1.500€ ročne) Podporovať organizovanie vzdelávacích podujatí, seminárov a konferencií pre všetky skupiny obyvateľstva Podpora zdravotníckej osvetly a zdravého životného štýlu - prevencia, duševné zdravie, zdravotnícka starostlivosť a návyky u detí a pod. (100€/ročne) Podpora aktivít ďalšieho vzdelávania mládeže a dospelých - „Biele miesta informatiky“, optika aj na Konskú (obec poskytne len pozemky pre trasy) Zlepšenie podmienok na preventívnu výchovu a vzdelávanie detí aj v oblastiach drogovej závislosti, požiarnej ochrany, civilnej ochrany (100€ ročne) Propagácia športu v predškolských a školských zariadeniach, médiách (100€ ročne) Areál v Kopaničke vhodný pre spoločenské akcie v prírode a individuálne posedenia <p>Podpora fungovania spoločenských organizácií na úrovni obcí</p> <ul style="list-style-type: none"> Podporovať miestne spolky a združenia (SČK, DHZ, klub turistov, cyklistov) Vytvorenie transparentného systému podpory samosprávy pre obecné občianske združenia, neziskové organizácie, kluby a ostatné subjekty Podpora a vytváranie podmienok pre aktívnu vzájomnú spoluprácu samosprávy, verejnej správy, občianskych združení, podnikateľov a ostatných inštitúcií v obci, tvorba miestnych partnerstiev Zlepšenie spolupráce medzi vzdelávacími a kultúrnymi inštitúciami - obecná knižnica, vybavenie internetom, počítačmi, digitalizácia <p>3.2 Podpora rozvoja tradícií</p> <ul style="list-style-type: none"> Obnova Pamätníka padlým v prvej a druhej svetovej vojne a jeho blízkeho okolia v obecnom parku <p>Regionálna výchova a vzdelávanie</p> <ul style="list-style-type: none"> Realizácia osvetovej činnosti pre deti a mládež s cieľom posilniť vzťah mládeže k svojej obci a k jej hodnotám <p>3.3 Vytváranie podmienok pre rozvoj regionálnej a nadregionálnej spolupráce</p> <ul style="list-style-type: none"> Podpora tvorby partnerstiev a vzájomnej spolupráce, podpora nadregionálnych aktivít a družobných stykov (200€ ročne členstvo v medzinárodnom združení) Širšia spolupráca s obcami mikroregiónu Podpora rozvoja nadregionálnych aktivít Podpora rozvoja družobných stykov. Zapájanie sa do medzinárodných, nadnárodných rozvojových aktivít, projektov, spolupráce 	<ul style="list-style-type: none"> O Obec O OZ Klokôtko O Úrad práce O ČK O NASES O DHZ O OZ Baranec O MAS Horný Liptov
<p>Predpokladané finančné zdroje</p>	<p>obec, európske fondy, Komunitná nadácia Liptov, sponzori</p>

Monitoring a hodnotenie špecifického cieľa 3				
Ukazovateľ		Merná jednotka	Počiatkové hodnoty	Dosiahnuté hodnoty
<ul style="list-style-type: none"> • Počet podporených spoločenských organizácií z verejných zdrojov • Celková výška verejných výdavkov vynaložených na podporu spoločenských organizácií • Počet zrealizovaných projektov kultúrnych, športových a spoločenských podujatí • Počet zrealizovaných projektov zameraných na zvyšovanie informovanosti o živote v obci • Počet zrealizovaných projektov zameraných na rozvoj tradícií, regionálnu výchovu a vzdelávanie • Počet zrealizovaných projektov regionálnej a nadregionálnej spolupráce 		<ul style="list-style-type: none"> • organizácia • tis. € • projekt 	0	
Dopady	Spokojnosť obyvateľov regiónu s kvalitou života	vlastné zisťovanie		

Špecifický cieľ 4	Podporiť ochranu životného prostredia a udržateľné využívanie zdrojov
Opatrenie 4.1 Opatrenie 4.2	Zvýšiť mieru zhodnocovania odpadov a likvidácie čiernych skládok Znížiť riziko negatívnych dôsledkov prírodných katastrof a katastrofických udalostí
Opatrenie 4.3	Zavedenie postupov pre zvýšenie ochrany krajiny a krajiny tvorby
Kľúčové potreby Jakubovian v oblasti životného prostredia	<i>Zateplenie budovy obecného úradu a MŠ, využívanie alternatívnych zdrojov energie na šetrenie, riešiť situáciu s podmáčanými parcelami, vyregulovanie miestneho potoka, integrovaný zberný dvor pre celú dolinu, systém kompostovania.</i>
Predpoklady pre úspešnú implementáciu opatrení	<i>Spolupráca v rámci MR Baranec, podpora zo strany MAS Horný Liptov, urbáru, PD Agria a Povodia Váhu. Zameranie na ochranu životného prostredia - ochranu prírody a krajiny, ochranu vôd, ochranu ovzdušia. Rozvíjať dobré vzťahy a spoluprácu medzi občanmi.</i>

Aktivity pre opatrenia 4.1 – 4.3	Investor/partner
<p>4.1 Osveta a vzdelávanie v oblasti tvorby a likvidácie odpadov, zvyšovanie environmentálneho povedomia</p> <ul style="list-style-type: none"> • Informačné kampane na podporu separovania odpadov a za zníženie zakladania nelegálnych skládok (200€ ročne) • Osveta mladých, organizovanie podujatí pre deti a mládež s dôrazom na ochranu prírody a efektívne využívanie prírodných zdrojov(100€ ročne) <p>Budovanie systému separovania odpadu, zberných dvorov a spoločných kompostovísk, zavádzanie princípov obehového hospodárstva</p> <ul style="list-style-type: none"> • Rozširovanie a zefektívnenie separovaného zberu odpadu s cieľom znížovania komunálneho odpadu (systém kompostérov do každého domu a chaty plus obecný na zber zelene z verejných plôch) • Vybudovanie "Integrovaného zberného dvora", komplexného systému nakladania s odpadmi (bioodpad, elektroodpad, drobný stavebný odpad, pneumatiky, veľkorozmerný odpad a pod.) • Riešenie odstraňovania zvieracích exkrementov z verejných priestranstiev <p>4.2 Posilnenie vodozádržnej funkcie tokov, výstavba protizáplavových zariadení a protipožiarnej nádrže</p> <ul style="list-style-type: none"> • Aktualizácia, skvalitňovanie protipovodňových opatrení (priebežne, 4.000€/rok) • Oprava a spevnenie brehov, vyčistenie a regulácia vodných tokov, vybudovanie protipožiarnej nádrže <p>4.3 Zníženie energetickej náročnosti budov a zariadení, inovačné prístupy, udržateľnosť</p> <ul style="list-style-type: none"> • Racionalizácia kúrenia a spotreby energie • Podporovanie ďalšej plynofikácie rodinných domov v obci, elektrickej a alternatívnej energie ako nástrojov na znížovanie znečisťovania ovzdušia • Zateplenie MŠ a obecného úradu (KD), výmena okien, vyregulovanie vykurovacej sústavy (40.000€/ročne) • Výmena a zateplenie strešnej krytiny penziónu Studená • FVE na výrobu elektrickej energie, virtuálna batéria (dom smútku, penzión, kultúrny dom) • FVE na verejné osvetlenie s pohybovým čidlom • Vybudovanie osvetlenia na trati bežeckého lyžovania – využívanie alternatívnych zdrojov energie (FVE) • „Plávajúce mlyny“ – alternatívny zdroj energie <p>Starostlivosť o vodné toky a vodné prvky</p> <ul style="list-style-type: none"> • Ochrana a podpora využitia vlastných vodných zdrojov <p>Zlepšovanie kvality životného prostredia v obciach</p> <ul style="list-style-type: none"> • Ochrana vôd a čistoty komunikácií u prevádzkovateľov v areáli PD a v chatovej oblasti • Starostlivosť o dreviny – odstránenie poškodených a nová výsadba • Nakladanie s obecnými pozemkami – údržba a využitie <p>Starostlivosť o zeleň v intravilánoch obcí</p> <ul style="list-style-type: none"> • Podporovanie výsadby pôvodných drevín a ošetrovanie chorých drevín, náhrada starých drevín novou výsadbou mladých drevín (1.500€/rok) • Ochrana, údržba a rozvoj verejnej zelene • Rozvoj verejnej zelene so snahou dosiahnutia zväčšenia rekreačno-relaxačných plôch 	<ul style="list-style-type: none"> • Obec • MR Baranec • Urbár • Agria • Povodie Váhu • OZ Čistý Liptov • OZ Baranec • SVP, š.p., povodie Váhu
<p>Predpokladané finančné zdroje</p>	<p>štátny rozpočet, európske fondy, súkromné zdroje, rozpočet obce</p>

Monitoring a hodnotenie špecifického cieľa 4				
Ukazovateľ		Merná jednotka	Počiatkové hodnoty	Dosiahnuté hodnoty
<ul style="list-style-type: none"> Počet zrealizovaných projektov zameraných na zvýšenie miery zhodnocovania odpadov a likvidácie čiernych skládok Počet zrealizovaných projektov zameraných na protizáplavové a protipožiarne opatrenia Počet zrealizovaných projektov zameraných na zlepšenie kvality životného prostredia, ochrany krajiny a krajiny tvorby 		<ul style="list-style-type: none"> projekt 	0	
Dopady	Spokojnosť obyvateľov regiónu s kvalitou života	vlastné zisťovanie		

4.5.4 JAMNÍK

Minulosť a súčasnosť Jamníka

Obec Jamník leží v doline potoka Jamníček pod Západnými Tatrami. Vznikla najneskôr v prvej polovici 13. storočia, možno aj skôr. O názve obce existuje viacero teórií. Môže byť odvodený od geografickej polohy obce (v jame) alebo od spôsobu chytania zveri do pripravených jám. Názov možno súvisí so skutočnosťou, že prví obyvatelia boli psiari a chovali psov jamníkov (jazvečíkov), určených na lov jazvecov, prípadne názov obce súvisí s činnosťou pôvodného obyvateľstva - jamníkov, ktorí spracúvali železnú rudu vytápaním v jamách. Prvá písomná zmienka o Jamníku (Yemnik) je z roku 1346, keď obec patrila šľachticovi Alexandrovi, predchodcovi zemianskeho rodu z Podturne. Od svojho vzniku až do roku 1848 bol Jamník poddanskou obcou, patriacou zemianskemu rodu Potornajovcov (Pottornyai). Výhodou pre Jamník boli pravidelné trhy a jarmoky v Liptovskom Mikuláši. Mesto bolo vzdialené asi míľu a viedla sem dobrá cesta. Tam mohli predávať svoje poľnohospodárske prebytky a iné výrobky, prípadne kúpiť potrebný tovar pre svoje domácnosti. Nechávali sa najímať ako mlatici a za odmenu vykonávali rôzne manuálne práce. Bohatší sedliaci obchodovali s dobytkom.

Najstarším symbolom obce boli svätí Damián a Kosmas, ktorí sa zachovali na staršom pečatidle, renovovanom v roku 1673. V 18. storočí používala obec pečatidlo len s jedným svätcom, podľa uvedeného pečatidla zo 17. storočia. Neskôr boli symbolom obrátený kvet slivky a drevená evanjelická zvonica, ktorá stála v Jamníku od druhej polovice 18. storočia a v roku 1866 bola zničená pri veľkom požiari dediny. Plod slivky symbolizoval sady, v ktorých tunajší zemepáni pestovali jej plody na pálenie pálenky. Súčasným symbolom obce je hlucháň, ktorý symbolizuje bohatstvo tohto druhu v tunajších lesoch. Cennými historickými budovami sú evanjelický kostol (1906), kultúrny dom (1928) a dom Potravného družstva (1937).

Jamník bol od konca 19. storočia dedinou rôznych spolkov. Na začiatku 20. storočia vznikol Čitateľský spolok, ktorý priniesol do dediny viac osvetu a jeho členovia organizovali divadelné predstavenia. Ochotnícke divadlo sa tu hrávalo dokázateľne od roku 1903. Divadelnú činnosť spočiatku zastrešovala evanjelická mládež, Jamnícki ochotníci, neskôr Čitateľský spolok, ale po roku 1918 hrali aj členovia miestneho dobrovoľného hasičského zboru, Slovenskej evanjelickej jednoty, športového klubu a iné. Prvá škola, ktorú deti z Jamníka navštevovali, bola katolícka škola v Liptovskom Petre. Škola existovala pravdepodobne od polovice 18. storočia. V Jamníku vznikla jednotriedna evanjelická škola pred rokom 1829. Prvým učiteľom bol vzdelaný Michal Kováč z Beňadikovej. Škola v obci existovala nepretržite do roku 1975, keď boli všetky malotriedne školy postupne zrušené. V roku 1969 bola v obci dokončená stavba školskej budovy, kde bola je od roku 1970 umiestnená škola pre žiakov s poruchou reči. Jej prvým riaditeľom bol známy slovenský logopéd Oto Mikeska. Škola tu sídli dodnes so súčasným názvom Základná škola internátna pre žiakov s narušenou komunikačnou schopnosťou. V škole pracuje pod odborným vedením záujmový krúžok canisterapie, kde pri náprave porúch reči pomáhajú traja psi so špeciálnymi skúškami.

Obyvatelia obce sú hrdí na svoje osobnosti – učiteľa, richtára Hýb Jána Trnku – Trnkócyho (*1742, †1813), učiteľa Andreja Klimu (*1844, †1928), jeho syna Dr. Bohuslava Klimu – Hájomila (*1882, †1952), právnik, poslanca snemu a básnika, učiteľa Alexandra Laufa (*1911, †1983), evanjelického kňaza Jána Porubjaka (*1880, †1950), učiteľa Michala Sochora (*1898, †1967), notára Jozefa Vyšného Surdiaka (*1901, †1983), insitného maliara Ľudovíta Kochola (*1896, †1977), spolumajiteľa tlačiarne Jána Trepáča (*1899, †1995) a ďalších. Jamník je rodnou obcou historika Petra Víteka, autora desiatok monografií liptovských obcí.

V minulosti Jamník patril do Mikroregiónu Baranec spolu s okolitými dedinami: Jakubovany, Liptovský Ondrej, Beňadiková, Kónská.

Obyvatelia Jamníka sú hrdí na úspechy svojho futbalového klubu. Tradícia telovýchovy v obci má viac ako 100 rokov. Organizovaný futbalový klub je v obci od roku 1921. V roku 1925 si založili miestni nadšenci dobrovoľný hasičský zbor. Niekoľko rokov obec spolu s miestnym urbárskym spolkom organizujú úspešný fašiangový sprievod a ochutnávku zabíjačkových špecialít. Po rokoch obnovili mladí ľudia starodávny zvyk stavania májov. Deň detskej radosti je zas príležitosťou pre množstvo

súťaží, hier, ktorých sa zúčastňujú hasiči a policajti s ukázkami svojej práce. Koncom augusta obec organizuje vatru Slovenského národného povstania a slávnostné polozenie vencov ku pamätníkom obetí vojen v obci. Miestny kultúrny dom je priestorom pre divadelné predstavenie, ale aj karneval pre najmenších, či zábavu dospelých. Aktívni sú tiež miestni chovatelia združení v Slovenskom zväze chovateľov, ktorí každoročne usporadúvajú výstavy domácich zvierat. Okolité lesy obhospodaruje Urbárske pozemkové spoločenstvo Jamník.

Obec spolupracuje s Hornonitrianskymi baňami (chata v Račkovej doline). Semenoles má v Jamníku škôlku. Ďalšími partnermi obce sú AeroCentrum Liptov, Klub žien Jamník, Obecný športový klub, Jednota dôchodcov Slovenska, Dobrovoľný hasičský zbor a Urbárske pozemkové spoločenstvo Jamník.

Z hľadiska ďalšieho rozvoja obce sa uvažuje s využitím územia najmä v oblasti vytvorenia siete cyklotrás, ktoré by prepojili Jamník s okolitými obcami až popod Baranec a následne sa napojili na už existujúce cyklotrasy smerujúce na Liptovský Hrádok a do Liptovského Mikuláša. V budúcnosti je predpoklad napojenia aj na plánovanú cyklomagistrálu smerujúcu z Oravy cez Liptov na Spiš. K ďalším plánom do budúcnosti patrí miestna infraštruktúra, rekonštrukcia športového areálu, rekonštrukcia kultúrneho domu, príprava územia pre budúcu výstavbu rodinných domov, vybudovanie bežeckej trate a skvalitňovanie základnej vybavenosti a služieb v obci.

Jamník v roku 2030

Jamník je obec otvorená, živá, s vytvorenými priaznivými a kvalitnými podmienkami pre bývanie, prácu, šport a spoločenský život jej obyvateľov, chrániaca svoje historické, kultúrne a prírodné bohatstvo. Oblúbená je hlavne cyklotrasa popod Baranec, bežecká trasa a turistická lokalita pri Račkovej a Jamnickej doline. Letisková plocha sa využíva na organizovanie zaujímavých podujatí väčšieho rozsahu. Regionálna a cezhraničná spolupráca pomáha prekonávať slabé stránky a riešiť spoločné výzvy posilňujúce rozvoj obce a regiónu.

Stratégia pre dosiahnutie vízie obce

Občania obce a jej predstavitelia sú pripravení naplniť víziu budúcnosti

- **sústavnou prácou samosprávy na zlepšovaní kvality života obyvateľov obce v oblasti služieb a infraštruktúry,**
- vytváraním podmienok pre vznik a udržanie pracovných príležitostí,
- kladením dôrazu na aktívnu občiansku spoločnosť a spoluprácu,
- zavádzaním moderných technológií do života v obci,
- ako aj šetrným využívaním prírodných zdrojov a aktívnou ochranou hodnôt územia.

Za prioritu je považovaná oblasť služieb a infraštruktúry.

Členovia pracovnej skupiny Jamník

- Ing. Alena Vlčková, starostka
- Michal Paukovček, urbár
- Richard Uličný, občania
- Peter Pavkovček, športovci

Návrh SPRO bol prerokovaný a schválený v obecnom zastupiteľstve dňa 28. septembra 2023 (Uznesenie č. 5/6/2023).

SWOT analýza Jamníka

Silné stránky	Slabé stránky
<ul style="list-style-type: none">• pekné prírodné prostredie• chránené vtáčie územie (hlucháň)• III. a IV. ochranné pásmo katastra, chránené územia (mokrade)• výhodná poloha obce, blízkosť mestských aglomerácií, významných stredísk CR• dobré možnosti na turistiku zimnú aj letnú• vybudovaná základná infraštruktúra• dobré dopravné spojenie, blízkosť diaľnice D1• potenciál pre rozvinutú sieť cyklotrás• potenciál pre bežecké lyžovanie• existencia veľkých aj malých poľnohospodárskych subjektov• obecné nehnuteľnosti, ktoré sú prenajímané (príjem obce)• existencia prírodnej rezervácie Švihrová• existencia podnikateľských a rekreačných objektov• usporiadané pozemky na výstavbu RD a podnikateľských objektov• schválená ÚPD• existencia letiskovej plochy• fungujúce športové kluby• obec je súčasťou územia MAS Horný Liptov• potenciál cezhraničnej spolupráce – členstvo v Euroregióne Tatry, kataster siaha až po hranice s Poľskom	<ul style="list-style-type: none">• nedostatok pracovných príležitostí• nedostatok kultúrneho a športového vyžitia• nedostatočná sociálna infraštruktúra a sieť služieb• slabá propagácia obce smerom navonok• nevyužitý prírodný potenciál pre aktivity CR• kataster mimo zaujímavých miest pre OOCR• nevyhovujúca doprava do miest• chýbajúce doplnkové služby k cyklotrasám (nabíjačky)• nedostatok finančných zdrojov na investičné projekty• nedoriešené vlastnícke vzťahy pre väčšie investičné zámery• slabý záujem občanov o kultúrne a spoločenské aktivity• zastarané a poruchové rozvody inžinierskych sietí• málo podnikateľských aktivít realizovaných priamo na území obce• nevyužitá letisková plocha• zlá propagácia obce navonok• nedostatočná spolupráca podnikateľských subjektov v obci so samosprávou

Príležitosti	Ohrozenia
<p>Využitie dostupných externých zdrojov na:</p> <ul style="list-style-type: none"> • príriv a stabilizáciu obyvateľstva, výstavbu nových bytov a rodinných domov, rekonštrukciu pôvodných stavieb na bývanie, • zachovanie histórie obce, kultúrnych tradícií a kultúrneho dedičstva, • rozvoj služieb na úrovni malého a stredného podnikania, • rozvoj služieb v oblasti CR (ubytovanie, stravovanie, požičovne športových potrieb, relaxačné služby), • zlepšenie marketingu, využitie informačného centra, • stabilizáciu, prípadne zníženie nezamestnanosti, • skvalitnenie sociálnych služieb, • využitie malého letiska, • rozvoj poľnohospodárstva a agroturistiky, • využitie vojenského priestoru v spolupráci s vojenským útvarom • možnosť medzinárodnej spolupráce Interreg • možnosť čerpať z Envirofondov – kataster obce v národnom parku 	<ul style="list-style-type: none"> • odliv a starnutie obyvateľstva • slabá podpora tradícií a miestnej kultúry • nepripravenosť územia pre rozvojové aktivity • znemožnenie realizácie projektov v nadväznosti na neusporiadané vlastnícke vzťahy • nedostatok finančných prostriedkov pre rozvoj a realizáciu investičných projektov • nedostatočná spolupráca samospráv a podnikateľských subjektov v oblasti CR • zle nastavená motivácia pre vznik malých prevádzok služieb, ubytovania na súkromí, požičovní • slabá spolupráca so susediacimi katastrami

Špecifický cieľ 1	Zlepšiť základnú vybavenosť a služby v obci
Opatrenie 1.1 Opatrenie 1.2 Opatrenie 1.3	Podporiť rozvoj bývania Dobudovať dopravnú a technickú infraštruktúru v obci Zvýšiť bezpečnosť a skvalitniť sociálnu a občiansku vybavenosť
Kľúčové potreby Jamníka v oblasti základnej vybavenosti a služieb	<i>Rozvoj obce brzdí nedostatok stavebných pozemkov, nevysporiadané vlastnícke vzťahy (týka sa IBV aj infraštruktúry). Je potrebné zvýšiť kapacitu ČOV (zatiaľ je ešte rezerva 150 obyvateľov). V obci je nedostatočná sociálna infraštruktúra a sieť služieb.</i>
Predpoklady pre úspešnú implementáciu opatrení	<i>V obci je výrazné nadšenie pre šport, rozvoj športovania detí. Dôraz sa kladie na vzhľad obce a občiansku súdržnosť. Vysoké pracovné nasadenie obecného úradu, skúsenosti s projektmi, dobrá finančná kondícia obce.</i>

Aktivity opatrenia 1.1 – 1.3	Investor/partner
<p>1.1 Príprava územia pre IBV a výstavbu BD</p> <ul style="list-style-type: none"> • Vysporiadanie pozemkov na výstavbu rodinných domov a budovanie infraštruktúry, rozšírenie inžinierskych sietí • Nová IBV „Jamnická vyhládka“ - rozšírenie kanalizácie a rozvodných sietí • Vypracovanie nového digitálneho územného plánu <p>1.2 Výstavba a rekonštrukcia dopravnej infraštruktúry</p> <ul style="list-style-type: none"> • Zateplenie bytových domov, dobudovanie parkovacích miest • Dobudovanie komunikácií so spevneným povrchom • Rekonštrukcia miestnych komunikácií a chodníkov • Zabezpečenie kratšieho cestného spojenia do Liptovského Mikuláša cez Podtureň, Beňadikovú • Údržba autobusových zastávok, lávok a mostov • Vybudovanie nabíjačiek na elektrobicykle <p>Budovanie a rekonštrukcia vodovodu, kanalizácie a rozvodných sietí</p> <ul style="list-style-type: none"> • Rozšírenie a modernizácia verejného osvetlenia • Rekonštrukcia čistiare odpadových vôd • Rekonštrukcia kanalizačnej siete <p>1.3 Budovanie IKT sietí, inteligentné fungovanie zariadení, zvyšovanie bezpečnosti, ochrany a prevencie, zlepšenie technického stavu a vybavenia DHZ</p> <ul style="list-style-type: none"> • Rekonštrukcia a prístavba požiarnej zbrojnice • Obnova a rozšírenie miestneho rozhlasu, správy z rozhlasu e-mailom, SMS • Rozšírenie kamerového systému • Vybavenie obecného úradu IT technológiami, kybernetická bezpečnosť • Zavedenie optickej siete a voľnej wifi v obecných budovách a na verejných priestranstvách <p>Výstavba a modernizácia zariadení sociálnej a občianskej vybavenosti</p> <ul style="list-style-type: none"> • Výstavba multifunkčného ihriska • Zateplenie a výmena strešnej krytiny na budove tribunú/administratívnej budove Obecného športového klubu OŠK • Výmena oplatenia športového areálu • Rekonštrukcia sociálnych zariadení kultúrneho domu • Rekonštrukcia oplatenia na cintoríne, oprava skladu, sadové úpravy • Dokončenie objektu domu sociálnych služieb vrátane vybavenia a bezbariérového prístupu • Rekonštrukcia Kultúrneho a Družstevného domu • Vytvorenie oddychovej zóny v blízkosti kultúrneho domu s hracími prvkami pre deti • Zabezpečenie technického vybavenia kultúrneho domu • Oprava, rekonštrukcia a modernizácia budovy obecného úradu • Vybudovanie knižnice, komunitného centra a obecného archívu v obci • Vybudovanie domu smútku v obci • Vybudovanie detského ihriska a rekonštrukcia športovej infraštruktúry • Rekonštrukcia bytu v Družstevnom dome 	<ul style="list-style-type: none"> • Obec • Obec/UPS • Obec/vlastníci pozemkov • DHZ • OŠK • LVS • Súkromný sektor
<p>Predpokladané finančné zdroje</p>	<p><i>vlastné zdroje obce, dotácia na základe Uznesenia Vlády SR, európske fondy, štátny rozpočet, investori</i></p>

Monitoring a hodnotenie špecifického cieľa 1				
Ukazovateľ		Merná jednotka	Počiatočné hodnoty	Dosiahnuté hodnoty
<ul style="list-style-type: none"> • Počet zrealizovaných projektov rozvoja bývania • Počet zrealizovaných projektov dopravnej a technickej infraštruktúry • Počet zrealizovaných projektov sociálnej a občianskej vybavenosti/ sociálnej a zdravotnej starostlivosti • Počet zrealizovaných projektov IKT, bezpečnosti, ochrany a vybavenia DHZ 		<ul style="list-style-type: none"> • projekt 	0	
Dopady	Spokojnosť obyvateľov regiónu s kvalitou života	vlastné zisťovanie		

Špecifický cieľ 2	Zvýšiť zamestnanosť a zlepšiť podmienky pre podnikanie
Opatrenie 2.1 Opatrenie 2.2	Vytvoriť podmienky pre zvýšenie zamestnanosti a rozvoj podnikania v obci Posilniť marketing obce a regiónu
Kľúčové potreby Jamníka v oblasti práce a podnikania	<i>V obci je nedostatok pracovných príležitostí a málo podnikateľských aktivít realizovaných priamo na území obce.</i>
Predpoklady pre úspešnú implementáciu opatrení	<i>Pracovné príležitosti v obci: obecný úrad, pohostinstvo, obchod, autoservis, Agria, základná škola internátna pre deti s narušenou komunikačnou schopnosťou, súkromní podnikatelia. Obnovením a rozšírením činnosti vojenského areálu vzniknú nové pracovné miesta (najmä v administratíve).</i>
Aktivity pre opatrenia 2.1 – 2.2	Investor/partner
2.1 Podpora tradičného hospodárenia a remesiel <ul style="list-style-type: none"> • Diverzifikácia smerom k nepoľnohospodárskym činnostiam, podpora remesiel, zachovanie miestnej identity a tradičných výrob PO a FO • Podpora rozvoja služieb vo všetkých oblastiach – poľnohospodárstvo, miestne produkty, remeslá, služby relaxačného charakteru smerujúcich k vytváraniu pracovných príležitostí pre miestne obyvateľstvo • Obnovenie činnosti remeselnej dielne Budovanie infraštruktúry cestovného ruchu v obci <ul style="list-style-type: none"> • Rekonštrukcia a dobudovanie systému cyklotrás vrátane značenia, informačného systému a drobnej architektúry pre užívateľov cyklotrás • Vybudovanie bežeckej trate vrátane zariadenia na jej úpravu • Oprava a rekonštrukcia historických/pôvodných objektov vidieckej architektúry vo vlastníctve obce s možnosťou ich ďalšieho využitia v oblasti kultúry a CR • Budovanie ubytovania na súkromí • Budovanie a rekonštrukcia športových areálov a doplnkových služieb CR • Doplnenie informačných a smerových tabuliek Podpora nových podnikateľských aktivít <ul style="list-style-type: none"> • Vybudovanie golfového areálu • Účelné využitie letiskovej plochy • Obnova prameňa Kyselky pri Horskéj chate Orešnica Podpora podnikania v poľnohospodárstve a lesníctve <ul style="list-style-type: none"> • Podpora malého a stredného podnikania na území obce 2.2 Podpora prezentačných a propagačných aktivít obcí <ul style="list-style-type: none"> • Tvorba spoločných marketingových produktov zvyšujúcich informovanosť o obci a regióne 	<ul style="list-style-type: none"> • Obec/vytvorené partnerstvá • Súkromní podnikatelia • Podnikatelia v cestovnom ruchu a poľnohospodárstve • Agria a. s.
Predpokladané finančné zdroje	<i>vlastné zdroje investorov a obce, európske fondy</i>

Monitoring a hodnotenie špecifického cieľa 2				
Ukazovateľ		Merná jednotka	Počiatkové hodnoty	Dosiahnuté hodnoty
<ul style="list-style-type: none"> • Počet zrealizovaných projektov tradičného hospodárenia remesiel • Počet zrealizovaných projektov infraštruktúry cestovného ruchu • Počet zrealizovaných projektov v oblasti podnikania • Počet zrealizovaných projektov v oblasti poľnohospodárstva a lesníctva • Počet zrealizovaných projektov zameraných na prezentačné a propagačné aktivity 		<ul style="list-style-type: none"> • projekt 	0	
Dopady	Spokojnosť obyvateľov regiónu s kvalitou života	vlastné zisťovanie		

Špecifický cieľ 3	Podporiť rozvoj občianskej spoločnosti
Opatrenie 3.1 Opatrenie 3.2 Opatrenie 3.3 Opatrenie 3.4	Zlepšiť kvalitu spoločenského života v obci a podporovať aktivity pre využitie voľného času Zlepšiť znalosť územia a posilniť pocit hrdosti na obec/región Podporiť spoluprácu na všetkých úrovniach v obci aj mimo nej Zlepšiť medziľudské vzťahy
Kľúčové potreby Jamníka v oblasti občianskej spoločnosti	<i>Ľudia v obci nežijú spoločnými problémami, vytratila sa susedská svojpomoc. Ľudia sa stretávajú okrem spoločenských akcií aj v kostole a pohostinstve. Športovo nie sú organizované najmä dievčatá.</i>
Predpoklady pre úspešnú implementáciu opatrení	<i>V obci je veľa aktívnych mladých ľudí, opätovne začala fungovať obecná knižnica. Úspešný bol projekt remeselných dielní v rámci cezhraničného projektu Liptov vás pozýva. Zachováva sa tradícia výstavy drobnochovateľov. Do obecných podujatí sa zapája čoraz viac ľudí.</i>
Aktivity pre opatrenia 3.1 – 3.4	Investor/partner
3.1 Zvyšovanie informovanosti o živote v obciach <ul style="list-style-type: none"> • Správy z rozhlasu e-mailom, SMS • Vydávanie publikácií o obci a obecných novín Podpora organizovania kultúrnych, športových a iných podujatí <ul style="list-style-type: none"> • Realizácia spoločných podujatí a aktivít v oblasti športu, práce s mládežou, kultúrnych podujatí a ochrany kultúrne významných objektov (priebežne, 10.000€/rok) • Deň detí, Karneval, Posedenie pre starších občanov, Športový deň, Mikuláš, Fašiangy, Stavanie tradičného mája, Jamnický kotlík, Deň obce, Výstup na Jamnické plesá, Oslavy SNP, výročia • Výstava drobnochovateľov, spropagovanie pre rodiny s deťmi 3.2 Podpora rozvoja tradícií <ul style="list-style-type: none"> • Vybudovanie múzea v obci – nákup, oprava a zriadenie tradičného „jamnického domu“ pre zachovanie histórie obce Regionálna výchova a vzdelávanie <ul style="list-style-type: none"> • Osadenie pamätnej tabule významným osobnostiam obce • Obnova pamätníkov a hrobov občanov Jamníka padlých v 1. a 2. svetovej vojne • Kúpa, oprava a zriadenie tradičného <i>Jamnického domu</i> pre zachovanie histórie, vysporiadanie pozemkov • Podpora poznania, zachovania špecifických kultúrnych znakov obce a regiónu/folklor, významní ľudia, monografia • Doplnenie informačných a vzdelávacích tabúľ do obnovenej aleje 	<ul style="list-style-type: none"> • Obec/ OŠK • Obec/UPS • Obec/SČK • Obec/Slovenský zväz chovateľov ZO Jamník
Predpokladané finančné zdroje	<i>obec, európske fondy, Komunitná nadácia Liptov, sponzori</i>

Monitoring a hodnotenie špecifického cieľa 3				
Ukazovateľ		Merná jednotka	Počiatkové hodnoty	Dosiahnuté hodnoty
<ul style="list-style-type: none"> Počet zrealizovaných projektov kultúrnych, športových a spoločenských podujatí Počet zrealizovaných projektov na podporu rozvoja tradícií/regionálnej výchovy a vzdelávania 		<ul style="list-style-type: none"> projekt 	0	
Dopady	Spokojnosť obyvateľov regiónu s kvalitou života	vlastné zisťovanie		

Špecifický cieľ 3	Podporiť rozvoj občianskej spoločnosti
Opatrenie 3.1 Opatrenie 3.2 Opatrenie 3.3 Opatrenie 3.4	Zlepšiť kvalitu spoločenského života v obci a podporovať aktivity pre využitie voľného času Zlepšiť znalosť územia a posilniť pocit hrdosti na obec/región Podporiť spoluprácu na všetkých úrovniach v obci aj mimo nej Zlepšiť medziľudské vzťahy
Kľúčové potreby Jamníka v oblasti občianskej spoločnosti	<i>Ľudia v obci nežijú spoločnými problémami, vytratila sa susedská svojpomoc. Ľudia sa stretávajú okrem spoločenských akcií aj v kostole a pohostinstve. Športovo nie sú organizované najmä dievčatá.</i>
Predpoklady pre úspešnú implementáciu opatrení	<i>V obci je veľa aktívnych mladých ľudí, opätovne začala fungovať obecná knižnica. Úspešný bol projekt remeselných dielní v rámci cezhraničného projektu Liptov vás pozýva. Zachováva sa tradícia výstavy drobnochovateľov. Do obecných podujatí sa zapája čoraz viac ľudí.</i>
Aktivity pre opatrenia 3.1 – 3.4	Investor/partner
3.1 Zvyšovanie informovanosti o živote v obciach <ul style="list-style-type: none"> • Správy z rozhlasu e-mailom, SMS • Vydávanie publikácií o obci a obecných novín Podpora organizovania kultúrnych, športových a iných podujatí <ul style="list-style-type: none"> • Realizácia spoločných podujatí a aktivít v oblasti športu, práce s mládežou, kultúrnych podujatí a ochrany kultúrne významných objektov (priebežne, 10.000€/rok) • Deň detí, Karneval, Posedenie pre starších občanov, Športový deň, Mikuláš, Fašiangy, Stavanie tradičného mája, Jamnický kotlík, Deň obce, Výstup na Jamnické plesá, Oslavy SNP, výročia • Výstava drobnochovateľov, spropagovanie pre rodiny s deťmi 3.2 Podpora rozvoja tradícií <ul style="list-style-type: none"> • Vybudovanie múzea v obci – nákup, oprava a zriadenie tradičného „jamnického domu“ pre zachovanie histórie obce Regionálna výchova a vzdelávanie <ul style="list-style-type: none"> • Osadenie pamätnej tabule významným osobnostiam obce • Obnova pamätníkov a hrobov občanov Jamníka padlých v 1. a 2. svetovej vojne • Kúpa, oprava a zriadenie tradičného <i>Jamnického domu</i> pre zachovanie histórie, vysporiadanie pozemkov • Podpora poznania, zachovania špecifických kultúrnych znakov obce a regiónu/folklor, významní ľudia, monografia • Doplnenie informačných a vzdelávacích tabúlí do obnovenej aleje 	<ul style="list-style-type: none"> • Obec/ OŠK • Obec/UPS • Obec/SČK • Obec/Slovenský zväz chovateľov ZO Jamník
Predpokladané finančné zdroje	<i>obec, európske fondy, Komunitná nadácia Liptov, sponzori</i>

Monitoring a hodnotenie špecifického cieľa 3				
Ukazovateľ		Merná jednotka	Počiatkové hodnoty	Dosiahnuté hodnoty
<ul style="list-style-type: none"> Počet zrealizovaných projektov kultúrnych, športových a spoločenských podujatí Počet zrealizovaných projektov na podporu rozvoja tradícií/regionálnej výchovy a vzdelávania 		<ul style="list-style-type: none"> projekt 	0	
Dopady	Spokojnosť obyvateľov regiónu s kvalitou života	vlastné zisťovanie		

4.5.5 KONSKÁ

Minulosť a súčasnosť Kanskej

Konská sa nachádza pod výbežkami Západných Tatier na oboch brehoch Konšťianky (Konského potoka), ktorý pramení na juhozápadnom svahu Holého vrchu vo výške takmer 1300 m. n. m. Obec susedí s obcami Jakubovany a Liptovský Ondrej. Na západe susedí s obcami Žiar, Smrečany a Veterná Poruba.

Prvá písomná zmienka o obci je z roku 1357. Pôvodné názvy boli Weresmihalfalua, Veresfaza, Veresmihalfyahaza, Kanska, Konzka. Obec vznikla pôvodne v chotári obce Uhorská Ves na majetkoch, ktoré v roku 1309 predal zvolenský župan Donč Egídiovi. V roku 1310 sa v listinách spomína aj osada alebo kúria zvaná Radun, ktorá sa mala podľa iných autorov stať neskôr Kanskou.

Obyvatelia sa zaoberali najmä poľnohospodárstvom, pasením koní a dobytkou, boli známi aj ako murári a tesári. V obci bola v roku 1919 postavená drevená zvonica. V roku 1934 sa na katastrálnom území obce uskutočnili neúspešné pokusy ťažiť uhlie. V rokoch 1933 - 1936 bola postavená nová budova evanjelickej školy spolu s bytom pre učiteľa, kde neskôr bola zriadená materská škola. Základná a materská škola v Kanskej sú už v súčasnosti zrušené. Drevená hasičská strážnica a sklad pre striekačku boli postavené v roku 1930. V Kanskej stál až do druhej svetovej vojny kamenný vodný mlyn na mletie obilia. JRD bolo v obci založené v roku 1958, neskôr bolo zlúčené s JRD Jakubovany a Liptovský Ondrej, s názvom JRD 1. máj so sídlom v Liptovskom Ondreji, dnes Agria.

Erb obce tvorí v červenom štíte na zlatozelenom vrchu striebrodetý jazdec so zlatými čizmami a klobúkom, sediaci na cválajúcom striebornom koni so zlatou hrivou, kopytami a chvostom.

Konská je východiskom do Západných Tatier po neznačkovaných trasách. Leží priamo pod vrchom Baranca, na úpäti ktorého sa nachádzajú dve chaty (Baranec a Horec) a dva lyžiarske vleky. Ubytovanie v obci poskytujú viacerí občania.

Pri obci sa nachádza liečivý železitý minerálny prameň, miestne nazývaný Medokýš. Dá sa k nemu dostať aj autom, treba ho však upraviť a prekryť drevenou konštrukciou.

V obci pôsobil miestny dobrovoľný hasičský zbor, ktorý sa začína znovu formovať. Aktívne je Pozemkové spoločenstvo obce Konská.

Konská nemá spracovaný územný plán, v súčasnosti sa riadi plánovacou dokumentáciou Žilinského samosprávneho kraja. Po komasácii pozemkov sa vypracuje nový územný plán.

V blízkosti obce je chatová oblasť, neexistuje k nej však dopravná komunikácia, dá sa prejsť len naokolo. Cez obec nevedú žiadne značené cyklotrasy. Za najsilnejšiu stránku obyvatelia považujú koncovú polohu obce – pokoj, ticho, čistotu. Silnou stránkou je tiež fungujúca svojpomoc a spolupráca občanov a samosprávy pri zveľaďovaní verejných priestranstiev. V centre je vybudovaný altánok a trampolína, do budúcnosti sa plánuje zelená oddychová zóna s prvkami a sochou koňa ako symbolu obce. Dobrá je spolupráca s urbárom. Nie sú tu takmer žiadne kultúrne spolky a združenia, avšak zachováva sa tradícia Stavania mája, Jánskych vatier a tradičného plieskania bičom, ktorú udržiava skupina nadšencov – 1. ročník zapálenia Jánskej vatry bičom v roku 2023. V minulosti v obci pôsobil ochotnícky súbor. Začali sa organizovať podujatia pre deti a iné akcie spoločenského charakteru (O pohár starostu). Obyvatelia starnú, väčšina z nich sú dôchodcovia, ale v posledných rokoch tu ostávajú bývať aj mladé rodiny, čím sa zvyšuje dopyt po stavebných pozemkoch. Demografický vývoj je priaznivý. V obci je veľa drobných živnostníkov, sľubne sa rozbieha biofarma manželov Husárikovcov.

Poslanci sú aktívni, plánujú si podeliť územie podľa domov, aby sa zefektívnila komunikácia s občanmi. V obci neexistujú čierne skládky, občania vzorne separujú odpad.

Prioritou obce je komasácia – vyporiadanie pozemkov a pozemková úprava sceľovaním rozdrobených a rozptýlených pozemkov, dobudovanie kanalizácie (3km) a oprava strechy na kultúrnom dome. Žiada sa úprava koryta Konského potoka. Do budúcnosti obec počíta s podporou individuálnej bytovej výstavby.

Konská v roku 2030

Konská je výnimočnou obcou v nádhernom a pokojnom prostredí, kde ľudia nažívajú v dobrom, pomáhajú si navzájom a starajú sa o verejný priestor. V centre je malé námestie s historickou zvonnicou, fungujúcim kultúrnym stánkom a modernou knižnicou. Obec má vybudované cesty, miestne cyklotrasy sú napojené na liptovskú cyklomagistrálu. Miestni podnikatelia poskytujú širokú paletu služieb. Počet obyvateľov sa zvýšil, mladí majú vytvorené dobré podmienky pre rodinný aj pracovný život. Možnosti na kultúrne a športové vyžitie vzrástli.

Stratégia pre dosiahnutie vízie obce

Občania obce a jej predstavitelia sú pripravení naplniť víziu budúcnosti

- sústavnou prácou samosprávy na zlepšovaní kvality života obyvateľov mesta v oblasti služieb a infraštruktúry,
- **vytváraním podmienok pre vznik a udržanie pracovných príležitostí,**
- kladením dôrazu na aktívnu občiansku spoločnosť a spoluprácu,
- zavádzaním moderných technológií do života v obci,
- ako aj šetrným využívaním prírodných zdrojov a aktívnou ochranou hodnôt územia.

Za prioritu je považovaná oblasť pracovných príležitostí.

Členovia pracovnej skupiny Konská

Pracovná skupina v obci Konská pracovala v zložení:

- Ing. Miroslav Kamhal, starosta obce,
- RSDr. Milan Lizúch,
- Ladislav Balický, dozorná rada PS Konská,
- Patrik Dermek,
- Stanislav Dermek,
- Elena Dermeková,
- Július Dermek,
- Ing. M. Bujnová, predsedkyňa PS Konská.

Návrh SPRO bol prerokovaný a schválený v obecnom zastupiteľstve dňa 27. 09. 2023 (Uznesenie č. 18/2023).

SWOT analýza Konskej

Silné stránky	Slabé stránky
<ul style="list-style-type: none"> • priaznivá demografia • záujem ľudí o bývanie • potenciál v rozšírení IBV • priaznivé finančné zdravie obce • obec je bez úveru • dobrovoľníci a ochota domácich pomôcť pri úprave verejných priestranstiev (na brigádu prišlo 60 ľudí) • dobrá spolupráca so zastupiteľstvom • historická zvonica a modlitebňa ECAV • zachovávanie tradície „plieskanie bičom“ (skupina 20 nadšencov, zapálenie Jánskej vatry bičom) • obec má dobrú spoluprácu s urbárom • v obci sú živnostníci a SHR (LMZ farma, s.r.o – chov kráv, Zdenko LIZUCH) • v obci funguje ubytovanie na súkromní • dve chaty Baranec a Horec • v budove Jednoty sa rozbieha mäsovýroba • v obci začali organizovať spoločenské podujatia • vytvorené podmienky pre aktívne trávenie voľného času • prítomnosť minerálneho prameňa Medokýš • cyklotrasy • altánok a trampolína v centre obce • ľadová plocha na multifunkčnom ihrisku • v obci nemajú čierne skládky • kompostovisko je vybudované 	<ul style="list-style-type: none"> • v obci nie je vybudovaná kanalizácia • obec nemá spracovanú ÚPD • v obci chýba centrum • budova, kde sídli obecný úrad, knižnica a kultúrny dom sú v havarijnom stave • DHZ potrebuje obnoviť techniku • zanesené korytu Konského potoka • po ťažbe dreva ostáva v lese a na ceste neporiadok • hospodárenie v lese obmedzuje chatárov (špinavá príjazdová cesta) • chýba cestné spojenie chat s obcou (chatári chodia cez Smrečany a Žiar) • málo pracovných príležitostí v obci • ľudia sú pohodlní: „pripravte mi to a prídem“ • chýba aktívny človek, ktorý by zaktivizoval spoločenskú a kultúrnu činnosť v obci • obyvateľstvo starne
Príležitosti	Ohrozenia
<ul style="list-style-type: none"> • výhodná poloha na relax, trávenie dovoleníek • možnosti rozvoja služieb a obchodu pre obyvateľstvo • možnosti zriadenia menších výrobných prevádzok • možnosti pre čerpanie financií z fondov EÚ • existencia vhodných podmienok a ľudských zdrojov na rozvoj poľnohospodárstva a lesníctva • vytvorenie centra obce 	<ul style="list-style-type: none"> • problémy s vysporiadaním pozemkov (nežijúci vlastníci) • veľká administratívna náročnosť pre získanie dotácií z fondov EÚ • nedostatok investičného kapitálu • znečisťovanie podzemných vôd a Konského potoka • ohrozenie zosuvmi pôdy – obecné budovy a výstavba strácajú stabilitu

<ul style="list-style-type: none">• rekonštrukcia miestnych komunikácií a výstavby chodníkov, zastávky autobusu• vytvorenie podmienok pre aktívne trávenie voľného času• vybudovanie kanalizácie• zvýšiť právne vedomie obyvateľstva vo sfére životného prostredia a separácie odpadov	
---	--

Špecifický cieľ 1	Zlepšiť základnú vybavenosť a služby v obci
Opatrenie 1.1 Opatrenie 1.2 Opatrenie 1.3	Podporiť rozvoj bývania Dobudovať dopravnú a technickú infraštruktúru v obci Zvýšiť bezpečnosť a skvalitniť sociálnu a občiansku vybavenosť
Kľúčové potreby Kanskej v oblasti základnej vybavenosti a služieb	<i>Odkanalizovanie obce, vysporiadanie pozemkov pod kanalizáciu, ale aj na bývanie (komasácia), oprava a údržba cesty a vytvorenie podmienok pre trávenie voľného času. Spracovanie územnoplánovacej dokumentácie. V minulosti bola zakázaná výstavba z dôvodu zosuvov pôdy.</i>
Predpoklady pre úspešnú implementáciu opatrení	<i>Pozitívny trend v demografickom vývoji, existujúca nájomná zmluva na cestu s Agriou, dobrá finančná kondícia obce (žiadne zadĺženie), ochota obyvateľov zapojiť sa do svojpomocne realizovaných aktivít. Dobrá spolupráca s urbárom, ktorý poskytuje drevo pre drobné úpravy verejných priestranstiev. Spolupracujúci poslonecký zbor.</i>
Aktivity pre opatrenia 1.1 – 1.3	Investor/partner
<p>1.1. Príprava územia pre IBV a výstavbu BD</p> <ul style="list-style-type: none"> • Komasácia – vysporiadanie pozemkov • Spracovanie územnoplánovacej dokumentácie <p>1.2 Výstavba a rekonštrukcia dopravnej infraštruktúry</p> <ul style="list-style-type: none"> • Rekonštrukcia, oprava a údržba miestnej komunikácie • Postavenie zastávky autobusu <p>Budovanie a rekonštrukcia vodovodu, kanalizácie a rozvodných sietí</p> <ul style="list-style-type: none"> • Výstavba verejnej kanalizácie (4km, 3.000.000€) <p>1.3 Budovanie IKT sietí, inteligentné fungovanie zariadení, zvyšovanie bezpečnosti, ochrany a prevencie, zlepšenie technického stavu a vybavenia DHZ</p> <ul style="list-style-type: none"> • Vybudovanie požiarnej zbrojnice • Podpora činnosti DHZ, nákup potrebnej techniky <p>Výstavba a modernizácia zariadení sociálnej a občianskej vybavenosti</p> <ul style="list-style-type: none"> • Detské ihrisko • Detské prvky a lezecké prvky pri multifunkčnom ihrisku, úprava priestorov okolo ihriska • Vybudovanie verejného priestranstva, centra obce • Riešenie havarijného stavu strechy na kultúrnom dome, rekonštrukcia a modernizácia kultúrneho domu • Úprava priestorov okolo kultúrneho domu - cesta, parkovisko, lavičky • Rekonštrukcia a modernizácia budovy obecného úradu a knižnice • Vybudovanie oddychovej zóny pri miestnom cintoríne – altánok, arborétum 	<ul style="list-style-type: none"> • Obec • Urbár • Agria • ECAV • DHZ • Súkromný sektor
Predpokladané finančné zdroje	<i>vlastné zdroje obce, dotácia na základe Uznesenia vlády SR, európske fondy, štátny rozpočet</i>

Monitoring a hodnotenie špecifického cieľa 1				
Ukazovateľ		Merná jednotka	Počiatkové hodnoty	Dosiahnuté hodnoty
<ul style="list-style-type: none"> • Počet zrealizovaných projektov zameraných na rozvoj bývania • Počet zrealizovaných projektov dopravnej a technickej infraštruktúry • Počet zrealizovaných projektov sociálnej a občianskej vybavenosti/ sociálnej a zdravotnej starostlivosti • Počet zrealizovaných projektov IKT, bezpečnosti, ochrany a vybavenia DHZ 		<ul style="list-style-type: none"> • projekt 	0	
Dopady	Spokojnosť obyvateľov regiónu s kvalitou života	vlastné zisťovanie		

Špecifický cieľ 2	Zvýšiť zamestnanosť a zlepšiť podmienky pre podnikanie		
Opatrenie 2.1	Vytvoriť podmienky pre zvýšenie zamestnanosti a rozvoj podnikania v obci		
Opatrenie 2.2	Posilniť marketing obce a regiónu		
Kľúčové potreby Konskej v oblasti práce a podnikania	<i>Podpora drobného podnikania a mladých farmárov, vybudovanie prístupovej komunikácie k chatám, vyznačiť a zahrnúť miestne cyklotrasy do cykloturistických máp</i>		
Predpoklady pre úspešnú implementáciu opatrení	<i>Prítomnosť mladých farmárov v obci, fungujúce ubytovanie v chatách Baranec a Horec, rozvíjajúce sa ubytovanie na súkromí a záujem o podnikanie v remeslách. Podpora cestovného ruchu vyznačením cyklotrás, náučných a turistických chodníkov.</i>		
Aktivity pre opatrenia 2.1 – 2.2	Investor/partner		
2.1 Podpora tradičného hospodárenia a remesiel <ul style="list-style-type: none"> Podpora mladých farmárov a doplnkovej remeselnej činnosti Budovanie infraštruktúry cestovného ruchu v obci <ul style="list-style-type: none"> Informačná tabuľa pre turistov Chodník k Medokýšu, informačná tabuľa Cyklochodník Konská – Chata Baranec (možná protipožiarna cesta) Vyznačenie cyklotrás Magistrála – Konská Rozhľadňa Konská Symbol obce v podobe sochy koňa z dreva v centre Podpora nových podnikateľských aktivít <ul style="list-style-type: none"> Zriadenie mäsovýroby Podpora podnikania v poľnohospodárstve a lesníctve <ul style="list-style-type: none"> Zámery Agrie a urbáru Podpora mladých SHR, chov kôz a oviec, predaj z dvora Rozvoj agroturistiky 	<ul style="list-style-type: none"> urbár Agria SHR ubytovatelia, chatári súkromní podnikatelia 		
Predpokladané finančné zdroje	<i>vlastné zdroje investorov a obce, európske fondy</i>		
Monitoring a hodnotenie špecifického cieľa 2			
Ukazovateľ	Merná jednotka	Počiatkové hodnoty	Dosiahnuté hodnoty
<ul style="list-style-type: none"> Počet zrealizovaných projektov zameraných na tradičné hospodárenie a remeslá Počet zrealizovaných projektov zameraných na infraštruktúru cestovného ruchu Počet zrealizovaných projektov zameraných na nové podnikateľské aktivity Počet zrealizovaných projektov zameraných na podnikanie v poľnohospodárstve a lesníctve 	<ul style="list-style-type: none"> projekt 	0	
Dopady	Spokojnosť obyvateľov regiónu s kvalitou života	vlastné zisťovanie	

Špecifický cieľ 3	Podporiť rozvoj občianskej spoločnosti		
Opatrenie 3.1	Zlepšiť kvalitu spoločenského života v obci a podporovať aktivity pre využitie voľného času		
Opatrenie 3.2	Zlepšiť znalosť územia a posilniť pocit hrdosti na obec/región		
Opatrenie 3.3	Podporiť spoluprácu na všetkých úrovniach v obci aj mimo nej		
Opatrenie 3.4	Zlepšiť medziľudské vzťahy		
Kľúčové potreby Konskej v oblasti občianskej spoločnosti	<i>Chýbajú podmienky pre spoločenský život a trávenie voľného času. Zvýšiť záujem ľudí o veci verejné, kompenzovať tlak informatizácie kvalitným spoločenským životom a aktivitami spolkov.</i>		
Predpoklady pre úspešnú implementáciu opatrení	<i>Dobré medziľudské vzťahy, ochota obyvateľov zapájať sa do zveľaďovania prostredia. Zefektívnenie komunikácie poslancov s občanmi na báze prerozdelenia územia podľa domov medzi poslancov.</i>		
Aktivity pre opatrenia 3.1 – 3.4		Investor/partner	
3.1 Podpora organizovania kultúrnych, športových a iných podujatí <ul style="list-style-type: none"> Deň matiek, Stavanie májov, Jánske vatry, Deň detí, Futbalový turnaj o pohár starostu obce, Deň úcty k starším, spoločné brigády občanov zamerané na čistenie a skrášľovanie prostredia obce a okolia - Medokýš, cintorín (každoročne, 1.500€/rok) Podpora fungovania spoločenských organizácií na úrovni obce <ul style="list-style-type: none"> Obnova ochotníckych predstavení v obci (oprava techniky, 500€) 		<ul style="list-style-type: none"> obec/poslanci DHZ 	
Predpokladané finančné zdroje	<i>obec, európske fondy, Komunitná nadácia Liptov, sponzori</i>		
Monitoring a hodnotenie špecifického cieľa 3			
Ukazovateľ		Merná jednotka	Počiatočné hodnoty
<ul style="list-style-type: none"> Počet podporených spoločenských organizácií z verejných zdrojov Celková výška verejných výdavkov vynaložených na podporu spoločenských organizácií Počet zrealizovaných kultúrnych, športových a spoločenských podujatí 		<ul style="list-style-type: none"> organizácia tis. € projekt 	0
Dopady	Spokojnosť obyvateľov regiónu s kvalitou života	vlastné zisťovanie	

Špecifický cieľ 4	Podporiť ochranu životného prostredia a udržateľné využívanie zdrojov
Opatrenie 4.1 Opatrenie 4.2 Opatrenie 4.3	Zvýšiť mieru zhodnocovania odpadov a likvidácie čiernych skládok Znížiť riziko negatívnych dôsledkov prírodných katastrof a katastrofických udalostí Zavedenie postupov pre zvýšenie ochrany krajiny a krajiny tvorby
Kľúčové potreby Kanskej v oblasti životného prostredia	<i>Chýbajúca kanalizácia v obci a existencia rizikových žump spôsobuje znečistenie spodných vôd. Hospodárenie v súkromných lesoch nie je celkom bez následkov na prostredí (znečisťovanie prístupových ciest ťažbou, rušenie pokoja ťažobnou činnosťou). Splavovanie poľnohospodárskej pôdy a znečisťovanie obce bahnom. Zanesený Kanský potok vo vlastníctve Agrie.</i>
Predpoklady pre úspešnú implementáciu opatrení	<i>Dobré medziľudské vzťahy, ochota obyvateľov zapájať sa do zvelaďovania prostredia. Žiadne čierne skládky, občania vzorne separujú odpad. Liečivý prameň Medokýš. Otvorenosť využívať alternatívne zdroje energie.</i>
Aktivity pre opatrenia 4.1 – 4.3	Investor/partner
4.1 Budovanie systému separovania odpadu, zberných dvorov a spoločných kompostovník, zavádzanie princípov obehového hospodárstva <ul style="list-style-type: none"> • Zakúpenie kompostérov do domácností a obecného kompostéra/štiepkovača • Vybudovanie zberného dvora pre kontajnery na triedený odpad • Úprava, údržba kompostoviska 4.2 Protipožiarne opatrenia <ul style="list-style-type: none"> • Vybudovanie protipožiarnej cesty z obce k chatám Baranec a Horec 4.3 Zníženie energetickej náročnosti budov a zariadení, inovačné prístupy, udržateľnosť <ul style="list-style-type: none"> • Rekonštrukcia obecného úradu a kultúrneho domu (výmena strechy, zateplenie, FVE, zmena vykurovacích technológií) • Zriadenie komunitnej energetiky – energetická sebestačnosť verejných budov, verejného osvetlenia Starostlivosť o vodné toky a vodné prvky <ul style="list-style-type: none"> • Vyčistenie Kanského potoka a priebežná starostlivosť oň Starostlivosť o zeleň v intraviláne obce <ul style="list-style-type: none"> • Výsadba stromčekov, čistenie a údržba zelene • Vybudovanie zelenej oddychovej zóny pri cintoríne 	<ul style="list-style-type: none"> • Obec • Agria • OZO Čistý Liptov • Urbár • Vlastníci lesov • Združenie obcí Čistý Liptov
Predpokladané finančné zdroje	<i>štátny rozpočet, európske fondy, súkromné zdroje, rozpočet obce</i>

Monitoring a hodnotenie špecifického cieľa 4				
Ukazovateľ		Merná jednotka	Počiatkové hodnoty	Dosiahnuté hodnoty
<ul style="list-style-type: none"> • Počet zrealizovaných projektov zameraných na zvýšenie miery zhodnocovania odpadov a likvidácie čiernych skládok • Počet zrealizovaných projektov zameraných na protizáplavové a protipožiarne opatrenia • Počet zrealizovaných projektov zameraných na zlepšenie kvality životného prostredia, ochrany krajiny a krajiny tvorby 		<ul style="list-style-type: none"> • projekt 	0	
Dopady	Spokojnosť obyvateľov regiónu s kvalitou života	vlastné zisťovanie		

4.5.6 KRÁĽOVA LEHOTA

Minulosť a súčasnosť Kráľovej Lehoty

Kráľovu Lehotu založili koncom 13. storočia kráľovskí služobníci s cieľom strážiť lesy a poľovný revír. Osadu postavili pri ústí vodných tokov a ciest, aby každý, kto sa chce dostať do dolín Bocianky a Čierneho Váhu, musel prejsť cez ňu. Za vernosť im kráľ Ľudovít I. v roku 1361 daroval veľké územie medzi Váhom a Bociankou až po vrchy Kráľova hoľa a Bacúch. Hlavnými drevinami sú smrek, borovica, smrekovec, jedľa, buk a javor horský. Pridruženými sú breza, osika, brest horský a jelša čierna, jarabina a jelša sivá. To, že pred vyše 200 rokmi boli okolité lesy prevažne bukové, potvrdzuje listnatý strom v obecnom erbe podľa pečatidla z roku 1771.

Obec preslávil rodák Alojz Štróbl, významný európsky sochár. Rodáčkou Kráľovej Lehoty je tiež známa spisovateľka pre deti a mládež, poetka a prekladateľka Krista Bendová. Z obce pochádza herečka a speváčka Zora Kolínska a herec Ondrej Jariabek, národovci Jozef Pravoslav Bella a Ján Lehotský, maliar Július Štetka, ovocinár Anton Penzel, včelári Ján a Martin Kabzánovci. Život v Kráľovej Lehote sústavne dokumentuje autor obecných časopisov a knihy *Z dejín Kráľovej Lehoty 1361 – 2006*, František Bizub.

V obci aktívne pôsobí Jednota dôchodcov na Slovensku, Poľovné združenie Stará dolina, Komposesorát a urbariát Kráľova Lehota, spotrebné družstvo COOP Jednota, Miestny odbor Matice slovenskej. Dobrovoľný hasičský zbor má viac ako 80-ročnú tradíciu a pravidelne sa umiestňuje na popredných miestach v súťažiach. Miestna skupina Slovenského červeného kríža bola založená v roku 1952 a má 80 členov. Pomáha starým ľuďom, poskytuje prvú pomoc, organizuje čistenie studničiek a tradičné fašiangové zábavy.

V poslednú fašiangovú sobotu chodia po dedine masky za sprievodu harmoniky. Zábava trvá až do rána. Organizátorom je Miestny spolok Slovenského červeného kríža, občania núkajú rôzne dobroty od fánok, šišiek, koláčov až po klobásu a nechýba aj niečo na zahriatie. Nevesta so ženíchom, cigánsky vajda, šašo, poľovník, čert, gazda a princezná absolvujú sedemhodinový fašiangový maratón.

V krásnom prostredí zemianskej kúrie Lehotských je umiestnená Materská škola pre deti z obce i zo susedných obcí Vyšná Boca, Nižná Boca, Malužiná, osady Svarín a Čierny Váh. V obci je zriadený dom Centra pre deti a rodiny, ktorý dočasne nahrádza dieťaťu jeho rodinné prostredie. Miestna železničná stanica v minulosti patrila medzi významné, zastavovali tu aj rýchliky. V železničnej stanici Kráľova Lehota bolo vybudované prvé reléové staničné zabezpečovacie zariadenie v Československu. Železničiarci sa zapájali do kultúrneho diania v obci, pôsobili v miestnych spolkoch, v hudbe, hrali divadlá. Popri práci sa dokázali aj spoločne zabaviť. Železničiarisku zábavu zorganizovali už v roku 1920.

Medzi významné kultúrne pamiatky patrí evanjelický kostol, zemianska kúria rodiny Lehotských a Štróblova vila. V obci sú dve predajne potravín, pohostinstvo, rybníčné hospodárstvo s chovom pstruhov, výroba drevených brikiet, drevárska spoločnosť, píla, nákladná autodoprava, penzión Larion, futbalové a viacúčelové ihrisko. Ranč Kráľova Lehota vo Svaríne, ktorý vlastní združenie Mládež pre Krista, organizuje každoročne festival kresťanskej mládeže Campfest. Program tvoria vystúpenia hudobných skupín, videoprojekcie, filmy, besedy a modlitby. V programe účinkujú umelci z celej Európy. Festivalu sa zúčastňuje viac ako 4 tisíc prevažne mladých ľudí.

Medzi najvýznamnejšie investície, ktoré obec prednedávnom realizovala, patria: rekonštrukcia materskej školy, vypracovanie územného plánu, vybudovanie splaškovej kanalizácie, revitalizácia centra námestia obce a úprava miestnej komunikácie v starej časti obce. V blízkej budúcnosti obec dobuduje cyklotrasu a oddychovú zónu s detským ihriskom. Medzi pravidelné podujatia organizované obcou patria Fašiangy, Medzinárodný deň detí, Železný hasič, Posedenie s dôchodcami a Mikuláš.

Kráľova Lehota v roku 2030

Kráľova Lehota je čistá a upravená obec s vybudovanou infraštruktúrou, kvalitnými ubytovacími a reštauračnými službami a rozvinutým cestovným ruchom. Oblúbená je hlavne cyklotrasa dolinou Čierneho Váhu a areál rybníčného hospodárstva. V obnovennej kultúrnej pamiatke - kaštieli sídli materská škola pre miestne deti a deti z okolitých obcí.

Kráľova Lehota je bezpečnou obcou, ktorá vyvážene poskytuje podmienky pre kvalitný a harmonický život všetkým svojim obyvateľom, je obcou s bohatou ponukou kultúrnych a športových podujatí. Je zaujímavá pre mladé rodiny, ktoré sa sem sťahujú pre prírodné bohatstvo a dobré medziľudské vzťahy. K prírode sa obyvatelia správajú s úctou a chránia si ju. V obci sa efektívne separuje odpad. Sú tu kvalitné služby obyvateľom aj návštevníkom obce. Je zabezpečený plynulý chod samosprávy a plnohodnotne využívané budovy v správe obce. Obec prezentuje vlastné kultúrne a historické hodnoty prostredníctvom aktívnych spolkov nielen v našom regióne a na celom Slovensku, ale aj v zahraničí.

Stratégia pre dosiahnutie vízie obce

Občania obce a jej predstavitelia sú pripravení naplniť víziu budúcnosti

- sústavnou prácou samosprávy na zlepšovaní kvality života obyvateľov mesta v oblasti služieb a infraštruktúry,
- **vytváraním podmienok pre vznik a udržanie pracovných príležitostí,**
- kladením dôrazu na aktívnu občiansku spoločnosť a spoluprácu,
- zavádzaním moderných technológií do života v obci,
- ako aj šetrným využívaním prírodných zdrojov a aktívnou ochranou hodnôt územia.

Za prioritu je považovaná oblasť pracovných príležitostí.

Zoznam organizácií na území obce

Spoločenské organizácie:

- Dobrovoľný hasičský zbor
- Futbalový klub
- Miestna skupina Slovenského červeného kríža
- Základná organizácia Jednoty dôchodcov Slovenska
- Miestny odbor Matice slovenskej
- Základná organizácia Slovenského zväzu protifašistických bojovníkov
- Poľovné združenie Stará dolina
- Komposesorát a urbariát Pozemkové spoločenstvo, urbársky dom
- Dozorný výbor COOP Jednoty

Cirkvi:

- Evanjelická cirkev a. v., evanjelický kostol
- Rímsko-katolícka cirkev

Firmy a spoločnosti:

- EkoPellets Slovakia, a. s., Kráľova Lehota
- Rybníčné hospodárstvo
- LEHOTSKÝ comp., s. r. o., Kráľova Lehota
- Dyhatech, s.r.o., Kráľova Lehota (v k. ú. Liptovská Porúbka)
- Píla na Šmýkanci, s. r. o., Kráľova Lehota (v k. ú. Liptovská Porúbka)

Ubytovacie a reštauračné zariadenia:

- Penzión Larion
- ZO OZ KOVO Vetropack
- Ranč Kráľova Lehota vo Svaríne

- Štróblova vila (v k. ú. Hybe)

Potraviny a pohostinstvá:

- COOP Jednota
- Môj obchod Oľga Halušková
- Pohostinstvo NewLemit

Školy a ostatné zariadenia:

- Materská škola
- Izba Kristy Bendovej (v budove železničnej stanice)
- Dom smútku
- Centrum pre deti a rodiny
- Železničná stanica

Členovia pracovnej skupiny Kráľova Lehota

- Mgr. Erika Šteučeková, starostka,
- Ing. Ján Šteuček, PhD.
- Martina Vargová,
- Ivana Liptáková,

Návrh SPRO bol prerokovaný a schválený v obecnom zastupiteľstve dňa 26. septembra 2023 (Uznesenie č. 35/2023)

SWOT analýza Kráľovej Lehoty

Silné stránky	Slabé stránky
<p>Poloha, prírodné podmienky a stav životného prostredia</p> <ul style="list-style-type: none"> • obec obklopená prírodou • vysoká ekologická kvalita štruktúry krajiny • vytvára vstup do prítlačlivej doliny Čierneho Váhu • obec je na trase frekventovanej cyklotrasy • leží v blízkosti železničnej trate ako dopravného koridoru • je v kontakte s národným parkom, územiami zaradenými do siete NATURA 2000, čo zvyšuje potenciál územia z hľadiska CR • je v blízkosti významného dopravného koridoru Čertovica • leží na významnom „učebnicovom“ sútoku Bieleho a Čierneho Váhu • celé územie je v chránenej vodohospodárskej oblasti s vysokým potenciálom akumulácie podzemných vôd • vybudovaná dažďová kanalizácia • vybudovaná splašková kanalizácia • vysoký podiel ekologicky priaznivých častí krajiny (lesy, lúky) <p>Kultúra, kultúrne dedičstvo, voľný čas</p> <ul style="list-style-type: none"> • významné osobnosti, ktoré pôsobili v obci a rodáci • významná zemianska história obce • zachovaná urbanistická štruktúra obce • zachované viaceré stavebno-technické pamiatky, niektoré zapísané v zozname kultúrnych pamiatok (kaštieľ, Štróblova vila, kostol) • niektoré ľudové tradície sa obnovujú • organizovanie celosvetového festivalu mládeže Campfest • možnosť športového vyžitia detí, mládeže a dospelých na viacúčelovom športovom ihrisku, futbalovom ihrisku v letnom a zimnom období • možnosť športového vyžitia v penzióne Larion (squash) • viacúčelové ihrisko • možnosť využitia cyklotrasy a cyklochodníkov v katastri obce s prepojením na región <p>Sociálna oblasť, zdravotníctvo, školstvo a služby</p>	<p>Poloha, prírodné podmienky a stav životného prostredia</p> <ul style="list-style-type: none"> • značné environmentálne záťaže prevažne z diaľkového prenosu imisíí • zvýšená premávka nákladných áut naložených drevom • stále menej spojov • zvýšená hlučnosť v dôsledku železničnej dopravy – predovšetkým v kontexte s návštevníkmi • zastávka je mimo trasy hlavného dopravného koridoru • obmedzenie činnosti pri obrábaní poľnohospodárskej pôdy • nízky produkčný potenciál poľnohospodárskej pôdy • veľký podiel poľnohospodárskych pôd so stredným až silným eróznym ohrozením • zvýšené riziko radónového znečistenia na sútoku Bieleho a Čierneho Váhu • chladná kotlinová klíma s veľkými výkyvmi teplôt a zvýšeným počtom dní s hmlou a inverziou • vyskytujúce sa nelegálne skládky komunálneho odpadu, ktoré sa aj po asanácii stále obnovujú • neasanovaná skládka TKO uzavretá v roku 2001 • spaľovanie odpadu a záhradného odpadu • malé zdroje znečistenia ovzdušia = 60 % bytov je vykurovaných pevnými palivami • kontakt zastavaného územia s poľnohospodárskou výrobou a hospodárskym dvorom (necielené postreky) • veľký počet vedení elektrického prúdu • izofóna hluku nad 60 dB zasahujúca do zastavaného územia • vysoká záťaž územia a predovšetkým lesov imisným znečistením • nedostatočné separovanie odpadu • chýba kompostovisko, resp. spôsob likvidácie organického odpadu <p>Kultúra, kultúrne dedičstvo, voľný čas</p> <ul style="list-style-type: none"> • postupne sa strácajúce rodové tradície • zlý stavebno-technický stav niektorých pamiatok • nedostatok kultúrnych akcií

<p>obyvateľom</p> <ul style="list-style-type: none"> • existencia predškolského zariadenia pre viaceré spádové obce • možnosť stravovania pre dôchodcov v miestnom penzióne • možnosť ubytovania a stravovania v miestnom penzióne • dostupné služby kaderníctvo, holičstvo • dostupné, stabilné a kvalitné pripojenie na internet • obecná knižnica • vybudované dôstojné miesto pre posledný odpočinok na cintoríne s domom smútku <p>Demografický vývoj, štruktúra obyvateľstva a ich zručnosti</p> <ul style="list-style-type: none"> • zatiaľ priaznivá štruktúra populácie prejavujúca sa vysokým podielom ekonomicky aktívnych obyvateľov a vyhovujúci index starnutia či vitality • pomerne vysoký podiel stredoškolsky a vysokoškolsky vzdelaných ľudí <p>Medziľudské vzťahy</p> <ul style="list-style-type: none"> • ľudia sa poznajú a navzájom sa veľa rozprávajú • ochota rómskej menšiny riešiť svoju situáciu a zlepšiť vzťah s ostatnými obyvateľmi obce <p>Hospodárske zázemie obce, služby a zamestnanosť</p> <ul style="list-style-type: none"> • existujúce priemyselné zázemie obce • stabilizovaná poľnohospodárska výroba prostredníctvom silného poľnohospodárskeho subjektu • zvyšujúci sa počet súkromne hospodáriacich roľníkov <p>Doprava</p> <ul style="list-style-type: none"> • železničná stanica, autobusová stanica • v blízkosti cestného koridoru na Čertovicu • modernizácia železničnej trate • revitalizácia väčšej časti miestnych komunikácií 	<ul style="list-style-type: none"> • chýba miestnosť pre kultúrne stretávanie sa <p>Sociálna oblasť, zdravotníctvo, školstvo a služby obyvateľom</p> <ul style="list-style-type: none"> • vysoké prevádzkové náklady predškolského zariadenia • základná škola tu nie je a deti musia dochádzať do susedných obcí a mesta už od prvého stupňa • nedostatočná starostlivosť o zdravotne postihnutých, starších ľudí a sociálne slabších spoluobyvateľov • chýba zdravotná sestra na plný úväzok • všetko je iba v meste a dlho sa čaká • chýbajú lepšie obchody, predajňa mäsa, zeleniny • nie sú vytvorené podmienky pre trhovú predaj a predajcov • veľký počet ľudí nie je v dobrej sociálnej situácii <p>Demografický vývoj, štruktúra obyvateľstva a ich zručnosti</p> <ul style="list-style-type: none"> • z roka na rok sa zhoršujúca veková štruktúra obyvateľov • za posledné desaťročie znižovanie počtu obyvateľov prirodzeným úbytkom aj sťahovaním • malá aktivita alebo odvaha miestnych ľudí k na inovácie, „zastarané“ zmyšľanie ľudí <p>Medziľudské vzťahy</p> <ul style="list-style-type: none"> • zlé medziľudské vzťahy • alkoholizmus • zlé súžitie s rómskou menšinou, neochota sa prispôbiť poriadku a čistote okolia ich bývania <p>Hospodárske zázemie obce, služby a zamestnanosť</p> <ul style="list-style-type: none"> • stále dosť vysoká nezamestnanosť • väčšina ľudí musí za prácou odchádzať a to aj na dlhšie obdobie • väčšina poľnohospodárskej pôdy je užívaná jedným veľkým subjektom • nedostatočný informačný systém pre návštevníkov obce • veľký počet obyvateľov nie je v dobrej ekonomickej situácii • slabá propagácia hodnôt územia • nevyužitie hodnoty územia • málo podnikateľov v cestovnom ruchu <p>Doprava</p> <ul style="list-style-type: none"> • vysoká rýchlosť áut v obci • časťou obce prechádzajú nákladné autá naložené drevom • malý počet spojov a horšia dostupnosť do a z
---	---

	<p>obce vo večerných hodinách</p> <ul style="list-style-type: none"> • Znečisťovanie MK poľnohospodárskymi a lesnými traktormi a strojmi
Príležitosti	Ohrozenia
<ul style="list-style-type: none"> • územie je zaradené medzi strediská rekreácie a turizmu • poloha na vstupe do doliny Čierneho Váhu, pri sútoku Čierneho a Bieleho Váhu, v bezprostrednom kontakte s Národným parkom Nízke Tatry • prekládka železničnej trate • prechod poľnohospodárskych subjektov na ekologický systém hospodárenia • potenciál pre diverzifikáciu poľnohospodárstva a lesného hospodárstva • rozvoj nadregionálnej a cezhraničnej spolupráce so zameraním na zachovanie histórie obce, kultúrnych tradícií a kultúrneho dedičstva, rozvoj služieb a CR • získanie dostupných externých zdrojov na zabezpečenie potrieb obce • rozširovanie spektra poskytovaných služieb v sociálnej oblasti s podporou externých zdrojov 	<ul style="list-style-type: none"> • tvrdé regulatívy a limity rozvoja v kontakte s ochranou prírody a jej zložiek • nepripravenosť územia pre rozvojové aktivity • znemožnenie realizácie projektov v nadväznosti na neusporiadané vlastnícke vzťahy • nedostatok finančných prostriedkov pre rozvoj a realizáciu investičných projektov • nedostatočná spolupráca samospráv a podnikateľských subjektov v oblasti CR • zánik zamestnávateľov v obci a blízkom okolí • pretrvávajúce zhoršovanie demografických ukazovateľov a odchod „elít“ z obce

Špecifický cieľ 1	Zlepšiť základnú vybavenosť a služby v obci
Opatrenie 1.1 Opatrenie 1.2 Opatrenie 1.3	Podporiť rozvoj bývania Dobudovať dopravnú a technickú infraštruktúru v obci Zvýšiť bezpečnosť a skvalitniť sociálnu a občiansku vybavenosť
Kľúčové potreby Kráľovej Lehoty v oblasti základnej vybavenosti a služieb	<i>Výstavba nových bytov, IBV, zlepšenie prostredia: chodníky, osvetlenie, rozhlas, materská škola, výmena elektroinštalácie a vnútorných omietok, oddychová zóna s detským ihriskom, dopravná dostupnosť</i>
Predpoklady pre úspešnú implementáciu opatrení	<i>Vysoké pracovné nasadenie obecného úradu, skúsenosti s projektmi, dobrá finančná kondícia obce.</i>
Aktivity pre opatrenia 1.1 – 1.3	Investor/partner
1.1 Zavedenie inžinierskych sietí do nových stavebných obvodov <ul style="list-style-type: none"> • IBV ulica Potok – vybudovanie inžinierskych sietí • IBV na pôvodnom železničnom telese Výstavba BD <ul style="list-style-type: none"> • Výstavba 12 BJ 	<ul style="list-style-type: none"> • obec
1.2 Výstavba a rekonštrukcia dopravnej infraštruktúry <ul style="list-style-type: none"> • Rekonštrukcia MK Magdolina skala – cyklo-dopravná trasa do L. Hrádku • Rekonštrukcia komunikácie Magdolina skala od železničnej stanice • Rekonštrukcia chodníka Kráľova Lehota • Rekonštrukcia chodníka na cintoríne • Rekonštrukcia MK pri požiarnej zbrojnici <ul style="list-style-type: none"> • Vybudovanie novej železničnej zastávky a prístupovej komunikácie, chodníka, odstavných plôch, verejného osvetlenia 	<ul style="list-style-type: none"> • Obec • Komposesorát a urbariát Pozemkové spoločenstvo Kráľova Lehota
Budovanie a rekonštrukcia vodovodu, kanalizácie a rozvodných sietí <ul style="list-style-type: none"> • Rekonštrukcia elektrických rozvodov a omietky v MŠ • Vybudovanie verejného osvetlenia na cintoríne • Zníženie energetickej náročnosti verejného osvetlenia • Vybudovanie verejného osvetlenia na prístupovej komunikácii do rekreačného areálu • Modernizácia miestneho rozhlasu 	<ul style="list-style-type: none"> • Obec
1.3 Budovanie IKT sietí, inteligentné fungovanie zariadení, zvyšovanie bezpečnosti, ochrany a prevencie, zlepšenie technického stavu a vybavenia DHZ <ul style="list-style-type: none"> • Modernizácia vybavenia DHZ • Vybudovanie spoločenskej miestnosti pre miestne a základné organizácie v obci • Kamerový systém 	<ul style="list-style-type: none"> • obec • DHZ
Výstavba a modernizácia zariadení sociálnej a občianskej vybavenosti <ul style="list-style-type: none"> • Rekonštrukcia interiéru a fasády domu Centra pre deti a rodiny • Vybudovanie oddychovej a športovej zóny v obecnej záhrade • Rekonštrukcia a údržba budov v majetku obce: oprava strechy, budova knižnice, oprava budovy starej pošty • Kultúrny dom: výmena sedadiel a nábytku • Modernizácia Domu smútku 	<ul style="list-style-type: none"> • Obec • Žilinský samosprávny kraj • Centrum pre deti a rodiny
<ul style="list-style-type: none"> • Rekonštrukcia fary • Prebudovanie hospodárskej budovy ECAV na spoločenskú miestnosť 	<ul style="list-style-type: none"> • CZ ECAV Kráľova Lehota
<ul style="list-style-type: none"> • Modernizácia okolia penziónu Larion 	<ul style="list-style-type: none"> • Lehotský comp. s.r.o., Larion

Zabezpečenie sociálnej a zdravotnej starostlivosti			
<ul style="list-style-type: none"> • Udržať dopravné prepojenie s obcami poskytujúcimi pracovné príležitosti pre obyvateľov obce 		<ul style="list-style-type: none"> • obec • ŽSK • Arriva Liorbus 	
Predpokladané finančné zdroje	vlastné zdroje obce, dotácia na základe Uznesenia Vlády SR, európske fondy, štátny rozpočet		
Monitoring a hodnotenie špecifického cieľa 1			
Ukazovateľ		Merná jednotka	Počiatkové hodnoty
<ul style="list-style-type: none"> • Počet zrealizovaných projektov zameraných na rozvoj bývania • Počet zrealizovaných projektov dopravnej a technickej infraštruktúry • Počet zrealizovaných projektov sociálnej a občianskej vybavenosti/ sociálnej a zdravotnej starostlivosti • Počet zrealizovaných projektov IKT, bezpečnosti, ochrany a vybavenia DHZ 		<ul style="list-style-type: none"> • projekt 	0
Dopady	Spokojnosť obyvateľov regiónu s kvalitou života	vlastné zisťovanie	

Špecifický cieľ 2	Zvýšiť zamestnanosť a zlepšiť podmienky pre podnikanie
Opatrenie 2.1 Opatrenie 2.2	Vytvoriť podmienky pre zvýšenie zamestnanosti a rozvoj podnikania v obci Posilniť marketing obce a regiónu
Kľúčové potreby Kráľovej Lehoty v oblasti práce a podnikania	<i>Zlepšiť podmienky pre zamestnateľnosť sociálne slabých skupín obyvateľov. Podporovať a vytvárať príležitosti na rozvoj cestovného ruchu.</i>
Predpoklady pre úspešnú implementáciu opatrení	<i>Vhodné vzdelávacie a motivačné programy pre posilnenie kompetenčných zručností nezamestnaných. Dobrá spolupráca s podnikateľmi a poľnohospodárskymi a lesníckymi subjektmi.</i>
Aktivity pre opatrenia 2.1 – 2.2	Investor/partner
2.1 Budovanie infraštruktúry cestovného ruchu v obci <ul style="list-style-type: none"> • Výstavba apartmánových domčekov • Výstavba vonkajšieho bazéna • Výstavba veľkého detského ihriska • Vybudovanie cyklotrasy a cyklochodníka v napojení na hlavnú kostrovú trasu prepájajúcu Hybe, Kráľovu Lehotu s Bockou dolinou • Zatraktívnenie sútoku Bieleho a Čierneho Váhu – vybudovanie lávky a náučného chodníka 	<ul style="list-style-type: none"> • <i>Lehotský comp. s.r.o.</i> • <i>Larion</i> • <i>Obec</i> • <i>Obce Bockej doliny a Hybe</i> • <i>Súkromný sektor</i>
Podpora neformálneho vzdelávania a odbornej prípravy <ul style="list-style-type: none"> • Získavanie kompetenčných zručností požadovaných na trhu práce pre nezamestnaných a Rómov Podpora nových podnikateľských aktivít <ul style="list-style-type: none"> • Identifikovať pracovné príležitosti pre nezamestnaných a Rómov, vrátane sezónnych prác, príležitostných prác pre obec, podnikateľov a obyvateľov 	<ul style="list-style-type: none"> • <i>Obec</i> • <i>Úrad práce, sociálnych vecí a rodiny</i> • <i>Centrum pre deti a rodiny</i>
<ul style="list-style-type: none"> • Budovanie rybníkov 	<ul style="list-style-type: none"> • <i>Rybné hospodárstvo</i>
<ul style="list-style-type: none"> • Program výroby lepených nosníkov • Spracovanie kvalitného dreveného odpadu do lepených drevených masívnych dosiek • Úprava priemyselnej zóny a výrobnjej plochy 	<ul style="list-style-type: none"> • <i>EkoPellets Slovakia</i> • <i>Dyhatech</i> • <i>Predajcovia dreva</i>
Podpora podnikania v poľnohospodárstve a lesníctve <ul style="list-style-type: none"> • Lesná cesta Bujačia-Škribňovo: porasty 287, 288, 289, úsek 1,3 km • Oprava lesnej cesty Škribňovo-Stará dolina 2,5 km • Pestevná činnosť lokalita Škribňovo – obnova lesného potenciálu 	<ul style="list-style-type: none"> • <i>Komposesorát a urbariát Pozemkové spoločenstvo Kráľova Lehota</i> • <i>PZ Stará dolina</i>
Predpokladané finančné zdroje	<i>vlastné zdroje investorov a obce, európske fondy</i>

Monitoring a hodnotenie špecifického cieľa 2				
Ukazovateľ		Merná jednotka	Počiatočné hodnoty	Dosiahnuté hodnoty
<ul style="list-style-type: none"> • Počet zrealizovaných projektov zameraných na infraštruktúru cestovného ruchu • Počet zrealizovaných projektov zameraných na neformálne vzdelávanie a odbornú prípravu • Počet zrealizovaných projektov zameraných na nové podnikateľské aktivity • Počet zrealizovaných projektov zameraných na podnikanie v poľnohospodárstve a lesníctve 		<ul style="list-style-type: none"> • projekt 	0	
Dopady	Spokojnosť obyvateľov regiónu s kvalitou života	vlastné zisťovanie		

Špecifický cieľ 3	Podporiť rozvoj občianskej spoločnosti
Opatrenie 3.1 Opatrenie 3.2 Opatrenie 3.3 Opatrenie 3.4	Zlepšiť kvalitu spoločenského života v obci a podporovať aktivity pre využitie voľného času Zlepšiť znalosť územia a posilniť pocit hrdosti na obec/región Podporiť spoluprácu na všetkých úrovniach v obci aj mimo nej Zlepšiť medziľudské vzťahy
Kľúčové potreby Kráľovej Lehoty v oblasti občianskej spoločnosti	<i>Zlepšiť problémové vzťahy medzi rómskymi rodinami. Udržiavať a rozvíjať dobrú spoločenskú atmosféru v obci a spolupracujúce prostredie. Zapájať ľudí do aktivít.</i>
Predpoklady pre úspešnú implementáciu opatrení	<i>Dobrá spolupráca s miestnymi firmami, ochota sponzorsky podporiť akcie. Partnerské mesto Kráľova Lhota, vzájomné pravidelné návštevy. Úspešní hasiči s výbornými umiestneniami v súťažiach. Aktívne spolky, každoročné kresťanské podujatie Camp Fest s účasťou niekoľko tisíc mladých ľudí.</i>
Aktivity pre opatrenia 3.1 – 3.4	Investor/partner
3.1 Zvyšovanie informovanosti o živote obce <ul style="list-style-type: none"> Vydávanie obecných novín, web, letáky, rozhlas (2.000€/rok) Podpora organizovania kultúrnych, športových a iných podujatí <ul style="list-style-type: none"> Posledný fašiang, Deň detí, Rozlúčka s prázdninami, Oslavy SNP, Výmenné návštevy s družobnou obcou Kráľova Lhota, poznávacie autobusové zájazdy, Dary božie, dary zeme, posedenie s dôchodcami/Mesiac úcty k starším, Posedenie so starými rodičmi, Príchod Mikuláša, tanečná zábava Camp Fest Podpora fungovania spoločenských organizácií na úrovni obce (8.000€/rok) <ul style="list-style-type: none"> Rozvoj mládežníckeho futbalu Rozvoj kultúrnych aktivít detí a mládeže vrátane detí z rómskych rodín Zachovanie tradície a výcvik členov dobrovoľných hasičských zborov Pamätná izba Kristy Bendovej a Oldricha Bendu 3.4 Menšiny, rovnosť príležitostí, tolerancia voči inakosti <ul style="list-style-type: none"> Vypracovanie stratégie zlepšenia vzťahu rómskych rodín s ostatnými obyvateľmi obce 	<ul style="list-style-type: none"> obec CZ ECAV Kráľova Lehota ŽSR Bratislava Žilinský samosprávny kraj Komposesorát a urbariát Pozemkové spoločenstvo Kráľova Lehota Lehotský comp. s.r.o. Matica slovenská DHZ Jednota dôchodcov MS SČK SZPB Kráľova Lhota, ČR TJ, futbalový klub PZ Stará dolina sponzori
Predpokladané finančné zdroje	<i>obec, európske fondy, Komunitná nadácia Liptov, sponzori</i>

Monitoring a hodnotenie špecifického cieľa 3				
Ukazovateľ		Merná jednotka	Počiatkové hodnoty	Dosiahnuté hodnoty
<ul style="list-style-type: none"> • Počet podporených spoločenských organizácií z verejných zdrojov • Celková výška verejných výdavkov vynaložených na podporu spoločenských organizácií • Počet zrealizovaných kultúrnych, športových a spoločenských podujatí • Počet zrealizovaných projektov zameraných na zvyšovanie informovanosti o živote v obci • Počet zrealizovaných projektov zameraných na menšiny, rovnosť príležitostí, toleranciu voči inakosti 		<ul style="list-style-type: none"> • organizácia • tis. € • projekt 	0	
Dopady	Spokojnosť obyvateľov regiónu s kvalitou života	vlastné zisťovanie		

Špecifický cieľ 4	Podporiť ochranu životného prostredia a udržateľné využívanie zdrojov
Opatrenie 4.1 Opatrenie 4.2 Opatrenie 4.3	Zvýšiť mieru zhodnocovania odpadov a likvidácie čiernych skládok Znížiť riziko negatívnych dôsledkov prírodných katastrof a katastrofických udalostí Zavedenie postupov pre zvýšenie ochrany krajiny a krajiny tvorby
Kľúčové potreby Kráľovej Lehoty v oblasti životného prostredia	<i>Zlepšiť účinnosť triedenia odpadu, zriadenie zberného dvora a kompostoviska, podporovať znižovanie energetickej náročnosti obecných budov a zariadení, smerovanie k ekologickému poľnohospodárstvu.</i>
Predpoklady pre úspešnú implementáciu opatrení	<i>Dobré skúsenosti s využívaním externých zdrojov samosprávou. Sústavná osвета a spolupráca s obyvateľmi, návštevníkmi, podnikateľskými subjektmi.</i>
Aktivity pre opatrenia 4.1 – 4.3	Investor/partner
4.1 Osveta a vzdelávanie v oblasti tvorby a likvidácie odpadov, zvyšovanie environmentálneho povedomia <ul style="list-style-type: none"> Zlepšiť účinnosť triedenia odpadu (letáky, vysielanie rozhlasu, obecné noviny, web) Budovanie systému separovania odpadu, zberných dvorov a spoločných kompostovísk, zavádzanie princípov obehového hospodárstva <ul style="list-style-type: none"> Vytvorenie miestneho kompostovania 4.3 Zníženie energetickej náročnosti budov a zariadení, inovačné prístupy, udržateľnosť <ul style="list-style-type: none"> Zníženie energetickej náročnosti KD a OcÚ, rekonštrukcia systému vykurovania a vykurovacích telies v kultúrnom dome – využitie fotovoltaiiky a tepelných čerpadiel Zníženie energetickej náročnosti MŠ, rekonštrukcia elektroinštalácie a vnútorných omietok, zateplenie stropu a povaly – využitie fotovoltaiiky a tepelných čerpadiel Zníženie energetickej náročnosti verejného osvetlenia a rozšírenie osvetlenia na prístupovej komunikácii do rekreačného areálu – využitie alternatívnych zdrojov energie Starostlivosť o zeleň v intravilánoch obcí Zlepšovanie kvality životného prostredia v obciach <ul style="list-style-type: none"> Revitalizácia obecnej záhrady – vybudovanie zelenej oddychovej zóny s prvkami pre deti a mládež 	<ul style="list-style-type: none"> Obec Komposesorát a urbariát PS K. Lehota PZ Stará dolina
Vypracovanie stratégie šetrného prístupu k životnému prostrediu <ul style="list-style-type: none"> Investície na zlepšovanie stavu lesa – ochrana lesa pred poškodením zverou Implementácia agroenvironmentálnych schém a systému ekologického poľnohospodárstva na území obce 	<ul style="list-style-type: none"> Komposesorát a urbariát PS K. Lehota PZ Stará dolina
Predpokladané finančné zdroje	<i>štátny rozpočet, európske fondy, súkromné zdroje, rozpočet obce</i>

Monitoring a hodnotenie špecifického cieľa 4				
Ukazovateľ		Merná jednotka	Počiatkové hodnoty	Dosiahnuté hodnoty
<ul style="list-style-type: none"> Počet zrealizovaných projektov zameraných na zvýšenie miery zhodnocovania odpadov a likvidácie čiernych skládok Počet zrealizovaných projektov zameraných na zlepšenie kvality životného prostredia, ochrany krajiny a krajiny tvorby 		<ul style="list-style-type: none"> projekt 	0	
Dopady	Spokojnosť obyvateľov regiónu s kvalitou života	vlastné zisťovanie		

4.5.7 LIPTOVSKÁ KOKAVA

Minulosť a súčasnosť Liptovskej Kokavy

Liptovská Kokava leží pod úpäťami Západných Tatier a Kriváňa. Návštevníka očarí krásny a jedinečný pohľad na okolité hory. Je to typická podtatranská poľnohospodárska obec. Nachádza sa v ochrannom pásme TANAP. Jeho súčasťou je štátna rezervácia Machy - vzácna lokalita rašelinných spoločenstiev. Stred obce Liptovská Kokava leží 789 metrov nad morom na ľadovcom kuželi rieky Belej. Prvá písomná zmienka o obci je z roku 1469.

Symbolom obce sú svätý Šimon a svätý Júda, patróni tunajšieho rímsko-katolíckeho kostola. Obec bola po stáročia ťažko skúšaná morom, cholerou, hladomorom, požiarmi a vojnami. V roku 1703 nespokojnosť a potláčanie slobôd vyvrcholili povstaním Františka Rákocziho II. Prítomnosť povstaleckých vojsk si kruto odniesli dediny Vavrišovo a Liptovská Kokava, ktoré v roku 1704 vyhoreli a boli niekoľkokrát vyrabované. Neskôr sa v Liptovskej Kokave rozvinulo tkáčstvo, výroba dreveného uhlia a viacerí obyvatelia dediny sa živili povozníctvom. Furmani sa dávali najímať na prevoz soli zo Solivaru, medi a železnej rudy. Obyvatelia Liptovskej Kokavy sa živili aj zabíjaním vlkov a medvedov.

V roku 1787, šesť rokov po vyhlásení Tolerančného patentu Jozefom II., si evanjelici v Liptovskej Kokave založili vlastnú školu. Pohromy, ktoré Kokavu postihli, dopomohli jej obyvateľom k výnimočnej súdržnosti. V roku 1816 si postavili drevený kostol.

Veľký požiar v roku 1879 donútil obyvateľov Liptovskej Kokavy, aby vyhľadávali živobytie aj za hranicami svojej obce, a tak sa začali živiť murárskou prácou. Roky zveľaďovania obce aj vzťahovania sa jednotlivých rodín vystriedali v 20. storočí opäť ťažké časy vojnového utrpenia a biedy. Až 55 Kokavčanov ostalo na bojiskách 1. svetovej vojny (najviac zo všetkých dedín Liptova). V roku 1918 vznikol Čitateľský spolok, ktorý si dal za úlohu samovzdelávanie a prehlbovanie národného povedomia. Spolok mal čoskoro po svojom založení 97 členov. Okrem nedeľných vzdelávacích večierok bola jednou z hlavných náplní divadelná činnosť. Povoynové roky boli priaznivé pre podnikanie so surovým drevom, čo pomohlo kokavskému urbáru k ziskom. V lokalite Pod Brehom postavili v roku 1921 urbársky gáter (vodnú pílu) a urbársky mlyn odpredali dovtedajšiemu nájomcovi mlynárovi Jozefovi Harmanovi. Výnosným podnikaním bolo po vojne pre obyvateľov Liptovskej Kokavy aj pltníctvo. V roku 1929 bol vysvätený murovaný kostol v neorománskom štýle. Do interiéru kostola bol inštalovaný kamenný oltár, ktorého súčasťou je aj kazateľňa umiestnená pod ním.

V roku 1928 vznikol v Liptovskej Kokave dobrovoľný hasičský zbor, v roku 1948 Športový klub Kriváň zameraný hlavne na futbal. Kolektívizácia podnietila v roku 1949 vznik jednotného roľníckeho družstva. V roku 1951 bola založená Poľovnícka spoločnosť. Svojpomocná stavba kultúrneho domu bola dokončená v roku 1963. Výstavba športového areálu, ktorý sa pýšil najlepšie vybavenou tribúnou v Hornom Liptove, sa skončila v roku 1964.

Dnes v obci pôsobia: Pozemkové spoločenstvo bývalých urbanistov, Klub kokavských turistov a lyžiarov, Slovenský červený kríž, Jednota dôchodcov Slovenska, TJ Družstevník Liptovská Kokava (futbalový klub – muži), Zväz protifašistických bojovníkov, Roľnícke družstvo Liptovská Kokava, Dobrovoľnícky hasičský zbor. Základná škola (ročníky 1.-4.) s materskou školou každoročne usporadúva množstvo akcií pre deti (školský ples, zimné hry na ľade, Slovenský slávik, Svetový deň zdravia, Deň matiek, Deň Zeme, regionálna výchova, dopravná výchova, Deň detí, Noc v škole, Juniáles, Fašiangy, burzu vecí a hračiek, rôzne výlety a exkurzie).

Na území obce sa nachádza geotermálny vrt ako základ pre budúci aquapark. Sú tu upravované zimné bežecké trate, lyžiarsky vleč, sieť cyklotrás. Ubytovacie kapacity poskytujú penzión Na skle maľované, mobilné domy Liptovalley a ubytovania na súkromní, stravovacie služby poskytuje Liptovská izba.

Z investičných akcií súčasnosti spomeňme zriadenie zberného dvora, vybudovanie zelenej oddychovej zóny a zelených parkovísk s dažďovým záhradami, modernizácia detského ihriska a rozšírenie cyklotrasy Hybe – Liptovská Kokava – Podbanské.

Územie má vysokú implementačnú schopnosť, v minulosti obec implementovala projekty vo výške 3 mil. eur. Existuje úvaha/projektový zámer o doplnení infraštruktúry cestovného ruchu – k existujúcim

cyklotrasám sa pridajú nové a doznačia sa bežecké trasy, vybuduje sa vyhliadková veža, zakúpi sa stroj na údržbu trate. Areál bude mať celoročné využitie v prípade prepojenia s futbalovým ihriskom. Nositeľom myšlienky je obec v spolupráci s Lyžiarskym bežeckým klubom (LBK Liptovská Kokava). Využitie potenciálu geotermálneho vrtu a realizácia projektu výstavby termálneho kúpaliska súkromným investorom prinesie obci rozvoj v oblasti cestovného ruchu, vznik nových pracovných príležitostí a možnosti pre športovo-rekreačné využitie.

Liptovská Kokava v roku 2030

Liptovská Kokava je rozvinutá obec cestovného ruchu v srdci Vysokých a Nízkyh Tatier so zameraním na cykloturistiku a bežecké lyžovanie.

Demograficky stabilná obec s fungujúcou školou a škôlkou, sociálnym zariadením pre seniorov a kvalitnou vybavenosťou. V intraviláne obce je oddychová zóna s dažďovými záhradami, jedinečnými v širšom okolí. Služby zabezpečujú ekonomicky silní drobní podnikatelia v oblasti cestovného ruchu. Sú tu výborné podmienky pre rekreačné bežecké lyžovanie v zime a cykloturistiku v lete obohatené o wellness zázemie s termálnym kúpaliskom.

Stratégia pre dosiahnutie vízie obce

Občania obce a jej predstavitelia sú pripravení naplniť víziu budúcnosti

- sústavnou prácou samosprávy na zlepšovaní kvality života obyvateľov mesta v oblasti služieb a infraštruktúry,
- **vytváraním podmienok pre vznik a udržanie pracovných príležitostí,**
- kladením dôrazu na aktívnu občiansku spoločnosť a spoluprácu,
- zavádzaním moderných technológií do života v obci,
- ako aj šetrným využívaním prírodných zdrojov a aktívnou ochranou hodnôt územia.

Za prioritu je považovaná oblasť pracovných príležitostí.

Členovia pracovnej skupiny Liptovská Kokava

- Mgr. Ján Kollár, starosta obce
- Ján Bartek, poslanec, urbárske spoločenstvo
- Ing. Vladimír Zubček, predseda urbáru
- Jaroslav Jurčo, poslanec

Návrh SPRO bol prerokovaný a schválený v obecnom zastupiteľstve dňa 28. septembra 2023 (Uznesenie č. 27/2023).

SWOT analýza Liptovskej Kokavy

Silné stránky	Slabé stránky
<ul style="list-style-type: none"> • poloha v strede medzi lyžiarskymi strediskami Štrbské Pleso - Jasná, prístup z diaľnice D1, • blízkosť k dolinám Západných Tatier, napojenie na Liptovské cyklotrasy, existencia rieky, • Belá na hranici katastrálneho územia - možnosť vodnej turistiky, • snežná čiara na úrovni 800 m n. m. - možnosť úpravy zimných lyžiarskych bežeckých a turistických tratí, • kataster obce a samotná obec sa nachádza vo východnej časti Liptovskej kotliny s mierne členitým povrchom, intravilán obce je mimo prípadného záplavového územia, • letné a zimné turistické trasy vedú po rovinate teréne s možnosťou ich viacgeneračného využitia, • existujúca infraštruktúra obce (obec má vybudované všetky inžinierske siete - vodovod, kanalizácia, plynovod, rozvody elektriny s verejným osvetlením, miestny rozhlas, rekonštruované miestne komunikácie), • funkčný obecný úrad (starosta obce a dve úradníčky sú zamestnanci na plný úväzok, vedúca aktívnych prác na čiastočný úväzok je vedúca miestnej knižnice a upratovačka), • funkčnosť dobrovoľných zložiek (obecný úrad priamo financuje Telovýchovnú jednotu - futbalový, turistický a lyžiarsky oddiel, Obecný hasičský zbor, finančne podporuje Jednotu dôchodcov Slovenska, Zbor protifašistických bojovníkov, Červený kríž), • obec úzko spolupracuje s miestnych Roľníckym družstvom a Pozemkovým spoločenstvom bývalých urbarialistov (RD zabezpečuje pre obecný úrad služby - letná a zimná údržba ciest, vývoz kontajnerov, dovoz materiálov do obce), • spolupráca s PSBU - organizovanie brigád pre obecné zložky, podpora formou sponzorstiev zo strany PSBU, • základná škola s materskou školou (ZŠ pre ročníky 1. - 4., kapacita škôlky je 20 detí a bude sa navyšovať), 	<ul style="list-style-type: none"> • ochrana prírody (celý kataster obce sa nachádza v II., III. resp. V. stupni ochrany prírody, aj intravilán obce je v II. stupni ochrany prírody, čo spôsobuje mnohé problémy v súvislosti s investičnou výstavbou, v extraviláne obce nie je možné v súčasnosti plánovať akúkoľvek rekreačnú výstavbu - ani na súkromných parcelách, čo občania považujú za veľkú nevýhodu oproti susednej obci Pribylina), • súčasný demografický stav – obyvatelia obce starnú, počet obyvateľov sa znižuje, stabilizácia rozostavaním novej IBV ešte nie je zrejmá, • nový stavebný obvod – nemá zadanú povinnosť mať trvalý pobyt, niektoré rodinné domy tak slúžia len na prechodný pobyt resp. rekreáciu, • chýbajúce sociálne zariadenie pre seniorov – v obci nie je zriadená opatrovateľská služba, umiestniť seniorov do zariadenia je len na poradovník v okolitých zariadeniach, • potreba zriadenia obecného sociálneho podniku – na zriadenie lokálnej farmy a zabezpečenie drobných obecných prác (kosenie, údržba) - príležitosť pre znevýhodnené skupiny obyvateľstva • nadmorská výška (zvýšené náklady v zimnom období na vykurovanie, údržbu ciest a chodníkov), • neexistujúci priemysel v katastrálnom území (v k. ú. obce hospodári len RD a PSBU, len tieto organizácie sú platcovia dane s nehnuteľnosti), • potreba zriadenia zberného dvora – nízke povedomie o separácii odpadov, návštevníci a turisti znečisťujú prostredie obce • nedostatočné protipožiarne a protizáplavové opatrenia – protipožiarne nádrž je znečistená, v prípade zvýšenej objemu vodného toku Belej hrozia záplavy v katastri obce • nevysporiadanosť pozemkov – rozvojové zámery obmedzuje veľký počet vlastníkov

<ul style="list-style-type: none"> • obecné nájomné byty (v obci sú vybudované dve 8-bytové jednotky - jedno a dvojizbové byty, možnosť pomerne lacného a rýchleho ubytovania pre mladé rodiny, resp. dôchodcov), • nový stavebný obvod – v obci je vybudovaný nový stavebný obvod pre 33 rodinných domov, v prípade záujmu je možné ho v budúcnosti rozšíriť, • existencia geotermálneho vrtu – v súčasnosti je vo vlastníctve súkromného investora, ktorý plánuje jeho využitie na vybudovanie termálneho kúpaliska s príslušenstvom a službami 	
Príležitosti	Ohrozenia
<ul style="list-style-type: none"> • potenciál pre diverzifikáciu poľnohospodárstva a lesného hospodárstva • rozvoj nadregionálnej a cezhraničnej spolupráce so zameraním na zachovanie histórie obce, kultúrnych tradícií a kultúrneho dedičstva, rozvoj služieb a CR • získanie dostupných externých zdrojov na zabezpečenie potrieb obce • rozširovanie spektra poskytovaných služieb v sociálnej oblasti s podporou externých zdrojov • potenciál využitia geotermálneho vrtu na získanie OZE 	<ul style="list-style-type: none"> • tvrdé regulatívy a limity rozvoja v kontakte s ochranou prírody a jej zložiek • neúspech pri pridelovaní prostriedkov pre jednotlivé výzvy (veľmi obmedzené financovanie projektov z rozpočtu obce) • nevysporiadané pozemky ohrozujú investičné zámery realizácie areálu termálneho kúpaliska a jeho príslušenstva • nedostatok finančných prostriedkov pre rozvoj a realizáciu investičných projektov

Špecifický cieľ 1	Zlepšiť základnú vybavenosť a služby v obci
Opatrenie 1.1 Opatrenie 1.2 Opatrenie 1.3	Podporiť rozvoj bývania Dobudovať dopravnú a technickú infraštruktúru v obci Zvýšiť bezpečnosť a skvalitniť sociálnu a občiansku vybavenosť
Kľúčové potreby Liptovskej Kokavy v oblasti základnej vybavenosti a služieb	<i>IBV sa rozvíja veľmi pomaly, nevyplýva povinnosť mať trvalý pobyt, niektoré rodinné domy slúžia len na rekreáciu. Obecné budovy sú zrekonštruované, chýbajú parkovacie miesta a oddychové zóny. V prípade realizácie projektu geotermálneho vrtu je potrebné vybudovať kompletnú infraštruktúru a základnú vybavenosť. Možnosť umiestniť v sociálnom zariadení pre seniorov je cez poradovník v širšom okolí.</i>
Predpoklady pre úspešnú implementáciu opatrení	<i>ÚPD aj s EIA je spracované vrátane aktivít súvisiacich s termálnym vrtom. Obec má vybudované cesty, vodovod, kanalizáciu aj ČOV. Projekt termálneho vrtu je v súkromnom vlastníctve investora. Priestory starej ZŠ je možné prebudovať na sociálne zariadenie pre seniorov.</i>
Aktivity pre opatrenia 1.1 – 1.3	Investor/partner
1.2 Výstavba a rekonštrukcia dopravnej infraštruktúry <ul style="list-style-type: none"> Oprava zostávajúcich miestnych komunikácií Budovanie a rekonštrukcia vodovodu, kanalizácie a rozvodných sietí <ul style="list-style-type: none"> Predĺženie rozvodnej siete obecného vodovodu, potrubie PE DN 93 dĺžky 750 m do technicko-prevádzkového areálu pri vrte termálnej vody Samostatný vodovod napojený na SKV Pribylina pre termálno-rekreačný areál, výstavba samostatného vodojemu s objemom 100m³ napojeného na prívod SKV Výstavba samostatnej splaškovej kanalizácie s ČOV a výstavba dažďovej kanalizácie s lapačmi ropných látok pre termálne kúpalisko Zrušiť vzdušné VN 22KV prípojky pre TS1 a TS3 a nahradiť ich zemnými káblovými prípojkami Zrušiť stožiarové trafostanice TS1,2,3 a nahradiť ich murovanými trafostanicami Vybudovať nové zahusťovacie murované trafostanice TS1 až 9 Navrhované trafostanice pripojiť VN 22kv káblovými prípojkami suchými káblami Úprava územia a zavedenie inžinierskych sietí do novej obytnej rekreačnej zóny 1.3 Budovanie IKT sietí, inteligentné fungovanie zariadení, zvyšovanie bezpečnosti, ochrany a prevencie, zlepšenie technického stavu a vybavenia DHZ <ul style="list-style-type: none"> Rozšírenie existujúceho kamerového systému Modernizácia a udržanie akcieschopnosti DHZ Výstavba a modernizácia zariadení sociálnej a občianskej vybavenosti <ul style="list-style-type: none"> Rekonštrukcia a modernizácia areálu pri ZŠ s MŠ – nové moderné prvky Rekonštrukcia krytiny na Dome smútku Dostavba príslušenstva v rekreačnej obytnej zóne - verejné priestranstvá, športové ihriská Rekonštrukcia starej ZŠ vo vlastníctve evanjelickej cirkvi – vybudovanie sociálneho zariadenia pre seniorov Zabezpečenie sociálnej a zdravotnej starostlivosti <ul style="list-style-type: none"> Zabezpečovanie stravy pre dôchodcov a opatrovateľskej služby 	<ul style="list-style-type: none"> obec, vlastné zdroje investor Roľnícke družstvo Stredoslovenská energetika DHZ obec súkromný investor Úrad vlády urbár Evanjelická cirkev obec
Predpokladané finančné zdroje	<i>vlastné zdroje obce, dotácia na základe Uznesenia Vlády SR, európske fondy, štátny rozpočet</i>

Monitoring a hodnotenie špecifického cieľa 1				
Ukazovateľ		Merná jednotka	Počiatkové hodnoty	Dosiahnuté hodnoty
<ul style="list-style-type: none"> Počet zrealizovaných projektov dopravnej a technickej infraštruktúry Počet zrealizovaných projektov zvýšenia bezpečnosti, IKT, DHZ Počet zrealizovaných projektov sociálnej a občianskej vybavenosti/sociálnej a zdravotnej starostlivosti 		<ul style="list-style-type: none"> projekt 	0	
Dopady	Spokojnosť obyvateľov regiónu s kvalitou života	vlastné zisťovanie		

Špecifický cieľ 2	Zvýšiť zamestnanosť a zlepšiť podmienky pre podnikanie
Opatrenie 2.1 Opatrenie 2.2	Vytvoriť podmienky pre zvýšenie zamestnanosti a rozvoj podnikania v obci Posilniť marketing obce a regiónu
Kľúčové potreby Liptovskej Kokavy v oblasti práce a podnikania	<i>Predpokladá sa, že po vybudovaní termálneho kúpaliska s príslušným zázemím narastie potreba zvýšenia ubytovacích kapacít v penziónoch a na súkromí, ako aj rozšírenie ponuky služieb.</i>
Predpoklady pre úspešnú implementáciu opatrení	<i>Vybudovanie rekreačného areálu termálneho kúpaliska je pripravené a reálne. Rozšírením poskytovaných služieb v obci vznikne minimálne 20 – 30 nových pracovných príležitostí. K. ú. Liptovskej Kokavy je zaradený do kategórie medzinárodného významu.</i>
Aktivity pre opatrenia 2.1 – 2.2	Investor/partner
<p>2.1 Zriadenie obecných podnikov</p> <ul style="list-style-type: none"> • Zriadenie obecného sociálneho podniku – poskytovanie drobných služieb, zriadenie lokálnej farmy <p>Podpora nových podnikateľských aktivít</p> <ul style="list-style-type: none"> • Projekt využitia geotermálneho vrtu • Výstavba termálneho kúpaliska s príslušenstvom • Vymedziť prenajímateľné obecné priestory pre potrebné služby <p>Budovanie infraštruktúry cestovného ruchu v obci</p> <ul style="list-style-type: none"> • Napojenie komunikácie z termálneho kúpaliska • Výstavba hospodárskej komunikácie medzi areálom termálneho kúpaliska a areálom technických dvorov • Výstavba parkoviska pre 330 parkovacích miest v areáli termálneho kúpaliska • Výstavba autobusových zastávok v nadväznosti na potrebu pri termálnom kúpalisku, rekonštrukcia súčasných • Vyznačenie nových cyklotrás a bežeckých trás, vyhliadková veža • Dobudovanie príslušenstva v blízkosti lyžiarskeho vleku - zasnežovacie zariadenie, stroj na údržbu trate, sociálne zariadenie, stánky rýchleho občerstvenia, výstavba rybníka v dolnej časti areálu • Výstavba areálu severne od rieky Belá - prístavisko pre raftingové člny, sociálne zariadenie, prístrešky a ohniská <p>2.2 Budovanie informačno-náučných turistických trás</p> <ul style="list-style-type: none"> • Vybudovanie turistických a náučných trás pre žiakov, študentov, rodiny s deťmi s využitím kultúrno-historického, folklórneho aj prírodného bohatstva 	<ul style="list-style-type: none"> • Obec • Súkromný investor • Roľnícke družstvo • Urbár • Obec/investor • Obec • LBK Liptovská Kokava
Predpokladané finančné zdroje	<i>vlastné zdroje investorov a obce, európske fondy</i>

Monitoring a hodnotenie špecifického cieľa 2				
Ukazovateľ		Merná jednotka	Počiatkové hodnoty	Dosiahnuté hodnoty
<ul style="list-style-type: none"> • Počet zrealizovaných projektov zameraných na obecné podniky • Počet zrealizovaných podnikateľských projektov • Počet zrealizovaných projektov infraštruktúry cestovného ruchu • Počet zrealizovaných projektov budujúcich informačno-turistické trasy 		<ul style="list-style-type: none"> • projekt 	0	
Dopady	Spokojnosť obyvateľov regiónu s kvalitou života	vlastné zisťovanie		

Špecifický cieľ 3	Podporiť rozvoj občianskej spoločnosti
Opatrenie 3.1 Opatrenie 3.2 Opatrenie 3.3 Opatrenie 3.4	Zlepšiť kvalitu spoločenského života v obci a podporovať aktivity pre využitie voľného času Zlepšiť znalosť územia a posilniť pocit hrdosti na obec/región Podporiť spoluprácu na všetkých úrovniach v obci aj mimo nej Zlepšiť medziľudské vzťahy
Kľúčové potreby Liptovskej Kokavy v oblasti občianskej spoločnosti	<i>V obci sú obavy zo zvyšovania životných nákladov a ohrozenia životnej úrovne obyvateľov. Žiaduce je pestovať viac svojpomoc a dobrovoľníctvo, zapájať ľudí do aktivít, zlepšovať medziľudské vzťahy.</i>
Predpoklady pre úspešnú implementáciu opatrení	<i>Obyvatelia, spolky, kluby a združenia sú aktívne, organizujú kultúrne, spoločenské a športové podujatia. Komunikačné prepojenie medzi manažmentom obce a občanmi a tiež občanmi navzájom je zabezpečené časopisom Kokavské aktuality do každej domácnosti, vývesnými tabuľami, internetom, sociálnymi sieťami.</i>
Aktivity pre opatrenia 3.1 – 3.4	Investor/partner
3.1 Zvyšovanie informovanosti o živote v obciach <ul style="list-style-type: none"> • Vydávanie Kokavských aktualít (priebežne, 3.000€/rok) Podpora fungovania spoločenských organizácií na úrovni obce <ul style="list-style-type: none"> • Finančný príspevok na činnosť športových, kultúrnych a spoločenských organizácií Podpora organizovania kultúrnych, športových a iných podujatí <ul style="list-style-type: none"> • Organizovanie pravidelných podujatí - Deň obce/Kokavský jarmok/hody, Vianočná besiedka, Mesiac úcty k starším, divadelné predstavenia, výstava fotografií, tenisový turnaj pre starších, súťaž v speve ľudových piesní, Kokavský ples, Kokavská olympiáda, lyžiarsky pochod, SNP (29. 8.), Oslobodenie obce (30. 1.) a krajiny (8. 5.), Deň detí, Juniáles, Fašiangy, Burza vecí a hračiek, Vianočné trhy • Liptovská bežecká liga – športovo kultúrne podujatie 3.2 Podpora rozvoja tradícií <ul style="list-style-type: none"> • Kokavský jarmok • Účasť na podujatiach ako varenie halušiek, fazuľovice Regionálna výchova a vzdelávanie <ul style="list-style-type: none"> • Spracovanie publikácie o historickom vývoji a tradíciách obce pre školy a subjekty CR • Vydanie publikácie o činnosti DHZ 	<ul style="list-style-type: none"> • Obec/vytvorené partnerstvá • Telovýchovná jednota • Klub dôchodcov • ZO SZPB • Divadelný krúžok • OHZ, DHZ • Zväz protifašistických bojovníkov • Klub kokavských turistov • Červený kríž • FS Váh • ECAV • LBK Liptovská Kokava
Predpokladané finančné zdroje	<i>obec, európske fondy, Komunitná nadácia Liptov, sponzori</i>

Monitoring a hodnotenie špecifického cieľa 3				
Ukazovateľ		Merná jednotka	Zdroj overenia	Počiatkové hodnoty
<ul style="list-style-type: none"> • Počet podporených spoločenských organizácií z verejných zdrojov • Celková výška verejných výdavkov vynaložených na podporu spoločenských organizácií • Počet zrealizovaných kultúrnych, športových a spoločenských podujatí/diskusných a osvetových • Počet zrealizovaných projektov rozvoja tradícií, regionálnej výchovy a vzdelávania 		<ul style="list-style-type: none"> • organizácia • podujatie • projekt 	0	
Dopady	Spokojnosť obyvateľov regiónu s kvalitou života	vlastné zisťovanie		

Špecifický cieľ 4	Podporiť ochranu životného prostredia a udržateľné využívanie zdrojov
Opatrenie 4.1 Opatrenie 4.2 Opatrenie 4.3	Zvýšiť mieru zhodnocovania odpadov a likvidácie čiernych skládok Znížiť riziko negatívnych dôsledkov prírodných katastrof a katastrofických udalostí Zavedenie postupov pre zvýšenie ochrany krajiny a krajiny tvorby
Kľúčové potreby Liptovskej Kokavy v oblasti životného prostredia	<i>Potrebné je vyriešiť skládkovanie stavebného odpadu legálnou skládkou. Po vybudovaní termálneho rekreačného areálu sa predpokladá nárast pohybu návštevníkov po obci a okolí, a tým aj zvýšená potreba veľkokapacitných kontajnerov na separovaný zber. V dôsledku zvýšených nákladov na energiu je potrebné hľadať alternatívne zdroje energie.</i>
Predpoklady pre úspešnú implementáciu opatrení	<i>Nelegálne skládky, pálenie odpadu a voľný pohyb psov obec rieši pokutami a zverejňovaním vinníkov v obecnom časopise, čo prináša svoje výsledky. V obci sa separuje a čierne skládky sa priebežne likvidujú. Dobrá spolupráca s Roľníckym družstvom a urbárom umožňuje zaviesť postupy pre zvýšenie kvality životného prostredia v obci a jej okolí.</i>
Aktivity pre opatrenia 4.1 – 4.3	Investor/partner
4.1 Budovanie systému separovania odpadu, zberných dvorov a spoločných kompostovísk, zavádzanie princípov obehového hospodárstva <ul style="list-style-type: none"> • Vybudovanie zberného dvora a kompostoviska • Zabezpečenie legálneho skládkovania stavebného odpadu 4.2 Posilnenie vodozádržnej funkcie tokov, výstavba protizáplavových zariadení a protipožiarnych nádrží <ul style="list-style-type: none"> • Posilnenie funkčnosti protipožiarnej nádrže • Posilnenie vodozádržných opatrení zriadením dažďových záhrad 4.3 Zníženie energetickej náročnosti budov, inováčné prístupy, udržateľnosť <ul style="list-style-type: none"> • Zavedenie FVE na obecných budovách • Modernizácia verejného osvetlenia s využitím alternatívnych zdrojov energie • Využívanie alternatívnych zdrojov energie – geotermálna energia Starostlivosť o vodné toky a vodné prvky <ul style="list-style-type: none"> • Úprava brehov pri rieke Belá Starostlivosť o zeleň v intravilánoch obcí Zlepšovanie kvality životného prostredia v obciach <ul style="list-style-type: none"> • Vybudovanie zelených oddychových zón • Vybudovanie zelených parkovacích miest v okolí kultúrneho domu, obecného úradu, kostola 	<ul style="list-style-type: none"> • Obec • Roľnícke družstvo • Urbár <ul style="list-style-type: none"> • Obec • Roľnícke družstvo • Urbár <ul style="list-style-type: none"> • Obec • Súkromní investori • Podnikateľské subjekty • Urbár • Roľnícke družstvo • Stredoslovenská energetika
Predpokladané finančné zdroje	<i>štátny rozpočet, európske fondy, súkromné zdroje, rozpočet obce</i>

Monitoring a hodnotenie špecifického cieľa 4				
Ukazovateľ		Merná jednotka	Počiatočné hodnoty	Dosiahnuté hodnoty
<ul style="list-style-type: none"> Počet zrealizovaných projektov zameraných na zvýšenie miery zhodnocovania odpadov a likvidácie čiernych skládok Počet zrealizovaných projektov zameraných na protizáplavové a protipožiarne opatrenia Počet zrealizovaných projektov zameraných na zlepšenie kvality životného prostredia, ochranu krajiny a krajinotvorby 		<ul style="list-style-type: none"> projekt 	0	
Dopady	Spokojnosť obyvateľov regiónu s kvalitou života	vlastné zisťovanie		

4.5.8 LIPTOVSKÁ PORÚBKA

Minulosť a súčasnosť Liptovskej Porúbky

Obec leží v juhovýchodnej časti Liptova pod Nízkymi Tatrami s prístupom do národnej prírodnej rezervácie Ohnište. Liptovská Porúbka vznikla koncom 13. storočia pod vedením Šoltýsa Križana a na podnet zemianskeho rodu z Liptovského Jána. Prvýkrát sa spomína v listine z roku 1377. Erb Liptovskej Porúbky vychádza z najstaršieho zachovaného symbolu obce, svätého Júdu so sekerou a svätého Šimona držiaceho pílu.

Obyvatelia obce pôvodne pásli statok zemepánovi, rúbali a kľčovali horu a pálili drevené uhlie pre neďalekú Mašu v Liptovskom Hrádku. Od toho, že vznikla na rúbanisku, dostala meno Porúbka. Ako sa dedina zväčšovala, pribúdalo domov a hospodárskych stavísk. Boli to drevenice pokryté slamou a šindľom. Oheň často zničil celú obec alebo jej časť. V roku 1829 vypukol požiar od blesku za búrky a celá obec ľahla popolom, v roku 1889 neopatrnosťou gazdu, keď mlátil zbožie a fajčil fajku. Požiar v roku 1904 zničil školu a drevený kostol. Hasenie bolo v tej dobe primitívne, vedrami. V roku 1878 založili v obci hasičský zbor. Organizácia bola polovojenská a velilo sa po maďarsky. Ako požiarnu techniku používali jednocylindrovú striekačku, do ktorej sa liala voda vedrami a neskôr ručnú štvorkolesovú dvojcyldrovú striekačku.

Nový evanjelický kostol vysvätili v roku 1918. Prvým farárom sa stal Ľudovít Šenšel, ktorý pôsobil v zbere od roku 1914 do roku 1956. Základné vzdelanie v sídle farnosti poskytovala škola od 18. storočia až do roku 1995. Od roku 1999 v jej priestoroch sídli obecný úrad.

Od Liptovského Hrádku bol Váh splavný pre plte, preto sa pltníctvo stalo zamestnaním aj pre Porúbčanov. Najčastejšie plavili drevo z tajchov zo Svarína, z Čierneho Váhu a Malužinej do Liptovského Hrádku. Tradíciu pltníctva si obec každoročne pripomína slávnosťou Porúbčanský pltník.

V okolí obce pôsobili počas Slovenského národného povstania viaceré partizánske skupiny. Dodnes sa v neďalekých horách nachádzajú partizánske bunkre. Obec každoročne organizuje Výstup na Slemä ako pripomenutie povstaleckých udalostí z augusta 1944. Náučný chodník Slovenského národného povstania začína pri rieke Váh pod horou Zapač prvým informačným panelom a končí na vrchole Slemä. V rámci Mikroregiónu pod Poludnicou vznikla tiež trasa pamätihodností a významných miest, na ktorej sú Evanjelický kostol a. v., budova obecného úradu, pamätník obetiam prvej svetovej vojny Valentov vršok a Skaličná - pamätník venovaný partizánom, miesto leteckého nešťastia z obdobia SNP na vrchole Slemä, amfiteáter, rodné domy Ferdinanda Gabaja a Hvezdoňa Kočtúcha, miestny cintorín, prírodná pamiatka Mašiansky balvan a ďalšie.

Medzi významné osobnosti obce patria vzdelanec a farár Ľudovít Šenšel, starosta a národnik Matej Frniak, spisovateľ Ferdinand Gabaj, politik a strhujúci rečník Ľudovít Gerek, divadelník Michal Chomo, pedagóg Hvezdoň Kočtúch, politik Jozef Lenárt, bača a rezbár Peter Slosiar, historik Koloman Slivka.

V obci je podnik verejnoprospešných služieb, materská škola s celodennou prevádzkou, dom Centra pre deti a rodiny, Dobrovoľný hasičský zbor, Jednota dôchodcov Slovenska, Slovenský zväz protifašistických bojovníkov, Poľovné združenie Bukovica, Urbárske pozemkové spoločenstvo, Spoločenstvo vlastníkov súkromného lesa, lyžiarske kluby, stolnotenisový klub, Slovenský zväz chovateľov poštových holubov.

V obci sú pohostinské zariadenia a espresso Tesko, Penzión Radovica, potraviny, Pečivárne s.r.o., kamenárstvo, drevovýroba, poľnohospodársky podnik, stolárstvo, autoopravovne, zberné suroviny, stavebná firma a ďalšie. V obci sú po celý rok umiestnené veľkoobjemové kontajnery, čo zlepšilo separáciu odpadu.

V ďalšom období chce obec stavať na budovaní podmienok pre bežecké lyžovanie a cyklotrasy, obnove Ski centra Zapač a školy v prírode. Obec sa spojila s Liptovskou Kokavou za účelom vytvorenia a udržiavania lyžiarskych bežeckých trás. Dobrú spoluprácu má tiež so spoločnosťami Liptovia, Eurovia (kameňolomy), urbármí Hybe, Dovalovo, Likavka, Spoločenstvom vlastníkov lesov, evanjelickou cirkvou. Aktívna je spolupráca s družobnými obcami v Poľsku, Čechách a na Ukrajine.

Budova materskej školy je plne zrekonštruovaná a slúži aj pre obecný úrad a kultúru, nakoľko v podkrovných priestoroch vznikla sála pre približne 140 ľudí a knižnica. V Liptovskej Porúbke aktívne

pracuje Jednota dôchodcov, hasiči, darí sa aktivizovať združenia, ľudia idú a pomôžu. Mimoriadne úspešný je program na Deň matiek – hodinové pásmo, v ktorom vystupujú deti zo škôlky aj dôchodcovia. Úspešné podujatie je aj Posledný fašiang. Na komunikáciu s občanmi obec využíva káblovú televíziu (program sledujú hlavne starší občania), rozhlas, web, informačné tabule v obci. Silnou stránkou obce je, že tu žije veľa učiteľov aktívnych aj na dôchodku, ktorí sa zapájajú do podujatí obce. Jednota dôchodcov založila spevokol a organizujú prvé vystúpenia, zúčastňujú sa súťaží. Služby pre rodiny: škôlka, obchod, knižnica, služba terénnej sociálnej práce, sociálny taxík, obecná polícia, rozvoz stravy dôchodcom.

Liptovská Porúbka v roku 2030

Liptovská Porúbka je krásna a čistá, občania si vážia životné prostredie, dobre funguje separovanie odpadu. Za obcou je zrekonštruovaný, celoročne využívaný amfiteáter. Navštevujú nás rodiny s deťmi zo širokého okolia a deti z celého Slovenska sa sem chodia rekreovať do školy v prírode. Liptovská Porúbka je atraktívna a bezpečná obec, kam sa oplatí prísť. Vodiči dodržiavajú dopravné značenie. K obľúbenej rozhľadni na Zapači vedie sieť chodníkov a lávka cez Váh. Dobrá spolupráca s miestnymi podnikateľmi prináša pracovné príležitosti.

Stratégia pre dosiahnutie vízie obce

Občania obce a jej predstavitelia sú pripravení naplniť víziu budúcnosti

- sústavnou prácou samosprávy na zlepšovaní kvality života obyvateľov mesta v oblasti služieb a infraštruktúry,
- **vytváraním podmienok pre vznik a udržanie pracovných príležitostí,**
- kladením dôrazu na aktívnu občiansku spoločnosť a spoluprácu,
- zavádzaním moderných technológií do života v obci,
- ako aj šetrným využívaním prírodných zdrojov a aktívnou ochranou hodnôt územia.

Za prioritu je považovaná oblasť pracovných príležitostí.

Členovia pracovnej skupiny Liptovská Porúbka

- Mgr. Janka Gazdičová, starostka,
- Miriam Pallová, obec,
- Denis Čonka, kultúrna komisia,
- Ing. Marek Galvánek, OZ Porubčania,
- Ing. Martin Lenárt,
- Mgr. Aneta Madejová, obec,
- Ján Baláž, náčelník OP.

Návrh SPRO bol prerokovaný a schválený v obecnom zastupiteľstve dňa 19. 09. 2023 (Uznesenie č. 128/2023).

SWOT analýza Liptovskej Porúbky

Ľudské zdroje	
Silné stránky	Slabé stránky
<ul style="list-style-type: none"> • historický hasičský zbor • tradičná zručnosť Rómov • silná Jednota dôchodcov • významní činitelia v obci: Matej Frniak- národný pracovník, Ferdinand Gabaj – spisovateľ, Ján Hutka – pasienkársky odborník, Miloslav Chomo – chemik, Eugen Klein- právnik, redaktor, Ľudovít Šenšel – verejný činiteľ, publicista, cirkevný hodnostár, Hvezdoň Kočtúch – slovenský ekonóm, národovec, profesor, Peter Slosiar – odborník na ovčiarstvo a rezbár, Jozef Lenárt - politik • tolerantnosť v spolunažívaní medzi etnickými skupinami 	<ul style="list-style-type: none"> • nezáujem o veci verejné (uzatváranie sa do rodiny) • zlá sociálna situácia u časti rómskeho obyvateľstva • existujúci konflikt spôsobený odlišnou mentalitou - časti rómskej komunity (hlučné večerné zábavy) • vnímanie skladby obyvateľstva obce ako „prestárle“ • slabé povedomie občanov k čistote v obci
Príležitosti	Ohrozenia
<ul style="list-style-type: none"> • využiť skúsenosti a zručnosti pre odovzdanie mladšej generácii – vytvorenie vzdelávacieho priestoru • zvýšiť povedomie obyvateľov obce, propagáciou, osvetou • využiť spoluprácu v regionálnom spojení 	<ul style="list-style-type: none"> • odchod mladých, vzdelaných ľudí z obce

Technická infraštruktúra a doprava	
Silné stránky	Slabé stránky
<ul style="list-style-type: none"> • blízkosť mesta • dokončená kanalizácia v obci • obnovené povrchy miestnych komunikácií • pravidelná preprava osôb medzi obcou a L. Hrádkom 	<ul style="list-style-type: none"> • neukončená infraštruktúra (vybudovanie kanalizácie do okrajových častí obce) • neochota občanov spolufinancovať infraštruktúru
Príležitosti	Ohrozenia
<ul style="list-style-type: none"> • možnosť získania zdrojov z EÚ fondov na dobudovanie infraštruktúry 	<ul style="list-style-type: none"> • poloha obce v chránenom území Natura 2000 a chránenom vtáčom území

Ekonomické podmienky	
Silné stránky	Slabé stránky
<ul style="list-style-type: none"> • Agria a. s., kvalitná poľnohospodárska pôda • dobré ekologické podmienky pre pestovanie liečivých rastlín v katastri obce • EUROVIA Kameňolomy • rozvinuté včelárstvo • dobre fungujúci Urbársky spolok Liptovská Porúbka (cca 2000 ha – prepojenia na US Likavku, Liptovský Ján, Hybe, Nižná Boca) • Pečivárne s. r. o. - závod na výrobu pečiva 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ chýbajú vhodní záujemcovia o pestovanie a zber liečivých rastlín, neprepojenie na odberateľov • chýbajúce miestne produkty • štatút Urbárskeho spolku vytvára bariéru pri rozvoji podnikania • nejasnosti okolo vlastníctva pôdy

<ul style="list-style-type: none"> • Zberné suroviny a. s. Žilina • drobní poľnohospodári, farmári, ovčiarstvo • samozamestnávanie • existujúci drobní podnikatelia – stolári, kamenári, automechanici, tradičné tkanie kobercov • dostatok zručnej pracovnej sily pre drobné podnikanie a rozvoj zamestnanosti • ELTEK - elektrotechnika 	
Príležitosti	Ohrozenia
<ul style="list-style-type: none"> • motivačné prvky pre drobných podnikateľov (výhodné úvery, grantové schémy) • spolupráca medzi drobnými podnikateľmi v regióne 	<ul style="list-style-type: none"> • vznik konkurenčného prostredia • ochranná politika Správy NAPANT

Podmienky pre rekreáciu, šport, turizmus	
Silné stránky	Slabé stránky
<ul style="list-style-type: none"> • pekné okolie, prírodné prostredie • silný lyžiarsky oddiel (bežecké, zjazdové lyžovanie, biatlon) • registrované cyklotrasy • raj pre hubárov • tradícia výstupu na Slemä, náučný chodník o SNP, náučný chodník spájajúci obec s mestom Liptovský Hrádok a obcou Liptovský Ján • Ohnište – množstvo jaskýň a priepastí – Okno – výška 20 metrov, 125 metrov hlboká Veľká ľadová priepasť • prírodná pamiatka Mašiansky balvan • rieka Váh pretekajúca obcou, možnosť využitia vodných športov, raj pre muškárov • súkromníci – ťažné kone s možnosťou využitia agroturistiky • urbárska chata na Brtkovici, chata Fišiarka s možnosťou ubytovania • existujúca kapacita voľných domov 	<ul style="list-style-type: none"> • nepriaznivý stav vo vlastníckych vzťahoch k športovému areálu • slabá skúsenosť v oblasti ubytovania na súkromí • nedostatok služieb
Príležitosti	Ohrozenia
<ul style="list-style-type: none"> • možnosť čerpania fondov EÚ na dobudovanie športového areálu • zhodnotenie existujúceho potenciálu, prírodného prostredia v spolupráci s mestom Liptovský Hrádok • využitie spolupráce v regionálnom spojení • zapojenie do programu LEADER 	<ul style="list-style-type: none"> • tlak konkurenčného prostredia z okolitých vybudovaných športových areálov • legislatíva, podmienky nemotivujúce k podnikaniu • zlý národný imidž v kvalite poskytovaných služieb

Kultúrne - historické podmienky	
Silné stránky	Slabé stránky
<ul style="list-style-type: none"> • silná história obce porovnateľná s Liptovským Jánom (šoltýska obec) • v lokalite Víslavce - zvyšky starého opevnenia • drevenica pri moste z r. 1798 	

<ul style="list-style-type: none"> • múraný dom r. 1835 • partizánska tradícia • architektonický hodnotný e. a. v. kostol • rezbárstvo • amfiteáter • publikácia Liptovská Porúbka 	
--	--

Spolupráca v rámci regiónu, cezhraničná spolupráca	
Silné stránky	Slabé stránky
<ul style="list-style-type: none"> • členstvo v ZMOL • členstvo v mikroregióne Pod Poludnicou • spolupráca s obcou a hasičským zborom Žimrovice v Sliezsku v ČR • spolupráca s Ochotníckou strážou požarnou v Bojanove v Poľsku, 	<ul style="list-style-type: none"> • zabezpečenie finančných podmienok • malé skúsenosti z rozvoja regionálnej a cezhraničnej spolupráce
Príležitosti	Ohrozenia
<ul style="list-style-type: none"> • využiť a vymieňať skúsenosti a zručnosti pre rozvoj obce, vytvorenie vzdelávacieho priestoru • zvýšiť povedomie obyvateľov obce, propagáciou, osvetou • využitie spolupráce v cezhraničnom a regionálnom spojení na vylepšovaní všestranných podmienok obce 	

Občianska infraštruktúra, obchod a služby	
Silné stránky	Slabé stránky
<ul style="list-style-type: none"> • amfiteáter • vzdelávací priestor pre absolvovanie rôznych vzdelávacích kurzov • knižnica • materská škola • kultúrna sála • káblová televízia • webové sídlo obce 	<ul style="list-style-type: none"> • škola v prírode je nevyužitá • nepostačujúca opatrovateľská služba • slabý sortiment v obchodoch • chýbajúci penzión pre dôchodcov

Životné prostredie a ekológia	
Silné stránky	Slabé stránky
<ul style="list-style-type: none"> • výskyt chránených druhov fauny, tetra • pekné prírodné prostredie pod Nízkymi Tatrami • zdroj pitnej vody, zásobáreň pre mesto Liptovský Mikuláš • výskyt chránených druhov flóry žltohlav európsky, plesnivec alpský a iné • Národná prírodná pamiatka Ohnište, prírodná pamiatka Balvan pri Maši, NAPANT a ochranné pásmo • poloha obce pod Nízkymi Tatrami • pekné okolie, príroda • prameň uprostred obce Pod Uhlom 	<ul style="list-style-type: none"> • schátralý stav obce, hlavne centrum • neekologické vykurovanie v zimnom období • čierne skládky tuhého komunálneho odpadu v okolí obce • nízke povedomie pri separovaní odpadu

<ul style="list-style-type: none"> • separovaný zber • verejná kanalizácia • likvidácia organického odpadu 	
Príležitosti	Ohrozenia
<ul style="list-style-type: none"> • legislatíva SR a EÚ usmerňujúca zachovanie kvality prostredia • podmienky realizácie zákona o odpadoch 	<ul style="list-style-type: none"> • globálne zmeny vplývajúce na kvalitu životného prostredia

Bývanie	
Silné stránky	Slabé stránky
<ul style="list-style-type: none"> • pomerne vysoká individuálna bytová výstavba – zástavba rodinných domov vidieckeho ako aj mestského typu • výstavba nájomných bytov podľa Územného plánu obce 	<ul style="list-style-type: none"> • prázdne neobývané domy • nevyhovujúce bytové podmienky obyvateľov rómskej národnosti

Poloha	
Silné stránky	Slabé stránky
<ul style="list-style-type: none"> • obec leží na juhovýchodnej časti Liptovskej kotliny pod Nízkymi Tatrami • vzdialenosť od Liptovského Hrádku 2 km 	

Špecifický cieľ 1	Zlepšiť základnú vybavenosť a služby v obci
Opatrenie 1.1 Opatrenie 1.2 Opatrenie 1.3	Podporiť rozvoj bývania Dobudovať dopravnú a technickú infraštruktúru v obci Zvýšiť bezpečnosť a skvalitniť sociálnu a občiansku vybavenosť
Kľúčové potreby Liptovskej Porúbky v oblasti základnej vybavenosti a služieb	<i>Potrebné je predovšetkým vybudovanie ciest, kanalizácie a osvetlenia k plánovanej IBV a škole v prírode (zlé cesty bránia ďalšiemu rozvoju obce). Obec je zaťažená účasťou v spoločnom projekte vleku.</i>
Predpoklady pre úspešnú implementáciu opatrení	<i>Manažment obce má dobré predpoklady zvládnuť náročné úlohy, keďže má za sebou širokú škálu projektov, dobrých partnerov, rozvinutú spoluprácu a dobré vzťahy aj s externými partnermi. Finančné zdravie obce je dobré.</i>
Aktivity pre opatrenia 1.1 – 1.3	Investor/partner
1.1 Príprava územia pre IBV a výstavbu BD <ul style="list-style-type: none"> Nový územný plán Vybudovanie IBV ku Škole v prírode 1.2 Budovanie a rekonštrukcia vodovodu, kanalizácie a rozvodných sietí <ul style="list-style-type: none"> Rekonštrukcia verejného osvetlenia – dokončenie výmeny svietidiel Rekonštrukcia miestneho rozhlasu Dobudovanie kanalizácie ku škole v prírode Výstavba a rekonštrukcia dopravnej infraštruktúry <ul style="list-style-type: none"> Rekonštrukcia a údržba miestnych komunikácií Nabíjačka elektrobicyklov 1.3 Budovanie IKT sietí, inteligentné fungovanie zariadení, zvyšovanie bezpečnosti, ochrany a prevencie, zlepšenie technického stavu a vybavenia DHZ <ul style="list-style-type: none"> Vybudovanie a modernizácia hasičskej zbrojnice Zriadenie internetového pripojenia Wifi pre teba II Výstavba a modernizácia zariadení sociálnej a občianskej vybavenosti <ul style="list-style-type: none"> Vybudovanie detského ihriska a fitparku/workoutového ihriska Úprava areálu cintorína – úprava vstupov, schodov a zabezpečenie zábradlia 	<ul style="list-style-type: none"> obec obec/LVS obec/UPS obec/podnikatelia, občania obec Mesto Liptovský Hrádok DHZ
Predpokladané finančné zdroje	<i>vlastné zdroje obce, dotácia na základe Uznesenia Vlády SR, európske fondy, štátny rozpočet, investori</i>

Monitoring a hodnotenie špecifického cieľa 1				
Ukazovateľ		Merná jednotka	Počiatkové hodnoty	Dosiahnuté hodnoty
<ul style="list-style-type: none"> • Počet zrealizovaných projektov rozvoja bývania • Počet zrealizovaných projektov dopravnej a technickej infraštruktúry • Počet zrealizovaných projektov sociálnej a občianskej vybavenosti/ sociálnej a zdravotnej starostlivosti • Počet zrealizovaných projektov IKT, bezpečnosti, ochrany a DHZ 		<ul style="list-style-type: none"> • projekt 	0	
Dopady	Spokojnosť obyvateľov regiónu s kvalitou života	vlastné zisťovanie		

Špecifický cieľ 2	Zvýšiť zamestnanosť a zlepšiť podmienky pre podnikanie
Opatrenie 2.1 Opatrenie 2.2	Vytvoriť podmienky pre zvýšenie zamestnanosti a rozvoj podnikania v obci Posilniť marketing obce a regiónu
Kľúčové potreby Liptovskej Porúbky v oblasti práce a podnikania	<i>V obci je ubytovacia kapacita, ale nie sú žiadne stravovacie a wellness možnosti, čo odrádza náročnejšiu klientelu.</i> <i>Približne 30% obyvateľov obce sú Rómovia, žijúci v rozptyle medzi majoritou, mnohí z nich sú závislí od sociálnej podpory, bez potrebných zručností a pracovných návykov, konfliktní.</i>
Predpoklady pre úspešnú implementáciu opatrení	<i>Vlastníctvo rozľahých pozemkov obcou a ich prenajatie záujemcom pomôže rozvinúť tradičné formy hospodárenia.</i> <i>Rekonštrukciou bývalej školy v prírode a amfiteátra sa vytvorí priestor pre kultúrne využitie a rozvoj cestovného ruchu.</i> <i>Obec dlhodobo rieši predchádzanie konfliktov a začleňovanie problémovej skupiny obyvateľov do komunity cez integrované športové a spoločenské podujatia, obecnú políciu a podobne, čo dáva dobré predpoklady pre pokračovanie v podobe zvyšovania vzdelania a vytvorenia pracovných príležitostí pre sociálne slabé skupiny v oblasti remesiel a služieb.</i>
Aktivity pre opatrenia 2.1 – 2.2	Investor/partner
2.1 Podpora tradičného hospodárenia a remesiel <ul style="list-style-type: none"> • podpora rozvoja ovčiarstva • podpora rozvoja včelárstva • podpora rozvoja agroturistiky (chov koní) Budovanie infraštruktúry cestovného ruchu v obci <ul style="list-style-type: none"> • Projekt Infraštruktúra pre turizmus (cyklotrasy, bežecké trasy, rozvoj vodných športov na rieke Váh) • Rekonštrukcie lesníckych a poľovníckych objektov • Vytváranie pracovných príležitostí v oblasti údržby trás, zelene, vodných tokov • Vybudovanie rekreačného objektu v bývalej škole v prírode a oddychovej zóny • Rekonštrukcia a modernizácia amfiteátra – obnova pódia, sedenie, osvetlenie Podpora nových podnikateľských aktivít <ul style="list-style-type: none"> • rekonštrukcia neobývaných domov na turistické penzióny • vybudovanie penziónu s wellness a reštauráciou (50–60 stoličiek) • rozšírenie výroby pečivární a vybudovanie školiaceho strediska pre vlastnú výrobu Podpora neformálneho vzdelávania a odbornej príprav <ul style="list-style-type: none"> • poskytovanie prístupu k internetu sociálne slabším deťom, podpora vzdelávania v IT technológiách • projekt vzdelávania v oblasti poskytovania služieb • projekt vzdelávania dlhodobo nezamestnaných s dôrazom na dosiahnutie úplného základného vzdelania Rómov 	<ul style="list-style-type: none"> • SHR, súkromní podnikatelia • združenie včelárov, miestni občania-včelári • Agria, Lesy SR • súkromní podnikatelia • Urbárske pozemkové spoločenstvo Hybe, Lipt. Porúbka, Spoločnosť vlastníkov súkromných lesov, Poľovné združenie Brtkovica • obec/vlastníci domov • chatári • Tatra Real, a.s., Bratislava • Glosinvest s. r. o. Bardejov • Pečivárne • Eurovia kameňolomy • Obec/Edea/úrad práce • Eltek • Rettenmeyer • ATUX • Pila na Šmýkanci • Radovica
Predpokladané finančné zdroje	<i>vlastné zdroje investorov a obce, európske fondy</i>

Monitoring a hodnotenie špecifického cieľa 2				
Ukazovateľ		Merná jednotka	Počiatkové hodnoty	Dosiahnuté hodnoty
<ul style="list-style-type: none"> • Počet zrealizovaných projektov zameraných na podporu tradičného hospodárenia a remesiel • Počet zrealizovaných projektov zameraných na infraštruktúru cestovného ruchu • Počet zrealizovaných projektov zameraných na nové podnikateľské aktivity • Počet zrealizovaných projektov zameraných na neformálne vzdelávanie a odbornú prípravu 		<ul style="list-style-type: none"> • projekt 	0	
Dopady	Spokojnosť obyvateľov regiónu s kvalitou života	vlastné zisťovanie		

Špecifický cieľ 3	Podporiť rozvoj občianskej spoločnosti
Opatrenie 3.1 Opatrenie 3.2 Opatrenie 3.3 Opatrenie 3.4	Zlepšiť kvalitu spoločenského života v obci a podporovať aktivity pre využitie voľného času Zlepšiť znalosť územia a posilniť pocit hrdosti na obec/región Podporiť spoluprácu na všetkých úrovniach v obci aj mimo nej Zlepšiť medziľudské vzťahy
Kľúčové potreby Liptovskej Porúbky v oblasti občianskej spoločnosti	<i>Situácia vo vzťahoch medzi majoritou a rómskou menšinou je napriek systematickej snahe manažmentu obce napätá. Je potrebné udržiavať a rozvíjať dobrú spoločenskú atmosféru v obci a spolupracujúce prostredie, zapájať ľudí do aktivít, zlepšovať medziľudské vzťahy.</i>
Predpoklady pre úspešnú implementáciu opatrení	<i>Sú dobré predpoklady pre ďalšie rozvíjanie voľnočasových aktivít, organizovanie podujatí a pokračovanie v začatej práci na zlepšovaní medziľudských vzťahov. V obci je veľa aktívnych ľudí, spolkov a zoskupení, ktoré majú podporu obce a rozvinutú regionálnu aj cezhraničnú spoluprácu.</i>
Aktivity pre opatrenia 3.1 – 3.4	Investor/partner
<p>3.1 Zvyšovanie informovanosti o živote v obciach</p> <ul style="list-style-type: none"> • Vydávanie obecného časopisu <p>Podpora organizovania kultúrnych, športových a iných podujatí</p> <ul style="list-style-type: none"> • všestranné aktivity obecnej komunity vo všetkých oblastiach spoločenského a kultúrneho života na základe spolupráce (zabíjačka, maškarný ples na ľade, ochutnávka, pltník, Slemä, rómsky futbalový turnaj, Železný hasič, Deň detí, juniáles, tvorivé dielne 1xmesačne, zbierky šatstva každý druhý mesiac, kultúrne akcie MŠ, kde sa zapájajú aj rómske deti) • podpora mladých športových talentov (futbal, beh, biatlon, biliard) <p>3.2 Podpora rozvoja tradícií</p> <ul style="list-style-type: none"> • podpora rozvoja tradícií (háčkovanie, maľovanie kraslíc, tkanie kobercov) <p>3.4 Menšiny, rovnosť príležitostí, tolerancia voči inakosti</p> <ul style="list-style-type: none"> • program zlepšenia medziľudských vzťahov • projekt Učíme sa tolerancii • terénna sociálna práca • obecná polícia 	<ul style="list-style-type: none"> • Obec/vytvorené partnerstvá • Pomocný anjel • Národopisné múzeum LH • Jednota dôchodcov • HUMANA <ul style="list-style-type: none"> • TSP
Predpokladané finančné zdroje	<i>obec, európske fondy, Komunitná nadácia Liptov, sponzori</i>

Monitoring a hodnotenie špecifického cieľa 3				
Ukazovateľ		Merná jednotka	Počiatkové hodnoty	Dosiahnuté hodnoty
<ul style="list-style-type: none"> • Počet zrealizovaných projektov zameraných na zvyšovanie informovanosti o živote v obci • Počet zrealizovaných projektov kultúrnych, športových a spoločenských podujatí • Počet zrealizovaných projektov zameraných na podporu rozvoja tradícií • Počet zrealizovaných projektov zameraných na menšiny, rovnosť príležitostí, toleranciu voči inakosti 		<ul style="list-style-type: none"> • projekt 	0	
Dopady	Spokojnosť obyvateľov regiónu s kvalitou života	vlastné zisťovanie		

Špecifický cieľ 4	Podporiť ochranu životného prostredia udržateľné využívanie zdrojov		
Opatrenie 4.1 Opatrenie 4.2 Opatrenie 4.3	Zvýšiť mieru zhodnocovania odpadov a likvidácie čiernych skládok Znížiť riziko negatívnych dôsledkov prírodných katastrof a katastrofických udalostí Zavedenie postupov pre zvýšenie ochrany krajiny a krajiny tvorby		
Kľúčové potreby Liptovskej Porúbky v oblasti životného prostredia	<i>Bohaté okolité lesy a prírodné hodnoty sú devastované ťažbou prenajatými ťažobnými spoločnosťami, ktoré nechávajú za sebou spúšť. Je potrebné zaviesť kontrolné mechanizmy na sledovanie údržby krajiny po hospodárskej činnosti v lesoch (ťažba, odlesňovanie pasienkov). Napriek sústavnému odstraňovaniu divokých skládok sa neustále objavujú. Ich zdrojom sú predovšetkým chatári a návštevníci obce. Domáci obyvatelia využívajú zberný dvor.</i>		
Predpoklady pre úspešnú implementáciu opatrení	<i>Účinná spolupráca s vlastníkmi pôdy, štátnymi zložkami ochrany prírody, chatármi a spoločenskými organizáciami.</i>		
Aktivity pre opatrenia 4.1 – 4.3		Investor/partner	
4.1 Likvidácia čiernych skládok <ul style="list-style-type: none"> • Monitorovanie a odstraňovanie čiernych skládok 4.3 Zníženie energetickej náročnosti budov a zariadení, inovačné prístupy, udržateľnosť <ul style="list-style-type: none"> • Využitie fotovoltaiiky a tepelných čerpadiel vo verejných budovách (multifunkčná budova: obecný úrad a MŠ, DHZ) • Rekonštrukcia verejného osvetlenia s využitím alternatívnych zdrojov energie Vypracovanie a implementácia stratégií šetrného prístupu k životnému prostrediu <ul style="list-style-type: none"> • Prijatie opatrení na dosledovanie údržby krajiny po hospodárskej činnosti • Čistenie a údržba turistických chodníkov 		<ul style="list-style-type: none"> • obec • NAPANT, ŠOP SR, Poľovné združenie Brtkovica, urbárske spolky a spoločnosť vlastníkov lesov • Súkromný sektor 	
Predpokladané finančné zdroje	<i>štátny rozpočet, európske fondy, súkromné zdroje, rozpočet obce</i>		
Monitoring a hodnotenie špecifického cieľa 4			
Ukazovateľ		Merná jednotka	Počiatkové hodnoty
<ul style="list-style-type: none"> • Počet zrealizovaných projektov zameraných na likvidáciu čiernych skládok • Počet zrealizovaných projektov zameraných na zlepšenie kvality životného prostredia, ochranu krajiny a krajiny tvorby 		• projekt	0
Dopady	Spokojnosť obyvateľov regiónu s kvalitou života	vlastné zisťovanie	

4.5.9 LIPTOVSKÝ HRÁDOK

Minulosť a súčasnosť Liptovského Hrádku

Najmenšie mesto Liptova je obdarované štedrým prírodným, kultúrnym a historickým potenciálom a bohatými ľudskými zdrojmi. Liptovský Hrádok v súčasnosti hľadá svoju novú tvár rozvíjajúceho sa centra cestovného ruchu s väzbou na tradície lesníctva, včelárstva, školstva, obchodu, ťažby a spracovania dreva a železnej rudy, pltníctva, rybárstva, podhorských a horských poľnohospodárskych aktivít a remesiel s tým spojených, ale aj modernú históriu telekomunikačných a informačných technológií.

Obyvatelia mesta sú hrdí na hrad a kaštieľ, jazierko s kaplnkou, budovu prvej lesníckej školy v Uhorsku, arborétum, budovu Solného úradu, vážnicu a zvonicu, zvyšky pôvodnej vysokej pece Maša, chránenú lipovú alej s klasicistickým rímskokatolíckym kostolom, kaplnkou so sochou Piety ako i na ďalšie pamätihodnosti. Remeselná zručnosť obyvateľov mesta a okolia je prezentovaná v Národopisnom múzeu (Liptovské múzeum), ktorého súčasťou je unikátna expozícia ovčiarstva. V jeho súčasnej budove sídlil v rokoch 1795 až 1808 hrádocký prefekt František Wisner, ktorý sa významne zaslúžil o hospodársky rozvoj mesta. Mesto je bohaté na osobnosti v lesníckej oblasti, poľnohospodárstve, kultúre, technike. Netreba zabúdať na významných športovcov, ktorí žali svetové trofeje v cyklistike a bežeckom lyžovaní. V súčasnosti sa v medzinárodných súťažiach výborne uplatňujú detskí tanečníci, výtvarníci, elektronici. Úspešné vo svojich ambiciózných zámeroch sú stredné školy SOŠ lesnícka, SOŠ elektrotechnická, Gymnázium a Súkromné tanečné konzervatórium.

Reprezentanti samosprávy oceňujú súčasné osobnosti slávnostným pripomenutím si nielen ich celoživotných snáh a aktivít, ale aj osobných vlastností, ktoré sú motiváciou a príkladom pre mladých aj starších. Novú tradíciu začala v roku 2015 Komunitná nadácia Liptov udeľovaním ceny Ladislava Habiňáka, ktorý založil Školské výpočtové stredisko (ako súčasť strednej elektrotechnickej školy) s prvým sálovým číslicovým počítačom v bývalom Československu (1975). Výsledkom sú desiatky tisíc vyškolených programátorov, technikov, ľudí schopných aktívne využívať informačné technológie. Pri vzniku silnej tradície elektrotechnického priemyslu stála Tesla Liptovský Hrádok (1950), z ktorej neskôr vyrástlo množstvo väčších či menších firiem v oblasti telekomunikácií a informatiky.

- Liptovský Hrádok je mesto s čarokrásnou prírodou pri sútoku Belej s Váhom, ktoré ponúka možnosti vyžitia sa vodákov, lyžiarov, skialpinistov, horolezcov, rybárov a poľovníkov.

Mestská časť Dovalovo bola v minulosti obcou želiarov, včelárov, povozníkov a poľnohospodárov so zameraním na chov oviec, hovädzieho dobytku a spracovanie produktov z tohto chovu, no aj tradičných domácich remesiel – tkáčov, košíkárov a rezbárov. Zvlášť vychýrení boli dovalovskí murári a tesári, prácu ktorých môžeme obdivovať v centrálnej časti obce s originálnymi prvkami architektonického riešenia, predovšetkým okien a striech. Dominantou Dovalova sú rímsko-katolícky kostol z druhej polovice 13. storočia zasvätený sv. Martinovi Tourskému a klasicistický kostol Evanjelickej cirkvi a. v. Dovalovo má bohatú históriu a významných rodákov, ktorí sa svojou prácou a životnými postojmi zaradili medzi popredné osobnosti slovenskej histórie – Ján Nepomuk Bobula, staviteľ, publicista, politik, Dr. Ján Gašperík, včelársky spisovateľ a historik, organizátor novodobého včelárstva na Slovensku a ďalší.

V súčasnosti sú v Liptovskom Hrádku aktívne mnohé občianske organizácie zamerané na kultúru, šport a rozvoj horného Liptova. Spomeňme Art Štúdio, ktoré vytvára priestor pre filmárov, fotografov, maliarov, rezbárov usporadúvaním výstav, súťaží, festivalov a diskusií, Spoločnosť priateľov Múzea Liptovskej dediny, Miestnu akčnú skupinu Horný Liptov, Komunitnú nadáciu Liptov, divadelný súbor ATAK9, ľudovú hudbu Bystrianka, folklórne združenie Cindruška a Majerán, tanečný klub Jessy, súkromnú a mestskú ZUŠ (hudobný, tanečný a výtvarný odbor), spevácke cirkevné zbory, aktívna je Jednota dôchodcov, športové kluby, hasičský zbor, včelárske spolky a ďalšie zoskupenia podporujúce občianske aktivity.

Samospráva rozbehla množstvo projektov a je výnimočne úspešná v získavaní prostriedkov z externých fondov na ich realizáciu. Boli zrekonštruované materské školy, pomník pod Skalkou, okolie hradu a kaštieľa, chodníky, cyklotrasy (II. etapa), ihriská (detské inkluzívne ihrisko RODINKA

ihrisko ZOO kútik), postavené nové byty, technická infraštruktúra potrebná pre manažment odpadu a druhotných surovín. Mesto tiež odkúpilo do svojho vlastníctva športovú hokejovú halu. Organizovaním desiatok kultúrnych podujatí, Hornoliptovského jarmoku, športových a tanečných súťaží, filmových a hudobných festivalov, koncertov, výstav a odborných podujatí sa mesto Liptovský Hrádok radí medzi významné slovenské kultúrno-spoločenské centrá. Podobne úspešné sú aj firmy (obnovené technológie, zrekonštruované priestory podnikov) a neziskové organizácie pôsobiace na území mesta. Oblíbenými miestami neformálneho stretávania mladých aj starších sú reštaurácia Point a Wega Caffé, ktoré prispievajú k rozvoju komunity spoločenskými podujatiami, prednáškami, koncertmi.

Liptovský Hrádok v roku 2030

Liptovský Hrádok je moderné európske mestečko, vyhľadávané turistické centrum Horného Liptova, charakterizované symbiózou sútoku Belej a Váhu. Pre svoj všestranný rozvoj využíva štedrý historický, kultúrny, prírodný a ľudský potenciál. Ponúka bohaté športové vyžitie v letnom i zimnom období. Mesto vzdelaných, aktívnych a ambiciózných ľudí, ktorí dosahujú medzinárodné úspechy, ale zároveň si vážia nenarušenú identitu horského mestečka. Mesto s bezpečnou súčasnosťou, poskytujúce priaznivé podmienky pre život, prácu a podnikanie, vytvára priestor pre tvorivú spoluprácu nielen v regióne, ale aj so zahraničnými partnermi. Svojím vonkajším vzhľadom, čistotou, prístupom obyvateľov k prostrediu slúži ako vzor pre mnohé mestá na Slovensku aj v zahraničí. Je vyhľadávaným miestom na bývanie pre nových obyvateľov vďaka svojej polohe, službám a atraktivite, ale aj vďaka funkčnej samospráve a podieľaní sa občanov na správe vecí verejných. Naďalej napĺňa atribúty s ním oddávna spájané - mesto zelene a mladých - vďaka sústavnej starostlivosti o zeleň a arborétum, ako aj úspešnými základnými a strednými školami.

Každý, kto raz prenikne do histórie a súčasnosti mesta, spozná pamiatky, prírodu a život tunajších ľudí, stane sa priateľom Liptovského Hrádku a stotožní sa s tvrdením: „Oplatí sa vidieť, navštíviť, spoznať, objaviť a skúsiť.“

Stratégia pre dosiahnutie vízie

Občania mesta a jeho predstavitelia sú pripravení naplniť víziu budúcnosti

- sústavnou prácou samosprávy na zlepšovaní kvality života obyvateľov mesta v oblasti služieb a infraštruktúry,
- **vytváraním podmienok pre vznik a udržanie pracovných príležitostí,**
- kladením dôrazu na aktívnu občiansku spoločnosť a spoluprácu,
- zavádzaním moderných technológií do života v obci,
- aktívnym prístupom k získaniu externých zdrojov z EÚ fondov,
- ako aj šetrným využívaním prírodných zdrojov a aktívnou ochranou hodnôt územia.

Za prioritu je považovaná oblasť pracovných príležitostí.

Členovia pracovnej skupiny Liptovský Hrádok

Pracovná skupina v meste Liptovský Hrádok pracovala v zložení:

- Mgr. Branislav Tréger, PhD., primátor
- PhDr. Tomáš Alman, PhD., hlavný kontrolór mesta
- Ing. Ján Kazár, prednosta mestského úradu
- Ing. Michaela Zahradníková, odbor kultúry
- Ing. Martina Harichová, odbor organizačných, sociálnych vecí, školstva
- Ing. Iveta Gajdošová, odbor finančný a daňový
- Mgr. Peter Popelka, odbor majetku a prevádzky
- Ing. Gabriela Vretenárová, referát verejného obstarávania, podnikania a regionálneho rozvoja
- Ing. Zuzana Strapoňová, odbor výstavby, životného prostredia a dopravy

- Ing. arch. Ivana Ďurecová, referát výstavby, ŽP a dopravy
- Ing. Beata Surovčková, referát územnej prípravy, investičnej výstavby a evidencie stavieb
- Ing. Viera Malastová, referát životného prostredia
- Ing. Miloš Barák, BYP, s. r. o.
- Roman Beňo, odbor technických služieb
- Mgr. Jozef Koscelník, mestská polícia.

Návrh SPRO bol prerokovaný a schválený v mestskom zastupiteľstve dňa 14. septembra 2023 (Uznesenie č. 40/2023).

Budovy vo vlastníctve mesta Liptovský Hrádok a ich stav

Mesto Liptovský Hrádok vlastní 27 budov v katastrálnom území Liptovský Hrádok a Dovalovo, všetky budovy sú prevádzkované a plne využívané.

Zhodnotenie technického stavu: do kategórie novostavby a budovy po rekonštrukcii sú zaradené 2 objekty (8%). Čiastočne zrekonštruovaných je 10 budov (37%). Celkovú rekonštrukciu je potrebné previesť v 4 budovách (15%). Ostatné objekty (11 budov, 40%) sú objekty technickej infraštruktúry a prenajaté priestory.

P.č.	Názov budovy	Kategória stavu budovy
1.	Mestský úrad, Hviezdoslavova 170, Liptovský Hrádok	1
2.	Základná škola, Hradná 342, Liptovský Hrádok	1
3.	Základná škola, J. D. Matejovie 540, Liptovský Hrádok	1
4.	Materská škola, Hradná 335, Liptovský Hrádok	1
5.	Bytový dom, Športová č. 1738, Liptovský Hrádok	1
6.	Bytový dom, Športová 1713, Liptovský Hrádok	1
7.	Bytový dom, Športová č. 551, Liptovský Hrádok	1
8.	Bytový dom, Sady M. R. Štefánika 73, Liptovský Hrádok	1
9.	Bytový dom, Belanská 1755, Liptovský Hrádok (pred CBA)	1
10.	Kultúrny dom, J. D. Matejovie č. 591, Liptovský Hrádok	2
11.	Budova BYP, s.r.o., Hviezdoslavova 141, Liptovský Hrádok	2
12.	Materská škola, Belanská 593, Liptovský Hrádok	3
13.	Kultúrny dom, Dovalovo 462, Liptovský Hrádok	3
14.	Materská škola, Dovalovo 425, Liptovský Hrádok	3
15.	Mestská športová hala , Športová 1375, Liptovský Hrádok	1
16.	Tribúna, Športová 1376, Liptovský Hrádok	3
17.	Obchodno – administratívna budova, Hradná 337, Liptovský Hrádok	3
18.	Turistická ubytovňa, Športová 580, Liptovský Hrádok	2
19.	Budova bývalého informačného centra, SNP 896 (pri železničnej stanici), Liptovský Hrádok	2
20.	Požiarňa zbrojnica, Dovalovo 475, Liptovský Hrádok	3
21.	Administratívna budova technických služieb, Podtureň 206	3
22.	Športové komunitné centrum, Hradná, Liptovský Hrádok	1
23.	Kotolňa, Rázusova 454 , Liptovský Hrádok	4

24.	Kotolňa, Prekážka 721, Liptovský Hrádok	4
25.	Výmeníková stanica – kotolňa, Belanská 547, Liptovský Hrádok	4
26.	Garáž, Hviezdoslavova 901, Liptovský Hrádok (vo dvore BYP, s.r.o.)	4
27.	Garáže, Podtureň 328 (areál technických služieb)	4
28.	Veľký podchod	2
29.	Triediareň TKO, Žadovica	4
30.	Skládka TKO Žadovica	4
31.	Budova Centra voľného času, Belanská 544, Liptovský Hrádok	5

Vysvetlivky:

- 1 zrekonštruovaná budova: na budove sú vymenené okná a zateplená, novostavba
- 2 čiastočne zrekonštruovaná: vymenené okná, alebo zateplená
- 3 potrebuje úplnú rekonštrukciu
- 4 objekty technickej infraštruktúry: kotolne, výmeníkové stanice, garáže
- 5 prenajaté priestory

Prehľad subjektov pôsobiach v oblasti kultúry

P.č.	Názov	Zameranie
1.	Mesto Liptovský Hrádok, referát kultúry	Organizovanie koordinácia kultúrno-spoločenských podujatí v meste, spolupráca s profesionálnymi aj amatérskymi poskytovateľmi kultúry Redakčné práce a propagácia; vydávanie Mesačníka mesta; propagácia a spravovanie FB "Hrádocká kultúra"; Redakcia a vydávanie propagačných materiálov mesta
2.	Mesto Liptovský Hrádok, referát kultúry, Mestský klub dôchodcov	Mestský klub dôchodcov - organizovanie a pomoc pri seniorských aktivitách v rámci sekcií: Dovalovo, Lipa, Učiteľia a Tesláci.
3.	Národopisné a Ovčiarске múzeum	Národopisná expozícia, ovčiarstvo, unikátne expozície modrotlače a paličkovanej čipky; Úrad prefekta likavsko-hrádockého panstva; Vlastné výstavné podujatia
4.	Občianske združenie ART ŠTUDIO	Združenie neprofesionálnych umelcov zastrešujúce 5 umeleckých sekcií pre amatérsku realizáciu svojich členov
5.	Folklórne združenie Cindruška a Majerán Liptovský Hrádok	Detský folklórny súbor; spracúva folklórne a národopisné tradície najmä regiónu Liptov
6.	OZ Paleta a husle	Občianske združenie, ktoré organizuje kultúrne a umelecké podujatia
7.	Občianske združenie ATAK9	Neprofesionálny divadelný súbor
8.	Občianske združenie Spoločnosť priateľov Múzea liptovskej dediny	Záchrana, dokumentácia a prezentácia ľudovej kultúry v Liptove

9.	Tanečný klub Jessy	Tanečný klub, člen Slovenskej tanečnej organizácie IDO
10.	Klub trubačov Slovenskej republiky	Propagácia a popularizácia poľovníckych zvykov, tradícií a poľovníckej hudby
11.	Komunitná nadácia Liptov	Nezisková nadácia organizujúca športové, kultúrne charitatívne podujatia, podpora občianskych iniciatív v regióne Liptov

Zoznam organizácií registrovaných ako poberateľov 2% (v roku 2023)

"Spoločnosť pri Považskej lesnej železnici"	Občianske združenie
BM LIPTOV TEAM	Občianske združenie
Folklórne združenie Cindruška a Majerán Liptovský Hrádok	Občianske združenie
HIERONYMUS	Občianske združenie
Hradgym	Občianske združenie
Kolégium	Občianske združenie
Komunitná nadácia Liptov	Nadácia
Kynologický klub Liptovský Hrádok	Občianske združenie
Liptovská rodinka	Občianske združenie
LIPTOVSKÉ KOPÝTKO o.z.	Občianske združenie
Liptovský Mikuláš Klub SM pri SZSM	Občianske združenie
LiptovTrails	Občianske združenie
Matejka	Občianske združenie
MŠ Hradná, o.z.	Občianske združenie
Nadácia lesníckej školy v Liptovskom Hrádku	Občianske združenie
Nezábudka	Občianske združenie
Občianske združenie EMITOR	Občianske združenie
Občianske združenie IBA SPOLU	Občianske združenie
Občianske združenie SALVÁTOR - Vyšná Boca	Občianske združenie
OZ Chatárov a Rekreatov na Podbanskom	Občianske združenie
Paleta a husle	Občianske združenie
PRE LIPTOV - PRO LIPTOVIENSIS	Občianske združenie
Rodičovské združenie pri Materskej škole v Dovalove	Občianske združenie
Rodičovské združenie pri Základnej škole, Hradná ul. č. 342, Liptovský Hrádok	Občianske združenie
Slovenský rybársky zväz - Miestna organizácia Liptovský Hrádok	Občianske združenie
Slovenský spolok SCRABBLE	Občianske združenie
Spoločenstvo majiteľov pozemkov IBV Nové Stošice	Občianske združenie
Spoločnosť pre výskum, vzdelávanie a spolužitie s prírodou	Občianske združenie
SRRZ - RZ pri Materskej škole Belka	Občianske združenie
ŠK LIPTOV (Športový klub LIPTOV)	Občianske združenie
Športový klub mesta Liptovský Hrádok	Občianske združenie
VŽDY SPOLU	Občianske združenie

Zoznam poskytovaných služieb v Liptovskom Hrádku

1. Opatrovateľská služba poskytovaná mestom LH – 6 opatrovateliek, 31 opatrovaných (v roku 2022)
2. Stravovanie dôchodcov v jedálňach základných škôl
3. Záujmová vzdelávacia činnosť – Centrum voľného času Lienka
4. Školské kluby detí v základných školách
5. Mestská knižnica, verejné miesto s prístupom na internet
6. Jazykové kurzy
7. Agentúra podporovaného zamestnávania – APZ, n.o. (chránená dielňa Prvosienka)
8. Služby lekární
9. Súkromné jasle a detské centrum Svetluška
10. Materské školy
11. Umelecké vzdelávanie
12. Činnosť záujmových organizácií
13. Služby maloobchodu, ubytovacích a stravovacích zariadení
14. Donášková služba
15. Závodné stravovanie a cateringové služby
16. Kadernícke a kozmetické služby
17. Pedikúra, manikúra, nechťový dizajn
18. Solárium
19. Krajčírstvo
20. Oprava obuvi
21. Poradenské služby v oblasti podnikania a riadenia
22. Prekladateľská a tlmočnická činnosť
23. Účtovnícka a auditorská činnosť, daňové poradenstvo
24. Služby bankových inštitúcií a poisťovníctva
25. Poštové služby
26. Služby fotografov, kameramanov
27. Prenájom a lízing hmotného majetku
28. Oprava elektrických prístrojov
29. Geodetické práce
30. Advokátska kancelária
31. Maľovanie, zasklievanie
32. Kamenárske práce
33. Taxislužba
34. Oprava a údržba motorových vozidiel
35. Pohrebníctvo
36. Výroba, rozvod, dodávka tepla, správa bytových a nebytových priestorov, sprostredkovanie údržby bytového fondu
37. Zber komunálneho odpadu
38. Autoškola
39. Predaj pohonných látok – čerpace stanice
40. Autoumývareň
41. Komplexné sťahovacie služby, upratovacie a čistiace služby
42. Poliklinika
43. Psí salón
44. Optika
45. Služby lekární
46. Tetovací salón

V LH chýbajú služby:

- sprievodcovské služby
- služby wellness a relax centrum
- služby informačného centra

Významné spoločnosti pôsobiace v Liptovskom Hrádku

P.č.	Názov	Zameranie
1.	Tesla Liptovský Hrádok, a.s.	Výroba strojárenských, elektronických a elektrických zariadení a komponentov, vývoj a výroba telekomunikačných zariadení
2.	Eltek s.r.o.	Telekomunikačná technika a zariadenia, modulárne systémy, zákazkové systémy
3.	Fibris, s.r.o.	Poskytovanie internetových služieb a dodávky komplexných sieťových riešení vrátane poradenstva
4.	Rettenmeier Tatra Timber, s.r.o.	Výroba produktov z dreva - lepené masívne platne, profilové drevo a rezivo pre tesárske práce a drevárske remeslá
5.	M+M PREFA s.r.o.	Výroba a predaj betónových garáží, vodotesných žúmp, vodomerných šachiet, záhonových a cestných obrubníkov, komínových a plotových čiapok, studní, betónov.
6.	SEDOZA spol. s r.o.	Servis dojacích a chladiacich zariadení, komplexné služby pre poľnohospodárstvo a potravinárstvo, predaj a inštalácia automatov na mlieko.
7.	SVI Slovakia, s.r.o.	Výroba, vývoj a testovanie elektronických zariadení pre telekomunikačnú, medicínsku a automatizačnú techniku.
8.	TPC s.r.o.	Výroba elektronických programovateľných navíjačiek drôtu a ich príslušenstva
9.	WEGA LH, s.r.o.	Informačné systémy, výpočtová a komunikačná technika.
10.	KOVMAX, spol. s r.o.	Stavebný a hutnícky materiál, kovovýroba, predaj technických plynov, výkup železného šrotu a farebných kovov, prepravné služby.
11.	J.M.H. s.r.o.	Spracovanie projektov na zníženie energetickej náročnosti budov, výstavba budov - rodinné domy, rekonštrukcie, prestavby.
12.	Slovenské inžinierske priemyslové stavby, s.r.o.	Vodohospodárske a inžinierske stavby, výstavba ČOV, pozemných a priemyselných stavieb, prenájom stavebných strojov.
13.	VANEX, s.r.o.	Projektovanie, výroba a dodávky liniek na odvodňovanie rôznych druhov kalov v priemysle, dopravníky, čistiaca technika.
14.	Tatra-Trade, s.r.o.	Výroba a montáž plastových okien a dverí, montáž žalúzií, parapetov, roliet.
15.	BYP, s.r.o.	Výroba, rozvod a predaj tepla a TÚV, správa majetku mesta, správa bytov a nebytových priestorov.
16.	LPJ-GASTRO s.r.o.	Cateringové služby, rozvoz hotových jedál, stravovacie služby v reštaurácii.
17.	LUKRI, s.r.o.	Medzinárodná automobilová doprava
18.	INVENTIVE, s.r.o.	Automobilové a technické výlisky, obaly na potraviny a kozmetiku, komponenty pre izolačné systémy.
19.	DUGE CATERING, s.r.o.	Cateringové služby, rozvoz hotových jedál, stravovacie služby v reštaurácii.

20.	Pečivárne Liptovský Hrádok, s.r.o.	Výroba trvanlivého pečiva, oblátok a sušienok
-----	---------------------------------------	---

SWOT analýza Liptovského Hrádku

Silné stránky	Slabé stránky
<p><u>Dobrá poloha a podmienky pre rozvoj cestovného ruchu a pestovanie športu („máme potenciál byť slovenským Zakopaným“)</u></p> <ul style="list-style-type: none"> • Podmienky pre aktivity v prírode (lyžovanie, kúpanie, splavovanie riek, cykloturistika, horská turistika, jazdectvo na koni, poľovníctvo, rybolov, atď.) • Historicko-kultúrny potenciál, atraktívne starobylé objekty, kultúrno-spoločenské udalosti • Zrekonštruovaný hrad a kaštieľ a jeho využitie pre potreby CR • Dobré dopravné napojenie na diaľnicu a železnicu • Dobré podmienky pre rozvoj agroturistiky a vidieckej turistiky v Dovalove • Významné historické osobnosti • Úspešní športovci – cyklistika, lyžovanie, streľba, volejbal – centrum talentovanej mládeže • Budovanie cyklo dopravy v meste - zrealizovaná II. etapa cyklotrasy (I. a III. je v stave projektov) • Zmodernizovaná technika kultúrneho domu Liptovský Hrádok • Rozvoj cezhraničnej spolupráce v kultúre aj športe, partnerské mestá (Česká republika, Poľsko) • Podpora subjektov zo strany mesta, ktoré dotvárajú a prezentujú miestnu kultúru • Spolupráca s KLASER LIPTOV – Združenie cestovného ruchu • Spoločná propagácia regiónu Horného Liptova prostredníctvom MAS Horný Liptov • Voľnočasová infraštruktúra pre rodiny s deťmi (ZOO kútik, ihrisko RODINKA, modernizácia detských ihrísk) 	<ul style="list-style-type: none"> • V meste nie je Informačné centrum, • Problém nezamestnanosti, nedostatok pracovných príležitostí • Znečisťovanie hrádze a mestskej zelene psími výkalmi • Nevyužitý prírodný potenciál pre šport, turistiku, rekreáciu a prezentáciu moderného atraktívneho mesta v podhorskom prostredí • Nespokojnosť ľudí s organizáciou poskytovania zdravotnej starostlivosti v poliklinike • Nedostatok sociálnych zariadení – zariadenie pre seniorov, chýba domov sociálnych služieb, denný stacionár • Dopravná infraštruktúra narúša súvislé usporiadanie mesta (železnica pretína mesto) • Poškodené historické artefakty v meste • Chýba služba C na území mesta • Nedostatočne využitý potenciál Hradskej hory pre prímestskú letnú a zimnú rekreáciu • Celkový vzhľad cintorínov, absentuje dom smútku • Ľudia strácajú kontakt s prírodou, • Riziko zaplavenia vodou z vodného toku Dovalovec počas intenzívnej zrážkovej činnosti • Absencia dôstojného spomienkového priestoru na voľnom priestranstve parkového typu, ktoré by zachytávalo históriu aj súčasnosť mesta • Nedostatočné využitie primárneho potenciálu mesta (história, kultúra, osobnosti, príroda) • Nefunkčné kino • Chýbajú stavebné pozemky pre rodinné domy v Liptovskom Hrádku

• Publikácie: Dejiny Liptova od 9. do 19.

• Nedostatok nájomných bytov pre nových

<p>storočia, Liptov v ľudovej kultúre, Liptovský Hrádok prechádzka dejinami, Ovčari na Slovensku, Liptov kuchyňa starých materí, Liptov Dom a život v ňom, Liptovská paličkovaná čipka</p> <ul style="list-style-type: none"> • LH – administratívno-kultúrne centrum horného Liptova • Športová infraštruktúra v meste (hokejová hala, športová volejbalová hala) • Atraktívne okolie mesta, blízka dostupnosť komplexných stredísk CR, geotermálnych prameňov, jaskýň <p><u>Ľudia, identita, zručnosti, aktivity</u></p> <ul style="list-style-type: none"> • Prítomnosť základných a stredných škôl , ktoré mladých učia zhodnocovať domáce suroviny a využívať informačné technológie • Prítomnosť kvalitnej ZUŠ, Súkromnej ZUŠ a tanečného konzervatória, ktoré pripravujú študentov schopných obstať v medzinárodnej konkurencii • Finančná podpora mesta a obcí pre rozvoj záujmového vzdelávania detí a mládeže • Potenciál v oblasti výskumu a vývoja (lesníctvo, včelárstvo) • Existencia mimovládnych organizácií a občianskych združení (KNL, MAS Horný Liptov, ART Štúdio, FZ Cindruška a Majerán, OZ Spoločnosť priateľov múzea liptovskej dediny, ZO Klub trubačov SR, Atak 9 , TK Jessy atď.) • Späťosť obyvateľov s územím – silný pocit identity, zapájanie sa do malých rozvojových programov • Bohatý kultúrny život, kultúrno-spoločenské podujatia celoslovenského aj medzinárodného významu • Zručnosti v príprave projektov pre uchádzanie sa o finančnú pomoc a ich implementácia • Silná komunita amatérskych filmárov • Silná skupina ľudí zručných v ľudových remeslách a udržiavaní folklórnych tradícií <p><u>Miestna ekonomika a služby</u></p> <ul style="list-style-type: none"> • Tradícia v drevárskom a elektrotechnickom priemysle • Rôznorodá štruktúra podnikateľov 	<p>obyvateľov</p> <ul style="list-style-type: none"> • Chýba mestská plaváreň • Nevyhovujúce autobusové nástupište • ZŠ Hradná nemá telocvičňu • Nedostatok finančných prostriedkov na realizáciu všetkých investičných zámerov
---	---

<p>v meste, existencia stabilizovaných firiem</p> <ul style="list-style-type: none"> • Sponzoring mestských kultúrnych, športových a spoločenských akcií podnikateľmi • Prítomnosť podnikateľských subjektov so zahraničným kapitálom • Dobrá základňa podnikateľských subjektov v odvetví informačných technológií • Sieťovanie obcí a mesta na báze spoločných rozvojových zámerov <p><u>Životné prostredie</u></p> <ul style="list-style-type: none"> • Robíme meranie kvality vody, kvalita vodných tokov je relatívne dobrá • Nie sú prítomné žiadne veľké zdroje znečisťovania životného prostredia • Dostatočné kapacity na uskladnenie TKO z mesta i spádovej oblasti, separácia TKO, zber biologicky rozložiteľného odpadu, • Dostatočné vodné zdroje • Permanentná obnova a rekonštrukcia mestskej zelene • Zabezpečenie zásobovania mesta teplom z centrálnych zdrojov tepla • Dobrá kvalita životného prostredia v meste <p><u>Občianska infraštruktúra</u></p> <ul style="list-style-type: none"> • Súkromné detské jasle, moderná školská infraštruktúra • Nové nájomné i komerčné byty • Nové detské ihriská • Nákupné centrá Lidl, Lidl Outlet, CBA Verex, COOP Jednota, Agromilk <p><u>Technická infraštruktúra</u></p> <ul style="list-style-type: none"> • Zmodernizované miestne komunikácie a chodníky • Vybudovaná telekomunikačná infraštruktúra • Novovybudované centrum mesta - námestie Františka Wisnera, priestor pre stretávanie sa ľudí, organizovanie „domácej kultúry“ • Vybudovaná cyklotrasa II. etapa • Vybudovaná športová infraštruktúra – hokejová hala, volejbalová hala • Estetizácia veľkého podchodu – znázornená história mesta 	
---	--

<ul style="list-style-type: none">• Zrekonštruované verejné osvetlenie, nasvietené prechody pre chodcov• Bezpečnosť občanov a majetku – kamerový systém• Internetová televízia mesta LH, sms, rozhlas, mesačník mesta• Bezbariérové vstupy do inštitúcií	
---	--

Príležitosti	Ohrozenia
<p><u>Zriadenie podporných mechanizmov na štátnej a regionálnej úrovni</u></p> <ul style="list-style-type: none"> • Rozvoj sietí poskytujúcich ekonomické, právne, poradenské a vzdelávacie služby • Zlepšenie prístupu malých a stredných podnikateľov k informačným technológiám a k finančným zdrojom pre podnikanie • Vytvorenie ekonomických, legislatívnych a organizačných predpokladov pre rozvoj infraštruktúry • Posilnenie environmentálneho vedomia, ochrana krajiny a prírody <p><u>Využívanie nástrojov regionálnej politiky EÚ</u></p> <ul style="list-style-type: none"> • Využívanie podpory štrukturálnych fondov EÚ • Využívanie iných mimorozpočtových zdrojov mesta – dotácie zo ŠR, nadačné fondy, sponzorské dary <p><u>Vytváranie partnerstiev v regióne Horného Liptova</u></p> <ul style="list-style-type: none"> • Vytváranie partnerstiev (podnikatelia, mimovládne organizácie, samospráva, štátna správa) pri riešení problematiky rozvoja mesta a jeho spádovej oblasti. • Rozvoj cezhraničnej spolupráce • Zintenzívnenie väzieb medzi okolitými obcami a družobnými mestami • Dobrá spolupráca s VÚC • Ukončený register obnovenej evidencie pozemkov • Využívanie moderných manažérskych postupov na úrovni mestského úradu a zastupiteľstva • Prudký rozvoj techniky, možnosti internetu, služieb on-line • Rozširovanie eGovernmentu na mestskej úrovni v prospech občanov, podnikateľov a ďalších subjektov pôsobiacich na území mesta • Existencia finančných nástrojov na obnovu infraštruktúry, záchranu, údržbu a obnovu kultúrnych a historických pamiatok • Prílev investícií súkromného sektora 	<p><u>Vplyvy vstupu do Európskej únie</u></p> <ul style="list-style-type: none"> • Odchod ľudí do ekonomicky silnejších oblastí, resp. iných štátov • Rastúca konkurencia na domácom a zahraničnom trhu • Nedostatočné investície do vývoja a výskumu spôsobujúce pokles rozvojového potenciálu a technologické zaostávanie firiem <p><u>Neprehľadné, chýbajúce a nevhodné koncepcie na úrovni štátu a regiónu</u></p> <ul style="list-style-type: none"> • Meniaca sa legislatíva (daňová, odvodová, úverová) slabá vymožitelnosť práva, klientelizmus • Podmienky nemotivujúce k samozamestnaniu (sťažené podmienky pre začiatok vlastného podnikania, pre ich rozbehovú fázu; Nemotivujúce podnikateľské prostredie, absencia systémových nástrojov podpory) • Nedoriešené kompetencie a na ne viazané financie v regionálnej politike • Pokračovanie v negatívnom demografickom vývoji ako dôsledku chýbajúcich podporných politík <p><u>Nedostatok finančných prostriedkov na:</u></p> <ul style="list-style-type: none"> • dobudovanie a obnovu infraštruktúry • záchranu, údržbu a obnovu kultúrnych a historických pamiatok • propagáciu, reklamu a marketingové aktivity • nízky počet výziev na financovanie projektov z fondov EÚ pre mestá a obce na výstavbu a rekonštrukciu miestnych komunikácií a chodníkov • pomalý rast kvality služieb, rýchly rast cien produktov a služieb • Nízka motivácia obyvateľstva k rozvoju podnikateľských aktivít • Nadbytok absolventov vyštudovaných v odboroch, o ktoré nie je na trhu práce záujem • Nízka využiteľnosť pracovnej sily na území mesta

<ul style="list-style-type: none"> • Prekládka a modernizácia železničnej trate, skvalitnenie dopravy vrátane cestnej i nemotorovej, zvýšenie bezpečnosti cestnej premávky • Záujem správcov bytov na zvyšovaní energetickej efektívnosti budov v ich správe 	<ul style="list-style-type: none"> • Veľká administratívna náročnosť pre získanie finančných prostriedkov z fondov EÚ, obmedzené možnosti čerpania finančných prostriedkov z fondov EÚ a doplnkových mimorozpočtových zdrojov mesta na plánované investičné i neinvestičné aktivity • Malá podpora obcí a miest zo strany štátu, nevýhodné podmienky čerpania úverových zdrojov z komerčných bánk • Rast nezamestnanosti, zhoršujúca sa sociálna situácia niektorých skupín obyvateľstva, pokles výdavkov na preventívnu zdravotnú starostlivosť • Pasívny spôsob života – pasívne trávenie voľného času detí, mládeže i dospelých • Vplyv nežiaducich javov na deti a mládež – drogy, kriminalita, vandalizmus • Nižšia dôchodková úroveň a nižší štandard života obyvateľov
--	---

Špecifický cieľ 1	Zlepšiť základnú vybavenosť a služby v obci
Opatrenie 1.1 Opatrenie 1.2 Opatrenie 1.3	Podporiť rozvoj bývania Dobudovať dopravnú a technickú infraštruktúru v obci Zvýšiť bezpečnosť a skvalitniť sociálnu a občiansku vybavenosť
Kľúčové potreby Liptovského Hrádku v oblasti základnej vybavenosti a služieb	<i>Zlepšenie stavu ciest a chodníkov v meste, skvalitnenie zdravotnej starostlivosti, ďalšia rekonštrukcia a modernizácia škôl, zriadenie sociálneho zariadenia pre dôchodcov.</i>
Predpoklady pre úspešnú implementáciu opatrení	<i>Dobrá finančná kondícia samosprávy, 100% úspešnosť v podpore projektov, kvalitný a skúsený tím na úrade s potrebnými zručnosťami, dobrá spolupráca s podnikateľmi, školami a ŽSK.</i>
Aktivity pre opatrenia 1.1 – 1.3	Investor/partner
1.1 Výstavba BD • Plánovaná výstavba bytovej výstavby – 600 bytov (2024-2026)	<ul style="list-style-type: none"> • Mesto LH • súkromný sektor
1.2 Výstavba a rekonštrukcia dopravnej infraštruktúry <ul style="list-style-type: none"> • Rekonštrukcia chodníkov a miestnych komunikácií v Liptovskom Hrádku: Vyšné a Nižné fabriky, Hurbanova, Rázusova, Duklianska, k Belej, Štúrova, Kollárova, Dovalovo, križovatka pri Páleníci, Prekážka, Matúškova, Belanská, M. Blahu, Fraňa Kráľa, Lichardova, Pri železnici, Ul. Zdravotnícka, Partizánska (2023-2027, 10 mil. eur) • Rekonštrukcia cesty Vyšné Fabriky spolu s odvodnením cesty (2026, 450 000 €) • Vnútrobllok Prekážka – chodníky a parkovacie miesta (2023-2025, 100 000€) • Cesta a parkovisko pri trhovisku (2024-2027, 150 000€) • Cortenové kvetináče (2024-2027, 20 000€) • Podpora rozvoja elektromobility – budovanie nabíjajúcich bodov (2024-2030, 30 000€) • Vybudovanie parkovacieho domu pre autá (2026-2030, 300 000€) • Monument mesta (2023-2025, 35 000€) • Sady M.R.Štefánika – parkoviská (2024-2027, 50 000€) • Úseky Vážskej cyklotrasy (2026 -2030, 2 mil. €) 	<ul style="list-style-type: none"> • Mesto LH • Lesy SR
1.3 Budovanie IKT sietí, inteligentné fungovanie zariadení, zvyšovanie bezpečnosti, ochrany a prevencie, zlepšenie technického stavu a vybavenia DHZ <ul style="list-style-type: none"> • Dobudovať technickú infraštruktúru MsÚ Liptovský Hrádok so zámerom vytvoriť podmienky pre rozšírenie verejných služieb formou e-governmentu. Budovanie elektronickej formy výkonu verejnej správy – on-line komunikácia vzájomne medzi inštitúciami verejnej správy, verejnou správou, občanmi a ostatnými subjektmi (2024-2030, 150 000 €) • Digitalizácia verejných služieb (2026, 100 000 €) • Zvyšovanie bezpečnosti cestnej premávky (2024-2027, 70 000€) • Rozšírenie kamerového systému mestskej polície (2024, 10 000€) • Obstaranie merača rýchlosti (2024, 1 000€) • Pokrytie územia mesta optickou sieťou 5G (2023-2030) • Stavebné úpravy hasičskej stanice DHZ – zateplenie budovy, rekonštrukcia elektroinštalácie a vykurovacieho systému, výmena okien, vybudovanie hygienických zariadení a odpočívárne (2024-2027, 100 000€) 	<ul style="list-style-type: none"> • Mesto LH • Fibris • Slovak Telecom • Orange • Sunnet
• Zabezpečenie objektov školy (SOŠ elektrotechnická) kamerovým systémom (2024 – 2026)	<ul style="list-style-type: none"> • SOŠ elektrotechnická

<ul style="list-style-type: none"> • Kamerový systém UPS • Kamerový systém pri pieskovisku v lesíku pri Belej (monitorovanie vandalizmu) 	<ul style="list-style-type: none"> • <i>Urbárske pozemkové spoločenstvo Dovalovo</i> • <i>KNL</i>
<p>Výstavba a modernizácia zariadení sociálnej a občianskej vybavenosti</p> <ul style="list-style-type: none"> • Multifunkčné ihrisko Dovalovo (2023, 60 000€) • Rekonštrukcia dopravného ihriska pre deti (2025-2027, 120 000€) • Modernizácia a rozšírenie kapacity MŠ na ulici Hradnej, úprava chodníkov v areáli, hracie prvky, oplatenie, nábytok, hračky, pomôcky (2024, 320 000€) • Modernizácia a rozšírenie kapacity MŠ J. D. Matejovie, úprava chodníkov, hracie prvky, nábytok, hračky, vybavenie pre školskú kuchyňu (2024, 370 000€) • Modernizácia MŠ Dovalovo, úprava chodníkov, hracie prvky, nábytok, hračky, pomôcky, vybavenie pre školskú jedáleň a kuchyňu (2024-2027, 280 000€) • Skvalitnenie vyučovacieho procesu v ZŠ J. D. Matejovie: modernizácia učební jazykov, využitie pozemkov v areáli školy, preliezky (2024-2025, 100 000€) • Skvalitnenie vyučovacieho procesu v ZŠ na ulici Hradnej: modernizácia učební jazykov, využitie pozemkov v areáli školy, preliezky (2024-2027, 100.000€) • Revitalizácia a elektronizácia školskej knižnice pri ZŠ Hradná: nábytok, IKT, knihy (2024-2027, 100.000€) • Výstavba mestskej plavárne (2024-2030, 4 mil.€) • Rekonštrukcia časti Kultúrneho domu v Liptovskom Hrádku – pizzéria Fanab pre potreby ZUŠ – výtvarný odbor (2023, 100 000€) • Rekonštrukcia strechy Kultúrneho domu v Liptovskom Hrádku (2024, 60 000€) • Rekonštrukcia kúrenia v Kultúrnom dome (2024-2025, 150 000 €) • Rekonštrukcia a zateplenie stropu estrádnej sály v Dome kultúry (2025-2026, 40 000 €) • Modernizácia divadelnej sály - sfunkčnenie kina v KD LH (digitalizácia), nákup a inštalácia kompletnej zvukovej a svetelnej techniky (2023-2024, 250 000€) • Technické vybavenie multifunkčnej a spoločenskej sály v KD LH: svetelná a zvuková technika, výmena stropu a osvetľovacích telies (2024-2030, 50 000€) • V kultúrnom dome v LH vytvoriť priestor pre voľnočasové aktivity klubovo neorganizovanej verejnosti: upraviť veľké chodbové priestory, osvetlenie, ozvučenie, IKT, nábytok, vytvoriť zázemie pri kinosále pre účinkujúcich – forma multifunkčnej klubovne (2024-2030, 30.000€) • Vybudovanie pumptrack dráhy (2025-2030, 150 000 €) • Rozšírenie hrobových miest v Liptovskom Hrádku (2023-2027, 300 000 €) • Revitalizácia cintorína (2025-2026, 300 000€) 	<ul style="list-style-type: none"> • <i>Mesto LH</i>
<ul style="list-style-type: none"> • Stavebné úpravy priestorov pre mládež na fare ECAV • Prevádzkovanie, úpravy a modernizácia materskej školy ECAV • Obnova a výmena krytiny na streche rímskokatolíckeho kostola, obnova fasády kostola 	<ul style="list-style-type: none"> • <i>ECAV</i> • <i>RKC</i>
<ul style="list-style-type: none"> • Skvalitnenie infraštruktúry SOŠ elektrotechnickej - sfunkčnenie ihriska pred školským internátom – siete, bránky, rekonštrukcia chodníkov, oplatenia, povrchov (2024 – 2030, 85 000€) 	<ul style="list-style-type: none"> • <i>SOŠ elektrotechnická</i>
<ul style="list-style-type: none"> • Modernizácia stredných škôl 	<ul style="list-style-type: none"> • <i>ŽSK</i>
<ul style="list-style-type: none"> • Modernizácia priestorov školského internátu, vybavenie študovní IKT (SOŠ lesnícka a drevárska, 2024 - 2026, 50.000€) • Rekonštrukcia a modernizácia školskej jedálne SOŠ elektrotechnickej (2024 – 2028, 200 000,- €) • Modernizácie priestorov SOŠ elektrotechnickej – žiacke šatne, prebudovanie skladových priestorov na odborné učebne, zlepšenie energetickej efektívnosti, hydroizolácia (2024 – 2028, 330.000,- €) 	<ul style="list-style-type: none"> • <i>SOŠ lesnícka a drevárska</i> • <i>SOŠ elektrotechnická</i>

<ul style="list-style-type: none"> • Prebratie Gymnázia LH do vlastníctva mesta (2024, 900 000 €) • Rekonštrukcia budovy Gymnázia (2025-2030, 200 000€) • Rekonštrukcia športového areálu Gymnázia (2025-2030, 150 000€) • Výmena poškodených podláh v učebniach a kabinetoch Gymnázia (2025, 25.000€) • Výmena krytiny na streche budovy Gymnázia nad telocvičňou, náter strechy a výmena odkvapov na celej budove (2025, 100.000€) 		<ul style="list-style-type: none"> • <i>Mesto LH</i> • <i>Gymnázium</i> 	
<p>Zabezpečenie sociálnej a zdravotnej starostlivosti</p> <ul style="list-style-type: none"> • Podpora opatrovateľskej služby (2024-2026, 100 000 €) • Rozšírenie sociálnych služieb (2026-2030, 900 000 €) • Výstavba zariadenia sociálnych služieb - zariadenia pre seniorov (2026-2030, 1 000 000€) • Denný stacionár (2026-2030, 250 000€) • Sociálny taxík (2025-2026, 40 000€) • Vybudovanie zariadenia Denného stacionára prípadne iného priestoru pre rodiny s dospelými deťmi 18+ s viacnásobným postihnutím 		<ul style="list-style-type: none"> • <i>Mesto LH</i> • <i>Súkromný sektor</i> • <i>KNL</i> 	
Predpokladané finančné zdroje	rozpočet Mesta L. Hrádok, súkromné zdroje partnerov, európske fondy, štátny rozpočet		
Monitoring a hodnotenie špecifického cieľa 1			
	Ukazovateľ	Merná jednotka	Počiatočné hodnoty
		Dosiahnuté hodnoty	
	<ul style="list-style-type: none"> • Počet zrealizovaných projektov zameraných na rozvoj bývania • Počet zrealizovaných projektov dopravnej a technickej infraštruktúry • Počet zrealizovaných projektov sociálnej a občianskej vybavenosti / sociálnej a zdravotnej starostlivosti • Počet zrealizovaných projektov IKT, bezpečnosti, ochrany a vybavenia DHZ 	<ul style="list-style-type: none"> • projekt 	0
Dopady	Spokojnosť obyvateľov regiónu s kvalitou života	vlastné zisťovanie	

<ul style="list-style-type: none"> • Vybudovanie Domu remesiel v Liptovskom Hrádku – rekonštrukcia objektov bývalých skladov soli z roku 1728 	<ul style="list-style-type: none"> • <i>Ovčiarske múzeum</i> • <i>Združenie priateľov MLD</i> • <i>Liptovské múzeum</i>
<p>Podpora podnikania v poľnohospodárstve a lesníctve</p> <ul style="list-style-type: none"> • Výstavba silážnej jamy • Nákup techniky • Oprava striech maštali 	<ul style="list-style-type: none"> • <i>RD Dovalovo</i>
<ul style="list-style-type: none"> • Rekonštrukcia lesných ciest a vybudovanie nových lesných ciest • Umelá obnova lesa, pestevná činnosť, snehové jamy • Rekultivácia pasienkov • Vybavenie UPS technikou (nákup traktora s príslušenstvom, nákup terénneho auta, príviesného vozíka, obnova PC s príslušenstvom, nákup zariadenia pre lesnú škôlku, náradia, OOPP) • Vybudovanie urbárskeho domu 	<ul style="list-style-type: none"> • <i>Urbárske pozemkové spoločenstvo Dovalovo</i>
<p>Podpora neformálneho vzdelávania a odbornej prípravy</p> <ul style="list-style-type: none"> • Modernizácia školiaceho centra pre výcvik vodičov – pre študentov SOŠL a verejnosť/ nákup nových vozidiel (2024 - 2026, 50 000,-€) • Dostavba areálu SOŠ lesníckej a drevárskej, stavebné úpravy (prístavba, nadstavba, skladové, garážové priestory a dielne odborného výcviku (2023 – 2025, 1 200 000,- €) • Zriadenie lesnej škôlky (2024 – 2026, 20 000,-€) • Programy v oblasti celoživotného vzdelávania na obsluhu vybraných lesníckych strojov a zariadení (2023 – 2026) • Organizácia a podpora odbornej činnosti žiakov (2023 - 2026, 10 000€) 	<ul style="list-style-type: none"> • <i>SOŠ lesnícka a drevárska</i> • <i>Žilinský samosprávny kraj</i>
<p>2.2</p> <p>Podpora prezentačných a propagačných aktivít obcí</p> <ul style="list-style-type: none"> • Podpora novej marketingovej komunikácie mesta, snaha o zmenu identity mesta s ohľadom na etablovanie ambiciózných kultúrnych projektov • Aktualizácia propagačných materiálov mesta (2024-2027, 50 000 €) 	<ul style="list-style-type: none"> • <i>Súkromné tanečné konzervatórium</i> • <i>Mesto Liptovský Hrádok</i>
<ul style="list-style-type: none"> • Informačné a popularizačné podujatia (SOŠ lesnícka a drevárska, 2023 - 2026, 10 000€) • Tvorba edukačných trás a info materiálov pre NKP Hrádocké arborétum (SOŠ lesnícka a drevárska, 2023 - 2026, 10 000€) 	<ul style="list-style-type: none"> • <i>SOŠ lesnícka a drevárska</i>
<ul style="list-style-type: none"> • Informačné tabule UPS, firemná tabuľa UPS • Knihy, DVD, trička s logom 	<ul style="list-style-type: none"> • <i>UPS</i>
<p>Budovanie informačno-náučných turistických trás</p> <ul style="list-style-type: none"> • Trasa pamätihodností v meste (2024-2025, 50 000 €) • Pamätné tabule – Lubyho lúka (2024-2030, 17 000 €) • Rekonštrukcia malieb veľkého podchodu a konzervačný náter (2024, 20 000 €) 	<ul style="list-style-type: none"> • <i>Mesto Liptovský Hrádok</i>
<p>Predpokladané finančné zdroje</p>	<p><i>rozpočet Mesta L. Hrádok, súkromné zdroje partnerov, európske fondy, štátny rozpočet</i></p>

Monitoring a hodnotenie špecifického cieľa 2				
Ukazovateľ		Merná jednotka	Počiatočné hodnoty	Dosiahnuté hodnoty
<ul style="list-style-type: none"> • Počet zrealizovaných projektov zameraných na infraštruktúru CR • Počet zrealizovaných projektov zameraných na podporu nových podnikateľských aktivít • Počet zrealizovaných projektov zameraných na podnikanie v poľnohospodárstve a lesníctve • zrealizovaných projektov zameraných na neformálne vzdelávanie a odbornú prípravu • Počet zrealizovaných projektov zameraných na prezentačné a propagačné aktivity • Počet zrealizovaných projektov zameraných na informačno-náučné trasy 		<ul style="list-style-type: none"> • projekt 	0	
Dopady	Spokojnosť obyvateľov regiónu s kvalitou života	vlastné zisťovanie		

Špecifický cieľ 3	Podporiť rozvoj občianskej spoločnosti
Opatrenie 3.1	Zlepšiť kvalitu spoločenského života v obci a podporovať aktivity pre využitie voľného času
Opatrenie 3.2	Zlepšiť znalosť územia a posilniť pocit hrdosti na obec/región
Opatrenie 3.3	Podporiť spoluprácu na všetkých úrovniach v obci aj mimo nej
Opatrenie 3.4	Zlepšiť medziľudské vzťahy
Kľúčové potreby Liptovského Hrádku v oblasti občianskej spoločnosti	<i>Navrátenie kina do Liptovského Hrádku, vybavenie KD pre spoločenské podujatia, vytvorenie podmienok pre rekreačné športové vyžitie mládeže ako aj pre výkonnostný šport, oddychové zóny na stretávanie ľudí.</i>
Predpoklady pre úspešnú implementáciu opatrení	<i>Dlhodobá aktívna kultúrna a spolková činnosť na území mesta aj v spolupracujúcich obciach, dobrá spolupráca v rámci MAS Horný Liptov, existencia aktívnej Komunitnej nadácie Liptov, silná kultúrna, divadelná, tanečná a filmová tradícia, skúsenosti s organizovaním medzinárodných súťaží v oblasti kultúry, úspešná a populárna ZUŠ s vytvoreným priestorom aj pre umelecké vzdelávanie dospelých, súkromná tanečná škola s celoslovenským pôsobením, športová tradícia s množstvom svetovo úspešných špičkových športovcov. Finančná podpora domácej kultúry a športu zo strany Mesta Liptovský Hrádok je posledných 5 rokov v priemere 200.000€ ročne.</i>
Aktivity pre opatrenia 3.1 – 3.4	Investor/partner
3.1 Zvyšovanie informovanosti o živote v meste <ul style="list-style-type: none"> • Vydávanie Mesačníka mesta LH, mestská internetová televízia, webstránka, mestský rozhlas, facebooková stránka mesta „Liptovský Hrádok – Naše mesto“ • Nákup kvalitnej zvukotechniky a ozvučenie námestia 	<ul style="list-style-type: none"> • Mesto Liptovský Hrádok
Podpora organizovania kultúrnych, športových a iných podujatí <ul style="list-style-type: none"> • Podpora voľnočasových aktivít pre mládež a mládežnícke projekty • Podpora stretnutí a voľnočasových aktivít pre dospelých • Kultúrne a spoločenské podujatia pre verejnosť • Aktivity prebiehajúce v cirkevnom zbore • Worship festival • Exittour • Detský tábor • Podpora kultúrnych, dobrovoľníckych a charitatívno-športových podujatí na území mesta 	<ul style="list-style-type: none"> • ECAV • KNL
<ul style="list-style-type: none"> • Organizácia kultúrno-spoločenských a športových podujatí v spolupráci mesta a subjektov na území mesta (2024-2030, 100.000€) • Pamäť človeka na Človeka (udeľovanie ocenení a spracovanie filmových dokumentov o významných osobnostiach mesta a regiónu) • Cena Ladislava Habiňáka 	<ul style="list-style-type: none"> • Mesto Liptovský Hrádok • Komunitná nadácia Liptov
<ul style="list-style-type: none"> • Organizácia ostatnej voľnočasovej aktivity žiakov SOŠ lesníckej 	<ul style="list-style-type: none"> • SOŠ lesnícka
Podpora fungovania spoločenských organizácií na úrovni mesta <ul style="list-style-type: none"> • Podpora útulku pre nájdené zvieratá (pozemok 2.700 m² za 1 €/rok, dotácia 200€/rok) • Podpora ART Štúdia (1.000 €/rok, zdarma priestory a energie v KD) 	<ul style="list-style-type: none"> • Mesto Liptovský Hrádok • OZ Zatúlaný chlpáčik • ART Štúdio

<p>3.2 Regionálna výchova a vzdelávanie</p> <ul style="list-style-type: none"> • V priestoroch SOŠ lesníckej a drevárskej zriadiť múzeum lesníctva (2024 – 2026, 10 000,-€) • Umelecké tvorivé dielne zamerané na dobudovanie Girsíkovho parku mladých dreveným mobiliárom • Obnova historických artefaktov – obnoviť liatinovú katedrálu, liatinové kríže, pietny kríž, spomienkové artefakty 1. a 2 svetovej vojny, osadiť bronzovú bustu M. R. Štefánika • Putovanie históriou – prehliadky mesta v dobových kostýmoch, doplnenie dobových kostýmov • Pochôdzky hrádockými dejinami – cyklus prednášok (Národný trust, s. o.) • Publikačná a propagačná činnosť – vydať knihu o histórii hrádockého hasičského zboru, knihu Liptov v ľudovej kultúre, zakúpiť fotoknihy a historické knihy, ktoré propagujú mesto a región, realizovať výskum novšej histórie mesta LH, vydať knihu „Príbeh mesta v období medzi dvoma vojnami“, založiť Mestské múzeum s cieľom výskumu, dokumentácie a prezentácie dejín a kultúry mesta LH a regiónu Horný Liptov, spracovanie a vydanie turistického sprievodcu mestom a okolím minimálne v 3 jazykových mutáciách (SJ, AJ, PL), zriadiť infocentrum a poskytovať sprievodcovské služby • Podpora etnologických prieskumov – hudba, tanec, film 	<ul style="list-style-type: none"> • Mesto Liptovský Hrádok • SOŠ lesnícka a drevárska • Ministerstvo školstva SR • ART Štúdio • Liptovské múzeum • Ovčiarске múzeum • Združenie priateľov MLD • Komunitná nadácia Liptov
<ul style="list-style-type: none"> • Organizácia Tanečných domov – spoločné učenie tancov z oblasti Liptova • Vytvorenie priestoru pre tanečné sústredenia folklórnych súborov • Podpora účasti detí na medzinárodných súťažiach 	<ul style="list-style-type: none"> • Liptovské kultúrne stredisko • Národné osvetové centrum • Súkromné tanečné konzervatórium • Mesto Liptovský Hrádok • MAS Horný Liptov • Základná umelecká škola
<p>3.3 Vytváranie podmienok pre rozvoj regionálnej a nadregionálnej spolupráce</p> <ul style="list-style-type: none"> • Partnerská spolupráca miest – oblasť kultúry, umeleckej činnosti, turistiky, športu a pod. • Organizácia celoslovenských a regionálnych aktivít zameraných na žiakov základných škôl (2024-2030, 10.000€) • Medzinárodné výmeny študentov a učiteľov (2023 – 2030, 10.000€) • Medzinárodný Festival valaskej kultúry tematicky spojený s dejinami mesta a regiónu • Barlatón 	<ul style="list-style-type: none"> • Mesto Liptovský Hrádok • ZUŠ, Súkromná ZUŠ • SOŠ elektrotechnická • Gymnázium • Súkromné tanečné konzervatórium • Komunitná nadácia Liptov • MAS Horný Liptov • partnerské mestá a regióny • Národný trust, n. o. • Ovčiarске múzeum
<ul style="list-style-type: none"> • Medzinárodná tematická súťaž neprofesionálnych filmov Tatranský kamzík 	<ul style="list-style-type: none"> • ART Štúdio • Liptovské kultúrne stredisko • Národné osvetové centrum • UNICA

Predpokladané finančné zdroje	rozpočet Mesta L. Hrádok, súkromné zdroje partnerov, európske fondy, štátny rozpočet		
Monitoring a hodnotenie špecifického cieľa 3			
Ukazovateľ		Merná jednotka	Počiatočné hodnoty
<ul style="list-style-type: none"> • Počet podporených spoločenských organizácií z verejných zdrojov • Celková výška verejných výdavkov vynaložených na podporu spoločenských organizácií • Počet zrealizovaných projektov kultúrnych, športových a spoločenských podujatí • Počet zrealizovaných projektov zameraných na zvyšovanie informovanosti o živote v obci • Počet zrealizovaných projektov zameraných na rozvoj tradícií, regionálnu výchovu a vzdelávanie • Počet zrealizovaných projektov regionálnej a nadregionálnej spolupráce 		<ul style="list-style-type: none"> • organizácia • tis. € • projekt 	0
Dopady	Spokojnosť obyvateľov regiónu s kvalitou života	vlastné zisťovanie	

Špecifický cieľ 4	Podporiť ochranu životného prostredia a udržateľné využívanie zdrojov
Opatrenie 4.1	Zvýšiť mieru zhodnocovania odpadov a likvidácie čiernych skládok
Opatrenie 4.2	Znížiť riziko negatívnych dôsledkov prírodných katastrof a katastrofických udalostí
Opatrenie 4.3	Zavedenie postupov pre zvýšenie ochrany krajiny a krajiny tvorby
Kľúčové potreby Liptovského Hrádku v oblasti životného prostredia	<i>Zvýšiť účinnosť separácie TKO, zlepšiť starostlivosť o zeleň v meste, zveľadiť arborétum, zvýšiť hospodárnosť pri zásobovaní teplom a teplou vodou, zabezpečiť ochranu pred povodňami a zosuvmi pôdy, postarať sa o čistotu tokov a hrádzí, znižovanie energetickej náročnosti budov</i>
Predpoklady pre úspešnú implementáciu opatrení	<i>Zakorenené povedomie obyvateľov a reprezentantov mesta o Liptovskom Hrádku ako zelenom meste s kvalitným životným prostredím. Dobrá finančná kondícia samosprávy.</i>
Aktivity pre opatrenia 4.1 – 4.3	Investor/partner
4.1 Budovanie systému separovania odpadu, zberných dvorov a spoločných kompostovnísk, zavádzanie princípov obehového hospodárstva <ul style="list-style-type: none"> • Vybudovanie kontajnerových státi, osвета (2023-2030, 800 000€) • Nákup kontajnerov proti vniknutiu medveďa (2024-2027, 60 000€) • Podpora separovaného zberu – nákup 120 l nádob (2025-2027, 30 000€) • Rekultivácia skládky TKO Žadovica (2023, 600 000€) • Dobudovanie 4. kazety skládky TKO Žadovica (2025-2026, 1 mil. €) • Vybudovanie dotriedňovacieho strediska na zmesový komunálny odpad (2024-2030, 200 000€) • Výstavba zberného dvora (2024-2030, 700 000€) • Nákup drviča kuchynského odpadu (2024-2025, 60 000€) • Zberné vozidlo na BRO (2025-2027, 200 000€) • Oplotenie a monitorovanie skládky TKO – oplotiť skládku TKO nežeľezným plotom a namontovať kamerový systém (2023-2030, 100.000€) 	<ul style="list-style-type: none"> • Mesto Liptovský Hrádok
4.2 Posilnenie vodozádržnej funkcie tokov, výstavba protizáplavových zariadení a protipožiarnych nádrží <ul style="list-style-type: none"> • Protipožiarne nádrže UPS • Meliorácie • Stabilizácia brehov 	<ul style="list-style-type: none"> • Urbárske pozemkové spoločenstvo Dovalovo
4.3 Zníženie energetickej náročnosti budov a zariadení, inovačné prístupy, udržateľnosť <ul style="list-style-type: none"> • Obnova budovy kultúrneho domu v LH formou tepelnej ochrany, rekonštrukcia strechy, výmena dvier na rampe (2024-2030, 800 000€) • zateplenie stropu estrádnej sály v Dome kultúry (2025-2026, 40 000 €) • Rekonštrukcia kúrenia v Kultúrnom dome s využitím tepelných čerpadiel a OZE (2024-2025, 150 000 €) • Zateplenie budovy Gymnázia (2025-2030, 100 000 €) • Výstavba zariadení na využitie slnečnej energie na výrobu elektriny (2024-2030, 100 000 €) 	<ul style="list-style-type: none"> • Mesto Liptovský Hrádok
<ul style="list-style-type: none"> • Znižovanie energetickej náročnosti budov – fotovoltaický systém, výmena výplní otvorov, zateplenie obvodových plášťov objektov SOŠ elektrotechnickej (2024 - 2028, 190 000€) 	<ul style="list-style-type: none"> • SOŠ elektrotechnická • Žilinský samosprávny kraj

<ul style="list-style-type: none"> • Stavebné úpravy budovy telocvične so zameraním na jej energetickú efektívnosť (SOŠ lesnícka a drevárska, 2024 - 2026, 190 000€) 	<ul style="list-style-type: none"> • SOŠ lesnícka a drevárska • Žilinský samosprávny kraj 			
<ul style="list-style-type: none"> • Zvyšovanie energetickej efektívnosti budovy Kultúrno-vzdelávacieho centra a výmena palivovej základne KVC 	<ul style="list-style-type: none"> • Súkromné tanečné konzervatórium 			
<p>Starostlivosť o vodné toky a vodné prvky</p> <ul style="list-style-type: none"> • Úprava koryta potoka Dovalovec • Zabezpečenie sútoku Belej a Váhu pred zosuvmi pôdy 	<ul style="list-style-type: none"> • Povodie Váhu • Slovenský rybársky zväz 			
<p>Vypracovanie a implementácia stratégií šetrného prístupu k životnému prostrediu</p> <ul style="list-style-type: none"> • Zvýšenie hospodárnosti pri zásobovaní teplom a teplou vodou v bytovo-komunálnej sfére mesta LH – staré rozvody vymeniť za predizolované potrubia (2023-2030, 2 mil. eur) 	<ul style="list-style-type: none"> • Mesto Liptovský Hrádok • BYP, s.r.o. 			
<p>Starostlivosť o zeleň v intraviláne mesta</p> <ul style="list-style-type: none"> • Obnova mestského mobiliáru – (2023-2030, 150 000 €) • Vnútroblok Prekážka – zelené plochy (2024-2027, 30 000 €) • Námestie Františka Wisnera – zelené plochy (2024-2027, 30 000 €) • Výsadba verejnej zelene v rámci náhradnej výstavby (2023-2030, 60 000 €) 	<ul style="list-style-type: none"> • Mesto Liptovský Hrádok 			
<ul style="list-style-type: none"> • Revitalizácia zelene v okolí KVC 	<ul style="list-style-type: none"> • Súkromné tanečné konzervatórium 			
<ul style="list-style-type: none"> • Realizácia obnovy pamiatkového objektu a chráneného areálu Hrádocké arborétum (2024-2030, 1 800 000 €) 	<ul style="list-style-type: none"> • Mesto LH • SOŠ lesnícka a drevárska • Žilinský samosprávny kraj 			
<p>Predpokladané finančné zdroje</p>	<p>rozpočet Mesta L. Hrádok, súkromné zdroje partnerov, európske fondy, štátny rozpočet</p>			
<p>1 Monitoring a hodnotenie špecifického cieľa 4</p>				
<p>Ukazovateľ</p>		<p>Merná jednotka</p>	<p>Počiatočné hodnoty</p>	<p>Dosiahnuté hodnoty</p>
<ul style="list-style-type: none"> • Počet zrealizovaných projektov zameraných na zvýšenie miery zhodnocovania odpadov a likvidácie čiernych skládok • Počet zrealizovaných projektov zameraných na protizáplavové a protipožiarne opatrenia • Počet zrealizovaných projektov zameraných na zlepšenie kvality životného prostredia, ochrany krajiny a krajiny tvorby 		<ul style="list-style-type: none"> • projekt 	<p>0</p>	
<p>Dopady</p>	<p>Spokojnosť obyvateľov regiónu s kvalitou života</p>	<p>vlastné zisťovanie</p>		

4.5.10 LIPTOVSKÝ JÁN

Liptovský Ján: minulosť a súčasnosť

Chotár osady Liptovského Jána osídlil ľud v dobe bronzovej ľud lužickej kultúry, ktorý staval svoje príbytky na strategicky dôležitých opevnených vyvýšeninách. Takéto hradisko sa nachádzalo na vrchu Hrádok nad osadou. Obyvateľstvo sa živilo lovom zveri, rybolovom, pastierstvom ale i poľnohospodárstvom. Bol to husto zalesnený, bohatstvom zveri známy kraj ale pomerne riedko osídlený. Významnou postavou bol Bogomír, zakladateľ jedného z najmocnejších rodov Liptova – Szentiványovcov. V deväťdesiatych rokoch 13. storočia postavili v obci kostol zasvätený Jánovi Krstiteľovi. Liptovský Ján tak získal všetky náležitosti stredovekého osídlenia, stal sa sídlom fary, ktorá slúžila aj potrebám okolitých obcí. Bola to obec veľmi bohatá, spravovala celú tretinu Liptova a vlastnila i bane na striebro a zlato na Bociach. Existencia mlyna dáva tušiť, že v Jáne bolo v 15. storočí už rozvinuté pestovanie obilnín. Zdrojom nemalých príjmov boli rozsiahle lesné majetky. Drevo spracúvali na píle s vodným pohonom riečky Štiavnice.

Evanjelický kostol bol postavený v roku 1783 po vydaní tolerančného patentu Jozefom II. Po požari v roku 1907 bol na tom istom mieste vybudovaný jednoloďový neobarokový kostol so stĺpovou architektúrou. Súčasťou je evanjelická fara, kde pôsobil evanjelický farár a básnik Ján Čaják. V novodobej histórii je obec známa predovšetkým teplými prameňmi a kúpeľmi. Už v roku 1549 ich popísal mineralóg Juraj Werner vo svojom diele *O liečivých prameňoch Uhorska*. V súčasnosti sa využíva najmä minerálny prameň Rudolf, ktorý napája termálne kúpalisko a krytý bazén v hoteli Máj. Termálna voda *Teplica* je jednou z 13 liečivých prameňov v Liptovskom Jáne. Studené minerálne pramene domáci poznajú ako *medokýš*.

V obci je 17 zachovalých kaštieľov a 6 zemianskych kúrií. Boli tu dve píly, výrobňa klincov, pálenica, octáreň, pivovar. Bola tu i výroba modrotlačie, farbenie plátna a dva mlyny, z ktorých jeden bol v prevádzke takmer do konca II. svetovej vojny (v strede dediny) a druhý pod dedinou. Počas vojny bola obec dvakrát evakuovaná. Na pamiatku padlých vo vojne i v čase SNP stoja pomníky v obci, pred Bielym, na Svidovskom sedle a na Slemä. Svätotojánske múzeum v kaštieli Eugena Szentiványi, ktorý slúži ako kultúrny dom, má tri expozície – expozícia o histórii obce otvorená pri príležitosti 760. výročia prvej písomnej zmienky o obci *„Liptovský Ján v čase“*, expozícia o rode Szentiványovcov z Liptovského Jána, expozícia o histórii ochotníckeho divadla v Liptovskom Jáne.

Školstvo má v Liptovskom Jáne veľkú tradíciu. Bola tu chýrna šľachtická škola magnátov a šľachticov, ktorú založil Ján Svätotojánsky v roku 1554. Túto školu pravdepodobne navštívil v roku 1650 i J. A. Komenský. Po skončení 2. svetovej vojny bola v Liptovskom Jáne zriadená štátna meštianska škola zásluhou vtedajšieho prednostu, spisovateľa Fraňa Kráľa.

V kaštieli Svätotojánskych kúpeľov v bývalom Grand hoteli Thermal bola v rokoch 1959 - 61 národná škola pre slabozrakých s pôsobnosťou pre celé Slovensko. Neskôr tu bolo vytvorené komplexné zariadenie, ktoré dodnes zastrešuje špeciálnu materskú školu, špeciálnu základnú školu internátnu a odborné učilište.

V histórii boli obdobia rastu a prosperity Liptovského Jána vždy založené na múdrom využívaní jeho územia a na vysoko kvalifikovanej práci jeho obyvateľov. Liptovský Ján nikdy nebol chudobnou poddanskou dedinou. Na tejto tradícii hospodárskeho a spoločenského rastu je treba plánovať aj jej budúci rozvoj. Stále sú tu jedinečné prírodné danosti, výhodná poloha a pracovití i podnikaví ľudia.

Súčasná vedenie obce stavia na spolupráci subjektov cestovného ruchu v Jánskej doline, využívaní európskych fondov a všetkých dostupných zdrojov. V priestoroch kultúrneho domu obec zriadila turistické informačné centrum. Aktívne sa podieľa na činnosti Mikroregiónu pod Poludnicou a Miestnej akčnej skupiny Horný Liptov. Organizuje propagáciu obce, vydáva *Noviny z Jána*, buduje cyklotrasy, náučné chodníky, detské ihriská. Obec ponúka obyvateľom a návštevníkom rôzne možnosti pre zimné a letné športy: tenisové kurty, squash ihrisko, vonkajšie termálne kúpalisko, vnútorné bazény, množstvo značených turistických a cykloturistických trás do Národného parku Nízke Tatry, v zime upravovanú bežeckú trať a množstvo hotelových, ubytovacích a rekreačných zariadení a značených turistických chodníkov do Národného parku Nízke Tatry.

Samospráva zabezpečuje pre svojich občanov viaceré služby: rozvoz obedov pre dôchodcov, opatrovateľskú službu, bezplatné plavecké a lyžiarske kurzy, zľavy alebo bezplatné vstupy dôchodcom do bazénov, odhrňa všetky chodníky, aj súkromné, zapožičiava zariadenie na spracovanie ovocného muštu.

V obci sú vybudované tri detské ihriská, futbalové a multifunkčné ihrisko. Je tu základná škola s materskou školou, knižnica, pošta. V obci sa nachádza jeden obchod s potravinami. Vzhľadom na zvyšujúci sa počet obyvateľov a návštevníkov obce (je predpoklad, že tento nárast sa v budúcnosti ešte zrýchli) bude v obci potrebné vybudovať ešte jeden obchod. Na kultúrne podujatia sa využíva kultúrny dom (zrekonštruovaný v roku 2015) a jeho okolie s veľkým altánkom a amfiteátrom, areál TJ Štart Liptovský Ján a areál minerálneho prameňa Teplica a Kaďa. V obci pôsobí Divadelný súbor Okno Liptovský Ján a spevokoly. Obec v spolupráci s partnermi organizuje množstvo kultúrnych podujatí a akcií regionálneho dopadu – napr. Pochovávanie ciagľa. Ročne usporiadajú približne 30 akcií, ktoré dokumentuje miestny fotograf. Partnerským mestom Liptovského Jána je Fontain le Port vo Francúzsku.

V obci v súčasnosti chýbajú doplnkové služby, denný stacionár, prípadne zariadenie pre seniorov. Materská škola má dostatočnú kapacitu. Obecný kamerový systém a obecný rozhlas budú rozšírené a prejdú celkovou modernizáciou. Verejné osvetlenie v obci bude taktiež rozšírené, zmodernizované s využitím úsporných svietidiel a obnoviteľných zdrojov. Zámerom obce je aj revitalizácia areálu minerálneho prameňa Teplica a prírodného kúpaliska Kaďa (dobudovanie sociálnych zariadení, detských ihrísk, osvetlenia, protipovodňovej ochrany). Obec má zberný dvor, 140 nádob na separovaný zber a žiadne čierne skládky. Potrebná je úprava koryta potoka Štiavnica (ak by prišla 100 ročná voda, vytopí celú obec).

Liptovský Ján v roku 2030

Liptovský Ján vyhral súťaž o najkrajšiu obec na strednom Slovensku. Je zelenší - výrubu stromov v záhradách sú kontrolované. Návštevníci Liptovského Jána tu našli svoj druhý domov a vracajú sa sem. Obec predstihla Demänovskú dolinu návštevnosťou. Liptovský Ján obnovil na svojom území tradíciu kúpeľníctva, ojedinelú v Hornom Liptove.

Stratégia pre dosiahnutie vízie obce

Občania obce a jej predstavitelia sú pripravení naplniť víziu budúcnosti

- **sústavnou prácou samosprávy na zlepšovaní kvality života obyvateľov mesta v oblasti služieb a infraštruktúry,**
- vytváraním podmienok pre vznik a udržanie pracovných príležitostí,
- kladením dôrazu na aktívnu občiansku spoločnosť a spoluprácu,
- zavádzaním moderných technológií do života v obci,
- ako aj šetrným využívaním prírodných zdrojov a aktívnou ochranou hodnôt územia.

Za prioritu je považovaná oblasť služieb a infraštruktúry.

Členovia pracovnej skupiny Liptovský Ján

- Roman Vajs, starosta
- Lucia Melnová, poslancec OZ - cestovný ruch
- Mgr. Juraj Filo, poslanec OZ - financovania, rozpočtu a správy majetku
- Alena Brandoburová, obec
- Mgr. Martin Šimovček, obec, IC

Návrh SPRO bol prerokovaný a schválený v obecnom zastupiteľstve dňa 11. septembra 2023 (Uznesenie č. 53/05/2023).

SWOT analýza Liptovského Jána

Silné stránky	Slabé stránky
<p><u>1. Základná vybavenosť a služby</u></p> <ul style="list-style-type: none"> výborná geografická poloha obce dobré napojenie obce na dôležité dopravné koridory (diaľnica D1) školská aj predškolská infraštruktúra dostatočné vypracovanie plánov rozvoja v obci bol vykonaný Register obnovenej evidencie plôch a pozemky v obci sú zväčša vysporiadané prebiehajúci proces pozemkových úprav v zmysle zákona SNR č. 330/1991 Zb., ktorý sa týka pozemkov v extraviláne obce – plánované dokončenie 2024 napojenosť obyvateľov na kanalizáciu (99%) dostatočná kapacita a pokrytie plynárenskou infraštruktúrou vytvárajú sa nové stavebné obvody starostlivosť o dôchodcov (rozvoz obedov) v obci funguje kamerový systém zásobenosť obyvateľov pitnou vodou z verejného vodovodu <p><u>2. Zamestnanosť a podmienky pre podnikanie</u></p> <ul style="list-style-type: none"> výborné prírodné podmienky pre cestovný ruch blízkosť rekreačných zariadení (termálne kúpaliská) efektívne využívanie aktivačných prác <p><u>3. Občianska spoločnosť</u></p> <ul style="list-style-type: none"> vysoká rozmanitosť a atraktivita kultúrneho dedičstva a súčasnej kultúry bohatý kultúrny život, rekonštrukcia kultúrnej infraštruktúry (kultúrny dom na námestí) organizovanie spoločenských, kultúrnych a športových podujatí v obci kúpeľná tradícia v obci ľudský potenciál obce <p><u>4. Životné prostredie a využívanie zdrojov</u></p> <ul style="list-style-type: none"> spätosť obyvateľov obce s prírodou a zdravý životný štýl vyhovujúca kvalita pitnej vody monitoring kvality a kvantity povrchových a podzemných vôd v obci funguje zberný dvor v obci neexistujú čierne skládky 	<p><u>1. Základná vybavenosť a služby</u></p> <ul style="list-style-type: none"> absentujúca zdravotná infraštruktúra chýbajú doplnkové služby (obchody, bankomat, zdravotná starostlivosť) chýba zariadenie sociálneho charakteru (denný stacionár) nepostačujúca kapacita materskej školy <p><u>2. Zamestnanosť a podmienky pre podnikanie</u></p> <ul style="list-style-type: none"> chýbajúce doplnkové služby v obci (kaderníčka) <p><u>3. Občianska spoločnosť</u></p> <ul style="list-style-type: none"> absencia lyžiarskeho strediska v obci (v minulosti sa v obci nachádzali dve strediská) <p><u>4. Životné prostredie a využívanie zdrojov</u></p> <ul style="list-style-type: none"> ohrozenie záplavami z potoka Štiavnica ohrozenie životného prostredia a prírodných zdrojov zvýšeným pohybom turistov a výstavbou ubytovacích a rekreačných zariadení
Príležitosti	Ohrozenia
<ul style="list-style-type: none"> dobré dopravné spojenie pozemkové úpravy v extraviláne obce (dokončené do 6/2024) 	<ul style="list-style-type: none"> riadenie a príprava eurofondov

Špecifický cieľ 1	Zlepšiť základnú vybavenosť a služby v obci
Opatrenie 1.1 Opatrenie 1.2 Opatrenie 1.3	Podporiť rozvoj bývania Dobudovať dopravnú a technickú infraštruktúru v obci Zvýšiť bezpečnosť a skvalitniť sociálnu a občiansku vybavenosť
Kľúčové potreby Liptovského Jána v oblasti základnej vybavenosti a služieb	Dokončiť komasáciu a na jej základe schváliť aktualizáciu ÚPD. V rámci ÚPD je potenciál pre rozvoj nových IBV oblastí a posilnenie cestovného ruchu výstavbou rekreačných zariadení. Na kultúrne podujatia sa využíva kultúrny dom a jeho areál, areál pri ihrisku Štart, areál minerálneho prameňa Teplica a Kaďa. Absentujúca zdravotná infraštruktúra a chýbajúce doplnkové služby (kaderníctvo, obchody, bankomat, zdravotné stredisko). MŠ (100 detí) nemá dostatočnú kapacitu, ZŠ (250 žiakov) zatiaľ postačuje. Potrebný je denný stacionár alebo domov pre seniorov.
Predpoklady pre úspešnú implementáciu opatrení	Hrdosť na vedenie obce, že sa podarilo vďaka jeho prístupu zveľadiť obec (obecné zastupiteľstvo ako dobrý pracovný tím). Je vybudovaná školská aj predškolská infraštruktúra, vypracované plány rozvoja, efektívne sa využívajú aktivačné práce, je vykonaný Register obnovenej evidencie plôch a pozemky v obci sú zväčša vysporiadané. V extraviláne obce prebieha proces pozemkových úprav. Napojenosť obyvateľov na kanalizáciu, zásobenosť obyvateľov pitnou vodou z verejného vodovodu, vyhovujúca kvalita pitnej vody, monitoring kvality a kvantity povrchových a podzemných vôd, dostatočná kapacita a pokrytie plynárenskou infraštruktúrou. Aktualizácia ÚPD v roku 2015 prináša dostatočný priestor pre rozvoj IBV (100ha/20-30 rokov). Posledná aktualizácia ÚP ZaD č. 6/2023 (oblasť Luhy), v súčasnosti sa pripravuje ZaD č. 7 – rieši územie pri Závažnej Porube.

Aktivity pre opatrenia 1.1 – 1.3	Investor/partner
<p>1.1 Príprava územia pre IBV a výstavbu BD</p> <ul style="list-style-type: none"> • Komasácia pozemkov • Aktualizácia ÚPD • Príprava a výstavba novej IBV v časti bývalého družstva „Genesis“ – výstavba RD, bytových domov, investičných bytov, priestorov pre služby, námestie a zelené plochy • Príprava a výstavba novej IBV v časti „Políka“ – v nadväznosti na projekt prekládky železničnej trate LM-PP (odklonenie vodného toku Štiavnica, budovanie mostov ponad novovzniknuté koryto, vybudovanie železničnej zastávky) – výstavba nových rodinných domov (cca 20 RD) <p>1.2 Výstavba a rekonštrukcia dopravnej infraštruktúry</p> <ul style="list-style-type: none"> • Rekonštrukcia existujúcich a budovanie nových miestnych komunikácií • Rekonštrukcia existujúcich a budovanie nových chodníkov • Rekonštrukcia mostov v obci • Budovanie cyklotrás a cyklochodníkov <p>1.3 Budovanie IKT sietí, inteligentné fungovanie zariadení, zvyšovanie bezpečnosti, ochrany a prevencie, zlepšenie technického stavu a vybavenia DHZ</p> <ul style="list-style-type: none"> • Vytvorenie informačného systému pre zlepšenie elektronickej komunikácie OcÚ s občanmi, inštalovanie informačných kioskov, investície do hardvérového a softvérového vybavenia OcÚ. Realizácia e-governmentu na úrovni samosprávy • Celková modernizácia a rozšírenie obecného rozhlasu • Celková modernizácia a rozšírenie verejného osvetlenia (úsporné svietidlá, obnoviteľné zdroje) • Rozšírenie a modernizácia kamerového systému <p>Výstavba a modernizácia zariadení sociálnej a občianskej vybavenosti</p> <ul style="list-style-type: none"> • Rekonštrukcia budovy obecného úradu • Rekonštrukcia objektu TJ Štart – využitie na športové a kultúrne podujatia , ubytovacie, reštauračné a iné služby (obchody, lekáreň, kaderníctvo a pod.). • Rekonštrukcia vykurovania kultúrneho domu – energia na vykurovanie z obnoviteľných zdrojov • Rekonštrukcia a modernizácia základnej školy a materskej školy – ďalšia etapa • Zmodernizovanie počítačovej učebne, vybudovanie fitness centra a cvičnej kuchynky • Úprava školského areálu, dobudovanie infraštruktúry, športoviská • Vybudovanie nových ihrísk (detských, športových). • Rekonštrukcia areálu obecného cintorínu (chodníky, oplotenie...) <p>Zabezpečenie sociálnej a zdravotnej starostlivosti</p> <ul style="list-style-type: none"> • Bezplatné plavecké a lyžiarske výcviky prostredníctvom školy • Zabezpečovanie obedov seniorom, odhŕňanie všetky chodníkov, aj súkromných, zbieranie zeleného odpadu • Opatrovateľská služba: 7 zamestnanci obce 	<ul style="list-style-type: none"> • Obec • VÚC Žilina • MAS Horný Liptov • OOCR • Súkromní investori • Súkromní podnikatelia
<p>Predpokladané finančné zdroje</p>	<p>vlastné zdroje obce, dotácia na základe Uznesenia Vlády SR, európske fondy, štátny rozpočet, investori</p>

Monitoring a hodnotenie špecifického cieľa 1				
Ukazovateľ		Merná jednotka	Počiatkové hodnoty	Dosiahnuté hodnoty
<ul style="list-style-type: none"> • Počet zrealizovaných projektov rozvoja bývania • Počet zrealizovaných projektov dopravnej a technickej infraštruktúry • Počet zrealizovaných projektov sociálnej a občianskej vybavenosti/ sociálnej a zdravotnej starostlivosti • Počet zrealizovaných projektov IKT, bezpečnosti, ochrany a vybavenia DHZ 		<ul style="list-style-type: none"> • projekt 	0	
Dopady	Spokojnosť obyvateľov regiónu s kvalitou života	vlastné zisťovanie		

Špecifický cieľ 2	Zvýšiť zamestnanosť a zlepšiť podmienky pre podnikanie
Opatrenie 2.1 Opatrenie 2.2	Vytvoriť podmienky pre zvýšenie zamestnanosti a rozvoj podnikania v obci Posilniť marketing obce a regiónu
Kľúčové potreby Liptovského Jána v oblasti práce a podnikania	<i>Skvalitnenie ubytovacích kapacít a služieb, obnovenie tradície kúpeľníctva.</i>
Predpoklady pre úspešnú implementáciu opatrení	<i>Liptovský Ján je zaujímavé miesto, kam ľudia chodia za odpočinkom. Na malom kúsku zeme je sústredených veľa atraktivít. Každý návštevník si tu nájde, čo potrebuje. Tradícia kúpeľníctva, ojedinelá v území horného Liptova. Aktívne OZ Jánska dolina, subjekty CR. Aktívna skupina jaskyniarov, sprístupnená Stanišovská jaskyňa. Dobré napojenie na dôležité dopravné koridory.</i>
Aktivity pre opatrenia 2.1 – 2.2	Investor/partner
2.1 Budovanie infraštruktúry cestovného ruchu v obci <ul style="list-style-type: none"> • skvalitnenie ubytovacích kapacít a služieb v rámci cestovného ruchu smerom k vyššiemu štandardu • obnovenie a rozvinutie tradície kúpeľníctva na novom základe • revitalizácia areálu minerálneho prameňa Teplica a Kaďa – stavebné povolenia sú platné • prevádzkovanie vybudovaných ihrísk - detské (3), futbalové, multifunkčné Podpora nových podnikateľských aktivít <ul style="list-style-type: none"> • vytváranie podmienok na dobudovanie služieb (súčinnosť so stavebným úradom, VZN, daňové poradenstvo) • Začlenenie sa do existujúceho priemyselného parku • Domov dôchodcov - Zlepšenie úrovne sociálnej infraštruktúry v obci • Zriadenie denného stacionáru (2 pracovné miesta) 2.2 Podpora prezentačných a propagačných aktivít obcí <ul style="list-style-type: none"> • nainštalovať informačné tabule • prevádzkovať Informačné centrum v kultúrnom dome, udržať pozíciu obecného fotografa (20.000€/rok) • koordinované poskytovanie informácií na recepciách hotelov a penziónov 	<ul style="list-style-type: none"> • obec • Súkromný sektor • PSK Bielo-Marušová • PSK Marcovská • Združenie majiteľov lesov • SHR • Kultúrne centrum Liptovský Ján (príspevková organizácia obce prevádzkujúca kultúrny dom)
Predpokladané finančné zdroje	<i>vlastné zdroje investorov a obce, európske fondy</i>

Monitoring a hodnotenie špecifického cieľa 2				
Ukazovateľ		Merná jednotka	Počiatkové hodnoty	Dosiahnuté hodnoty
<ul style="list-style-type: none"> • Počet zrealizovaných projektov zameraných na infraštruktúru CR • Počet zrealizovaných projektov zameraných na nové podnikateľské aktivity • Počet zrealizovaných projektov zameraných na prezentáciu a propagáciu obce 		<ul style="list-style-type: none"> • projekt 	0	
Dopady	Spokojnosť obyvateľov regiónu s kvalitou života	vlastné zisťovanie		

Špecifický cieľ 3	Podporiť rozvoj občianskej spoločnosti		
Opatrenie 3.1 Opatrenie 3.2 Opatrenie 3.3 Opatrenie 3.4	Zlepšiť kvalitu spoločenského života v obci a podporovať aktivity pre využitie voľného času Zlepšiť znalosť územia a posilniť pocit hrdosti na obec/región Podporiť spoluprácu na všetkých úrovniach v obci aj mimo nej Zlepšiť medziľudské vzťahy		
Kľúčové potreby Liptovského Jána v oblasti občianskej spoločnosti	<i>Udržiavať a rozvíjať dobrú spoločenskú atmosféru v obci a spolupracujúce prostredie. Zapájať ľudí do aktivít, zlepšovať medziľudské vzťahy.</i>		
Predpoklady pre úspešnú implementáciu opatrení	<i>Do obce sa vracajú mladí ľudia a mladí ľudia sú budúcnosť. Obec je čistá, zelená a má bohatý kultúrny život. Aktívna Jednota dôchodcov. Rozmanitosť a atraktivita kultúrneho dedičstva a súčasnej kultúry, bohatý kultúrny život, spätosť obyvateľov obce s prírodou a zdravý životný štýl.</i>		
Aktivity pre opatrenia 3.1 – 3.4		Investor/partner	
3.1 Zvyšovanie informovanosti o živote v obci <ul style="list-style-type: none"> • Vydávanie obecných novín (Noviny z Jána), web stránka obce, sociálne siete • Vydávanie informačných a propagačných materiálov, propagácia obce cez OOCR Liptov, skibus, Liptovcard, printové médiá (26.000/rok) Podpora organizovania kultúrnych, športových a iných podujatí <ul style="list-style-type: none"> • Organizovanie kultúrnych podujatí a akcií regionálneho dopadu - Pochovávanie ciagľa, MDD, Deň učiteľov, Deň matiek, stretnutie dôchodcov, Deň víťazstva nad fašizmom, výročie Čajakovcov, Oslavy SNP (Svidovské sedlo), súťaž o najväčší dubák, Jeseň v kúrii, Posedenie pod jedličkou • Tvorivé dielne a workshopy 		<ul style="list-style-type: none"> • Obec/vytvorené partnerstvá • Jednota dôchodcov • OOCR Liptov • OZ Jánska dolina • MR Pod Poludnicou • PZ Ďumbier • Fontain le Port vo Francúzsku • Spevokoly • Hudobná skupina Senior band • TJ Štart Liptovský Ján • Turisti • DHZ 	
Predpokladané finančné zdroje	<i>obec, európske fondy, Komunitná nadácia Liptov, sponzori</i>		
Monitoring a hodnotenie špecifického cieľa 3			
Ukazovateľ		Merná jednotka	Počiatkové hodnoty
<ul style="list-style-type: none"> • Počet zrealizovaných projektov zameraných na zvyšovanie informovanosti o živote v obci • Počet zrealizovaných projektov kultúrnych, športových a spoločenských podujatí 		• projekt	0
Dopady	Spokojnosť obyvateľov regiónu s kvalitou života	vlastné zisťovanie	

Špecifický cieľ 4	Podporiť ochranu životného prostredia a udržateľné využívanie zdrojov
Opatrenie 4.1 Opatrenie 4.2 Opatrenie 4.3	Zvýšiť mieru zhodnocovania odpadov a likvidácie čiernych skládok Znížiť riziko negatívnych dôsledkov prírodných katastrof a katastrofických udalostí Zavedenie postupov pre zvýšenie ochrany krajiny a krajiny tvorby
Kľúčové potreby Liptovského Jána v oblasti životného prostredia	<i>Ochrana pred povodňami: 50-ročná voda by podľa štúdie zaplavila časť „Ostrov“, 100-ročná celú dedinu.</i>
Predpoklady pre úspešnú implementáciu opatrení	<i>V oblasti informovanosti o životnom prostredí sú osvedčeným nástrojom Noviny z Jána. Obec vybuodovala v roku 2012 zberný dvor a zakúpila 140 nádob na separovaný zber, čo postačuje a v roku 2019 nádoby na kompostovanie v domácnostiach. Kompostéry sa plánujú dokúpiť vzhľadom na rozširujúcu sa výstavbu a životnosť pôvodných kompostérov. Plánuje sa vybudovanie nových stojísk na odpadové nádoby, zabezpečených proti prístupu divej zveri, resp. stojiská pre zapustené kontajnery.</i>
Aktivity pre opatrenia 4.1 – 4.3	Investor/partner
4.1 Budovanie systému separovania odpadu, zberných dvorov a spoločných kompostovník, zavádzanie princípov obhospodárstva <ul style="list-style-type: none"> • Vybudovanie stojísk na odpadové nádoby • Zabezpečenie kontajnerov a stojísk proti prístupu divej zveri / stojiská pre zapustené kontajnery • Nákup nových a obnova/výmena pôvodných kompostérov 4.2 Posilnenie vodozádržnej funkcie tokov, výstavba protizáplavových zariadení a protipožiarneho nádrží <ul style="list-style-type: none"> • Regulácia Štiavnice (1,5 mil. eur) • Protipožiarne nádrže v doline 4.3 Zníženie energetickej náročnosti budov a zariadení, inovačné prístupy, udržateľnosť <ul style="list-style-type: none"> • Modernizácia vykurovacieho systému ZŠ a MŠ – možnosť využitia energie na vykurovanie z obnoviteľných zdrojov • Rekonštrukcia vykurovania kultúrneho domu - možnosť využitia energie na vykurovanie z obnoviteľných zdrojov • Celková modernizácia a rozšírenie verejného osvetlenia (úsporné svietidlá, obnoviteľné zdroje) Starostlivosť o zeleň v intraviláne obce <ul style="list-style-type: none"> • Liptovský Ján zelenší - kontrolované výruby stromov v záhradách v intraviláne 	<ul style="list-style-type: none"> • Obec • PV • Urbár • Súkromný sektor
Predpokladané finančné zdroje	<i>štátny rozpočet, európske fondy, súkromné zdroje, rozpočet obce</i>

Monitoring a hodnotenie špecifického cieľa 4				
Ukazovateľ		Merná jednotka	Počiatkové hodnoty	Dosiahnuté hodnoty
<ul style="list-style-type: none"> • Počet zrealizovaných projektov zameraných na zvyšovanie miery zhodnocovania odpadov a likvidácie čiernych skládok • Počet zrealizovaných projektov zameraných na protizáplavové a protipožiarne opatrenia • Počet zrealizovaných projektov zameraných na znižovanie energetickej náročnosti • Počet zrealizovaných projektov zameraných na starostlivosť o zeleň v intraviláne obce 		<ul style="list-style-type: none"> • projekt 	0	
Dopady	Spokojnosť obyvateľov regiónu s kvalitou života	vlastné zisťovanie		

4.5.11 LIPTOVSKÝ ONDREJ

Minulosť a súčasnosť Liptovského Ondreja

Starobylá obec Liptovský Ondrej leží v Liptovskej kotline pod vrchom Baranec v Západných Tatrách nad sútokom Konského potoka a Trnovca. Obec s farou sa spomína od roku 1332 a 1352 ako S. Andreas v majetkovom spore medzi Bohumírovými potomkami. Vyvinula sa v chotári Uhorskej Vsi v prvej polovici 13. storočia. Patrila zemianskej rodine Andreánskych.

V listine z roku 1480 sa prvý raz uvádza slovenský názov *Swaty Ondreg*. Okolo roku 1472 sa Liptovom prehnalo vojsko kráľa Kazimira. Za obeť mu padla väčšina dedín v okolí (Čutkovo, Danišovo, Vitanová), ale prechodom poľských vojsk bol zničený aj Liptovský Ondrej. V roku 1536 tunajší zemanovia bývali v štyroch kúriách, na konci 16. storočia dedina pozostávala zo štyroch kúrií ondrejských zemanov, kostola a fary.

Najstaršou pamiatkou je rímskokatolícky kostol, ktorý dali postaviť v druhej polovici 13. storočia predkovia zemanov z Liptovského Ondreja. Ďalšou je kúria rodiny Andreánskych.

Katolícka škola v obci fungovala v období 1732 až 1908, kedy ju pre nedostatok katolíkov zrušili. Evanjelická škola postavená v tridsiatych rokoch minulého storočia slúži ako zborový dom evanjelickej cirkvi dodnes. Neoklasicistický evanjelický kostol z roku 1904 má organ vyrobený v organárskej dielni Schlag&Söhne Schweidnitz. Na Slovenskú sú iba dva takéto nástroje.

Obyvatelia sa zaoberali poľnohospodárstvom, tesárstvom a od 19. storočia murárstvom. Povodeň v roku 1928 a požiar v roku 1932 spôsobili značné hospodárske škody. Obec sa zapojila do SNP.

Divadelný ochotnícky súbor z Liptovského Ondreja si hrou *Keď mesiačik svietil* pripomenul koncom roka 2010 storočnicu ochotníckeho divadla v obci. Premiéra nového ochotníckeho predstavenia býva každoročne na prvý sviatok vianočný.

Po zaniknutej osade *Brestovina* má názov folklórna skupina so svojou ľudovou hudbou. To isté meno nesie aj potok tečúci cez najstaršiu časť obce, ktorú miestni občania volajú *Kút*. V rámci spolupráce mikroregiónu *Baranec* s poľským mikroregiónom *Poronin* skupina účinkovala na folklórnych slávnostiach v Poľsku. Svojimi vystúpeniami obohacuje najmä obecné slávnosti Deň matiek, SNP, Deň úcty k starším a v Zbore pre občianske záležitosti uvítania detí do života a životné jubileá obyvateľov obce. Vede ju učiteľ Dušan Uličný.

Klub žien pomáha pri organizovaní obecných podujatí. Okrem už spomenutých sú to Športové dni starostu obce *Od rána do rána*, detské maškarné plesy, Muriena, Bursa, posledný fašiang s opekačkami a hostinou, Ondrejská zábava, *Mikuláš čo nám dáš?* Vítané sú všetky deti, ktoré majú o túto akciu záujem.

Športový klub TJ Liptovský Ondrej je zameraný na futbal a prácu s dorastajúcou mládežou. Okrem mužstva dorastu je v obci aj futbalové mužstvo dospelých.

Vznik dobrovoľného hasičského zboru sa datuje od roku 1932. V súčasnosti v požiarnych súťažiach reprezentujú obec družstvo mužov a družstvo žien.

V Liptovskom Ondreji sídli poľnohospodárske družstvo *Agria a. s.*, ktoré združuje 2700 vlastníkov pôdy a obhospodaruje 19 katastrov liptovských obcí.

Poloha predurčuje Liptovský Ondrej byť vstupnou bránou pre rôzne turistické výlety a hlavne cykloturistiku. Odtiaľto môžu turisti podniknúť túry na vrch Baranec, do Žiarskej doliny, Žiarskeho sedla, Studenej doliny, Račkovej doliny, alebo len tak ísť na prechádzku k miestnemu salašu na dobrú žinčicu a syr. Možnosti ubytovania návštevníci nájdu v súkromných apartmánach a penziónoch. V obci je predajňa potravín, pošta, knižnica a futbalové ihrisko. Zrekonštruovaný kultúrny dom je zázemím pre čulý spoločenský život v obci.

Občania sú hrdí na to, že obec má „drive“, rozvíja sa vo všetkých oblastiach, že samospráva vytvára podmienky a možnosti na rozvoj, v obci je pozitívne myslenie, t. j. pri problémoch sa hľadajú riešenia ako veci urobiť, nie ako neurobiť. V obci sa stále niečo deje, k dobrej informovanosti občanov prispieva prehľadný kalendár aktivít. Spoluzitíe medzi cirkvami je veľmi dobré. Obec je pekne situovaná, je prirodzeným centrom doliny. V obci si nekazia životné prostredie, naopak, zveľaďujú ho, nepíliu si pod sebou konár. V obci funguje domový separovaný zber. Starosta má občanov v úcte a je

na nich hrdý. V obci je zriadený funkčný sociálny podnik na stavebnú, obchodnú a sociálnu činnosť a služby (5 zamestnancov).

Z hľadiska ďalšieho rozvoja obce sa uvažuje s využitím územia najmä v oblasti vytvorenia siete cyklotrás, ktoré by prepojili Liptovský Ondrej s okolitými obcami a následne sa napojili na už existujúce cyklotrasy smerujúce na Liptovský Hrádok a do Liptovského Mikuláša. V budúcnosti je predpoklad napojenia aj na plánovanú cyklomagistrálu smerujúcu z Oravy cez Liptov na Spiš. Obec má záujem vybudovať v centrálnej zóne informačno-komunikačné centrum. Ďalším významným faktorom rozvoja je zachovalé poľnohospodárstvo a existencia samostatne hospodáriacich roľníkov v obci, ktorí v prípade podpory a rozvoja cestovného ruchu môžu profitovať z činností zameraných na agroturistiku a pobyty spojené s poznávaním krajiny a drobného poľnohospodárstva, ako aj pôvodných remeselných zručností. Výrazným prvkom môže byť podpora ubytovania v súkromí, ktorá vzhľadom na blízkosť výrazných turistických centier ako je Jasná v Demänovskej Doline, Aquapark Tatralandia, Thermal park Bešeňová, Liptovský Ján so svojimi liečivými prameňmi, sa môže stať veľmi atraktívnou v prípade priaznivých cien a zabezpečenia potrebného komfortu, nakoľko vzdialenosti sú malé a dá sa očakávať, že návštevníci budú vyhľadávať aj menej hlučné a menej finančne náročné lokality. Táto šanca sa otvára najmä pre miestne obyvateľstvo, ktoré si tak môže zaistiť ďalší zdroj príjmov pre vlastnú rodinu.

Liptovský Ondrej v roku 2030

V Liptovskom Ondreji je materská škola, futbalové ihriská. Obec má tri stavebné obvody. Občania sa starajú o zeleň, ktorá zmenila vzhľad ulíc, sú tu oddychové plochy s lavičkami. Aj chatári sa zapájajú do života obce a udržiavajú prostredie čisté. Knižnica je priestorom pre prácu s mladými čitateľmi, zaujímavými formami práce si tu budujú vzťah ku knihám, rozvíjajú sa sociálne kontakty. Obec podporuje kultúru a nové formy komunikácie, podporuje krúžky a prispieva deťom na voľnočasové aktivity. Liptovský Ondrej je kultúrno-administratívne a turisticko-informačné centrum pre mikroregión. Spolupráca medzi obcami je výborná, spolu sú jednotní a silní. Spoločnou propagáciou a vytváraním pracovných príležitostí v oblasti agroturistiky, predaja z dvora, rozvojom ubytovania na súkromí a služieb ekonomika v obci i v celom regióne rastie.

Stratégia pre dosiahnutie vízie obce

Občania obce a jej predstavitelia sú pripravení naplniť víziu budúcnosti

- sústavnou prácou samosprávy na zlepšovaní kvality života obyvateľov mesta v oblasti služieb a infraštruktúry,
- **vytváraním podmienok pre vznik a udržanie pracovných príležitostí,**
- kladením dôrazu na aktívnu občiansku spoločnosť a spoluprácu,
- zavádzaním moderných technológií do života v obci,
- ako aj šetrným využívaním prírodných zdrojov a aktívnou ochranou hodnôt územia.

Za prioritu je považovaná oblasť pracovných príležitostí.

Členovia pracovnej skupiny Liptovský Ondrej

- Ľuboš Žubor, starosta
- Ján Uličný, poslanec, urbár

Návrh SPRO bol prerokovaný a schválený v obecnom zastupiteľstve dňa 28. 09. 2023 (Uznesenie č. 54/2023).

SWOT analýza Liptovského Ondreja

Silné stránky	Slabé stránky
<ul style="list-style-type: none"> • Pekné prírodné prostredie • Výhodná poloha obce - blízkosť mestských aglomerácií, významných stredísk CR • Dobré dopravné spojenie- blízkosť diaľnice D1 • Zaujímavá história, zachované kultúrne tradície - folklór • Dobré možnosti na turistiku - zimnú aj letnú • Dobudovaná základná infraštruktúra (vodovod s vlastným vodojemom, kanalizácia a ČOV, plynofikácia, stav elektrických rozvodov v obci je vyhovujúci) • Existencia veľkých aj malých poľnohospodárskych subjektov • Existencia funkčného obecného sociálneho podniku • Spokojnosť obyvateľov s bývaním v obci • Služby pre rodiny: obchod Jednota, roznáška obedov pre dôchodcov, obec poskytuje mesačný príspevok deťom v predškolskom veku • Komunikačné kanály: obecné kalendáre, podujatia, športovci fungujú na facebooku, pošta, krčma, knižnica, wifi, salaš s predajom z dvora (na objednávku dovezú domov), priama komunikácia s občanmi formou listu do každej domácnosti • V KD je kompletne vybavená kuchyňa a sociálne zariadenia • Občania si vážia, keď sú obcou vyzvaní listom, aby sa vyjadrili k riešeniu problému, či prijatiu rozhodnutia – zvyšuje to ich dôveru voči vedeniu obce. • V obci žijú športom, divadlom a folklórom • Dobré vzťahy medzi cirkvami (obci sa 80% kresťanov hlási k ECAV a 20% ku RKC) • Celá obec je vybavená infraštruktúrou • Na chodbe obecného úradu sú umiestnené fotografie, ktoré dokumentujú život v obci • Miestne ochotnícke divadlo oslávilo 113 rokov existencie • Občania majú zmluvu s obcou, že každý kompostuje na svojom pozemku • Úspešný salaš Šuchtár 	<ul style="list-style-type: none"> • Nedostatok pracovných príležitostí • Nedostatok možností kultúrneho a športového vyžitia • Nedostatočná sociálna infraštruktúra a sieť služieb • Slabá propagácia obce smerom navonok • Nevyužitý prírodný potenciál pre aktivity CR • Nevyhovujúca hromadná doprava do miest • Nedostatok finančných zdrojov na investičné projekty • Nepriaznivý demografický vývoj • Nedostatočné vytváranie pracovných miest • Nevyhovujúci technický stav objektov kultúrnej infraštruktúry a pamäťových a fondových inštitúcií • Nevyhovujúci stav obecných objektov • Nevyhovujúci stav verejných priestranstiev - ohrozenie povodňami • Stav verejného osvetlenia je nevyhovujúci • V obci chýba reštaurácia s dennou prevádzkou, funguje len na objednávku

<ul style="list-style-type: none"> • Remeselníci – poskytovaním ich služieb sa v obci vytvárajú pracovné príležitosti • Existuje kniha o Liptovskom Ondreji 	
Príležitosti	Ohrozenia
<ul style="list-style-type: none"> • Príliv a stabilizácia trvale bývajúceho obyvateľstva • Využitie dostupných externých zdrojov na výstavbu nových bytov • Rozvoj nadregionálnej a cezhraničnej spolupráce so zameraním na zachovanie histórie obce, kultúrnych tradícií a kultúrneho dedičstva, rozvoj služieb a CR • Získanie dostupných zdrojov na protipovodňové zabezpečenie sútoku 3 potokov • Využitie možností financovania obnovy obecných z externých zdrojov • Rozširovanie spektra poskytovaných služieb v sociálnej oblasti s podporou externých zdrojov 	<ul style="list-style-type: none"> • Odliv a starnutie obyvateľstva • Stagnácia rozvoja a nedostatočné uvedomenie si hodnôt, ktorými obyvatelia disponujú a nevyužívajú ich pre svoju existenciu. • Nepripravenosť územia pre rozvojové aktivity • Znemožnenie realizácie projektov v nadväznosti na neusporiadané vlastnícke vzťahy • Nedostatok finančných prostriedkov pre rozvoj a realizáciu investičných projektov • Nedostatočná spolupráca samospráv a podnikateľských subjektov v oblasti CR

Špecifický cieľ 1	Zlepšiť základnú vybavenosť a služby v obci
Opatrenie 1.1 Opatrenie 1.2 Opatrenie 1.3	Podporiť rozvoj bývania Dobudovať dopravnú a technickú infraštruktúru v obci Zvýšiť bezpečnosť a skvalitniť sociálnu a občiansku vybavenosť
Kľúčové potreby Liptovského Ondreja v oblasti základnej vybavenosti a služieb	<i>Vybudovanie chodníkov (veľká premávka a veľa cykloturistov), udržanie lekárov (zriadenie zdravotného strediska), denný stacionár pre dôchodcov. V dlhodobejšom výhľade zriadenie spádovej školy.</i>
Predpoklady pre úspešnú implementáciu opatrení	<i>Celá obec je vybavená infraštruktúrou. V obci prevláda pozitívne myslenie a energia spoločne riešiť potreby obyvateľov.</i>
Aktivity pre opatrenia 1.1 – 1.3	Investor/partner
<p>1.1 Zavedenie inžinierskych sietí do nových stavebných obvodov</p> <ul style="list-style-type: none"> • Rozšírenie inžinierskych sietí do nových stavebných obvodov - vodovod, kanalizácia, elektrické rozvody, verejné osvetlenie (Okružlina) • Vybudovanie nových komunikácií v nových stavebných obvodoch • Budovanie nových kanalizačných vetiev pre nové stavebné obvody • Budovanie nových vodovodných rozvodov pre nové stavebné obvody <p>1.2 Výstavba a rekonštrukcia dopravnej infraštruktúry</p> <ul style="list-style-type: none"> • Výstavba a rekonštrukcia chodníkov L. Ondrej – Jakubovany • Výstavba a rekonštrukcia miestnych komunikácií • Cyklo-dopravný chodník do Liptovského Mikuláša (vo väzbe na prekládku železnice) <p>1.3 Budovanie IKT sietí, inteligentné fungovanie zariadení, zvyšovanie bezpečnosti, ochrany a prevencie, zlepšenie technického stavu a vybavenia DHZ</p> <ul style="list-style-type: none"> • Vybavenie DHZ • Vybavenie obecného úradu IKT technikou, kyberochrana <p>Výstavba a modernizácia zariadení sociálnej a občianskej vybavenosti</p> <ul style="list-style-type: none"> • Rekonštrukcia a modernizácia materskej školy • Zriadenie základnej školy • Vybudovanie a rekonštrukcia plôch verejnej zelene, údržba autobusových zastávok, lávok a mostov, dobudovanie drobnej architektúry, oddychových zón, informačné systémy (10.000€ ročne) <p>Zabezpečenie sociálnej a zdravotnej starostlivosti</p> <ul style="list-style-type: none"> • Zriadenie zdravotného strediska a denného stacionára pre dôchodcov • Poskytovanie mesačného príspevku deťom v predškolskom veku • Roznáška obedov pre dôchodcov 	<ul style="list-style-type: none"> • Obec • ŽSR • Mesto L. Mikuláš • Jakubovany • Súkromný sektor
Predpokladané finančné zdroje	<i>vlastné zdroje obce, dotácia na základe Uznesenia Vlády SR, európske fondy, štátny rozpočet</i>

Monitoring a hodnotenie špecifického cieľa 1				
Ukazovateľ		Merná jednotka	Počiatkové hodnoty	Dosiahnuté hodnoty
<ul style="list-style-type: none"> • Počet zrealizovaných projektov zameraných na rozvoj bývania • Počet zrealizovaných projektov dopravnej a technickej infraštruktúry • Počet zrealizovaných projektov sociálnej a občianskej vybavenosti/ sociálnej a zdravotnej starostlivosti • Počet zrealizovaných projektov IKT, bezpečnosti, ochrany a vybavenia DHZ 		<ul style="list-style-type: none"> • projekt 	0	
Dopady	Spokojnosť obyvateľov regiónu s kvalitou života	vlastné zisťovanie		

Špecifický cieľ 2	Zvýšiť zamestnanosť a zlepšiť podmienky pre podnikanie
Opatrenie 2.1	Vytvoriť podmienky pre zvýšenie zamestnanosti a rozvoj podnikania v obci
Opatrenie 2.2	Posilniť marketing obce a regiónu
Kľúčové potreby Liptovského Ondreja v oblasti práce a podnikania	<i>Využitie objektov Agrie na výrobu, bežecká trať, zlepšiť prístup do polí a na farmy. Tenisové kurty, ďalší rozvoj remesiel a služieb (reštauračné a ubytovacie). Vhodné využitie letiskovej plochy. Miestni remeselníci by mali dostať príležitosť čo najviac poskytovať služby miestnym obyvateľom, aby sa tak vytvárali pracovné príležitosti.</i>
Predpoklady pre úspešnú implementáciu opatrenia	<i>Dobrá spolupráca s podnikateľskými subjektmi a ostatnými obcami. V obci je už teraz viacero remeselníkov, úspešný salaš, ku ktorému však treba dobudovať cesty. Komasácia je už ukončená. V obci je pošta, obchod, chýba reštaurácia s dennou prevádzkou. Liptovský Ondrej je prirodzeným centrom doliny a má ambíciu poskytovať služby aj ostatným obciam v regióne vrátane administratívneho a informačného strediska.</i>
Aktivity pre opatrenia 2.1 a 2.2	Investor/partner
2.1 Zriadenie obecných podnikov <ul style="list-style-type: none"> • podpora fungovania a činnosti obecného sociálneho podniku Budovanie infraštruktúry cestovného ruchu v obci <ul style="list-style-type: none"> • informačné centrum pre celú dolinu • bezpečná trať - skúter na bežeckú stopu • reštaurácia s dennou prevádzkou • rozvoj ubytovania na súkromí • rozvoj remesiel • rozvoj agroturistiky • cykloturistické trasy • tenisové kurty Podpora nových podnikateľských aktivít <ul style="list-style-type: none"> • rozvoj a podpora remeselných dielní, živnostníkov, vytváranie pracovných príležitostí v rámci stavebných činností v obci Podpora podnikania v poľnohospodárstve a lesníctve <ul style="list-style-type: none"> • vybudovanie ciest do polí a na farmy • spoločný zámer s Agriou na využitie starých objektov na výrobu (dielne, báger, rôzne prevádzky) • rozvoj chovu oviec a predaja syra 	<ul style="list-style-type: none"> • obec • obec/Agria • miestni remeselníci • ubytovatelia • podnikatelia • salaš Šuchtár • SHR
Predpokladané finančné zdroje	<i>vlastné zdroje investorov a obce, európske fondy</i>

Monitoring a hodnotenie špecifického cieľa 2				
Ukazovateľ		Merná jednotka	Počiatkové hodnoty	Dosiahnuté hodnoty
<ul style="list-style-type: none"> • Počet zrealizovaných projektov zameraných na obecné podniky • Počet zrealizovaných projektov zameraných na infraštruktúru cestovného ruchu • Počet zrealizovaných projektov zameraných na nové podnikateľské aktivity • Počet zrealizovaných projektov zameraných na podnikanie v poľnohospodárstve a lesníctve 		<ul style="list-style-type: none"> • projekt 	0	
Dopady	Spokojnosť obyvateľov regiónu s kvalitou života	vlastné zisťovanie		

Špecifický cieľ 3	Podporiť rozvoj občianskej spoločnosti
Opatrenie 3.1 Opatrenie 3.2 Opatrenie 3.3 Opatrenie 3.4	Zlepšiť kvalitu spoločenského života v obci a podporovať aktivity pre využitie voľného času Zlepšiť znalosť územia a posilniť pocit hrdosti na obec/región Podporiť spoluprácu na všetkých úrovniach v obci aj mimo nej Zlepšiť medziľudské vzťahy
Kľúčové potreby Liptovského Ondreja v oblasti občianskej spoločnosti	<i>Zlepšenie informovanosti občanov obecnými novinami, webom a facebookom. Klub dôchodcov. Zapájanie chatárov do života obce a udržiavania čistého prostredia.</i>
Predpoklady pre úspešnú implementáciu opatrení	<i>Dobrá spolupráca v rámci mikroregiónu, v kultúrnom dome je kompletne vybavená kuchyňa a sociálne zariadenia. V obci ľudia žijú športom, divadlom a folklórom. Dobrá skúsenosť s osobným prístupom ku každej rodine v obci pri prijímaní rozhodnutí. Vzťahy medzi cirkvami je veľmi dobré.</i>
Aktivity pre Opatrenia č. 3.1 – 3.4	Investor/partner
3.1 Zvyšovanie informovanosti o živote v obci <ul style="list-style-type: none"> • Vydávanie obecných novín (ročne 1.000€) • Vydávanie kalendára aktivít (ročne, 500€) • Ďalšie vydanie monografie obce • Zlepšenie informovanosti občanov cez upravený web a facebook • Priama komunikácia s občanmi formou listu do každej domácnosti a prizývanie k riešeniu aktuálnych problémov Podpora organizovania kultúrnych, športových a iných podujatí Podpora fungovania spoločenských organizácií na úrovni obce <ul style="list-style-type: none"> • Deň matiek, Hasičská nedeľa, divadelné predstavenia, folklórne podujatia, športové podujatia • Zriadenie klubu dôchodcov • Podpora práce s mládežou, zveľaďovanie knižnice (priebežne, 30.000€ ročne) 3.3 Vytváranie podmienok pre rozvoj regionálnej a nadregionálnej spolupráce <ul style="list-style-type: none"> • Vytváranie priestoru pre koordináciu činností v rámci mikroregiónu • Spolupráca s partnerskými obcami v Maďarsku 	<ul style="list-style-type: none"> • Obec • ECAV • Rímsko-katolícka cirkev • FS Brestovina • Divadlo • Spevokoly • TJ • mikroregión • Partnerské mesto Poronin
Predpokladané finančné zdroje	<i>obec, európske fondy, Komunitná nadácia Liptov, sponzori</i>

Monitoring a hodnotenie špecifického cieľa 3				
Ukazovateľ		Merná jednotka	Počiatkové hodnoty	Dosiahnuté hodnoty
<ul style="list-style-type: none"> • Počet podporených spoločenských organizácií z verejných zdrojov • Celková výška verejných výdavkov vynaložených na podporu spoločenských organizácií • Počet zrealizovaných kultúrnych, športových a spoločenských podujatí • Počet zrealizovaných projektov zameraných na zvyšovanie informovanosti o živote v obci • Počet zrealizovaných projektov zameraných na regionálnu a nadregionálnu spoluprácu 		<ul style="list-style-type: none"> • organizácia • tis. € • projekt 	0	
Dopady	Spokojnosť obyvateľov regiónu s kvalitou života	vlastné zisťovanie		

Špecifický cieľ 4	Podporiť ochranu životného prostredia a udržateľné využívanie zdrojov
Opatrenie 4.1 Opatrenie 4.2	Zvýšiť mieru zhodnocovania odpadov a likvidácie čiernych skládok Znížiť riziko negatívnych dôsledkov prírodných katastrof a katastrofických udalostí
Opatrenie 4.3	Zavedenie postupov pre zvýšenie ochrany krajiny a krajiny tvorby
Kľúčové potreby Liptovského Ondreja v oblasti životného prostredia	<i>Zberný dvor a kompostovisko, zateplenie obecných budov a znižovanie energetickej náročnosti ich prevádzky, nevyhnutnosť zaviesť protipovodňové opatrenia.</i>
Predpoklady pre úspešnú implementáciu opatrení	<i>Občania majú zmluvu s obcou, na základe ktorej každý kompostuje na svojom pozemku. Efektívnosť riešenia rekonštrukcie a prevádzky obecných budov spočíva v spojení funkcií obecného úradu, pošty, materskej školy a denného stacionáru.</i>
Aktivity pre opatrenia 4.1 – 4.3	Investor/partner
<p>4.1 Osveta a vzdelávanie v oblasti tvorby a likvidácie odpadov, zvyšovanie environmentálneho povedomia</p> <ul style="list-style-type: none"> • Separácia odpadov v rodinách, osвета, informovanosť občanov (6.000€/rok) <p>Budovanie systému separovania odpadu, zberných dvorov a spoločných kompostovísk, zavádzanie princípov obehového hospodárstva</p> <ul style="list-style-type: none"> • Zberný dvor a kompostovisko <p>4.2 Posilnenie vodozádržnej funkcie tokov, výstavba protizáplavových zariadení a protipožiarých nádrží</p> <ul style="list-style-type: none"> • Protipovodňové opatrenia na sútoku 3 miestnych potokov • Budovanie protipovodňových hrádzí, úprava vodných tokov a brehov <p>4.3 Zníženie energetickej náročnosti budov a zariadení, inovačné prístupy, udržateľnosť</p> <ul style="list-style-type: none"> • Zateplenie obecných budov a zmena vykurovacích médií/systémov v obecných budovách, oprava a rekonštrukcia budovy obecného úradu, zníženie energetickej náročnosti budovy vrátane vybavenia IT, kyberochrana <p>Starostlivosť o zeleň v intravilánoch obcí</p> <ul style="list-style-type: none"> • Spracovanie generelu verejnej zelene, výsadba a starostlivosť o zeleň v spolupráci s odborníkmi 	<ul style="list-style-type: none"> • obec • obec v spolupráci s VPS LM • Slovenská pošta • súkromný sektor • občianske združenia
Predpokladané finančné zdroje	<i>štátny rozpočet, európske fondy, súkromné zdroje, rozpočet obce</i>

Monitoring a hodnotenie špecifického cieľa 4				
Ukazovateľ		Merná jednotka	Počiatkové hodnoty	Dosiahnuté hodnoty
<ul style="list-style-type: none"> Počet zrealizovaných projektov zameraných na zvýšenie miery zhodnocovania odpadov a likvidácie čiernych skládok Počet zrealizovaných projektov zameraných na protizáplavové a protipožiarne opatrenia Počet zrealizovaných projektov zameraných na zlepšenie kvality životného prostredia, ochrany krajiny a krajiny tvorby 		<ul style="list-style-type: none"> projekt 	0	
Dopady	Spokojnosť obyvateľov regiónu s kvalitou života	vlastné zisťovanie		

4.5.12 LIPTOVSKÝ PETER

Liptovský Peter: minulosť a súčasnosť

Liptovský Peter je rozvíjajúca sa obec vidieckeho typu s výhodnou strategickou polohou, ktorá poskytuje pre svojich obyvateľov príjemné bývanie v peknom prostredí. Obec sa spomína už v roku 1286 ako Zenthpetur, Scentpeter. Patrila predkom rodiny Szentiványiovcov, časť majetkov vlastnili Pottornaiovcí z Podturne. Od roku 1363 sa vyvíjala ako zemepánske mestečko s trhovým právom. V roku 1709 za povstania Františka Rákócziho II. bola zničená. Obyvatelia sa zaoberali poľnohospodárstvom a od 19. storočia murárstvom, mnohí pracovali na stavbách v Budapešti. Po roku 1918 ostali pri tradičných zamestnaniach. Boli tu rozvinuté domáce remeslá, tkanie plátna, súkna i handričkových pokrovcov. Bola tu valcha, vyrobené súkno sa používalo na šitie kapcov. Obec sa zapojila do povstania. Počas oslobodzovacích bojov v roku 1945 bola niekoľko týždňov vo frontovom pásme.

Družstvo založili v roku 1950, od roku 1962 tu bola štátna šľachtiteľská stanica zameraná na šľachtenie zemiakov.

Gotický kostol zo 14. storočia zanikol v roku 1786. Zachovala sa zvonica z roku 1850, škola a kultúrny dom zo začiatku minulého storočia. Uchovala sa hromadná zástavba murovaných domov tvoriacich námestie mestského typu z 19. storočia. Domy sú dielom chýrnych liptovských murárov, ktorí stavali Budapešť. Obec má evanjelický kostol postavený v rokoch 1939 - 1940. V obci hospodária s lesom dve urbárske spoločenstvá. Majetok *Pozemkového spoločenstva Svätajánskej doliny v Liptovskom Petre* sa nachádza v jednej z najkrajších dolín Slovenska v Jánskej doline a tiahne sa až na vrchol Ďumbiera. V prvej polovici minulého storočia ho odkúpili gazdovia z Liptovského Petra združení v Hôľnej spoločnosti Svätajánskej doliny od grófa Jozefa Szentiványiho. Okrem ťažby dreva pozemky využívali na pasenie oviec a dobytku na vysokohorských poľanách. Pod Krakovou hoľou sa nachádzajú rozsiahle jaskynné systémy typického vysokohorského krasu s rekordnou hĺbkou 495 m. Významné je aj zastúpenie vzácnych druhov živočíchov: kamzík, svišť, medveď, orol, sokol, tetrov, hlucháň, jariabok, rys, vlk.

Katastrom obce preteká rieka Belá, ktorá z rybárskeho hľadiska patrí do pásma lososovo-pstruhového. Hlavné lovné ryby sú: pstruh potočný a dúhový a lipeň obyčajný. V letných mesiacoch poskytuje rieka Belá priaznivé podmienky na raftovanie.

Klub seniorov v Liptovskom Petre má 70 členov, ktorí v dobrovoľníckej činnosti odpracovali tisícky hodín pre obec aj pre urbárske pozemkové spoločenstvo. Vedia sa zabaviť, chodia na rôzne výlety.

Materská škola sa zapojila do projektu *Zelená škôlka*, na ktorom spolupracuje s *Urbárskym pozemkovým spoločenstvom*. Deti dostali do starostlivosti studničku v blízkom lese, ktorú pomenovali *Studnička pod stromom*. Deti tu nielen vidia vyvieranie vody, ale spoznávajú aj jej význam pre človeka, učia sa ochraňovať prírodu a správať sa v lese.

Obec organizuje pravidelné akcie ako Deň matiek, Medzinárodný deň detí, Stavanie mája, Rozsvietenie vianočného stromčeka, Fašiangy spojené s ochutnávkou zabíjačkových špecialít a divadelné predstavenia ochotníckych divadiel. Obľúbenými športmi sú stolný tenis, cyklistika, behy na lyžiach, motokros a futbal.

Medzi významné osobnosti Liptovského Petra patria Štefan Bella, hydrotechnik a spoluautor komplexného vodohospodárskeho plánu Slovenska, Mária Bellová, prvá slovenská lekárka, generál Ferdinand Čatloš, minister národnej obrany SR v rokoch 1939-45, Irena Jakubcová-Dérerová, priekopníčka detskej kardiológie, fotograf Martin Martinček, literárny historik, básnik Pavol Vongrej, herec Vladimír Kostovič a iní.

Zo základných služieb sa v obci nachádza predajňa potravín COOP Jednota, dve pohostinstvá, čistiareň bielizne, výroba kúpacích kadií a stolárska dielňa Liptovskô wellness, stolárska dielňa Macík, preprava osôb Carstyle, v areáli bývalej šľachtiteľskej stanice sa nachádza autoservis a pneuservis Automotomax a ešte niekoľko menších opravovní áut.

Súčasná aktivita vedenia obce sú orientované na občana. Cieľom je vytvorenie lepších podmienok na bývanie, prácu a rekreáciu, vytvorenie atraktívnejšieho prostredia skvalitnením zanedbaných častí

obce, ako i častí s vysokým rozvojovým potenciálom. Investície sa orientujú skôr na rekonštrukciu a obnovu, než na výstavbu na zelenej lúke. Zhodnocujú sa významné urbanistické, historické, architektonické a environmentálne hodnoty územia.

Ľudí spája myšlienka *Rozvíjame spolu našu krásnu obec pod Tatrami - Liptovský Peter*.

Liptovský Peter v roku 2030

Príťažlivá obec pre obyvateľov aj návštevníkov charakteristická súdržnosťou, pokojným a bezpečným životom, dobrým spoložitím. Ľudia majú záujem o veci verejné, neočakávajú všetko len od samosprávy, ale sú sami iniciatívni. V obci a okolí je poriadok, požiarnici a športovci sú úspešní v súťažiach, darí sa scelovať pôdu a pokračuje výstavba rodinných domov. Odmenou za dobrovoľnícku činnosť sú spoločné výlety napríklad na vinobranie alebo za poznaním iných regiónov.

Stratégia pre dosiahnutie vízie obce

Občania obce a jej predstavitelia sú pripravení naplniť víziu budúcnosti

- sústavnou prácou samosprávy na zlepšovaní kvality života obyvateľov mesta v oblasti služieb a infraštruktúry,
- zavádzaním moderných technológií do života v obci
- vytváraním podmienok pre vznik a udržanie pracovných príležitostí,
- **kladením dôrazu na aktívnu občiansku spoločnosť a spoluprácu,**
- ako aj šetrným využívaním prírodných zdrojov a aktívnou ochranou hodnôt územia.

Za prioritu je považovaná oblasť občianskej spoločnosti.

Členovia pracovnej skupiny Liptovský Peter

- Ing. Anna Papajová, starostka,
- Ing. Ján Kamenský, poslanec,
- Marek Zachar, poslanec,
- Milan Krivoš, predseda urbáru.

Návrh SPRO bol prerokovaný a schválený v obecnom zastupiteľstve dňa 18. septembra 2023 (Uznesenie č. 29/2023).

SWOT analýza Liptovského Petra

Silné stránky	Slabé stránky
<p>Územie</p> <ul style="list-style-type: none"> • vhodné prírodné, klimatické a kultúrne podmienky pre rozvoj cestovného ruchu • krajinársky a prírodne hodnotné územie • solitéry, v katastri vzácne exempláre dubov • bohatá zásoba kvalitnej pitnej vody • bohaté zásoby povrchových a podzemných vodných zdrojov • dobrá dostupnosť do územia <p>Ľudské zdroje</p> <ul style="list-style-type: none"> • voľná pracovná sila s možnosťou rekvalifikácie • vysoká ponuka pomerne lacnej pracovnej sily prevažne v robotníckych profesiách 	<p>Ľudské zdroje</p> <ul style="list-style-type: none"> • nízka angažovanosť obyvateľstva • stredná miera nezamestnanosti • nie je práca pre ľudí so stredoškolským a základným vzdelaním • nezáujem ľudí o veci verejné, o kultúru • sociálna neistota v rodine • nedostatočné environmentálne povedomie občanov • pretrvávajúci rast nezamestnanosti v obci <p>Sociálna infraštruktúra</p> <ul style="list-style-type: none"> • chýba denný stacionár pre starých ľudí

<ul style="list-style-type: none"> • náboženská znášanlivosť • kultúrny a ľudský potenciál pre rozvoj vidieckej turistiky a agroturistiky • fungujúce združenie MAS Horný Liptov • aktívni dôchodcovia • občania reprezentujúci obec v regióne i v zahraničí • aktívna materská škola <p>Sociálna infraštruktúra</p> <ul style="list-style-type: none"> • možnosť bývania v zdravom a atraktívnom prostredí • bývanie vo vlastných rodinných domoch bytových domoch • dobrá občianska vybavenosť • materská škola • opatrovateľská služba <p>Ekonomika</p> <ul style="list-style-type: none"> • dostatok drevnej hmoty • poľnohospodárska prvovýroba • historický, kultúrny a prírodný potenciál vhodný pre rozvoj cestovného ruchu • vhodná základňa pre agroturistiku <p>Kultúra a šport</p> <ul style="list-style-type: none"> • pravidelné stretnutia s dôchodcami, jubilantmi • organizácia kultúrno-spoločenských podujatí • organizácia športových podujatí, turnajov • významní rodáci – pripomínanie • detské ihriská s plnohodnotným vybavením • multifunkčné ihrisko s umelým trávnikom • známa motokrosová trať Kaleník <p>Technická infraštruktúra</p> <ul style="list-style-type: none"> • vybudovaný vodovod v obci • spevnené povrchy ciest, zrekonštruované chodníky, vyznačené cyklotrasy • dobré zásobovanie pitnou vodou, napojenie na vodovodnú sieť • úprava korýt • čiastočná plynofikácia • elektrifikácia • blízkosť letiska Poprad-Tatry • poľné letisko v katastri obce so spevnenou plochou • stopercentné odkanalizovanie obce • internetová optická sieť vybudovaná v polovici obce <p>Životné prostredie</p> <ul style="list-style-type: none"> • vypracovaná a čiastočne realizovaná koncepcia v oblasti odpadového hospodárstva • nízky stupeň narušenia kvality životného 	<p>Ekonomika</p> <ul style="list-style-type: none"> • ekonomický tlak na poľnohospodárske družstvo • slabé možnosti ubytovania v súkromí • málo pracovných príležitostí pre mladých ľudí • nedostatočne využitý potenciál pre rozvoj cestovného ruchu, slabá úroveň marketingu v cestovnom ruchu • neskrmujú sa pasienky • slabo rozvinuté malé a stredné podnikanie • nevyužitie obecné pozemky • nízka pravdepodobnosť získania investora • nevysporiadané vlastnícke vzťahy <p>Technická infraštruktúra</p> <ul style="list-style-type: none"> • nedostatok finančných prostriedkov na dobudovanie technickej infraštruktúry • chýba káblová televízia • zaťaženie dopravou na hlavnom cestnom ťahu • potreba rekonštrukcie objektu miestneho cintorína <p>Kultúra</p> <ul style="list-style-type: none"> • nezáujem mládeže o ľudovú kultúru, spoločenské akcie • nedostatočná ochrana a údržba kultúrno-historických pamiatok <p>Životné prostredie</p> <ul style="list-style-type: none"> • nelegálne skládky odpadu • znečistenie povrchových tokov • nedostatočná podpora environmentálnej osvetly občanov • zaburinené lúky a pasienky • prechádzajúca cesta stredom obce, ohrozenie obyvateľov z dôvodov rýchlej cestnej komunikácie • znečisťovanie životného prostredia poľnohospodárskym družstvom a nelegálnymi skládkami • nezabezpečená ochrana územia pred veternými smršťami • nedostatočné zabezpečenie proti povodňiam v miestnej časti Pešť <p>Rekreácia a cestovný ruch</p> <ul style="list-style-type: none"> • slabé možnosti ubytovania
--	---

<p>prostredia</p> <ul style="list-style-type: none"> • separovaný zber - dostatočné pokrytie separačnými nádobami <p>Rekreácia a cestovný ruch</p> <ul style="list-style-type: none"> • zaujímavá história obce • bohatý architektonický potenciál regionálneho významu • zachovaná typická dedinská architektúra, sýpka, stodola, brána, ľudový dom v usadlosti, fasády domov z 19. storočia • turistické chodníky, cyklotrasy, bežecké trasy • možnosti tradičnej letnej rekreácie (cykloturistika, horská turistika, zber lesných plodov, rafting,) • možnosti zimnej rekreácie (zimné športy, bežecké lyžovanie) • dobré podmienky pre rybolov (riečka Belá) • vhodný priestor pre vybudovanie multifunkčného areálu (rybníky, športoviská, cvičisko pre psov, opekanie) pri rieke Belá 	
Príležitosti	Ohrozenia
<p>Územie</p> <ul style="list-style-type: none"> • situovanie obce na hlavnom cestnom ťahu sever - juh Poľsko - Maďarsko <p>Ľudské zdroje</p> <ul style="list-style-type: none"> • Operačný program Ľudské zdroje (osveta a výchova obyvateľstva k rozvoju cestovného ruchu s cieľom samozamestnania) • Program rozvoja vidieka (osveta ohľadom podnikania v poľnohospodárstve) <p>Sociálna infraštruktúra</p> <ul style="list-style-type: none"> • dostupnosť externých zdrojov na úpravy verejných priestorov, starých i nových objektov, obnovu kultúrno-historických pamiatok a ich údržbu • externé zdroje na rekonštrukciu miestnych ciest a chodníkov <p>Ekonomika</p> <ul style="list-style-type: none"> • rastúci trend v rozvoji ekonomiky štátu • využitie programov a podporných fondov • externé zdroje na prípravu a tlač propagačných materiálov pre domácich aj zahraničných návštevníkov • zdroje na osvetu a výchovu obyvateľstva k rozvoju cestovného ruchu formou samozamestnania • podpora predaja miestnych remeselných a 	<p>Územie</p> <ul style="list-style-type: none"> • neriešená a nezabezpečená ochrana územia pred havarijnými situáciami, veternými smršťami • zvyšovanie hlučnosti a znečisťovanie ovzdušia exhalátmi od blízkej diaľnice <p>Ľudské zdroje</p> <ul style="list-style-type: none"> • nízka zaangažovanosť občanov • nezáujem občanov o veci verejné • nezáujem občanov o ochranu životného prostredia • únik mladých a vzdelaných ľudí do miest • nepripravenosť ľudí na podnikanie • pokračujúci pokles zamestnancov v poľnohospodárstve • pokračujúci trend starnutia obyvateľstva a poklesu natality obyvateľstva • vysoké životné náklady občanov <p>Ekonomika</p> <ul style="list-style-type: none"> • nedostatočný záujem investorov • nedostatok finančných zdrojov • malá podpora rozvoja živnostníctva a remeselných výrob zo strany štátu • upadajúce poľnohospodárstvo • stagnácia a ekonomická nestabilita v poľnohospodársko-potravinárskom

<p>poľnohospodárskych výrobkov</p> <ul style="list-style-type: none"> • spracovanie dreva s pridanou hodnotou <p>Technická infraštruktúra</p> <ul style="list-style-type: none"> • zdroje na dobudovanie technickej infraštruktúry a doriešenie koncepcie odpadového hospodárstva • využitie externých zdrojov na opravu ciest, plynofikáciu, elektrifikáciu, vodovody <p>Životné prostredie</p> <ul style="list-style-type: none"> • podpora separovaného zberu odpadu a presadzovanie iniciatív na minimalizáciu tvorby odpadov a ich zhodnocovanie • podpora štátu na ochranu pred povodňami 	<p>komplexe, zužujúca sa štruktúra poľnohospodárskej výroby</p> <ul style="list-style-type: none"> • uprednostňovanie operatívnych krátkodobých cieľov <p>Kultúra</p> <ul style="list-style-type: none"> • rozvoj komerčnej kultúry • prevládajúce trendy smerom ku konzumnej spoločnosti <p>Technická infraštruktúra</p> <ul style="list-style-type: none"> • nedostatok externých zdrojov (silné konkurenčné prostredie) na dobudovanie technickej infraštruktúry <p>Životné prostredie</p> <ul style="list-style-type: none"> • narastajúce riziko veterných smrští a období sucha následkom klimatických porúch • poškodenie prírodných hodnôt územia neuvážaným rozvojom aktivít (tlak investorov na cenné územia) • znečisťovanie životného prostredia vplyvom dopravy • zvyšovanie hlučnosti v obci vplyvom blízkej diaľnice D1
--	---

Špecifický cieľ 1	Zlepšiť základnú vybavenosť a služby v obci
Opatrenie 1.1 Opatrenie 1.2 Opatrenie 1.3	Podporiť rozvoj bývania Dobudovať dopravnú a technickú infraštruktúru v obci Zvýšiť bezpečnosť a skvalitniť sociálnu a občiansku vybavenosť
Kľúčové potreby Liptovského Petra v oblasti základnej vybavenosti a služieb	Špecifikom L. Petra je jeho minulosť satelitu L. Hrádku a existencia sídliska pre vojakov, ktorí sú teraz na dôchodku. Pribúdajú autá, chýbajú parkovacie plochy. Služby využívajú v blízkom Liptovskom Hrádku. Obec potrebuje pritiahnúť viac ľudí do IBV, nie sú však pozemky.
Predpoklady pre úspešnú implementáciu opatrení	Pokrytie infraštruktúrou je dobré, oddychové priestory sú na prijateľnej úrovni. Je potrebné veľa pracovať s ľuďmi, presvedčiť ich na podporu komasácie a redukcie vzrastlej zelene v prípade ďalšej výstavby. Protihluková a protiexhalačná bariéra diaľnice je v rukách NDS a závisí od výsledku štúdie hlukovej záťaže. Obec si však dokáže pomôcť aj sama vysadením zelenej bariéry.

Aktivity pre opatrenia 1.1 – 1.3	Investor/partner
<p>1.1 Príprava územia pre IBV a výstavbu BD</p> <ul style="list-style-type: none"> • Pripraviť koncepciu pre využitie obecných pozemkov pre podnikateľské účely a IBV <p>1.2 Výstavba a rekonštrukcia dopravnej infraštruktúry</p> <ul style="list-style-type: none"> • Oprava a rekonštrukcia asfaltových povrchov ciest a chodníkov v obci (vedľajšie prístupové cesty) • Výstavba a rekonštrukcia miestnych komunikácií a chodníkov • Rozšírenie parkovacích plôch, hlavne na sídliskách • Výstavba prípadne prekvalifikovanie odstavných plôch na chýbajúce parkoviská pri bytových domoch • Parkovacie plochy pri obecnej úrade pre stránky a zamestnancov • Výstavba garáží • Protihluková bariéra od diaľnice D1 zo západnej strany obce <p>Budovanie a rekonštrukcia vodovodu, kanalizácie a rozvodných sietí</p> <ul style="list-style-type: none"> • Rekonštrukcia rozvodov tepla a TÚV v bytových domoch vykurovaných z obecných kotolní • Rekonštrukcia plynovej kotolne na sídlisku s využitím alternatívy v podobe náhradného zdroja <p>1.3 Budovanie IKT sietí, inteligentné fungovanie zariadení, zvyšovanie bezpečnosti, ochrany a prevencie, zlepšenie technického stavu a vybavenia DHZ</p> <ul style="list-style-type: none"> • Rekonštrukcia a prestavba miestneho rozhlasu v obci • Rozšírenie kamerového systému v obci • Výmena a rekonštrukcia verejného osvetlenia, využitie FVE a OZE • Zavedenie smart-technológií umožňujúcich inteligentné využívanie zariadení, uľahčujúcich prácu <p>Výstavba a modernizácia zariadení sociálnej a občianskej vybavenosti</p> <ul style="list-style-type: none"> • Skvalitniť úroveň a stav obecného majetku s prihliadnutím a dodržiavaním zákonov a nariadení obce, VÚC, SR a EÚ • Rekonštrukcia oplotenia areálu MŠ, inštalácia hracích prvkov a zaujímavých objektov pre deti posilňujúce ich rozvoj a tvorivosť • Výmena umelého trávnikára na multifunkčnom ihrisku • Vybudovanie workoutového ihriska pre širšiu verejnosť • Oplotenie časti cintorína • Oprava vonkajšej fasády a oprava zvislej izolácie domu smútku, ktorý slúži aj pre obyvateľov Liptovského Hrádku • Výmena chladiaceho zariadenia v dome smútku • Podpora a rozšírenie záhradkárskej osady Kaleník <p>Zabezpečenie sociálnej a zdravotnej starostlivosti</p> <ul style="list-style-type: none"> • Zabezpečenie dôstojnej staroby obyvateľov obce vybudovaním denného stacionáru, resp. zariadenia pre starších občanov 	<ul style="list-style-type: none"> • Obec • Ministerstvo vnútra SR • Národná diaľničná spoločnosť • VÚC • Mesto Liptovský Hrádok • Súkromný sektor • Súkromní investori a podnikatelia
<p>Predpokladané finančné zdroje</p>	<p><i>vlastné zdroje obce, dotácia na základe Uznesenia Vlády SR, európske fondy</i></p>

Monitoring a hodnotenie špecifického cieľa 1				
Ukazovateľ		Merná jednotka	Počiatkové hodnoty	Dosiahnuté hodnoty
<ul style="list-style-type: none"> • Počet zrealizovaných projektov zameraných na podporu rozvoja bývania • Počet zrealizovaných projektov dopravnej a technickej infraštruktúry • Počet zrealizovaných projektov sociálnej a občianskej vybavenosti / sociálnej a zdravotnej starostlivosti • Počet zrealizovaných projektov IKT, bezpečnosti, ochrany a DHZ 		• projekt	0	
Dopady	Spokojnosť obyvateľov regiónu s kvalitou života	vlastné zisťovanie		

Špecifický cieľ 2	Zvýšiť zamestnanosť a zlepšiť podmienky pre podnikanie
Opatrenie 2.1 Opatrenie 2.2	Vytvoriť podmienky pre zvýšenie zamestnanosti a rozvoj podnikania v obci Posilniť marketing obce a regiónu
Kľúčové potreby Liptovského Petra v oblasti práce a podnikania	V obci chýbajú pozemky pre nové podnikateľské aktivity, družstevný hospodársky dvor je vo vlastníctve Agrie Liptovský Ondrej a. s. Je veľa podnikateľov, ktorí nepodnikajú v obci. Je potrebné vysporiadať pozemky, sceliť ich a ponúknuť na podnikanie. Rozvoju cestovného ruchu bráni aj to, že obec nemá žiadnu významnú prírodnú alebo kultúrnu pamiatku, či lokalitu.
Predpoklady pre úspešnú implementáciu opatrení	Ľudia sa nebránia vyjsť v ústrety pri vysporadúvaní pozemkov, pokiaľ je dobrá komunikácia. Urbár ako vlastník pozemkov pri Belej podporuje zámer rekreačného areálu pri rieke. Je to dobrá lokalita v blízkosti mesta, čo zvyšuje šance na využitie areálu aj pre podnikateľské účely (CR). Pre rozvoj cestovného ruchu poslúži ako inšpirácia partnerstvo s obcami nielen za hranicami SR, ale aj v rámci Slovenska. Možno tak obec objaví svoj skrytý potenciál pre atraktivitu.
Aktivity pre opatrenia 2.1 – 2.2	Investor/partner
2.1 Podpora tradičného hospodárenia a remesiel <ul style="list-style-type: none"> • Podpora včelárov v obci Budovanie infraštruktúry cestovného ruchu v obci <ul style="list-style-type: none"> • Vybudovanie multifunkčného areálu pri rieke Belá (rybníky, športoviská, cvičisko pre psov, opekanie a pod.) • Podpora raftingu na rieke Belá s budovaním nástupných a výstupných plôch a informačných tabúl • Rozšírenie cyklotrás v obci a okolí Podpora nových podnikateľských aktivít <ul style="list-style-type: none"> • Príprava pozemkov pre nové podnikateľské aktivity • Dobudovanie infraštruktúry (cesta, oplotenie) a technologické dovybavenie skladových priestorov (vzduchotechnika) • Rozšírenie služieb v obci a rozšírenie siete obchodov Podpora podnikania v poľnohospodárstve a lesníctve <ul style="list-style-type: none"> • Podpora poľnohospodárskych činností - živočíšnej výroby, spracovania produktov – v areáli poľnohospodárskeho dvora, ale aj mimo neho • Podpora pozemkových úprav na budovanie podnikania • Agrofarma - agroturistika 2.2 Podpora prezentačných a propagačných aktivít obcí <ul style="list-style-type: none"> • Rozšírenie cestovného ruchu v rámci cezhraničnej spolupráce so susednými krajinami a partnerskými obcami v SR 	<ul style="list-style-type: none"> • obec • Urbár/PS • Agria Liptovský Ondrej, a.s. • Poľnohospodárske družstvo • obec • Maura s. r. o. • Agria Liptovský Ondrej, a.s. • partnerské obce (Svätý Peter, Plavecký Peter,...)
Predpokladané finančné zdroje	<i>vlastné zdroje investorov a obce, európske fondy</i>

Monitoring a hodnotenie špecifického cieľa 2				
Ukazovateľ		Merná jednotka	Počiatkové hodnoty	Dosiahnuté hodnoty
<ul style="list-style-type: none"> • Počet zrealizovaných projektov zameraných na podporu tradičného hospodárenia a remesiel • Počet zrealizovaných projektov zameraných na infraštruktúru CR • Počet zrealizovaných projektov zameraných na nové podnikateľské aktivity • Počet zrealizovaných projektov zameraných na podporu podnikania v poľnohospodárstve a lesníctve • Počet zrealizovaných projektov zameraných na prezentáciu a propagáciu obce 		<ul style="list-style-type: none"> • projekt 	0	
Dopady	Spokojnosť obyvateľov regiónu s kvalitou života	vlastné zisťovanie		

Špecifický cieľ 3	Podporiť rozvoj občianskej spoločnosti
Opatrenie 3.1 Opatrenie 3.2 Opatrenie 3.3 Opatrenie 3.4	Zlepšiť kvalitu spoločenského života v obci a podporovať aktivity pre využitie voľného času Zlepšiť znalosť územia a posilniť pocit hrdosti na obec/región Podporiť spoluprácu na všetkých úrovniach v obci aj mimo nej Zlepšiť medzilidské vzťahy
Kľúčové potreby Liptovského Petra v oblasti občianskej spoločnosti	Zvýšiť účasť na kvalitných kultúrnych podujatiach, vytrhnúť ľudí od televízorov a počítačov, zapojiť pasívnu skupinu „bytovkárov“, zlepšiť spolužitie a vzájomné pochopenie rozdielneho štýlu práce a spôsobu života.
Predpoklady pre úspešnú implementáciu opatrení	Kompletne zrekonštruovaný kultúrny dom, aktívni lídri v oblasti kultúry, potenciál pre založenie divadelného krúžku, množstvo zaujímavých osobností, ktoré pochádzajú z obce (prvá slovenská lekárka Mária Bellová, zakladateľka detského kardiocentra v BA Jakubcová-Dérerová, fotograf Martin Martinček, umelci, hudobníci). Pomoc MAS Horný Liptov v aktivitách presahujúcich rámec obce.
Aktivity pre opatrenia 3.1 – 3.4	Investor/partner
3.1 Zvyšovanie informovanosti o živote v obci <ul style="list-style-type: none"> • Obecný časopis do každej domácnosti • Facebookové konto, sociálne siete, aplikácie Podpora organizovania kultúrnych, športových a iných podujatí <ul style="list-style-type: none"> • Deň detí, Mikuláš, Vianočná besiedka, Deň matiek, Zabíjačka, Slávne peterské lekárky, výročie narodenia M. Martinčka, výstavy maliarov, spievanie v parku, divadelné predstavenia amatérskych súborov, vlastný divadelný krúžok • Podpora kultúrnych podujatí, spomienkových akcií, koncertov, divadiel a vzdelávacích aktivít • Usporiadanie osláv pri príležitosti 740. výročia založenia obce (v r. 2026) Podpora fungovania spoločenských organizácií na úrovni obce <ul style="list-style-type: none"> • Podporiť účasť hasičov na súťažiach • Vytvárať pre deti aj pre dôchodcov priestor na ich realizáciu, prezentovanie, tvorivé aktivity • Podporiť športovcov a umelcov bývajúcich v obci 3.2 Zlepšiť znalosť územia a posilniť pocit hrdosti na obec/región <ul style="list-style-type: none"> • Vybudovanie parku osobností Liptovského Petra – inštalácia informačných tabúl s popisom pôsobnosti významných občanov, ktorí reprezentovali alebo obohatili obec Podpora rozvoja tradícií <ul style="list-style-type: none"> • Vybudovanie izby/domu murárskych tradícií s výstavou starého murárskeho náradia 3.3 Vytváranie podmienok pre rozvoj regionálnej a nadregionálnej spolupráce <ul style="list-style-type: none"> • Vytvorenie partnerstva so samosprávou mimo SR/Poľsko, Maďarsko, ČR, Rakúsko a pod. • Vytvorenie partnerstva so samosprávou na území SR (napr. Svätý Peter) 	<ul style="list-style-type: none"> • <i>Obec/vytvorené partnerstvá</i> • <i>Občianske združenia</i> • <i>Súkromný sektor (podnikatelia a investori)</i> • <i>DHZ</i> • <i>TJ</i> • <i>partnerské obce (Svätý Peter, Plavecký Peter,...)</i>

Predpokladané finančné zdroje	<i>obec, európske fondy, Komunitná nadácia Liptov, sponzori</i>		
Monitoring a hodnotenie špecifického cieľa 3			
<i>Ukazovateľ</i>	<i>Merná jednotka</i>	<i>Počiatočné hodnoty</i>	<i>Počiatočné hodnoty</i>
<ul style="list-style-type: none"> • Počet podporených spoločenských organizácií z verejných zdrojov • Celková výška verejných výdavkov vynaložených na podporu spoločenských organizácií • Počet zrealizovaných projektov kultúrnych, športových a spoločenských podujatí • Počet zrealizovaných projektov zameraných na zvyšovanie informovanosti o živote v obci • Počet zrealizovaných projektov zameraných na zlepšenie znalosti územia a posilnenia pocitu hrdosti • Počet zrealizovaných projektov zameraných na regionálnu a nadregionálnu spoluprácu 	<ul style="list-style-type: none"> • organizácia • tis. € • projekt 	0	
<i>Dopady</i>	Spokojnosť obyvateľov regiónu s kvalitou života	vlastné zisťovanie	

Špecifický cieľ 4	Podporiť ochranu životného prostredia a udržateľné využívanie zdrojov
Opatrenie 4.1 Opatrenie 4.2	Zvýšiť mieru zhodnocovania odpadov a likvidácie čiernych skládok Znížiť riziko negatívnych dôsledkov prírodných katastrof a katastrofických udalostí
Opatrenie 4.3	Zavedenie postupov pre zvýšenie ochrany krajiny a krajiny tvorby
Kľúčové potreby Liptovského Petra v oblasti životného prostredia	Plynová kotolňa na sídlisku potrebuje rozsiahlu rekonštrukciu, resp. alternatívu v podobe náhradného zdroja, obec potrebuje zberný dvor (pôvodný zámer spojenia s L. Hrádkom je nereálny). Obec je ohrozená prudkými vetrami, exhalátmi a hlukom z diaľnice.
Predpoklady pre úspešnú implementáciu opatrení	S odpadmi znečisťujúcimi obec nie je problém, starajú sa o to znevýhodnení občania pracujúci v rámci aktívnych prác. Záplavy nehrozia, obec je na kopci. Zber nebezpečného odpadu funguje už teraz dobre (nebezpečný odpad). Výsadbu zelenej bariéry si dokáže zrealizovať obec s podporou Envirofonde.
Aktivity pre opatrenia 4.1 – 4.3	Investor/partner
<p>4.1 Osveta a vzdelávanie v oblasti tvorby a likvidácie odpadov, zvyšovanie environmentálneho povedomia Budovanie systému separovania odpadu, zberných dvorov a spoločných kompostovnísk, zavádzanie princípov obehového hospodárstva</p> <ul style="list-style-type: none"> • Investície do odpadového hospodárstva v zmysle legislatívnych nárokov • Vybudovanie zberného dvora v obci • Zabezpečenie kompostérov do každej domácnosti a na verejné priestranstvá <p>Likvidácia čiernych skládok</p> <ul style="list-style-type: none"> • Likvidácia čiernych skládok <p>4.2 Posilnenie vodozádržnej funkcie tokov, výstavba protizáplavových zariadení a protipožiarnych nádrží</p> <ul style="list-style-type: none"> • Vyregulovanie miestneho potoka • Prehĺbenie koryta <p>4.3 Zníženie energetickej náročnosti budov a zariadení, inovačné prístupy, udržateľnosť</p> <ul style="list-style-type: none"> • Zateplenie bytových domov • Zateplenie budovy MŠ a prevedenie zvislej izolácie základov • Energetické zhodnotenie budovy KD a OÚ, rekonštrukcia zvislej izolácie • Zateplenie hasičskej zbrojnice na estetickú a energeticky nenáročnú budovu • Využitie fotovoltaiky a tepelných čerpadiel vo verejných budovách (obecný úrad, kultúrny dom, DHZ) • Rekonštrukcia plynovej kotolne na sídlisku s využitím alternatívy v podobe náhradného zdroja <p>Starostlivosť o zeleň v intravilánoch obcí Zlepšovanie kvality životného prostredia v obci</p> <ul style="list-style-type: none"> • Úprava okolia budovy KD a OÚ • Výsadba protixhalátovej a protihlukovej zelenej bariéry • Budovanie zelených a vegetačných striech na verejných budovách – tepelná stabilizácia, znižovanie tepelných strát, ochrana nosnej konštrukcie a hydroizolácie, redukcia znečistenia vzduchu 	<ul style="list-style-type: none"> • Povodie Váhu • Obec • SBD/vlastníci bytov • Envirofond • Súkromný sektor (podnikatelia a investori) • Občianske združenia

Predpokladané finančné zdroje	<i>štátny rozpočet, európske fondy, vlastné zdroje investorov a obce</i>		
Monitoring a hodnotenie špecifického cieľa 4			
<i>Ukazovateľ</i>	<i>Merná jednotka</i>	<i>Počiatočné hodnoty</i>	<i>Dosiahnuté hodnoty</i>
<ul style="list-style-type: none"> • Počet zrealizovaných projektov zameraných na zvýšenie miery zhodnocovania odpadov a likvidácie čiernych skládok • Počet zrealizovaných projektov zameraných na protizáplavové a protipožiarne opatrenia • Počet zrealizovaných projektov zameraných na zlepšenie kvality životného prostredia, ochrany krajiny a krajinotvorby 	<ul style="list-style-type: none"> • projekt 	0	
<i>Dopady</i>	Spokojnosť obyvateľov regiónu s kvalitou života	vlastné zisťovanie	

4.5.13 MALUŽINÁ

Minulosť a súčasnosť Malužinej

Malužiná leží vo východnej časti Nízkych Tatier v doline Bocianky. Nadmorská výška obce siaha až do 1727 m n. m. V zalesnenom povrchu chotára, prevažne v povodí potoka Malužiná, prevláda smrek, menej borovica a smrekovec. Vo vápencových bralách nad obcou je 70 m dlhá Malužinská jaskyňa. V pramennej oblasti potoka Malužiná, pri bývalej priehrade, sa nachádza železitosírnatý prameň. Nad Tálami je rezervácia 180-ročného lesného komplexu trávnatých bučín a smrečín.

Malužiná vznikla v polovici 18. storočia ako banská obec panstva Liptovský Hrádok (prvá písomná zmienka pochádza z roku 1765). Bane v Malužinskej doline, v ktorých sa ťažila železná ruda, patrili princom Albrechtovi a Fridrichovi. Roku 1863 ich navštívil chýrny geológ Hauer, podľa ktorého obsahujú 33% železa. Ruda z týchto baní sa od roku 1807 vyvážala do Hrádockej huty (maše), ktorá prestala pracovať po vybudovaní železnice počas hospodárskej krízy v rokoch 1873 - 1875. G. Demuth sa pokúsil v Malužinskej doline ťažiť aj mangán, ale s malým úspechom.

Roku 1807 sa započalo v obci rafinovanie čiernej medi a výroba trvala až do roku 1860. V rokoch 1840 až 1885 bola v Malužinej sklárska huta, ktorá vyrábala tabuľové sklo, duté sklo a fľaše, bola tu tiež hrnčiarska výroba a robili sa formy na medovníky. Ešte v polovici 20. storočia sa tkali handričkové pokrovce. Vodný tajch v Malužinskej doline bol využívaný pri ťažbe dreva. V 19. storočí tu bola aj pracháreň. Obec bola už v roku 1902 elektrifikovaná.

Počas SNP vybudovali pred obcou obranu vstupu do doliny. Obec vyznamenali Radom SNP II. triedy a Pamätnou medailou SNP.

Obec je priemyselnejšia ako ostatné obce mikroregiónu, čo sa odzrkadlilo aj na architektúre. Medzi zachované historické stavby patria budova správy bývalých sklární a baní z konca 18. storočia, NKP zo začiatku 19. storočia - hostinec s kolkárňou a s prepriaharňou povozov koní (haláš), rímsko-katolícky kostol z roku 1816 a kaplnka z roku 1854. Povstalecké udalosti pripomína pamätník s vojnovým delom na vstupe do Svidovskej doliny.

Od roku 1896 pôsobila v obci firma na výrobu drevených obrazových líšť a rámov. V šesťdesiatych rokoch 20. storočia prešla fabrika pod Nový domov Spišská Nová Ves, ktorá tu začala s výrobou nábytku. V závode pracovalo až 220 ľudí. Recesia v nábytkovom priemysle na prelome tisícročí a znížená kúpyschopnosť obyvateľstva spôsobili, že počet pracujúcich postupne klesal na 50 ľudí. V súčasnosti je majiteľom výrobných priestorov spoločnosť Drevona export, s.r.o., ktorá sa zameriava na stolárske a čalúnnické práce, veľkokapacitnú výrobu dielcov, typový nábytok, ale aj na atypické interiérové prvky. Zamestnáva približne 70 zamestnancov a v súčasnosti sa rozširuje o novú halu (rozšírenie výroby, skladových priestorov a administratívy). V Malužinej sa nachádza aj Lesná správa Malužiná a v blízkosti je kameňolom vo Svidove.

V rokoch 2000 - 2014 v území pôsobilo Občianske združenie Ramža, ktoré zrealizovalo viacero projektov komunitného charakteru ako aj aktivít zameraných na oživenie remesiel. Združovalo obce a podnikateľov obcí v povodí Bocianky a Váhu, ako aj horehronskú obec Bacúch. Názov združenia pochádza z poľany na rozhraní medzi Horehroním a Liptovom, kde bol v minulosti zimný salaš oviec, teraz je tam turistická útulňa.

Medzi významné osobnosti patria pani učiteľka Sleziaková, Jozef Šajgalík, ktorý napísal knihu o Malužinej, akademický maliar Karol Feňveš a herec Ján Blanský. V roku 2010 spracoval monografiu obce František Bizub.

Malužiná je nástupným miestom pre turistické vychádzky Malužinskou dolinou, Veľký Bok, na hrebeňovú trasu Čertovica – Kráľova hoľa, Svidovskou dolinou na Ohnište a Rovnú hoľu respektíve do Jánskej doliny. Malužinskou dolinou vedie cyklotrasa.

Z ubytovacích zariadení v Malužinej je známy Penzión Malužiná a chata na prenájom „Malužinská rozprávka“. V blízkosti obce je tiež ubytovacie zariadenie s reštauráciou Radovica. Zo služieb funguje už len predajňa potravín COOP Jednota a Slovenská pošta.

V obci sa pravidelne koná maškarný sprievod na fašiangy, juniáles a Mikuláš pre deti.

Malužiná v roku 2030

Malužiná si zachovala pokojný charakter horskej obce s kvalitným a bezpečným životným prostredím. Z historického haláša sa stalo kultúrno-spoločenské a informačné centrum, ktoré slúži obyvateľom a návštevníkom z celej Bocianskej doliny. Malužiná je odkanalizovaná, budovy vo vlastníctve obce sú zrekonštruované, detské ihrisko je plné detí. Obecný úrad má konečne dôstojné sídlo. Obecný podnik služieb je vybavený modernou technikou, zimná údržba ciest funguje na jednotku. Vyrastajú nové remeselné dielne a hospodárske dvory, ktoré dávajú pracovné príležitosti miestnym obyvateľom. Obyvatelia sú aktívni, venujú sa športom. Obec vydáva Malužinské novinky, podporuje spoločenské a športové aktivity. Mladí sa zapájajú do organizovania spoločenských podujatí a brigád zameraných na skrášľovanie prostredia obce. Vďaka otvoreniu jaskyne sa v obci rozvinul turistický ruch a návštevnosť.

Stratégia pre dosiahnutie vízie obce

Občania obce a jej predstavitelia sú pripravení naplniť víziu budúcnosti

- **sústavnou prácou samosprávy na zlepšovaní kvality života obyvateľov mesta v oblasti služieb a infraštruktúry,**
- vytváraním podmienok pre vznik a udržanie pracovných príležitostí,
- kladením dôrazu na aktívnu občiansku spoločnosť a spoluprácu,
- zavádzaním moderných technológií do života v obci,
- ako aj šetrným využívaním prírodných zdrojov a aktívnou ochranou hodnôt územia.

Za prioritu je považovaná oblasť služieb a infraštruktúry.

Členovia pracovnej skupiny Malužiná

- Ing. Břetislav Chytil,
- Ing. Juraj Martinisko
- Anežka Chytilová.

Návrh SPRO bol prerokovaný a schválený v obecnom zastupiteľstve dňa 29. 09. 2023 (Uznesenie č. 30/2023).

SWOT analýza Malužinej

Silné stránky	Slabé stránky
<p>Životné prostredie</p> <ul style="list-style-type: none"> • Pekná poloha obce (klúd, výhľad a pekná príroda) • Ekologicky hodnotné územie s vysokým podielom lesov a pasienkov ležiace v národnom parku • Environmentálne nezaťažené územie • Vodohospodársky významná oblasť • Bezpečné prostredie pre život <p>Historické objekty a urbanizmus</p> <ul style="list-style-type: none"> • Rozpracovaný územný plán obce • Zachovalá urbanistická štruktúra obce • Veľký počet objektov kultúrneho dedičstva viažucich sa na historický vývoj obce • Časť pamiatkového fondu je zrekonštruovaná • Najvýraznejšie kultúrne pamiatky zapísané v NKP sú budovy Hostinec a Haláš (pôvodne prepriahareň) <p>Ekonomická základňa</p> <ul style="list-style-type: none"> • Veľký počet fyzických osôb podnikateľov • Živnostníci pracujú najmä v lese • Prítomnosť dvoch silných zamestnávateľov • Nízka miera nezamestnanosti <p>Ľudia a aktivity v komunite</p> <ul style="list-style-type: none"> • V obci je dostatok mladých ľudí a detí • Záujem mladých ľudí o stavebné pozemky • Aktívny Hasičský dobrovoľný zbor • Silná a aktívna Jednota dôchodcov – organizujú spoločenské podujatia • Dobré medziľudské vzťahy • Ochota občanov zapojiť sa do skvalitnenia života v obci (napr. brigády, úpravy verejných priestranstiev, prispievanie do miestnych novín) <p>Občianska a technická infraštruktúra</p> <ul style="list-style-type: none"> • Obchod s potravinami 	<p>Životné prostredie</p> <ul style="list-style-type: none"> • Výrazné obmedzenie vstupu obyvateľov do Malužinskej doliny (pre bicykle a autá) • Obmedzenia vyplývajúce z ochrany prírody a lesného zákona • V dôsledku chýbajúcej kanalizácie dochádza k znečisťovaniu potoka • Zaťaženie územia kamiónovou dopravou a dopravou dreva z Malužinskej doliny • Neporiadok na verejných priestranstvách • Chýbajú odpočinkové lavičky a prístrešok <p>Historické objekty a urbanizmus</p> <ul style="list-style-type: none"> • Zachovalá urbanistická štruktúra obce je dehonostovaná umelými zásahmi (plastové okná) • Stagnácia v rekonštrukcii bývalej ZŠ (vlastník z Bratislavy) • Nevysporiadané pozemkové vzťahy pod viacerými hodnotnými budovami <p>Ekonomická základňa</p> <ul style="list-style-type: none"> • Malá diverzifikácia pracovných možností • Pomerne vysoký podiel ľudí dochádzajúcich za prácou • Problémy s cestovaním do práce • Nevyužitý potenciál pre cestovný ruch <p>Ľudia a aktivity v komunite</p> <ul style="list-style-type: none"> • Mladí majú slabé podmienky pre kultúrne a spoločenské vyžitie • „Málo sa stretávame, málo sa rozprávame“ • „Ľudia sa nevedia dať dokopy, len sa hovoria, nič sa nerobí“ (Problémom môže byť, že si občania vytvárajú málo príležitostí pre stretávanie sa, napr. letné kino, majálesy, juniálesy, neformálne posedenia pri čaji, pri hudbe a remeselné dielne, a tiež nedostatočne využívajú existujúce možnosti) <p>Občianska a technická infraštruktúra</p> <ul style="list-style-type: none"> • Chýba kanalizácia a ČOV

<ul style="list-style-type: none"> • Rímsko-katolícky kostol z roku 1816, na veži sú nainštalované hodiny • Dom smútku • V obci je zavedený vodovod • Zrekonštruovaná elektrická rozvodná sieť • Dobrá technická vybavenosť verejno-prospešnými zariadeniami (na zimnú a letnú údržbu) • Plne vybavený a zrekonštruovaný DHZO – zabezpečuje aj okolité obce v doline 	<ul style="list-style-type: none"> • Občanom nevyhovujú štrkové cesty • Chýba materská škola • Chýba viacúčelová miestnosť na stretávanie sa • Nedostatočné autobusové spoje – problém dopravy do zamestnania • Poškodené miestne komunikácie
Príležitosti	Ohrozenia
<ul style="list-style-type: none"> • Koordinovaný regionálny rozvoj v kontexte Bocianskej doliny so zameraním na využitie potenciálu pre cestovný ruch a relaxáciu • Využitie nástrojov programu LEADER vyplývajúcich z existencie Miestnej akčnej skupiny Horný Liptov • Ďalšie nástroje Novej poľnohospodárskej politiky EÚ • Nástroje štrukturálnej politiky EÚ 	<ul style="list-style-type: none"> • Zánik kľúčových zamestnávateľov v území • Neústretné jednanie zo strany kľúčových aktérov v území (Lesy SR, ŠOP SR a pod.) • Neschopnosť riešiť problémy cestou spolupráce obcí a občanov v doline • Nevysporiadanosť vlastníckych vzťahov (pozemky aj budovy) • Obmedzenia vyplývajúce z titulu ochrany prírody (zastavané územie obce sa nachádza v ochrannom pásme, ostatná časť katastra priamo na území Národného parku Nízke Tatry)

Špecifický cieľ 1	Zlepšiť základnú vybavenosť a služby v obci
Opatrenie 1.1 Opatrenie 1.2 Opatrenie 1.3	Podporiť rozvoj bývania Dobudovať dopravnú a technickú infraštruktúru v obci Zvýšiť bezpečnosť a skvalitniť sociálnu a občiansku vybavenosť
Kľúčové potreby Malužinej v oblasti základnej vybavenosti a služieb	Malužiná je jedna z troch obcí v Liptove, ktoré nemajú kanalizáciu. Vyvolanou investíciou pri kanalizácii by bola prekládka vodovodu, ktorý ide stredom komunikácií. Nie je schválený ani územný plán, ani projekt kanalizácie. Obecný úrad je chátrajúca drevená budova, nemá vhodné priestory na stretávanie sa občanov. Nie sú pozemky pre ďalší rozvoj obce. Lokalita Tále nad obcou, kde sa počítalo s výstavbou, hrozí zosuvmi. Obec môže do kapitálových investícií vložiť cca 25.000€ ročne. Bez vonkajších zdrojov nedokáže riešiť ani najvyššie priority. Je nevyhnutné zabezpečiť zimnú údržbu komunikácií, keďže sa obec nachádza v členitom teréne a zmena klímy prináša nárazové zrážky. V poslednom období sa v obci pohybujú medvede, obyvatelia sa cítia ohrození. Je potrebné riešiť premiestnenie multifunkčného ihriska (zmena vlastníka pozemku), aby sa deti a mládež netúlali po zastávkach a neužívali omamné látky.
Predpoklady pre úspešnú implementáciu opatrení	Obec sa spolieha na pomoc MAS Horný Liptov pri získavaní zdrojov. Národná kultúrna pamiatka Hostinec a Prepriahareň koní (Haláš) z r. 1807 môžu po kompletnej rekonštrukcii slúžiť na spoločensko-hospodársky a administratívny účel (pre obecný úrad). Po presťahovaní OÚ môže pôvodná budova po rekonštrukcii výhľadovo slúžiť športovému, kultúrnemu alebo občianskemu účelu. Atmosféra v obci je spolupracujúca, o spoločenský život je záujem.

Aktivity pre opatrenia 1.1 – 1.3	Investor/partner
<p>1.1 Príprava územia pre IBV a výstavbu BD</p> <ul style="list-style-type: none"> • Úprava územia – vymedzenie katastrálnych hraníc (LP-M) • Vypracovanie a schválenie nového územného plánu • Vysporiadanie pozemkov pod obecnými budovami (vodovod, cintorín, cesty) • Investičná príprava územia pre výstavbu rodinných domov <p>1.2 Výstavba a rekonštrukcia dopravnej infraštruktúry</p> <ul style="list-style-type: none"> • Rekonštrukcia a údržba chodníkov a miestnych komunikácií • Zabezpečenie prevádzkyschopnosti technického vybavenia verejno-prospešných zariadení a zariadení odpadového hospodárstva obce <p>Budovanie a rekonštrukcia vodovodu, kanalizácie a rozvodných sietí</p> <ul style="list-style-type: none"> • Rekonštrukcia a modernizácia prevádzky vodovodu – oprava strechy, stabilizácia záchytného prameňa, záložný vodný zdroj • Projektová príprava verejnej kanalizácie v obci (skupinové ČOV) <p>1.3 Budovanie IKT sietí, inteligentné fungovanie zariadení, zvyšovanie bezpečnosti, ochrany a prevencie, zlepšenie technického stavu a vybavenia DHZO</p> <ul style="list-style-type: none"> • Podpora DHZO, JDS – stabilizácia členskej základne, zabezpečenie akcieschopnosti DHZO <p>Výstavba a modernizácia zariadení sociálnej a občianskej vybavenosti</p> <ul style="list-style-type: none"> • Výstavba kultúrno-spoločenského centra s obecným úradom, rekonštrukcia a modernizácia historických budov: NKP Hostinec (administratívna budova) a NKP Haláš (hospodárska budova a spoločenské aktivity) • Rekonštrukcia obecného úradu a vybudovanie športovo-občianskeho zariadenia (telocvične) • Rekonštrukcia bývalej budovy MNV – vybudovanie 2-3 bytových jednotiek • Rekonštrukcia a modernizácia Domu smútku • Modernizácia detského ihriska a preloženie multifunkčného ihriska • Revitalizácia parku pri Lesnej správe - vybudovanie oddychovej zóny s prvkami pre deti a mládež 	<ul style="list-style-type: none"> • Obec • Súkromní investori • Súkromní podnikatelia <ul style="list-style-type: none"> • LVS, a.s. <ul style="list-style-type: none"> • DHZ • NKP • Obec • Lesná správa • Súkromný sektor
<p>Predpokladané finančné zdroje</p>	<p>vlastné zdroje obce, dotácia na základe Uznesenia Vlády SR, európske fondy, štátny rozpočet</p>

Monitoring a hodnotenie špecifického cieľa 1				
Ukazovateľ		Merná jednotka	Počiatkové hodnoty	Dosiahnuté hodnoty
<ul style="list-style-type: none"> • Počet zrealizovaných projektov zameraných na rozvoj bývania • Počet zrealizovaných projektov dopravnej a technickej infraštruktúry • Počet zrealizovaných projektov sociálnej a občianskej vybavenosti/ sociálnej a zdravotnej starostlivosti • Počet zrealizovaných projektov IKT, bezpečnosti, ochrany a vybavenia DHZ 		<ul style="list-style-type: none"> • projekt 	0	
Dopady	Spokojnosť obyvateľov regiónu s kvalitou života	<ul style="list-style-type: none"> • vlastné zisťovanie 		

Špecifický cieľ 2	Zvýšiť zamestnanosť a zlepšiť podmienky pre podnikanie
Opatrenie 2.1	Vytvoriť podmienky pre zvýšenie zamestnanosti a rozvoj podnikania v obci
Opatrenie 2.2	Posilniť marketing obce a regiónu
Kľúčové potreby Malužinej v oblasti práce a podnikania	Potenciál rozvoja v oblasti cestovného ruchu predpokladá vymedzenie katastrálnych hraníc, cyklotrasy je potrebné prepojiť s okolitými obcami s cieľom posilnenia banskej tradície, národné kultúrne pamiatky sú bez funkčného využitia.
Predpoklady pre úspešnú implementáciu opatrení	Obec má dobrú technickú vybavenosť verejno-prospešnými zariadeniami na zimnú a letnú údržbu, výrobná prevádzka Drevony sa rozširuje, potenciál zvýšenia zamestnanosti a rozvoja podnikania prinášajú aj ubytovania na súkromí. Novoobjavené jaskyne tvoria potenciál pre rozvoj cestovného ruchu. Historická budova haláš je vo vlastníctve obce a môže v budúcnosti slúžiť ako informačné centrum, vzdelávacie stredisko a miesto pre organizovanie regionálnych aktivít. Realizácii zámerov s NKP bráni nedostatok finančných prostriedkov
Aktivity pre opatrenia 2.1 – 2.2	Investor/partner
2.1 Zriadenie obecných podnikov <ul style="list-style-type: none"> Rozšírenie komunálnej techniky (štiepkovač, čelný nakladač, hákový nosič kontajnerov a kontajnery) Budovanie infraštruktúry cestovného ruchu v obci <ul style="list-style-type: none"> Prepojenie kultúrnych pamiatok v Bockej doline s cyklotrasou Kráľova Lehota – Malužiná – Nižná Boca Podpora tradičného hospodárenia a remesiel <ul style="list-style-type: none"> Podpora aktivít v oblasti cestovného ruchu Centrum s požičovňou bicyklov Podpora remeselných činností Podpora nových podnikateľských aktivít <ul style="list-style-type: none"> Zvyšovanie konkurencieschopnosti a diverzifikácie lesného hospodárstva Podpora inovácií a konkurencieschopnosti v oblasti spracovania dreva a výrobe nábytku, rozšírenie drevárskej výroby Podpora a modernizácia turisticky atraktívnych miest Modrá jaskyňa a Baňa, udržanie a rozšírenie kempu a pridružených služieb 	<ul style="list-style-type: none"> Obce Kráľova Lehota, Malužiná – Nižná Boca Lesná správa Malužiná Súkromný investor Správa NAPANT Eurovia Malužinská, s.r.o. Speleo kemp Lesná správa Malužiná Štátne lesy SR Drevona
Predpokladané finančné zdroje	<i>vlastné zdroje investorov a obce, európske fondy</i>

Monitoring a hodnotenie špecifického cieľa 2				
Ukazovateľ		Merná jednotka	Počiatkové hodnoty	Dosiahnuté hodnoty
<ul style="list-style-type: none"> • Počet zrealizovaných projektov zameraných na obecné podniky • Počet zrealizovaných projektov zameraných na infraštruktúru CR • Počet zrealizovaných projektov zameraných na podporu tradičného hospodárenia a remesiel • Počet zrealizovaných projektov zameraných na nové podnikateľské aktivity • Počet zrealizovaných projektov zameraných na informačno-náučné trasy 		<ul style="list-style-type: none"> • projekt 	0	
Dopady	Spokojnosť obyvateľov regiónu s kvalitou života	vlastné zisťovanie		

Špecifický cieľ 3	Podporiť rozvoj občianskej spoločnosti		
Opatrenie 3.1	Zlepšiť kvalitu spoločenského života v obci a podporovať aktivity pre využitie voľného času		
Opatrenie 3.2	Zlepšiť znalosť územia a posilniť pocit hrdosti na obec/región		
Opatrenie 3.3	Podporiť spoluprácu na všetkých úrovniach v obci aj mimo nej		
Opatrenie 3.4	Zlepšiť medziľudské vzťahy		
Kľúčové potreby Malužinej v oblasti občianskej spoločnosti	Obci chýba spoločenská sála. Pre zlepšenie informovanosti občanov aj návštevníkov Malužinej je potrebné aktívne využívanie sociálnych sietí (web, facebook). Prioritou je zvýšenie kultúry v obci.		
Predpoklady pre úspešnú implementáciu opatrení	Obyvatelia sú aktívni, venujú sa športom. Obec vydáva Malužinské novinky, podporuje spoločenské a športové aktivity. Turistický oddiel funguje od jari 2015. Seniori sú aktívni, stretávajú sa a pravidelne organizujú podujatia.		
Aktivity pre opatrenia 3.1 – 3.4		Investor/partner	
3.1 Zvyšovanie informovanosti o živote v obci <ul style="list-style-type: none"> Zriadenie konta na Facebooku Vydávanie obecného časopisu Malužinské novinky (priebežne) Podpora organizovania kultúrnych, športových a iných podujatí <ul style="list-style-type: none"> Organizovanie pravidelných spoločenských podujatí: Juniáles, posedenie s dôchodcami, Mikuláš, kapustnica Malužinský ples Volejbalový turnaj, stolno-tenisový turnaj Podpora fungovania spoločenských organizácií na úrovni obce <ul style="list-style-type: none"> Podpora činnosti Jednoty dôchodcov Turistický oddiel 		<ul style="list-style-type: none"> Obec Jednota dôchodcov 	
Predpokladané finančné zdroje	obec, európske fondy, Komunitná nadácia Liptov, sponzori		
Monitoring a hodnotenie špecifického cieľa 3			
Ukazovateľ		Merná jednotka	Počiatkové hodnoty
<ul style="list-style-type: none"> Počet podporených spoločenských organizácií z verejných zdrojov Celková výška verejných výdavkov vynaložených na podporu spoločenských organizácií Počet zrealizovaných projektov kultúrnych, športových a spoločenských podujatí Počet zrealizovaných projektov zameraných na zvyšovanie informovanosti o živote v obci 		<ul style="list-style-type: none"> organizácia tis. € projekt 	0
Dopady	Spokojnosť obyvateľov regiónu s kvalitou života	vlastné zisťovanie	

Špecifický cieľ 4	Podporiť ochranu životného prostredia a udržateľné využívanie zdrojov
Opatrenie 4.1 Opatrenie 4.2 Opatrenie 4.3	Zvýšiť mieru zhodnocovania odpadov a likvidácie čiernych skládok Znížiť riziko negatívnych dôsledkov prírodných katastrof a katastrofických udalostí Zavedenie postupov pre zvýšenie ochrany krajiny a krajiny tvorby
Kľúčové potreby Malužinej v oblasti životného prostredia	Prístrešky na kontajnery TKO sú potrebné jednak kvôli narastajúcemu počtu medveďov v obci, ale aj predražovaniu vývozu TKO po daždi (zvyšovanie hmotnosti odpadu). Neporiadok po ťažbe v lesoch pri veľkej vode vytvára na toku eróziu ryhu (na Nižnej Boci 300m dlhú, 12m širokú, 2m hlbokú na lúke/nové koryto), ohrozenie záplavami. V lokalite Tále sú obavy z nestabilného svahu. Vzniká potreba nakladania s pokosenou trávou.
Predpoklady pre úspešnú implementáciu opatrení	V obci nie sú čierne skládky, aby sa tento stav zachoval, treba vyriešiť prekrytie veľkoobjemových kontajnerov. Občanov treba naučiť dávať do kontajnerov iba to, čo treba. Predpokladom riešenia neporiadku v doline je spolupráca so ŠL SR, obcou Nižná Boca a Povodím Váhu. Nový správca skládky dreva zabezpečil na nej poriadok, problém s naplaveným drevom by sa nemal opakovať.
Aktivity pre opatrenia 4.1 – 4.3	Investor/partner
4.1 Budovanie systému separovania odpadu, zberných dvorov a spoločných kompostovnísk, zavádzanie princípov obehového hospodárstva <ul style="list-style-type: none"> Odpadové hospodárstvo – vybudovanie prístreškov pre kontajnery na TKO Zriadenie kontajnerových stojísk a ich zabezpečenie pred divou zverou Zriadenie obecného kompostoviska Domáce kompostovanie -kompostéry 4.2 Posilnenie vodozádržnej funkcie tokov, výstavba protizáplavových zariadení a protipožiarnych nádrží <ul style="list-style-type: none"> Preventívne opatrenia pred zosuvmi pôdy v lokalite Tále Odstránenie naplavenín v koryte rieky pri skládke dreva Spevnenie brehov vodných tokov v obci 4.3 Zníženie energetickej náročnosti budov a zariadení, inovačné prístupy, udržateľnosť <ul style="list-style-type: none"> Rekonštrukcia a modernizácia budov „Haláš“ a „Hostinec“ – s využitím moderných technológií a inovácií v súlade s pravidlami NKP – využitie alternatívnych zdrojov energie Starostlivosť o vodné toky a vodné prvky <ul style="list-style-type: none"> Presun koryta rieky Bocianky, úprava brehov a údržba toku – doplnenie lávok, vyznačenie trás Starostlivosť o zeleň v intravilánoch obcí Zlepšovanie kvality životného prostredia v obciach <ul style="list-style-type: none"> Revitalizácia parku pri Lesnej správe – vytvorenie zelenej oddychovej zóny s prvkami pre deti a mládež Revitalizácia verejnej zelene Pravidelná údržba brehovej zelene 	<ul style="list-style-type: none"> Obec Urbár Nižná Boca ŠL SR Povodie Váhu Obec Nižná Boca Urbár Nižná Boca obec LVS, a.s. Lesná správa
Predpokladané finančné zdroje	štátny rozpočet, európske fondy, súkromné zdroje, rozpočet obce

Monitoring a hodnotenie špecifického cieľa 4				
Ukazovateľ		Merná jednotka	Počiatočné hodnoty	Počiatočné hodnoty
<ul style="list-style-type: none"> Počet zrealizovaných projektov zameraných na zvýšenie miery zhodnocovania odpadov a likvidácie čiernych skládok Počet zrealizovaných projektov zameraných na protizáplavové a protipožiarne opatrenia Počet zrealizovaných projektov zameraných na ochranu životného prostredia, ochranu krajiny a krajiny tvorby 		<ul style="list-style-type: none"> projekt 	0	
Dopady	Spokojnosť obyvateľov regiónu s kvalitou života	vlastné zisťovanie		

4.5.14 NIŽNÁ BOCA

Minulosť a súčasnosť Nižnej Boce

Obec Nižná Boca sa rozprestiera po obidvoch brehoch potoka Bocianka. Obklopujú ju svahy blízkych vrchov Oleškovej, Špíglovô, Solisko, Fišiarica, Palenica, Plešina, Črchle, Chopec a Rovná hoľa. Jej chotár sa rozprestiera v chránenej oblasti, v Národnom parku Nízke Tatry.

Pre Bockú dolinu je charakteristická chladná a vlhká klíma. Jednotlivé klimatické zložky (teplota, slnečný svit, vietor, zrážky) sa vo vzťahu k polohe v území a nadmorskej výške menia. Nižná Boca patrí do chladnej horskej klimatickej oblasti s priemernou ročnou teplotou 11,8 st. C. Prvá zmienka o obci je z roku 1285. V tomto období bola dolina osídľovaná nemeckými prisťahovalcami zo Saska, ktorí sa venovali hlavne ťažbe zlata, striebra, železa a medi. Postupne ťažba klesala až do roku 1860, keď bola úplne zastavená. V čase valašskej kolonizácie, keď zanikla banícka činnosť, obyvatelia sa preorientovali na chov dobytka, oviec, súkenníctvo a prácu v lesoch. Venovali sa tiež spracovaniu ovčej vlny. Na tejto tradícii staval aj projekt Spracovanie ovčej vlny z programu Život na vidieku, ktorého cieľom bolo oživiť toto pôvodné remeslo.

V roku 1926 vznikla z dolnej časti Kráľovskej a Svätajánskej Boce Nižná Boca a z horných častí obidvoch obcí Vyšná Boca. V tomto období sa obyvateľstvo obce zaoberalo hlavne chovom dobytka a oviec. Zvláštnosťou, až raritou je skutočnosť, že obyvatelia mali dobytok ustajnený a aj zazimovaný priamo na lúkach a nie pri svojich obydliach. Dodnes môžeme vidieť v celej doline roztrúsených niekoľko týchto lúčnych maštálí. V súčasnosti prebiehajú snahy o záchranu, rekonštrukciu a zdokumentovanie pôvodnej architektúry.

Je známe, že už v r. 1540 existoval bociansky evanjelický zbor. Roku 1844 bol v obci postavený evanjelický kostol bez veže, ktorá bola dostavaná až v roku 1939. V obci bola zriadená ľudová evanjelická škola v roku 1632 a nepretržite fungovala až do roku 1972. Z 18. a 19. storočia sa zachovali banícke zrubové domy s priechodným pitvorom a valbovou šindľovou strechou. Časť Nižnej Boce je vyhlásená za Chránenú pamiatkovú zónu ľudovej architektúry. Najstarší zachovaný dom je z roku 1710 s popisným číslom 130 a miestnym názvom *Od Jakobusky*.

V rokoch 2000 - 2014 v území pôsobilo Občianske združenie Ramža, ktoré zrealizovalo viacero projektov komunitného charakteru ako aj aktivít zameraných na oživenie remesiel. Združovalo obce a podnikateľov obcí v povodí Bocianky a Váhu, ako aj horehronskú obec Bacúch. Názov združenia pochádza z poľany na rozhraní medzi Horehroním a Liptovom, kde bol v minulosti zimný salaš oviec, teraz je tam turistická útulňa.

Nižná Boca má výhodnú geografickú polohu a jej okolie oplýva bohatstvom prírodných krás. Táto kombinácia predurčuje obec na rozvíjanie cestovného ruchu a postupné budovanie „mäkkej“ turistickej infraštruktúry. Cieľom je revitalizácia obce v kontexte rozvoja podnikateľských aktivít a cestovného ruchu formou vytvorenia podmienok pre zimné športy, letné športy, relax a vidiecky ekoturizmus.

Nižná Boca v roku 2030

Nižná Boca chráni svoju historickú pamiatkovú zónu, poskytuje oázu kľudu a oddychu v prírode, obec je čistá, udržiavaná využívaním komunálnej techniky. Vybudovaný je vodovod, kanalizácia a ČOV je plne funkčná. Schátrané a neobývané nehnuteľnosti v pôvodnej obci sú opravené a plnohodnotne využívané na rekreáciu. Ľudia si cenia históriu a spôsob života svojich predkov. Zlepšil sa stav okolitých lesov a lúk, ktoré poskytujú množstvo liečivých bylín a lesných plodov. Vzájomná spolupráca medzi občanmi, spoločenstvami a samosprávou je na vysokej úrovni.

Stratégia pre dosiahnutie vízie obce

Občania obce a jej predstavitelia sú pripravení naplniť víziu budúcnosti

- **sústavnou prácou samosprávy na zlepšovaní kvality života obyvateľov mesta v oblasti služieb a infraštruktúry,**
- vytváraním podmienok pre vznik a udržanie pracovných príležitostí,

- kladením dôrazu na aktívnu občiansku spoločnosť a spoluprácu,
- zavádzaním moderných technológií do života v obci,
- ako aj šetrným využívaním prírodných zdrojov a aktívnou ochranou hodnôt územia.

Za prioritu je považovaná oblasť zlepšovania kvality života obyvateľov v oblasti služieb a infraštruktúry.

Členovia pracovnej skupiny Nižná Boca

- Mgr. Silvia Skusilová, starostka,
- Ing. Peter Matejko
- Mgr. Silvia Ríšiková

Návrh SPRO bol prerokovaný a schválený v obecnom zastupiteľstve dňa 13. 10. 2023 (Uznesenie č. 42/2023).

SWOT analýza Nižnej Boce

Silné stránky	Slabé stránky
<ul style="list-style-type: none"> • status medzinárodného významu v oblasti cestovného ruchu a turizmu • atraktivnosť špecifického prostredia a typických stavieb • možnosť celoročného rekreačného využitia • bohaté kultúrne dedičstvo, banícka história, starobocká tradícia a pamiatky • dobrá spolupráca významných subdodávateľov v obci • manažment obce je otvorený rozvojovým zmenám a potrebe vytvárania dobrých vzťahov s podnikateľmi • tradičné "domovsko-historické" väzby obyvateľov na svoje rodisko a zachovanie tradícií • aktívna činnosť Urbárskeho spoločenstva – napr. prevádzkovanie Rozhľadne na Krajčovom vrchu 	<ul style="list-style-type: none"> • nepriaznivý demografický vývoj • stagnácia hospodárskych aktivít a nedostatok pracovných príležitostí • nedostatok zamestnateľných ľudí • nedostatočná a nevyhovujúca sociálna infraštruktúra a sieť služieb • nedostatočná regionálna dostupnosť (vzdialené pracoviská, škola, škôlka, lekár) • nie je komu ponúkať základné služby a vybavenosť – mladí chodia za prácou a službami do mesta • chýbajú aktívni ľudia, ktorí by viedli spoločenský a športový život v obci • roztrieštené vlastnícke vzťahy k pôde • nedokončená vodovodná sieť, kanalizácia • nedokončená ČOV a už aj zastaralá • plánovaná masívna bytová výstavba ohrozuje životné prostredie a charakter obce • nespokojnosť obyvateľov s ÚPD vyúsťuje do referenda • potrebné riešiť ÚPD • nedostatočná propagácia • nedostatok finančných zdrojov na investičné projekty a rozvoj obce

Príležitosti	Ohrozenia
<ul style="list-style-type: none"> • rozvoj malého a stredného podnikania v obci s nadväznosťou na blízky i vzdialenejší región a posilnenie konkurencieschopnosti obce v samotnom regióne • potenciál pre diverzifikáciu poľnohospodárstva a lesného hospodárstva • zvýšenie návštevnosti SR v oblasti turistickej čo má dopad na ekonomiku SR ako štátu • rozvoj nadregionálnej a cezhraničnej spolupráce so zameraním na zachovanie histórie obce, kultúrnych tradícií a kultúrneho dedičstva, rozvoj služieb a CR • získanie dostupných externých zdrojov na zabezpečenie potrieb obce • získanie finančných zdrojov na podnikanie • rozširovanie spektra poskytovaných služieb v sociálnej oblasti s podporou externých zdrojov 	<ul style="list-style-type: none"> • nepripravenosť územia pre rozvojové aktivity • znemožnenie realizácie projektov v nadväznosti na neusporiadané vlastnícke vzťahy • nedostatok finančných prostriedkov pre rozvoj a realizáciu investičných projektov • nedostatočná spolupráca samospráv a podnikateľských subjektov v oblasti CR • zánik zamestnávateľov v blízkom okolí • pretrvávajúce zhoršovanie demografických ukazovateľov • ohrozenia životného prostredia z dôvodu masívnej zástavby • každý nový rodinný dom v rámci novej IBV slúži viac ako chata na prenájom – chýbajúce daňové odvody • novým občanom nevedí platiť pokuty za prekročenie legislatívy • každá nová IBV v obci znamená nárast cien nehnuteľností a rozpredávanie pozemkov bez kompaktnej zástavby • dizajnový nesúlad v zástavbe • súkromný investor má v pláne len pripraviť územie na novú IBV a lyžiarske stredisko • nedostatočné kapacity obce na výstavbu lyžiarskeho strediska väčšieho charakteru • nevyožiteľnosť zo strany štátu (stavebný zákon) • ohrozenia od divej zveri v dôsledku ľahko dostupných kontajnerov (zberné miesta)

Špecifický cieľ 1	Zlepšiť základnú vybavenosť a služby v obci
Opatrenie 1.1 Opatrenie 1.2 Opatrenie 1.3	Podporiť rozvoj bývania Dobudovať dopravnú a technickú infraštruktúru v obci Zvýšiť bezpečnosť a skvalitniť sociálnu a občiansku vybavenosť
Kľúčové potreby Nižnej Boce v oblasti základnej vybavenosti a služieb	Nová IBV nezabezpečí nárast trvalo bývajúceho obyvateľstva v obci. Sociálna a občianska vybavenosť je nepostačujúca, ponuka služieb je príliš slabá. Podmienky v obci neprajú mladým rodinám.
Predpoklady pre úspešnú implementáciu opatrení	Realizácia pripravovaného referenda, nastavenie a schválenie prijateľnej ÚPD. Majetkové vysporiadanie, projektová príprava, pozemkové úpravy, komunikácia s majiteľmi chat. O bývanie v obci je rastúci záujem, viesť nových obyvateľov a chatárov k snahe o rekonštrukciu, obnovu a údržbu domov a chat a podieľaní sa na skvalitňovaní a využívaní služieb v obci.
Aktivity pre opatrenia 1.1 – 1.3	Investor/partner
<p>1.1 Príprava územia pre IBV a výstavbu BD</p> <ul style="list-style-type: none"> Príprava územia pre výstavbu IBV – závisí od výsledku referenda k pripomienkovaniu Doplnku č. 2 platnej ÚPD <p>1.2 Výstavba a rekonštrukcia dopravnej infraštruktúry</p> <ul style="list-style-type: none"> Rekonštrukcia a údržba miestnych komunikácií, vybudovanie nových komunikácií Rekonštrukcia miestnej komunikácie - dokončenie druhej etapy Oprava mostových zábradlí, oprava a rekonštrukcia mostov a lávok poškodených ťažkými mechanizmami po ťažbe kalamitného dreva Rekonštrukcia existujúcich a vybudovanie nových chodníkov Budovanie a vyznačenie cyklo dopravných spojení na území obce vo väzbe na prepojenie Kráľova Lehota – Čertovica <p>Budovanie a rekonštrukcia vodovodu, kanalizácie a rozvodných sietí</p> <ul style="list-style-type: none"> Dobudovanie kanalizácie Dobudovanie ČOV Dobudovanie a rozšírenie vodovodu <p>1.3 Budovanie IKT sietí, inteligentné fungovanie zariadení, zvyšovanie bezpečnosti, ochrany a prevencie, zlepšenie technického stavu a vybavenia DHZ</p> <ul style="list-style-type: none"> Vybudovanie bezpečnostného kamerového systému <p>Výstavba a modernizácia zariadení sociálnej a občianskej vybavenosti</p> <ul style="list-style-type: none"> Rekonštrukcia kostola – národnej kultúrnej pamiatky Rekonštrukcia a modernizácia budovy kultúrneho domu a obecného úradu – zmena vykurovania, výmena okien a dverí, kompletná rekonštrukcia interiéru budovy, zriadenie knižnice v podkrovných priestoroch Rekonštrukcia a modernizácia domu smútku – vrátane vybudovania spevnených plôch pri vstupe do cintorína (parkoviska), elektrickej prípojky a osvetlenia Modernizácia a údržba športového areálu pri multifunkčnom ihrisku Vybudovanie oddychových areálov (prírodné fitness, ohniská, outdoorové aktivity) 	<ul style="list-style-type: none"> súkromní investori obec Urbársky spolok Nižná Boca obec/urbár, Lesy SR v spolupráci s obcami Malužiná, L. Porúbka, Kráľova Lehota, Vyšná Boca LVS, a.s. obec ECAV Súkromní podnikatelia Súkromní investor TJ Tatran Nižná Boca
Predpokladané finančné zdroje	vlastné zdroje obce, dotácia na základe Uznesenia Vlády SR, európske fondy, štátny rozpočet

Monitoring a hodnotenie špecifického cieľa 1				
<i>Ukazovateľ</i>		<i>Merná jednotka</i>	<i>Počiatočné hodnoty</i>	<i>Dosiahnuté hodnoty</i>
<ul style="list-style-type: none"> Počet zrealizovaných projektov rozvoja bývania Počet zrealizovaných projektov dopravnej a technickej infraštruktúry Počet zrealizovaných projektov sociálnej a občianskej vybavenosti/ sociálnej a zdravotnej starostlivosti Počet zrealizovaných projektov IKT, bezpečnosti, ochrany a vybavenia DHZ 		<ul style="list-style-type: none"> projekt 	0	
Dopady	Spokojnosť obyvateľov regiónu s kvalitou života	vlastné zisťovanie		

Špecifický cieľ 2	Zvýšiť zamestnanosť a zlepšiť podmienky pre podnikanie
Opatrenie 2.1	Vytvoriť podmienky pre zvýšenie zamestnanosti a rozvoj podnikania v obci
Opatrenie 2.2	Posilniť marketing obce a regiónu
Kľúčové potreby Nižnej Boce v oblasti práce a podnikania	Pripraviť podmienky pre pracovné príležitosti nových obyvateľov obce. Vytvoriť podmienky pre poskytovanie služieb v oblasti údržby komunikácií, cintorína, zelených plôch, prípadne upratovacie a iné služby pre ubytovateľov na súkromí. Zlepšenie výberu daní z ubytovania a komunikácie s poskytovateľmi služieb a chatármi. Podpora marketingu obce.
Predpoklady pre úspešnú implementáciu opatrení	Dobrá komunikácia a spolupráca s podnikateľskými subjektmi a susednými obcami, nastolenie pocitu súdržnosti a spolupatričnosti medzi miestnymi ľuďmi, obcou a chatármi.

Aktivity pre opatrenia 2.1 – 2.2	Investor/partner
<p>2.1 Zriadenie obecných podnikov</p> <ul style="list-style-type: none"> • Zabezpečenie komunálnej techniky • Podpora poskytovania služieb v obci (upratovanie objektov chát , pranie, údržba zelene v záhradách) <p>Budovanie infraštruktúry cestovného ruchu v obci</p> <ul style="list-style-type: none"> • Priebežné budovanie aktivít CR s celoročným využitím - náučné chodníky, cyklotrasy, turistické trasy • Vybudovanie múzea o Nižnej Boci • Chodník k rozhľadni s príslušným vybavením turistickými atraktivitami <p>Podpora nových podnikateľských aktivít</p> <ul style="list-style-type: none"> • Rekreačno-ubytovacie zariadenie a wellness • Včelia farma • Farma rýchlorastúcich drevín • Farma liečivých rastlín • Podpora malých, mladých a začínajúcich farmárov <p>2.2 Podpora prezentačných a propagačných aktivít obce</p> <ul style="list-style-type: none"> • Podpora rozvoja informačných služieb v oblasti cestovného ruchu/IC na obecnom úrade a webstránka obce • Podpora prenajímateľom chát – marketing obce, propagačné materiály pre ubytovaných • Zriadenie orientačný systém v obci – pôvodné názvy domov podľa prezývky a veľká orientačná tabuľa • Podpora propagačných a prezentačných aktivít CR na regionálnej a národnej úrovni <p>Budovanie informačno-náučných turistických trás</p> <ul style="list-style-type: none"> • Zlatá bocká cesta – náučný chodník po bankských dielach • Náučný chodník Zlatnica – rozšírenie až po Čertovicu • Obnova napájacích válovov, senníkov, sprístupnenie bankských diel • Turistický informačný systém s QR kódmi 	<ul style="list-style-type: none"> • Obec • Urbársky spolok Nižná Boca • Agro-Raj s. r. o. • Súkromní podnikatelia • Súkromní investori • OZ Salvátor • Penzión Bocorka • Stará Zvonica
<p>Predpokladané finančné zdroje</p>	<p><i>vlastné zdroje investorov a obce, európske fondy</i></p>

Monitoring a hodnotenie špecifického cieľa 2				
Ukazovateľ		Merná jednotka	Počiatkové hodnoty	Dosiahnuté hodnoty
<ul style="list-style-type: none"> • Počet zrealizovaných projektov zameraných na obecné podniky • Počet zrealizovaných projektov budovania infraštruktúry cestovného ruchu • Počet zrealizovaných projektov podporujúcich podnikateľské aktivity • Počet zrealizovaných projektov posilňujúcich marketing obce a regiónu 		<ul style="list-style-type: none"> • projekt 	0	
Dopady	Spokojnosť obyvateľov regiónu s kvalitou života	vlastné zisťovanie		

Špecifický cieľ 3	Podporiť rozvoj občianskej spoločnosti		
Opatrenie 3.1	Zlepšiť kvalitu spoločenského života v obci a podporovať aktivity pre využitie voľného času		
Opatrenie 3.2	Zlepšiť znalosť územia a posilniť pocit hrdosti na obec/región		
Opatrenie 3.3	Podporiť spoluprácu na všetkých úrovniach v obci aj mimo nej		
Opatrenie 3.4	Zlepšiť medziľudské vzťahy		
Kľúčové potreby Nižnej Boce v oblasti občianskej spoločnosti	Pritiahnuť nových obyvateľov do obce, postupne vytvárať podmienky pre predĺženie letného pobytu prechodne bývajúcich (majiteľov nehnuteľností, chatárov), budovať vzťah príslušnosti k obci aj u chatárov.		
Predpoklady pre úspešnú implementáciu opatrení	Permanentná komunikácia s obyvateľmi a návštevníkmi, zlepšovanie služieb, podpora spolkovéj činnosti a organizovanie spoločenských akcií, vytváranie možností na trávenie voľného času v prírode.		
Aktivity pre opatrenia 3.1 – 3.4		Investor/partner	
3.1 Zvyšovanie informovanosti o živote v obci <ul style="list-style-type: none"> Zriadenie mobilného rozhlasu Podpora organizovania kultúrnych, športových a iných podujatí <ul style="list-style-type: none"> Deň Zeme (sadenie stromov), Deň detí, Október – mesiac úcty k starším (podujatie pre seniorov), Sv. Mikuláš, Stolnotenisový turnaj Podpora fungovania spoločenských organizácií na úrovni obce <ul style="list-style-type: none"> Poskytnutie priestorov na stretávanie a akcie 3.2 Podpora rozvoja tradícií <ul style="list-style-type: none"> Vybudovanie múzea – Bocký dom – národná kultúrna pamiatka 		<ul style="list-style-type: none"> obec Urbársky spolok Nižná Boca, Agroraj, spol. s r.o. PZ Čertovica Chalupári TJ Tatran Nižná Boca Penzión Bocorka Stará Zvonica 	
Predpokladané finančné zdroje	obec, európske fondy, Komunitná nadácia Liptov, sponzori		
Monitoring a hodnotenie špecifického cieľa 3			
Ukazovateľ		Merná jednotka	Zdroj overenia
<ul style="list-style-type: none"> Počet podporených spoločenských organizácií z verejných zdrojov Celková výška verejných výdavkov vynaložených na podporu spoločenských organizácií Počet zrealizovaných projektov kultúrnych, športových a spoločenských podujatí Počet zrealizovaných projektov na podporu rozvoja tradícií 		<ul style="list-style-type: none"> organizácia tis. € projekt 	0
Dopady	Spokojnosť obyvateľov regiónu s kvalitou života	vlastné zisťovanie	

Špecifický cieľ 4	Podporiť ochranu životného prostredia a udržateľné využívanie zdrojov
Opatrenie 4.1 Opatrenie 4.2	Zvýšiť mieru zhodnocovania odpadov a likvidácie čiernych skládok Znížiť riziko negatívnych dôsledkov prírodných katastrof a katastrofických udalostí
Opatrenie 4.3	Zavedenie postupov pre zvýšenie ochrany krajiny a krajiny tvorby
Kľúčové potreby Nižnej Boce v oblasti životného prostredia	Zlepšiť triedenie odpadov u domácich a najmä u chatárov, eliminácia prístupu divjej zveri ku kontajnerom, starostlivosť o vodné toky, protipožiarna prevencia, znižovanie energetickej náročnosti obecných budov.
Predpoklady pre úspešnú implementáciu opatrení	Sústavná osвета a spolupráca s obyvateľmi, návštevníkmi, podnikateľskými subjektmi. Aplikácia opatrení a aktivít v oblasti nakladania s odpadmi.
Aktivity pre opatrenia 4.1 – 4.3	Investor/partner
<p>4.1 Osveta a vzdelávanie v oblasti tvorby a likvidácie odpadov, zvyšovanie environmentálneho povedomia</p> <ul style="list-style-type: none"> • Zlepšenie účinnosti triedenia komunálneho odpadu v domácnostiach, zlepšenie triedenia odpadu v penziónoch a chatách (vydanie a distribúcia informačných letákov do domácností, stretnutia s chatármi, sprísnenie pravidiel a sprísnenie kontroly, zavedenie čiarových kódov na odpadové vrecia) • Osveta a vzdelávanie občanov, chatárov a prenajímateľov k likvidácii odpadov • Zriadenie aplikácie k separácii odpadov <p>Budovanie systému separovania odpadu, zberných dvorov a spoločných kompostovísk, zavádzanie princípov obehového hospodárstva</p> <ul style="list-style-type: none"> • Zakúpenie kompostérov do domácností a udržiavanie centrálného kompostéru na cintoríne • Budovanie a rekonštrukcia zberných miest pre kontajnery na triedený odpad • Vybudovanie podzemných kontajnerov (ochrana proti zveri a poveternostným podmienkam) <p>4.2 Posilnenie vodozádržnej funkcie tokov, výstavba protizáplavových zariadení a protipožiarnych nádrží</p> <ul style="list-style-type: none"> • Úprava naplavenín na toku Bocianka • Vybudovanie požiarnej nádrže • Údržba a rekonštrukcia lesných ciest (odrážky na odvod vody) • Protipovodňové opatrenia na lesných tokoch - Chopcovica <p>Protipožiarné opatrenia</p> <ul style="list-style-type: none"> • Požiarny monitorovací systém vrátane požiarnych strážnych veží • Budovanie protipožiarnych ciest <p>4.3 Zníženie energetickej náročnosti budov a zariadení, inovačné prístupy, udržateľnosť</p> <ul style="list-style-type: none"> • Modernizácia kultúrno-obecného domu - viacúčelový objekt - využitie fotovoltiky a tepelných čerpadiel <p>Starostlivosť o vodné toky a vodné prvky</p> <ul style="list-style-type: none"> • Údržba brehových porastov a zabezpečenie priechodnosti vodného toku Bocianka (vyčistenie priehrady) • Údržba vodného toku Chopcovica 	<ul style="list-style-type: none"> • Obec • urbár • Agro-Raj s. r. o. • Povodie Váhu • Štátne lesy • Štátna vodná správa • Súkromní podnikatelia • Súkromní investori • Chatári • Technické služby LH • VPS LM

Predpokladané finančné zdroje	<i>štátny rozpočet, európske fondy, súkromné zdroje, rozpočet obce</i>		
Monitoring a hodnotenie špecifického cieľa 4			
<i>Ukazovateľ</i>	<i>Merná jednotka</i>	<i>Počiatočné hodnoty</i>	<i>Dosiahnuté hodnoty</i>
<ul style="list-style-type: none"> • Počet zrealizovaných projektov zameraných na zvýšenie miery zhodnocovania odpadov a likvidácie čiernych skládok • Počet zrealizovaných projektov zameraných na protizáplavové a protipožiarne opatrenia • Počet zrealizovaných projektov zameraných na zvýšenie ochrany krajiny a krajiny tvorby 	• projekt	0	
<i>Dopady</i>	Spokojnosť obyvateľov regiónu s kvalitou života	vlastné zisťovanie	

4.5.15 PODTUREŇ

Minulosť a súčasnosť Podturne

Obec Podtureň vznikla v strednej časti Liptovskej kotliny pri starobylej obchodnej ceste naprieč Liptovom. Nad obcou sa vypína kopec členený úzkymi roklinami na tri časti s dodnes zachovanými názvami: Bašta, Varta a Velínok. Na vrchole kopca stál kedysi malý stredoveký hrádok s turňou, od ktorej je odvodený názov obce Podtureň. Za významné pre históriu Podturne považujú archeológovia nálezy veľkomoravskej keramiky nájdené na hradisku, ale aj pri jeho úpätí na mieste dnešného cintorína, ktoré slovanské osídlenie horného Liptova posunuli do 9. – 10. storočia. Pri stavbe železnice a neskôr diaľnice odkryli archeológovia rozsiahly komplex obranných opevnení z 1. storočia pred našim letopočtom, jedinečný svojho druhu na Slovensku. Odkrytá bola i osada zo staršej doby železnej. Najstaršou kultúrou na území obce tak bol ľud lužickej kultúry. Prvá písomná zmienka o obci pochádza z roku 1331, kde sa Podtureň spomína ako osada Tornalia. V stredoveku sa obyvatelia živilí poľnohospodárstvom, chovom dobytka alebo strážnou službou. Okrem poddaných a želiarov žilo v obci i niekoľko zemianskych rodín. K najvýznamnejším zemianskym rodom patrili Potornajovci. Vlastnili najstarší kaštieľ v obci známy ako Forgáčovský kaštieľ. Ďalšími významnými stavbami sú kúrie Pálovska a Vranovo.

V roku 1906 začala obecná zbierka na stavbu zvonice, keď liptovský župan povolil finančné zbierky. Murovaná jednopodlažná zvonica v Podturni bola dokončená v roku 1908. Zvon bol uliaty vo zvonolejárni v Šoproni. Vo vojnových rokoch bol zrekvirovaný pre vojenskú výrobu. Až v rokoch 1922 - 1924 sa podarilo kúpiť nové zvony.

V roku 1919 bola otvorená škola. Bohatý kultúrny a spolkový život medzivojnovnej ČSR neobišiel ani Podtureň. V obci vznikol Čitateľský spolok, ochotnícke divadlo, ženský spolok Slovenskej evanjelickej jednoty a organizácia dorastu Československého červeného kríža. V roku 1938 sa začalo so stavbou kultúrneho domu. Obec má aj svoj Pamätník padlým v boji proti fašizmu, počas ktorého prišla o deviatich spoluobčanov. Povojnové obdobie sa v obci nieslo v duchu obnovy a modernizácie, ako i skvalitňovania životnej úrovne. V roku 1949 získala obec telefónne spojenie a rozhlas. V roku 1950 sa uskutočnil pokus o založenie JRD, avšak to začalo fungovať až od roku 1952. V tom istom roku začína fungovať materská škola. Rozvíja sa individuálna výstavba. V obci vznikajú nové ulice. V rokoch 1974 – 1984 prebiehal v obci archeologický výskum a stavba diaľničného mosta. V tom období bol vybudovaný aj dnešný polyfunkčný dom Elán. Postavený bol nový Dom smútku. Svoj dynamický rozvoj zaznamenala obec od roku 2000. Sústreďuje sa na zvýšenie počtu obyvateľov a s tým súvisiace budovanie miestnych komunikácií. V obci bola vybudovaná kompletná kanalizácia, jej stará časť bola doplynofikovaná, zahájila sa hromadná a individuálna bytová výstavba rodinných domov. Vybuďovalo sa nové multifunkčné ihrisko s umelou trávou pre deti a mládež, bol kompletne zrekonštruovaný kultúrny dom a postupne sa zveľaďuje obecný majetok. Spolková činnosť v obci sa organizuje okolo Dobrovoľného hasičského zboru, Jednoty dôchodcov, Obecného futbalového klubu a Športového klubu stolnotenisového klubu. Obec vydala tri publikácie o histórii Podturne: v roku 2002 - Dejiny obce Podtureň 1331 - 2002 (Vítek, Churý, Struhár), v roku 2006 - Podtureň, brána do laténskeho Liptova (Peter Laučík, 2006), v roku 2022 – Podtureň 1331-2021, Príbeh obce (Vítek, †Churý, Laučík) . Obecnú kroniku vedie historik Peter Vítek, obecné noviny Podturniansky spravodajca sú zverejnené aj na webovej stránke obce. Podtureň je súčasťou Mikroregiónu pod Poludnicou, Miestnej akčnej skupiny Horný Liptov, Euroregiónu Tatry, ZMOL-u. Aktívne sa zapája do projektov. Podieľala sa na rekonštrukcii visutého mostíka v lokalite Borová Sihoť, vyznačení cyklotrasy spájajúcej Liptovský Hrádok a Závažnú Porubu, ako aj na výstavbe detského ihriska.

Podtureň v roku 2030

Podtureň je obcou s dobrým bývaním a fungujúcimi službami, bohatými možnosťami pre kultúrne aj športové vyžitie, zázemím pre vychádzky do prírody a trávenie voľného času aj pre matky s deťmi. V obci je príjemne a čisto, dostatok oddychových zón a zelených plôch, vo väčšine ulíc funguje obecný rozhlas. V bývalom športhoteli Elán je materská škola, priestory pre stretávanie sa športovcov,

masér, kozmetička, kaderníctvo a 13 obecných nájomných bytov. Budova obecného úradu je zateplená, chodníky a cesty sú sčasti zrekonštruované. V obci je reštaurácia s pizzériou a kaviarňou. Bezpečnosť v uliciach podporuje kamerový systém. Pribudli nové byty a rodinné domy, ich obyvatelia sa zapájajú do aktivít v obci. Obec žije čulým spoločenským a športovým životom.

Stratégia pre dosiahnutie vízie obce

Občania obce a jej predstavitelia sú pripravení naplniť víziu budúcnosti

- **sústavnou prácou samosprávy na zlepšovaní kvality života obyvateľov obce v oblasti služieb a infraštruktúry,**
- vytváraním podmienok pre vznik a udržanie pracovných príležitostí,
- kladením dôrazu na aktívnu občiansku spoločnosť a spoluprácu,
- zavádzaním moderných technológií do života v obci,
- ako aj šetrným využívaním prírodných zdrojov a aktívnou ochranou hodnôt územia.

Za prioritu je považovaná oblasť služieb a infraštruktúry.

Partneri pre realizáciu programu rozvoja

Pozemkové spoločenstvo Podtureň, 033 01 Liptovský Hrádok, predseda Zdeno Kondor, 0903/340114

Pozemkové spoločenstvo vlastníkov pozemkov k. ú. Podtureň, 033 01 Liptovský Hrádok, 0911/702803

SANKT HUBERT a.s., Starojánska 118, 032 03 Liptovský Ján, 044/5624483

F-motel, Ing. Tibor Fronko, Roveň 320, 033 01, 0905/642 283

Güde Slovakia s.r.o., Roveň 208, 033 01, Stanislav Tekel, 0905/495523

Obec Liptovský Ján, J. Kalinčiaka 39, 032 03 Lipt. Ján, 044/5263121

Jednota dôchodcov Podtureň, Emília Ilavská 090772877

SČK Územný spolok Liptov, Kuzmányho 15, Lipt. Mikuláš, 044/5522332

Evanjelický farský úrad Liptovský Ján, Starojánska 127, 032 03, 044/5263328

Rímskokatolícka cirkev - farnosť Liptovský Ján, Farská 116, 032 03, 044/5263393

ENNERGYs.r.o., Hrachová 18D, 821 05 Bratislava

VATMANN spol. s r.o., SNP 1, 03301 Liptovský Hrádok

Členovia pracovnej skupiny Podtureň

- Ivona Vejová, starostka
- Tomáš Dzuriak, zástupca starostky
- Emília Ilavská, JD
- Ľuboš Ilavský, poslanec
- Tibor Janovčík
- Zdeno Kondor, urbár
- Jakub Kováčik, ŠK ST
- Dáša Krajčiová
- Zdeno Mlynarčík, OFK
- Milan Réti, NBD
- Lenka Stašová, obecný úrad
- Martin Strčuľa, DHZ
- Radoslav Šturman

Návrh SPRO bol prerokovaný a schválený v obecnom zastupiteľstve dňa 6. septembra 2023 (Uznesenie č. 45/3/2023).

SWOT analýza Podturne

Silné stránky	Slabé stránky
<ul style="list-style-type: none"> • Váh ako priestor pre športy • Povodie Váhu sa o hrádzu stará, vykáša ju • Cyklotrasy v okolí • Mikroregión Pod Poludnicou vytvára podmienky pre spoluprácu • prechádzka po hrádzi až do Uhorskej Vsi a Liptovského Hrádku, zázemie predhoria Nízkyh Tatier • možnosť pre spoluprácu s Liptovským Jánom, Liptovským Hrádkom – cyklotrasa, sprevádzanie, zber lesných plodov • prítomnosť malej vodnej elektrárne na hranici katastra s obcou Liptovský Ján (0,85 MW) – rybochodom a koridorom pre vodákov • využívanie alternatívnych zdrojov energie • dobrá dopravná dostupnosť a spoje prinášajú záujem žiť tu • zvernica (spoločenstvo Sankt Hubert) • prílev mladých rodín • opatrovateľská služba sa poskytuje 3 klientom • fungujúca materská škola, ZŠ v blízkosti • služby pre rodiny: potraviny Coop Jednota 2x, knižnica, donášková služba z MaMi Style Pizza & Restaurant, masáže, kozmetický salón, kaderníctvo • komunikačné kanály: noviny do každej domácnosti (450 rodín), rozhlas, e-rozhlas, web, oznamy priamo do schránok, úradné tabule 	<ul style="list-style-type: none"> • chýba stredisko poskytujúce služby a obchod • diaľničný most • chýba zastávka na autobus v centre obce • nízky záujem občanov o veci verejné • existencia čiernych skládok • v obci je „rozbité“ územie (zakázané vstupy na súkromné pozemky, zvernica, železnica, diaľničný most) • Forgáčovský kaštieľ, kultúrna pamiatka, je v dezolátnom stave • v obci je slabá zapojenosť „nových občanov“ do spoločných aktivít obce
Príležitosti	Ohrozenia
<ul style="list-style-type: none"> • dobrá poloha medzi dvoma mestami • dobré dopravné spojenie • priemyselný park • v rámci vnútorného zveľadovania je potrebné aktivizovať občianske zložky 	<ul style="list-style-type: none"> • nevysporiadané vlastnícke vzťahy • riadenie a príprava eurofondov

Špecifický cieľ 1	Zlepšiť základnú vybavenosť a služby v obci
Opatrenie 1.1 Opatrenie 1.2 Opatrenie 1.3	Podporiť rozvoj bývania Dobudovať dopravnú a technickú infraštruktúru v obci Zvýšiť bezpečnosť a skvalitniť sociálnu a občiansku vybavenosť
Kľúčové potreby Podturne v oblasti základnej vybavenosti a služieb	Zlepšenie siete obchodov a služieb (bankomat, telocvičňa) stavu miestnych komunikácií a chodníkov, bezpečnosti, dopravnej situácie v obci, odpadového hospodárstva, pravidelnejšieho odvozu kompostu, ponuky detských ihrísk a zelených plôch,
Predpoklady pre úspešnú implementáciu opatrení	Dobrá finančná kondícia samosprávy, profesionálne vedenie obce s potrebným personálnym zázemím, skúsenosti so získavaním externých zdrojov a implementáciou projektov.
Aktivity pre opatrenia 1.1 – 1.3	
1.1 Príprava územia pre IBV a výstavbu BD Zavedenie inžinierskych sietí do nových stavebných obvodov <ul style="list-style-type: none"> • Príprava nového územného plánu • Individuálna bytová výstavba a hromadná bytová výstavba • Realizácie inžinierskych sietí k novej IBV a HBV 1.2 Výstavba a rekonštrukcia dopravnej infraštruktúry <ul style="list-style-type: none"> • Rekonštrukcia chodníkov a výstavba nových chodníkov • Rekonštrukcia miestnych komunikácií a výstavba nových MK • Rekonštrukcia lávok a mostíkov cez rieku Váh a potok Jamníček • Rekonštrukcia mostných telies • Vybudovanie solárnej nabíjacej stanice Budovanie a rekonštrukcia vodovodu, kanalizácie a rozvodných sietí <ul style="list-style-type: none"> • Údržba a rekonštrukcia priepustov a kanálov 1.3 Budovanie IKT sietí, inteligentné fungovanie zariadení, zvyšovanie bezpečnosti, ochrany a prevencie, zlepšenie technického stavu a vybavenia DHZ <ul style="list-style-type: none"> • Obnova a rozšírenie kamerového systému • Aktualizovanie e-rozhlasu • Modernizácia verejného osvetlenia • Zabezpečenie servera dlhodobého uchovávanía Výstavba a modernizácia zariadení sociálnej a občianskej vybavenosti <ul style="list-style-type: none"> • Výstavba oddychových zón, detských ihrísk, klzísk, športovísk, dopravného, workoutového ihriska a športových areálov • Vybudovanie telocvične • Rekonštrukcia domu smútku 	Investor/partner <ul style="list-style-type: none"> • Obec • LVS • Súkromní investori • Súkromní podnikatelia
Predpokladané finančné zdroje	<i>vlastné zdroje obce, dotácia na základe Uznesenia Vlády SR, európske fondy, štátny rozpočet, investori</i>

Monitoring a hodnotenie špecifického cieľa 1				
Ukazovateľ		Merná jednotka	Počiatkové hodnoty	Dosiahnuté hodnoty
<ul style="list-style-type: none"> • Počet zrealizovaných projektov rozvoja bývania • Počet zrealizovaných projektov dopravnej a technickej infraštruktúry • Počet zrealizovaných projektov sociálnej a občianskej vybavenosti/ sociálnej a zdravotnej starostlivosti • Počet zrealizovaných projektov IKT, ochrany a bezpečnosti 		<ul style="list-style-type: none"> • projekt 	0	
Dopady	Spokojnosť obyvateľov regiónu s kvalitou života	vlastné zisťovanie		

Špecifický cieľ 2	Zvýšiť zamestnanosť a zlepšiť podmienky pre podnikanie			
Opatrenie 2.1 Opatrenie 2.2	Vytvoriť podmienky pre zvýšenie zamestnanosti a rozvoj podnikania v obci Posilniť marketing obce a regiónu			
Kľúčové potreby Podturne v oblasti práce a podnikania	Vytvorenie prírodnej posilňovne - workoutového ihriska, cyklotrás a tratí pre bežecké lyžovanie, vybudovanie parkov, pomoc pri obnove chátrajúcich pamiatok v obci a ich sprístupnenie verejnosti.			
Predpoklady pre úspešnú implementáciu opatrení	Dobrá finančná kondícia samosprávy, profesionálne vedenie obce s potrebným personálnym zázemím, skúsenosti so získavaním externých zdrojov a implementáciou projektov, dobrá spolupráca s partnermi.			
Aktivity pre opatrenia 2.1 – 2.2		Investor/partner		
2.1 Budovanie infraštruktúry cestovného ruchu v obci <ul style="list-style-type: none"> Budovanie a rozširovanie cyklotrás v prepojení na hlavnú cyklotrasu Liptovský Mikuláš – Liptovský Hrádok až na Vážsku cyklotrasu Vybudovanie drobnej infraštruktúry v obci Rekonštrukcia kaštieľov v obci ako kultúrnych pamiatok Podpora tradičného hospodárenia a remesiel <ul style="list-style-type: none"> Podpora rozvoja agroturistiky Podpora nových podnikateľských aktivít <ul style="list-style-type: none"> Výstavba a podpora reštauračných, ubytovacích a pohostinských zariadení Vybudovanie obchodného centra a obchodov s ponukou služieb Podpora podnikateľských aktivít v priestoroch multifunkčného strediska Podpora ubytovaní na súkromí 		<ul style="list-style-type: none"> Obec/vytvorené partnerstvá Pozemkové spoločenstvo Podtureň Súkromní investori Súkromní podnikatelia Spolky a združenia Žilinský samosprávny kraj 		
2.2 Budovanie informačno-náučných turistických trás				
<ul style="list-style-type: none"> Vybudovanie vyhliadkového posedenia s informačnými tabuľami 				
Predpokladané finančné zdroje	<i>vlastné zdroje investorov a obce, európske fondy</i>			
Monitoring a hodnotenie špecifického cieľa 2				
Ukazovateľ		Merná jednotka	Počiatočné hodnoty	Dosiahnuté hodnoty
<ul style="list-style-type: none"> Počet zrealizovaných projektov infraštruktúry CR Počet zrealizovaných projektov tradičného hospodárenia a remesiel Počet zrealizovaných projektov nových podnikateľských aktivít Počet zrealizovaných projektov zameraných na informačno-náučné turistické trasy 		<ul style="list-style-type: none"> projekt 	0	
Dopady	Spokojnosť obyvateľov regiónu s kvalitou života	vlastné zisťovanie		

Špecifický cieľ 3	Podporiť rozvoj občianskej spoločnosti		
Opatrenie 3.1 Opatrenie 3.2 Opatrenie 3.3 Opatrenie 3.4	Zlepšiť kvalitu spoločenského života v obci a podporovať aktivity pre využitie voľného času Zlepšiť znalosť územia a posilniť pocit hrdosti na obec/región Podporiť spoluprácu na všetkých úrovniach v obci aj mimo nej Zlepšiť medziľudské vzťahy		
Kľúčové potreby Podturne v oblasti občianskej spoločnosti	Viac možností pre športové vyžitie mládeže, viac kultúrnych a spoločenských akcií, viac detských ihrísk, telocvičňa (fungujú futbalisti, funguje stolný tenis, má sa obnoviť cvičenie žien v kultúrnom dome), centrum pre mamičky s deťmi, aby sa mohli stretávať.		
Predpoklady pre úspešnú implementáciu opatrení	Dobrá finančná kondícia samosprávy, profesionálne vedenie obce s potrebným personálnym zázemím, skúsenosti so získavaním externých zdrojov a implementáciou projektov, dobrá spolupráca s partnermi.		
Aktivity pre opatrenia 3.1 – 3.4		Investor/partner	
3.1 Zvyšovanie informovanosti o živote v obci <ul style="list-style-type: none"> Vydávanie občasníka Podturniansky spravodajca Podpora organizovania kultúrnych, športových a iných podujatí <ul style="list-style-type: none"> Organizovanie spoločenských podujatí (Deň obce a SNP, MDD, MDŽ, Úcta k starším, DHZ súťaž o pohár starostky obce) Organizovanie športových aktivít (Podturniansky beh) Vytvorenie priestoru pre stretávanie sa záujmových skupín v obci 		<ul style="list-style-type: none"> Obec Obec/Žilinský samosprávny kraj Neformálne zoskupenie žien obce Matky s deťmi Občianske združenia 	
Predpokladané finančné zdroje	obec, európske fondy, Komunitná nadácia Liptov, sponzori		
Monitoring a hodnotenie špecifického cieľa 3			
Ukazovateľ		Merná jednotka	Počiatočné hodnoty
<ul style="list-style-type: none"> Počet zrealizovaných projektov zameraných na zvyšovanie informovanosti o živote v obci Počet zrealizovaných projektov kultúrnych, športových a spoločenských podujatí 		<ul style="list-style-type: none"> projekt 	0
Dopady	Spokojnosť obyvateľov regiónu s kvalitou života	vlastné zisťovanie	

Špecifický cieľ 4	Podporiť ochranu životného prostredia a udržateľné využívanie zdrojov			
Opatrenie 4.1 Opatrenie 4.2 Opatrenie 4.3	Zvýšiť mieru zhodnocovania odpadov a likvidácie čiernych skládok Znížiť riziko negatívnych dôsledkov prírodných katastrof a katastrofických udalostí Zavedenie postupov pre zvýšenie ochrany krajiny a krajiny tvorby			
Kľúčové potreby Podturne v oblasti životného prostredia	Doriešenie separovania odpadu v obci, prevencia pred požiarimi a povodňami, zateplenie verejných budov.			
Predpoklady pre úspešnú implementáciu opatrení	Dobrá finančná kondícia samosprávy, profesionálne vedenie obce s potrebným personálnym zázemím, skúsenosti so získavaním externých zdrojov a implementáciou projektov, dobrá spolupráca s partnermi.			
Aktivity pre opatrenia 4.1 – 4.3		Investor/partner		
4.1 Budovanie systému separovania odpadu, zberných dvorov a spoločných kompostovnísk, zavádzanie princípov obehového hospodárstva <ul style="list-style-type: none"> • Vybudovanie zberného dvora • Výstavba prístreškov a stojísk na kuka nádoby v obci 4.2 Posilnenie vodozádržnej funkcie tokov, výstavba protizáplavových zariadení a protipožiarneho nádrží <ul style="list-style-type: none"> • Úprava toku Trhová 4.3 Zníženie energetickej náročnosti budov a zariadení, inovačné prístupy, udržateľnosť <ul style="list-style-type: none"> • Zateplenie a oprava strechy na OcÚ, vybudovanie bezbariérového vstupu, využitie fotovoltaiky a tepelných čerpadiel vo verejných budovách 		<ul style="list-style-type: none"> • Obec • Pozemkové spoločenstvo Podtureň • Povodie Váhu 		
Predpokladané finančné zdroje	štátny rozpočet, európske fondy, súkromné zdroje, rozpočet obce			
Monitoring a hodnotenie špecifického cieľa 4				
Ukazovateľ		Merná jednotka	Počiatkové hodnoty	Dosiahnuté hodnoty
<ul style="list-style-type: none"> • Počet zrealizovaných projektov zameraných na zvyšovanie miery zhodnocovania odpadov a likvidácie čiernych skládok • Počet zrealizovaných projektov zameraných na protizáplavové a protipožiarne opatrenia • Počet zrealizovaných projektov zameraných na zvyšovanie ochrany krajiny a krajiny tvorby 		• projekt	0	
Dopady	Spokojnosť obyvateľov regiónu s kvalitou života	vlastné zisťovanie		

4.5.16 PRIBYLINA

Minulosť a súčasnosť Pribyliny

Obec Pribylina leží pod sútokom Račkovho potoka s riekou Belá. Obklopuje ju územie Západných Tatier, ktoré poskytuje návštevníkom možnosť pohybovať sa v nádhernej prírode bohatej na lesné plody a hríby.

Prvou písomnou zmienkou o Pribyline je záznam z roku 1332, kde sa spomína už farnosť svätej Kataríny. Pribylina a jej obyvatelia boli majetkom zemepánov až do zrušenia poddanstva roku 1848. Je známe, že dvanásť Pribylincov na čele s Jánom Rezníkom - Hájom sa vypravilo pešo do Viedne sťažovať u cisára na krivdy a hrubé násilia, ktoré popáchali na ich obci Pongrácovci. Niektorí obyvatelia padli v bojoch po vzniku slovenského dobrovoľníckeho zboru a založení Slovenskej národnej rady. V tomto čase sa vyznamenali aj pri sebaobrane pred rekvirujúcimi maďarskými husármi. Ozbrojení kosami, vidlami a cepmi zahnali maďarský oddiel.

Obyvatelia Pribyliny mali zamestnanie, ktoré vyplývalo z daností tohto kraja. Rozvinutý tu bol chov oviec, ktorý sa zachoval až dodnes. Zaoberali sa tiež chovom dobytky, pre ktorý museli po celý rok zväzať seno z okolitých lúk. Poľnohospodárske produkty sa uchovávali v sypárňach. Kamenné a múrané stavby boli umiestnené pozdĺž dedinského potoka, čím využívali prírodné chladenie. Mali protipožiarnu konštrukciu, ktorá ochránila uskladnenú požíveň. Okolité lesy ponúkali množstvo príležitostí na ťažbu dreva, ktoré potom zväžali pltníci po rieke Belej alebo furmani na vozoch do Liptovského Hrádku. V neskoršom období sa v Pribyline rozvinulo murárstvo a jej murári boli chýrečnými majstrami. Na náročnej stavbe maďarského parlamentu bol predákom i Matej Šuňavec z Pribyliny a na stavbe maďarského národného múzea pracovalo 12 pribylinských tesárov. V obci bolo množstvo šikovných kušníerov, garbiarov, kováčov. V každej rodine boli sebestační vo výrobe tkanín a rôznych nástrojov na bežnú dennú potrebu. Dnes sa ukážky remeselného majstrovstva pravidelne poriadajú v Múzeu liptovskej dediny v Pribyline, kde našli uplatnenie aj domáci majstri.

V obci je evanjelický aj katolícky kostol, základná škola a škôlka, dve predajne potravín, cukráreň. Osada Podbanské s najväčším tatranským hotelom Permon je súčasťou katastra obce. V letnom období poskytuje táto oblasť spolu s Račkovou a Jamnickou dolinou široké možnosti pre turistov, ale aj cykloturistiku, v zime bežecké a zjazdové lyžovanie. Neďaleko od obce sa nachádza Autokemping Račkova dolina s turistickou ubytovňou a reštauráciou. Pribylinci sú športovo založení, majú Klub pribylinských turistov a lyžiarov. Z pravidelných športových podujatí treba spomenúť Silvestrovský výstup ku kolibe pod Klinom, Vianočný turnaj dospelých v sálovom futbale a Vianočný turnaj žiakov v sálovom futbale o pohár starostu obce. Ochotnícke divadlo v Pribyline KLÁSOK má tradíciu siahajúcu do roku 1863, kedy sa konalo divadelné predstavenie pri príležitosti otvorenia cirkevnej knižnice. Od tých čias sa ochotnícke divadlo v Pribyline hralo s väčšími či menšími prestávkami. Významným ukončeným projektom vedenia obce je *Rekonštrukcia námestia a vybudovanie oddychových zón so zameraním na kultúrne vyžitie obyvateľov a návštevníkov obce Pribylina*. Zámerom bolo skvalitniť prostredie a zatriktívniť námestie obce, zapojiť priestor obecného námestia do exkurzného programu Múzea liptovskej dediny ako živú ukážku pôvodnej urbánnej štruktúry a ľudovej architektúry bývania v hornom Liptove, vytvoriť ponukové rekreačno-oddychové a obslužné aktivity pre obyvateľov obce, ubytovaných rekreačných hostí a denných návštevníkov.

Obyvatelia Pribyliny sú hrdí na svoje rodiny, blízkych priateľov a spolupracovníkov, na aktívnych mladých ľudí – spoluobčanov, s ktorými sa zasadujú o naplnenie ambiciózných cieľov pri rozvoji obce, na okolitú prírodu, Kriváň, Baranec, Račkovú, „na to, že som Pribylinec“.

Obec má spracovanú **Miestnu inovačnú stratégiu** a stratégiu riešenia rómskej problematiky. Tu sa skupina poslancov inšpirovala poznatkami z práce s Rómami v Spišskom Hrhove, kde boli na skusoch. Obec má 25% Rómov, čo tvorí jednu štvrtinu všetkých obyvateľov a čo znižuje cenu nehnuteľností o 20%. Prvým nevyhnutným krokom je, aby Rómovia mali prácu (preto návrh založenia obecného stavebného podniku). Druhým krokom je zlepšenie podmienok bývania a hygieny. Tretím krokom je vybudovanie komunitného centra. Väčšina Rómov býva v segregovanej osade „Pod brehom“.

Prirodzene v nej funguje rodinné vodcovstvo (rodinní vajdovia, hlavy rodiny) a vládne úžera, ktorá je postavená nad všetkým. Medzi obyvateľmi osady vládnu silné tradície a predsudky, vzráha sa kriminalita a užívanie omamných látok. Mladí Rómovia nemajú návyk chodiť do práce, ani na aktívne práce. Obec tiež zaznamenáva výrazný problém s odpadmi. Prioritne je potrebné vysporiadať sa s úžerou a následne nájsť najvhodnejšiu formu zastupiteľského mechanizmu. Obec má zriadenú komisiu pre rómsku problematiku, ktorá sa venuje práci s MRK .

Pribylina v roku 2030

Riadiace mechanizmy v samospráve obce dobre fungujú, občania sa zapájajú do rozhodovania, zaujímajú sa o využívanie finančných zdrojov obce. Hospodárenie so zdrojmi je transparentné a spravodlivé. Medziludské vzťahy sú stále lepšie, rozvíja sa spolupráca medzi rôznymi záujmovými skupinami. Osada Pod brehom je upravená, s vysporiadanými pozemkami, čistá, bez tzv. neprispôsobivých obyvateľov. Obyvatelia osady sa podieľajú na rozhodovaní prostredníctvom svojej reprezentácie v zastupiteľstve. Majú prácu v obecnom podniku, majú dobré podmienky na bývanie, hygienu, do školy a škôlky chodia deti čisté, odpad sa z osady vyváža raz do týždňa, vedie tam dobrá cesta, vybudovaná je potrebná infraštruktúra.

Stratégia pre dosiahnutie vízie obce

Občania obce a jej predstavitelia sú pripravení naplniť víziu budúcnosti

- sústavnou prácou samosprávy na zlepšovaní kvality života obyvateľov mesta v oblasti služieb a infraštruktúry,
- vytváraním podmienok pre vznik a udržanie pracovných príležitostí,
- **kladením dôrazu na aktívnu občiansku spoločnosť a spoluprácu,**
- zavádzaním moderných technológií o života v obci,
- ako aj šetrným využívaním prírodných zdrojov a aktívnou ochranou hodnôt územia.

Za prioritu je považovaná oblasť občianskej spoločnosti.

Členovia pracovnej skupiny Pribylina:

- Daniel Pokrievka, starosta
- Dušana Ilavská, poslanec
- Radoslav Králik, poslanec
- Pavel Holbus, poslanec

Návrh SPRO bol prerokovaný a schválený v obecnom zastupiteľstve dňa 25. septembra 2023 (Uznesenie č. 44/2023).

SWOT analýza Pribyliny

Silné stránky	Slabé stránky
<ul style="list-style-type: none"> • Obec sa nachádza medzi regionálnymi centrami Poprad a Liptovský Mikuláš, • prepojenie obce na diaľnicu D1, • existencia 7 zastávok SAD, 40 parkovacích miest pred základnou infraštruktúrou a obecným úradom, • vyhovujúca hustota existujúcej infraštruktúry cestnej dopravy, • vyhovujúci systém regionálnej autobusovej dopravy, • prechádzajúca cesta II triedy č. 537 prepájajúcej obec s Vysokými Tatrami a okresným mestom, • stredisko Podbanské, • termálny vrt, • turistické trasy, lyžiarske vleky, • existencia 4 hotelov s kapacitou ubytovania cca. 670 osôb, stravovacie kapacity v hoteloch 1000 osôb, turistická ubytovňa, autokemp s kapacitou 100 osôb, • pobočka Slovenskej pošty, Poštovej banky • firmy poskytujúce služby autodopravy, • požičovňa bicyklov a športových potrieb, • vysoký podiel obyvateľstva v produktívnom veku, • existencia poľnohospodárskeho podniku v obci, rozvinutá rastlinná a živočíšna výroba, • existencia priemyselných zón v obci, prítomnosť čerpacej stanice, autoservisu, predajne súčiastok a príslušenstva pre motorové vozidlá, stavebných firiem, • existencia 4 predajní potravín, • zrekonštruované miestne komunikácie a vybudované chodníky, • verejné osvetlenie a kamerový systém sa postupne rekonštruuje, miestny rozhlas po výmene ústredne funguje výborne • vybudovaná sieť na rozvod elektrickej energie, verejného vodovodu, splaškovej kanalizácie s pokrytím na 90 %, rozvodná sieť plynu s pokrytím na 90 %, dobré pokrytie signálom mobilných operátorov, 	<ul style="list-style-type: none"> • absencia folklórneho súboru, • nedostatočne zásobenie a výber tovaru v miestnych maloobchodných predajniach, • nevyhovujúca vzdelanostná štruktúra obyvateľstva, • nevyriešené vlastnícke vzťahy k pozemkom a stavbám, ktoré sa môžu stať prekážkou pri rozvoji podnikateľských aktivít, • nízky rozpočet obce nedovoľuje v dostatočnej miere podporovať podnikateľské aktivity obyvateľstva, • chýba informačný systém na komunikáciu samospráva - podnikatelia – občania, • nedostatok investičného kapitálu z vlastných zdrojov, • nedostatočné využitie existujúcich výrobných kapacít • malé množstvo parkovacích plôch okolo obchodných jednotiek, športovej infraštruktúry, pred obecným úradom a oddychovými zónami, • absencia chodníkov popri cestách na niektorých úsekoch, • nevyhovujúci stav verejného osvetlenia, a miestneho rozhlasu, potreba dobudovania, • nevyhovujúci stav korýt tokov Belá a Račkov potok, • staré rozvody vodovodného potrubia stavebné povolenie Severoslovenské vodárne a kanalizácie, a.s. Žilina, • negatívny stav nehnuteľného majetku obce, • nedostatok finančných prostriedkov na údržbu technickej infraštruktúry, • nedostatočná kapacita zberného dvora, • existencia čiernych skládok, • absencia oddychovej zóny pre obyvateľov, domova dôchodcov, domu sociálnych služieb, • nie sú vytvorené dostatočné podmienky pre stretávanie dôchodcov, • problém s umiestnením starších ľudí do domova dôchodcov, • nedostatočné využívanie stravovacích

<p>existencia WI-FI pripojenia, optickej siete – DSL pripojenie, existencia verejného rozhlasu,</p> <ul style="list-style-type: none"> • dostatok priestorov pre administratívu, • budova obecného úradu dostupná v centre obce, • existencia www stránky obce, • dobrá vybavenosť a výkonnosť technologickej IT infraštruktúry obecného úradu, • fungujúci systém separovaného zberu odpadu, zriadený zberný dvor, • všetky nelegálne skládky odpadu v katastri obce boli odstránené, • široká sieť pamäťových a fondových inštitúcií a dostupnými, rozsiahlymi a hodnotnými zdrojmi pre kvalitný digitálny obsah a e-služby, • rozvinutá sieť sociálnych zariadení a služieb v príľahlých sídlach, existencia samostatnej ambulancie praktického lekára pre dospelých, pobočka Červeného kríža, existencia klubu dôchodcov, • existencia materskej školy, základnej školy, vybudované školské dielne pre praktické vyučovanie, • organizovanie rôznorodnej záujmovej činnosti, • existencia poľovníckych revírov a rybárskeho lovného revíru, • telovýchovný areál s bežeckou dráhou, doskočiskom na skok do diaľky a ihriskom, • existencia futbalového ihriska, tenisového kurtu, telocvične pre potreby školského športu a športu „pre všetkých“, vybudované viacúčelové ihrisko, • turistický športový klub, • prítomnosť chránených území, TANAPu • veľké plochy lesov, • čisté ovzdušie v obci, • existencia Biocentra nadregionálneho významu Západné Tatry-Liptovské Kopy, • rieka Belá, biokoridor nadregionálneho významu, • prírodná rezervácia Záhatie, • biokoridory regionálneho významu Račkov potok, Suchý Hrádok, • biokoridory miestneho významu Vesník, 	<p>kapacít zo strany starších ľudí,</p> <ul style="list-style-type: none"> • nedostatočné zabezpečenie zdravotnej starostlivosti, občania musia pre lieky cestovať do susedných obcí, • nie je zabezpečený stomatológ, • nedostatok finančných prostriedkov na rozvoj sociálnych služieb, • nedostatok priestorov na zriadenie domova sociálnych služieb, nedostatočná starostlivosť o starších občanov, • zdravotný stav obyvateľstva, • pretrvávanie tradičných spádových oblastí dochádzky za prácou, • nedostatok aktivít zameraných na podporu začleňovania niektorých znevýhodnených skupín do spoločnosti a znižovanie rizík sociálno-patologických javov, • nedostatok služieb dlhodobej starostlivosti, • zlý technický stav budov formálneho vzdelávania, • nedostatok športových ihrísk, • rapidne klesajúci počet žiakov, • nárast počtu žiakov zo sociálne znevýhodneného prostredia, z ktorých je veľké percento zaostalých, zhoršujúca sa hygiena žiakov zo soc. znevýhodneného prostredia, • klesá odbornosť vyučovania aj výška rozpočtu, • klesajúci rozpočet ovplyvňuje možnosť odmeny a nákupu učebných pomôcok, • absencia neformálneho vzdelávacieho zariadenia, • absencia priestorov pre neformálne vzdelávanie, • nedostatočná kapacita námestia obce pri usporadúvaní obecných osláv (vzrastajúci počet návštevníkov, problémy s reguláciou dopravy), • nie sú vytvorené dostatočné podmienky a tiež nie je záujem zo strany občanov pre lepšie zviditeľnenie a zachovanie ľudových tradícií a zvykov, • zlý technický stav domu kultúry, • chýbajúce tradičné, každoročne organizované kultúrne podujatia, • nerozvinutá kultúrna turistika, • slabá propagácia a reklama kultúrnych aktivít obce, tradičných umení a remesiel v
--	--

<p>Vyšné kopanice, Rakytina, Mláky a Pod brehmi,</p> <ul style="list-style-type: none"> • história obce, tradície, rozvoj a uchovávanie kultúrnych tradícií a folklóru, dobré kultúrne povedomie obyvateľov, • existencia kostola v obci, domu kultúry, obecnej knižnice, múzea, skanzenu • existencia divadelného súboru, speváckej skupiny 	<p>obci,</p> <ul style="list-style-type: none"> • slabá kooperácia s cestovnými kancelárkami, • nedostatok finančných prostriedkov na údržbu technickej infraštruktúry – miestneho rozhlasu a kamerového systému
Príležitosti	Ohrozenia
<ul style="list-style-type: none"> • úroveň dobudovania nadradenej dopravnej infraštruktúry ako súčasti európskej dopravnej infraštruktúry, • kvalitná legislatíva pre nakladanie s KO a DSO, • postupne zavádzané služby eGovernemtu a elektronizácia služieb štátnej správy a samosprávy, • vysoká solidarita a podpora v rámci rodín v súvislosti so starostlivosťou o deti a odkázané osoby, • zlepšovanie právneho a inštitucionálneho rámca sociálnej inklúzie, • realizované reformy, vrátane inštitucionálnych a fiškálnych v oblasti sociálnej inklúzie, • fiškálna decentralizácia, dôraz na princíp subsidiarity, • zvyšovanie adresnosti, efektívnosti a dostupnosti opatrení sociálnej inklúzie, • dôraz na kvalitu a profesijné zabezpečenie, • novokoncipovaný systém ochrany detí, • kvalitné neštátne subjekty pôsobiace v niektorých oblastiach sociálnej sféry, • zavádzanie podporných opatrení pre rodiny s deťmi, • zvyšujúce sa povedomie zamestnávateľov pri vytváraní rodine priateľského prostredia, tradícia súťaže „Zamestnávateľ ústretový k rodine“ a audit „Rodina a práca“, • kvalitný fungujúci systém predškolských zariadení, záujem MVO o vytváranie služieb starostlivosti, existencia 	<ul style="list-style-type: none"> • vysoká finančná zaťaženosť a administratívne bariéry obmedzujúce rozvoj podnikania, • nedostatočná miera tvorby finančných zdrojov u fyzických osôb, ktorá zabraňuje rozvoju podnikateľských aktivít, • nedostatočná miera tvorby finančných zdrojov na nákup a inštaláciu moderných efektívnych výrobných technológií, • nedostatok finančných prostriedkov na údržbu technickej infraštruktúry, • nízky podiel ciest vyšších tried na celkovej dĺžke ciest v regióne, • nevyhovujúci technický stav ciest II. triedy, • prudký nárast individuálneho motorizmu, • nevhodná deľba prepravnej práce verejnej osobnej dopravy, • nízka miera vynútiteľnosti práva v oblasti ŽP, • nedostatočná informovanosť obyvateľstva o stave ŽP, • kyslé dažde znehodnocujúce lesný porast v okolí, • nadmerný hluk a prašnosť z cesty II. triedy a D1, • v širšom okolí prítomné výrobné prevádzky spôsobujúce nadmernú produkciu polietavých častíc prachu, • prítomnosť medzinárodnej cesty s nadmernou produkciou exhalátov a v zimných mesiacoch aj prachu z posypových materiálov, • sídla ekologicky záťažových prevádzok alokovaných v Žilinskom a Prešovskom kraji, Poprad, Liptovský Mikuláš,

<p>celoslovenského systému „materských centier“.</p>	<ul style="list-style-type: none"> • nízka úroveň priestorovej mobility za prácou všeobecne a nízky rozsah medziokresnej a medzikrajovej dochádzky za prácou, • absencia systému podporných poradenských a informačných služieb pre potreby pracovnej mobility (mobilitný servis), • prehlbovanie dlhodobej nezamestnanosti, • absencia širšej podpory vzdelávania a zamestnávania osôb vzdialených od trhu práce dlhšie obdobie z dôvodu starostlivosti o dieťa alebo o ďalšieho člena rodiny, príslušnosti k marginalizovanej alebo vylúčenej skupine populácie, • nízka dostupnosť a úzka variabilita sociálnych služieb a výkonu iných opatrení, • pomalé zavádzanie nových opatrení a nových typov sociálnych služieb do praxe a nízka udržateľnosť výsledkov, • nedostatočne zabezpečená kontinuita sociálnej a zdravotnej starostlivosti pri dlhodobej odkázanosti na pomoc inej osoby, • nedostatočné využívanie viaczdrojového financovania, • slabá kooperácia aktérov (štát, samospráva, zamestnávateľia), • nedostatočná úroveň identifikovania potrieb rozvoja ľudských zdrojov, • deficit finančných prostriedkov v školstve, • nesystémová reforma vzdelávacej sústavy, • nedostatočná úroveň optimalizácie procesov a štandardizácie dokumentov vo verejnej správe, • absencia koncepčného a systematického formovania právneho rámca podpory aplikácie IT v procesoch výkonu činností verejnej správy, • nízky podiel e-služieb verejnej správy s vyššou pridanou hodnotou a nízka efektívnosť ostatných služieb verejnej správy, • nízka vybavenosť a výkonnosť technologickej infraštruktúry samosprávy, • nedostupný kvalitný digitálny obsah, • pomaly zavádzané základné služby eGovernmentu a nízka efektívnosť ostatných elektronizovaných verejných služieb, ktoré
--	---

	väčšinou iba kopírujú papierové služby.
--	---

Špecifický cieľ 1	Zlepšiť základnú vybavenosť a služby v obci
Opatrenie 1.1	Podporiť rozvoj bývania
Opatrenie 1.2	Dobudovať dopravnú a technickú infraštruktúru v obci
Opatrenie 1.3	Zvýšiť bezpečnosť a skvalitniť sociálnu a občiansku vybavenosť
Kľúčové potreby Pribyliny v oblasti základnej vybavenosti a služieb	Príprava pozemkov pre IBV, vysporiadanie pozemkov, riešenie miestnych komunikácií a mostov, dobudovanie kanalizácie a rekonštrukcia vodovodu, zabezpečovanie kvalitných zdravotných a sociálnych služieb v obci, zabezpečenie školskej infraštruktúry
Predpoklady pre úspešnú implementáciu opatrení	Úspešne napreduje príprava pozemkov, o ktoré je v obci stále väčší záujem. Pribylina patrí medzi obce s najväčším počtom stavebných konaní v regióne. Dobré pracovné nasadenie obecného úradu, skúsenosti s projektmi.

Aktivity pre opatrenia 1.1 – 1.3	Investor/partner
<p>1.1 Príprava územia pre IBV a výstavbu BD</p> <ul style="list-style-type: none"> • majetkové vysporiadanie pozemkov pod IBV • výstavba miestnej komunikácie v IBV Medzi záhradami (2023-2026) • elektrifikácia IBV • výstavba inžinierskych sietí v nových lokalitách IBV • výkup pozemkov vhodných na zástavbu do vlastníctva obce, napojenie na inžinierske siete a predaj záujemcom • výkup nevyužívaných nehnuteľností do vlastníctva obce, ich postupná rekonštrukcia a prenajatie občanom na bývanie • vysporiadanie pozemkov v rómskej osade do správy obce s následnou výstavbou sociálnych nízkorozpočtových RD <p>1.2 Výstavba a rekonštrukcia dopravnej infraštruktúry</p> <ul style="list-style-type: none"> • Výstavba mosta cez rieku Belá • Zabezpečiť pravidelné dopravné spojenie s okresným mestom a regionálnymi centrami • Rekonštrukcia cesty do Račkovej doliny • Rekonštrukcia miestnych komunikácií • Vysporiadanie vlastníctva pozemkov pre výstavbu nových miestnych komunikácií a príslušných inžinierskych sietí • Výstavba nových miestnych komunikácií a príslušných inžinierskych sietí <p>Budovanie a rekonštrukcia vodovodu, kanalizácie a rozvodných sietí</p> <ul style="list-style-type: none"> • Dostavba splaškovej kanalizácie • Výstavba dažďovej kanalizačnej siete • Zabezpečiť dostatok pitnej vody, minimalizovať straty vo vodovodných sieťach • Rekonštrukcia vodovodu <p>1.3 Budovanie IKT sietí, inteligentné fungovanie zariadení, zvyšovanie bezpečnosti, ochrany a prevencie, zlepšenie technického stavu a vybavenia DHZ</p> <ul style="list-style-type: none"> • Rekonštrukcia drôtového rozhlasu • Obnova vozového parku DHZ <p>Výstavba a modernizácia zariadení sociálnej a občianskej vybavenosti</p> <ul style="list-style-type: none"> • Rekonštrukcia základnej a materskej školy s jaslami, oplotenie areálu, základná umelecká škola • Rekonštrukcia budovy Starého obecného úradu • Rekonštrukcia budovy Domu smútku a obnova jej vybavenia • Rekonštrukcia chodníkov, oplotenia, osvetlenia a rozhlasu na cintoríne • Detské ihriská s EÚ štandardmi • Prebudovať stredisko športu Pod brehom • Klubovňa • Rekonštrukcia námestia v hornej časti obce vo väzbe na vstup do MLD • Zriadenie centra pre matky s deťmi <p>Zabezpečenie sociálnej a zdravotnej starostlivosti</p> <ul style="list-style-type: none"> • Zvýšiť úroveň poskytovaných sociálnych služieb (priebežne) • Zabezpečiť komplexnú zdravotnú starostlivosť o starých ľuďoch a dlhodobo chorých, lekár a lekáreň • Zabezpečiť dovoz stravy domov a prepravu starších ľudí (do kostola, k lekárovi, na cintorín, kultúrne podujatie) 	<ul style="list-style-type: none"> • obec • SAD • Permon • VÚC • SSE • DHZ • Urbár

Predpokladané finančné zdroje	vlastné zdroje obce, dotácia na základe Uznesenia Vlády SR, európske fondy, štátny rozpočet		
Monitoring a hodnotenie špecifického cieľa 1			
Ukazovateľ	Merná jednotka	Počiatkové hodnoty	Dosiahnuté hodnoty
<ul style="list-style-type: none"> • Počet zrealizovaných projektov rozvoja bývania • Počet zrealizovaných projektov dopravnej a technickej infraštruktúry • Počet zrealizovaných projektov sociálnej a občianskej vybavenosti/ sociálnej a zdravotnej starostlivosti • Počet zrealizovaných projektov IKT, bezpečnosti, ochrany a vybavenia DHZ 	<ul style="list-style-type: none"> • projekt 	0	
Dopady	Spokojnosť obyvateľov regiónu s kvalitou života	vlastné zisťovanie	

Špecifický cieľ 2	Zvýšiť zamestnanosť a zlepšiť podmienky pre podnikanie
Opatrenie 2.1 Opatrenie 2.2	Vytvoriť podmienky pre zvýšenie zamestnanosti a rozvoj podnikania v obci Posilniť marketing obce a regiónu
Kľúčové potreby Pribyliny v oblasti práce a podnikania	Vytvoriť obslužné pracovné príležitosti pomocou obecného podniku pre nízko príjmové sociálne skupiny s nízkym vzdelaním. Vybudovať obchodno-priemyselný park so širokou škálou pracovných príležitostí a možnosťami pre podnikanie. Využiť potenciál pre rozvoj cestovného ruchu a poskytovanie kvalitných služieb CR.
Predpoklady pre úspešnú implementáciu opatrení	Vytvorenie spolupracujúceho prostredia medzi výkonnou zložkou samosprávy, zastupiteľskou zložkou a podnikateľmi vyjasnením si postupov a kompetencií v otázkach vlastníctva nehnuteľností a ich správy ako aj štartovacích procesov (obec ako developer, výkup nevyužitých RD do vlastníctva obce a podobne).
Aktivity pre opatrenia 2.1 – 2.2	Investor/partner
<p>2.1 Zriadenie obecných podnikov</p> <ul style="list-style-type: none"> vybudovanie obecného sociálneho podniku poskytujúceho obecné služby, správu a údržbu obecného majetku, manažment podnikateľských zámerov v záujme rozvoja obce obecný ratrak/snežný skúter/žehlička na bežecké trate <p>Podpora tradičného hospodárenia a remesiel</p> <ul style="list-style-type: none"> Vytvoriť spojenia medzi obcou a subjektmi cestovného ruchu/agroturistiký vláčik Budovanie remeselníckych dvorov Salaš, pôvodný liptovský hospodársky dvor (podmienené súhlasom PS) <p>Budovanie infraštruktúry cestovného ruchu v obci</p> <ul style="list-style-type: none"> Vybudovanie golfového ihriska Rekonštrukcia lyžiarskeho areálu Podbanské Rekonštrukcia hotela Esperanto (regionálny DSS alebo hotelové zariadenie v závislosti od investora) Prírodné kúpalisko Jazdecký areál, chov koní, hipodróm Úprava vstupu do Múzea liptovskej dediny Cyklotrasa Pribylina – Podbanské Univerzálny freeride okruh Vysokohorská sedačková lanovka a zjazdovka s vyhliadkovou reštauráciou a downhill Vyhliadková veža s lanovou dráhou Rozvoj a modernizácia ATC Račková dolina Rafting na Belej Zimný areál Pod Kopicami <p>Podpora nových podnikateľských aktivít</p> <ul style="list-style-type: none"> Obchodno-priemyselný park Kaviareň, bar, diskotéka, fitness Doplňkové služby (dom služieb) Vláčik obec-Račková-Podbanské <p>Podpora podnikania v poľnohospodárstve a lesníctve</p> <ul style="list-style-type: none"> Pestovanie drobného ovocia Obora pre zver 	<ul style="list-style-type: none"> Súkromný sektor Urbár Obec Klub pribylinských turistov a lyžiarov Grandhotel Permon OOCR Liptov

2.2 Podpora prezentačných a propagačných aktivít obcí <ul style="list-style-type: none"> Podpora budovania informačných tabúl v obci (1.000€/rok) Budovanie informačno-náučných turistických trás <ul style="list-style-type: none"> Bačova cesta Náučný Pribylinský chodník – Lazy, Mostky močiare, maketa tajchu, využitie prameňov vajcovka vo Vesníku, kyselka pod Orešnicou, živičný povrch v dĺžke 5km 		<ul style="list-style-type: none"> Súkromný sektor Urbár Obec Klub pribylinských turistov a lyžiarov Permon OOCR Liptov 		
Predpokladané finančné zdroje	vlastné zdroje investorov a obce, európske fondy			
Monitoring a hodnotenie špecifického cieľa 2				
Ukazovateľ		Merná jednotka	Počiatkové hodnoty	Dosiahnuté hodnoty
<ul style="list-style-type: none"> Počet zrealizovaných projektov obecných podnikov a podpory tradičného hospodárenia a remesiel Počet zrealizovaných projektov infraštruktúry cestovného ruchu Počet zrealizovaných projektov nových podnikateľských aktivít/podnikania v poľnohospodárstve a lesníctve 		<ul style="list-style-type: none"> projekt 	0	
Dopady	Spokojnosť obyvateľov regiónu s kvalitou života	vlastné zisťovanie		

Špecifický cieľ 3	Podporiť rozvoj občianskej spoločnosti
Opatrenie 3.1 Opatrenie 3.2 Opatrenie 3.3 Opatrenie 3.4	Zlepšiť kvalitu spoločenského života v obci a podporovať aktivity pre využitie voľného času Zlepšiť znalosť územia a posilniť pocit hrdosti na obec/región Podporiť spoluprácu na všetkých úrovniach v obci aj mimo nej Zlepšiť medziľudské vzťahy
Kľúčové potreby Pribyliny v oblasti občianskej spoločnosti	Dlhodobý neriešený problém rómskej osady Pod brehom vytvára obavy z ďalšieho prepádania sa vylúčenej skupiny obyvateľov do stále horších životných podmienok, ktoré v konečnom dôsledku môžu ohroziť aj majoritu.
Predpoklady pre úspešnú implementáciu opatrení	Dobrý a spolupracujúci poslancový zbor ochotný zapájať sa do zveľaďovania obce. Spoločné hľadanie východísk, vytvorenie reprezentácie osady so samosprávnymi prvkami, komunitné centrum, spolupráca s externými inštitúciami, ktoré sa zaoberajú rómskou problematikou.
Aktivity pre opatrenia 3.1 – 3.4	Investor/partner
3.1 Zvyšovanie informovanosti o živote v obci <ul style="list-style-type: none"> • Infobulletin, web, obecné noviny • Informačný systém o možnostiach využívania športových a iných zariadení na trávenie voľného času v obci • Káblová televízia • Podpora využívania internetu v obci Podpora organizovania kultúrnych, športových a iných podujatí <ul style="list-style-type: none"> • Deň úcty k starším, Deň matiek, Stretnutia s jubilantmi, Memoriál Stanislava Chrabáčku (futbalový turnaj), Vianočný halový futbalový turnaj, volejbalový turnaj (2.000€/ročne) • Medzinárodný filmový festival potápačských filmov Podpora fungovania spoločenských organizácií na úrovni obce <ul style="list-style-type: none"> • Poskytnutie klubových priestorov a podpora akcií 3.4 Mensiny, rovnosť príležitostí, tolerancia voči inakosti <ul style="list-style-type: none"> • Aplikácia práva a poriadku v rómskej osade: likvidácia úžery, zníženie kriminality, eliminácia užívania omamných látok, mikro-samospráva, zlepšenie komunikácie s obcou • Komunitné centrum a terénni pracovníci • Prezentácia rómskej kultúry, podpora talentovaných (MLD) 	<ul style="list-style-type: none"> • Obec/vytvorené partnerstvá • Matica slovenská • KPTL • TJ • Klub dôchodcov • SZPB • OZ Medovníkový domček • Múzeum liptovskej dediny
Predpokladané finančné zdroje	<i>obec, európske fondy, Komunitná nadácia Liptov, sponzori</i>

Monitoring a hodnotenie špecifického cieľa 3				
Ukazovateľ		Merná jednotka	Počítačové hodnoty	Dosiahnuté hodnoty
<ul style="list-style-type: none"> • Počet podporených spoločenských organizácií z verejných zdrojov • Celková výška verejných výdavkov vynaložených na podporu spoločenských organizácií • Počet zrealizovaných projektov kultúrnych, športových a spoločenských podujatí • Počet zrealizovaných projektov zlepšujúcich medziľudské vzťahy (menšiny, rovnosť príležitostí, tolerancia voči inakosti) 		<ul style="list-style-type: none"> • organizácia • tis. € • projekt 	0	
Dopady	Spokojnosť obyvateľov regiónu s kvalitou života	vlastné zisťovanie		

Špecifický cieľ 4	Podporiť ochranu životného prostredia a udržateľné využívanie zdrojov			
Opatrenie 4.1 Opatrenie 4.2 Opatrenie 4.3	Zvýšiť mieru zhodnocovania odpadov a likvidácie čiernych skládok Znížiť riziko negatívnych dôsledkov prírodných katastrof a katastrofických udalostí Zavedenie postupov pre zvýšenie ochrany krajiny a krajiny tvorby			
Kľúčové potreby Pribyliny v oblasti životného prostredia	Zavedenie minimálnych hygienických štandardov v osade Pod brehom ako prevencia epidémií. Starostlivosť o zarastené TTP (1.000ha). Zavedenie alternatívnych zdrojov tepla (štiepka).			
Predpoklady pre úspešnú implementáciu opatrení	Spolupráca a ochota k dohode, postupné riešenia krok za krokom.			
Aktivity pre opatrenia 4.1 – 4.3		Investor/partner		
4.1 Budovanie systému separovania odpadu, zberných dvorov a spoločných kompostovnísk, zavádzanie princípov obehového hospodárstva <ul style="list-style-type: none"> Mobilné zbory textílií, kovového odpadu, viacvrstvových obalov, nebezpečného odpadu Zabezpečiť separáciu komunálneho odpadu v obci Pravidelný odvoz komunálneho odpadu z rómskej osady a zavedenie minimálnych hygienických štandardov ako prevencia pred epidémiami 4.3 Starostlivosť o vodné toky a vodné prvky <ul style="list-style-type: none"> Doplniť a udržiavať brehové porasty vodných tokov Revitalizácia tajchu v Úzkej doline Výstavba vodozádržných objektov Zlepšovanie kvality životného prostredia v obci <ul style="list-style-type: none"> Zabezpečiť zníženie produkovaných emisií hlavným zdrojom znečistenia - domácnosťami Starostlivosť o zeleň v intravilánoch obcí <ul style="list-style-type: none"> Zelené strechy 		<ul style="list-style-type: none"> Obec SPP Súkromní investori Podnikateľský sektor 		
Predpokladané finančné zdroje	štátny rozpočet, európske fondy, súkromné zdroje, rozpočet obce			
Monitoring a hodnotenie špecifického cieľa 4				
Ukazovateľ		Merná jednotka	Počiatkové hodnoty	Dosiahnuté hodnoty
<ul style="list-style-type: none"> Počet zrealizovaných projektov zvyšujúcich mieru zhodnocovania odpadov a likvidácie čiernych skládok Počet zrealizovaných projektov zameraných na zlepšenie kvality životného prostredia, ochranu krajiny a krajiny tvorby 		<ul style="list-style-type: none"> projekt 	0	
Dopady	Spokojnosť obyvateľov regiónu s kvalitou života	vlastné zisťovanie		

4.5.17 SMREČANY

Minulosť a súčasnosť Smrečian

V roku 2024 uplynie 725 rokov od prvej písomnej zmienky o obci Smrečany. História obce sa začala písať 12. apríla 1299, kde je spomínaná pod názvom Zemerchen podľa smrekových porastov, ktoré sa v jej okolí hojne vyskytovali. V polovici 14. storočia bol v obci postavený gotický kostol Obetovania Pána, ktorý je historickým klenotom dodnes. Kostol je vďačným objektom znalcov histórie, fotografov či maliarov a právom patrí medzi najcennejšie sakrálne pamiatky Slovenska. Okrem poddanských domov bola koncom 16. storočia architektúra Smrečian obohatená o zemianske kúrie, panský mlyn, faru. Obec bola vtedy najväčšou v okolí.

Najstarší známi predkovia rodu Smrečániovcov sú traja muži, ktorí mali pravdepodobne český pôvod - Beuch, Hauch a Polka. Zemanía Serafín a Bohumír, ich potomkovia, figurujú ako prví majitelia Smrečian. Minulosť smrečániovského rodu sa teda odvíja od Bohumíra I., rovnako ako i zemianske rody Bánovcov, Podturniaskovcov, Pongrácovcov a Szentivánovcov. Zakladateľa rodu Mikuláša prijal kráľ Ladislav IV. v roku 1286 medzi uhorskú šľachtu. Smrečany sa stali hlavným sídlom rodu. Mnohí príslušníci rodu Smrečániovcov zastávali významné spoločenské funkcie. Príkladom je i Aristíd Smrečáni, ktorý v rokoch 1900 – 1906 pôsobil ako najvyšší liptovský župan. O jeho prítomnosti v obci svedčí náhrobný kameň na smrečianskom cintoríne i kaštieľ so záhradou na okraji obce (dnešný Domov sociálnych služieb). Okrem tohto kaštieľa sa v obci postavilo viacero podobných stavieb, pričom niektoré sa už nezachovali - Letohrádok oproti hlavnému vchodu do hlavného Aristídovského kaštieľa, dom pre sluhov, Bogušovský kaštieľ, Szentivániovský kaštieľ, Vnukovský kaštieľ, Smrečániovská kúria.

Z dôvodu premnoženia vlkov v Liptove koncom 18. storočia dochádzalo na panských majetkoch k značným škodám. Liptovská stolica preto vydala nariadenie o vyplácaní odmeny za každého uloveného vlka. Smrečianske lesy boli bohaté na túto škodnú zver, preto odmeny boli nezanedbateľným príjmom pre obecnú pokladnicu. Na spoločných pohonoch na vlky bolo napríklad v období rokov 1799 – 1839 ulovených 46 vlkov – a to i vďaka tzv. spoločným lapačkám na vlkov, ktoré obyvatel'ov Žiaru a Smrečian preslávili v celej Liptovskej stolici. Lapačky pozostávali z dômyselného systému sietí (asi 7 – 8 sietí, každá o dĺžke 30 – 40 metrov), do ktorých ľudia spoločne nahnali nechceného „agresora". Tento neskôr i historikmi vyhľadávaný a popisovaný systém našiel odozvu aj v oficiálnych znakoch obce, pečatiach a iných heraldických znakoch. Najstarší odtlačok pečate obce Smrečany sa datuje na 18. storočie, ďalší z r. 1848. Je na ňom vlk v sieti s textom „Sigillum posesionis Szmrecsan 1848", čo v preklade znamená "Pečať obce Smrečany 1848". Smrečany boli jednou z mála obcí, ktoré i v 20. storočí nepoužívali nápisovú pečať, ale vyobrazenie vlka ako symbolu, erbu obce. V r. 1994 prof. Jozef Novák na základe historických predlôh vypracoval dnešnú podobu znakov obce – erb je tvorený zeleným štítom, na ktorom je vyobrazený zúfalý vlk chytený do zlatej siete. Rovnaké farby – zelenú a žltú – má i obecná zástava s 5 pásmi, obdĺžnikovým tvarom s dvomi klinovitými zástrihmi.

Súčasnú Smrečany sú dynamicky sa rozvíjajúcou podtatranskou obcou v blízkosti okresného sídla Liptovský Mikuláš. Ťažisko novej urbanizácie je na južnom okraji obce. S rozvojom obce sa zvyšujú nároky na zabezpečenie najmä dopravnej infraštruktúry – cestných komunikácií, chodníkov pre peších, spevnených plôch pre dopravu, dopravne obslužných zariadení a autobusovej dopravy. Vzhľadom ku svojej atraktívnej polohe na úpätí Západných Tatier na vstupe do Žiarskej doliny je obec výrazne konfrontovaná zvyšujúcim sa dopravným zaťažením najmä v sezónnom letnom a zimnom období. Podľa publikovaných údajov TANAP-u bola dosiahnutá návštevnosť Žiarskej doliny v letnej turistickej sezóne 1200 ľudí denne.

Obec je zriaďovateľom miestnej materskej školy, prevádzkuje kultúrny dom, detské ihrisko, viacúčelové ihrisko s umelým osvetlením pre futbal, tenis a volejbal, obecnú knižnicu (4500 kníh požičiava bezplatne), lisovanie ovocia – výroba muštu pre občanov v obecnej lisovni. V blízkosti obecného úradu sa nachádza viacúčelová asfaltová plocha slúžiaca v zime ako prírodné hokejové ihrisko.

Obec spolupracuje s podnikateľskými subjektmi pri zabezpečovaní bežného fungovania samosprávnych funkcií. Podnikateľské subjekty sa podieľajú na naplňovaní rozpočtových príjmov obce a pomáhajú udržiavať nižšiu mieru nezamestnanosti. Nezanedbateľný je i prínos podnikateľských subjektov na spolufinancovaní kultúrnych a športových podujatí.

- Poľnohospodárske družstvo so sídlom v Smrečanoch – rastlinná a živočíšna výroba, agroturistika, potravinárska výroba, stravovanie, doprava, píla a obchodné činnosti, cca 70 stálych zamestnancov, sezónni brigádnici podľa potreby,
- Filip, s. r. o., kuchynské štúdio, nábytkárska výroba,
- ubytovacie zariadenia – spolu približne 170 lôžok (140 lôžok na súkromí a 30 lôžok v novozriadenom penzióne Tri kopy) - penzión Dom Fraňa Kráľa s barom Edora Slovakia, ubytovanie v súkromí – rekreačné domy Shalom, U Hološov, U Hajčov, Klongová, Pauko, Jančo, Peter Mudroň, ubytovanie u Líšky, ADEMI apartmans, Matejov zrub, Privat Matej, Vila Rado a Drevenica Simona, Chata Lipa, penzión TRI KOPY,
- predajňa potravín COOP Jednota,
- účtovné a obchodné služby Moravčíková,
- Elmont – elektromontáže Alman,
- prenájom koní, jazdenie Štaffenová, Matloň,
- lesná výroba, pozemkové spoločenstvo a Ing. Antoška,
- krajčírstvo Hrnčiarová.

Aktívne sú záujmové a občianske združenia v obci:

- Telovýchovná jednota Družba Smrečany–Žiar, 5 oddielov: futbalový, stolnotenisový, lyžiarsky – zjazdársky, skialpinistický, turistický, spolu cca 330 členov,
- Dobrovoľný hasičský zbor, 26 členov,
- OZ Smrečianski záhradkári, 42 členov,
- MS Slovenského Červeného kríža, 75 členov,
- Jednota dôchodcov, 36 členov,
- Ochotnícky divadelný súbor, 15 členov, približne 2 predstavenia ročne,
- Folklorná skupina Smrečany, 20 dospelých a oscilujúcich 5 – 10 detí,
- OZ Stará škola Smrečany, keramikárska dielňa, 15 členov, dlhodobým cieľom združenia je vzkriesiť výrobu keramiky v Smrečanoch prostredníctvom rôznych podujatí, kurzov, letných táborov pre deti aj dospelých.

Združenia majú kľúčový vplyv na rozvoj kultúrneho a športového vyžitia občanov. Úzko spolupracujú s volenými predstaviteľmi obce pri organizovaní spoločenských, kultúrnych a športových podujatí. Okrem pravidelných športových súťaží registrovaných futbalistov, stolných tenistov a lyžiarov (zjazdárov i skialpinistov) sa každoročne v obci organizujú podujatia: fašiangový sprievod obcou, spomienkové stretnutia pri výročiach oslobodenia obce, Deň matiek, Deň detí, sadenie mája, záhradkárská zábava, zájazdy na výstavy kvetov a pestovateľských potrieb, obecná jesenná výstava kvetov, ovocia, zeleniny a ručných prác miestnych občanov, výročie SNP, stretnutie občanov v mesiaci úcty k starším, stretnutia dobrovoľných darcov krvi, turistický výstup na Plačlivô v Západných Tatrách, pietna spomienka vypálenia obce fašistami 28. 10. 1944, pietna spomienka obetiam horských nešťastí v Žiarскеj doline, slávnostné rozsvietenie vianočného stromčeka, ochotnícke divadelné predstavenie na Vianoce, vystúpenia miestnej folklórnej skupiny na podujatiach v obci i mimo nej, veľkonočný turnaj neregistrovaných v stolnom tenise, letný duatlon O cenu Žiarскеj chaty, skialpinistické preteky Bokami Západných Tatier.

Dlhodobým zámerom Združenia právnických osôb Žiarska dolina je budovať a udržiavať areál okolo futbalového ihriska – vybudovanie tribúny, telocvične, ihriska na plážový volejbal, tenisových kurtov a detského ihriska. TJ Družba Smrečany – Žiar plánuje v areáli lyžiarskeho strediska Dolinky (v katastri obce Žiar) vybudovať cyklopark.

Prenos informácií smerom k občanom obec zabezpečuje prostredníctvom obecných verejných schôdzí a verejných zasadnutí zastupiteľstva, miestnym rozhlasom, obecným štvrťročníkom Smrečanoviny, informačnými tabuľami a internetovou stránkou smrecany.sk. Obеды seniorom zabezpečuje rozvozom PD Smrečany, obec má 1 opatrovatelku.

Smrečany v roku 2030

Obec je bezpečná, má vybudované chodníky pre peších a modernú cestnú a cyklo dopravnú infraštruktúru, ktorá zvláda sezónne náply turistov aj vďaka malým okružným križovatkám. Oblúbeným miestom je najmä zelená zóna pozdĺž Smrečianky s oddychovou a náučnou drobnou architektúrou. Služby návštevníkom a domácim obyvateľom sú na vysokej úrovni v penziónoch aj v zrekonštruovaných obecných budovách, v obci sú vybudované viaceré športoviská s infraštruktúrou. Obecná materská škola sídli v zrekonštruovanej budove starej školy. Pamiatky sú vynovené, bohatá miestna kultúra stavia na tradíciách i súčasnosti. Mladí sa zapájajú do podujatí v obci, ktorá žije čulým spoločenským životom.

Stratégia pre dosiahnutie vízie obce

Občania obce a jej predstavitelia sú pripravení naplniť víziu budúcnosti

- **sústavnou prácou samosprávy na zlepšovaní kvality života obyvateľov mesta v oblasti služieb a infraštruktúry,**
- vytváraním podmienok pre vznik a udržanie pracovných príležitostí,
- kladením dôrazu na aktívnu občiansku spoločnosť a spoluprácu,
- zavádzaním moderných technológií do života v obci,
- ako aj šetrným využívaním prírodných zdrojov a aktívnou ochranou hodnôt územia.

Za prioritu je považovaná oblasť služieb a infraštruktúry.

Členovia pracovnej skupiny Smrečany

- Mgr. Ľubica Rybárska, starostka obce,
- Ing. Ladislav Hološ, zástupca,
- Martin Suský, poslanec obecného zastupiteľstva.

Návrh SPRO bol prerokovaný a schválený v obecnom zastupiteľstve dňa 04. 10. 2023 (Uznesenie č. 76/10/2023).

SWOT analýza Smrečian

Silné stránky	Slabé stránky
<ul style="list-style-type: none"> • výhodná poloha obce – kataster v TANAP-e, zároveň blízko okresného sídla, južná expozícia • prírodné a klimatické podmienky • vysoký podiel verejnej zelene v intraviláne • potenciál pre rozvoj cestovného ruchu • vysoká návštevnosť obce turistami a cyklistami • nízka nezamestnanosť • vybudovaná infraštruktúra (100% plynofikácia, napojenosť na verejný vodovod a kanalizáciu s ČOV) • dopyt po stavebných pozemkoch • kultúrne pamiatky, pamätihodnosti a bohatá história obce • aktívne záujmové a občianske združenia • aktívna TJ Družba Smrečany-Žiar a Združenie právnických osôb Žiarska dolina • dobrá úroveň separovania odpadov 	<ul style="list-style-type: none"> • turistická infraštruktúra • športové a služby CR (informačné, stravovacie, ubytovacie, doplnkové) • nevyhovujúci stav miestnych komunikácií • hlavná cesta III. triedy je nebezpečná najmä pre cyklistov a peších • rastúca premávka na hlavnej ceste III. triedy a jej zaťaženie • neuspokojený dopyt po voľných stavebných pozemkoch • nedostatok zdrojov na opravu miestnych komunikácií a celkovú investičnú výstavbu v obci • chátrajúce kultúrne pamiatky a pamätihodnosti potrebujú obnovu • budova MŠ v zlom technickom stave • nedostatok finančných zdrojov na opravu budov • nedostatok financií na vybavenie združení a spolkov • chýba kompostovisko, resp. zberný dvor
Príležitosti	Ohrozenia
<ul style="list-style-type: none"> • spojenie kapacít – materiálnych, personálnych, finančných v rámci mikroregiónu najmä na vybudovanie infraštruktúry voľného času a CR • využitie externých finančných zdrojov 	<ul style="list-style-type: none"> • ohrozenia prívodnými vodami z poľnohospodárskych pozemkov na východnej strane obce, potreba dobudovania odvodových kanálov prívodných vôd a vodozádržných zariadení z poľnohospodárskych pozemkov s vyústením do miestneho potoka Smrečianky • zvyšujúce sa dopravné zaťaženie najmä v sezónnom letnom a zimnom období • nesystémová výstavba IBV, najmä v extraviláne obce.

Špecifický cieľ 1	Zlepšiť základnú vybavenosť a služby v obci
Opatrenie 1.1 Opatrenie 1.2 Opatrenie 1.3	Podporiť rozvoj bývania Dobudovať dopravnú a technickú infraštruktúru v obci Zvýšiť bezpečnosť a skvalitniť sociálnu a občiansku vybavenosť
Kľúčové potreby Smrečian v oblasti základnej vybavenosti a služieb	Poškodený povrch miestnych komunikácií komplikuje a sťažuje cestnú premávku miestnym obyvateľom, živnostníkom i turistickým návštevníkom obce i celej oblasti prístupu do Žiarskej doliny v Západných Tatrách. Bezpečnosť cestnej premávky na ceste III. triedy cez obec pre chodcov vzhľadom na nárast počtu prechádzajúcich motorových vozidiel do oblasti Žiarskej doliny v Západných Tatrách. Budova materskej školy vo veľmi zlom technickom stave, energeticky náročné a nezrekonštruované verejné budovy (kultúrny dom, budova hasičskej zbrojnice s obecnou knižnicou, dom smútku)
Predpoklady pre úspešnú implementáciu opatrení	Vybudovaná infraštruktúra (plynofikácia, napojenosť na verejný vodovod a kanalizáciu s ČOV), dopyt po stavebných pozemkoch, 60 pripravených nových stavebných pozemkov s inžinierskymi sieťami, kultúrne pamiatky, pamätihodnosti a história obce. Pripravuje sa doplnok k ÚPD s novými IBV územiaми. Pripravuje sa dizajn manuál pre revitalizáciu obce. Dlhodobý prenájom budovy MŠ od ECAV umožní riešiť jej zlý technický stav, projektová dokumentácia na plynofikáciu je pripravená. Pripravuje sa projektová dokumentácia pre rekonštrukciu kultúrneho domu a hasičskej zbrojnice. Pripravená je projektová dokumentácia pre významnú časť cyklochodníka v katastri obce, ktorý zvýši bezpečnosť a zlepši podmienky cyklodopravy.

Aktivity pre opatrenia 1.1 – 1.3	Investor/partner
<p>1.1 Príprava územia pre IBV a výstavbu BD</p> <ul style="list-style-type: none"> • IBV Pod Hôrkami - juh (voľných cca 20 pozemkov) • Výhľadovo – príprava IBV v lokalitách Pod Blatinou, Zámotie (východ), Pod Hôrkami – sever, Za mlynom, Žiare <p>1.2 Výstavba a rekonštrukcia dopravnej infraštruktúry</p> <ul style="list-style-type: none"> • Vypracovanie dizajn manuálu pre revitalizáciu obce – jednotný informačný systém, jednotný štýl drobnej architektúry, premostení, fasád verejných budov, exteriérového mobiliáru (napr. lavičiek, prvkov detských ihrísk a pod.) • Opraviť miestne komunikácie, chodníky a spevnené plochy a vybudovať nové parkovacie miesta pri kultúrnom dome, pri materskej škole • Údržba, oprava a dobudovanie malých okružných križovatiek na ceste III/018132 <p>1.3 Budovanie IKT sietí, inteligentné fungovanie zariadení, zvyšovanie bezpečnosti, ochrany a prevencie, zlepšenie technického stavu a vybavenia DHZ</p> <ul style="list-style-type: none"> • Rekonštrukcia a modernizácia budovy DHZ • Vybavenie DHZ vozíkom s požiarnou výbavou • Rekonštrukcia verejného osvetlenia a obecného rozhlasu • Rozšírenie kamerového systému, bezpečnostné prvky v obci <p>Výstavba a modernizácia zariadení sociálnej a občianskej vybavenosti</p> <ul style="list-style-type: none"> • Revitalizácia centra obce – turistické centrum okolie NKP gotický kostol, okolie kultúrneho domu, okolie DSS/bývalého smrečániovského kaštieľa, obnova námestia • Športový areál pre Združenie právnických osôb Žiarska dolina a TJ Družba Smrečany-Žiar – lokalita Žiare – dobudovanie základnej infraštruktúry a vybavenia, vybudovanie telocvične • Materská škola – dlhodobý prenájom budovy, kompletná rekonštrukcia a modernizácia budovy (exteriér aj interiérom), plynofikácia, bezbariérovosť • Rekonštrukcia a modernizácia detského ihriska <p>Zabezpečenie sociálnej a zdravotnej starostlivosti</p> <ul style="list-style-type: none"> • Domov sociálnych služieb • Poskytovanie obedov seniorom v spolupráci s PD Smrečany • Terénna opatrovateľská služba (1 opatrovateľka) 	<ul style="list-style-type: none"> • Obec • SSE • T-com • obec • VÚC Žilina • DHZ • Združenie právnických osôb Žiarska dolina • TJ Družba Smrečany-Žiar • ECAV • PD Smrečany • Súkromní podnikatelia
<p>Predpokladané finančné zdroje</p>	<p><i>vlastné zdroje obce, dotácia na základe Uznesenia Vlády SR, európske fondy, štátny rozpočet, SSE, Telekom</i></p>

Monitoring a hodnotenie špecifického cieľa 1				
Ukazovateľ		Merná jednotka	Počiatkové hodnoty	Dosiahnuté hodnoty
<ul style="list-style-type: none"> • Počet zrealizovaných projektov zameraných na rozvoj bývania • Počet zrealizovaných projektov dopravnej a technickej infraštruktúry • Počet zrealizovaných projektov sociálnej a občianskej vybavenosti/ sociálnej a zdravotnej starostlivosti • Počet zrealizovaných projektov IKT, bezpečnosti, ochrany a vybavenia DHZ 		• projekt	0	
Dopady	Spokojnosť obyvateľov regiónu s kvalitou života	vlastné zisťovanie		

Špecifický cieľ 2	Zvýšiť zamestnanosť a zlepšiť podmienky pre podnikanie
Opatrenie 2.1 Opatrenie 2.2	Vytvoriť podmienky pre zvýšenie zamestnanosti a rozvoj podnikania v obci Posilniť marketing obce a regiónu
Kľúčové potreby Smrečian v oblasti práce a podnikania	Nedostatočná turistická infraštruktúra a služby CR (informačné, stravovacie, ubytovacie, doplnkové), rozbité cesty, nedostatok zdrojov na opravu miestnych komunikácií a celkovú investičnú výstavbu v obci. Obyvatelia obce, turistickí návštevníci, vrátane cykloturistov, klienti a návštevníci Ústavu sociálnych služieb, školské výlety navštevujúce NKP Gotický kostol Obetovania Pána, obecné múzeum, hrnčiarsku dielňu a pod. Revitalizovať poškodené a opotrebované miestne komunikácie, premostenia, chodníky a spevnené plochy s cieľom atraktívniť, alebo aspoň neodradiť od budúcich návštev turistických návštevníkov obce, tranzitujúcich turistov do neďalekého TANAP-u. Vybudovať časť cyklochodníka popri hlavnej ceste III. triedy do obce (dĺžka 1,3 km v katastri obce)
Predpoklady pre úspešnú implementáciu opatrení	Územné rozhodnutie pre cyklochodník z Trnovca je schválené, popri Smrečianke je zachovaný lesopark. PD Smrečany je ekonomicky silný podnik, najväčší pestovateľ sadbových zemiakov na Slovensku, zamestnáva cca 100 ľudí, salaš, penzión, kone. Výhodná poloha obce – časť katastra v TANAP- e a zároveň blízko okresného sídla, južná expozícia obce, vysoký podiel verejnej zelene v intraviláne. Trvale nízka nezamestnanosť.
Aktivity pre opatrenia 2.1 – 2.2	Investor/partner
2.1 Budovanie infraštruktúry cestovného ruchu v obci <ul style="list-style-type: none"> • Cyklochodník L. Trnovec – Podbreziny – Smrečany - Žiarska dolina, časť Smrečany popri hlavnej ceste III. triedy • Zasněžovanie a osvetlenie cyklochodníka na účely zimného bežeckého športu, zimná údržba chodníka • Hokejové ihrisko – prevádzkovanie a údržba • Pokračovanie lesoparku – biokoridoru v lokalite okolo Hrádze a Nad hrádzou – budovanie infraštruktúry (chodníčky, oddychové zóny, móla a pod.) Podpora tradičného hospodárenia a remesiel <ul style="list-style-type: none"> • Podpora aktivít v oblasti cestovného ruchu • Obecné múzeum, stavba chlebovej pekárskej pece v exteriéri múzea v spolupráci OZ Stará škola • Hrnčiarske dielne, kurzy (OZ Stará škola) • Lisovanie ovocia pre obyvateľov obce Podpora nových podnikateľských aktivít <ul style="list-style-type: none"> • Zvyšovanie konkurencieschopnosti a diverzifikácie lesného hospodárstva • Podpora stravovacích zariadení a zariadení CR • Podpora nízkokapacitného ubytovania na súkromí 	<ul style="list-style-type: none"> ○ Obec ○ Liptovský Trnovec ○ Liptovský Mikuláš ○ Žiar ⊖ Majitelia pôdy – Pozemkové spoločenstvo Smrečany ○ PD Smrečany ○ OZ Stará škola ○ Slovenský zväz záhradkárov ○ Súkromní podnikatelia ○ Súkromní investori
Predpokladané finančné zdroje	<i>vlastné zdroje investorov a obce, európske fondy</i>

Monitoring a hodnotenie špecifického cieľa 2				
Ukazovateľ		Merná jednotka	Počiatočné hodnoty	Dosiahnuté hodnoty
<ul style="list-style-type: none"> • Počet zrealizovaných projektov zameraných na budovanie infraštruktúry CR • Počet zrealizovaných projektov zameraných na podporu tradičného hospodárenia a remesiel • Počet zrealizovaných projektov zameraných na nové podnikateľské aktivity 		<ul style="list-style-type: none"> • projekt 	0	
Dopady	Spokojnosť obyvateľov regiónu s kvalitou života	vlastné zisťovanie		

Špecifický cieľ 3	Podporiť rozvoj občianskej spoločnosti		
Opatrenie 3.1	Zlepšiť kvalitu spoločenského života v obci a podporovať aktivity pre využitie voľného času		
Opatrenie 3.2	Zlepšiť znalosť územia a posilniť pocit hrdosti na obec/región		
Opatrenie 3.3	Podporiť spoluprácu na všetkých úrovniach v obci aj mimo nej		
Opatrenie 3.4	Zlepšiť medziľudské vzťahy		
Kľúčové potreby Smrečian v oblasti občianskej spoločnosti	Mladí ľudia sa sťahujú do mesta, v obci sa málo zapájajú do verejného života. Žiaduce je motivovať ľudí do aktivít, zlepšovať medziľudské vzťahy.		
Predpoklady pre úspešnú implementáciu opatrení	Silná členská základňa spolkov, aktívne členstvo, TJ najväčší príjemca 2% v okrese. silná tradícia zimných športov, bežeckých pretekov. Ochotnícke divadlo – tradícia od roku 1908. Pozitívom je činnosť MAS Horný Liptov a jej projektová podpora.		
Aktivity pre opatrenia 3.1 – 3.4		Investor/partner	
3.1 Zvyšovanie informovanosti o živote v obci <ul style="list-style-type: none"> Vydávanie obecného časopisu Smrečanoviny Optimalizácia (obsahová i vizuálna) webovej stránky obce Podpora organizovania kultúrnych, športových a iných podujatí <ul style="list-style-type: none"> Organizovanie a podpora spoločných regionálnych a mikroregionálnych kultúrnych aktivít a podujatí Organizovanie zimných bežeckých pretekov Letný vysokohorský duatlon, skialpinistické podujatie Bokami Západných Tatier Divadelné predstavenia (niekoľko ročne, aj mimo obce) Folklorna skupina zachováva tradície a ľudové zvyky Organizovanie letného podujatia záhradkármi Outdoorový festival Za humnami Podpora fungovania spoločenských organizácií na úrovni obce <ul style="list-style-type: none"> Priebežná podpora (1000€/rok) DHZ (700€/rok) 		<ul style="list-style-type: none"> TJ Družba Smrečany-Žiar (futbal, stolný tenis, hokej, lyžovanie, turistika, skialp) Slovenský zväz záhradkárov Červený kríž Jednota dôchodcov Zväz mladých Združenie divadelných ochotníkov SZPB FS Poľovnícke združenie Baníkov Obecný hasičský spolok Hudobná skupina Rock Therapy Materské centrum OZ Stará škola 	
Predpokladané finančné zdroje	obec, európske fondy, Komunitná nadácia Liptov, sponzori		
Monitoring a hodnotenie špecifického cieľa 3			
Ukazovateľ		Merná jednotka	Počiatkové hodnoty
<ul style="list-style-type: none"> Počet podporených spoločenských organizácií z verejných zdrojov Celková výška verejných výdavkov vynaložených na podporu spoločenských organizácií Počet zrealizovaných projektov kultúrnych, športových a spoločenských podujatí Počet zrealizovaných projektov zameraných na zvyšovanie informovanosti o živote v obci 		<ul style="list-style-type: none"> organizácia tis. € projekt 	0
Dopady	Spokojnosť obyvateľov regiónu s kvalitou života	vlastné zisťovanie	

Špecifický cieľ 4	Podporiť ochranu životného prostredia a udržateľné využívanie zdrojov
Opatrenie 4.1 Opatrenie 4.2	Zvýšiť mieru zhodnocovania odpadov a likvidácie čiernych skládok Znížiť riziko negatívnych dôsledkov prírodných katastrof a katastrofických udalostí
Opatrenie 4.3	Zavedenie postupov pre zvýšenie ochrany krajiny a krajinotvorby
Kľúčové potreby Smrečian v oblasti životného prostredia	Posilnenie účinnosti separácie TKO, kapacitný problém vlastného kompostoviska. Prevencia pred povodňami a požiarimi. Zlepšenie energetickej bilancie obecných budov.
Predpoklady pre úspešnú implementáciu opatrení	Zníženie objemu a ceny vyvázaného odpadu. Medziobecná spolupráca pri vybudovaní spoločného kompostoviska. Spolupráca s PD pri prevencii splavovaní pôdy nevhodnou výsadbou. Získanie externých finančných zdrojov.
Aktivity pre opatrenia 4.1 – 4.3	Investor/partner
4.1 Budovanie systému separovania odpadu, zberných dvorov a spoločných kompostovísk, zavádzanie princípov obehového hospodárstva <ul style="list-style-type: none"> Odpadové hospodárstvo – prekrytie kontajnerov prístreškami Vybudovanie kompostoviska/spoločného kompostoviska 4.2 Posilnenie vodozádržnej funkcie tokov, výstavba protizáplavových zariadení a protipožiarnych nádrží <ul style="list-style-type: none"> Zdvihnutie mostíkov/lávok nad Smrečiankou Vybudovanie nových vyvýšených mostíkov/lávok nad Smrečiankou Odvedenie povrchových vôd z polí (záplavy spôsobené výsadbou „amerických“ plodín – kukurica, zemiaky) 4.3 Zníženie energetickej náročnosti budov a zariadení, inovačné prístupy, udržateľnosť <ul style="list-style-type: none"> Rekonštrukcia, zateplenie a zníženie energetickej náročnosti verejných obecných budov (KD, hasičská zbrojnica, dom smútku s obecným múzeom – pamätnou izbou, obecný úrad) Využitie fotovoltaiiky a tepelných čerpadiel vo verejných budovách (obecný úrad, kultúrny dom, DHZ) Rekonštrukcia verejného osvetlenia s využitím alternatívnych zdrojov energie Využitie fotovoltaiiky na vybudovanie osvetlenia cyklochodníka 	<ul style="list-style-type: none"> Obec PD Smrečany DHZ Súkromní investori Podnikateľské subjekty
Predpokladané finančné zdroje	<i>štátny rozpočet, európske fondy, súkromné zdroje, rozpočet obce</i>

Monitoring a hodnotenie špecifického cieľa 4				
Ukazovateľ		Merná jednotka	Počiatočné hodnoty	Dosiahnuté hodnoty
<ul style="list-style-type: none"> • Počet zrealizovaných projektov zameraných na zvýšenie miery zhodnocovania odpadov a likvidácie čiernych skládok • Počet zrealizovaných projektov zameraných na protizáplavové a protipožiarne opatrenia • Počet zrealizovaných projektov zameraných na zlepšenie životného prostredia, ochrany krajiny a krajiny tvorby 		<ul style="list-style-type: none"> • projekt 	0	
Dopady	Spokojnosť obyvateľov regiónu s kvalitou života	vlastné zisťovanie		

4.5.18 UHORSKÁ VES

Minulosť a súčasnosť Uhorskej Vsi

Obec Uhorská Ves leží v strednej časti Liptovskej kotliny na nive Váhu. Voda a ryby sú súčasťou symboliky obce. Do chotára zasahuje aj prírodná rezervácia Jánska dolina. Severne od obce sa nachádza prameň minerálnej vody Uhorčianka. Je súčasťou oddychovej zóny a značenej cyklotrasy. Minerálne zloženie vody je veľmi vhodné na preventívnu liečbu rôznych žalúdočných chorôb.

Obec má výhodnú polohu medzi mestami Liptovský Mikuláš a Liptovský Hrádok, na vstupe do významnej turistickej a rekreačnej oblasti, Jánskej doliny. Je v priamom kontakte s obcami Podtureň a Liptovský Ján. Všetky tri obce prakticky vytvárajú sídelnú aglomeráciu.

Na území obce sú dve malé vodné elektrárne, ktoré vytvárajú podmienky pre výbornú rybačku a vodné športy.

Najstarším písomným dokladom, ktorý poukazuje na existenciu obce Uhorská Ves, a jedným z najstarších dokladov Liptova vôbec, je darovacia listina kráľa Ondreja II. z roku 1230. V obci sú zachované základy strážnej veže, ktorá patrila do pohraničného systému strážnych veží Liptova. Bolo to sídlo Bohumíra a jeho synov, v tom čase územie Uhorskej Vsi.

Daňové súpisy z rokov 1580 – 1589 uložené v Krajinskom archíve v Budapešti dokladujú, že už v tomto období stáli v dedine dve kúrie zemanov Pružinskovcov. Patria medzi najstaršie zachované kúrie v Liptove.

Miestna dubáreň spracovávala kôru pre garbiarne v Liptovskom Mikuláši. Neskôr bola prestavaná na valcový mlyn.

Murovaná neoklasicistická zvonica bola postavená pre rímsko-katolícku aj evanjelickú cirkev v roku 1924. Stavbu projektoval Adam Debnár, murársky majster z Liptovského Mikuláša. Vnútri je inštalovaný zvon z roku 1924 pochádzajúci z dielne Rudolfa Manouška.

Ručná požiarna striekačka bola zakúpená pre Dobrovoľný hasičský zbor v Uhorskej Vsi v roku 1941 od hasičského družstva z Martina za 15 tisíc korún. Je vystavená pred obecným úradom.

Kultúrny dom svojpomocne dostavali občania Uhorskej Vsi v roku 1968. Je miestom kultúrnych a spoločenských udalostí v obci. V budove je aj sídlo obecného úradu, miestna knižnica Fraňa Kráľa a obradná sieň.

V obci je funkčná hudobná zvonkohra, ktorá melódiami označuje čas.

Pamätník SNP bol postavený v roku 1984 podľa projektu Viktora Multáňa na počesť 40. výročia SNP. Súčasťou pamätníka je aj detské ihrisko.

Futbalové ihrisko klubu TJ Ďumbier má bohatú futbalovú históriu. Ihrisko využívajú športovci, ale slúži aj pre potreby verejných podujatí. Na ihrisku sa dobudovali nové šatne, multifunkčné ihrisko a detské ihrisko.

Obec sa zapojila do aktivít Mikroregiónu pod Poludnicou, v rámci ktorého vytvorila trasu pamätihodností a významných miest. Z nenávratných finančných prostriedkov bol zriadený v obci zberný dvor, zrekonštruovali sa miestne komunikácie a elektrické rozvody v kultúrnom dome.

Významnými osobnosťami Uhorskej Vsi sú bývalý rektor Ján Šimovec a bývalý reprezentant v bežeckom lyžovaní Ivan Bátor.

Spolková činnosť sa odohráva na pôde Jednoty dôchodcov, Slovenského Červeného kríža, Únie žien, Dobrovoľného hasičského zboru. Pravidelne sa oslavujú tradičné sviatky a usporadúvajú podujatia pri príležitosti medzinárodného dňa žien a detí, divadelné predstavenia, rozlúčka s letom, pálenie vatry, stolnotenisový turnaj, vítanie Nového roka s rajským hadom a pred Veľkou nocou na Smrtnú nedeľu sa udržiava tradícia Dedka a Marmurieny.

Medzi zámery obce do budúcnosti patrí pokračovanie individuálnej bytovej výstavby (50 nových domov), obnova jadra obce a vytvorenie oddychovej zóny pri prameni Uhorčianka.

Obec vydáva už 23 rokov *Spravodaj obce Uhorská Ves* a má aj vlastnú publikáciu o dejinách obce.

Obyvatelia Uhorskej Vsi sú hrdí na upravený minerálny prameň, ku ktorému chodia ľudia z celého Slovenska, obec je čistá, má krásne zrekonštruovaný kultúrny dom, samospráva dobre funguje, pritom je to najstaršia obec v regióne. Uhorská Ves je obec s výnimočnou a stále uchovanou

identitou, občania sú lokálpatrioti a majú hrdé povedomie o obci, v ktorej žijú. Prekvitá kultúra, ľudia sa zapájajú do aktivít a rozhodovania o živote obce, vedia si urobiť poriadok v okolí domov, zúčastňujú sa dobrovoľníckych brigád. Medziludské vzťahy sú výborné: už viac ako 20 rokov spolu chodia autobusom na dovolenky. Obec má výbornú polohu a veľkú perspektívu rozvoja.

Aktívne spolky sú Jednota dôchodcov, hasiči, športovci, Zväz žien, Červený kríž, spevokol Štiavnica. Radi by obnovili ochotnícke divadlo, ktoré má v obci bohatú históriu.

Obec má vybudované dve detské ihriská a multifunkčné športovisko. Funguje knižnica Fraňa Kráľa. Obec poskytuje prenájom miestností na rodinné akcie, uvítanie detí do života s finančným darom 150€, organizuje stolnotenisový turnaj, Noc Andersena, vynášanie Marmurieny s dedkom, Stavanie mája, Fašiangovú zábavu, vítanie Nového roka, Mikuláš, Deň úcty k starším, jarné upratovanie. Opatrovateľskú službu obec neposkytuje, zatiaľ si rodiny vystačia samy. V prípade potreby zabezpečí umiestnenie v zariadení v regióne alebo prostredníctvom opatrovateliek.

Silnou firmou v Uhorskej Vsi je nástrojáreň a lisovňa Esox-plast, s.r.o., dynamicky sa rozvíjajúca spoločnosť pôsobiaca na trhu od roku 1994. Pracovné príležitosti vytvárajú aj firmy Liptovský strojár, s.r.o., Liptov Food, s.r.o. a Rýchla parta plus, s.r.o.

Uhorská Ves v roku 2030

Uhorská Ves v spolupráci s okolitými obcami vytvára podmienky pre zmysluplný, aktívny život svojich mladších aj starších občanov. Je pekne upravená: domy sú vyzdobené a verejné priestranstvá udržiavané. Každý sa stará nielen o svoj priestor, ale aj verejné priestranstvá, všade je veľa zelene, a všetko spolu vytvára pocit pohody a harmónie. Rodiny s deťmi aj seniori radi chodia na prechádzky po okolí. Hrádza Váhu je často využívaná nielen cyklistami. Medzi Váhom a Štiavnicou vyrástla nová časť obce, obec mladne. Dopravné spojenia sú dostatočné či už pre návštevu kultúrnych podujatí, priateľov a rodiny v okolitých mestách, ale aj dochádzanie za prácou, do zdravotníckych zariadení a škôl. Sociálna starostlivosť je na dobrej úrovni, nikto nemusí trpieť ponížujúcou chudobu. V obci je malý obchodík, cesty sú bezpečné, vodiči ohľaduplní. Časté spoločenské akcie navštevujú nielen domáci, ale aj mladí a starší ľudia z okolia. Občania udržiavajú ľudové zvyky (vynášanie Marmurieny s dedkom, Stavanie mája).

Stratégia pre dosiahnutie vízie obce

Občania obce a jej predstavitelia sú pripravení naplniť víziu budúcnosti

- **sústavnou prácou samosprávy na zlepšovaní kvality života obyvateľov mesta v oblasti služieb a infraštruktúry,**
- vytváraním podmienok pre vznik a udržanie pracovných príležitostí,
- kladením dôrazu na aktívnu občiansku spoločnosť a spoluprácu,
- ako aj šetrným využívaním prírodných zdrojov a aktívnou ochranou hodnôt územia.

Za prioritu je považovaná oblasť služieb a infraštruktúry.

Budovy vo vlastníctve obce

- **Obecný úrad, kultúrny dom** (zrekonštruovaný interiér, mobiliár na slušnej úrovni, potrebné je objekt zatepliť, vymeniť okná vo vestibule a sociálnom zariadení, zrekonštruovať kúrenie (tepelné čerpadlo) a opraviť havarijný stav strechy),
- **Budova knižnice, obchod** (objekt zvnútra zrekonštruovaný, potrebné je zateplenie, výmena okien a dverí na knižnici)
- **Stanica mladých turistov** (nevyhovujúci stav, potrebná je celková rekonštrukcia, zateplenie, výmena okien a dverí, náter strechy, kúrenie a prestavba na viacúčelovú budovu pre spolkovú činnosť, materskú školu, denný stacionár, nájomné byty a priestory na podnikanie)
- **Hasičská zbrojnica** budova z časti zrekonštruovaná, podkrovné priestory upraviť do bytovej jednotky respektíve do stavu vhodného na odpočinok pre členov DHZO pri čakaní na zásah alebo po zásahu

- **Budova na ihrisku** šatne futbalistov – potrebná rekonštrukcia, zateplenie, výmena okien a dverí, zabezpečiť vykurovanie budovy, prístavba sociálnych zariadení, nadstavbou budovy vytvorí priestory pre spolkovú činnosť, bytovú jednotku pre sociálne slabšie rodiny alebo reštauráciu

Členovia pracovnej skupiny Uhorská Ves

Pracovná skupina v obci Uhorská Ves pracovala v zložení:

- Vladimír Multáň, starosta,
- Katarína Pačanová, podnikateľský sektor
- Ing. Milan Beťko,
- Ing. Tibor Beťko, podnikateľský sektor,
- Mgr. Daša Tkáčová,
- Ing. Lenka Lencséssová, projektová manažérka.

Návrh SPRO bol prerokovaný a schválený v obecnom zastupiteľstve dňa 4. septembra 2023 (Uznesenie č. 081/2023).

SWOT analýza Uhorskej Vsi

Silné stránky	Slabé stránky
<ul style="list-style-type: none"> • výhodná poloha: Uhorská Ves je vstupnou obcou do Liptovského Jána – možnosť sa zviditeľniť, diaľničná spojka – možnosť poskytnúť informácie a služby (občerstvenie) • Váh ako priestor pre športy, elektrárne núti rafterov vystúpiť na breh v Uhorskej Vsi • elektrárne ako cieľ návštevy rekreantov (exkurzie) • Potok Štiavnica – priestor na stanovanie v športovom areáli obce auto kemp • Mikroregión Pod Poludnicou vytvára priestor pre spoluprácu (voľnočasové priestory) • prameň Uhorčianka - prechádzky po hrádzi náučný chodník, oddychová zóna s prírodným amfiteátrom, sociálne zariadenia • servisný cyklostojan, • prechádzka po hrádzi až do Podturne, liečivé rastliny, černice, priestor pre stretávanie, pekný zážitok • Povodie Váhu sa o hrádzu stará, vykáša ju • možnosť pre spoluprácu s Liptovským Mikulášom, Liptovským Jánom, Liptovským Hrádkom - cyklotrasa • dobrá dopravná dostupnosť a spoje prinášajú záujem žiť tu • obec je postavená na rovine – výhoda napr. pre 	<ul style="list-style-type: none"> • venčenie psov na hrádzi • priestor bývalého stanového tábora bude zastavaný • hrádza je majetkom Povodia Váhu – nemusí súhlasiť s jej využitím pre cestovný ruch • chýba doprava do Liptovského Hrádku • proces tvorby dopravných harmonogramov je ťažko ovplyvniteľný (málo času na vyjadrenie sa) • chýba plynofikácia • chýba stredisko poskytujúce služby a obchod • diaľničný most • infraštruktúra (zlé cesty, chýbajúce chodníky) • topiaci sa sneh na cestách sa neodstraňuje, potom namrzá a devastuje cestu • autá znečisťujú domy a ploty pri ceste – znechutí to tých, čo sa starajú o okolie svojho domu • nedostatok financií • nízky záujem občanov o veci verejné • slabá komunikácia medzi ľuďmi • vizuálny dojem z obce nie je harmonický

<p>kanalizáciu</p> <ul style="list-style-type: none"> • ľudský potenciál je dobrý – veľa kvalifikovaných mladých ľudí v cestovnom ruchu • v obci je vodcovský potenciál, sú ľudia, čo vedia druhých zorganizovať • funkčné dobrovoľnícke organizácie (Jednota dôchodcov, Únia žien, Dobrovoľný požiarny zbor, Červený kríž, TJ, urbár, OZ) • znalosti a vedomosti o zveri (náučný chodník) • využiť potenciál obecného lesa „Paliesky“ • zvernica (spoločenstvo Hubert) • chodníky v Jánskej doline – potenciál pre sprevádzanie, zber lesných plodov • fabriky (Esox, Liptov Food) – pracovná príležitosť • zlepšuje sa stav životného prostredia (menej smetí), • do rodín chodí veľa hostí (rodina, priatelia) • turisti, chalúpky, kvety • história • podmienky na vytvorenie MŠ • spoločná propagácia a aktivity obcí Horného Liptova prostredníctvom MAS Horný Liptov • zachovávanie ľudových zvykov a tradícií • v blízkosti obce nie sú prítomné žiadne veľké zdroje znečisťovania životného prostredia • podmienky pre rozvoj IBV • dobrá spolupráca obce so školou, cirkevným zborom, spoločenskými organizáciami, podnikateľmi • kniha Dejiny obce Uhorská Ves II., vydávanie spravodaja obce, internetová stránka obce, • kronika, pamätná kniha • finančná podpora mladých rodín (1. rok dieťaťa) • sponzoring obecných podujatí podnikateľmi • kultúrny dom • klzisko • 800 rokov od prvej písomnej zmienky o obci 	<p>(ploty, domy, záhrady)</p> <ul style="list-style-type: none"> • riečka Štiavnica ako bohatý biotop nemá manažmentové pravidlá • ťažká orientácia v obci • chýba materská škola • existencia čiernych skládok • hluk z diaľnice • nevyhovujúci stav niektorých budov vo vlastníctve obce, potreba ich rekonštrukcie • neobývané rodinné domy • zvýšený tranzit • nefunkčný most • miestnym rozhlasom nie je pokrytá celá obec • ťažba štrku znečisťuje ovzdušie a znehodnocuje krajinu • chýba kamerový systém
Príležitosti	Ohrozenia
<ul style="list-style-type: none"> • dobrá poloha • dobré dopravné spojenie • priemyselný park • blízkosť stredísk cestovného ruchu a okresného mesta • majetkovoprávne vysporiadané pozemky pre IBV, zvýšenie počtu obyvateľov, omladenie obce, vyššie príjmy do rozpočtu • využívanie mimorozpočtových finančných zdrojov – fondy EÚ, dotácie zo ŠR, nadačné 	<ul style="list-style-type: none"> • nevysporiadané vlastnícke vzťahy • riadenie a príprava eurofondov • nárast administratívy, papierovania, meniac sa legislatíva • celkový nedostatok finančných prostriedkov na investičné akcie • rast nezamestnanosti, nízka využiteľnosť pracovnej sily vo firmách na území obce, zhoršujúca sa sociálna situácia • nemotivujúce podnikateľské prostredie –

<p>fondy, sponzorstvá</p> <ul style="list-style-type: none"> • cezhraničná spolupráca 	<p>sťažené podmienky pre začiatok vlastného podnikania, absencia systémových nástrojov podpory zo strany štátu</p> <ul style="list-style-type: none"> • vplyv nežiaducich javov na deti a mládež – vandalizmus, kriminalita, drogy • pasívne trávenie voľného času detí, mládeže i dospelých
--	--

Špecifický cieľ 1	Zlepšiť základnú vybavenosť a služby v obci
Opatrenie 1.1 Opatrenie 1.2 Opatrenie 1.3	Podporiť rozvoj IBV a bytových domov Dobudovať technickú infraštruktúru v obci Zvýšiť bezpečnosť a skvalitniť sociálnu a občiansku vybavenosť
Kľúčové potreby Uhorskej Vsi v oblasti základnej vybavenosti a služieb	Malá obec si musí postaviť priority podľa svojich možností, preto v najbližšom období neplánuje výstavbu domu smútku, obradnú sieň a podobne. V rámci rozšírenia IBV sa predpokladá nárast počtu obyvateľov, takže súčasný stav poskytovaných služieb bude nevyhovujúci (malý obchod a chýbajúca reštaurácia).
Predpoklady pre úspešnú implementáciu opatrení	Obec má dobrú polohu na križovatke ciest, takže je záujem investorov aj zo zahraničia vybudovať tu nové služby. Finančné zdravie obce je dobré a spolupráca s podnikateľskými subjektmi tiež.
Aktivity pre opatrenia 1.1 – 1.3	Investor/partner
1.1 Príprava územia pre IBV a výstavbu BD <ul style="list-style-type: none"> Pokračovanie vo výstavbe IBV (2025) 1.2 Výstavba a rekonštrukcia dopravnej infraštruktúry (chodníkov, komunikácií, parkovacích plôch a cyklotrás) <ul style="list-style-type: none"> Rekonštrukcia a výstavba chodníkov, spojiť Liptovský Ján a Uhorskú Ves (2026) Rekonštrukcia a výstavba miestnych komunikácií vrátane odkanalizovania dažďovej vody Označenie domov a ulíc (2024) Cyklotrasa na hrádzi Váhu (2027) Most do Podturne 1.3 Budovanie IKT sietí, inteligentné fungovanie zariadení, zvyšovanie bezpečnosti, ochrany a prevencie, zlepšenie technického stavu a vybavenia DHZ <ul style="list-style-type: none"> Zlepšiť podmienky požiarnej ochrany (sociálne zázemie – oddychová zóna, technické vybavenie) Bezpečnosť, inštalácia kamier (2025) Výstavba a modernizácia zariadení sociálnej a občianskej vybavenosti <ul style="list-style-type: none"> Rekonštrukcia kultúrneho domu a obecných budov (2024) Kompletná rekonštrukcia a modernizácia obecnej budovy (bývalá tlačiareň a pohostinstvo) na nový účel Rekonštrukcia zvonice (2024) Rekonštrukcia plochy pred obecným úradom a vytvorenie trhového miesta (2025) Budova na ihrisku nadstavba, prístavba (nové priestory na reštauráciu, nájomné bývanie) Opatrovateľská služba 	<ul style="list-style-type: none"> súkromný sektor (Liptov Food, Esoxplast, Hageos) obec
Predpokladané finančné zdroje	<i>vlastné zdroje obce, dotácia na základe Uznesenia Vlády SR, európske fondy</i>

Monitoring a hodnotenie špecifického cieľa 1				
Ukazovateľ		Merná jednotka	Počiatkové hodnoty	Dosiahnuté hodnoty
<ul style="list-style-type: none"> • Počet zrealizovaných projektov rozvoja bývania • Počet zrealizovaných projektov dopravnej a technickej infraštruktúry • Počet zrealizovaných projektov sociálnej a občianskej vybavenosti • Počet zrealizovaných projektov IKT a DHZ 		<ul style="list-style-type: none"> • projekt 	0	
Dopady	Spokojnosť obyvateľov regiónu s kvalitou života	vlastné zisťovanie		

Špecifický cieľ 2	Zvýšiť zamestnanosť a zlepšiť podmienky pre podnikanie
Opatrenie 2.1 Opatrenie 2.2	Vytvoriť podmienky pre zvýšenie zamestnanosti a rozvoj podnikania v obci Posilniť marketing obce a regiónu
Kľúčové potreby Uhorskej Vsi v oblasti práce a podnikania	Firmy na území obce nemôžu využiť miestnych ľudí ako svojich zamestnancov pre nízku kvalifikáciu, preto je potrebné zlepšiť pripravenosť obyvateľov obce pre miestny pracovný trh.
Predpoklady pre úspešnú implementáciu opatrení	V obci vládne dobrá spolupracujúca atmosféra medzi samosprávou a podnikateľskými subjektmi. Regionálne pôsobenie MAS Horný Liptov umožňuje spájať niektoré potrebné aktivity s ostatnými obcami regiónu, a tým efektívne podporiť zvyšovanie kvalifikácie pre miestne pracovné príležitosti. Poradenstvo pre malých farmárov pri využívaní zdrojov určených pre rozvoj vidieka na pôde kancelárie MAS.
Aktivity pre opatrenia 2.1 – 2.3	Investor/partner
2.1 Podpora nových podnikateľských aktivít <ul style="list-style-type: none"> • Stredisko obchodu a služieb (2028) • Reštauračné zariadenie (2027) • Škvarkovňa – rozšírenie o nové podnikateľské aktivity • Stavebné firmy – zákazky na obecných stavebných prácach Budovanie infraštruktúry cestovného ruchu v obci <ul style="list-style-type: none"> • Prírodný amfiteáter (2029) Podpora neformálneho vzdelávania a odbornej prípravy <ul style="list-style-type: none"> • Systematická príprava obyvateľov obce (štúdium mladých, rekvalifikácie starších) smerom k využitiu miestnych pracovných príležitostí Podpora podnikania v poľnohospodárstve a lesníctve <ul style="list-style-type: none"> • Systematická podpora malých farmárov a vlastníkov pôdy pre lepšie využitie potenciálu smerom k finančnej udržateľnosti 	<ul style="list-style-type: none"> • Súkromný sektor • Obec • Liptov Food • Úrad práce • Školskí poradcovia pre voľbu zamestnania • MAS Horný Liptov • Esox-Plast, duálne vzdelávanie
2.2 Podpora prezentačných a propagačných aktivít obce <ul style="list-style-type: none"> • Prameň Uhorčianka ako priestor na propagáciu obce a komunikáciu s návštevníkmi, prírodný amfiteáter, náučný chodník • „Paliesky“ - obecný les, vyhliadková veža, rozhľadňa 	
Predpokladané finančné zdroje	<i>vlastné zdroje investorov a obce, európske fondy</i>

Monitoring a hodnotenie špecifického cieľa 2				
Ukazovateľ		Merná jednotka	Počiatkové hodnoty	Dosiahnuté hodnoty
<ul style="list-style-type: none"> • Počet zrealizovaných projektov zameraných na nové podnikateľské aktivity • Počet zrealizovaných projektov zameraných na infraštruktúru CR • Počet zrealizovaných projektov zameraných na neformálne vzdelávanie a odbornú prípravu • Počet zrealizovaných projektov zameraných na podnikanie v poľnohospodárstve a lesníctve • Počet zrealizovaných projektov zameraných na prezentáciu a propagáciu obce 		<ul style="list-style-type: none"> • projekt 	0	
Dopady	Spokojnosť obyvateľov regiónu s kvalitou života	vlastné zisťovanie		

Špecifický cieľ 3	Podporiť rozvoj občianskej spoločnosti
Opatrenie 3.1 Opatrenie 3.2 Opatrenie 3.3 Opatrenie 3.4	Zlepšiť kvalitu spoločenského života v obci a podporovať aktivity pre využitie voľného času Zlepšiť znalosť územia a posilniť pocit hrdosti na obec/región Podporiť spoluprácu na všetkých úrovniach v obci aj mimo nej Zlepšiť medziľudské vzťahy
Kľúčové potreby Uhorskej Vsi v oblasti občianskej spoločnosti	V obci je množstvo spoločenských organizácií, ktoré potrebujú priestory pre stretávanie a svoju činnosť. Nové trendy v bývaní smerujú k väčšiemu uzatváraniu sa ľudí do svojich domovov, za vysoké ploty, čo prináša nedorozumenia a konflikty (pracovný ruch v obci, venčenie psov, potreba oddychu po pracovnom vypätí).
Predpoklady pre úspešnú implementáciu opatrení	Silná komunita šikovných mladých ľudí, ktorí majú za sebou úspešnú implementáciu malých komunitných projektov (detské ihrisko). Zapájať ľudí do aktivít, zlepšovať medziľudské vzťahy.
Aktivity pre opatrenia 3.1 – 3.4	
Investor/partner	
3.1 Podpora organizovania kultúrnych, športových a iných podujatí <ul style="list-style-type: none"> Organizovať kultúrno-spoločenské a športové podujatia (priebežne) Podpora fungovania spoločenských organizácií na úrovni obce <ul style="list-style-type: none"> Podpora miestnych spolkov: hasiči, šport, JDS, SČK, Únia žien, divadlo (priebežne) Vytvoriť občianske združenie na podporu činnosti 3.2 Podpora rozvoja tradícií <ul style="list-style-type: none"> Pamätná izba resp. priestor s bannermi o histórii obce (2030) 3.3 Vytváranie podmienok pre rozvoj regionálnej a nadregionálnej spolupráce <ul style="list-style-type: none"> Cezhraničná spolupráca (2025) 3.4 Rozvíjanie svojpomoci a dobrovoľníctva <ul style="list-style-type: none"> Spolupráca s tretím sektorom (priebežne) 	<ul style="list-style-type: none"> Obec/vytvorené partnerstvá Tretí sektor Občianske združenia DHZ Spolky a združenia
Predpokladané finančné zdroje	<i>obec, európske fondy, Komunitná nadácia Liptov, sponzori</i>

Monitoring a hodnotenie špecifického cieľa 3				
Ukazovateľ		Merná jednotka	Počiatkové hodnoty	Dosiahnuté hodnoty
<ul style="list-style-type: none"> • Počet podporených spoločenských organizácií z verejných zdrojov • Celková výška verejných výdavkov vynaložených na podporu spoločenských organizácií • Počet zrealizovaných projektov kultúrnych, športových a spoločenských podujatí • Počet zrealizovaných projektov zameraných na rozvoj tradícií • Počet zrealizovaných projektov zameraných na rozvoj regionálnej a nadregionálnej spolupráce • Počet zrealizovaných projektov zameraných na rozvíjanie svojpomoci a dobrovoľníctva 		<ul style="list-style-type: none"> • organizácia • tis. € • projekt 	0	
Dopady	Spokojnosť obyvateľov regiónu s kvalitou života	vlastné zisťovanie		

Špecifický cieľ 4	Podporiť ochranu životného prostredia a udržateľné využívanie zdrojov		
Opatrenie 4.1 Opatrenie 4.2	Zvýšiť mieru zhodnocovania odpadov a likvidácie čiernych skládok Znížiť riziko negatívnych dôsledkov prírodných katastrof a katastrofických udalostí		
Opatrenie 4.3	Zavedenie postupov pre zvýšenie ochrany krajiny a krajiny tvorby		
Kľúčové potreby Uhorskej Vsi v oblasti životného prostredia	Zmeniť nevhodnú skladbu drevín v intraviláne obce na ovocné a nízkokmenné.		
Predpoklady pre úspešnú implementáciu opatrení	Práca s ľuďmi, komunikácia, predchádzanie konfliktom. Inštitucionálna podpora v rámci MAS Horný Liptov.		
Aktivity pre opatrenia 4.1 – 4.3		Investor/partner	
4.1 Osveta a vzdelávanie v oblasti tvorby a likvidácie odpadov, zvyšovanie environmentálneho povedomia <ul style="list-style-type: none"> Osveta (spravodaj, letáky) - triedenie odpadov, separovaný zber (priebežne) 4.3 Zníženie energetickej náročnosti budov a zariadení, inovačné prístupy, udržateľnosť <ul style="list-style-type: none"> Energetická štúdia zateplenia domov Využitie fotovoltaiiky, solárnych panelov a tepelných čerpadel vo verejných budovách (obecný úrad, kultúrny dom, DHZ) Starostlivosť o vodné toky a vodné prvky <ul style="list-style-type: none"> Revitalizácia biotopu Štiavnice (prezrávka, odstránenie naplavenín) Starostlivosť o zeleň v intraviláne obce <ul style="list-style-type: none"> Revitalizácia zelene v obci Zlepšovanie kvality životného prostredia v obci <ul style="list-style-type: none"> Protihluková stena (2026) Stromová alej 		<ul style="list-style-type: none"> obec Povodie Váhu Lesy SR Liptovský Hrádok Národná diaľničná spoločnosť Súkromný sektor 	
Predpokladané finančné zdroje	štátny rozpočet, európske fondy, súkromné zdroje, rozpočet obce		
Monitoring a hodnotenie špecifického cieľa 4			
Ukazovateľ		Merná jednotka	Počiatkové hodnoty
<ul style="list-style-type: none"> Počet zrealizovaných projektov zameraných na zvýšenie miery zhodnocovania odpadov a likvidácie čiernych skládok Počet zrealizovaných projektov zameraných na zlepšenie kvality životného prostredia, ochrany krajiny a krajiny tvorby 		• projekt	0
Dopady	Spokojnosť obyvateľov regiónu s kvalitou života	vlastné zisťovanie	

4.5.19 VAVRIŠOVO

Minulosť a súčasnosť Vavrišova

Obec Vavrišovo leží vo východnej časti Liptovskej kotliny v údolí rieky Belá. Je východiskovou obcou do Vysokých Tatier. Panoramatickým pohľadom z obce vidieť pohoria Nízkyh, Západných a Vysokých Tatier. Lokalita Hájik a Sihot' sú vyhľadávanou hubárskou oblasťou. Splavovanie divokej rieky Belá je európskou atrakciou.

Vavrišovo sa spomína už v roku 1286 ako majetok Mikuláša, syna Serefelovho. Meno dostalo podľa Serefelovho otca Vavrinca. Pamätným sa stalo Vavrišovo v kurucko-labanskom stavovskom povstaní, ktoré bolo v rokoch 1703 – 1711, keď sa v auguste 1709 na jeho území odohrala jedna z najkurióznějších bitiek tohto povstania. K rozhodujúceho útoku v závere bitky nedošlo, bitka sa prakticky skončila ústupom povstalcov na východ. Ostali vypálené dediny, a to najmä Vavrišovo a Pribylina. V roku tristoého výročia bitky usporiadali vavrišovskí nadšenci rekonštrukciu bitky a odhalili jej pamätník. O rok neskôr bolo verejnosti sprístupnené *Múzeum Bitky pri Vavrišove* s vyhladkovou vežou.

Najstarším dokumentom obce je *Urbár* osady Vavrišovo, švabachom (lomeným gotickým písmom z 80. rokov 15. storočia) písaný poriadok medzi zemepánmi a poddanými. Ďalším dokumentom je kniha zápisníc, ktorú začali písať obyvatelia obce od roku 1785.

V obci je neorománsky evanjelický kostol. Jeho stavba bola začatá v roku 1879 z iniciatívy vtedajšieho richtára Mateja Šramu. Výstavba bola ukončená v roku 1884 a ešte v tom istom roku bol kostol posvätený. Kostol bol v roku 1990 prestavaný z dôvodu jeho poškodenia požiarom v roku 1896.

V roku 1882 vznikol vo Vavrišove prvý samostatný baptistický cirkevný zbor na území dnešnej Slovenskej republiky. Budova modlitebne bola postavená v roku 1890. 13. júna 1905 sa vo Vavrišove konala *Konferencia baptistických zborov Československého zjednotenia*. Bolo to v čase Rakúsko-Uhorska, kedy sa o spoločnom štáte Čechov a Slovákov ani len neuvažovalo. V tom čase mal Vavrišovský zbor už 112 členov.

Vavrišovskí murári patrili k známym hornoliptovským majstrom, ktorí stavali nielen Budapešť, ale aj remeselne nádherne vypracované domy v obci. Vzácnym a ojedinelým je komplex pôvodných hospodárskych budov vystavaný z protipožiarnych dôvodov mimo obytnej zóny obce.

Obyvatelia Vavrišova sú hrdí na svojich rodákov: národohospodára a ekonóma Petra Zaťka, spisovateľa a zakladateľa spolku Transcius Jána Alexandra Fábryho, profesora a teológa Jána Jamnického, teológa Jána Greša, staviteľov Paštrnákovcov, kňaza a básnika Emila Janotku, maliara a pedagóga Jána Sochora.

Okrem tradičných spoločenských organizácií (Jednota dôchodcov, Dobrovoľný hasičský zbor, Telovýchovná jednota Liptov) pôsobia v obci združenia Hornoliptovský kurucký regiment, Poľovné združenie Belá a Tanečný klub Jessy. Ďalšími dôležitými inštitúciami sú Urbársky spolok Vavrišovo, materská škola, obecná knižnica. V obci je predajňa potravín, predajňa ovčích výrobkov „Ovečkovo“, futbalové a tenisové ihrisko, kemp, automotoklub, prírodné kúpalisko, pohostinstvo, záhradníctvo, stolárstvo, kovovýroba, Šport bar, Cukráreň Aďa, ubytovanie v súkromí (Gazdov dvor so službami...). Pravidelnými podujatiami sú výstup na Baranec, stávanie mája, športový deň detí, uvítanie detí do života, stretnutie so staršími spoluobčanmi a jubilantmi, športové turnaje, rekonštrukcia Bitky pri Vavrišove, osadenie a rozsvietenie vianočného stromčeka.

Parkovisko pri pamätníku kuruckých udalostí v centre obce sa podarilo vďaka sponzorom a dobrovoľníkom premeniť na oázu pokoja a oddychu realizovaním projektu *Zelené srdce historickej bitky v obci Vavrišovo* v rámci programu Zelené obce 2011. Vavrišovo tak má jedinečné námestie, ktoré spojilo históriu, zeleň a budúce cyklotrasy do jedného celku.

Do budúcnosti vedenie obce plánuje upraviť okolie kultúrneho domu s rozdelením plochy na zelenú oddychovú časť a vytvorí v jeho blízkosti aj miesto dopravného stíšenia, podporí individuálnu bytovú výstavbu s príslušnou infraštruktúrou, vybudovať ďalšie detské ihriská, vybudovať zberný dvor.

Vavrišovo v roku 2030

Obec Vavrišovo je nielen vhodným miestom na kvalitné bývanie svojich občanov so všetkými základnými službami, ale aj strediskom cestovného ruchu so zameraním na vidiecky turizmus, turistiku a agroturistiku. Darí sa malým a stredným podnikateľom, ktorí s využitím miestnych zdrojov a kapacít poskytujú kvalitné a vyhľadávané služby obyvateľom obce i širšiemu regiónu.

Stratégia pre dosiahnutie vízie obce

Občania obce a jej predstavitelia sú pripravení naplniť víziu budúcnosti

- sústavnou prácou samosprávy na zlepšovaní kvality života obyvateľov mesta v oblasti služieb a infraštruktúry,
- **vytváraním podmienok pre vznik a udržanie pracovných príležitostí,**
- kladením dôrazu na aktívnu občiansku spoločnosť a spoluprácu,
- zavádzaním moderných technológií do života v obci,
- ako aj šetrným využívaním prírodných zdrojov a aktívnou ochranou hodnôt územia.

Za prioritu je považovaná oblasť pracovných príležitostí.

Členovia pracovnej skupiny Vavrišovo

Pracovná skupina v obci Vavrišovo pracovala v zložení:

- Ľubica Chlebová, starostka,
- Martina Veselovská,
- Ing. Eva Trnková,
- Tibor Trepáč.

Návrh SPRO bol prerokovaný a schválený v obecnom zastupiteľstve dňa 18. 10. 2023 (Uznesenie č. 82/2023).

SWOT analýza Vavrišova

Silné stránky	Slabé stránky
<p>Prírodný potenciál a ľudské zdroje</p> <ul style="list-style-type: none">- prírodné a klimatické podmienky- poloha medzi Nízkymi a Vysokými Tatrami- ubytovacie zariadenia a zariadenia poskytujúce služby- dobrá spolupráca s jestvujúcimi podnikateľmi- dobrá komunikácia a spolupráca so záujmovými združeniami občanov- záujem strednej generácie zostať v obci bývať- prílev nových mladých ľudí so vzdelaním- členstvo obce v mikroregióne Belá, v Združení miest a obcí Liptova, v Miestnej akčnej skupine Horný Liptov- ľudský potenciál so skúsenosťami v poľnohospodárstve – potenciál na agroturistiku- webové sídlo, aplikácia v obraze, sociálne siete,	<p>Prírodný potenciál a ľudské zdroje</p> <ul style="list-style-type: none">- nedostatok pracovných príležitostí v regióne- nedostatok podnikateľských subjektov na území obce- nedostatočné využívanie prírodného potenciálu- nepriaznivá demografická štruktúra obyvateľstva- absentuje aktívny prístup ľudí k združovaniu sa

<p>FB konto</p> <ul style="list-style-type: none"> - elektronická úradná tabuľa v budove OÚ <p>Technická infraštruktúra a doprava</p> <ul style="list-style-type: none"> - aktualizovaná územnoplánovacia dokumentácia - stanovené lokality na rozvoj podnikateľských aktivít - existujúci systém cestnej dopravy - priame napojenie na diaľnicu D1 (Ivachnová – Mengusovce) - dostatočné zásobovanie obyvateľov pitnou vodou prostredníctvom vodárenskej sústavy - dostatočné zabezpečenie zásobovania obyvateľov plynom - vybudovaná kanalizačná sieť a ČOV - pomerne dobre rozvinutá elektrická sieť - pokrytie územia obce signálom všetkých mobilných operátorov - vôľa samosprávy riešiť problémy v obci, riešenie bytovej otázky výstavbou RD a nájomnými bytmi <p>Vzdelávanie a kultúra, sociálna oblasť</p> <ul style="list-style-type: none"> - fungujúca materská škola - existujúca opatrovateľská služba - aktívna činnosť OZ Hornoliptovský kurucký regiment a Múzea Bitky pri Vavrišove - fungujúca obecná knižnica - sociálna komisia udržiavajúca kontakt so staršími spoluobčanmi s následným zabezpečením riešenia ich podnetov <p>Životné prostredie a cestovný ruch</p> <ul style="list-style-type: none"> - dostatočné zdroje kvalitných podzemných vôd - zavedený separovaný zber odpadov - nie sú prítomné žiadne väčšie zdroje znečisťovania životného prostredia - možnosť kúpania v neďalekom Lipt. Jáne - blízkosť Múzea liptovskej dediny v Pribyline - prírodný potenciál pre rozvoj cestovného ruchu - dobrá geografická poloha pre rozvoj cestovného ruchu - existencia chráneného vtáčieho územia - vhodné trasy pre budovanie náučných chodníkov - zriadená unikasa v predajni COOP Jednota - vykurovanie domácnosti plynom - aplikácia V obraze – prehľad informácií z web 	<p>Technická infraštruktúra a doprava</p> <ul style="list-style-type: none"> - nevyhovujúci technický stav miestnych komunikácií - nedostatok chodníkov v obci - zlý technický stav vzdušného elektrického vedenia - chýbajúca infraštruktúra pre plánovanú novú výstavbu - verejná infraštruktúra vyžadujúca náklady na údržbu a opravy - nedostatočná ponuka poskytovaných služieb na území obce - nedostatočný signál u niektorých operátorov mobilnej siete (Orange, O2) <p>Vzdelávanie a kultúra, sociálna oblasť</p> <ul style="list-style-type: none"> - dochádzanie za základnými zdravotníckymi službami do Liptovského Hrádku - chýba denný stacionár - dochádzanie žiakov ZŠ mimo bydliska <p>Životné prostredie a cestovný ruch</p> <ul style="list-style-type: none"> - neexistujúci harmonogram splavovania vodnej cesty a jej zlý stav - slabé skúsenosti obyvateľov s podnikaním v cestovnom ruchu a turistike - nedostupnosť bankových služieb na území obce
--	---

<p>sídla obce v mobile</p> <ul style="list-style-type: none"> - aplikácia Odvoz odpadu - informácie o vývoze odpadu v obci v mobile 	
Príležitosti	Ohrozenia
<p>Prírodný potenciál a ľudské zdroje</p> <ul style="list-style-type: none"> - využiť zvýšený záujem turistov o lokalitu - využiť prírodné podmienky - štátna podpora rozvoja bývania a rastu populácie - pozitívne legislatívne zmeny - možnosť využiť prostriedky EÚ a štátnych dotácií - využiť záujem mladých ľudí o veci verejné spolupráca obcí v rámci regiónu, ale aj v prihraničných oblastiach <p>Technická infraštruktúra a doprava</p> <ul style="list-style-type: none"> - liberalizácia finančného trhu v oblasti poskytovania pôžičiek - získavanie zdrojov z EÚ a od donorov - existencia plánovacích strategických dokumentov - vytváranie podmienok pre príchod investorov - tvorba nových pracovných príležitostí - dosiahnutie úspor energie a zvýšenie podielu obnoviteľných zdrojov energie - dobudovanie siete občianskej vybavenosti - výstavba nových bytov - riešenie bytovej otázky záujem zo strany podnikateľov na rozšírenie spektra poskytovaných služieb v obci <p>Vzdelávanie a kultúra, sociálna oblasť</p> <ul style="list-style-type: none"> - podmienky pre zvýšenie kvality verejnej správy zo strany štátu - rozvoj činností neziskových organizácií - záujem o rekonštrukciu, modernizáciu a budovanie nových kultúrnych a športových zariadení - finančné zdroje na podporu zvyšovania 	<p>Prírodný potenciál a ľudské zdroje</p> <ul style="list-style-type: none"> - využívanie rieky Belej na turizmus spôsobom zaťažujúcim životné prostredie - negatívne dôsledky globalizácie a klimatické zmeny - nedostatočná podpora podnikateľov zo strany štátu, veľká odvodová zaťaženosť <p>Technická infraštruktúra a doprava</p> <ul style="list-style-type: none"> - neusporiadané vlastnícke vzťahy k pozemkom určeným na podnikateľské aktivity a výstavbu rodinných domov - zánik nerentabilných služieb poskytovaných drobnými podnikateľmi - zvyšujúce sa náklady na údržbu a opravy verejnej infraštruktúry <p>Vzdelávanie a kultúra, sociálna oblasť</p> <ul style="list-style-type: none"> - nedostatočné podmienky pre obnovu chátrajúcich existujúcich zariadení pre kultúru a šport - riziko znižovania kvality života obmedzenou dostupnosťou sociálnych a zdravotných služieb

<p>dostupnosti sociálnych a zdravotných služieb</p> <p>Životné prostredie a cestovný ruch</p> <ul style="list-style-type: none"> - zvýšenie úrovne separovaného zberu a zhodnocovanie odpadov - vytváranie a udržiavanie ekologickej stability územia - dobudovanie infraštruktúry cestovného ruchu, rozšírenie a skvalitnenie služieb - rozvoj informačných služieb cestovného ruchu TIK - zvýšená podpora TUR zo strany štátu a EÚ podpora využívania obnoviteľných zdrojov energie 	<p>Životné prostredie a cestovný ruch</p> <ul style="list-style-type: none"> - zhoršenie kvality ovzdušia - zhoršenie kvality povrchových tokov - zníženie ekologickej stability územia
--	---

Špecifický cieľ 1	Zlepšiť základnú vybavenosť a služby v obci
Opatrenie 1.1 Opatrenie 1.2 Opatrenie 1.3	Podporiť rozvoj bývania Dobudovať dopravnú a technickú infraštruktúru v obci Zvýšiť bezpečnosť a skvalitniť sociálnu a občiansku vybavenosť
Kľúčové potreby Vavrišova v oblasti základnej vybavenosti a služieb	Vysporiadať pozemky a vlastníctvo MŠ (Ev. a. v. cirkev, BJB, SPF, súkromný vlastníci), zabezpečiť dodatok k ÚPD a štúdiu pre usmerný rozvoj IBV, zmodernizovať výbavu a priestory pre činnosť DHZ, rozšíriť kamerový systém, vyriešiť kapacitu MŠ, prechod pre chodcov cez cestu II / 537 (2360)
Predpoklady pre úspešnú implementáciu opatrení	Inžinierske siete k novej IBV sú čiastočne zrealizované, doriešiť splaškovú a stokovú kanalizáciu na Novej ulici, finančné zdravie obce je v dobrej kondícii
Aktivity pre opatrenia 1.1 – 1.3	
1.1 Príprava územia pre IBV a výstavbu BD <ul style="list-style-type: none"> podpora výstavby IBV vo vybraných lokalitách (majetkoprávne usporiadanie vlastníckych vzťahov k pozemkom vo vybraných lokalitách, spracovanie územno-technickej dokumentácie) vybudovanie nových miestnych komunikácií pre plánovanú výstavbu vrátane bezpečnostných prvkov a osvetlenia rozšírenie všetkých inžinierskych sietí pre novú IBV vypracovanie štúdie pre usmerný rozvoj IBV 	Investor/partner <ul style="list-style-type: none"> obec DHZ Cirkev SPF Urbársky spolok, PS Vavrišovo Vlastníci pozemkov
1.2 Výstavba a rekonštrukcia dopravnej infraštruktúry <ul style="list-style-type: none"> rekonštrukcia existujúcich miestnych komunikácií a chodníkov budovanie a rekonštrukcia kanalizácie a rozšírenie rozvodných sietí rekonštrukcia existujúcej kanalizácie a ČOV rekonštrukcia a rozšírenie rozhlasu a verejného osvetlenia rozšírenie kamerového systému riešenie dopravného stíšenia v obci (miesta na parkovanie najmä v starej časti obce) osadenie informačných smerových tabúl 	
1.3 Budovanie IKT sietí, inteligentné fungovanie zariadení, zvyšovanie bezpečnosti, ochrany a prevencie, zlepšenie technického stavu a vybavenia DHZ <ul style="list-style-type: none"> rekonštrukcia hasičskej zbrojnice zabezpečenie akcieschopnosti DHZ Výstavba a modernizácia zariadení sociálnej a občianskej vybavenosti <ul style="list-style-type: none"> úpravy okolia budovy kultúrneho domu – rozdelenie plochy na oddychovú zelenú časť s prvkami pre deti a časť dopravného stíšenia prestavba vlastnej MŠ vybudovanie ihriska pri prírodnom kúpalisku vybudovanie workoutového ihriska dom smútku – výstavba chodníka a parkoviska, zriadenie rozptylovej lúky rekonštrukcia budovy obecného úradu – riešenie podkrovia rekonštrukcia budovy v majetku obce – prestavba na denný stacionár múzeum Bitky pri Vavrišove – vybudovanie sociálnych zariadení, parkoviska a miesta pre stánkový predaj zriadenie denného stacionára 	
Predpokladané finančné zdroje	<i>vlastné zdroje obce, dotácia na základe Uznesenia Vlády SR, európske fondy, štátny rozpočet</i>

Monitoring a hodnotenie špecifického cieľa 1				
Ukazovateľ		Merná jednotka	Počiatkové hodnoty	Dosiahnuté hodnoty
<ul style="list-style-type: none"> ● Počet zrealizovaných projektov zameraných na rozvoj bývania ● Počet zrealizovaných projektov dopravnej a technickej infraštruktúry ● Počet zrealizovaných projektov sociálnej a občianskej vybavenosti/ sociálnej a zdravotnej starostlivosti ● Počet zrealizovaných projektov IKT, bezpečnosti, ochrany a vybavenia DHZ 		● projekt	0	
Dopady	Spokojnosť obyvateľov regiónu s kvalitou života	vlastné zisťovanie		

Špecifický cieľ 2	Zvýšiť zamestnanosť a zlepšiť podmienky pre podnikanie
Opatrenie 2.1 Opatrenie 2.2	Vytvoriť podmienky pre zvýšenie zamestnanosti a rozvoj podnikania v obci Posilniť marketing obce a regiónu
Kľúčové potreby Vavrišova v oblasti práce a podnikania	Vytvoriť podmienky pre zamestnanie obyvateľov Vavrišova v mieste bydliska, podporovať remeselníkov, SHR, menšie prevádzky, skvalitňovanie doplnkových služieb a rozvoj cestovného ruchu.
Predpoklady pre úspešnú implementáciu opatrení	Dobrá spolupráca s investormi, mnohí majú už zakúpené pozemky na plánované zámery. Využitie potenciálu a možností v spolupráci s organizáciami a podnikateľskými subjektmi.
Aktivity pre opatrenia 2.1 – 2.2	
2.1 Podpora tradičného hospodárenia a remesiel <ul style="list-style-type: none"> podpora existujúcich drobných prevádzok podpora vzniku nových remeselných prevádzok podpora využívania miestnych surovínových zdrojov Budovanie infraštruktúry cestovného ruchu v obci <ul style="list-style-type: none"> podpora podnikateľských aktivít v cestovnom ruchu rozšírenie a skvalitnenie doplnkových služieb v CR (rafting – Belá) podporovať informačné služby cestovného ruchu vytvorenie siete cyklotrás (v súlade s projektom ŽSK) napojením sa na Podtatranskú cyklomagistrálu (vytýčenie nových trás, úprava vlastníckych vzťahov k pozemkom, projektová a technická príprava zámeru, vybudovanie nových cyklotrás, zabezpečenie jednotného značenia cyklotrás a informačný systém) rozvoj kempingov vo Vavrišove Podpora nových podnikateľských aktivít <ul style="list-style-type: none"> vytvorenie podmienok pre rozvoj podnikateľských aktivít rozšírenie siete obchodov a ponuky služieb podpora vzniku nových služieb v obci podľa potrieb občanov a záujmu podnikateľov výstavba nových obchodných priestorov podľa ÚPN-O v rámci technickej infraštruktúry pripraviť vhodnú lokalitu pre väčší investičný zámer (stanovenie vhodného územia, projektová a technická príprava vhodnej lokality, získanie strategického investora pre využitie lokality) Cyklopoint – oddychová časť pre cyklistov Agrofarma 	Investor/partner <ul style="list-style-type: none"> obec súkromný sektor Urbársky spolok, PS Vavrišovo Agria L. Ondrej a. s., COOP Jednota Silveex, záhradníctvo Krivoš Matúš LUDOSS, s.r.o. Združenie technických a športových činností regiónov SR, ZO Automotoklub Vavrišovo Motorest Hôrky SHR živnostníci
Predpokladané finančné zdroje	<i>vlastné zdroje investorov a obce, európske fondy</i>

Monitoring a hodnotenie špecifického cieľa 2				
Ukazovateľ		Merná jednotka	Počiatkové hodnoty	Dosiahnuté hodnoty
<ul style="list-style-type: none"> ● Počet zrealizovaných projektov zameraných na podporu tradičného hospodárenia a remesiel ● Počet zrealizovaných projektov zameraných na budovanie infraštruktúry CR ● Počet zrealizovaných projektov zameraných na nové podnikateľské aktivity ● Počet zrealizovaných projektov zameraných na prezentáciu a propagáciu obce 		● projekt	0	
Dopady	Spokojnosť obyvateľov regiónu s kvalitou života	vlastné zisťovanie		

Špecifický cieľ 3	Podporiť rozvoj občianskej spoločnosti
Opatrenie 3.1 Opatrenie 3.2 Opatrenie 3.3 Opatrenie 3.4	Zlepšiť kvalitu spoločenského života v obci a podporovať aktivity pre využitie voľného času Zlepšiť znalosť územia a posilniť pocit hrdosti na obec/región Podporiť spoluprácu na všetkých úrovniach v obci aj mimo nej Zlepšiť medziľudské vzťahy
Kľúčové potreby Vavrišova v oblasti občianskej spoločnosti	Organizovanie podujatí spájajúcich generácie, odovzdávanie organizačných schopností mladším, prezentácia jednotlivých združení pôsobiacich v obci. Podchytenie aktívnych mladých ľudí pri jednotlivých aktivitách, podpora nových impulzov smerujúcich k rozvoju medziľudských vzťahov
Predpoklady pre úspešnú implementáciu opatrení	Vytvorenie vhodných podmienok pre jednotlivé aktivity, dobrá spolupráca všetkých organizácií a združení pôsobiacich v obci, vzájomná komunikácia a podpora.

Aktivity pre opatrenia 3.1 – 3.4	Investor/partner
<p>3.1 Zvyšovanie informovanosti o živote v obci</p> <ul style="list-style-type: none"> ● Web obce, mobilné aplikácie (V obraze, Odpad a pod.), facebook, sociálne siete ● Monografia obce - aktualizácia <p>Podpora organizovania kultúrnych, športových a iných podujatí</p> <ul style="list-style-type: none"> ● podporovať jedinečné kultúrno-spoločenské aktivity a tradičné podujatia propagujúce obec ako cieľ turistiky ● organizovanie ochotníckych divadelných predstavení <p>Podpora fungovania spoločenských organizácií na úrovni obce</p> <ul style="list-style-type: none"> ● Vybavenie DHZ uniformami ● Vytvorenie vhodného zázemia pre jednotlivé organizácie ● Podpora podujatí propagujúcich združenia a obec <p>3.2 Podpora rozvoja tradícií</p> <ul style="list-style-type: none"> ● <i>Bitka pri Vavrišove</i> – zachovanie tradície ● <i>Čo o mne vieš?</i> – súťažné večery organizované formou kvízov, zamerané na históriu a súčasnosť obce ● <i>Veľkonočný stolnotenisový turnaj</i> – pre všetky vekové kategórie (každoročne) ● <i>Stavanie mája</i> – udržanie tradície (každoročne) ● <i>Juniáles</i> – spojený s oceňovaním úspešných žiakov a obyvateľov podporujúcich ich rozvoj (každoročne) ● Futbalový turnaj <i>O pohár starostu obce</i> – každý nepárny rok ● <i>Retro beh medzi humnami</i> – každý párny rok ● Posedenie <i>Jednoty dôchodcov</i> – pri príležitostiach Dňa matiek, Dňa otcov, október - úcta k starším, zimné posedenia zamerané na poéziu, prózu, hudbu, cestovateľské skúsenosti v slovnej a dokumentaristickej prezentácii ● <i>Uvítanie detí do života</i> - zachovanie tradície s odovzdaním pamätného listu obce, zápisom do pamätnej knihy (podľa potreby) ● Návšteva jubilujúcich spoluobčanov – 80, 85, 90, 95 ročných s odovzdaním pamätného listu obce, zápisom do pamätnej knihy (podľa potreby) ● Kladenie vencov pri príležitosti výročia SNP pamätník Podbanské – organizácia v spolupráci s obcou Liptovský Peter v roku 2025, v obci Vavrišovo každoročne <p>3.3 Vytváranie podmienok pre rozvoj regionálnej a nadregionálnej spolupráce</p> <ul style="list-style-type: none"> ● podpora spolupráce s Poľskom, Českou republikou a Maďarskom pri rozvoji cestovného ruchu 	<ul style="list-style-type: none"> ● Obec/vytvorené partnerstvá ● DHZ ● OZ Hornoliptovský kurucký regiment ● TJ Liptov Vavrišovo ● Organizácia Jednoty dôchodcov ● Poľovné združenie Belá ● Tanečný klub Jessy Vavrišovo ● ZTaŠČR SR, Automotoklub Vavrišovo ● Krčma u Žandára ● Podnikateľské subjekty
<p>Predpokladané finančné zdroje</p>	<p><i>obec, európske fondy, Komunitná nadácia Liptov, sponzori</i></p>

Monitoring a hodnotenie špecifického cieľa 3				
Ukazovateľ		Merná jednotka	Počiatkové hodnoty	Dosiahnuté hodnoty
<ul style="list-style-type: none"> ● Počet podporených spoločenských organizácií z verejných zdrojov ● Celková výška verejných výdavkov vynaložených na podporu spoločenských organizácií ● Počet zrealizovaných projektov kultúrnych, športových a spoločenských podujatí ● Počet zrealizovaných projektov zameraných na rozvoj tradícií ● Počet zrealizovaných projektov zameraných zvýšenie informovanosti o živote v obci 		<ul style="list-style-type: none"> ● organizácia ● tis. € ● projekt 	0	
Dopady	Spokojnosť obyvateľov regiónu s kvalitou života	vlastné zisťovanie		

Špecifický cieľ 4	Podporiť ochranu životného prostredia a udržateľné využívanie zdrojov
Opatrenie 4.1 Opatrenie 4.2 Opatrenie 4.3	Zvýšiť mieru zhodnocovania odpadov a likvidácie čiernych skládok Znížiť riziko negatívnych dôsledkov prírodných katastrof a katastrofických udalostí Zavedenie postupov pre zvýšenie ochrany krajiny a krajiny tvorby
Kľúčové potreby Vavrišova v oblasti životného prostredia	Posilňovať podmienky pre likvidáciu separovaných odpadov z domácností. Vybudovanie zberného dvora a stojísk na kontajnery. Likvidácia čiernych skládok. Úprava brehov potoka.
Predpoklady pre úspešnú implementáciu opatrení	Osveta týkajúca sa separácie a likvidácie odpadov. Posilňovanie záujmu obyvateľov o veci verejné a spoločné.
Aktivity pre opatrenia 4.1 – 4.3	Investor/partner
<p>4.1 Budovanie systému separovania odpadu, zberných dvorov a spoločných kompostovísk, zavádzanie princípov obehového hospodárstva</p> <ul style="list-style-type: none"> • Vybudovanie zberného dvora • Vybudovanie stojísk na kontajnery • Zabezpečenie kompostérov do domácností <p>Osveta a vzdelávanie v oblasti tvorby a likvidácie odpadov, zvyšovanie environmentálneho povedomia</p> <ul style="list-style-type: none"> • viesť občanov k budovaniu domácich kompostovísk • Usmerňovanie občanov v oblasti separácie <p>4.3 Zníženie energetickej náročnosti budov a zariadení, inovačné prístupy, udržateľnosť</p> <ul style="list-style-type: none"> • Zateplenie obecných budov a bytoviek, zateplenie strechy MŠ • Využitie fotovoltiky a tepelných čerpadiel na obecných budovách a ČOV – energetická sebestačnosť <p>Starostlivosť o vodné toky a vodné prvky</p> <ul style="list-style-type: none"> • Brigáda pri úprave brehov potoka Vavrišanka <p>Výchova k udržateľnému využívaniu miestnych zdrojov a starostlivosti o krajinu</p> <ul style="list-style-type: none"> • Spolupráca s ÚPSVaR – aktivačné práce na ochranu životného prostredia <p>Zlepšovanie kvality životného prostredia v obciach</p> <ul style="list-style-type: none"> • Brigády pri čistení priestorov obecného cintorína • Brigády pri likvidácii čiernych skládok • Vykášanie zanedbaných priestorov pri komunikácii III. triedy – vstup do obce z Liptovského Hrádku a Pribyliny • Vykášanie zanedbaných priestorov pri poľných cestách v katastri obce • Vybudovanie zelenej oddychovej zóny pri kultúrnom dome a plochy dopravného stíšenia (zelené parkovisko) • Určenie lokality vhodnej na výsadbu stromov, drevín pri narodení dieťaťa 	<ul style="list-style-type: none"> • Obec • Urbársky spolok, PS Vavrišovo • Obyvatelia obce • ÚPSVaR • Správa ciest ŽSK • SVP Piešťany, o.z. Ružomberok
Predpokladané finančné zdroje	<i>štátny rozpočet, európske fondy, súkromné zdroje, rozpočet obce</i>

Monitoring a hodnotenie špecifického cieľa 4				
Ukazovateľ		Merná jednotka	Počiatkové hodnoty	Dosiahnuté hodnoty
<ul style="list-style-type: none"> ● Počet zrealizovaných projektov zameraných na zvýšenie miery zhodnocovania odpadov a likvidácie čiernych skládok ● Počet zrealizovaných projektov zameraných na zlepšenie kvality životného prostredia, ochrany krajiny a krajiny tvorby 		<ul style="list-style-type: none"> ● projekt 	0	
Dopady	Spokojnosť obyvateľov regiónu s kvalitou života	vlastné zisťovanie		

4.5.20 VAŽEC

Minulosť a súčasnosť Važca

Obec bola osídlená od dávnoveku, čoho dôkazom sú nálezy z doby kamennej, ale najmä bronzový nôž z obdobia halštatskej kultúry. Po roku 960 tu bola misijná stanica z Nitrianska. V miestnych pustovniach pôsobili pustovníci. Roku 1280 sa už Važec spomína ako obec. Pomenovanie dostal od rieky Váh. V roku 1893 vyrástol na mieste dreveného kostola murovaný evanjelický kostol. V roku 1925 vymaľoval jeho interiér akademický maliar Ján Hála. Maľby sú stále pekné a zachovalé. Katolícky kostol je kultúrnou pamiatkou. Bol pôvodne postavený ako gotický koncom 13. storočia, zasvätený sv. Antonovi pustovníkovi.

Tragický deň pre obec bol 17. júl 1931, kedy celá dedina ľahla popolom. Mnoho rodín sa po ňom odsťahovalo na Dolnú zem a do Ameriky za prácou. Ihneď po ohni si Važtania postavili novú cirkevnú meštiansku školu i verejný vodovod.

Za necelých 6 hodín zostalo bez strechy nad hlavou okolo 2000 ľudí, zhorelo 461 domov, fara, pošta, úrady, hospodárske budovy, poľnohospodárske náradie a remeselné nástroje, bohatstvo krojov. Zahynuli dve deti. Zhoreli ošípané, mačky, psy, v bezpečí boli len kravy a ovce na pastve. Uchránených zostalo len niečo vyše 40 domov, humná na južnej strane, evanjelický a katolícky kostol a cintorín. Na pamiatku onoho dňa roku 1931, každoročne 17. júla na poludnie, zaznejú zvony. V tento deň stále niektorí občania, najmä staršia generácia žien, chodia v smútočnom (Važecké noviny, marec 2011).

Vo vojnových rokoch sa celá obec zapojila do odboja. Podporovala partizánske oddiely, najmä oddiel Vysoké Tatry, ktorý pôsobil vo Važeckej chate pri Troch studničkách. Obec Važec bola známa aj ako železničarska obec.

Važec je jednou z najrásavitejších obcí Horného Liptova so zachovanými krojmi a ľudovou kultúrou. Výnimočným zážitkom je počuť osemhlasný spev miestnych žien pri práci v lese alebo na lúkach. Súčasťou tradičnej važeckej svadby, ktorú ľudia dodnes pamätajú, bol sprievod po obci s vozom naloženým výbavou nevesty. Ženy chodia do kostola v krojoch. Folklornú skupinu Važec založil Ján Ilavský-Podkrivánsky, prvýkrát vystúpila v Bratislave v roku 1920. Od roku 1958 ju viedol Michal Kapasný, bývalý člen súboru Lúčnica. So súborom spolupracoval a važecké piesne dokumentoval aj Karol Plicka. V súčasnosti folklór zastrešuje FS Stráne, ktorá má do 40 členov vo veku od 13 do 70 rokov. Z tradičných podujatí treba spomenúť chorovod Omilienci, Vítanie jari vo Važci a otváranie studničiek, stávanie májov, sprievod regrútov.

Zaujímavosťou je prameň War Waser, ktorý nikdy nezamrzá a Važecká jaskyňa. Objavil ju a neskôr prevádzkoval František Havránek, maliar a speleológ. Známu osobnosťou, ktorá pôsobila vo Važci je maliar Ján Hála, ktorý zdokumentoval nádheru važeckých krojov, obec samotnú a spôsob života ľudí v nej. Dokladom jeho tvorby je Dom Jána Hálu. Súčasťou domu bola aj takmer 100-ročná drevenica s pôvodným zariadením, ktorú v roku 2021 poškodil požiar. Obyvatelia Važca sú hrdí aj na básnika a rímsko-katolíckeho kňaza Janka Silana, ktorý tu pôsobil ako farár a správca fary do svojej smrti v roku 1984.

V rodinnom dome Jána Kováča č. 399 je súkromné múzeum poľnohospodárskeho náradia a ľudových tradícií Kaštieľ. Prvé Obecné literárno - historické múzeum na Slovensku zrealizovali v roku 1994 Margita Hybenová a Ján Hlavienka. Jednou z novodobých pamiatok je Nemecký vojenský cintorín.

Vo Važci je základná škola, škôlka, pošta, zdravotné stredisko, lekáreň, kaderníctvo, šesť predajní potravín a zmrzlinový stánok, trhovisko, Penzión Violet a reštaurácia Isabela a stolárska výroba. Nachádza sa tu lyžiarsky vlek, bežecké trate a Važecká jaskyňa, ktorá je známa bohatou kvapľovou výzdobou. Obec vytvára podmienky pre rozvoj turistiky a cykloturistiky.

Zo spolkov je aktívny Červený kríž, Jednota dôchodcov, Dobrovoľný hasičský zbor, Matica slovenská, Poľovné združenie Kriváň, Urbár, pozemkové spoločenstvo Važec a Poľnohospodárske družstvo Važec. Diecézne centrum voľného času vzniklo v roku 2004 prestavbou bývalej katolíckej školy. Centrum organizuje mimoškolské aktivity pre deti a mládež. Občianske združenie JEKH DROM založilo v roku 2013 Detské centrum Samuel ako nízkoprahovú sociálnu službu pre deti a rodinu. Medzi každoročné športové podujatia patria Zimné a Letné športové hry, Lesný beh Birutovou dolinkou,

Okresná hasičská liga, Vianočný nohejbalový a basketbalový turnaj, Zimný turnaj v halovom futbale. Vedenie obce vidí budúcnosť v rozvoji cestovného ruchu a využití prírodných a kultúrnych daností.

Važec v roku 2030

Spolu to dokážeme... Splnením naplánovaných, aj keď náročných úloh a stanovených priorít v ekonomickej, sociálnej a kultúrnej oblasti, zabezpečíme spokojnosť všetkých spoločenských vrstiev obyvateľstva, ktorým dosiahnutá plnohodnotná kvalita života umožní využiť svoje vedomosti, schopnosti a zručnosti v prospech ďalšieho napredovania našej obce. V súvislosti s rozvojom cestovného ruchu využijeme na prezentáciu prírodné bohatstvo a krásu podtatranského kraja, a tiež hrdosť Važťanov na kultúrne tradície a zvyklosti svojich predkov.

Važec budúcnosti je obec

- *s nízkou mierou nezamestnanosti,*
- *so vzdelanou a flexibilnou pracovnou silou s rovnými možnosťami,*
- *s vyhovujúcou technickou infraštruktúrou a bezproblémovou dostupnosť,*
- *s efektívnymi sociálnymi a zdravotníckymi službami, primeranými pre občana a návštevníka,*
- *s dostatkom bytových jednotiek a uspokojujúcim kultúrnym a voľnočasovým vyžitím,*
- *s dostatočným počtom pracovných miest, kvalifikovaných pracovníkov a spokojných živnostníkov,*
- *s rozvinutými službami pre turistov a návštevníkov,*
- *so zachovaným kultúrno-historickým a duchovným dedičstvom.*

Stratégia pre dosiahnutie vízie obce

Občania obce a jej predstavitelia sú pripravení naplniť víziu budúcnosti

- sústavnou prácou samosprávy na zlepšovaní kvality života obyvateľov mesta v oblasti služieb a infraštruktúry,
- **vytváraním podmienok pre vznik a udržanie pracovných príležitostí,**
- kladením dôrazu na aktívnu občiansku spoločnosť a spoluprácu,
- zavádzaním moderných technológií do života v obci,
- ako aj šetrným využívaním prírodných zdrojov a aktívnou ochranou hodnôt územia.

Za prioritu je považovaná oblasť pracovných príležitostí.

Členovia pracovnej skupiny Važec

- Ing. Milan Lištiak, starosta obce,
- Peter Jacko, zástupca starostu, poslanec,
- Mgr. Jana Profantová, ÚPSVaR, poslankyňa,
- Mgr. Zuzana Rysulová Kubíková, terénna sociálna pracovníčka,
- Ing. Zdenko Profant, podnikateľský sektor,
- Tibor Chovan,
- Mgr. Gabriela Turanová,
- Mgr. Richard Zubaj,
- Radoslav Šavel, PD Važec,
- Mgr. Michaela Matejková, podnikateľka v oblasti CR,
- Ing. Martina Šeďová, OZ JEK DROM.

Návrh SPRO bol prerokovaný a schválený v obecnom zastupiteľstve 26. septembra 2023 (Uznesenie č. 97/2023).

SWOT analýza Važca

Silné stránky	Slabé stránky
<p>Ľudia a ich záujmové združenia</p> <ul style="list-style-type: none"> • Pracovitosť a remeselná schopnosť občanov • Dostatok zručných ľudí • Dostatok ľudí ochotných podieľať sa na dianí obce • Čiastočná flexibilita pracovnej sily • Ľudský potenciál so skúsenosťami v poľnohospodárstve - predpokladmi na agroturistiku • Živnostníci sú vzdelanejší a kvalifikovanejší • Sformovaný mikroregión (Združenie miest a obcí Liptova a ZMOS, MAS Horný Liptov) <ul style="list-style-type: none"> ▪ Možnosti dozvedávania a rekvalifikácií • Rozvíjajúce sa informačné služby • Implementácia projektov EŠF • Športovo založení obyvatelia s organizačnými skúsenosťami • Motivujúce umelecké osobnosti historické aj súčasné • Záujem strednej generácie zostať v obci bývať • V obci aktívne pracuje folklórne združenie Stráne, spolky, združenia a organizácie riešiace nedostatky obce • Fungujúce motivačné opatrenia štátu voči osobám v hmotnej núdzi 	<p>Ľudia a ich záujmové združenia</p> <ul style="list-style-type: none"> • Nedostatok pracovných miest v regióne • Nedostatočne rozvinutá komunitná práca • Nedostatok vzdelaných ľudí v oblasti služieb a ovládajúcich cudzie jazyky • Nedostatočné využívanie potenciálu pre rozvoj služieb v oblasti cestovného ruchu • Slabá motivácia ohrozených skupín k ďalšiemu vzdelávaniu a získavaniu zručností • Nedostatok lídrov medzi mladými • Málo voľnočasových aktivít pre mladých
Príležitosti	Ohrozenia
<p>Ľudia a ich záujmové združenia</p> <ul style="list-style-type: none"> • Pozitívne legislatívne zmeny • Využívanie prostriedkov EU • Prístup k verejným informáciám – verejnému informačnému systému • Vznikanie nových efektívnych a flexibilných vzdelávacích, informačných, sociálnych, poradenských a motivačných aktivít a organizácií • Aktivovanie mladých vo veciach verejných 	<p>Ľudia a ich záujmové združenia</p> <ul style="list-style-type: none"> • Negatívne demografické trendy • Negatívne dôsledky globalizácie • Odchod mladých a vzdelaných ľudí z obce • Zhoršovanie zdravotného stavu marginalizovaných – okrajových skupín občanov

Silné stránky	Slabé stránky
<p>Technická infraštruktúra a doprava</p> <ul style="list-style-type: none"> • Prevažne vybudovaná technická infraštruktúra obce vrátane kanalizácie a čističky odpadových vôd • Vyhovujúca cestná sieť E-18 • Blízkosť diaľnice D-1spolu so zjazdom • Dostatočná železničná sieť – dostupnosť železničnej infraštruktúry • Skrátenie časovej vzdialenosti do okresných miest (Poprad, Liptovský Mikuláš) • Vysoký stupeň plynofikácie obce 90% • Verejný vodovod vybudovaný na 100% • Vlastný zdroj pitnej vody • Dostatočná elektrická sieť • Potenciál pre využívanie alternatívnych zdrojov energie – FVE, tepelné čerpadlá, znižovanie CO₂ • Voľné kapacity bývania na vidieku • Plochy pre individuálnu bytovú výstavbu • Kvalitné pokrytie telekomunikačnými sieťami • Existujúce letisko v Poprade • Dobrý stav životného prostredia, čisté ovzdušie • Systém separovaného zberu odpadov na dobrej úrovni • Schválený územný plán • vybudovaná nabíjačka na elektrobicykle • potenciál pre budovanie cyklotrás, cyklochodníkov a bežeckých trás 	<p>Technická infraštruktúra a doprava</p> <ul style="list-style-type: none"> • Riešenie skládky odpadov je neprístupné z hľadiska ŽP • Nízka kvalita / štandard bývania u sociálne slabých • Nevysporiadané pozemky v osade • Prítomnosť nelegálnych stavieb • Devastácia životného prostredia nelegálnymi skládkami • Nevyhovujúca verejná doprava, najmä vlaková (nízka frekvencia spojov, obzvlášť počas víkendov) • Vyznačené cyklotrasy a bežecké trasy sú poškodzované subjektmi zabezpečujúcimi služby pre Urbár

Príležitosti	Ohrozenia
<p>Technická infraštruktúra a doprava</p> <ul style="list-style-type: none"> • Liberalizácia finančného trhu v oblasti poskytovania pôžičiek • Vytváranie partnerstiev na lokálnej úrovni • Získavanie zdrojov z EŠF • Existencia koncepcie rozvoja bývania pre sociálne slabších, vrátane definovania sociálneho bývania • Existencia plánovacích strategických dokumentov • Dostatočné finančné zdroje na spoluúčasť v projektoch • Zavedenie využívania alternatívnych zdrojov energie • Rozšírenie služieb – zriadenie požičovne elektrobicyklov 	<p>Technická infraštruktúra a doprava</p> <ul style="list-style-type: none"> • Nedostatočné obecné finančné zdroje • Vlastníci voľných budov prevažne súkromné osoby, prípadne viacerí vlastníci objektu

Silné stránky	Slabé stránky
<p>Sociálna oblasť a zdravotníctvo</p> <ul style="list-style-type: none"> • Základné zdravotnícke služby v obci (všeobecný lekár, lekáreň) • Rovnocenný prístup k povinnostiam základného vzdelania • Existujúca sieť škôl (ZŠ, MŠ) • Zriadené špeciálne triedy • Existujúca sieť cirkevných/náboženských dobrovoľníckych centier • Aktívna práca nízkoprahového detského centra • Prítomnosť terénnej sociálnej práce 	<p>Sociálna oblasť a zdravotníctvo</p> <ul style="list-style-type: none"> • Neexistujúca opatrovateľská služba • Chýbajúce sociálne zariadenie pre seniorov • Dochádzanie za špeciálnymi zdravotníckymi službami do mesta • Nepostačujúce sociálne služby • Chýbajúce komunitné centrum • Málo podnetné rodinné prostredie v osade Dolinka • Nedostatočné životné podmienky v osade • Chýbajúci počet podnikateľských subjektov podporujúcich sociálne aktivity

Príležitosti	Ohrozenia
<p>Sociálna oblasť a zdravotníctvo</p> <ul style="list-style-type: none"> • Nové služby pre dôchodcov • Rozšírenie služieb zdravotného strediska • Vybudovanie komunitného centra • Efektívne využívanie skúseností lokálnych a regionálnych odborníkov • Inovatívne formy sociálnych a zdravotníckych služieb 	<p>Sociálna oblasť a zdravotníctvo</p> <ul style="list-style-type: none"> • Negatívne demografické trendy • Zhoršovanie zdravotného stavu obyvateľstva • Nárast závislostí a sociálno-patologických javov

Silné stránky	Slabé stránky
<p>Občianska infraštruktúra</p> <ul style="list-style-type: none"> • evanjelický kostol s farnosťou • katolícky kostol s farnosťou • katolícke diecézne stredisko voľného času • základná škola s klubmi voľného času • materská škola • nízkoprahové detské centrum • futbalové ihrisko, multifunkčné ihrisko • pošta • knižnica • lekáreň • obecné nájomné byty • dom smútku • trhovisko 	<p>Občianska infraštruktúra</p> <ul style="list-style-type: none"> • nedostatok obecných ubytovacích kapacít • nedostatok pozemkov na IBV • chýba kultúrny stánok a oddychový park • chýba telocvičňa
Príležitosti	Ohrozenia
<p>Občianska infraštruktúra</p> <ul style="list-style-type: none"> • poskytnutie voľnočasových aktivít pre dospelých a mládež • vybudovanie kultúrneho stánku a oddychovej zóny • odkúpenie pozemkov pre IBV • vybudovanie ihriska so syntetickou ľadovou plochou 	<p>Občianska infraštruktúra</p> <ul style="list-style-type: none"> • nedostatok finančných prostriedkov (nemožnosť čerpať EŠF) • neochota občanov odpredať pozemky

Silné stránky	Slabé stránky
---------------	---------------

<p>Hospodárska činnosť</p> <ul style="list-style-type: none"> • Dobrá poloha obce - hlavný ťah - blízkosť diaľnice – skrátenie časovej vzdialenosti • Ubytovacie služby v Penzióne Violet a stravovacie služby v reštaurácii Isabela • Remeselne zruční pracovníci • Poľnohospodárske družstvo Važec • Salaš • SENIOR CITY – mestečko pre dôchodcov – obnovenie realizácie projektu 	<p>Hospodárska činnosť</p> <ul style="list-style-type: none"> • nedostatok kvalifikovaných pracovníkov • slabé pracovné príležitosti • vyššia miera nezamestnanosti • podiel sezónnej práce • chýbajúce bankomaty
<p>Príležitosti</p>	<p>Ohrozenia</p>
<p>Hospodárska činnosť</p> <ul style="list-style-type: none"> • možnosť využitia spolupráce v mikroregióne • vybudovanie Spracovateľsko-odbytového strediska Važec spolu s priamym predajom – skrátenie predajného reťazca 	<p>Hospodárska činnosť</p> <ul style="list-style-type: none"> • odchod kvalifikovaných pracovníkov • odchod mladých ľudí • nedostatočná výmena informácií • nedostatok finančných prostriedkov pre výstavbu SENIOR CITY

Silné stránky	Slabé stránky
<p>Životné prostredie a cestovný ruch</p> <ul style="list-style-type: none"> • Obec leží na území TANAPu a NAPANTu - území vhodnom na turistiku • Možnosť kúpania v neďalekom Poprade (AquaCity) a Liptovskom Mikuláši (Tatralandia) • Fungujúce Múzeum poľnohospodárskeho náradia a ľudových tradícií • Fungujúce folklórne združenie pre dospelých • Kultúrno-historická pamiatka – Dom Jána Hálu s drevenicou • Budova rímsko-katolíckeho kostola • Budova evanjelického kostola • Silný potenciál tvorcov a nositeľov tradičnej kultúry, ľudových a pôvodných poľnohospodárskych tradícií • Vzácne prírodné dedičstvo Važecká jaskyňa • Funkčné regionálne a nadregionálne kultúrne podujatia - Východná • Rastúci záujem o kultúrne aktivity • Existujúca duchovná osveta • Prírodný potenciál pre rozvoj cestovného ruchu • Dobrá geografická poloha pre rozvoj cestovného ruchu • Čisté ovzdušie • Zaujímavá história obce 	<p>Životné prostredie a cestovný ruch</p> <ul style="list-style-type: none"> • Nie je zastúpenie bankového sektora, žiadna pobočka, terminál • Nefunkčný súkromný lyžiarsky vlek • Nedostatok kultúrnych stánkov v obci • Neexistujúce podujatia pre prezentáciu ľudových remesiel • Slabé prepojenie kultúrnych podujatí vyššej úrovne v obci s blízkym okolím • Obec zaradená do Atlasu rómskych komunit • Devastácia životného prostredia nelegálnymi skládkami • Chýbajúci zberný dvor • Veľká vzdialenosť do väčších miest
Príležitosti	Ohrozenia
<p>Životné prostredie a cestovný ruch</p> <ul style="list-style-type: none"> • Získavanie skúseností od odborníkov domácich a zahraničných • Čerpanie fondov a grantov EU a štátnych dotácií • Know how zo zahraničia v oblasti cestovného ruchu a vzdelávania v ňom • Tvorba nových nadregionálnych partnerstiev • Možnosti tvorby vlastných prezentov, pamiatkových darčiekov, typických pre obec • Motivácia občanov a mládeže k ochrane pamiatok v obci • Možnosť sprevádzkovať lyžiarsky vlek, zatraktívniť bežecké trasy a cyklotrasy 	<p>Životné prostredie a cestovný ruch</p> <ul style="list-style-type: none"> • Domy vhodné na ubytovanie a poskytovanie služieb vo vlastníctve súkromných osôb • Etnické napätia a konflikty • Prírodné deštruktívne pôsobenie času na kultúrne pamiatky • Možný vandalizmus

Špecifický cieľ 1	Zlepšiť základnú vybavenosť a služby v obci
Opatrenie 1.1 Opatrenie 1.2 Opatrenie 1.3	Podporiť rozvoj bývania Dobudovať dopravnú a technickú infraštruktúru v obci Zvýšiť bezpečnosť a skvalitniť sociálnu a občiansku vybavenosť
Kľúčové potreby Važca v oblasti základnej vybavenosti a služieb	Obecné budovy, obecný majetok a miestne komunikácie sú vo veľkej miere zrekonštruované, je potrebné udržiavať ich dobrý technický stav, modernizovať ich a skvalitňovať poskytované služby. Chýba priestor pre organizovanie podujatí a prezentáciu obce.
Predpoklady pre úspešnú implementáciu opatrení	Ľudia veria v schopnosť dosiahnuť lepšiu kvalitu života. Poslanci aj pracovníci úradu majú dobré predpoklady pre dosiahnutie zmeny. Obyvatelia Važca sú známi pracovitnosťou a schopnosťou dosiahnuť vytýčené ciele. Obec má spracované strategické plánovacie dokumenty.
Aktivity opatrenia 1.1 – 1.3	Investor/partner
<p>1.1 Príprava územia pre IBV a výstavbu BD</p> <ul style="list-style-type: none"> • IBV2 - lokalita „Pastierske“ II (1.500.000€) • IBV3 – lokalita „Za ulicou“ (2023-2030, 300.000€) • Vysporiadanie pozemkov a legalizácia stavieb • Majetkové vysporiadanie Domu Jána Hálu s Drevenicou <p>1.2 Výstavba a rekonštrukcia dopravnej infraštruktúry</p> <ul style="list-style-type: none"> • Dokončenie dopravného značenia (2023, 5.000€) • Rekonštrukcia mostov (150.000€) • Modernizácia a rekonštrukcia miestnych komunikácií • Modernizácia a rekonštrukcia chodníkov • Pozemná komunikácia s inžinierskymi sieťami – lokalita Pastierske (1.500.000€) • Parkovisko pri jaskyni (2023-2025, 100.000€) <p>Budovanie a rekonštrukcia vodovodu, kanalizácie a rozvodných sietí</p> <ul style="list-style-type: none"> • Verejné osvetlenie – zvýšenie energetickej úspornosti • Rekonštrukcia kanalizačnej, vodovodnej a plynovej siete <p>1.3 Budovanie IKT sietí, inteligentné fungovanie zariadení, zvyšovanie bezpečnosti, ochrany a prevencie, zlepšenie technického stavu a vybavenia DHZ</p> <ul style="list-style-type: none"> • Zachovanie akcieschopnosti DHZ <p>Výstavba a modernizácia zariadení sociálnej a občianskej vybavenosti</p> <ul style="list-style-type: none"> • Rekonštrukcia ZŠ s MŠ – 2. časť s telocvičňou • Modernizácia a skvalitnenie obecných budov • Modernizácia a dobudovanie zariadení a priestorov pre športové aktivity a záujmovú činnosť • Úprava ulice Širokej – vybudovanie kultúrneho stánku – amfiteátra a odychovej zóny • Rekonštrukcia námestia • Rekonštrukcia a modernizácia zariadení poskytujúcich sociálne služby • Vybudovanie DSS • Modernizácia ihriska pri Farskom úrade • Obecný cintorín – rekonštrukcia oplotenia • Dom smútku – rekonštrukcia a modernizácia 	<ul style="list-style-type: none"> • <i>Obec/partneri</i> • <i>Súkromní investori</i> • <i>Liptovská vodárenská spoločnosť, a.s.</i> • <i>DHZ</i> • <i>ŠK Kriváň Važec</i> • <i>súkromní investori</i> • <i>podnikateľské subjekty</i> • <i>občianske združenia</i> • <i>JEKH DROM</i> • <i>Farský úrad</i>

Predpokladané finančné zdroje	<i>vlastné zdroje obce, dotácia na základe Uznesenia Vlády SR, európske fondy, štátny rozpočet</i>
--------------------------------------	--

Monitoring a hodnotenie špecifického cieľa 1			
<i>Ukazovateľ</i>	<i>Merná jednotka</i>	<i>Počiatkové hodnoty</i>	<i>Dosiahnuté hodnoty</i>
<ul style="list-style-type: none"> • Počet zrealizovaných projektov podpory rozvoja bývania • Počet zrealizovaných projektov dopravnej a technickej infraštruktúry • Počet zrealizovaných projektov zvýšenia bezpečnosti, IKT a DHZ • Počet zrealizovaných projektov sociálnej a občianskej vybavenosti 	<ul style="list-style-type: none"> • projekt 	0	
Dopady	Spokojnosť obyvateľov regiónu s kvalitou života	vlastné zisťovanie	

Špecifický cieľ 2	Zvýšiť zamestnanosť a zlepšiť podmienky pre podnikanie
Opatrenie 2.1 Opatrenie 2.2	Vytvoriť podmienky pre zvýšenie zamestnanosti a rozvoj podnikania v obci Posilniť marketing obce a regiónu
Kľúčové potreby Važca v oblasti práce a podnikania	Vo Važci zaostáva podnikanie z hľadiska rozmanitosti ponuky aj početnosti. Obec sa málo prezentuje. Ekonomicky a vzdelanostne slabá skupina nezamestnaných Rómov v osade. Silnou potrebou je zlepšiť a rozšíriť infraštruktúru cestovného ruchu v obci.
Predpoklady pre úspešnú implementáciu opatrení	Záujem súkromného sektora podnikateľ vo Važci v oblasti sociálnych služieb. Silní rómski podnikatelia. Rómovia pracujú aj na verejnoprospešných prácach, čím sa udržiava čistota a poriadok v obci. Sociálne slabá skupina Rómov žijúcich v osade potrebuje podporu v oblasti vzdelávania (naučiť „loviť rybu“). Pracovitosť a remeselná schopnosť ľudí je silnou stránkou. Stredná generácia má záujem zostať v obci. Poľnohospodárske družstvo plánuje modernizovať a budovať nové objekty, rozširovať pôsobnosť poskytovania služieb a produktov.
Aktivity pre opatrenia 2.1 – 2.2	Investor/partner
2.1 Budovanie infraštruktúry cestovného ruchu v obci <ul style="list-style-type: none"> • Cyklistické trasy prepájajúce Važec so Štrbou, napojenie na cyklomagistrálu • Informačné centrum • Turistické trasy • Bežecké lyžovanie – trate • Vyhliadková veža • Požičovňa elektrobicyklov Podpora nových podnikateľských aktivít <ul style="list-style-type: none"> • Senior City – mestečko pre dôchodcov • Kultúrny stánok s polyfunkčným objektom • Vybudovanie ubytovacích kapacít • Vybudovanie Spracovateľsko-odbytového strediska Podpora neformálneho vzdelávania a odbornej prípravy <ul style="list-style-type: none"> • Zvýšenie zamestnateľnosti sociálne slabých vylúčených skupín organizovaním vzdelávacích podujatí 2.2 Podpora prezentačných a propagačných aktivít obcí <ul style="list-style-type: none"> • Marketing obce 	<ul style="list-style-type: none"> • Obec/vytvorené partnerstvá • OOCR • občianske združenia • podnikateľské subjekty • súkromný investor • podmienené súhlasom obyvateľov • súkromný investor • Poľnohospodárske družstvo Važec • Občianske združenie JEKH DROM • Úrad práce, sociálnych vecí a rodiny
Predpokladané finančné zdroje	<i>vlastné zdroje investorov a obce, európske fondy</i>

Monitoring a hodnotenie špecifického cieľa 2				
Ukazovateľ		Merná jednotka	Počiatkové hodnoty	Dosiahnuté hodnoty
<ul style="list-style-type: none"> • Počet zrealizovaných projektov infraštruktúry cestovného ruchu • Počet zrealizovaných podnikateľských projektov • Počet zrealizovaných projektov vzdelávania • Počet zrealizovaných projektov posilnenia marketingu obce a regiónu 		<ul style="list-style-type: none"> • projekt 	0	
Dopady	Spokojnosť obyvateľov regiónu s kvalitou života	vlastné zisťovanie		

Špecifický cieľ 3	Podporiť rozvoj občianskej spoločnosti
Opatrenie 3.1 Opatrenie 3.2 Opatrenie 3.3 Opatrenie 3.4	Zlepšiť kvalitu spoločenského života v obci a podporovať aktivity pre využitie voľného času Zlepšiť znalosť územia a posilniť pocit hrdosti na obec/región Podporiť spoluprácu na všetkých úrovniach v obci aj mimo nej Zlepšiť medzilidské vzťahy
Kľúčové potreby Važca v oblasti občianskej spoločnosti	V obci je potrebné zriadiť a rozšíriť portfólio sociálnych služieb, najmä pre prácu s MRK v osade Dolinka. Mnohé sociálne orientované investičné zámery nenachádzajú podporu medzi miestnymi obyvateľmi. Keďže ide aj o tvorbu pracovných príležitostí, samospráva tieto zámery podporuje.
Predpoklady pre úspešnú implementáciu opatrení	Predchádzanie konfliktom prostredníctvom včasnej informovanosti a organizovaním diskusie k zámerom v oblasti sociálnych služieb. Spolupráca so Žilinským samosprávnym krajom, Liptovským múzeom, Správou slovenských jaskýň a súkromným Poľnohospodárskym múzeom pri propagácii obce. Podpora aktivít Detského centra Samuel a Diecézneho centra voľného času. Cieľom TSP je integrácia a zblížovanie.
Aktivity pre opatrenia 3.1 – 3.4	Investor/partner
3.1 Podpora organizovania kultúrnych, športových a iných podujatí <ul style="list-style-type: none"> Deň detí, deň matiek, medzinárodný deň žien, vianočný večierok, obecné hry, letné a zimné hry, vianočné trhy, vítanie jari, deň úcty k starším, posedenie pri jedličke, výstavy a rôzne kultúrne a športové podujatia organizované pri významných udalostiach a sviatkoch, Zvyšovanie informovanosti o živote v obci <ul style="list-style-type: none"> Organizovanie verejných diskusných stretnutí k zámerom investorov v oblasti sociálnych služieb Výročné správy obce Podpora fungovania spoločenských organizácií na úrovni obcí <ul style="list-style-type: none"> Podpora miestnych organizácií a občianskych združení Propagácia kultúrnych a prírodných hodnôt obce 3.2 Zlepšiť znalosť územia a posilniť pocit hrdosti na obec/región <ul style="list-style-type: none"> Obnova národnej kultúrnej pamiatky Drevenice Jána Hálu Jubilejné podujatie k 110. výročiu narodenia a 50. výročiu úmrtia Janka Silana (2024) 3.4 Menšiny, rovnosť príležitostí, tolerancia voči inakosti <ul style="list-style-type: none"> Organizovanie misijných aktivít pre rodiny v sociálnej a hmotnej núdzi a pre rómske rodiny v osade Dolinka Vybudovanie komunitného centra Skvalitnenie životných podmienok rómskych rodín v osade Dolinka Zriadenie terénnej a ambulatnej sociálnej služby Zriadenie sociálneho a špeciálneho poradenstva Zriadenie miestnych občianskych poriadkových služieb 	<ul style="list-style-type: none"> obec Žilinský samosprávny kraj Súkromné múzeum Správa slovenských jaskýň Občianske združenia, miestne organizácie, kluby, spolky pôsobiace v obci Diecézne centrum ŽSK Občianske združenie JEKH DROM Detské centrum Samuel Diecézne centrum Ministerstvo vnútra SR ÚPSVaR
Predpokladané finančné zdroje	obec, európske fondy, Komunitná nadácia Liptov, sponzori

Monitoring a hodnotenie špecifického cieľa 3				
Ukazovateľ		Merná jednotka	Počiatkové hodnoty	Dosiahnuté hodnoty
<ul style="list-style-type: none"> • Počet podporených spoločenských organizácií z verejných zdrojov • Celková výška verejných výdavkov vynaložených na podporu spoločenských organizácií • Počet zrealizovaných projektov kultúrnych, športových a spoločenských podujatí, diskusných a osvetových podujatí • Počet zrealizovaných projektov zlepšujúcich znalosť územia a posilnenia pocitu hrdosti na obec/región • Počet zrealizovaných projektov zlepšujúcich medziľudské vzťahy 		<ul style="list-style-type: none"> • projekt • tis. € • organizácia 	0	
Dopady	Spokojnosť obyvateľov regiónu s kvalitou života	vlastné zisťovanie		

Špecifický cieľ 4	Podporiť ochranu životného prostredia a udržateľné využívanie zdrojov
Opatrenie 4.1 Opatrenie 4.2 Opatrenie 4.3	Zvýšiť mieru zhodnocovania odpadov a likvidácie čiernych skládok Znížiť riziko negatívnych dôsledkov prírodných katastrof a katastrofických udalostí Zavedenie postupov pre zvýšenie ochrany krajiny a krajiny tvorby
Kľúčové potreby Važca v oblasti životného prostredia	Narušená kontinuita vo vlastníctve pôdy, veľkí investori rozhodujú o jej využití, miestni ľudia to nemajú v rukách. Neporiadok na lúkach, v lesoch, vodných tokoch. Životné prostredie je devastované nelegálnymi skládkami. V okolí železnice vznikajú letné požiare nedodržiavaním protipožiarnych opatrení železničnou spoločnosťou.
Predpoklady pre úspešnú implementáciu opatrení	Obec sa zameriava na vybudovanie a zlepšenie starostlivosti o zeleň v intraviláne. Poľnohospodárske družstvo plánuje zlepšiť životnú úroveň chovu dobytka. Dobrovoľný hasičský zbor je hodnotený ako jeden z najlepších - včasnosť a nástup na zásah (zaradený do kategórie B, povolávaný profesionálnym zborom na zásahy).
Aktivity pre opatrenia 4.1 – 4.3	Investor/partner
<p>4.1. Osveta a vzdelávanie v oblasti tvorby a likvidácie odpadov, zvyšovanie environmentálneho povedomia Likvidácia čiernych skládok</p> <ul style="list-style-type: none"> • Zabraňovanie vzniku nelegálnych skládok a ich likvidácia • Zriadenie zberného dvora (2023) <p>4.2 Posilnenie vodozádržnej funkcie tokov, výstavba protizáplavových zariadení a protipožiarnych nádrží</p> <ul style="list-style-type: none"> • Protipovodňové opatrenia (2023-2030) <p>4.3 Starostlivosť o vodné toky a vodné prvky Starostlivosť o zeleň v intravilánoch obcí Zlepšovanie kvality životného prostredia v obciach</p> <ul style="list-style-type: none"> • Čistota verejných priestranstiev • Výsadba zelene • Vybudovanie oddychovej zóny • Revitalizácia námestia • Využívanie alternatívnych zdrojov energie 	<ul style="list-style-type: none"> • Obec • Povodie Váhu • Súkromní investori • Podnikateľské subjekty • Poľnohospodárske družstvo Važec • Urbár
Predpokladané finančné zdroje	<i>štátny rozpočet, európske fondy, súkromné zdroje, rozpočet obce</i>

Monitoring a hodnotenie špecifického cieľa 4				
Ukazovateľ		Merná jednotka	Počiatkové hodnoty	Dosiahnuté hodnoty
<ul style="list-style-type: none"> • Počet zrealizovaných projektov zvyšujúcich mieru zhodnocovania odpadov a likvidácie čiernych skládok • Počet zrealizovaných projektov zameraných na protizáplavové a protipožiarne opatrenia • Počet zrealizovaných projektov zameraných na zlepšenie kvality životného prostredia, ochrany krajiny a krajiny tvorby 		<ul style="list-style-type: none"> • projekt 	0	
Dopady	Spokojnosť obyvateľov regiónu s kvalitou života	vlastné zisťovanie		

4.5.21 VETERNÁ PORUBA

Minulosť a súčasnosť Veternej Poruby

Obec Veterná Poruba leží v strednej časti Liptovskej kotliny na chrbte vrchu Štefanka v nadmorskej výške 820 metrov, čím patrí k vyššie položeným podtatranským obciam. Obec leží severovýchodne vo vzdialenosti 9 kilometrov od okresného mesta Liptovský Mikuláš. Na sever od obce sa dvíhajú končiare Západných Tatier.

Názov obce sa v priebehu stáročí menil. V najstarších záznamoch sa spomína ako Poruba (1353) a Poruba Zenthystfan (1353). Úradný názov obce v maďarskom jazyku bol Szelés Poruba. V roku 1773 sa spomína ako Weterna Poruba. Erb obce tvorí pri ôsmich zlatých klasoch stojaci poľný hájnik, ktorý drží v pravej ruke bič zlatej farby a opiera sa o zlatú palicu.

Väčšina obyvateľstva sa v minulosti živila poľnohospodárstvom, aj keď poveternostné podmienky v tejto oblasti Liptova nie sú príliš priaznivé. V roku 1858 sa v blízkosti Veternej Poruby začalo ťažiť zlato. Pre malý výťažok bola ťažba zastavená. Z remeselníkov boli v obci začiatkom 20. storočia dvaja kováči, jeden stolár, jeden obchodník so zmiešaným tovarom, jeden krajčír, dvaja obuvníci a dvaja murárski majstri. Obyvatelia obce sa ešte v prvej polovici 20. storočia živilí tkaním ľanového plátna. Vyrábala sa tu aj bačovský riad a plietli sa koše z nelúpaného vrbového prútia.

Počet obyvateľov v minulosti vo Veternej Porube často kolísal, čo spôsobili najmä nepriaznivé životné podmienky. Okrem poddaných tu žili aj dve rodiny zemanov. Podľa dostupných prameňov je už v roku 1330 možné hovoriť o vyvinutom celku administratívne spojených dedín Veterná Poruba a Svätý Štefan. Kostol vo Svätom Štefane bol postavený už v roku 1068 pre obce Svätý Štefan, Pribylina, Veterná Poruba, Brestovina (dnes Liptovský Ondrej) a Smrečany. Z pôvodného svätoštefanského kostola sa dodnes zachovala len drevená soška archanjela, opatrovaná v evanjelickej modlitebni vo Veternej Porube.

Pre Veternú Porubu je charakteristické to, že richtár vo svojej funkcii zotrval dlhšie v porovnaní s okolitými obcami. Málokto bol schopný takýto úrad zastávať, lebo v obci bola až do druhej polovice 19. storočia skoro stopercentná negramotnosť.

Prvá škola pre deti poddaných v blízkosti Veternej Poruby bola zriadená koncom 17. storočia v Smrečanoch. Deti z Veternej Poruby navštevovali aj rímsko-katolícku školu v Liptovskom Ondreji. Evanjelická ľudová škola vznikla pravdepodobne až niekedy v rokoch 1849 - 1850. Medzi najstaršie záznamy o živelnej pohrome v blízkosti Veternej Poruby patrí záznam o veľkom ľadovci a mraze, ktorý v auguste 1716 zničil celú dozrievajúcu úrodu na poliach, poškodil obydlia vo Svätom Štefane a v okolí hrozil hladomor. V roku 1761 sa nad okolím Veternej Poruby prehnala veľmi silná búrka, pri ktorej prudký dážď znovu zničil celú úrodu a obyvateľstvo sa ocitlo na pokraji biedy a zúfalstva. V auguste 1955 v severnom okraji chotára Veternej Poruby vyčíňala víchrica a ľadovec, ktorý zničil takmer polovicu úrody.

Vďaka tomu, že Veterná Poruba je postavená na vyvýšenine, za celé známe obdobie svojej existencie jej obyvatelia nepoznali povodeň. V júni 1958 dlho a intenzívne pršalo. Voda podmývala zem a táto potom dlho spôsobovala na mnohých miestach zosuvy, no voda sa priamo do obce nedostala, tak ako to bolo v prípade blízkeho Okoličného, odkiaľ boli ľudia evakuovaní.

V lete v roku 1850 vypukol nevídaný požiar, 45 rodinných domov a k nim prislúchajúcich hospodárskych budov bolo zničených. Pri tomto požiari zhorela aj drevená zvonica, ktorej ozdobou boli zvony zo zničeného kostola vo Svätom Štefane. Vo Veternej Porube bol vždy nedostatok kvalitnej pitnej vody, a tak sa každoročne, hlavne na jar, množil výskyt brušného týfusu, ktorý si niekoľkokrát vyžiadal aj obeť na životoch. V roku 1918 v obci zúrila epidémia španielskej chrípky, na následky ktorej zomrelo 13 ľudí. Poloha Veternej Poruby z hľadiska zásobovania pitnou vodou bola veľmi nevýhodná. Obyvatelia svoje domácnosti zásobovali iba vodou zo studní, ktorých bolo v obci 41, z toho 5 verejných (zachovala sa verejná studňa – čičiereň). Dlhoočakávaná stavba vodovodu sa zrealizovala až v roku 1963. Odvtedy má obec kvalitný a dostatočný zdroj pitnej vody.

Jedna z posledných kalamít, ktorá postihla Veternú Porubu, bola snehová víchrica v januári 1976, ktorá bola odrezala obec od vonkajšieho sveta na tri dni.

Za najstaršiu existujúcu stavbu vo Veternej Porube možno považovať zvonnicu, ktorá bola postavená v roku 1853 po veľkom požiari.

V roku 1918 bol založený v Smrečanoch vzdelávací spolok Zora pre obce Smrečany, Žiar, Veterná Poruba a Jalovec. Pod záštitou spolku boli poriadané prednášky, divadlá, premietané krátke filmy a rôzne iné podujatia. Úlohou spolku bolo pozdvihnúť vzdelanostnú úroveň členov v slovenskom pravopise, literatúre a histórii. Prvé ochotnícke divadelné predstavenie sa vo Veternej Porube hralo na fašiangy v roku 1918. V roku 1925 bola vo Veternej Porube zriadená obecná knižnica a zvolená štvorčlenná knižničná rada, ktorá sa starala o funkčnosť knižnice. V apríli 1925 vznikol v obci Dobrovoľný hasičský zbor. Hasiči sa zúčastňovali na kultúrnom živote v obci tým, že aj oni usporiadali niekoľko divadelných predstavení.

Hlavne vo vojnových rokoch bola organizátorkou kultúrneho života v obci Slovenská evanjelická jednota a Zväz evanjelickej mládeže, ktorý niekoľkokrát usporiadal divadelné predstavenia.

Veterná Poruba má spracovanú monografiu o obci.

V súčasnosti sú veľmi aktívni hasiči (v obci funguje až 5 družstiev), telovýchovná jednota (futbalový, stolnotenisový oddiel), materská škola, knižnica, zbor pre občianske záležitosti a Divadlo mladých. Služby zabezpečuje obchod Jednoty a ubytovanie na súkromí. Samospráva rozvíja služby pre rodinu, prispieva na autobusové spoje, podporuje činnosť materskej školy, v ktorej môžu využiť možnosť stravovania aj seniori. O komunitnú prácu má záujem niekoľko jednotlivcov (pracujú s deťmi v oblasti environmentálnej výchovy, skrášľujú okolie škôlky). Ľudia v obci si vedia pomôcť navzájom. Spoločenský život zahŕňa akcie ako Deň rodiny, divadelné predstavenia na Veľkú noc a Vianoce, stolnotenisový turnaj, trikrát ročne akcie pre dôchodcov, okrskové súťaže hasičov. Je tu veľa remeselníkov, ktorí sa ale slabo prezentujú. Hlavní zamestnávateľia v obci sú PD Smrečany a Coop Jednota, pribúdajú SHR (PD Smrečany sprístupňuje pôdu aj pre súkromne hospodáriacich roľníkov).

Veterná Poruba má platný územný plán. Kataster je veľmi malý, neponúka veľa možností na rozvoj. V obci je veľa nevysporiadaných pozemkov, akútny je nedostatok finančných prostriedkov. Na kanalizáciu, ČOV, rekonštrukciu rozhlasu aj verejné osvetlenie je spracovaná projektová dokumentácia. Budova škôlky je cirkevná, obec ju chce odkúpiť. Na vybudovanie inžinierskych sietí je potrebné stavebné povolenie.

Je pripravený veľký projekt Oáza pokoja – spoločný zámer slovenskej a poľskej lekárskej komory na rozlohe 42ha (rekreačno-školiace stredisko pre lekárov, stravovacie zariadenie, koliba, denný stacionár s kapacitou cca 30 osôb a výstavba ekologických a úsporných rodinných domčekov s výmerou od 500-1000m²). Zámer má podporu Žilinského samosprávneho kraja. Obec v súčasnosti rieši rozšírenie prístupovej cesty. Predpokladá sa, že to obci prinesie rozvoj v oblasti cestovného ruchu, služieb, pracovných príležitostí. Pripravuje sa tiež nový stavebný obvod pre 25 rodinných domov. Projekty zateplenia budov predkladá obec na Envirofond. Vetrolamy pri ceste sú nefunkčné, obec chytá nepríjemné západné vetry. Nie je tu žiadny vodný tok, len pramienok Brôdok, a ten v lete vysychá. Zo Smrečian po zelených trasách prichádza veľa cyklistov, problém je so skútrami a štvorkolkami, ktoré prechádzajú obcou.

Veterná Poruba v roku 2030

Veterná Poruba je čistou a upravenou obcou, kde sa obyvatelia i návštevníci cítia príjemne. Obyvatelia sú spokojní a hrdí na svoju obec, aktívne pomáhajú pri jej rozvoji. Žijú bohatým spoločenským, športovým a kultúrnym životom, uznávajú tradičné hodnoty a majú dostatok pracovných príležitostí. V blízkosti obce vyrástla Oáza pokoja, ktorá oživila ruch v obci a poskytla obyvateľom pracovné príležitosti a športové a relaxačné vyžitie.

Stratégia pre dosiahnutie vízie obce

Strategickým cieľom Veternej Poruby je dosiahnuť do roku 2030 spokojnosť občanov s rozvojom obce, s možnosťami bývania a ponúkanými službami.

Občania obce a jej predstavitelia sú pripravení naplniť víziu budúcnosti a strategický cieľ

- sústavnou prácou samosprávy na zlepšovaní kvality života obyvateľov mesta v oblasti služieb a infraštruktúry,
- **vytváraním podmienok pre vznik a udržanie pracovných príležitostí,**
- kladením dôrazu na aktívnu občiansku spoločnosť a spoluprácu,
- zavádzaním moderných technológií do života v obci,
- ako aj šetrným využívaním prírodných zdrojov a aktívnou ochranou hodnôt územia.

Za prioritu je považovaná oblasť pracovných príležitostí.

Členovia pracovnej skupiny Veterná Poruba

- Jakub Tomko, starosta obce
- Radovan Kuchárik, poslanec,
- Marta Rakytová, MŠ,
- Zuzana Kamenská, knižnica
- Elena Križianová, divadlo,
- Zuzana Laceková, kronikárka
- Róbert Droppa, TJ, poslanec,
- Vladimír Mlynarčík, OZ Hasiči.
- Miroslav Komendák , poslanec
- Martin Socháň , poslanec

Návrh SPRO bol prerokovaný a schválený v obecnom zastupiteľstve dňa 30. októbra 2023 (Uznesenie č. 32/2023).

SWOT analýza Veternej Poruby

Silné stránky	Slabé stránky
<ul style="list-style-type: none"> • Geografická poloha so štvrtou najkrajšou vyhlídkou na Slovensku • Komplexne zrekonštruovaný vodovod • Pripravený nový stavebný obvod • Projektovo pripravená kanalizácia a ČOV • Aktívne pracujúce záujmové združenia (hasiči, TJ a stolný tenis), bohatý spoločenský a kultúrny život • Bohatá divadelná tradícia, aktívne pracujúca miestna ľudová knižnica a ZPOZ • Kultúrny dom využívaný na kultúrnu aj športovú činnosť • Aktívne fungujúca materská škola so svojimi mimoškolskými akciami • Veľmi dobrá spolupráca obce s MŠ, hasičmi, TJ, s podnikateľmi v obci – KOMO, s. r. o, Drogéria – Dušan Lizúch • Ochota dobrovoľníkov pomáhať pri rozvoji obce, pri brigádach • Dobrá spolupráca s Pozemkovým spoločenstvom (pomáhajú odhŕňať sneh) • Spolupráca so susednými obcami v kultúre a športe • Množstvo aktívnych mladých ľudí, ktorí majú chuť veci meniť • Dobrá zabezpečenosť kvalitnou pitnou vodou 	<ul style="list-style-type: none"> • Obec nemá dostatok vlastných pozemkov a budov pre investície a rozvoj, vynakladá financie na ich vykúpanie • Nedostatok finančných prostriedkov na všetky rozvojové plány obce • Nie je v obci vybudovaná kanalizácia, chýba ČOV • Pasivita niektorých občanov, hlavne zo strednej generácie a ich neochota zapájať sa do akcií a prichádzať s dobrými nápadi – nekonštruktívna kritika • Priestory materskej školy sú v prenajatej cirkevnej budove, školská záhrada sa nachádza na cirkevnom pozemku • Kultúrny dom si vyžaduje rozsiahlu rekonštrukciu • Nevysporiadané pozemky pod športovým areálom • Málo podnikateľov – zamestnávateľov
Príležitosti	Ohrozenia
<ul style="list-style-type: none"> • Rozvojový a investičný zámer Slovenskej lekárskej komory – Oáza pokoja • Geografický potenciál • Nová výstavba – noví občania • Väčšia spolupráca s Pozemkovým spoločenstvom, s PD so sídlom v Smrečanoch • Väčšia spolupráca v mikroregióne – pri rozvoji obce a rozširovaní služieb • Možnosti nového programového obdobia EÚ, nové výzvy a dotačné programy • Ponuka možností MAS pre obec, podnikateľov a záujmové združenia 	<ul style="list-style-type: none"> • Nedostatok finančných prostriedkov • Neúspešné žiadosti o dotácie • Politická klíma • Nezrealizované zámery investorov v obci

Špecifický cieľ 1	Zlepšiť základnú vybavenosť a služby v obci
Opatrenie 1.1 Opatrenie 1.2 Opatrenie 1.3	Podporiť rozvoj bývania Dobudovať dopravnú a technickú infraštruktúru v obci Zvýšiť bezpečnosť a skvalitniť sociálnu a občiansku vybavenosť
Kľúčové potreby Veternej Poruby v oblasti základnej vybavenosti a služieb	Vysporiadať pozemky a získať zdroje na zámery. Kúpiť budovu MŠ od cirkvi. Dohodnúť sa so Slovenským pozemkovým fondom, ktorý má veľa pozemkov v správe. Obecný kataster je malý, neponúka veľa možností na rozvoj.
Predpoklady pre úspešnú implementáciu opatrení	Obec má platný územný plán. Komunikácia s SPF a cirkvou v prospech vysporiadania vlastníckych vzťahov. Využitie externých zdrojov na vybudovanie kanalizácie a ČOV. Revitalizácia intravilánu obce.
Aktivity pre opatrenia 1.1 – 1.3	Investor/partner
1.1 Príprava územia pre IBV a výstavbu BD <ul style="list-style-type: none"> Inžinierske siete v novom stavebnom obvode – 25 stavebných pozemkov Miestna komunikácia k novému stavebnému obvodu 1.2 Výstavba a rekonštrukcia dopravnej infraštruktúry <ul style="list-style-type: none"> Dopravné značenie v obci Budovanie a rekonštrukcia vodovodu, kanalizácie a rozvodných sietí <ul style="list-style-type: none"> Odkanalizovanie obce a vybudovanie ČOV (2023-2024) 1.3 Budovanie IKT sietí, inteligentné fungovanie zariadení, zvyšovanie bezpečnosti, ochrany a prevencie, zlepšenie technického stavu a vybavenia DHZ <ul style="list-style-type: none"> Modernizovanie hasičskej zbrojnice a udržanie akcieschopnosti DHZ Výstavba a modernizácia zariadení sociálnej a občianskej vybavenosti <ul style="list-style-type: none"> Revitalizácia priestoru po starej drevenici – multifunkčné využitie, priestor na relax pre celé rodiny, vybudovanie detského ihriska Revitalizácia cintorína, rozšírenie zelene – oplotenie a ozelenenie Revitalizácia futbalového ihriska, zeleň, lavičky, tribúna, geometrický plán Revitalizácia detského ihriska v školskom dvore a pod školskou záhradou – vytvorenie jedného celku Vysporiadanie vlastníctva, modernizácia materskej školy a rekonštrukcia fasády Rekonštrukcia fasády obecného úradu a zabezpečenie IT techniky a vybavenia Zabezpečenie sociálnej a zdravotnej starostlivosti <ul style="list-style-type: none"> Rozvíjanie služieb pre rodinu obcou, doplácanie SAD na autobusové spoje, dotovanie činnosti knižnice, materskej školy, stravovanie dôchodcov v MŠ 	<ul style="list-style-type: none"> Obec Cirkev Slovenský pozemkový fond SAD Súkromní investori Podnikateľské subjekty
Predpokladané finančné zdroje	<i>vlastné zdroje obce, dotácia na základe Uznesenia Vlády SR, európske fondy, štátny rozpočet</i>

Monitoring a hodnotenie špecifického cieľa 1				
Ukazovateľ		Merná jednotka	Počiatkové hodnoty	Dosiahnuté hodnoty
<ul style="list-style-type: none"> • Počet zrealizovaných projektov zameraných na rozvoj bývania • Počet zrealizovaných projektov zameraných na dopravnú a technickú infraštruktúru • Počet zrealizovaných projektov sociálnej a občianskej vybavenosti/ sociálnej a zdravotnej starostlivosti • Počet zrealizovaných projektov IKT, bezpečnosti, ochrany a vybavenia DHZ 		<ul style="list-style-type: none"> • projekt 	0	
Dopady	Spokojnosť obyvateľov regiónu s kvalitou života	vlastné zisťovanie		

Špecifický cieľ 2	Zvýšiť zamestnanosť a zlepšiť podmienky pre podnikanie		
Opatrenie 2.1 Opatrenie 2.2	Vytvoriť podmienky pre zvýšenie zamestnanosti a rozvoj podnikania v obci Posilniť marketing obce a regiónu		
Kľúčové potreby Veternej Poruby v oblasti práce a podnikania	Zamestnanie v mieste bydliska, rozvoj SHR, chýbajúce doplnkové služby, oklieštený kataster obce (navrátenie katastra Sv. Štefana). Chýbajú parkovacie plochy pre služby. Rušenie snežnými skútrami a krosmi, potreba ich usmernenia mimo obce.		
Predpoklady pre úspešnú implementáciu opatrení	Komasácia. PD Smrečany púšťa pôdu drobným roľníkom. Podpora SHR. Developer Oázy pokoja má pozemky vo vlastníctve, projekt je zahrnutý do ÚPD obce, má podporu ŽSK. Aktívna činnosť mladých občanov.		
Aktivity pre opatrenia 2.1 – 2.2		Investor/partner	
2.1 Budovanie infraštruktúry cestovného ruchu v obci		<ul style="list-style-type: none"> • Obec • PD Smrečany, Žiar • Coop Jednota • Lekári a. s. • Slovenská lekárska komora • Poľská lekárska komora • Súkromní investori • Podnikateľské subjekty 	
Predpokladané finančné zdroje	vlastné zdroje investorov a obce, európske fondy		
Monitoring a hodnotenie špecifického cieľa 2			
Ukazovateľ		Merná jednotka	Počiatkové hodnoty
• Počet zrealizovaných projektov zameraných na infraštruktúru cestovného ruchu		• projekt	0
Dopady	Spokojnosť obyvateľov regiónu s kvalitou života	vlastné zisťovanie	

Špecifický cieľ 3	Podporiť rozvoj občianskej spoločnosti		
Opatrenie 3.1 Opatrenie 3.2 Opatrenie 3.3 Opatrenie 3.4	Zlepšiť kvalitu spoločenského života v obci a podporovať aktivity pre využitie voľného času Zlepšiť znalosť územia a posilniť pocit hrdosti na obec/región Podporiť spoluprácu na všetkých úrovniach v obci aj mimo nej Zlepšiť medziľudské vzťahy		
Kľúčové potreby Veternej Poruby v oblasti občianskej spoločnosti	Viac možností využívania voľného času na šport, kultúru a spoločenské aktivity, chýba klubový priestor		
Predpoklady pre úspešnú implementáciu opatrení	Ľudia si navzájom pomáhajú, sú šikovní, zruční, veľa si vedia urobiť sami a svojpomocne. Drevenička vo vlastníctve obce bude zbúraná a na jej mieste vznikne multifunkčný priestor na relax pre celé rodiny vrátane nového detského ihriska. V obci je aktívny hasičský zbor. Viacerí dobrovoľníci sa zapájajú do komunitnej práce, pracujú s deťmi, skrášľujú okolie MŠ.		
Aktivity pre opatrenia 3.1 – 3.4		Investor/partner	
3.1 Zvyšovanie informovanosti o živote v obci <ul style="list-style-type: none"> • Obecný spravodaj • Monografia obce (750. výročie v roku 2022) • Publikácia k storočnici divadla (2023) Podpora organizovania kultúrnych, športových a iných podujatí Podpora fungovania spoločenských organizácií na úrovni obce <ul style="list-style-type: none"> • Každoročne sa v obci usporadúva: Deň rodiny, dve divadelné predstavenia, stolnotenisový turnaj, akcie pre dôchodcov, okrsková hasičská súťaž (ročne na fungovanie KD, klubov a organizovanie akcií 10.000€) 		<ul style="list-style-type: none"> ○ Ochotnícke divadlo ○ Hasiči ○ Telovýchovná jednota ○ Jednota dôchodcov 	
Predpokladané finančné zdroje	obec, európske fondy, Komunitná nadácia Liptov, sponzori		
Monitoring a hodnotenie špecifického cieľa 3			
	Ukazovateľ	Merná jednotka	Počiatkové hodnoty
			Dosiahnuté hodnoty
	<ul style="list-style-type: none"> • Počet podporených spoločenských organizácií z verejných zdrojov • Celková výška verejných výdavkov vynaložených na podporu spoločenských organizácií • Počet zrealizovaných projektov kultúrnych, športových a spoločenských podujatí • Počet zrealizovaných projektov zameraných na zvyšovanie informovanosti o živote v obci 	<ul style="list-style-type: none"> • organizácia • tis. € • projekt 	0
Dopady	Spokojnosť obyvateľov regiónu s kvalitou života	vlastné zisťovanie	

Špecifický cieľ 4	Podporiť ochranu životného prostredia a udržateľné využívanie zdrojov
Opatrenie 4.1 Opatrenie 4.2 Opatrenie 4.3	Zvýšiť mieru zhodnocovania odpadov a likvidácie čiernych skládok Znížiť riziko negatívnych dôsledkov prírodných katastrof a katastrofických udalostí Zavedenie postupov pre zvýšenie ochrany krajiny a krajiny tvorby
Kľúčové potreby Veternej Poruby v oblasti životného prostredia	Západné vetry sužujú obec, ktorá je na kopci, s vetrolamami nie sú dobré skúsenosti (prepadávanie snehu cez vetrolam, potreba frézovania cesty). V obci je jedna čierna skládka, ktorú treba čo najskôr zlikvidovať (Brôdok). Zosúvajúce svahy sa tam legálne spevňujú stavebným odpadom.
Predpoklady pre úspešnú implementáciu opatrení	Obec vyriešila kompostovanie zakúpením 60 kompostérov, sú v každej rodine. Obecný kompost rieši v spolupráci s PD Smrečany (na hnojiská). Triedenie odpadu je zabezpečené cez kontajnery na zbernom mieste. O zeleň (cintorín, ihrisko, škôlka) sa stará v spolupráci s urbárom. V obci je len jeden pramienok Brôdok, ktorý je v hlbokom jame, je odkanalizovaný a priebežne zasýpaný stavebným materiálom.
Aktivity pre opatrenia 4.1 – 4.3	Investor/partner
4.1 Osveta a vzdelávanie v oblasti tvorby a likvidácie odpadov, zvyšovanie environmentálneho povedomia <ul style="list-style-type: none"> • Celoročný envirokrúžok v materskej škole • Osveta ostatných občanov cez Obecný spravodaj, miestny rozhlas a sociálne siete Budovanie systému separovania odpadu, zberných dvorov a spoločných kompostovísk, zavádzanie princípov obehového hospodárstva <ul style="list-style-type: none"> • Vybudovanie kompostoviska a zberného miesta na triedený odpad • Riadený vývoz odpadu Likvidácia čiernych skládok <ul style="list-style-type: none"> • Vyriešenie čiernej skládky na Brôdku 4.3 Zníženie energetickej náročnosti budov a zariadení, inovačné prístupy, udržateľnosť <ul style="list-style-type: none"> • Zateplenie a rekonštrukcia fasády obecného úradu • Modernizácia verejného osvetlenia s využitím alternatívnych zdrojov energie 	<ul style="list-style-type: none"> • obec • PD Smrečany • Urbár • cirkev
Predpokladané finančné zdroje	<i>štátny rozpočet, európske fondy, súkromné zdroje, rozpočet obce</i>

Monitoring a hodnotenie špecifického cieľa 4				
Ukazovateľ		Merná jednotka	Počiatkové hodnoty	Dosiahnuté hodnoty
<ul style="list-style-type: none"> Počet zrealizovaných projektov zameraných na zvýšenie miery zhodnocovania odpadov a likvidácie čiernych skládok Počet zrealizovaných projektov zameraných na zlepšenie životného prostredia, na ochranu krajiny a krajinotvorby 		<ul style="list-style-type: none"> projekt 	0	
Dopady	Spokojnosť obyvateľov regiónu s kvalitou života	vlastné zisťovanie		

4.5.22 VÝCHODNÁ

Minulosť a súčasnosť Východnej

Najväčšia obec v okrese rozlohou aj počtom obyvateľov. Prvá písomná zmienka o obci pochádza z roku 1269. V obci žije 2.300 obyvateľov a rozloha katastra je 19.350ha. K materskej obci patria časti Železničná stanica, Svarín, Čierny Váh a Tri studničky.

Katastrálne územie sa delí na severnú a južnú časť. V severnej časti siaha až na vrchol Kriváňa. Hranice jej južnej časti sa rozprestierajú na západe od Čiernej doliny cez Sokoly do osady Svarín, ďalej prebieha k Malému a Veľkému Boku. V južnej časti lemujú zadnú Hoľu, Oravcovú, Kolesárovú, Priehybu a Veľkú Vápenicu. Na východnej časti pokračuje cez Pánsku Hoľu, osadu Čierny Váh a končí nad železničnou stanicou vo Východnej. Celý kataster oplýva mnohorakými prírodnými scenériami, ale tiež vzácnymi historickými, kultúrnymi a technickými objektmi.

V obci sa nachádza najvyššie položená a najväčšia prečerpávací vodná elektrárň na Slovensku Čierny Váh.

Východná je známa tradičným celoslovenským medzinárodným folklórnym festivalom, ktorý sa v obci koná pravidelne prvý júlový víkend v majestátnom prírodnom amfiteátri.

Kapacita amfiteátra je 8.000 miest a v priebehu roka sa tu uskutočňuje niekoľko kultúrno-spoločenských a športových podujatí. Takto obec navštívi ročne v priemere 30.000 ľudí.

V priebehu roka si tu môžu záujemcovia prezrieť stálu expozíciu drevených plastík, ktoré každoročne pribúdajú od rezbárov z celého Slovenska.

Pohľad z 28 metrov vysokej vyhladkovej veže „Májka“ stojí za to. V obci je miestne múzeum Východnianska izba a množstvo ubytovacích miest v rekreačných zariadeniach alebo v súkromí.

Centrum obce tvorí miestny parčík, hlavné budovy správy obce a religiózna architektúra. Evanjelický kostol je z roku 1927, autorom je známy architekt Milan Michal Harminc. Využil prvky romantizmu, moderny, lomené okná, ihlanovú vežu. Vyriešil presvetlenie budovy prírodným svetlom bez potreby umelo svietiť. Oltár zdobí maľba ukrižovaného Ježiša od Karola Prunyiho. Gotický rímskokatolícky kostol Sv. Štefana pochádza z 15. storočia.

Pamätník obetiam prvej a druhej svetovej vojny sa nachádza v parčíku oproti obecnému úradu v blízkosti evanjelického domu a evanjelického kostola.

V obci sídli niekoľko významných podnikateľských subjektov, medzi ktoré patrí Pozemkové spoločenstvo Bývalých urbarialistov obce Východná, Poľnohospodárske družstvo Východná, Verejnoprospešné služby obce Východná.

Obec vydáva svoje noviny, ktoré doručuje do každej domácnosti a má zriadený televízny káblový rozvod.

V športovej oblasti pôsobí Telovýchovná jednota Východná, ktorá rozvíja svoje aktivity v oblasti futbalu, stolného tenisu, motokrosu, bežeckého lyžovania a v zimnom období zabezpečuje kvalitné bežecké dráhy. V obci je vybudovaný lyžiarsky vleč.

Obyvatelia Východnej sú hrdí na slávnych predkov a dejateľov: prvá slovenská profesionálna herečka Zlata Hajdúková, Anička z filmového spracovania Jánošíka stvárneného Paľom Bielikom. Michal Tillner – akademický maliar - pochádzal zo starého habánskeho rodu, v rokoch 1910 - 37 prešiel zväčša pešo veľkú časť Európy, dostal sa až do Strednej Ázie a do severnej Afriky. Venoval sa hlavne krajine. Z Východnej pochádza národovec Samo Bohdan Hroboň, historik Peter Ratkoš, spracovateľ raných dejín Slovenska, básnik Ján Brezina, folklórista a herec Jozef Majerčík, maliar a sochár Ján Šípka. Evanjelický farár Michal Lučanský sa zaslúžil o výstavbu súčasného evanjelického kostola, ev. a. v. farár Pavel Tomko bol aj básnik a publicista, rímsko-katolícky farár Ján Kováč, básnik a prekladateľ.

Obec má bohatú spolkovú činnosť, o ktorú sa starajú: Folklórna skupina Kriváň, Poľovnícke združenia Grúň a Kamenistá, Jednota dôchodcov, Matica slovenská, Dobrovoľný hasičský zbor.

V obci sa nachádzajú aj výchovno-vzdelávacie inštitúcie základná škola a materská škola. Zrekonštruované dopravné ihrisko v areáli materskej školy je dejiskom projektu *Tisíc krokov bez nehody*. Základná škola rozvíja aj športové aktivity v miestnej telocvični a na športoviskách v areáli ZŠ, kde sú tenisové, hokejové a multifunkčné ihriská.

Obec Východná rozvíja svoje partnerstvá aj v zahraničí, a to v Taliansku s mestom MONTE MIGNAIO a v Rumunsku s mestom NADLAK.

V rámci každoročného organizovania kultúrnych a športových podujatí sa v roku 2023 uskutočnil 68. ročník *Folklórneho festivalu Východná*, 35. ročník cestného behu *Podtatranská pätnástka*, 14. ročník celoslovenských *ovčiarских slávností „Ovenálie“*.

Východná svoj rozvoj stavia na pilieroch ekonomika, bývanie, práca. Je tu vzdelaná strojársko-technická pracovná sila. V budúcnosti je potrebné podporovať malých gazdov. Urbár ponúka sezónne práce pre miestnych občanov, ale aj cezpoľných. Miestne družstvo zamestnáva aj zahraničných pracovníkov.

Východná v roku 2030

Východná je krásna obec s tradičnou ľudovou architektúrou a vybavenou základnou infraštruktúrou, poskytujúcou potrebný štandard. Chotár obce ponúka množstvo prírodných krás a možností na kultúru, šport a turistiku. Ľudia tu radi bývajú a návštevníci sa radi vracajú. Mladí ľudia chcú napredovať. Rozvíja sa tu ekologické farmárstvo, poľnohospodárstvo, vzniká priemyselná zóna s malou výrobnou firmou. Pekné prírodné prostredie a dobré služby lákajú čoraz viac turistov.

Stratégia pre dosiahnutie vízie obce

Občania obce a jej predstavitelia sú pripravení naplniť víziu budúcnosti

- sústavnou prácou samosprávy na zlepšovaní kvality života obyvateľov mesta v oblasti služieb a infraštruktúry,
- **vytváraním podmienok pre vznik a udržanie pracovných príležitostí,**
- kladením dôrazu na aktívnu občiansku spoločnosť a spoluprácu,
- zavádzaním moderných technológií do života v obci,
- ako aj šetrným využívaním prírodných zdrojov a aktívnou ochranou hodnôt územia.

Za prioritu je považovaná oblasť pracovných príležitostí.

Členovia pracovnej skupiny Východná

- Mgr. Pavel Krupa, starosta obce,
- Stanislav Poljak, zástupca starostu,
- Peter Pelach, PD Východná,
- Juraj Halahija, PSBU Východná.

Návrh SPRO bol prerokovaný a schválený v obecnom zastupiteľstve dňa 13. septembra 2023 (Uznesenie č. 7/9/2023).

SWOT analýza Východnej

Silné stránky	Slabé stránky
<ul style="list-style-type: none"> • veľký potenciál tradičného ľudového umenia a jeho prezentácie • najvýznamnejší celoslovenský folklórny festival s medzinárodnou účasťou na našom území, veľký a malý amfiteáter, vyhliadková veža „Májka“ • tradičná historická zástavba, kolorit a ráz obce • životné prostredie bez významných negatívnych vplyvov vhodné pre rozvoj bývania a rekreačných aktivít, čistota ovzdušia • prírodné krajinno-estetické danosti sídla • ekologické danosti katastrálneho územia • dostupnosť k strediskám cestovného ruchu vo Vysokých a Nízkych Tatrách, k mestám L. Mikuláš, Poprad • príslušnosť do územia Euroregiónu Tatry • dokončená čiastočná plynofikácia • obec je odkanalizovaná • vybavenosť inžinierskymi sieťami • Základná škola so špeciálnymi triedami a s materskou školou • Zdravotnícke stredisko s pediatrom, všeob. lekárom, stomatológom a lekárňou • potenciál rozvoja bývania, rekreácie, športu, turistiky, agroturistiky • blízkosť diaľničného prepojenia • zavedený systém separácie odpadov 	<ul style="list-style-type: none"> • okrajová poloha na okraji rozvojovej osi prvého stupňa • ochranné pásmo I. a II. stupňa – obmedzenia v rozvoji obce (stavebné, investičné, poľnohospodárske zámery) • tradičný kolorit a ráz obce sa riadi pravidlami pamiatkového úradu • nízky počet existujúcich podnikateľských subjektov a zamestnávateľov • izolovanosť viacerých osád na území obce • vyššia miera nezamestnanosti a menší záujem nezamestnaných o skutočné riešenie vlastných problémov • drsné klimatické podmienky • nízky podiel ornej pôdy a nízka intenzita poľnohospodárskej výroby • obmedzené možnosti financovania aktivít z vlastných zdrojov obce • rómske komunity v obci • malý záujem o účasť v činnosti občianskych združení • chýba sociálna infraštruktúra • chýba športová infraštruktúra pri ZŠ • zastaralé ihriská (detské, multifunkčné) a plochy (ľadová, tenisová) • konformita a tradicionalita myslenia populácie ovplyvnená aj historickým povedomím a vzdelanostnou úrovňou • geografická uzavretosť časti populácie • negativistický prístup k zmenám a ich lídrom • nedostatočné a neefektívne nakladanie s odpadmi
Príležitosti	Ohrozenia
<ul style="list-style-type: none"> • využitie externých finančných zdrojov • možnosti nového programového obdobia EÚ, nové výzvy, dotačné programy • prístup k verejným informáciám – verejnému informačnému systému • aktivovanie mladých vo veciach verejných • spolupráca subjektov v území 	<ul style="list-style-type: none"> • možné ďalšie zvýšenie nezamestnanosti v obci ako zo širších dôvodov, tak aj pre problémy miestnych zamestnávateľov • nedostatočné obecné finančné zdroje • politická klíma • negatívne demografické trendy • neochota pri vysporiadaní pozemkov • negatívne dôsledky globalizácie

Špecifický cieľ 1	Zlepšiť základnú vybavenosť a služby v obci
Opatrenie 1.1 Opatrenie 1.2 Opatrenie 1.3	Podporiť rozvoj bývania Dobudovať dopravnú a technickú infraštruktúru v obci Zvýšiť bezpečnosť a skvalitniť sociálnu a občiansku vybavenosť
Kľúčové potreby Východnej v oblasti základnej vybavenosti a služieb	Zastaviť demografický pokles (udržať nad 2000 obyvateľov), zachovať školu v obci, vytvoriť príjemné podmienky pre život, pekné a príťažlivé prostredie (revitalizácia centra, obnova historických budov), využiť existujúce budovy v centre na bývanie, pritiahnúť mladých ľudí.
Predpoklady pre úspešnú implementáciu opatrení	Dobrý a spolupracujúci poslonecký zbor ochotný zapájať sa do zveľaďovania obce, personálne dobre vybavený úrad, pracovníci s potrebnými organizačnými zručnosťami, dobrá finančná kondícia obce, existencia obecného podniku verejnoprospešných služieb so širokou škálou služieb poskytovaných občanom.
Aktivity pre opatrenia 1.1 – 1.3	Investor/partner
<p>1.1 Príprava územia pre IBV a výstavbu BD</p> <ul style="list-style-type: none"> • Príprava infraštruktúry a inžinierskych sietí pre IBV (2023-2030) • Výstavba bytového domu <p>1.2 Výstavba a rekonštrukcia dopravnej infraštruktúry</p> <ul style="list-style-type: none"> • Cesta Svarín-Čierny Váh (5km) • Parkovacie plochy pri amfiteátri, stravovacie centrum • Obnova a rekonštrukcia miestnych komunikácií • Obnova a budovanie nových chodníkov • Obnova a budovanie parkovísk • Zriadenie nabíjačky na elektromobily a elektrobicykle pri amfiteátri <p>1.3 Budovanie IKT sietí, inteligentné fungovanie zariadení, zvyšovanie bezpečnosti, ochrany a prevencie, zlepšenie technického stavu a vybavenia DHZ</p> <ul style="list-style-type: none"> • Obnova a doplnenie kamerového systému • Obnova a technické vybavenie VPS • Káblová televízia, satelit, internet, zavedenie optických káblov <p>Výstavba a modernizácia zariadení sociálnej a občianskej vybavenosti</p> <ul style="list-style-type: none"> • Vybudovanie inkluzívneho detského ihriska • Vybudovanie športovo - relaxačného centra v obci • Vybudovanie bežeckého okruhu a doskočiska v areáli ZŠ (2023-2026) • Rekonštrukcia a revitalizácia záhrady ZŠ • Revitalizácia centra obce a obnova historických budov v obci – aj na bývanie • Rekonštrukcia a modernizácia amfiteátra (2030) <p>Zabezpečenie sociálnej a zdravotnej starostlivosti</p> <ul style="list-style-type: none"> • Zriadenie centra opatrovateľskej služby a chránené bývanie pre seniorov, poskytovanie opatrovateľskej služby • Poskytovanie služieb občanom obecným podnikom VPS: pílenie dreva, kosenie, poľnohospodárske činnosti (priebežne) 	<ul style="list-style-type: none"> • Obec • Žilinský samosprávny kraj • Cirkev • SWAN • T-com • VPS • Súkromní investori • Súkromní podnikatelia

Predpokladané finančné zdroje	<i>vlastné zdroje obce, dotácia na základe Uznesenia Vlády SR, európske fondy, štátny rozpočet</i>		
Monitoring a hodnotenie špecifického cieľa 1			
<i>Ukazovateľ</i>	<i>Merná jednotka</i>	<i>Počiatkové hodnoty</i>	<i>Dosiahnuté hodnoty</i>
<ul style="list-style-type: none"> • Počet zrealizovaných projektov rozvoja bývania • Počet zrealizovaných projektov dopravnej a technickej infraštruktúry • Počet zrealizovaných projektov sociálnej a občianskej vybavenosti/ sociálnej a zdravotnej starostlivosti • Počet zrealizovaných projektov IKT, bezpečnosti, ochrany a vybavenia DHZ 	<ul style="list-style-type: none"> • projekt 	0	
<i>Dopady</i>	Spokojnosť obyvateľov regiónu s kvalitou života	vlastné zisťovanie	

Špecifický cieľ 2	Zvýšiť zamestnanosť a zlepšiť podmienky pre podnikanie
Opatrenie 2.1 Opatrenie 2.2	Vytvoriť podmienky pre zvýšenie zamestnanosti a rozvoj podnikania v obci Posilniť marketing obce a regiónu
Kľúčové potreby Východnej v oblasti práce a podnikania	Vytvoriť podmienky pre zamestnanosť ľudí v obci (aby neodchádzali za prácou), pracovné príležitosti pre občanov s nízkou vzdelanostnou úrovňou a dlhodobo nezamestnaných. Viac využiť tradíciu FF pre rozvoj pracovných príležitostí a marketing obce (organizácia podujatia vyžaduje množstvo príprav a energie). Prelomiť bariéry v rozvoji živnostenského podnikania a zlepšiť podnikateľského ducha v obci. Vytvoriť podmienky pre vzdelávanie a získavanie potrebných pracovných zručností na zvýšenie zamestnanosti.
Predpoklady pre úspešnú implementáciu opatrení	Východná ako známa značka spájaná s folklórnym festivalom medzinárodného významu, jediný festival národného charakteru podporovaný štátom, ľudia ho považujú za sviatok, dedičstvo, vážia si ho. Existencia podniku verejnoprospešných služieb, ktorý pomáha drobným roľníkom poskytovaním techniky a službami. Živá poľnohospodárska tradícia vedie obyvateľov k spolupráci a vzájomnej pomoci.
Aktivity pre opatrenia 2.1 – 2.2	Investor/partner
2.1 Podpora tradičného hospodárenia a remesiel <ul style="list-style-type: none"> Organizovanie predajných trhov (vianočné trhy) - rezbári, ženy zaoberajúce sa výrobou krojov, vyšívaním, háčkovaním, kníhviazačstvom, výrobou kobercov, a i. Podpora kurzov pre výrobcov so živnosťou (1.000€/rok) Budovanie infraštruktúry cestovného ruchu v obciach <ul style="list-style-type: none"> Sprístupnenie a vybudovanie infraštruktúry pre cestovný ruch - prečerpávací elektrárň Čierny Váh, parkovisko, reštaurácia Dobudovanie infraštruktúry pri amfiteátri - stravovacie centrum Podpora rekonštrukcií dreveníc vo vlastníctve občanov – grantová schéma na zachovanie architektonického dedičstva Obnova starých studní a vyznačenie ich umiestnenia s pôvodným miestnym názvom - Muránka, Farská Podpora nových podnikateľských aktivít <ul style="list-style-type: none"> Príprava infraštruktúry a inžinierskych sietí pre priemyselný park zameraný na ľahký priemysel, 1-2 výrobné haly, zamestnanie nízkovzdelaných skupín (dopravné napojenie, komunikácie, inžinierske siete) Podpora malých SHR a živnostníkov Podpora podnikania v poľnohospodárstve a lesníctve <ul style="list-style-type: none"> Oprava komunikácií slúžiacich na poľnohospodársku výrobu Podpora rozvoja malovýroby, poľnohospodárstva, podpora predaja z dvora aj poľovníckych produktov Sprístupnenie lokality Zámčisko a mlyn – chaty, malá vodná elektrárň Cesta na Svarín a Čierny Váh Obnova rybníkov pri železničnej stanici – Stredisko genofondu rýb ŠL Tanap 2.2 Podpora prezentačných a propagačných aktivít obce <ul style="list-style-type: none"> Vydávanie malých propagačných predmetov – pohľadnice, odznaky, magnetky, kľúčanky (1.000€/rok) Budovanie informačno-náučných turistických trás <ul style="list-style-type: none"> Historický/náučný chodník po Zámčisko s informačnými tabuľami 	Dobrá Východná ENEL Komunitná nadácia Liptov PD Východná PZ Grúň PZ Kamenistá ŠL Tanap PD Východná SHR Živnostníci Súkromný sektor
Predpokladané finančné	<i>vlastné zdroje investorov a obce, európske fondy</i>

zdroje	
--------	--

Monitoring a hodnotenie špecifického cieľa 2				
Ukazovateľ		Merná jednotka	Počiatkové hodnoty	Dosiahnuté hodnoty
<ul style="list-style-type: none"> • Počet zrealizovaných projektov zameraných na tradičné hospodárenie a remeslá • Počet zrealizovaných projektov zameraných na budovanie infraštruktúry CR • Počet zrealizovaných projektov zameraných na nové podnikateľské aktivity • Počet zrealizovaných projektov zameraných na podnikanie v poľnohospodárstve a lesníctve • Počet zrealizovaných projektov zameraných na prezentáciu a propagáciu obce • Počet zrealizovaných projektov zameraných na budovanie informačno-náučných trás 		<ul style="list-style-type: none"> • projekt 	0	
Dopady	Spokojnosť obyvateľov regiónu s kvalitou života	vlastné zisťovanie		

Špecifický cieľ 3	Podporiť rozvoj občianskej spoločnosti
Opatrenie 3.1 Opatrenie 3.2 Opatrenie 3.3 Opatrenie 3.4	Zlepšiť kvalitu spoločenského života v obci a podporovať aktivity pre využitie voľného času Zlepšiť znalosť územia a posilniť pocit hrdosti na obec/región Podporiť spoluprácu na všetkých úrovniach v obci aj mimo nej Zlepšiť medziľudské vzťahy
Kľúčové potreby Východnej v oblasti občianskej spoločnosti	Zvýšiť záujem ľudí o veci verejné, kompenzovať tlak informatizácie kvalitným spoločenským životom a aktivitami spolkov, zlepšiť životné podmienky sociálne slabých skupín obyvateľov a začleniť ich do spoločnosti.
Predpoklady pre úspešnú implementáciu opatrení	Rozvíjanie kultúry spolupráce a tolerantného spolunažívania.
Aktivity pre opatrenia 3.1 – 3.4	Investor/partner
3.1 Zvyšovanie informovanosti o živote v obciach <ul style="list-style-type: none"> • Obecný spravodaj (6.000€/ročne) • Opätovné zavedenie vysielania obecnej televízie – okrem poskytovania informácií zo života obce bude ponúkať aj informácie o obchodoch, autobusoch, ordinačných hodinách lekárov apod. (6.000€/ročne) • Internet a sociálne siete Podpora organizovania kultúrnych, športových a iných podujatí <ul style="list-style-type: none"> • Podpora pri organizovaní tradičných podujatí: FFV, Ovenálie, Podtatranská 15, SNP, futbalové turnaje, stolnotenisové turnaje, motokros, bežecké lyžovanie, koncerty, kurzy tanca, kosecké kurzy • Oživenie amfiteátra pre celoročné využívanie Podpora fungovania spoločenských organizácií na úrovni obci <ul style="list-style-type: none"> • Pomoc pri obnovení činnosti DHZ v oblasti práce s deťmi a mládežou a ďalších organizácií (15.000€/ročne) 3.4 Rozvíjanie svojpomoci a dobrovoľníctva <ul style="list-style-type: none"> • Zapojenie zahraničných študentov prostredníctvom programu ERASMUS do skrášľovania amfiteátra (500€/ročne) Menšiny, rovnosť príležitostí, tolerancia voči inakosti <ul style="list-style-type: none"> • Podpora rozvoja kultúry Rómov 	<i>Dobrá Východná</i> <i>Cykloparobok</i> <i>FS Kriváň (1913)</i> <i>SZPB</i> <i>Matica slovenská</i> <i>Zväz</i> <i>drobnochovateľov</i> <i>SHR, maloroľníci</i> <i>DHZ</i> <i>cirkevné spevokoly</i> <i>Jednota dôchodcov</i> <i>TJ (futbal, beh,</i> <i>motokros, stolný</i> <i>tenis)</i>
Predpokladané finančné zdroje	<i>obec, európske fondy, Komunitná nadácia Liptov, sponzori</i>

Monitoring a hodnotenie špecifického cieľa 3				
Ukazovateľ		Merná jednotka	Počiatočné hodnoty	Dosiahnuté hodnoty
<ul style="list-style-type: none"> • Počet podporených spoločenských organizácií z verejných zdrojov • Celková výška verejných výdavkov vynaložených na podporu spoločenských organizácií • Počet zrealizovaných projektov kultúrnych, športových a spoločenských podujatí • Počet zrealizovaných projektov zameraných na zvyšovanie informovanosti o živote v obci • Počet zrealizovaných projektov zameraných na zlepšovanie medziľudských vzťahov 		<ul style="list-style-type: none"> • organizácia • tis. € • projekt 	0	
Dopady	Spokojnosť obyvateľov regiónu s kvalitou života	vlastné zisťovanie		

Špecifický cieľ 4	Podporiť ochranu životného prostredia a udržateľné využívanie zdrojov
Opatrenie 4.1 Opatrenie 4.2 Opatrenie 4.3	Zvýšiť mieru zhodnocovania odpadov a likvidácie čiernych skládok Znížiť riziko negatívnych dôsledkov prírodných katastrof a katastrofických udalostí Zavedenie postupov pre zvýšenie ochrany krajiny a krajinotvorby
Kľúčové potreby Východnej v oblasti životného prostredia	Zvýšenie účinnosti separácie TKO, prevencia pred povodňami a požiarimi. Zlepšiť starostlivosť o vodné toky, lúky a pasienky.
Predpoklady pre úspešnú implementáciu opatrení	Zníženie objemu a ceny vyváženého odpadu. Spolupráca s PD pri zlepšovaní kvality životného prostredia. Získanie externých finančných zdrojov.
Aktivity pre opatrenia 4.1 – 4.3	Investor/partner
<p>4.1 Budovanie systému separovania odpadu, zberných dvorov a spoločných kompostovník, zavádzanie princípov obehového hospodárstva</p> <ul style="list-style-type: none"> • Zlepšenie nakladania s odpadmi – zavedenie množstevného zberu (váha na váženie odpadov) • Dobudovanie zberného dvora • Modernizácia skládky a zberného dvora • Lisovanie zeleného odpadu na brikety, hala, technológia <p>4.2 Posilnenie vodozádržnej funkcie tokov, výstavba protizáplavových zariadení a protipožiarnej nádrže</p> <ul style="list-style-type: none"> • Vybudovanie protipožiarnej nádrže pri amfiteátri • Posilnenie vodozádržnej funkcie Bodrogu <p>Protipožiarne opatrenia</p> <ul style="list-style-type: none"> • Vybudovanie protipožiarnej prístupových lesných ciest <p>4.3 Zníženie energetickej náročnosti budov a zariadení, inováčné prístupy, udržateľnosť</p> <ul style="list-style-type: none"> • Využitie fotovoltiky a tepelných čerpadiel vo verejných budovách – energetická sebestačnosť verejných budov <p>Starostlivosť o vodné toky a vodné prvky</p> <ul style="list-style-type: none"> • Úprava toku Východnianky a jej čistenie • Tiesňava Hybice <p>Zlepšovanie kvality životného prostredia v obciach</p> <ul style="list-style-type: none"> • Revitalizácia kravína a odstránenie obťažovania obyvateľov zápachom • Starostlivosť o lúky a pasienky 	<ul style="list-style-type: none"> • DHZ • Slovenský vodohospodársky podnik • Povodie Váhu • Urbár Východná • PD Východná • Urbár Hybe • Obec Hybe
Predpokladané finančné zdroje	<i>štátny rozpočet, európske fondy, súkromné zdroje, rozpočet obce</i>

Monitoring a hodnotenie špecifického cieľa 4				
Ukazovateľ		Merná jednotka	Počiatkové hodnoty	Dosiahnuté hodnoty
<ul style="list-style-type: none"> • Počet zrealizovaných projektov zameraných na zvýšenie miery zhodnocovania odpadov a likvidácie čiernych skládok • Počet zrealizovaných projektov zameraných na protizáplavové a protipožiarne opatrenia • Počet zrealizovaných projektov zameraných na zlepšenie kvality životného prostredia, ochrany krajiny a krajinotvorby 		• projekt	0	
Dopady	Spokojnosť obyvateľov regiónu s kvalitou života	vlastné zisťovanie		

4.5.23 VYŠNÁ BOCA

Minulosť a súčasnosť Vyšnej Boce

Malá, pôvodne banícka obec (950 m) na konci Bocianskej doliny pod Čertovicou a Rovnou hoľou. Leží v ochrannom pásme Národného parku Nízke Tatry a je výborným východiskom na túry do Ďumbierskych a Kráľovohorských Tatier. Oblasť začali osídľovať baníci v polovici 16. storočia. Na veľkom zvone vo veži kostola vo Vyšnej Boci je vyznačený rok 1584 ako rok uliatia zvona. Dolovalo sa tu zlato, antimón a železo. Stopy po ťažbe železa nájdeme aj v nadmorskej výške takmer 2000 m. Pod Bocianskym sedlom je viditeľná cesta, po ktorej sa zväžala táto surovina. Banícku minulosť pripomína reťazová zástavba v údolí s veľkými baníckymi domami s pavlačami, ktoré sa dnes menia na rekreačné chaty. Expozícia baníckeho a dobytkárskeho domu je zameraná na priblíženie baníckej minulosti a života ľudí. Zaujímavosťou je lúčne hospodárenie, ktoré si obec každoročne pripomína akciou Viazanie bockého batoha. Zachovalo sa pôvodné nárečie, pomenovania domov a chotárske názvy, ale aj stravovanie a chov oviec.

Na Boci boli remeslá ako: tesár, kolár, debnár, stolár, mlynár, mäsiar, obuvník, krčmár a iné. Ženy sa venovali tiež tkaniu. Pred vojnou tu pôsobil majster tkáč Bedřich Fišer, ktorý pochádzal z českého pohraničia. Ženy si v štátnej tkáčovni zarobili, aj sa všeličomu priučili. Tkalo sa plátno, súkno a koberce. Súkno sa plstilo v stupách, ktoré boli pri mlyne. Biele súkno bolo určené pre pastierov, čierne zasa pre mešťanov z Hýb a pre ľudí z Boce. Biele súkno čiernym zatkávané bolo určené na kapce pre všedný deň. V bocianskom chotári nikdy neboli veľké role, preto poľnohospodárstvo nemalo taký rozmer ako v susedných obciach. Na živobytie si ľudia zarábali v baniach, spracovaním dreva a pastierstvom. V čase, keď muži pracovali (často chodili i na týždňovky), ženy zastali aj svoju aj mužskú robotu. Chodili na zelinu, kosili, kopali, hrabali seno. Ženy sa silou a rozumom vyrovnávali mužom, čo sa prejavilo v hrdosti, sebestačnosti i pri výchove detí. Napriek ťažkému a zložitému životu boli bohabojní, vedeli sa tešiť z maličkostí, vážiť si jeden druhého a pomáhať si v práci a nešťastí. O čo mali menej hmotných statkov, o to boli bohatší duchom.

Obyvatelia sú prevažne evanjelického vierovyznania. V obci je klasicistický kostol z roku 1785 postavený ako tolerančný na mieste staršieho chrámu. Významnými osobnosťami Vyšnej Boce sú kňaz, jazykovedec, pedagóg a spisovateľ Pavol Doležal, kňaz a národný buditeľ Ján Lajčiak, Ján Dubíny, Július Filo, Ján Buoc, Prof. Branislav Lichardus, Prof. Ján Botík.

Vyšná Boca je oázou pokoja a ticha s vynikajúcimi možnosťami rekreačnej, vysokohorskej turistiky a cykloturistiky. V zime sú tu možnosti zjazdového aj bežeckého lyžovania. Zážitok zo zimných športov garantuje umelé zasnežovanie s osvetlením a možnosťou večerného lyžovania v lyžiarskych strediskách Bačova roveň a Čertovica. Obec pravidelne usporadúva Európsky pohár v zjazdovom lyžovaní, finále seniorského lyžiarskeho pohára na Čertovici, akademické preteky FIS. Spolupracuje s Liptovským múzeom pri organizovaní kultúrnych podujatí.

V obci sa nachádza minerálny prameň Kyselka, vytekajúci z banskej štôlne, s vynikajúcou železitou minerálnou vodou kyslastej chuti. Centrum obce a oddychovú zónu tvorí minerálny prameň, chodník k prameňu, Štôľňa Salvátor, Banícky domček, kostol, obecny úrad a Banícke múzeum, ktoré spadá pod Národopisné múzeum v Liptovskom Hrádku.

Obec je členom združenia Miestna akčná skupina Horný Liptov s cieľom systematicky spolupracovať na rozvoji regiónu Horný Liptov.

Vedenie obce sa v súčasnosti sústreďuje na obnovu majetku a rozvoj služieb pre občanov aj návštevníkov – modernizáciu obecných budov, napojenie rekreačných oblastí na obecnú kanalizáciu, vodovod, ČOV a komplexné riešenie týchto oblastí, úpravu miestnych cintorínov a pomníka padlých, vyriešenie rozvoja lyžiarskych stredísk, úpravu minerálneho prameňa a jeho okolia, dobudovania oddychových zón, náučných chodníkov a parkovísk. V rámci územného plánovania sa snaží o zachovanie významu starobockej doliny, ktorá má slúžiť predovšetkým na oddych a pešiu turistiku.

Vyšná Boca v roku 2030

Obec Vyšná Boca vyvážene zabezpečuje podmienky pre harmonický život všetkých kategórií svojich obyvateľov. Je významným strediskom cestovného ruchu. V ostatných 7 rokoch sa v obci výrazne zvýšila kapacita ubytovacích a stravovacích služieb. Okrem aktívneho trávenia voľného času v zimnom období majú návštevníci možnosť využiť množstvo atraktivít cestovného ruchu aj v letnom období. V obci boli vybudované športové ihriská aj zóny oddychu. Vyšná Boca ohľaduplne využíva a zveľaďuje svoje prírodné bohatstvo a kultúrno-historické hodnoty zachovávajúce ráz starobockej doliny v prospech ekonomického rozvoja. Účinne využíva priaznivé podmienky pre rozvoj výrobných aj nevýrobných odvetví, pre ktoré má najväčší potenciál – cestovný ruch, lesníctvo a drevovýroba. Spolu s ostatnými obcami regiónu sa úspešne prezentuje na národných aj zahraničných veľtrhoch cestovného ruchu. V obci je vybudovaná funkčná kanalizačná sieť, zrekonštruovaná vodovodná sieť a zmodernizovaná elektrická rozvodná sieť.

Stratégia pre dosiahnutie vízie obce

Občania obce a jej predstavitelia sú pripravení naplniť víziu budúcnosti

- sústavnou prácou samosprávy na zlepšovaní kvality života obyvateľov mesta v oblasti služieb a infraštruktúry,
- **vytváraním podmienok pre vznik a udržanie pracovných príležitostí,**
- kladením dôrazu na aktívnu občiansku spoločnosť a spoluprácu,
- zavádzaním moderných technológií do života v obci,
- ako aj šetrným využívaním prírodných zdrojov a aktívnou ochranou hodnôt územia.

Za prioritu je považovaná oblasť pracovných príležitostí.

Členovia pracovnej skupiny Vyšná Boca

- Ľubica Trégerová, starostka.

Návrh SPRO bol prerokovaný a schválený v obecnom zastupiteľstve dňa 4. septembra 2023 (Uznesenie č. 50/2023).

SWOT analýza Vyšnej Boce

Silné stránky	Slabé stránky
<ul style="list-style-type: none"> • prebudované hospodárske budovy na rekreačné objekty • vznik nových rekreačných objektov • manažment obce je otvorený rozvojovým zmenám a potrebe vytvárania dobrých vzťahov s podnikateľmi • vhodné podmienky pre rozvoj cestovného ruchu (prírodné podmienky, vleky, blízkosť strediska Čertovica, lyžiarsky vlek Bačova roveň) • bohaté kultúrne dedičstvo, banícka história, starobocká tradícia • bohaté zdroje historických daností územia obce, výhodná poloha pre rozvoj cestovného ruchu • využívanie potenciálu historických daností a jeho pretavenie do oblasti cestovného ruchu • vyšší štandard poskytovaných služieb v CR (ubytovacie, stravovacie) • dobudovaná vodovodná, kanalizačná sieť, samostatná ČOV, elektrifikácia 	<ul style="list-style-type: none"> • ľudia odchádzajú z obce za prácou • nízky pocit príslušnosti k územiu • potreba posilniť a rozvíjať dobré medziľudské vzťahy • chýbajú parkovacie plochy • chýbajú chodníky pozdĺž miestnych komunikácií a štátnej cesty II. triedy (v blízkosti autobusových zastávok) • nedoriešené vlastnícke vzťahy • problematická individuálna doprava v území • nevyhovujúci stav verejného osvetlenia v rekreačných častiach územia obce - extravilán • absencia splaškovej kanalizačnej siete v niektorých rekreačných častiach územia obce, • rozšírenie vodovodnej siete v rekreačných častiach územia obce • rozšírenie rozhlasovej siete v rekreačných častiach obce • nedostatok finančných prostriedkov na údržbu technickej infraštruktúry • poloha obce vo vyššej nadmorskej výške - zvýšené náklady v zimnom období na vykurovanie, údržbu ciest a chodníkov • lesnícke a ťažobné zariadenia ničia cyklotrasy a cestnú infraštruktúru • územie je poznačené ťažbou dreva
Príležitosti	Ohrozenia
<ul style="list-style-type: none"> • rozvoj nadregionálnej a cezhraničnej spolupráce so zameraním na zachovanie histórie obce, kultúrnych tradícií a kultúrneho dedičstva, rozvoj služieb a CR • získanie dostupných externých zdrojov na zabezpečenie potrieb obce 	<ul style="list-style-type: none"> • nedostatok finančných prostriedkov pre rozvoj a realizáciu investičných projektov • nedostatočná spolupráca samospráv a podnikateľských subjektov v oblasti CR • medziľudské vzťahy, chýbajúca úcta a zodpovednosť voči hodnotám a možnostiam územia obce • výrazné odlesňovanie • možné zosuvy pôdy z dôvodu siete banských šácht a chodieb

Špecifický cieľ 1	Zlepšiť základnú vybavenosť a služby v obci
Opatrenie 1.1 Opatrenie 1.2 Opatrenie 1.3	Podporiť rozvoj bývania Dobudovať dopravnú a technickú infraštruktúru v obci Zvýšiť bezpečnosť a skvalitniť sociálnu a občiansku vybavenosť
Kľúčové potreby Vyšnej Boce v oblasti základnej vybavenosti a služieb	Je potrebné nájsť cestu na zvýšenie štandardu služieb v CR obnovou bytového fondu, posilniť trvalé bývanie a vybavenosť, pritiahnúť ľudí do obce, vybudovať infraštruktúru, vytvoriť čisté prostredie, oživiť tradície, posilniť vzťah k územiu, lokálpatriotizmus. Chýbajú parkoviská pri kľúčových obecných budovách a cieľoch CR. Potrebuje tiež posilnenie autobusovej dopravy v území.
Predpoklady pre úspešnú implementáciu opatrení	V 70. rokoch 20. storočia boli mnohé hospodárske budovy prebudované na rekreačné objekty. Dnes ich dediči zveľaďujú a vracajú sa. Spoluprácou s podnikateľmi a vytváraním dobrých vzťahov sa dá veľa vecí vyriešiť. Zástupcovia obce si veria, že postupnými krokmi je možné systematicky napredovať. Štúdia na obnovu a rekonštrukciu minerálneho prameňa v obci je pripravená.
Aktivity pre opatrenia 1.1 – 1.3	Investor/partner
<p>1.2 Výstavba a rekonštrukcia dopravnej infraštruktúry</p> <ul style="list-style-type: none"> • Rekonštrukcia miestnych komunikácií v extraviláne obce • Výstavba jednostranných chodníkov pozdĺž miestnych komunikácií a štátnej cesty II/72 (v blízkosti autobusových zastávok) • Rekonštrukcia a modernizácia mostov a lávok • Rekonštrukcia zastávky SAD v obci • Výstavba parkovísk pre dom kultúry, obecný úrad, požiarnu zbrojnicu a cintorín <p>Budovanie a rekonštrukcia vodovodu, kanalizácie a rozvodných sietí</p> <ul style="list-style-type: none"> • Rekonštrukcia a rozšírenie verejného osvetlenia do rekreačných oblastí • Výstavba a rozšírenie inžinierskych sietí, vodovodu, kanalizácie, ČOV do rekreačných oblastí • Výstavba bezdrôtového rozhlasu (vo väzbe na prekládku rozvodov VN) • Rozšírenie kanalizačnej a vodovodnej siete v k. u. obce • Dobudovanie odvádzania dažďových vôd z miestnych komunikácií • Výstavba vodojemov pre obecný vodovod (záchyt prameňa Starobocianska) • Obnova, rekonštrukcia a údržba minerálneho prameňa v obci vo väzbe na projekt obnovy štôlne <p>1.3 Budovanie IKT sietí, inteligentné fungovanie zariadení, zvyšovanie bezpečnosti, ochrany a prevencie, zlepšenie technického stavu a vybavenia DHZ</p> <ul style="list-style-type: none"> • Modernizácia a udržanie akcieschopnosti DHZ <p>Výstavba a modernizácia zariadení sociálnej a občianskej vybavenosti</p> <ul style="list-style-type: none"> • Rekonštrukcia interiéru národnej kultúrnej pamiatky - kostola • Rekonštrukcia a prestavba bytových priestorov v budove obecného úradu • Rekonštrukcia a prestavba bývalej cirkevnej školy na Múzeum Dr. Lajčiaka a spoločenskú miestnosť na organizovanie kultúrno-spoločenských aktivít (funkcia kultúrneho domu) • Nové oplotenia na cintorínoch a pri pomníku padlých • Údržba obecných cintorínov • Úprava verejných plôch v obci, rekonštrukcia námestia obce a úprava a modernizácia centra obce (oddychovo-relaxačné), nové oddychové zóny vo väzbe na ihrisko – detské ihrisko, multifunkčné ihrisko 	<ul style="list-style-type: none"> • Obec/Bacúch, Čertovica • SAD • LVS • ECAV <ul style="list-style-type: none"> • Stredoslovenská energetika a.s. • Súkromní podnikatelia • Súkromní investori <ul style="list-style-type: none"> • DHZ <ul style="list-style-type: none"> • Evanjelický kostol v obci • ECAV • Národopisné múzeum L. Hrádok

Predpokladané finančné zdroje	<i>vlastné zdroje obce, dotácia na základe Uznesenia Vlády SR, európske fondy, štátny rozpočet</i>		
Monitoring a hodnotenie špecifického cieľa 1			
<i>Ukazovateľ</i>	<i>Merná jednotka</i>	<i>Počiatočné hodnoty</i>	<i>Dosiahnuté hodnoty</i>
<ul style="list-style-type: none"> • Počet zrealizovaných projektov dopravnej a technickej infraštruktúry • Počet zrealizovaných projektov sociálnej a občianskej vybavenosti/ sociálnej a zdravotnej starostlivosti • Počet zrealizovaných projektov IKT a vybavenia DHZ 	<ul style="list-style-type: none"> • projekt 	0	
<i>Dopady</i>	Spokojnosť obyvateľov regiónu s kvalitou života	vlastné zisťovanie	

Špecifický cieľ 2	Zvýšiť zamestnanosť a zlepšiť podmienky pre podnikanie
Opatrenie 2.1 Opatrenie 2.2	Vytvoriť podmienky pre zvýšenie zamestnanosti a rozvoj podnikania v obci Posilniť marketing obce a regiónu
Kľúčové potreby Vyšnej Boce v oblasti práce a podnikania	V obci sa postupne tvorí centrálna a oddychová zóna pri minerálnom prameni a športovo-rekreačné centrum, potrebné je zvýšiť štandard poskytovaných služieb - stravovacích a ubytovacích. Netreba budovať nové obchodné stredisko služieb, ale skvalitniť existujúce kapacity.
Predpoklady pre úspešnú implementáciu opatrení	Dobrá komunikácia a spolupráca s podnikateľskými subjektmi a susednými obcami, nastolenie pocitu súdržnosti a spolupatričnosti medzi miestnymi ľuďmi, obcou a chatármi.

Aktivity pre opatrenia 2.1 – 2.2	Investor/partner
<p>2.1 Podpora tradičného hospodárenia a remesiel</p> <ul style="list-style-type: none"> • Budovanie remeselníckych dvorov (kováčska šmykňa) <p>Budovanie infraštruktúry cestovného ruchu v obciach</p> <ul style="list-style-type: none"> • Budovanie miestnych turistických cyklotrás prepájajúcich obce mikroregiónu a historické a prírodné atraktivity (2.000€/rok) • Obnova značenia cyklotrás • Zabezpečenie plynulej a dostatočnej autobusovej dopravy medzi obcami doliny (K. Lehota - Čertovica) <p>Podpora nových podnikateľských aktivít</p> <ul style="list-style-type: none"> • Modernizácia Chaty pod Čertovicou so športovo-rekreačným strediskom • Rekonštrukcia a modernizácia hotela Barbora a penziónu Barborka • Vytváranie spolupracujúceho prostredia medzi obcou a podnikateľmi, sprístupnenie archívov a informácií o histórii, pomoc v inžinierskej činnosti, systematická komunikácia smerom k zvyšovaniu štandardu služieb • Podpora budovania nových a modernizácia existujúcich zariadení cestovného ruchu a zariadení využiteľných na agroturistiku • Podpora vytvárania nových atraktivít v obci (napr. doprava saňami na Čertovicu) • Podpora rozvoja agroturistiky – chov dobytka a lokálny predaj <p>Podpora neformálneho vzdelávania a odbornej prípravy</p> <ul style="list-style-type: none"> • Rekonštrukcia priestorov pre knižnicu a zriadenie počítačovej miestnosti s verejným prístupom na internet, poskytovanie služieb informačného centra • Podpora vzdelávacích aktivít zameraných na zvyšovanie zručností a vedomostí pri práci s internetom a motivácia k používaniu internetu a elektronických služieb <p>2.2 Podpora prezentačných a propagačných aktivít obce</p> <ul style="list-style-type: none"> • Uzavrieť s podnikateľmi dohody o poskytovaní služieb v agroturistike a cestovnom ruchu a o propagovaní ich služieb obcami v nadväznosti na služby IC • Spracovať komplexný informačný bulletin o historickom vývoji a tradíciách obce pre školy aj subjekty cestovného ruchu <p>Budovanie informačno-náučných turistických trás</p> <ul style="list-style-type: none"> • Chodník a lávka k minerálnemu prameňu s informačnými tabuľami z histórie obce • Vybudovanie turistických a náučných trás pre žiakov, študentov, rodiny s deťmi, priemerných aj náročných klientov s využitím kultúrno-historického, folklórneho aj prírodného bohatstva • Výstavba náučných chodníkov a inštalácia informačných tabúľ 	<ul style="list-style-type: none"> • obec/podnikatelia • obec/občania • obce Bocianskej doliny • OZ Salvátor • občianske združenia a spolky • OOCR • Chata pod Čertovicou • SKI Centrum • STIV Čertovica • Hotel Barbora a penzión Barborka • SHR • Družstvo Agria
Predpokladané finančné zdroje	<i>vlastné zdroje investorov a obce, európske fondy</i>

Monitoring a hodnotenie špecifického cieľa 2				
Ukazovateľ		Merná jednotka	Počiatkové hodnoty	Dosiahnuté hodnoty
<ul style="list-style-type: none"> • Počet zrealizovaných projektov tradičného hospodárenia remesiel • Počet zrealizovaných projektov infraštruktúry CR • Počet zrealizovaných projektov nových podnikateľských aktivít • Počet zrealizovaných projektov neformálneho vzdelávania a odbornej prípravy • Počet zrealizovaných projektov prezentačných a propagačných aktivít • Počet zrealizovaných projektov informačno-náučných trás 		<ul style="list-style-type: none"> • projekt 	0	
Dopady	Spokojnosť obyvateľov regiónu s kvalitou života	vlastné zisťovanie		

Špecifický cieľ 3	Podporiť rozvoj občianskej spoločnosti		
Opatrenie 3.1	Zlepšiť kvalitu spoločenského života v obci a podporovať aktivity pre využitie voľného času		
Opatrenie 3.2	Zlepšiť znalosť územia a posilniť pocit hrdosti na obec/región		
Opatrenie 3.3	Podporiť spoluprácu na všetkých úrovniach v obci aj mimo nej		
Opatrenie 3.4	Zlepšiť medziľudské vzťahy		
Kľúčové potreby Vyšnej Boce v oblasti občianskej spoločnosti	Organizáciou podujatí ako Dni obce alebo Dňa zlatej Boce, pripomenutím výročí a tradícií posilniť pocit príslušnosti k územiu a zlepšiť medziľudské vzťahy.		
Predpoklady pre úspešnú implementáciu opatrení	Permanentná komunikácia s obyvateľmi a návštevníkmi, zlepšovanie služieb, podpora spolkovéj činnosti a organizovaniu spoločenských akcií, vytváranie možností na trávenie voľného času v prírode.		
Aktivity pre opatrenia 3.1 – 3.4		Investor/partner	
3.1 Podpora organizovania kultúrnych, športových a iných podujatí <ul style="list-style-type: none"> Podpora organizácie športových podujatí regionálneho významu Dni obce Výročné sviatky „Deň zlatej Boce“ – kultúrno-duchovné podujatie „Svätojánska Boca“ - 3.2 Regionálna výchova a vzdelávanie <ul style="list-style-type: none"> Zriadenie stálych expozícií z pôvodného štýlu života obyvateľov regiónu Rozšírenie expozície múzea Zlepšenie informovanosti – stránka obce, sociálne siete 		<ul style="list-style-type: none"> Obec N. Boca, Malužiná, Kráľova Lehota Športové kluby mimo obce Banické múzeum/Národopisné múzeum L. Hrádok Hornonitrianske bane a.s. OZ Salvátor 	
Predpokladané finančné zdroje	obec, európske fondy, Komunitná nadácia Liptov, sponzori		
Monitoring a hodnotenie špecifického cieľa 3			
Ukazovateľ		Merná jednotka	Počiatočné hodnoty
<ul style="list-style-type: none"> Počet zrealizovaných projektov kultúrnych, športových a spoločenských podujatí Počet zrealizovaných projektov regionálnej výchovy a vzdelávania 		<ul style="list-style-type: none"> projekt 	0
Dopady	Spokojnosť obyvateľov regiónu s kvalitou života	vlastné zisťovanie	

Špecifický cieľ 4	Podporiť ochranu životného prostredia a udržateľné využívanie zdrojov
Opatrenie 4.1 Opatrenie 4.2 Opatrenie 4.3	Zvýšiť mieru zhodnocovania odpadov a likvidácie čiernych skládok Znížiť riziko negatívnych dôsledkov prírodných katastrof a katastrofických udalostí Zavedenie postupov pre zvýšenie ochrany krajiny a krajiny tvorby
Kľúčové potreby Vyšnej Boce v oblasti životného prostredia	Zvýšený objem vodných tokov pri topení snehu po zime môže spôsobiť záplavy – regulácia, údržba a čistenie vodných tokov, protizáplavové opatrenia, údržba krajiny po ťažbe, odlesňovanie spôsobuje, že sa pôda prepadáva do šácht a štôlní.
Predpoklady pre úspešnú implementáciu opatrení	Sústavná osвета, informovanosť a spolupráca s obyvateľmi, návštevníkmi, podnikateľskými subjektmi, spolkami, posilnenie vodozádržných funkcií tokov. Obyvateľom záleží na čistote v obci, udržiavajú si čisté dvory, okolie, stojiská, starajú sa o odpad, opravujú domy.
Aktivity pre opatrenia 4.1 – 4.3	Investor/partner
<p>4.1 Budovanie systému separovania odpadu, zberných dvorov a spoločných kompostovnísk, zavádzanie princípov obehového hospodárstva</p> <ul style="list-style-type: none"> • Separácia komunálneho odpadu v obci a mobilné zbery textílií, kovového odpadu, viacvrstvových obalov nebezpečných odpadov (priebežne, 10.000€) • Výstavba kompostovníska a zberného dvora pre separovaný zber (kompostovanie riešené priebežne decentralizovane: kompostéry do rodinných domov a chát, veľkoobjemové kontajnery na parkovisku) <p>Likvidácia čiernych skládok</p> <ul style="list-style-type: none"> • Prevencia vzniku čiernych skládok v obci a okolí (kamerový systém) <p>4.2 Posilnenie vodozádržnej funkcie tokov, výstavba protizáplavových zariadení a protipožiarnych nádrží</p> <ul style="list-style-type: none"> • Výstavba a údržba protizáplavových opatrení (odrážky mimo zastavaného územia vybudované svojpomocne) • Obnoviť prirodzené vodozádržné funkcie tokov a inundačných území (obnoviť staré korytá) • Výstavba protipožiarnych zariadení – malá vodná nádrž vo väzbe na záchyt prameňa Starobocianska, technické zariadenia <p>4.3 Zníženie energetickej náročnosti budov a zariadení, inovačné prístupy, udržateľnosť</p> <ul style="list-style-type: none"> • Využitie fotovoltaiiky a tepelných čerpadiel vo verejných budovách (obecný úrad kultúrny dom, DHZ) <p>Starostlivosť o vodné toky a vodné prvky</p> <ul style="list-style-type: none"> • Údržba a čistenie koryt miestnych tokov • Regulácia vodných tokov v celkom katastri obce 	<ul style="list-style-type: none"> • <i>Obec/občania</i> • <i>Povodie Váhu</i> • <i>Lesy SR</i> • <i>Urbárny spolok</i> • <i>š. p. Povodie Váhu</i> • <i>súkromný sektor</i>
Predpokladané finančné zdroje	<i>štátny rozpočet, európske fondy, súkromné zdroje, rozpočet obce</i>

Monitoring a hodnotenie špecifického cieľa 4				
Ukazovateľ		Merná jednotka	Počiatkové hodnoty	Dosiahnuté hodnoty
<ul style="list-style-type: none"> • Počet zrealizovaných projektov zvyšujúcich mieru zhodnocovania odpadov a likvidácie čiernych skládok • Počet zrealizovaných projektov zameraných na protizáplavové a protipožiarne opatrenia • Počet zrealizovaných projektov zameraných na zvýšenie ochrany krajiny a krajinotvorby 		• projekt	0	
Dopady	Spokojnosť obyvateľov regiónu s kvalitou života	vlastné zisťovanie		

4.5.24 ZÁVAŽNÁ PORUBA

Minulosť a súčasnosť Závažnej Poruby

Obec leží v Nízkych Tatrách pod kopcom Poludnica, ktorý je symbolom mikroregiónu a cieľom novoročných vychádzok liptovských esperantistov. Závažná Poruba sa spája s menom slovenského básnika Milana Rúfusa. Občania si svojho rodáka pripomínajú na stretnutiach jeho veršami: Štebot v rodnom hniezde, Óda na radosť. V Dome Milana Rúfusa je zriadené literárne múzeum. Základná škola nesie jeho meno od roku 2010. Vzťah k deťom v tejto obci najlepšie vyjadrujú slová, ktorými sa prihovárajú učiteľky materskej školy k ich rodičom na obecnej webovej stránke: **nesľubujeme, že z vašich detí budú veľkí vedátori. Ale snažíme sa, aby u nás boli šťastné, veselé a spokojné.** O to sa snažil aj Matej Staroň, ktorý vo veku osemdesiat rokov vybudoval nad obcou *Areál telesného pohybu*. Jeho súčasťou je detské ihrisko a v zime klzisko. Areál je v prevádzke po celý rok.

Duch obce zameraný na kultúru, duchovný život, šport, udržiavanie tradícií a spolupráce významnou mierou povzbudzujú *Porubské noviny*.

Prvá písomná zmienka o obci je z roku 1377. Obyvateľstvo sa v minulosti zaoberalo roľníctvom, tesárstvom a murárskym remeslom, čo je vyjadrené aj v symboloch obce. Dnes sa venuje poskytovaniu služieb v oblasti cestovného ruchu: ubytovanie v penziónoch, turistika, lyžovanie. Rozvoj športu umožňuje telocvičňa, univerzálne ihrisko, tenisový kurt a tréningové plochy, ktoré sú prístupné širokej verejnosti aj návštevníkom obce. Nad dedinou je vybudované lyžiarske stredisko Opalisko s bežeckými a zjazdovými traťami. K dispozícii sú vleky a sedačková lanovka. Služby dopĺňa požičovňa a servis lyžiarskej výstroje, snowboardov, horských bicyklov a iného športového materiálu. Chata Horskej služby sa nachádza priamo v areáli. Horská záchranná služba zabezpečuje bezpečnosť hostí v letnom i zimnom období. Možnosti ubytovania, stravovania a rehabilitácie ponúkajú hotely v lyžiarskom stredisku ako aj penzióny a priváty v obci.

Obec je vyhľadávaným miestom pre zimnú aj letnú rekreáciu a športovanie - okrem zjazdového lyžovania v modernom Ski centre Opalisko je to aj bežecké lyžovanie na upravených bežeckých tratiach. V katastrálnom území obce sú vyznačené desiatky kilometrov cyklotrás s rôznou obtiažnosťou. Verejnosti prístupné je aj multifunkčné ihrisko a športový areál Mateja Staroňa. Miestni športovci sú angažovaní v športovom klube vo futbalovom, stolno-tenisovom, gymnastickom, volejbalovom a turistickom oddiele. V obci je poľovný revír Poludnica.

Kultúrny dom si občania svojpomocne postavili v roku 1935. Je pôsobiskom ochotníckych divadelných tradícií, folklórnej ľudovej kultúry, miestnych kultúrnych spolkov a organizácií, sídlom pošty, obecnej knižnice a kina. Je tu obecný úrad a obradná sieň. Informačné centrum prezentuje históriu, kultúrne dedičstvo a pôvodné remeslá Závažnej Poruby. V jeho priestoroch možno vidieť expozíciu murárstva, spracovania kože, tkania kobercov a pečenia liptovských koláčikov.

Evanjelický kostol z roku 1933 je postavený podľa projektu domáceho staviteľa Michala Kováča. Občania ho svojpomocne postavili za šesť mesiacov. Rímsko-katolícka kaplnka sv. Lukáša patrí k najstarším stavbám v obci. Postavená bola v roku 1837.

Základná škola Milana Rúfusa (bývalá Evanjelická ľudová škola) má klasicistickú fasádu a vežu zvonice vysokú 42 metrov.

Pomník padlým počas svetových vojen bol odhalený v roku 1949, sú na ňom verše Milana Rúfusa a biblický text. Pomník trom zastreleným občanom Závažnej Poruby sa nachádza na návrší Polčeno južne od obce. Je z prírodného kameňa.

Významnými rodákmi sú pedagóg, vedec a bývalý minister školstva Ladislav Kováč, minister stavebníctva Ján Broska, maliari Kulhavý, Ševčík, Vongrej a fujarista Ivan Broska.

Domov sociálnych služieb a zariadenie pre seniorov zriadila obec v roku 2011. Poskytuje pomoc starším spoluobčanom Závažnej Poruby a mikroregiónu, ktorí sú odkázaní na pravidelnú starostlivosť. V obci pôsobí Jednota dôchodcov, Zbor pre občianske záležitosti, Rodičovské združenie pri ZŠ, Cirkevný zbor ECAV a Katolícky cirkevný zbor, Dobrovoľný hasičský zbor a Združenie majiteľov lesov pozemkového spoločenstva Závažná Poruba, Pozemkové spoločenstvo Luhy, Poľovnícke združenie Poludnica a Poľnohospodárske družstvo. O udržiavanie zvykoslovia sa stará folklórna skupina

Poludnica. Športový klub Závažná Poruba bol založený v roku 1931. Oblíbenými športmi súčasnosti sú okrem lyžovania (Lyžiarsky klub Opalisko) a futbalu aj gymnastika a volejbal. Lesný beh *Memoriál Štefana Kubovčíka* má motto *Bež ako vládzeš, chod' ako môžeš*. V roku 2002 vydal obecný úrad publikáciu Petra Víteka *História obce Závažná Poruba*.

Najvýznamnejšie pravidelné obecné sú podujatia Deň folklóru, Deň obce, Turnaj o pohár starostu obce, Majáles, Večery v poézii Milana Rúfusa, Malokarpatská vínná cesta v Dome Milana Rúfusa. Občania sa aktívne zapájajú do spoločenského diania, komentujú verejné oznamy najmä prostredníctvom webovej stránky. Obohacujúca je spolupráca s Gminou Nowy Targ, s ktorú s obcou spájajú dvaja významní básnici – Tišner a Rúfus.

K základnej vybavenosti obce patrí obchod s potravinami, pošta, pohostinstvo, ale aj sobášna sieň, dom smútku a cintorín. Potrebné je zriadenie informačného centra.

Obec zamestnáva na trvalý pracovný pomer 62 osôb, pôsobí tu množstvo podnikateľov. V priemyselnej zóne pracuje vyše tisíc ľudí. V minulosti tu boli dva bohato navštevované hotely (Tatrín a Bohunice), v súčasnosti sú nefunkčné. Dnes má v obci svoje miesto penzión Zivka a niekoľko ubytovní na súkromí.

Obec má spracovanú ÚPD a v roku 2024 ju plánuje aktualizovať – o športový areál s 2,5km asfaltovým povrchom, rekreačnú oblasť v Suchej doline a v Brestovej, regulatívy výstavby v jestvujúcej obci a cyklochodník z prímestskej časti Liptovského Mikuláša - Okoličného do obce. Zároveň sa spracováva zadanie na nový ÚPD, ktorý bude pokrývať celý kataster obce. Projekt prekládky železnice ráta so stanicou v Závažnej Porube, popri železnici pôjde obslužná cesta z Demänovej do Liptovského Jána (tento projekt je ku dňu vypracovaniu PHSR otázný).

Závažná Poruba v roku 2030

Závažná Poruba je modernou obcou so zachovanou dobovou architektúrou a bohatou ponukou nových služieb, ktoré poskytujú domáci podnikatelia. Sú tu vytvorené dobré podmienky na bývanie pre mladých, rozvíja sa školstvo. Obec naplno využíva potenciál pre rozvoj cestovného ruchu. Dlhodobou prioritou je kultúrny, spoločenský, športový a ekumenický život občanov. Nové námestie sa stalo oblíbeným miestom stretávania sa obyvateľov a príjemného trávenia času návštevníkov Závažnej Poruby.

Stratégia pre dosiahnutie vízie obce

Občania obce a jej predstavitelia sú pripravení naplniť víziu budúcnosti

- sústavnou prácou samosprávy na zlepšovaní kvality života obyvateľov mesta v oblasti služieb a infraštruktúry,
- vytváraním podmienok pre vznik a udržanie pracovných príležitostí,
- **kladením dôrazu na aktívnu občiansku spoločnosť a spoluprácu,**
- zavádzaním moderných technológií do života v obci,
- ako aj šetrným využívaním prírodných zdrojov a aktívnou ochranou hodnôt územia.

Za prioritu je považovaná oblasť občianskej spoločnosti.

Členovia pracovnej skupiny Závažná Poruba

- Vladimír Mlynček, starosta obce
- Ing. Katarína Poliaková, zástupca starostu,
- Ing. Michaela Mlynčeková, predseda komisie vzdelávania, kultúry a športu,
- Miroslav Kováč, predseda urbáru (ZMLPS) Závažná Poruba,
- Petra Jurečková, člen komisie vzdelávania, kultúry a športu,
- Iveta Piatková, ekonómka obce.

Návrh SPRO bol prerokovaný a schválený v obecnom zastupiteľstve dňa 25. septembra 2023 (Uznesenie č. 27/2023).

SWOT analýza Závažnej Poruby

Silné stránky	Slabé stránky
<ul style="list-style-type: none"> • Pekné prírodné prostredie, existencia prírodných atraktivít • Výhodná poloha obce - blízkosť mestských aglomerácií, významných stredísk CR, priemyselnej oblasti • Dobré možnosti na turistiku - zimnú aj letnú • Vybudovaná základná infraštruktúra (cesty, chodníky, kanál 100%, vodovod) • Dobré dopravné spojenie - blízkosť diaľnice D1 • Existencia veľkých aj malých priemyselných a podnikateľských subjektov (IKEA, CRAEMER, FOGAŠ), priemyselný park • Obecné nehnuteľnosti, ktoré sú prenajímané - príjem obce • Existencia podnikateľských a rekreačných objektov • Penzióny, obchody, hotely, DSS • Aktívna cezhraničná spolupráca (Poľsko) • Fungujúce športové kluby • Bohatý kultúrny a spoločenský život na vysokej úrovni • Dobrá propagácia (web, noviny, IG a FB) • Obec je súčasťou LEADER územia MAS Horný Liptov • Aktívny Mikroregión pod Poludnicou • Člen Klastra Liptov 	<ul style="list-style-type: none"> • Nevyužitý prírodný potenciál pre aktivity CR • Nedostatok finančných zdrojov na investičné projekty • Nedoriešené vlastnícke vzťahy pre väčšie investičné zámery • Chýbajúce priame prepojenie na diaľnicu D1 • Staré kotelne na pevné palivo • Havarijný stav strechy ZŠ • Nedostatočná kapacita MŠ • Ranné dopravné zápchy do Liptovského Mikuláša • Nová IBV narúša kolorit obce (vnútornú líniu)
Príležitosti	Ohrozenia
<ul style="list-style-type: none"> • Aktívna cezhraničná spolupráca s partnerskými regiónmi najmä v PL a ČR • Maximálne využitie externých finančných zdrojov 	<ul style="list-style-type: none"> • Obmedzenia spôsobené legislatívou v oblasti ochrany prírody • Znemožnenie realizácie projektov v nadväznosti na neusporiadané vlastnícke vzťahy • Nedostatok finančných prostriedkov pre rozvoj a realizáciu investičných projektov • Nedostatočná spolupráca samospráv a podnikateľských subjektov v oblasti CR • Chýbajúci spoločný marketing územia a obce

Špecifický cieľ 1	Zlepšiť základnú vybavenosť a služby v obci
Opatrenie 1.1 Opatrenie 1.2 Opatrenie 1.3	Podporiť rozvoj bývania Dobudovať dopravnú a technickú infraštruktúru v obci Zvýšiť bezpečnosť a skvalitniť sociálnu a občiansku vybavenosť
Kľúčové potreby Závažnej Poruby v oblasti základnej vybavenosti a služieb	Platnú ÚPD je potrebné aktualizovať o regulatívy výstavby – „línia hlavnej cesty ako tečúcej vody“ je narušovaná novou IBV. V pláne je budovanie športového areálu, rekreačnej oblasti a cyklochodníka – to je potrebné pozemkovo vysporiadať. Na väčšie projekty sa obec nezaobíde bez dotácie. Je tiež potrebné riešiť školskú infraštruktúru a dopravné spojenie do LM. Posun ku kybernetickému zabezpečeniu.
Predpoklady pre úspešnú implementáciu opatrení	Vysoké pracovné nasadenie obecného úradu, bohaté skúsenosti s projektmi, vyhovujúca finančná kondícia obce. Dobrá spolupráca s Pozemkovým spoločenstvom a podnikateľským sektorom.

Aktivity pre opatrenia 1.1 – 1.3	Investor/partner
<p>1.1 Príprava územia pre IBV a výstavbu BD</p> <ul style="list-style-type: none"> • Aktualizácia ÚPD doplnkom (2024) • Pripraviť nový stavebný obvod pre IBV. Vytvoriť podmienky pre výstavbu nájomných bytov (<i>Váračské - západ</i>) • Inžinierske siete • Vybudovanie cesty v IBV pod Poludnicou, cesta pod Hrádkom • Dobudovanie chodníka k IBV pod Poludnicou (2024) • Dobudovanie rozhlasu do IBV <p>1.2 Výstavba a rekonštrukcia dopravnej infraštruktúry</p> <ul style="list-style-type: none"> • Oprava mostov na miestnych komunikáciách (2023-2030) • Rekonštrukcia a úprava miestnych komunikácií • Predĺženie cesty VUC až ku stredisku Opalisko v dostatočnej šírke a dobudovanie parkovacích plôch • Vybudovanie kruhového objazdu na Podbrezinách <p>1.3 Budovanie IKT sietí, inteligentné fungovanie zariadení, zvyšovanie bezpečnosti, ochrany a prevencie, zlepšenie technického stavu a vybavenia DHZ</p> <ul style="list-style-type: none"> • Podpora DHZ – stabilizácia členskej základne, zabezpečenie akcieschopnosti DHZ • Dobudovanie a rozšírenie kamerového systému • Zabezpečenie kybernetickej bezpečnosti • Zriadenie dátového úložiska – GDPR agenda, softvérovňa • Modernizácia miestneho rozhlasu <p>Výstavba a modernizácia zariadení sociálnej a občianskej vybavenosti</p> <ul style="list-style-type: none"> • Doriešiť vlastnícke vzťahy športových a verejných priestranstiev (2023-2025, 5.000€/ročne) • Rozšírenie kapacity materskej školy, modernizácia objektu (2024-2025) • Rekonštrukcia strechy ZŠ, modernizácia objektu • Vybudovanie letných učební v MŠ a ZŠ • Investičné akcie zamerané na rozvoj a skrášľovanie obce – dokončenie vnútrobloku pri OÚ, rekonštrukcia humna Domu Milana Rúfusa / komunitné centrum a prepojenie na Náučnú včelnicu/ • Vybudovanie komunitnej záhrady v lokalite Žiar (prepojenie starej a novej dediny) • Rekonštrukcia sociálnych a obslužných zariadení telocvične a vybudovanie regeneračnej linky • Dobudovanie detských ihrísk a mobiliárov <p>Zabezpečenie sociálnej a zdravotnej starostlivosti</p> <ul style="list-style-type: none"> • Prevádzka DSS a ZpS (40.000€/rok, 25 ľudí) – rozšírenie na kapacitu 40 lôžok • Nákup plošiny pre imobilných v DSS a ZpS 	<ul style="list-style-type: none"> • Obec • PS Luhy • ŽSR • NDS • DSS a ZpS • ECAV
<p>Predpokladané finančné zdroje</p>	<p><i>vlastné zdroje obce, dotácia na základe Uznesenia Vlády SR, európske fondy, štátny rozpočet</i></p>

Monitoring a hodnotenie špecifického cieľa 1				
Ukazovateľ		Merná jednotka	Počiatkové hodnoty	Dosiahnuté hodnoty
<ul style="list-style-type: none"> • Počet zrealizovaných projektov zameraných na rozvoj bývania • Počet zrealizovaných projektov dopravnej a technickej infraštruktúry • Počet zrealizovaných projektov sociálnej a občianskej vybavenosti/ sociálnej a zdravotnej starostlivosti • Počet zrealizovaných projektov IKT, bezpečnosti, ochrany a vybavenia DHZ 		<ul style="list-style-type: none"> • projekt 	0	
Dopady	Spokojnosť obyvateľov regiónu s kvalitou života	vlastné zisťovanie		

Špecifický cieľ 2	Zvýšiť zamestnanosť a zlepšiť podmienky pre podnikanie
Opatrenie 2.1	Vytvoriť podmienky pre zvýšenie zamestnanosti a rozvoj podnikania v obci
Opatrenie 2.2	Posilniť marketing obce a regiónu
Kľúčové potreby Z. Poruby v oblasti práce a podnikania	Chýbajúce objekty na prenájom a ubytovanie. Slabá propagácia služieb a cestovného ruchu, nedostatočná informovanosť. Nevyhnutnosť rozširovať a skvalitňovať paletu poskytovaných služieb.
Predpoklady pre úspešnú implementáciu opatrení	Potenciál propagácie obce a zvýšenia informovanosti verejnosti prostredníctvom webu, sociálnych sietí a Klastrom Liptov. Dobrý marketing a propagácia obce zabezpečí rozvoj cestovného ruchu a vytvorenie zázemia obce.
Aktivity pre opatrenia 2.1 – 2.2	Investor/partner
<p>2.1 Budovanie infraštruktúry cestovného ruchu v obci</p> <ul style="list-style-type: none"> Rozvoj športového areálu a lyžiarskeho strediska Opalisko, vybudovanie kanalizácie a doriešenie vodovodu (2025) Vybudovanie zasnežovania s osvetlením na 2,5km asfaltovom okruhu bežeckých tratí a zázemí v areáli Mateja Staroňa Vybudovanie lesných trás a protipožiarnych trás Rozširovanie ubytovacích kapacít <p>Podpora nových podnikateľských aktivít</p> <ul style="list-style-type: none"> Rozšírenie priemyselnej zóny Luhy (2025-2027), 100-150 pracovných miest Vybudovanie zázemia v telocvični na regeneračné účely (wellness, masér, šatne, vytvorenie nových pracovných miest) Rozvoj agroturistiky, vybudovanie salaša <p>Podpora neformálneho vzdelávania a odbornej prípravy</p> <ul style="list-style-type: none"> Podpora včelárstva v nadväznosti na vybudovanú náučnú včelnicu <p>2.2 Podpora prezentačných a propagačných aktivít obcí</p> <ul style="list-style-type: none"> Zlepšiť marketing obce v oblasti CR (IC pri OcÚ, informačný systém, web, sociálne siete) 	<ul style="list-style-type: none"> Obec/vytvorené partnerstvá Súkromní investori PS Luhy PD Liptovský Mikuláš ŠL SR, Urbár Klaster Liptov
Predpokladané finančné zdroje	<i>vlastné zdroje investorov a obce, európske fondy</i>

Monitoring a hodnotenie špecifického cieľa 2				
Ukazovateľ		Merná jednotka	Počiatočné hodnoty	Dosiahnuté hodnoty
<ul style="list-style-type: none"> • Počet zrealizovaných projektov zameraných na infraštruktúru cestovného ruchu • Počet zrealizovaných projektov zameraných na nové podnikateľské aktivity • Počet zrealizovaných projektov zameraných na neformálne vzdelávanie a odbornú prípravu • Počet zrealizovaných projektov zameraných na prezentáciu a propagáciu obce 		<ul style="list-style-type: none"> • projekt 	0	
Dopady	Spokojnosť obyvateľov regiónu s kvalitou života	vlastné zisťovanie		

Špecifický cieľ 3	Podporiť rozvoj občianskej spoločnosti
Opatrenie 3.1	Zlepšiť kvalitu spoločenského života v obci a podporovať aktivity pre využitie voľného času
Opatrenie 3.2	Zlepšiť znalosť územia a posilniť pocit hrdosti na obec/región
Opatrenie 3.3	Podporiť spoluprácu na všetkých úrovniach v obci aj mimo nej
Opatrenie 3.4	Zlepšiť medziľudské vzťahy
Kľúčové potreby Z. Poruby v oblasti občianskej spoločnosti	Udržiavať a rozvíjať dobrú spoločenskú atmosféru v obci a spolupracujúce prostredie. Zapájať ľudí do aktivít a pritiahnúť najmä mladých ľudí (zapájajú sa zväčša seniori 60+ rokov).
Predpoklady pre úspešnú implementáciu opatrení	Rozšírenie pôsobnosti webových a sociálnych sietí - občania sa aktívnejšie zapoja do spoločenského diania, keď komentujú verejné oznamy najmä prostredníctvom webovej stránky, IG a FB. Dobrá spolupráca s miestnymi firmami s ochotou sponzorsky podporiť akcie.
ktivity pre opatrenia 3.1 – 3.4	Investor/partner
3.1 Zvyšovanie informovanosti o živote v obci <ul style="list-style-type: none"> • Porubské noviny, web (5000€/rok) Podpora organizovania kultúrnych, športových a iných podujatí <ul style="list-style-type: none"> • Memoriál Štefana Kubovčíka (lesný beh), Veľká cena Opaliska (lyžiarsky slalom), súťaž v gymnastických disciplínach (pódiové skladby) GYMTYM, Deň folklóru, Deň obce, Turnaj o pohár starostu, Majáles, Večery poézie Milana Rúfusa, Malokarpatská vínná cesta v DMR Podpora fungovania spoločenských organizácií na úrovni obce <ul style="list-style-type: none"> • Podporovať Športový a Lyžiarsky klub • Pozornosť venovať spoločenským organizáciám: ECAV, Jednota dôchodcov, DHZ a mladej generácii • Podporovať: Folklórnu skupinu, Dom Milana Rúfusa, Obecnú knižnicu, ZPOZ (celoslovenská prehliadka v Trnave), Epicentrum Závažná Poruba, Seniorku 3.3 Vytváranie podmienok pre rozvoj regionálnej a nadregionálnej spolupráce <ul style="list-style-type: none"> • Spolupráca s Gminou Nowy Targ - pripomienka osobností Tišner/Rúfus (50.000€/rok) 	<ul style="list-style-type: none"> • obec • Gmina Nowy Targ • OZ Pod Poludnicou • Športový klub, Lyžiarsky klub Opalisko, • Dom Milana Rúfusa, FS Poludnica, Rodičovské združenie pri ZŠ a MŠ • Poľovnícke združenie Poludnica, • Cirkevný zbor ECAV, • Katolícky cirkevný zbor, • Poľnohospodárske družstvo, • Urbár, OZ Luhy
Predpokladané finančné zdroje	<i>obec, európske fondy, Komunitná nadácia Liptov, sponzori</i>

Monitoring a hodnotenie špecifického cieľa 3				
Ukazovateľ		Merná jednotka	Počiatkové hodnoty	Dosiahnuté hodnoty
<ul style="list-style-type: none"> • Počet podporených spoločenských organizácií z verejných zdrojov • Celková výška verejných výdavkov vynaložených na podporu spoločenských organizácií • Počet zrealizovaných projektov kultúrnych, športových a spoločenských podujatí • Počet zrealizovaných projektov zameraných na zvyšovanie informovanosti o živote v obci • Počet zrealizovaných projektov zameraných na rozvoj regionálnej a nadregionálnej spolupráce 		<ul style="list-style-type: none"> • organizácia • tis. € • projekt 	0	
Dopady	Spokojnosť obyvateľov regiónu s kvalitou života	vlastné zisťovanie		

Špecifický cieľ 4	Podporiť ochranu životného prostredia a udržateľné využívanie zdrojov
Opatrenie 4.1 Opatrenie 4.2 Opatrenie 4.3	Zvýšiť mieru zhodnocovania odpadov a likvidácie čiernych skládok Znížiť riziko negatívnych dôsledkov prírodných katastrof a katastrofických udalostí Zavedenie postupov pre zvýšenie ochrany krajiny a krajinotvorby
Kľúčové potreby Závažnej Poruby v oblasti životného prostredia	Zlepšenie údržby tokov a melioračných kanálov pod dedinou – Nižný koniec, Pištovské a potok Brodok sú zanesené. Traktor pre zberný dvor a na zimnú údržbu je starý.
Predpoklady pre úspešnú implementáciu opatrení	Separácia odpadu v obci je účinná (iba 8% nevyseparovaného odpadu). Vybudovanie salaša a rozvoj agroturistiky prinesú zlepšenie údržby krajiny (lúky, pasienky). Podpora včelárstva v nadväznosti na vybudovanú náučnú včelinicu.
Aktivity pre opatrenia 4.1 – 4.3	Investor/partner
<p>4.1 Budovanie systému separovania odpadu, zberných dvorov a spoločných kompostovnísk, zavádzanie princípov obehového hospodárstva</p> <ul style="list-style-type: none"> • Doplnenie nádob na separovaný odpad do domácností <p>4.2 Posilnenie vodozádržnej funkcie tokov, výstavba protizáplavových zariadení a protipožiarnych nádrží</p> <ul style="list-style-type: none"> • Rozšírenie zasnežovacej nádrže pod Opaliskom (protipožiarna nádrž) • Čistenie melioračných kanálov a potoka Brodok, Žuberová, Potoček <p>4.3 Zníženie energetickej náročnosti budov a zariadení, inovačné prístupy, udržateľnosť</p> <ul style="list-style-type: none"> • Modernizácia kotolní na pevné palivo, rekonštrukcia vykurovacieho systému DSS, využitie OZE (2025-2026) • Zníženie energetickej náročnosti v DSS a ZŠ • Zateplenie a rekonštrukcia strechy ZŠ • Dobudovanie fotovoltiky na obecné budovy <p>Starostlivosť o zeleň v intravilánoch obcí</p> <ul style="list-style-type: none"> • Revitalizácia zelene v obci a na cintoríne (2024-2025) • Vypracovanie generelu zelene v obci <p>Údržba krajiny</p> <ul style="list-style-type: none"> • Vykášanie, pasenie (salaš), pestovanie tradičných plodín 	<ul style="list-style-type: none"> • obec • obec v spolupráci s urbárom a PD • ECAV
Predpokladané finančné zdroje	<i>štátny rozpočet, európske fondy, súkromné zdroje, rozpočet obce</i>

Monitoring a hodnotenie špecifického cieľa 4				
Ukazovateľ		Merná jednotka	Počiatkové hodnoty	Dosiahnuté hodnoty
<ul style="list-style-type: none"> Počet zrealizovaných projektov zameraných na zvýšenie miery zhodnocovania odpadov a likvidácie čiernych skládok Počet zrealizovaných projektov zameraných na protizáplavové a protipožiarne opatrenia Počet zrealizovaných projektov zameraných na zlepšenie kvality životného prostredia, ochrany krajiny a krajinotvorby 		<ul style="list-style-type: none"> projekt 	0	
Dopady	Spokojnosť obyvateľov regiónu s kvalitou života	vlastné zisťovanie		

4.5.25 ŽIAR

Minulosť a súčasnosť Žiaru

Obec Žiar vznikla na klčoviskách chotáru koncom 13. a začiatkom 14. storočia. Prvá doložená zmienka pochádza z roku 1349. V 15. a 16. storočí bol Žiar administratívne spojený so Smrečanmi. Obec sa osamostatnila až okolo roku 1760. Podľa všeobecnej mienky tunajších občanov vznik obce Žiar sa datuje od zničenia niekdajších obcí Svätý Duch a Svätý Štefan, ktoré sa rozprestierali v 17. a 18. storočí v časti dnešného chotára obce Žiar.

V starých dobách vraj ľudia spaľovali zomrelých na mieste dnešnej obce Žiar. Ohne svietili - žiarili, preto toto miesto nazvané bolo ľuďmi Žiare.

Dávni obyvatelia Žiaru sa zaoberali výlučne chovom oviec, poľnohospodárstvom a od 18. storočia sa spomína i tradičné pálenie dreveného uhlia - uhliarstvo. Objavujú sa i zmienky o ťažbe zlata a striebra. Tradičným zamestnaním miestneho obyvateľstva na prelome 19. a 20. storočia bol chov oviec, poľnohospodárstvo a lesné hospodárstvo. Po druhej svetovej vojne k poľnohospodárskej výrobe pribudli možnosti zamestnania v priemyselných podnikoch a firmách v Liptovskom Mikuláši, Liptovskom Hrádku a Ružomberku.

K tradičným ľudovým zamestnaniam Žiarčanov patrila tzv. lapačka vlkov. Obyvatelia Žiaru tak chránili svoju dedinu ako aj ostatné susediace obce, pričom boli známi ojedinelou technikou - lapaním vlkov do špeciálnych sietí. Z tejto činnosti, a to už od druhej polovice 16. storočia, plynuli do obecnej pokladnice nemalé finančné prostriedky, ktoré použili nielen na opravu sietí a vyplácanie honcov, ale práve z týchto peňazí si obec mohla postaviť murovanú zvonicu a neskôr zakúpiť tri zvony. Okrem toho každoročne po skončení zimy usporadúvali „vlčiarsku zábavu“, na ktorej sa pilo „vlčnô“. Žiaranov nazývajú preto „vlčiari“.

Počet obyvateľov sa stáročiami menil. V roku 1715 obec mala 11 daňovníkov, v súčasnosti má obec 183 domov a 426 obyvateľov s trvalým pobytom. V obci vždy žilo viac evanjelických rodín. Zastúpenie má však i vierovyznanie rímskokatolícke, ojedinele i občania bez vyznania.

V dávnejšej minulosti obyvatelia Žiaru nosili tradičný ľudový odev, ktorý si - vrátane väčšiny materiálov - zhotovovali sami (ľanové, konopné plátno, koža, kožušiny, vlna, súkno). Z mužských odevných súčastí treba spomenúť typické liptovské košeľe s vyšívaným stojatým golierom, ženský odev sa prispôboval mestským materiálom. V 19. storočí žiarske ženy paličkovali čipky, ktoré boli súčasťou výzdoby ich odevu. V 20. storočí sa zachovalo len tkanie plátna a handričkových kobercov.

Z folklóru za zmienku stoja tradičné ľudové tance: cindruška, do kola, do kruhu, do skoku, japánčardáš, kvákanec, mazulka, slovenská beseda, strašiak, šatkovec, valaské odzemky, zajačí, žabací, židovský, medveďu, vykrúcanie mladej, pri parte a iné.

Spolková činnosť v obci Žiar je neodmysliteľne spojená s rovnakými aktivitami v blízkych Smrečanoch. Spolok striezlivosti vznikol 1. mája 1845. Hlavnými aktivistami a propagátormi užitočnej myšlienky podnecovania obyvateľstva Smrečian a Žiaru k striedmosti boli farári M. M. Hodža a jeho brat Ondrej. Po roku 1863 sa pre Smrečany a Žiar datuje Dobrovoľný hasičský spolok, no v roku 1888 si Žiarania už vytvorili vlastný hasičský zbor. Jeho pokračovateľom je Dobrovoľný hasičský zbor. Do Gazdovského a úverového spolku sa združili obyvatelia Smrečian, Žiaru, Trsteného a Jalovca. Viac ako sto členov pomáhalo roľníckej pospolitosti v boji proti drahote a najmä proti rozmáhajúcemu sa úžerníctvu. V roku 1910 v Žiari vznikol čitateľský spolok. Mal veľký význam pre potrebu šírenia vzdelanosti a kultúrnosti, či všeobecného rozhľadu vtedajšieho obyvateľstva. Stal sa základom pre budúcu dedinskú knižnicu s 80 knihami, darom Československej jednoty. V čase vzniku prvej ČSR pracoval pod názvom Vzdelávací spolok. Keď v roku 1920 zanikol, nahradila ho novovzniknutá Roľnícka beseda, ktorá mala na začiatku svojej činnosti 64 členov. V 20. rokoch vznikol aj Abstinentský spolok, ktorý si kládol za cieľ brániť rozmáhajúcemu sa alkoholizmu. Zanikol v roku 1934.

V minulosti žiarske deti navštevovali školu v Smrečanoch. Tu sa učili čítať, písať i počítat, iných predmetov okrem náboženstva nebolo. Dokladovaný je rok 1777, kedy do ľudovej školy v Smrečanoch chodilo dvadsať detí zo Žiaru. Materiálna starostlivosť o učiteľa bola záležitosťou obcí Smrečany a Žiar. Myšlienku postaviť a zriadiť školu v Žiari začal presadzovať evanjelický farár v

Smrečanoch Pavol Čobrda. Výstavba žiarskej jednotriedky začala v roku 1908. Škola bola zrušená v roku 1975.

Žiarska dolina patrí k najvyhľadávanejším dolinám južnej strany Západných Tatier. Celá oblasť je súčasťou Tatranského národného parku. V lete je obec vhodným východiskom na podnikanie vysokohorských túr a pešiu turistiku v oblasti Žiarskej, Veľkej a Bobroveckej doliny, na vrcholy Roháčov, Baníkova a Baranca. V zime ponúka skialpinistické túry, možnosť bežeckého a jazdového lyžovania v blízkom lyžiarskom stredisku Žiar-Dolinky. Salaš Žiar ponúka nielen široký sortiment liptovských špecialít, predaj syrov a syrových výrobkov, ale aj možnosť ubytovania, aktívneho odpočinku a športového vyžitia. V ústí Žiarskej doliny je viacero rekreačných zariadení (Tŕinec, Kožiar, Spojár). V zime sú bežecké trate udržiavané od Spojára až po sídlisko Podbreziny v Liptovskom Mikuláši.

Žiarska dolina je strediskom vyhľadávaných turistických a cyklistických chodníkov s možnosťou návštevy Žiarskej chaty. Dobudovanie asphaltovej cesty do Žiarskej doliny v rokoch 1966 - 1974 znamenalo i zvýšenú návštevnosť Žiarskej doliny. Najväčší nárast turistov, lyžiarov a skialpinistov bol v rokoch 1997 - 1999. V Západných Tatrách je 184 km značkovaných turistických chodníkov. Z toho priamo v Žiarskej doline 43 km. O bezpečnosť návštevníkov na nich sa starajú členovia Horskej služby. Členskú základňu Horskej služby v Západných Tatrách - juh tvorí 47 dobrovoľných členov, 3 pracovníci z povolania, 6 čakateľov, 9 seniorov a 2 čestní členovia. Vzhľadom na rastúci počet obetí horských nešťastí v priebehu posledných dvoch desaťročí na južnej strane Západných Tatier pristúpili pracovníci Horskej služby na myšlienku vytvoriť pietne miesto pod Krásnym v Žiarskej doline. Na založenie Symbolického cintorína bola vyhlásená peňažná zbierka. Projekt pietneho miesta vypracoval Ing. architekt Milan Marenčák, zrealizovali ho dobrovoľní členovia Horskej služby pod vedením náčelníka oblasti Jána Dzurošku. Drevo na konštrukciu zvonice s krížom darovalo Poľnohospodárske Družstvo Smrečany a Pozemkové spoločenstvo vlastníkov lesa a obce Pribylina. Nový liatinový zvon bol zakúpený z prostriedkov Nadácie Symbolického cintorína. Slávnostné otvorenie pietneho miesta spojené s vysvätením kríža sa konalo 19. októbra 1995, vysvätenie zvonu o rok neskôr. Vedľa žulového balvana s mottom „Mŕtvym na pamiatku, živým na výstrahu“ je upevnený zoznam všetkých doteraz známych obetí Západných Tatier.

Po prvej svetovej vojne mládež vracajúca sa z robôt v Pešti a Viedni priniesla do dediny novú hru – futbal. Ako loptu používali mechúr z ošipáných, neskôr kopali do lopty handrovej a nakoniec sa objavili i prvé kožené lopty. V predvojnových rokoch 1936 - 1938 bola založená telocvičná jednota Sokola, až v roku 1960 vznikla spoločná telovýchovná jednota Družba Smrečany – Žiar. Futbalový klub pôsobí pod jej krídlami podnes (družstvá žiakov, dorastu, dospelých a bývalých hráčov „Old Boys“). Rok 2004 bol pre klub najúspešnejší v jeho histórii. Družstvám žiakov, dorastu aj dospelým sa podarilo súčasne postúpiť do najvyšších okresných súťaží. Žiarska chata patrí TJ a jej prevádzkou financujú oddiely. Skialpinistický klub má 28 členov – pretekárov, ktorí sa zúčastňujú hlavne pretekov na medzinárodnej úrovni a pretekov na úrovni celoslovenskej.

V obci aktívne pôsobia Dobrovoľní hasiči, Ochotnícke divadlo, Hudobná skupina Buk, Červený kríž, Skialpinistický klub, TJ Družba Smrečany – Žiar. Pravidelne sa organizujú Fašiangy, MDD, Mikuláš, Kladenie vencov, Deň úcty k starším, Karneval, Uvítanie detí do života, Deň matiek a otcov. Od roku 2011 obec kvartálne vydáva Žiarske noviny.

V obci je Pozemkové spoločenstvo Žiar, Poľovnícke združenie Baníkov, PD Smrečany tu má prevádzku. Dobrá spolupráca je s TJ a urbárom. V obci sú hrdí na spoluprácu s občanmi, starosta si cení ich seriózny prístup.

Medzi priority obce patria zámery dobudovania kanalizácie a rozšírenia vodovodnej siete, vybudovania námestia pred obecným úradom s autobusovou zastávkou a čakárňou a rekonštrukcia kultúrneho domu a budovy školy. O budovu zvonice, v ktorej sú tri zvony, sa stará združenie Zvonica. Budova škôlky a bývalej základnej školy patrí ECAV. Riešením majetkovo-právnych vzťahov medzi ECAV a obcou je možné rekonštruovať a modernizovať budovy a vytvárať nový účel ich využitia – zriadenie historickej izby, modlitebne, denného stacionára. Významným zámerom obce je zároveň

posilňovať oblasť cestovného ruchu zveľaďovaním a modernizovaním potenciálu, ktorý obec má – Ski centrum, cyklotrasy, turisticky atraktívnu Žiarsku dolinu.

Žiar v roku 2030

Obec Žiar je krásna podhorská obec, upravená, moderná, bezpečná. Oblíbenými miestami sú zelené námestie, náučné chodníky a ihriská, ľudia sa stretávajú a užívajú si športové a kultúrne podujatia. Počet obyvateľov vzrástol. Služby návštevníkom a domácim obyvateľom sú na vysokej úrovni v penziónoch aj v zrekonštruovaných obecných budovách. Bohatá miestna kultúra stavia na tradíciách, ale aj súčasných možnostiach a príležitostiach. Ľudia sa aktívne zapájajú do podujatí v obci a návštevníci a turisti sú nadšení malebnosťou obce a ponukou služieb. Lyžiarske centrum, cyklotrasy a Žiarska dolina sú vyhľadávanými cieľmi cestovného ruchu.

Stratégia pre dosiahnutie vízie obce

Občania obce a jej predstavitelia sú pripravení naplniť víziu budúcnosti

- **sústavnou prácou samosprávy na zlepšovaní kvality života obyvateľov mesta v oblasti služieb a infraštruktúry,**
- vytváraním podmienok pre vznik a udržanie pracovných príležitostí,
- kladením dôrazu na aktívnu občiansku spoločnosť a spoluprácu,
- zavádzaním moderných technológií do života v obci,
- ako aj šetrným využívaním prírodných zdrojov a aktívnou ochranou hodnôt územia.

Za prioritu je považovaná oblasť služieb a infraštruktúry.

Členovia pracovnej skupiny Žiar

- Mgr. Ján Zvara, starosta obce,
- Ing. Ivan Mrnčo, PhD.,
- Stanislav Krasničan,
- Michal Geriš.

Návrh SPRO bol prerokovaný a schválený v obecnom zastupiteľstve dňa 10. 10. 2023 (Uznesenie č. 45/10/7/2023).

Silné a slabé stránky Žiaru

Silné stránky	Slabé stránky
<ul style="list-style-type: none">• existencia dobrovoľného hasičského zboru• fungujúce Združenie Žiarska dolina• fungujúce TJ Družba Smrečany - Žiar• spolupráca TJ a obce• v združeniach je previazanosť, mladí preberajú štafetu• aktívne ochotnícke divadlo• Jednota dôchodcov sa stará o zeleň v obci• pracovitosť a remeselná zručnosť občanov• dostatok ľudí ochotných podieľať sa na daniach obce• športovo založení obyvatelia s organizačnými skúsenosťami• poľnohospodárske družstvo, salaš• schválený územný plán s dodatkami• silný potenciál tvorcov a nositeľov tradičnej kultúry, ľudových a pôvodných poľnohospodárskych tradícií• prírodný potenciál a dobrá geografická poloha pre rozvoj cestovného ruchu• zaujímavá história obce• občania sa aktívne zapájajú do spoločenského diania, najmä cez poslancov, web a individuálne hodnotiace schôdze• strava seniorom je zabezpečená rozvozom obedov poľnohospodárskym družstvom• družobné mestá sú Boršice u Blatnice, CZ a Bzince pod Javorinou s nimi spolupracujú DHZ	<ul style="list-style-type: none">• chýbajúce centrum obce• nevysporiadané majetkové vzťahy• v areáli Spojára je chátrajúci amfiteáter• chýbajúce detské ihrisko• chýbajúce multifunkčné ihrisko• slabá propagácia obce• nedostatok pracovných príležitostí• nevyhovujúci technický stav objektov kultúrnej infraštruktúry a pamäťových a fondových inštitúcií

Príležitosti	Ohrozenia
<ul style="list-style-type: none"> • využitie externých zdrojov na príliv a stabilizáciu obyvateľstva • zachovanie histórie obce, kultúrnych tradícií a kultúrneho dedičstva • zlepšenie marketingu obce • vytvorenie centra obce • možnosti na podávanie žiadostí o granty a dotačné programy 	<ul style="list-style-type: none"> • znemožnenie realizácie projektov kvôli neusporiadaným vlastníckym vzťahom • nedostatok finančných prostriedkov pre rozvoj a realizáciu projektov • nedostatočná spolupráca samospráv a podnikateľských subjektov v oblasti cestovného ruchu • neúspešné žiadosti o dotácie

Špecifický cieľ 1	Zlepšiť základnú vybavenosť a služby v obci
Opatrenie 1.1	Podporiť rozvoj bývania
Opatrenie 1.2	Dobudovať dopravnú a technickú infraštruktúru v obci
Opatrenie 1.3	Zvýšiť bezpečnosť a skvalitniť sociálnu a občiansku vybavenosť
Kľúčové potreby Žiaru v oblasti základnej vybavenosti a služieb	Doriešiť nevyjednané majetkovo-právne vzťahy s ECAV, ktoré brzdia rozvoj centra obce. Dobudovať kanalizáciu a rozšíriť vodovod. Rekonštruovať a modernizovať intravilán obce.
Predpoklady pre úspešnú implementáciu opatrení	Vysoké pracovné nasadenie obecného úradu, skúsenosti s projektmi, dobrá finančná kondícia obce. Mnohé zámery sú už projektovo pripravené.

Aktivity pre opatrenia 1.1 – 1.3	Investor/partner
<p>1.1 Príprava územia pre IBV a výstavbu BD</p> <ul style="list-style-type: none"> • Dodatky k ÚP • Infraštruktúra k novým stavebným obvodom • Vlastnícke a majetkové vysporiadanie pozemkov v obci <p>1.2 Výstavba a rekonštrukcia dopravnej infraštruktúry</p> <ul style="list-style-type: none"> • Výstavba, rekonštrukcia, modernizácia miestnych komunikácií a chodníkov, vyasfaltovanie bočných ciest • Výstavba, rekonštrukcia, modernizácia autobusových zastávok v jednotnom štýle • Príjazdová cesta na cintorín, parkovisko, prístrešok na kontajnery • Námestie: malý park so stromčekmi a kvetmi, asfaltová plocha, lavičky, autobusové zastávky, čakárne, informačná mapa obce, odpadkové koše, priestor pred obecným úradom • Osadenie meračov rýchlosti v obci, semafor pre chodcov, prechody pre chodcov <p>Budovanie a rekonštrukcia vodovodu, kanalizácie a rozvodných sietí</p> <ul style="list-style-type: none"> • Výstavba, rekonštrukcia, modernizácia kanalizácií v obci • Výstavba, rekonštrukcia, modernizácia vodovodov, rozšírenie vodovodnej siete v obci • Výstavba, rekonštrukcia, modernizácia osvetlenia <p>1.3 Budovanie IKT sietí, inteligentné fungovanie zariadení, zvyšovanie bezpečnosti, ochrany a prevencie, zlepšenie technického stavu a vybavenia DHZ</p> <ul style="list-style-type: none"> • Obnova vozového parku DHZ • Rekonštrukcia obecného rozhlasu • Požiarna zbrojnica <p>Výstavba a modernizácia zariadení sociálnej a občianskej vybavenosti</p> <ul style="list-style-type: none"> • Rekonštrukcia a modernizácia kultúrneho domu a výmena kúrenia • Rekonštrukcia a modernizácia budovy bývalej ZŠ – odkúpenie, kompletná prestavba a nový účel budovy (historická izba, modlitebňa, denný stacionár alebo nájomné byty) • Ošetriť nevyriešené majetkovo-právne vzťahy medzi ECAV a obcou k MŠ • Sociálne služby v obci – rozvoz stravy seniorom, opatrovateľská služba • Modernizácia obecnej knižnice (2026) • Úprava starého cintorína – živý plot, parková úprava, lavičky (2023-2060) • Úprava nového cintorína • Prekrytie kontajnerov pri funkčnom cintoríne, oplotenie • Multifunkčné ihrisko • Detské ihrisko • Modernizácia a výstavba športového zázemia Žiarskej doliny – tenisové ihrisko, volejbalové ihrisko, telocvičňa, čítareň • Vybudovanie materskej škôlky 	<ul style="list-style-type: none"> • Obec • Súkromní investori • Občania • ECAV Smrečany • EKO DP Invest • PD Smrečany • Charita • SAD • Združenie právnických osôb Žiarska dolina • TJ Družba Smrečany-Žiar
<p>Predpokladané finančné zdroje</p>	<p>vlastné zdroje obce, dotácia na základe Uznesenia Vlády SR, európske fondy, štátny rozpočet</p>

Monitoring a hodnotenie špecifického cieľa 1				
Ukazovateľ		Merná jednotka	Počiatkové hodnoty	Dosiahnuté hodnoty
<ul style="list-style-type: none"> Počet zrealizovaných projektov zameraných na rozvoj bývania Počet zrealizovaných projektov zameraných na dopravnú a technickú infraštruktúru Počet zrealizovaných projektov sociálnej a občianskej vybavenosti/ sociálnej a zdravotnej starostlivosti Počet zrealizovaných projektov IKT, bezpečnosti, ochrany a vybavenia DHZ 		<ul style="list-style-type: none"> projekt 	0	
Dopady	Spokojnosť obyvateľov regiónu s kvalitou života	vlastné zisťovanie		

Špecifický cieľ 2	Zvýšiť zamestnanosť a zlepšiť podmienky pre podnikanie
Opatrenie 2.1 Opatrenie 2.2	Vytvoriť podmienky pre zvýšenie zamestnanosti a rozvoj podnikania v obci Posilniť marketing obce a regiónu
Kľúčové potreby Žiaru v oblasti práce a podnikania	Zmodernizovať športové zariadenia a rozšíriť podnikateľské príležitosti adekvátne prírodnému a ľudskému potenciálu v území.
Predpoklady pre úspešnú implementáciu opatrení	Pokračujúca dobrá spolupráca medzi obcou a podnikateľským sektorom ako aj susednými obcami a mestom L. Mikuláš. Členstvo v MAS Horný Liptov a využitie príležitostí v podobe štátnych a európskych fondov.

Aktivity pre opatrenia 2.1 – 2.2	Investor/partner
<p>2.1 Zriadenie obecných podnikov</p> <ul style="list-style-type: none"> • Traktorová kosačka a komunálna technika <p>Budovanie infraštruktúry cestovného ruchu v obci</p> <ul style="list-style-type: none"> • Oprava cesty na Žiarsku chatu a na parkovisko Žiarska dolina • Oprava mostu ponad Smrečianku smerom na Žiarsku dolinu • Výstavba lyžiarne a sauny na Žiarskej chate • Vybudovanie cyklochodníka a zimnej bežeckej stopy popri ceste na Žiarsku chatu, značenie, informačné tabule, zimná údržba – zakúpenie snežného skútra pre bežeckú stopu • Zriadenie požičovne bicyklov • Telocvičňa v exteriéri – posilňovanie vlastnou váhou • Oprava cesty/asfaltový povrch do Ski centra Žiar-Dolinky a rekonštrukcia odstavnej plochy pri Ski centre • Modernizácia turniketov-skipasového systému v Ski centre • Modernizácia zasnežovacieho systému a vlekov, zvýšenie prepravnej kapacity Ski centra • Vybudovanie a vybavenie lyžiarskej škôlky v Ski centre, snežný približovací pás • Vybavenie Skiservisu • Vybudovanie garáže pre ratrak, zakúpenie nového ratraku • Rekonštrukcia vlekárskej chatky, pokladne a ubytovacej časti pre pracovníkov Ski centra • Výstavba vyhladkovej veže na koncovej stanici vleku v Ski centre • Dokončenie športového areálu, ubytovňa, športová hala, ihriská • Výstavba telocvične so sociálnym zariadením pri novom futbalovom ihrisku v obci Smrečany <p>Podpora nových podnikateľských aktivít</p> <ul style="list-style-type: none"> • Vybudovanie golfového ihriska v ústí Žiarskej doliny • Ubytovanie na súkromí <p>Podpora podnikania v poľnohospodárstve a lesníctve</p> <ul style="list-style-type: none"> • Oprava lesovne: pracovisko pre zamestnancov urbáru, kancelárie, garáž, ubytovanie <p>2.2 Podpora prezentačných a propagačných aktivít obce</p> <ul style="list-style-type: none"> • Propagačné materiály o Žiarskej doline a Ski centre Žiar-Dolinky • Modernizácia webstránky TJ Družba Smrečany-Žiar • Informačné tabule, pútače o Žiarskej doline a Ski centre Žiar-Dolinky <p>Budovanie informačno-náučných turistických trás</p> <ul style="list-style-type: none"> • Výstavba, rekonštrukcia, modernizácia náučných a turistických chodníkov, cyklochodníkov, odpočívadiel, prístreškov, lavičiek, mostíkov, turistického značenia, mapových panelov, informačných tabúl, odpadkových košov • Informačné tabule v obci (história, fotodokumentácia) • Náučný chodník Žiarska dolina 	<ul style="list-style-type: none"> • TJ Družba Smrečany-Žiar • Obec/Komisia cestovného ruchu • EKO DP Invest • ubytovatelia • Súkromný sektor • Urbár PS Žiar • Sponzori (Nadácia SPP) • SHR • PD Smrečany • MAS Horný Liptov
<p>Predpokladané finančné zdroje</p>	<p>vlastné zdroje investorov a obce, európske fondy</p>

Monitoring a hodnotenie špecifického cieľa 2				
Ukazovateľ		Merná jednotka	Zdroj overenia	Počiatkové hodnoty
<ul style="list-style-type: none"> Počet zrealizovaných projektov zameraných na obecné podniky Počet zrealizovaných projektov zameraných na infraštruktúru cestovného ruchu Počet zrealizovaných projektov zameraných na nové podnikateľské aktivity Počet zrealizovaných projektov zameraných na podnikanie v poľnohospodárstve a lesníctve Počet zrealizovaných projektov zameraných na prezentáciu a propagáciu obce Počet zrealizovaných projektov zameraných na informačno-náučné trasy 		<ul style="list-style-type: none"> projekt 	0	
Dopady	Spokojnosť obyvateľov regiónu s kvalitou života	vlastné zisťovanie		

Špecifický cieľ 3	Podporiť rozvoj občianskej spoločnosti
Opatrenie 3.1 Opatrenie 3.2 Opatrenie 3.3 Opatrenie 3.4	Zlepšiť kvalitu spoločenského života v obci a podporovať aktivity pre využitie voľného času Zlepšiť znalosť územia a posilniť pocit hrdosti na obec/región Podporiť spoluprácu na všetkých úrovniach v obci aj mimo nej Zlepšiť medziľudské vzťahy
Kľúčové potreby Žiaru v oblasti občianskej spoločnosti	Vytiahnuť ľudí od televízorov a počítačov, vytvoriť spoločensky priaznivú atmosféru, otvoriť verejné priestranstvá pre ľudí, aby sa stretávali, neuzatvárali do rodín, aby bolo v obci živo, námestie – srdce obce, komunikačný priestor plný ľudí. Deti na ihriskách, v zime korčuľovanie, športovo zariadenia obyvateľa, hasičské súťaže.
Predpoklady pre úspešnú implementáciu opatrení	Spolupráca a vzájomná všestranná pomoc medzi občanmi, odovzdávanie štafety starším mladým, dobrá práca spolkov, vzájomná previazanosť a energia. Aktívni poslanci obecného zastupiteľstva. Občania sa zapájajú do spoločenského diania najmä cez poslancov, web a individuálne hodnotiace schôdze. Dobro zdokumentovaná história obce, archívne materiály, fotografie, systematické vedenie kroniky.

Aktivity pre opatrenia 3.1 – 3.4	Investor/partner
<p>3.1 Zvyšovanie informovanosti o živote v obciach</p> <ul style="list-style-type: none"> • Obecné noviny (1.000€/rok) • Web obce, výveska • Správy z rozhlasu e-mailom, SMS <p>Podpora organizovania kultúrnych, športových a iných podujatí</p> <ul style="list-style-type: none"> • Memoriál Vlada Kováča (hasiči) • Pietna spomienka na symbolickom cintoríne • Divadelné predstavenia • Dni obce • Deň detí, fašiangy, batôžkový ples • Podpora poriadania lyžiarskych pretekov – Slovenský pohár Masters a Pohár Liptova • Bokami Západných Tatier – 3 dňové skialpinistické preteky • Duatlon – cyklisticko bežecké preteky zo Smrečian do Žiarskeho sedla • Mikrobus na dopravu športovcov na podujatia (preteky, tréningy) • Športové náčinie pre tréningovú činnosť lyžiarov, futbalistov, stolný tenis, do posilňovne • Kosačka na údržbu futbalového ihriska a športových plôch <p>3.2 Podpora rozvoja tradícií</p> <ul style="list-style-type: none"> • Tematické podujatia a tvorivé dielne v knižnici - novovybudovaná polyfunkčná budova v centre <p>Regionálna výchova a vzdelávanie</p> <ul style="list-style-type: none"> • Pamätná izba <p>3.3 Vytváranie podmienok pre rozvoj regionálnej a nadregionálnej spolupráce</p> <ul style="list-style-type: none"> • Spolupráca so susediacimi obcami pri organizovaní podujatí a riešení spoločných problémov (Smrečany, Veterná Poruba, Okoličné, Korská) • Spolupráca s partnerskými mestami a zahraničnými klubmi (Horská služba, turisti, kultúrne zoskupenia, DHZ) 	<ul style="list-style-type: none"> • Obec/vytvorené partnerstvá • TJ Družba Smrečany-Žiar (lyžiarsky, futbalový, skialpinistický, turistický a stolnotenisový oddiel) • Združenie Žiarska dolina • DHZ • OOCR Liptov • Ochotnícke divadlo • Hudobná skupina BUK • Partnerské mestá Bzince pod Javorinou a Boršice u Blatnice • PZ Baníkov • Klub českých turistov • Horská služba: slovenská aj poľská • OZ Baranec • OZ Zvonica • Jednota dôchodcov • Červený kríž
Predpokladané finančné zdroje	<i>obec, európske fondy, Komunitná nadácia Liptov, sponzori</i>

Monitoring a hodnotenie špecifického cieľa 3				
Ukazovateľ		Merná jednotka	Počiatkové hodnoty	Dosiahnuté hodnoty
<ul style="list-style-type: none"> Počet podporených spoločenských organizácií z verejných zdrojov Celková výška verejných výdavkov vynaložených na podporu spoločenských organizácií Počet zrealizovaných kultúrnych, športových a spoločenských podujatí Počet zrealizovaných projektov zameraných na zvyšovanie informovanosti o živote v obci Počet zrealizovaných projektov zameraných na rozvoj tradícií / regionálnej výchovy a vzdelávania Počet zrealizovaných projektov zameraných na regionálnu a nadregionálnu spoluprácu 		<ul style="list-style-type: none"> organizácia tis. € projekt 	0	
Dopady	Spokojnosť obyvateľov regiónu s kvalitou života	vlastné zisťovanie		

Špecifický cieľ 4	Podporiť ochranu životného prostredia a udržateľné využívanie zdrojov
Opatrenie 4.1	Zvýšiť mieru zhodnocovania odpadov a likvidácie čiernych skládok
Opatrenie 4.2	Znížiť riziko negatívnych dôsledkov prírodných katastrof a katastrofických udalostí
Opatrenie 4.3	Zavedenie postupov pre zvýšenie ochrany krajiny a krajinotvorby
Kľúčové potreby Žiaru v oblasti životného prostredia	Zvýšenie účinnosti separácie TKO, vybudovanie zberného dvora, prevencia pred povodňami a požiarimi. Zlepšiť energetickú bilanciu obecných a cirkevných budov. Je potrebná dohoda s cirkvou pre ďalšie využívanie budov v centre obce.
Predpoklady pre úspešnú implementáciu opatrení	DHZ robí pravidelné preventívne prehliadky v rodinných domoch a zariadeniach CR. Udržiavať a rozvíjať dobrú spoločenskú atmosféru v obci a spolupracujúce prostredie. Zapájať ľudí do aktivít, organizovať dobrovoľníctvo a brigády.

Aktivity pre opatrenia 4.1 – 4.3	Investor/partner
<p>4.1 Osveta a vzdelávanie v oblasti tvorby a likvidácie odpadov, zvyšovanie environmentálneho povedomia</p> <ul style="list-style-type: none"> Zvýšenie účinnosti separácie odpadu osvetou cez obecné noviny, letáky, verejné hovory (20-30%) <p>Budovanie systému separovania odpadu, zberných dvorov a spoločných kompostovnísk, zavádzanie princípov obehového hospodárstva</p> <ul style="list-style-type: none"> Zber nebezpečného odpadu Výbudovanie zberného dvoru v obci <p>Likvidácia čiernych skládok</p> <ul style="list-style-type: none"> Priebežná likvidácia čiernych skládok, zlepšenie komunikácie s environmentálnymi organizáciami <p>4.2 Posilnenie vodozádržnej funkcie tokov, výstavba protizáplavových zariadení a protipožiarnych nádrží</p> <ul style="list-style-type: none"> Regulácia tokov Smrečianka a Vrbička Výstavba, rekonštrukcia, modernizácia odvodňovacích kanálov Výstavba, rekonštrukcia, modernizácia vodozádržných prvkov <p>Protipožiarne opatrenia</p> <ul style="list-style-type: none"> Zlepšenie prevencie požiarov pri pálení haluziny v lesoch Výstavba, rekonštrukcia, modernizácia protipožiarnych nádrží <p>4.3 Zníženie energetickej náročnosti budov a zariadení, inovačné prístupy, udržateľnosť</p> <ul style="list-style-type: none"> Energetická úspora viacúčelového súboru budov v centre obce (obecný úrad, škola, kultúrny dom, knižnica, bývalá budova ZŠ s novým účelom), výmena krovu, okien, zateplenie, výmena vykurovacích technológií, fotovoltaika - využívanie alternatívnych zdrojov energie (2024-2028) <p>Starostlivosť o vodné toky a vodné prvky</p> <ul style="list-style-type: none"> Čistenie tokov Smrečianka a Vrbička <p>Zlepšovanie kvality životného prostredia v obciach</p> <ul style="list-style-type: none"> Košé na exkrementy pre psíčky <p>Starostlivosť o zeleň v intravilánoch obcí</p> <ul style="list-style-type: none"> Výsadba prírodného oploteného funkčného cintorína Parkové úpravy starého cintorína, starostlivosť o alej Starostlivosť o zeleň v obci Výstavba, rekonštrukcia, modernizácia prvkov zelenej infraštruktúry <p>Výchova k udržateľnému využívaniu miestnych zdrojov a starostlivosti o krajinu</p> <ul style="list-style-type: none"> Čistenie turistických chodníkov od odpadkov (v rámci brannej výchovy) Akcie zamerané na zvýšenie povedomia o životnom prostredí a starostlivosti o krajinu 	<ul style="list-style-type: none"> Obec Chaty Baranec, Plesnivec VPS Liptovský Mikuláš OZ Vlk L. Mikuláš Povodie Váhu Úrad práce, sociálnych vecí a rodiny DHZ Hasičský záchranný zbor LM Turistický oddiel TJ ZŠ Okoličné Jednota dôchodcov ECAV Smrečany
<p>Predpokladané finančné zdroje</p>	<p>štátny rozpočet, európske fondy, súkromné zdroje, rozpočet obce</p>

Monitoring a hodnotenie špecifického cieľa 4				
Ukazovateľ		Merná jednotka	Počiatkové hodnoty	Dosiahnuté hodnoty
<ul style="list-style-type: none"> • Počet zrealizovaných projektov zameraných na zvýšenie miery zhodnocovania odpadov a likvidácie čiernych skládok • Počet zrealizovaných projektov zameraných na protizáplavové a protipožiarne opatrenia • Počet zrealizovaných projektov zameraných na zlepšenie kvality životného prostredia, ochrany krajiny a krajinotvorby 		<ul style="list-style-type: none"> • projekt 	0	
Dopady	Spokojnosť obyvateľov regiónu s kvalitou života	vlastné zisťovanie		

5 REALIZAČNÁ ČASŤ

5.1 ORGANIZAČNÉ A KOMUNIKAČNÉ ASPEKTY

Realizáciu aktualizácie SPRO, po organizačnej stránke, zabezpečuje na základe poverenia mesta a obcí Horného Liptova Miestna akčná skupina Horný Liptov, ktorá má na to vytvorené potrebné administratívne a personálne zázemie. Všetky dotknuté obce sú členmi MAS Horný Liptov, ktorá sa ako občianske združenie riadi Stanovami MAS Horný Liptov, organizačným poriadkom a ďalšími vnútornými dokumentmi. Má zvolené orgány výkonné (rada, predseda, manažérka) a kontrolné (revízná komisia). Najvyšším orgánom je členská schôdza. Vnútorná ako aj vonkajšia komunikácia je zabezpečená prostredníctvom kancelárie MAS. Výročná správa predkladaná raz ročne obsahuje vyhodnotenie činnosti a potrebné finančné a organizačné informácie. Je k dispozícii vo verejnej časti web stránky MAS Horný Liptov.

Za realizáciu aktualizovaného spoločného programu rozvoja v jednotlivých obciach sú zodpovedné príslušné obce v súlade s naplánovanými a schválenými aktivitami, ktoré sú uvedené vo formulároch opatrení špecifických cieľov pre obce (kapitola 4.5). Spoločné aktivity sú na regionálnej úrovni koordinované MAS Horný Liptov, ale aj ďalšími organizáciami pôsobiacimi na regionálnej úrovni (napríklad Komunitná nadácia Liptov). Tieto aktivity sú obsiahnuté vo formulároch opatrení špecifických cieľov pre Horný Liptov (kapitola 4.4). Plnenie a-SPRO je pre každý rok vyhodnocované centrálnou kanceláriou MAS, podľa údajov poskytnutých obcami. Následne sú údaje spracované do hodnotiacich formulárov podľa požiadaviek Žilinského samosprávneho kraja a zaslané Úradu ŽSK v termíne do 31. mája príslušného roka, ktorý nasleduje po hodnotenom období.

Informovanie o plnení aktualizovaného SPRO na úrovni obcí, zabezpečujú príslušné obce obvyklými komunikačnými prostriedkami (obecné tabule, weby, rozhlas, tlačené periodiká, informačné listy do každej domácnosti, verejné hovory a podobne). Dôležitú komunikačnú úlohu zohrávajú aj poslanci a komisie obecných zastupiteľstiev, ako aj pracovné skupiny pre a-SPRO, ktoré sú zriadené na úrovni jednotlivých obcí a majú svoje zastúpenie v regionálnej, tzv. veľkej pracovnej skupine. Každé hodnotenie a-SPRO môže priniesť aj zmeny v naplánovaných aktivitách. Pracovné skupiny pripravujú návrhy potrebných zmien, ktoré budú prerokované obecnými zastupiteľstvami a až potom zapracované do a-SPRO pre príslušnú obec.

5.2 SYSTÉM MONITOROVANIA A HODNOTENIA

Monitorovanie je systematický zber údajov počas celého obdobia plnenia a-SPRO v súlade so zvoleným súborom monitorovacích ukazovateľov stanovených pre jednotlivé ciele a opatrenia a-SPRO. Zber údajov sa uskutočňuje v krátkodobom horizonte jedného roka, výstupy a dopady sa sledujú v dlhodobom horizonte 7 rokov, a to na miestnej aj regionálnej úrovni. Súbor monitorovacích ukazovateľov je pre celé územie rovnaký, jednotlivé obce však sledujú plnenie len tých ukazovateľov, ktoré sú pre ich aktivity relevantné (na úrovni špecifických cieľov). Ukazovatele dopadu (na úrovni strategického cieľa) sú pre všetky obce rovnaké. Sleduje ich kancelária MAS v spolupráci s pracovnými skupinami a obcami.

Zvolené monitorovacie ukazovatele sú uvedené v každom formulári špecifických cieľov obcí aj v regionálnej časti a-SPRO.

Vzájomné prepojenie regiónu a jeho obcí spoločnou štruktúrou formulárov (programová časť dokumentu) umožňuje systémové monitorovanie a hodnotenie plnenia cieľov na regionálnej úrovni zberom, agregáciou a vyhodnocovaním údajov z jednotlivých obcí.

Zber údajov je časovo harmonizovaný podľa zaužívaných termínov vykazovania činností a financií v samosprávach pre štátne inštitúcie (povinné správy organizácií, daňové termíny a podobne). Pre účel každoročného zberu údajov je vhodný termín 15. apríl príslušného roka, čo umožní predložiť

súhrnnú správu o plnení a-SPR obcí Horného Liptova Úradu ŽSK v termíne do konca mája za účelom vyhodnotenia príspevku a-SPRO HL k napĺňaniu strategických cieľov vyšších programových dokumentov.

Hodnotenie súboru dát na regionálnej úrovni je úlohou MAS. Pre tento účel využíva kancelária MAS viaceré nástroje.

Databáza zámerov obsahuje názov zámeru, obdobie jeho realizácie, realizátora zámeru, plánovaný finančný objem (ukazovateľ výstupu) a stav jeho plnenia za príslušný rok. Je triedená podľa štyroch špecifických cieľov, skupín aktivít (strom cieľov), podľa jednotlivých obcí a rokov plnenia. Z databázy zámerov sa generuje akčný plán na príslušné roky, ako aj nastavenie finančného plánu pre jednotlivé špecifické ciele. Databáza umožňuje jednoduchú aktualizáciu akčného a finančného plánu, ako aj pružné hodnotenie plnenia ukazovateľov výstupov.

Monitorovacie hárky pre potreby zberu údajov a-SPRO HL (zostavuje MAS za sledovaný rok a zasiela obciam do konca apríla nasledujúceho roka). Obec s podporou pracovnej skupiny sleduje okrem vlastných projektov aj počet podporených projektov v poľnohospodárstve, lesníctve ako aj počet podporených projektov v iných odvetviach realizovaných na území obce. Obec tiež sumarizuje, čo sa v danom roku udialo v rámci špecifického cieľa 3 (Podporiť rozvoj občianskej spoločnosti).

Metodické návštevy obcí za účasti pracovných skupín, na ktorých si zástupca MAS HL overí správne pochopenie postupu zberu údajov a prijme podnety pre prípadné korekcie zberu dát a hodnotenia plnenia a-SPRO HL.

Formulár ŽSK pre hodnotenie príspevku a-SPRO HL k napĺňaniu cieľov PHSR ŽSK za daný rok obsahuje špecifikáciu danej obce, platnosť kľúčových strategických dokumentov (územný plán, PHSR), názov projektu/aktivity, celkové náklady na projekt/aktivitu, výšku externých zdrojov a väzbu na ciele PHSR ŽSK a na špecifické ciele a-SPRO HL. Technickým parametrom výberu projektov do tohto hodnotenia (princíp výberu) je splnenie aspoň jednej zo stanovených piatich podmienok:

1. **projekt predstavuje viac ako 10 % bežných výdavkov z rozpočtu obce** (oprava miestnych komunikácií, oprava, údržba a zhodnocovanie majetku),
2. **projekt predstavuje kapitálový výdavok obce financovaný z rozpočtu obce** (vybudovanie kanalizácie z interných zdrojov, zberného dvora z interných zdrojov, postavenie/rozšírenie alebo rekonštrukcia materskej školy z interných zdrojov, rekonštrukcia základnej školy z interných zdrojov),
3. **projekt predstavuje spracovaný ucelený strategický dokument** (projektová dokumentácia, štúdia, koncepcia, stratégia),
4. **projekt je financovaný z externých zdrojov** (projekty financované z fondov EÚ, projekty cezhraničnej spolupráce, projekty financované v rámci dotačnej politiky SR príp. iných dotácií a podobne),
5. **projekt je financovaný zo súkromných zdrojov a slúži minimálne 10% obyvateľov obce** (vybudovanie športového areálu, vybudovanie nákupnej zóny, postavenie podnikateľskej zóny, zdravotného strediska a podobne).

Projekty, ktoré nespĺňajú žiaden z uvedených parametrov, sa neuvádzajú. Ak spĺňa projekt viacero parametrov výberu, vyberie sa najvýznamnejší.

Hodnotenie dopadov a-SPRO HL pracovnými skupinami (plnenie strategického cieľa zameraného na zvýšenie kvality života). Toto hodnotenie vykonáva MAS s podporou pracovných skupín v obciach, vlastným reprezentatívnym prieskumom v obciach regiónu. Prieskum sa uskutoční dvakrát: počiatočné/východiskové zisťovanie stavu kvality života v roku 2024 a cieľové zisťovanie v závere realizácie programu.

5.3 AKČNÝ PLÁN

Realizačnú časť dokumentu predstavuje akčný plán. Projektové zámery sú rozpracované na obdobie rokov 2023 – 2030. Každý projekt má uvedený predpokladaný termín realizácie, miesto realizácie a predpokladané finančné zdroje na zabezpečenie realizácie jednotlivých aktivít. V akčnom pláne sú zaradené aj aktivity, ktorých plnenie má na starosti nielen samospráva, ale iné subjekty a projektoví partneri. Napĺňanie akčného plánu bude vyhodnocované raz ročne koordinátorom SPRO za účasti obcí.

Špecifický cieľ 1: Zlepšiť základnú vybavenosť a služby v obciach						
1.1 Podporiť rozvoj bývania						
Príprava územia pre IBV /Podpora rozvoja bývania						
Aktivita	P.č.	Pomenovanie zámeru	Miesto realizácie zámeru	Predpokladané finančné zdroje	Termín realizácie	
1.1	1.	Vybudovanie nájomných bytov (24 bytových jednotiek)	Hybe	vlastné zdroje obce, dotácia na základe Uznesenia Vlády SR, európske fondy, štátny rozpočet	2023-2030	
1.1	2.	Vypracovanie nového územného plánu, zohľadňujúceho aktuálne požiadavky obyvateľov a návštevníkov obce	Hybe		2023-2030	
1.1	3.	Spracovanie novej ÚPD (dodatok)	Jakubovany	vlastné zdroje obce, dotácia na základe Uznesenia Vlády SR, európske fondy, štátny rozpočet	2023-2030	
1.1	4.	Príprava pozemkov, infraštruktúry na vznik novej zástavby	Jakubovany		2023-2030	
1.1	5.	Podpora vytvárania 2 zón IBV, územné rozhodnutie pre miestnu komunikáciu	Jakubovany		2023-2030	
1.1	6.	Podpora zámerov budovania 2 bytových domov na pozemkoch vo vlastníctve obce	Jakubovany		2023-2030	
1.1	7.	Podpora realizovania prístavieb a nadstavieb rodinných domov	Jakubovany		2023-2030	
1.1	8.	Dobudovanie vodovodnej siete do miest novej zástavby IBV	Jakubovany		2023-2030	
1.1	9.	Rozširovanie kanalizačnej siete do miest novej zástavby IBV	Jakubovany		2023-2030	
1.1	10.	Inžinierske siete a verejné osvetlenie v novej zástavbe IBV	Jakubovany		2023-2030	
1.1	11.	Vysporiadanie pozemkov na výstavbu rodinných domov a budovanie infraštruktúry, rozšírenie inžinierskych sietí	Jamník		vlastné zdroje obce, dotácia na základe Uznesenia Vlády SR, európske fondy, štátny rozpočet, investori	2023-2030
1.1	12.	Nová IBV „Jamnická vyhládka“ - rozšírenie kanalizácie a rozvodných sietí	Jamník			2023-2030
1.1	13.	Vypracovanie nového digitálneho územného plánu	Jamník	2023-2030		
1.1	14.	Komasácia – vysporiadanie pozemkov	Konská	vlastné zdroje obce, dotácia na základe Uznesenia Vlády SR, európske fondy, štátny rozpočet	2023-2030	
1.1	15.	Spracovanie územnoplánovacej dokumentácie	Konská		2023-2030	
1.1	16.	IBV ulica Potok – vybudovanie inžinierskych sietí	Kráľova Lehota	vlastné zdroje obce, dotácia na základe Uznesenia Vlády SR, európske fondy, štátny rozpočet	2023-2030	
1.1	17.	IBV na pôvodnom železničnom telese	Kráľova Lehota		2023-2030	

1.1	18.	Nový územný plán	Liptovská Porúbka	vlastné zdroje obce, dotácia na základe Uznesenia Vlády SR, európske fondy, štátny rozpočet	2023-2030
1.1	19.	Vybudovanie IBV ku Škole v prírode	Liptovská Porúbka	vlastné zdroje obce, dotácia na základe Uznesenia Vlády SR, európske fondy, štátny rozpočet	2023-2030
1.1	20.	Komasácia pozemkov	Liptovský Ján	vlastné zdroje obce, dotácia na základe Uznesenia Vlády SR, európske fondy, štátny rozpočet, investori	2023-2030
1.1	21.	Aktualizácia ÚPD	Liptovský Ján		2023-2030
1.1	22.	Príprava a výstavba novej IBV v časti bývalého družstva „Genesis“ – výstavba RD, bytových domov, investičných bytov, priestorov pre služby, námestie a zelené plochy	Liptovský Ján		2023-2030
1.1	23.	Príprava a výstavba novej IBV v časti „Políka“ – v nadväznosti na projekt prekládky železničnej trate LM-PP (odklonenie vodného toku Štiavnica, budovanie mostov ponad novovzniknuté koryto, vybudovanie železničnej zastávky) – výstavba nových rodinných domov (cca 20 RD)	Liptovský Ján		2023-2030
1.1	24.	Rozšírenie inžinierskych sietí do nových stavebných obvodov - vodovod, kanalizácia, elektrické rozvody, verejné osvetlenie (Okružlina)	Liptovský Ondrej	vlastné zdroje obce, dotácia na základe Uznesenia Vlády SR, európske fondy, štátny rozpočet	2023-2030
1.1	25.	Vybudovanie nových komunikácií v nových stavebných obvodoch	Liptovský Ondrej		2023-2030
1.1	26.	Budovanie nových kanalizačných vetiev pre nové stavebné obvody	Liptovský Ondrej		2023-2030
1.1	27.	Budovanie nových vodovodných rozvodov pre nové stavebné obvody	Liptovský Ondrej		2023-2030
1.1	28.	Prípraviť koncepciu pre využitie obecných pozemkov pre podnikateľské účely a IBV	Liptovský Peter	vlastné zdroje obce, dotácia na základe Uznesenia Vlády SR, európske fondy	2023-2030
1.1	29.	Úprava územia – vymedzenie katastrálnych hraníc (LP-M)	Malužiná	vlastné zdroje obce, dotácia na základe Uznesenia Vlády SR, európske fondy, štátny rozpočet	2023-2030
1.1	30.	Vypracovanie a schválenie nového územného plánu	Malužiná		2023-2030
1.1	31.	Vysporiadanie pozemkov pod obecnými budovami (vodovod, cintorín, cesty)	Malužiná		2023-2030
1.1	32.	Investičná príprava územia pre výstavbu rodinných domov	Malužiná		2023-2030
1.1	33.	Príprava územia pre výstavbu IBV – závisí od výsledku referenda k pripomienkovaniu Doplnku č. 2 platnej ÚPD	Nižná Boca	vlastné zdroje obce, dotácia na základe Uznesenia Vlády SR, európske fondy, štátny rozpočet	2023-2030
1.1	34.	Príprava nového územného plánu	Podtureň	vlastné zdroje obce, dotácia na základe Uznesenia Vlády SR, európske fondy, štátny rozpočet, investori	2023-2030
1.1	35.	Individuálna bytová výstavba a hromadná bytová výstavba	Podtureň		2023-2030
1.1	36.	Realizácie inžinierskych sietí k novej IBV a HBV	Podtureň		2023-2030
1.1	37.	Majetkové vysporiadanie pozemkov pod IBV	Pribylina	vlastné zdroje obce, dotácia na základe Uznesenia Vlády SR, európske fondy, štátny rozpočet	2023-2030
1.1	38.	Výstavba miestnej komunikácie v IBV Medzi záhradami (2023-2026)	Pribylina		2023-2026
1.1	39.	Elektrifikácia IBV	Pribylina		2023-2030
1.1	40.	Výstavba inžinierskych sietí v nových lokalitách IBV	Pribylina		2023-2030
1.1	41.	Výkup pozemkov vhodných na zástavbu do vlastníctva obce, napojenie na inžinierske siete a predaj záujemcom	Pribylina		2023-2030
1.1	42.	Výkup nevyužívaných nehnuteľností do vlastníctva obce, ich postupná rekonštrukcia a prenajatie občanom na bývanie	Pribylina		2023-2030
1.1	43.	Vysporiadanie pozemkov v rómskej osade do správy obce s následnou výstavbou sociálnych nízkorozpočtových RD	Pribylina		2023-2030
1.1	44.	IBV Pod Hôrkami - juh (voľných cca 20 pozemkov)	Smrečany	vlastné zdroje obce, dotácia na	2023-2030

1.1	45.	Výhľadovo – príprava IBV v lokalitách Pod Blatinou, Zámotie (východ), Pod Hôrkami – sever, Za mlynom, Žiare	Smrečany	základe Uznesenia Vlády SR, európske fondy, štátny rozpočet, SSE, Telekom	2023-2030
1.1	46.	Pokračovanie vo výstavbe IBV (2025)	Uhorská Ves	vlastné zdroje obce, dotácia na základe Uznesenia Vlády SR, európske fondy	2025
1.1	47.	Podpora výstavby IBV vo vybraných lokalitách (majetkoprávne usporiadanie vlastníckych vzťahov k pozemkom vo vybraných lokalitách, spracovanie územno-technickej dokumentácie)	Vavrišovo	vlastné zdroje obce, dotácia na základe Uznesenia Vlády SR, európske fondy, štátny rozpočet	2023-2030
1.1	48.	Vybudovanie nových miestnych komunikácií pre plánovanú výstavbu vrátane bezpečnostných prvkov a osvetlenia	Vavrišovo		2023-2030
1.1	49.	Rozšírenie všetkých inžinierskych sietí pre novú IBV	Vavrišovo		2023-2030
1.1	50.	Vypracovanie štúdie pre usmerný rozvoj IBV	Vavrišovo		2023-2030
1.1	51.	IBV2 - lokalita „Pastierske“ II (1.500.000€)	Važec	vlastné zdroje obce, dotácia na základe Uznesenia Vlády SR, európske fondy, štátny rozpočet	2023-2030
1.1	52.	IBV3 – lokalita „Za ulicou“ (2023-2030, 300.000€)	Važec		2023-2030
1.1	53.	Vysporiadanie pozemkov a legalizácia stavieb	Važec		2023-2030
1.1	54.	Majetkové vysporiadanie Domu Jána Hálu s Drevenicou	Važec		2023-2030
1.1	55.	Inžinierske siete v novom stavebnom obvode – 25 stavebných pozemkov	Veterná Poruba	vlastné zdroje obce, dotácia na základe Uznesenia Vlády SR, európske fondy, štátny rozpočet	2023-2030
1.1	56.	Miestna komunikácia k novému stavebnému obvodu	Veterná Poruba		2023-2030
1.1	57.	Príprava infraštruktúry a inžinierskych sietí pre IBV (2023-2030)	Východná	vlastné zdroje obce, dotácia na základe Uznesenia Vlády SR, európske fondy, štátny rozpočet	2023-2030
1.1	58.	Výstavba bytového domu	Východná		2023-2030
1.1	59.	Aktualizácia ÚPD doplnkom (2024)	Závažná Poruba	vlastné zdroje obce, dotácia na základe Uznesenia Vlády SR, európske fondy, štátny rozpočet	2024
1.1	60.	Prípraviť nový stavebný obvod pre IBV. Vytvoriť podmienky pre výstavbu nájomných bytov (<i>Váračské - západ</i>)	Závažná Poruba		2023-2030
1.1	61.	Inžinierske siete	Závažná Poruba		2023-2030
1.1	62.	Vybudovanie cesty v IBV pod Poludnicou, cesta pod Hrádkom	Závažná Poruba		2023-2030
1.1	63.	Dobudovanie chodníka k IBV pod Poludnicou (2024)	Závažná Poruba		2024
1.1	64.	Dobudovanie rozhlasu do IBV	Závažná Poruba		2023-2030
1.1	65.	Dodatky k ÚP	Žiar		vlastné zdroje obce, dotácia na základe Uznesenia Vlády SR, európske fondy, štátny rozpočet
1.1	66.	Infraštruktúra k novým stavebným obvodom	Žiar		2023-2030
1.1	67.	Vlastnícke a majetkové vysporiadanie pozemkov v obci	Žiar		2023-2030
Výstavba BD					
Aktivita	P.č.	Pomenovanie zámeru	Miesto realizácie zámeru	Predpokladané finančné zdroje	Termín realizácie
1.1	1.	Výstavba nájomných bytov a budovanie bytových domov	Jakubovany	vlastné zdroje obce, dotácia na základe Uznesenia Vlády SR, európske fondy, štátny rozpočet	2023-2030
1.1	2.	Podpora a rozvoj nájomného bývania (asanáciou bývalej ZŠ vo vlastníctve obce sa uvoľnia pozemky na IBV, ktorá môže slúžiť pre nájomné bývanie alebo prenájom priestorov na podnikanie)	Jakubovany		2023-2030
1.1	3.	Výstavba novej radovej zástavby – nízkometrážneho ubytovania „radovky“ – menšie bývanie pre seniorov (namiesto bývalej ZŠ) vrátane výstavby priestorov potrebných pre obec	Jakubovany		2023-2030

1.1	4.	Výstavba 12 BJ	Kráľova Lehota	vlastné zdroje obce, dotácia na základe Uznesenia Vlády SR, európske fondy, štátny rozpočet	2023-2030
1.1	5.	Plánovaná výstavba bytovej výstavby – 600 bytov (2024-2026)	Liptovský Hrádok	rozpočet Mesta L. Hrádok, súkromné zdroje partnerov, európske fondy, štátny rozpočet	2024-2026
1.2 Dobudovať dopravnú a technickú infraštruktúru					
Výstavba a rekonštrukcia dopravnej infraštruktúry					
Aktivita	P.č.	Pomenovanie zámeru	Miesto realizácie zámeru	Predpokladané finančné zdroje	Termín realizácie
1.2	1.	Rekonštrukcia chodníka k cintorínu – vetva C (2024, 20 000 Eur)	Beňadiková	vlastné zdroje obce, dotácia na základe Uznesenia Vlády SR, európske fondy	2024
1.2	2.	Rekonštrukcia zastávok	Hybe	vlastné zdroje obce, dotácia na základe Uznesenia Vlády SR, európske fondy, štátny rozpočet	2023-2030
1.2	3.	Rekonštrukcia, oprava a údržba miestnych komunikácií	Hybe		2023-2030
1.2	4.	Rekonštrukcia a údržba mostov v obci	Hybe		2023-2030
1.2	5.	Vybudovanie prístupových ciest s odvodom dažďovej vody ku sociálnej budove a k bytovým jednotkám	Hybe		2023-2030
1.2	6.	Vybudovanie nabíjajúcich staníc pre elektromotory a elektrobicykle	Hybe		2023-2030
1.2	7.	Rekonštrukcia, oprava, údržba, budovanie a vyznačenie miestnych komunikácií	Jakubovany		vlastné zdroje obce, dotácia na základe Uznesenia Vlády SR, európske fondy, štátny rozpočet
1.2	8.	Rekonštrukcia a obnova mostov (potoky Trnovec, Klokôtko), spevnenie brehov	Jakubovany	2023-2030	
1.2	9.	Budovanie a rekonštrukcia chodníkov	Jakubovany	2023-2030	
1.2	10.	Zrekonštruovanie a vybudovanie námestia a priestorov v ústredí obce	Jakubovany	2023-2030	
1.2	11.	Vypracovanie koncepcie rozvoja oddychových zón obce	Jakubovany	2023-2030	
1.2	12.	Zveľadenie, dobudovanie oddychových zón a lokalít	Jakubovany	2023-2030	
1.2	13.	Vybudovanie prechodov pre chodcov na zvýšenie bezpečnosti chodcov	Jakubovany	2023-2030	
1.2	14.	Rozšírenie a vybudovanie nových verejných parkovacích miest - v spolupráci s urbárom (30 parkovacích miest)	Jakubovany	2023-2030	
1.2	15.	Rekonštrukcia a dostavba chodníkov do miestnych častí (150m)	Jakubovany	2023-2030	
1.2	16.	Zabezpečenie letiskovej plochy (protihlukové, bezpečnostné)	Jakubovany	2023-2030	
1.2	17.	Vypracovanie pasportizácie miestnych komunikácií	Jakubovany	2023-2030	
1.2	18.	Projektová príprava a realizácia cyklistických trás	Jakubovany	2023-2030	
1.2	19.	Vybudovanie nabíjajúcej stanice na elektrobicykle	Jakubovany	2023-2030	
1.2	20.	Zateplenie bytových domov, dobudovanie parkovacích miest	Jamník	vlastné zdroje obce, dotácia na základe Uznesenia Vlády SR, európske fondy, štátny rozpočet, investori	
1.2	21.	Dobudovanie komunikácií so spevneným povrchom	Jamník		2023-2030
1.2	22.	Rekonštrukcia miestnych komunikácií a chodníkov	Jamník		2023-2030
1.2	23.	Zabezpečenie kratšieho cestného spojenia do Liptovského Mikuláša cez Podtureň, Beňadikovú	Jamník		2023-2030
1.2	24.	Údržba autobusových zastávok, lávok a mostov	Jamník		2023-2030

1.2	25.	Vybudovanie nabíjačiek na elektrobicykle	Jamník		2023-2030
1.2	26.	Rekonštrukcia, oprava a údržba miestnej komunikácie	Konská	vlastné zdroje obce, dotácia na základe Uznesenia Vlády SR, európske fondy, štátny rozpočet	2023-2030
1.2	27.	Postavenie zastávky autobusu	Konská		2023-2030
1.2	28.	Rekonštrukcia MK Magdolina skala – cyklopravná trasa do L. Hrádku	Kráľova Lehota		2023-2030
1.2	29.	Rekonštrukcia komunikácie Magdolina skala od železničnej stanice	Kráľova Lehota		2023-2030
1.2	30.	Rekonštrukcia chodníka Kráľova Lehota	Kráľova Lehota	vlastné zdroje obce, dotácia na základe Uznesenia Vlády SR, európske fondy, štátny rozpočet	2023-2030
1.2	31.	Rekonštrukcia chodníka na cintoríne	Kráľova Lehota		2023-2030
1.2	32.	Rekonštrukcia MK pri požiarnej zbrojnici	Kráľova Lehota		2023-2030
1.2	33.	Vybudovanie novej železničnej zastávky a prístupovej komunikácie, chodníka, odstavňových plôch, verejného osvetlenia	Kráľova Lehota		2023-2030
1.2	34.	Oprava zostávajúcich miestnych komunikácií	Liptovská Kokava	vlastné zdroje obce, dotácia na základe Uznesenia Vlády SR, európske fondy, štátny rozpočet	2023-2030
1.2	35.	Rekonštrukcia a údržba miestnych komunikácií	Liptovská Porúbka	vlastné zdroje obce, dotácia na základe Uznesenia Vlády SR, európske fondy, štátny rozpočet, investori	2023-2030
1.2	36.	Nabíjačka elektrobicyklov	Liptovská Porúbka		2023-2030
1.2	37.	Rekonštrukcia chodníkov a miestnych komunikácií v Liptovskom Hrádku: Vyšné a Nižné fabriky, Hurbanova, Rázusova, Duklianska, k Belej, Štúrova, Kollárova, Dovalovo, križovatka pri Páleníci, Prekážka, Matúškova, Belanská, M. Blahu, Fraňa Kráľa, Lichardova, Pri železnici, Ul. Zdravotnícka, Partizánska (2023-2027, 10 mil. eur)	Liptovský Hrádok		2023-2027
1.2	38.	Rekonštrukcia cesty Vyšné Fabriky spolu s odvodnením cesty (2026, 450 000 €)	Liptovský Hrádok		2026
1.2	39.	Vnútroblok Prekážka – chodníky a parkovacie miesta (2023-2025, 100 000€)	Liptovský Hrádok		2023-2025
1.2	40.	Cesta a parkovisko pri trhovisku (2024-2027, 150 000€)	Liptovský Hrádok	rozpočet Mesta L. Hrádok, súkromné zdroje partnerov, európske fondy, štátny rozpočet	2024-2027
1.2	41.	Cortenové kvetináče (2024-2027, 20 000€)	Liptovský Hrádok		2024-2027
1.2	42.	Podpora rozvoja elektromobility – budovanie nabíjajúcich bodov (2024-2030, 30 000€)	Liptovský Hrádok		2024-2030
1.2	43.	Vybudovanie parkovacieho domu pre autá (2026-2030, 300 000€)	Liptovský Hrádok		2026-2030
1.2	44.	Monument mesta (2023-2025, 35 000€)	Liptovský Hrádok		2023-2025
1.2	45.	Sady M.R.Štefánika – parkoviská (2024-2027, 50 000€)	Liptovský Hrádok		2024-2027
1.2	46.	Úseky Vážskej cyklotrasy (2026 -2030, 2 mil. €)	Liptovský Hrádok		2026 -2030
1.2	47.	Rekonštrukcia existujúcich a budovanie nových miestnych komunikácií	Liptovský Ján	vlastné zdroje obce, dotácia na základe Uznesenia Vlády SR, európske fondy, štátny rozpočet, investori	2023-2030
1.2	48.	Rekonštrukcia existujúcich a budovanie nových chodníkov	Liptovský Ján		2023-2030
1.2	49.	Rekonštrukcia mostov v obci	Liptovský Ján		2023-2030
1.2	50.	Budovanie cyklotrás a cyklochodníkov	Liptovský Ján		2023-2030
1.2	51.	Výstavba a rekonštrukcia chodníkov L. Ondrej – Jakubovany	Liptovský Ondrej	vlastné zdroje obce, dotácia na základe Uznesenia Vlády SR, európske fondy, štátny rozpočet	2023-2030
1.2	52.	Výstavba a rekonštrukcia miestnych komunikácií	Liptovský Ondrej		2023-2030
1.2	53.	Cyklopravný chodník do Liptovského Mikuláša (vo väzbe na prekládku železnice)	Liptovský Ondrej		2023-2030
1.2	54.	Oprava a rekonštrukcia asfaltových povrchov ciest a chodníkov v obci (vedľajšie prístupové cesty)	Liptovský Peter	vlastné zdroje obce, dotácia na základe Uznesenia Vlády SR,	2023-2030
1.2	55.	Výstavba a rekonštrukcia miestnych komunikácií a chodníkov	Liptovský Peter		2023-2030

1.2	56.	Rozšírenie parkovacích plôch, hlavne na sídliskách	Liptovský Peter	európske fondy	2023-2030
1.2	57.	Výstavba prípadne prekvalifikovanie odstavňných plôch na chýbajúce parkoviská pri bytových domoch	Liptovský Peter		2023-2030
1.2	58.	Parkovacie plochy pri obecnom úrade pre stránky a zamestnancov	Liptovský Peter		2023-2030
1.2	59.	Výstavba garáží	Liptovský Peter		2023-2030
1.2	60.	Protihluková bariéra od diaľnice D1 zo západnej strany obce	Liptovský Peter		2023-2030
1.2	61.	Rekonštrukcia a údržba chodníkov a miestnych komunikácií	Malužiná	vlastné zdroje obce, dotácia na základe Uznesenia Vlády SR, európske fondy, štátny rozpočet	2023-2030
1.2	62.	Zabezpečenie prevádzkyschopnosti technického vybavenia verejno-prospešných zariadení a zariadení odpadového hospodárstva obce	Malužiná		2023-2030
1.2	63.	Rekonštrukcia a údržba miestnych komunikácií, vybudovanie nových komunikácií	Nižná Boca	vlastné zdroje obce, dotácia na základe Uznesenia Vlády SR, európske fondy, štátny rozpočet	2023-2030
1.2	64.	Rekonštrukcia miestnej komunikácie - dokončenie druhej etapy	Nižná Boca		2023-2030
1.2	65.	Oprava mostových zábradlí, oprava a rekonštrukcia mostov a lávok poškodených ťažkými mechanizmami po ťažbe kalamitného dreva	Nižná Boca		2023-2030
1.2	66.	Rekonštrukcia existujúcich a vybudovanie nových chodníkov	Nižná Boca		2023-2030
1.2	67.	Budovanie a vyznačenie cyklopravných spojení na území obce vo väzbe na prepojenie Kráľova Lehota – Čertovica	Nižná Boca		2023-2030
1.2	68.	Rekonštrukcia chodníkov a výstavba nových chodníkov	Podtureň	vlastné zdroje obce, dotácia na základe Uznesenia Vlády SR, európske fondy, štátny rozpočet, investori	2023-2030
1.2	69.	Rekonštrukcia miestnych komunikácií a výstavba nových MK	Podtureň		2023-2030
1.2	70.	Rekonštrukcia lávok a mostíkov cez rieku Váh a potok Jamničiek	Podtureň		2023-2030
1.2	71.	Rekonštrukcia mostných telies	Podtureň		2023-2030
1.2	72.	Vybudovanie solárnej nabíjacej stanice	Podtureň		2023-2030
1.2	73.	Výstavba mosta cez rieku Belá	Pribylina	vlastné zdroje obce, dotácia na základe Uznesenia Vlády SR, európske fondy, štátny rozpočet	2023-2030
1.2	74.	Zabezpečiť pravidelné dopravné spojenie s okresným mestom a regionálnymi centrami	Pribylina		2023-2030
1.2	75.	Rekonštrukcia cesty do Račkovej doliny	Pribylina		2023-2030
1.2	76.	Rekonštrukcia miestnych komunikácií	Pribylina		2023-2030
1.2	77.	Vysporiadanie vlastníctva pozemkov pre výstavbu nových miestnych komunikácií a príslušných inžinierskych sietí	Pribylina		2023-2030
1.2	78.	Výstavba nových miestnych komunikácií a príslušných inžinierskych sietí	Pribylina		2023-2030
1.2	79.	Vypracovanie dizajn manuálu pre revitalizáciu obce – jednotný informačný systém, jednotný štýl drobnej architektúry, premostení, fasád verejných budov, exteriérového mobiliáru (napr. lavičiek, prvkov detských ihrísk a pod.)	Smrečany	vlastné zdroje obce, dotácia na základe Uznesenia Vlády SR, európske fondy, štátny rozpočet, SSE, Telekom	2023-2030
1.2	80.	Opraviť miestne komunikácie, chodníky a spevnené plochy a vybudovať nové parkovacie miesta pri kultúrnom dome, pri materskej škole	Smrečany		2023-2030
1.2	81.	Údržba, oprava a dobudovanie malých okružných križovatiek na ceste III/018132	Smrečany		2023-2030
1.2	82.	Rekonštrukcia a výstavba chodníkov, spojiť Liptovský Ján a Uhorskú Ves (2026)	Uhorská Ves		2026
1.2	83.	Rekonštrukcia a výstavba miestnych komunikácií vrátane odkanalizovania dažďovej vody	Uhorská Ves	vlastné zdroje obce, dotácia na základe Uznesenia Vlády SR, európske fondy	2023-2030
1.2	84.	Označenie domov a ulíc (2024)	Uhorská Ves		2024
1.2	85.	Cyklotrasa na hrádzi Váhu (2027)	Uhorská Ves		2027
1.2	86.	Most do Podturne	Uhorská Ves		2023-2030
1.2	87.	Rekonštrukcia existujúcich miestnych komunikácií a chodníkov	Vavrišovo	vlastné zdroje obce, dotácia na	2023-2030

1.2	88.	Budovanie a rekonštrukcia kanalizácie a rozšírenie rozvodných sietí	Vavrišovo	základe Uznesenia Vlády SR, európske fondy, štátny rozpočet	2023-2030
1.2	89.	Rekonštrukcia existujúcej kanalizácie a ČOV	Vavrišovo		2023-2030
1.2	90.	Rekonštrukcia a rozšírenie rozhlasu a verejného osvetlenia	Vavrišovo		2023-2030
1.2	91.	Rozšírenie kamerového systému	Vavrišovo		2023-2030
1.2	92.	Riešenie dopravného stíšenia v obci (miesta na parkovanie najmä v starej časti obce)	Vavrišovo		2023-2030
1.2	93.	Osadenie informačných smerových tabúľ	Vavrišovo		2023-2030
1.2	94.	Dokončenie dopravného značenia (2023, 5.000€)	Važec	vlastné zdroje obce, dotácia na základe Uznesenia Vlády SR, európske fondy, štátny rozpočet	2023
1.2	95.	Rekonštrukcia mostov (150.000€)	Važec		2023-2030
1.2	96.	Modernizácia a rekonštrukcia miestnych komunikácií	Važec		2023-2030
1.2	97.	Modernizácia a rekonštrukcia chodníkov	Važec		2023-2030
1.2	98.	Pozemná komunikácia s inžinierskymi sieťami – lokalita Pastierske (1.500.000€)	Važec		2023-2030
1.2	99.	Parkovisko pri jaskyni (2023-2025, 100.000€)	Važec		2023-2025
1.2	100.	Dopravné značenie v obci	Veterná Poruba	vlastné zdroje obce, dotácia na základe Uznesenia Vlády SR, európske fondy, štátny rozpočet	2023-2030
1.2	101.	Cesta Svarín-Čierny Váh (5km)	Východná	vlastné zdroje obce, dotácia na základe Uznesenia Vlády SR, európske fondy, štátny rozpočet	2023-2030
1.2	102.	Parkovacie plochy pri amfiteátri, stravovacie centrum	Východná		2023-2030
1.2	103.	Obnova a rekonštrukcia miestnych komunikácií	Východná		2023-2030
1.2	104.	Obnova a budovanie nových chodníkov	Východná		2023-2030
1.2	105.	Obnova a budovanie parkovísk	Východná		2023-2030
1.2	106.	Zriadenie nabíjačky na elektromobily a elektrobicykle pri amfiteátri	Východná		2023-2030
1.2	107.	Rekonštrukcia miestnych komunikácií v extraviláne obce	Vyšná Boca	vlastné zdroje obce, dotácia na základe Uznesenia Vlády SR, európske fondy, štátny rozpočet	2023-2030
1.2	108.	Výstavba jednostranných chodníkov pozdĺž miestnych komunikácií a štátnej cesty II/72 (v blízkosti autobusových zastávok)	Vyšná Boca		2023-2030
1.2	109.	Rekonštrukcia a modernizácia mostov a lávok	Vyšná Boca		2023-2030
1.2	110.	Rekonštrukcia zastávky SAD v obci	Vyšná Boca		2023-2030
1.2	111.	Výstavba parkovísk pre dom kultúry, obecný úrad, požiarnu zbrojnicu a cintorín	Vyšná Boca		2023-2030
1.2	112.	Oprava mostov na miestnych komunikáciách (2023-2030)	Závažná Poruba		2023-2030
1.2	113.	Rekonštrukcia a úprava miestnych komunikácií	Závažná Poruba	vlastné zdroje obce, dotácia na základe Uznesenia Vlády SR, európske fondy, štátny rozpočet	2023-2030
1.2	114.	Predĺženie cesty VUC až ku stredisku Opalisko v dostatočnej šírke a dobudovanie parkovacích plôch	Závažná Poruba		2023-2030
1.2	115.	Vybudovanie kruhového objazdu na Podbrezinách	Závažná Poruba		2023-2030
1.2	116.	Výstavba, rekonštrukcia, modernizácia miestnych komunikácií a chodníkov, vyasfaltovanie bočných ciest	Žiar		2023-2030
1.2	117.	Výstavba, rekonštrukcia, modernizácia autobusových zastávok v jednotnom štýle	Žiar		2023-2030
1.2	118.	Príjazdová cesta na cintorín, parkovisko, prístrešok na kontajnery	Žiar		2023-2030
1.2	119.	Námestie: malý park so stromčekmi a kvetmi, asfaltová plocha, lavičky, autobusové zastávky, čakárne, informačná mapa obce, odpadkové koše, priestor pred obecným úradom	Žiar	vlastné zdroje obce, dotácia na základe Uznesenia Vlády SR, európske fondy, štátny rozpočet	2023-2030

1.2	120.	Osadenie meračov rýchlosti v obci, semafor pre chodcov, prechody pre chodcov	Žiar		2023-2030
Budovanie a rekonštrukcia vodovodu, kanalizácie a rozvodných sietí					
Aktivita	P.č.	Pomenovanie zámeru	Miesto realizácie zámeru	Predpokladané finančné zdroje	Termín realizácie
1.2	1.	Kanalizačná prípojka Záhrady (2024-2025, 210 000 Eur)	Beňadiková	vlastné zdroje obce, dotácia na základe Uznesenia Vlády SR, európske fondy	2024-2025
1.2	2.	Dobudovať kanalizáciu	Hybe	vlastné zdroje obce, dotácia na základe Uznesenia Vlády SR, európske fondy, štátny rozpočet	2023-2030
1.2	3.	Vybudovať optickú sieť pre internet do domácností	Hybe		2023-2030
1.2	4.	Rekonštrukcia vodovodnej siete	Jakubovany	vlastné zdroje obce, dotácia na základe Uznesenia Vlády SR, európske fondy, štátny rozpočet	2023-2030
1.2	5.	Zvýšiť napojenosť obyvateľov na verejnú kanalizačnú sieť	Jakubovany		2023-2030
1.2	6.	Modernizácia a oprava plynových potrubí	Jakubovany		2023-2030
1.2	7.	Rekonštrukcia, modernizácia a rozšírenie verejného osvetlenia a miestneho rozhlasu	Jakubovany		2023-2030
1.2	8.	Zabezpečenie kamerového systému	Jakubovany		2023-2030
1.2	9.	Rozšírenie a modernizácia verejného osvetlenia	Jamník	vlastné zdroje obce, dotácia na základe Uznesenia Vlády SR, európske fondy, štátny rozpočet, investori	2023-2030
1.2	10.	Rekonštrukcia čistiarne odpadových vôd	Jamník		2023-2030
1.2	11.	Rekonštrukcia kanalizačnej siete	Jamník		2023-2030
1.2	12.	Výstavba verejnej kanalizácie (4km, 3.000.000€)	Konská	vlastné zdroje obce, dotácia na základe Uznesenia Vlády SR, európske fondy, štátny rozpočet	2023-2030
1.2	13.	Rekonštrukcia elektrických rozvodov a omietky v MŠ	Kráľova Lehota	vlastné zdroje obce, dotácia na základe Uznesenia Vlády SR, európske fondy, štátny rozpočet	2023-2030
1.2	14.	Vybudovanie verejného osvetlenia na cintoríne	Kráľova Lehota		2023-2030
1.2	15.	Zníženie energetickej náročnosti verejného osvetlenia	Kráľova Lehota		2023-2030
1.2	16.	Vybudovanie verejného osvetlenia na prístupovej komunikácii do rekreačného areálu	Kráľova Lehota		2023-2030
1.2	17.	Modernizácia miestneho rozhlasu	Kráľova Lehota		2023-2030
1.2	18.	Predĺženie rozvodnej siete obecného vodovodu, potrubie PE DN 93 dĺžky 750 m do technicko-prevádzkového areálu pri vrte termálnej vody	Liptovská Kokava	vlastné zdroje obce, dotácia na základe Uznesenia Vlády SR, európske fondy, štátny rozpočet	2023-2030
1.2	19.	Samostatný vodovod napojený na SKV Pribylina pre termálno-rekreačný areál, výstavba samostatného vodojemu s objemom 100m3 napojeného na prívod SKV	Liptovská Kokava		2023-2030
1.2	20.	Výstavba samostatnej splaškovej kanalizácie s ČOV a výstavba dažďovej kanalizácie s lapačmi ropných látok pre termálne kúpalisko	Liptovská Kokava		2023-2030
1.2	21.	Zrušiť vzdušné VN 22KV prípojky pre TS1 a TS3 a nahradiť ich zemnými káblovými prípojkami	Liptovská Kokava		2023-2030
1.2	22.	Zrušiť stožiarové trafostanice TS1,2,3 a nahradiť ich murovanými trafostanicami	Liptovská Kokava		2023-2030
1.2	23.	Vybudovať nové zahusťovacie murované trafostanice TS1 až 9	Liptovská Kokava		2023-2030
1.2	24.	Navrhované trafostanice pripojiť VN 22kV káblovými prípojkami suchými káblami	Liptovská Kokava		2023-2030
1.2	25.	Úprava územia a zavedenie inžinierskych sietí do novej obytnej rekreačnej zóny	Liptovská Kokava		2023-2030

1.2	26.	Rekonštrukcia verejného osvetlenia – dokončenie výmeny svietidiel	Liptovská Porúbka	vlastné zdroje obce, dotácia na základe Uznesenia Vlády SR, európske fondy, štátny rozpočet	2023-2030
1.2	27.	Rekonštrukcia miestneho rozhlasu	Liptovská Porúbka		2023-2030
1.2	28.	Dobudovanie kanalizácie ku škole v prírode	Liptovská Porúbka		2023-2030
1.2	29.	Rekonštrukcia rozvodov tepla a TUV v bytových domoch vykurovaných z obecných kotolní	Liptovský Peter	vlastné zdroje obce, dotácia na základe Uznesenia Vlády SR, európske fondy	2023-2030
1.2	30.	Rekonštrukcia plynovej kotolne na sídlisku s využitím alternatívy v podobe náhradného zdroja	Liptovský Peter		2023-2030
1.2	31.	Rekonštrukcia a modernizácia prevádzky vodovodu – oprava strechy, stabilizácia záchytného prameňa, záložný vodný zdroj	Malužiná	vlastné zdroje obce, dotácia na základe Uznesenia Vlády SR, európske fondy, štátny rozpočet	2023-2030
1.2	32.	Projektová príprava verejnej kanalizácie v obci (skupinové ČOV)	Malužiná		2023-2030
1.2	33.	Dobudovanie kanalizácie	Nižná Boca	vlastné zdroje obce, dotácia na základe Uznesenia Vlády SR, európske fondy, štátny rozpočet	2023-2030
1.2	34.	Dobudovanie ČOV	Nižná Boca		2023-2030
1.2	35.	Dobudovanie a rozšírenie vodovodu	Nižná Boca		2023-2030
1.2	36.	Údržba a rekonštrukcia priepustov a kanálov	Podtureň	vlastné zdroje obce, dotácia na základe Uznesenia Vlády SR, európske fondy, štátny rozpočet, investori	2023-2030
1.2	37.	Dostavba splaškovej kanalizácie	Pribylina		2023-2030
1.2	38.	Výstavba dažďovej kanalizačnej siete	Pribylina	vlastné zdroje obce, dotácia na základe Uznesenia Vlády SR, európske fondy, štátny rozpočet	2023-2030
1.2	39.	Zabezpečiť dostatok pitnej vody, minimalizovať straty vo vodovodných sieťach	Pribylina		2023-2030
1.2	40.	Rekonštrukcia vodovodu	Pribylina		2023-2030
1.2	41.	Verejné osvetlenie – zvýšenie energetickej úspornosti	Vážec	vlastné zdroje obce, dotácia na základe Uznesenia Vlády SR, európske fondy, štátny rozpočet	2023-2030
1.2	42.	Rekonštrukcia kanalizačnej, vodovodnej a plynovej siete	Vážec		2023-2030
1.2	43.	Odkanalizovanie obce a vybudovanie ČOV (2023-2024)	Veterná Poruba	vlastné zdroje obce, dotácia na základe Uznesenia Vlády SR, európske fondy, štátny rozpočet	2023-2024
1.2	44.	Rekonštrukcia a rozšírenie verejného osvetlenia do rekreačných oblastí	Vyšná Boca		2023-2030
1.2	45.	Výstavba a rozšírenie inžinierskych sietí, vodovodu, kanalizácie, ČOV do rekreačných oblastí	Vyšná Boca		2023-2030
1.2	46.	Výstavba bezdrôtového rozhlasu (vo väzbe na prekládku rozvodov VN)	Vyšná Boca	vlastné zdroje obce, dotácia na základe Uznesenia Vlády SR, európske fondy, štátny rozpočet	2023-2030
1.2	47.	Rozšírenie kanalizačnej a vodovodnej siete v k. u. obce	Vyšná Boca		2023-2030
1.2	48.	Dobudovanie odvádzania dažďových vôd z miestnych komunikácií	Vyšná Boca		2023-2030
1.2	49.	Výstavba vodojemov pre obecný vodovod (záchyt prameňa Starobocianska)	Vyšná Boca		2023-2030
1.2	50.	Obnova, rekonštrukcia a údržba minerálneho prameňa v obci vo väzbe na projekt obnovy štôlne	Vyšná Boca		2023-2030
1.2	51.	Výstavba, rekonštrukcia, modernizácia kanalizácií v obci	Žiar	vlastné zdroje obce, dotácia na základe Uznesenia Vlády SR, európske fondy, štátny rozpočet	2023-2030
1.2	52.	Výstavba, rekonštrukcia, modernizácia vodovodov, rozšírenie vodovodnej siete v obci	Žiar		2023-2030
1.2	53.	Výstavba, rekonštrukcia, modernizácia osvetlenia	Žiar		2023-2030
1.3 Zvýšiť bezpečnosť a skvalitniť sociálnu a občiansku vybavenosť					

Budovanie IKT sietí, inteligentné fungovanie zariadení, zvyšovanie bezpečnosti, ochrany a prevencie, zlepšenie technického stavu a vybavenia DHZ					
Aktivita	P.č.	Pomenovanie zámeru	Miesto realizácie zámeru	Predpokladané finančné zdroje	Termín realizácie
1.3	1.	Doplnenie vybavenia Hasičskej zbrojnice (2023-2025, 7 500 Eur)	Beňadiková	vlastné zdroje obce, dotácia na základe Uznesenia Vlády SR,	2023-2025
1.3	2.	Realizácia optických sietí internetu, rozšírenie (2023-2025)	Beňadiková	európske fondy, štátny rozpočet	2023-2025
1.3	3.	Rekonštrukcia a modernizácia Hasičskej zbrojnice	Jakubovany	vlastné zdroje obce, dotácia na základe Uznesenia Vlády SR, európske fondy, štátny rozpočet	2023-2030
1.3	4.	Podpora dobrovoľného hasičského zboru, vytváranie podmienok pre plnenie úloh pri mimoriadnych udalostiach, zapájanie potenciálnych pokračovateľov (deti a mládež)	Jakubovany		2023-2030
1.3	5.	Zavedenie optických káblov a sietí	Jakubovany		2023-2030
1.3	6.	Rozšírenie služieb a siete rýchleho internetového pripojenia a televízie	Jakubovany		2023-2030
1.3	7.	Zabezpečenie kamerového systému	Jakubovany		2023-2030
1.3	8.	Podpora spolupráce štátnej polície, štátnej správy a neziskových organizácií v oblasti prevencie a zabezpečovanie verejného poriadku v obci	Jakubovany		2023-2030
1.3	9.	Rekonštrukcia a prístavba požiarnej zbrojnice	Jamník		vlastné zdroje obce, dotácia na základe Uznesenia Vlády SR, európske fondy, štátny rozpočet, investori
1.3	10.	Obnova a rozšírenie miestneho rozhlasu, správy z rozhlasu e-mailom, SMS	Jamník	2023-2030	
1.3	11.	Rozšírenie kamerového systému	Jamník	2023-2030	
1.3	12.	Vybavenie obecného úradu IT technológiami, kybernetická bezpečnosť	Jamník	2023-2030	
1.3	13.	Zavedenie optickej siete a voľnej wifi v obecných budovách a na verejných priestranstvách	Jamník	2023-2030	
1.3	14.	Vybudovanie požiarnej zbrojnice	Konská	vlastné zdroje obce, dotácia na základe Uznesenia Vlády SR, európske fondy, štátny rozpočet	2023-2030
1.3	15.	Podpora činnosti DHZ, nákup potrebnej techniky	Konská		2023-2030
1.3	16.	Modernizácia vybavenia DHZ	Kráľova Lehota	vlastné zdroje obce, dotácia na základe Uznesenia Vlády SR, európske fondy, štátny rozpočet	2023-2030
1.3	17.	Vybudovanie spoločenskej miestnosti pre miestne a základné organizácie v obci	Kráľova Lehota		2023-2030
1.3	18.	Kamerový systém	Kráľova Lehota		2023-2030
1.3	19.	Rozšírenie existujúceho kamerového systému	Liptovská Kokava	vlastné zdroje obce, dotácia na základe Uznesenia Vlády SR, európske fondy, štátny rozpočet	2023-2030
1.3	20.	Modernizácia a udržanie akcieschopnosti DHZ	Liptovská Kokava		2023-2030
1.3	21.	Vybudovanie a modernizácia hasičskej zbrojnice	Liptovská Porúbka	vlastné zdroje obce, dotácia na základe Uznesenia Vlády SR, európske fondy, štátny rozpočet	2023-2030
1.3	22.	Zriadenie internetového pripojenia Wifi pre teba II	Liptovská Porúbka		2023-2030
1.3	23.	Dobudovať technickú infraštruktúru MsÚ Liptovský Hrádok so zámerom vytvoriť podmienky pre rozšírenie verejných služieb formou e-governmentu. Budovanie elektronickej formy výkonu verejnej správy – on-line komunikácia vzájomne medzi inštitúciami verejnej správy, verejnou správou, občanmi a ostatnými subjektmi (2024-2030, 150 000 €)	Liptovský Hrádok	rozpočet Mesta L. Hrádok, súkromné zdroje partnerov, európske fondy, štátny rozpočet	2023-2030
1.3	24.	Digitalizácia verejných služieb (2026, 100 000 €)	Liptovský Hrádok		2026
1.3	25.	Zvyšovanie bezpečnosti cestnej premávky (2024-2027, 70 000€)	Liptovský Hrádok		2024-2027

1.3	26.	Rozšírenie kamerového systému mestskej polície (2024, 10 000€)	Liptovský Hrádok		2024
1.3	27.	Obstaranie merača rýchlosti (2024, 1 000€)	Liptovský Hrádok		2024
1.3	28.	Pokrytie územia mesta optickou sieťou 5G (2023-2030)	Liptovský Hrádok		2023-2030
1.3	29.	Stavebné úpravy hasičskej stanice DHZ – zateplenie budovy, rekonštrukcia elektroinštalácie a vykurovacieho systému, výmena okien, vybudovanie hygienických zariadení a odpočívárne (2024-2027, 100 000€)	Liptovský Hrádok		2024-2027
1.3	30.	Zabezpečenie objektov školy (SOŠ elektrotechnická) kamerovým systémom (2024 – 2026)	Liptovský Hrádok		2024 – 2026
1.3	31.	Kamerový systém UPS	Liptovský Hrádok		2023-2030
1.3	32.	Kamerový systém pri pieskovisku v lesíku pri Belej (monitorovanie vandalizmu)	Liptovský Hrádok		2023-2030
1.3	33.	Vytvorenie informačného systému pre zlepšenie elektronickej komunikácie OcÚ s občanmi, inštalovanie informačných kioskov, investície do hardvérového a softvérového vybavenia OcÚ. Realizácia e-governmentu na úrovni samosprávy	Liptovský Ján	vlastné zdroje obce, dotácia na základe Uznesenia Vlády SR, európske fondy, štátny rozpočet, investori	2023-2030
1.3	34.	Celková modernizácia a rozšírenie obecného rozhlasu	Liptovský Ján		2023-2030
1.3	35.	Celková modernizácia a rozšírenie verejného osvetlenia (úsporné svietidlá, obnoviteľné zdroje)	Liptovský Ján		2023-2030
1.3	36.	Rozšírenie a modernizácia kamerového systému	Liptovský Ján		2023-2030
1.3	37.	Vybavenie DHZ	Liptovský Ondrej	vlastné zdroje obce, dotácia na základe Uznesenia Vlády SR, európske fondy, štátny rozpočet	2023-2030
1.3	38.	Vybavenie obecného úradu IKT technikou, kyberochrana	Liptovský Ondrej		2023-2030
1.3	39.	Rekonštrukcia a prestavba miestneho rozhlasu v obci	Liptovský Peter	vlastné zdroje obce, dotácia na základe Uznesenia Vlády SR, európske fondy	2023-2030
1.3	40.	Rozšírenie kamerového systému v obci	Liptovský Peter		2023-2030
1.3	41.	Výmena a rekonštrukcia verejného osvetlenia, využitie FVE a OZE	Liptovský Peter		2023-2030
1.3	42.	Zavedenie smart-technológií umožňujúcich inteligentné využívanie zariadení, uľahčujúcich prácu	Liptovský Peter		2023-2030
1.3	43.	Podpora DHZO, JDS – stabilizácia členskej základne, zabezpečenie akcieschopnosti DHZO	Malužiná	vlastné zdroje obce, dotácia na základe Uznesenia Vlády SR, európske fondy, štátny rozpočet	2023-2030
1.3	44.	Vybudovanie bezpečnostného kamerového systému	Nižná Boca	vlastné zdroje obce, dotácia na základe Uznesenia Vlády SR, európske fondy, štátny rozpočet	2023-2030
1.3	45.	Obnova a rozšírenie kamerového systému	Podtureň	vlastné zdroje obce, dotácia na základe Uznesenia Vlády SR, európske fondy, štátny rozpočet, investori	2023-2030
1.3	46.	Aktualizovanie e-rozhlasu	Podtureň		2023-2030
1.3	47.	Modernizácia verejného osvetlenia	Podtureň		2023-2030
1.3	48.	Zabezpečenie servera dlhodobého uchovávania	Podtureň		2023-2030
1.3	49.	Rekonštrukcia drôtového rozhlasu	Pribylina	vlastné zdroje obce, dotácia na základe Uznesenia Vlády SR, európske fondy, štátny rozpočet	2023-2030
1.3	50.	Obnova vozového parku DHZ	Pribylina		2023-2030
1.3	51.	Rekonštrukcia a modernizácia budovy DHZ	Smrečany	vlastné zdroje obce, dotácia na základe Uznesenia Vlády SR, európske fondy, štátny rozpočet, SSE, Telekom	2023-2030
1.3	52.	Vybavenie DHZ vozíkom s požiarnou výbavou	Smrečany		2023-2030
1.3	53.	Rekonštrukcia verejného osvetlenia a obecného rozhlasu	Smrečany		2023-2030
1.3	54.	Rozšírenie kamerového systému, bezpečnostné prvky v obci	Smrečany		2023-2030

1.3	55.	Zlepšiť podmienky požiarnej ochrany (sociálne zázemie – oddychová zóna, technické vybavenie)	Uhorská Ves	vlastné zdroje obce, dotácia na základe Uznesenia Vlády SR, európske fondy	2023-2030
1.3	56.	Bezpečnosť, inštalácia kamier (2025)	Uhorská Ves		2025
1.3	57.	Rekonštrukcia hasičskej zbrojnice	Vavrišovo	vlastné zdroje obce, dotácia na základe Uznesenia Vlády SR, európske fondy, štátny rozpočet	2023-2030
1.3	58.	Zabezpečenie akcieschopnosti DHZ	Vavrišovo		2023-2030
1.3	59.	Zachovanie akcieschopnosti DHZ	Važec	vlastné zdroje obce, dotácia na základe Uznesenia Vlády SR, európske fondy, štátny rozpočet	2023-2030
1.3	60.	Modernizovanie hasičskej zbrojnice a udržanie akcieschopnosti DHZ	Veterná Poruba	vlastné zdroje obce, dotácia na základe Uznesenia Vlády SR, európske fondy, štátny rozpočet	2023-2030
1.3	61.	Obnova a doplnenie kamerového systému	Východná	vlastné zdroje obce, dotácia na základe Uznesenia Vlády SR, európske fondy, štátny rozpočet	2023-2030
1.3	62.	Obnova a technické vybavenie VPS	Východná		2023-2030
1.3	63.	Káblová televízia, satelit, internet, zavedenie optických káblov	Východná		2023-2030
1.3	64.	Modernizácia a udržanie akcieschopnosti DHZ	Vyšná Boca	vlastné zdroje obce, dotácia na základe Uznesenia Vlády SR, európske fondy, štátny rozpočet	2023-2030
1.3	65.	Podpora DHZ – stabilizácia členskej základne, zabezpečenie akcieschopnosti DHZ	Závažná Poruba	vlastné zdroje obce, dotácia na základe Uznesenia Vlády SR, európske fondy, štátny rozpočet	2023-2030
1.3	66.	Dobudovanie a rozšírenie kamerového systému	Závažná Poruba		2023-2030
1.3	67.	Zabezpečenie kybernetickej bezpečnosti	Závažná Poruba		2023-2030
1.3	68.	Zriadenie dátového úložiska – GDPR agenda, softvérovňa	Závažná Poruba		2023-2030
1.3	69.	Modernizácia miestneho rozhlasu	Závažná Poruba		2023-2030
1.3	70.	Obnova vozového parku DHZ	Žiar	vlastné zdroje obce, dotácia na základe Uznesenia Vlády SR, európske fondy, štátny rozpočet	2023-2030
1.3	71.	Rekonštrukcia obecného rozhlasu	Žiar		2023-2030
1.3	72.	Požiarňa zbrojnica	Žiar		2023-2030
Výstavba a modernizácia zariadení sociálnej a občianskej vybavenosti					
Aktivita	P.č.	Pomenovanie zámeru	Miesto realizácie zámeru	Predpokladané finančné zdroje	Termín realizácie
1.3	1.	Centrálna zóna ako miesto oddychu s lavičkami - námestíčka v centre obce pred obecným úradom	Beňadiková	vlastné zdroje obce, dotácia na základe Uznesenia Vlády SR, európske fondy, štátny rozpočet	2023-2030
1.3	2.	Vybudovanie sociálnych zariadení pri multifunkčnom ihrisku (2024, 36 000 Eur)	Beňadiková		2024
1.3	3.	Rekonštrukcia, modernizácia kultúrneho domu – prístavba, zväčšenie priestorov (2024-2025, 112 000 Eur)	Beňadiková		2024-2025
1.3	4.	Úprava nádvorja pri kultúrnom dome (2024, 15 000 Eur)	Beňadiková		2024
1.3	5.	Rekonštrukcia budovy TJ Tatran Hybe	Hybe	vlastné zdroje obce, dotácia na základe Uznesenia Vlády SR, európske fondy, štátny rozpočet	2023-2030
1.3	6.	Rekonštrukcia budovy pre lyžiarsky oddiel TJ Tatran Hybe	Hybe		2023-2030
1.3	7.	Zavlažovanie futbalového ihriska	Hybe		2023-2030
1.3	8.	Modernizácia obecnej knižnice	Hybe		2023-2030

1.3	9.	Riešiť sociálnu starostlivosť – zriadenie DSS alebo Denného stacionára pre seniorov	Hybe		2023-2030
1.3	10.	Zriadenie zdravotného strediska	Hybe		2023-2030
1.3	11.	Zriadenie dráhy na tréningovanie pre hasičov	Hybe		2023-2030
1.3	12.	Rekonštrukcia a revitalizácia námestia	Hybe		2023-2030
1.3	13.	Rekonštrukcia obecného úradu - zateplenie obecného úradu, výmena strechy	Hybe		2023-2030
1.3	14.	Revitalizácia parkov	Hybe		2023-2030
1.3	15.	Ostrovček zelene v Jerichu opatriť lavičkami	Hybe		2023-2030
1.3	16.	Vybudovanie nového plotenia cintorína a postupná rekonštrukcia cintorína	Hybe		2023-2030
1.3	17.	Vybudovanie parkovacích miest pri cintoríne	Hybe		2023-2030
1.3	18.	Úprava za Domom D. Chrobáka, prekrytie za domom pri východe do záhrady, rozšírenie múzea vo vonkajších priestoroch	Hybe		2023-2030
1.3	19.	Úprava priestorov pre denný stacionár seniorov (MŠ alebo KD)	Jakubovany	vlastné zdroje obce, dotácia na základe Uznesenia Vlády SR, európske fondy, štátny rozpočet	2023-2030
1.3	20.	Revitalizácia jestvujúceho objektu materskej školy – rekonštrukcia vnútorných priestorov, sociálne zariadenia, bezbariérovosť, vonkajšie detské ihrisko	Jakubovany		2023-2030
1.3	21.	Nadstavba budovy materskej školy pre potreby miestnych spolkov (jedno podlažie)	Jakubovany		2023-2030
1.3	22.	Rekonštrukcia a modernizácia sociálnych zariadení v budove OÚ a KD	Jakubovany		2023-2030
1.3	23.	Rekonštrukcia a modernizácia športového areálu, športových zariadení a ihrísk (detské, multifunkčné)	Jakubovany		2023-2030
1.3	24.	Rekonštrukcia a modernizácia areálu vleku a zasnežovania zjazdovky, lyžiarske bežecké trasy, nákup potrebnej techniky	Jakubovany		2023-2030
1.3	25.	Výstavba viacúčelovej haly	Jakubovany		2023-2030
1.3	26.	Výstavba ihriska pre ľadovú plochu	Jakubovany		2023-2030
1.3	27.	Úprava obecného parku s možnosťou využitia pre všetky vekové kategórie	Jakubovany		2023-2030
1.3	28.	Rekonštrukcia a modernizácia domu smútku (chladiace zariadenie, sociálne zariadenia) a súvisiacej terasy (zastrešenie)	Jakubovany		2023-2030
1.3	29.	Rekonštrukcia oplotenia miestneho parku	Jakubovany		2023-2030
1.3	30.	Rekonštrukcia a modernizácia cintorína a úpravy plôch obecných historických cintorínov (Hôra, Kopanička, Kopanica)	Jakubovany		2023-2030
1.3	31.	Rekonštrukcia a modernizácia interiéru kultúrneho domu, obecných priestorov a objektov slúžiacich na usporadúvanie miestnych kultúrnych podujatí	Jakubovany		2023-2030
1.3	32.	Revitalizácia námestia a úprava plôch pri kultúrnom dome	Jakubovany		2023-2030
1.3	33.	Rekonštrukcia a opravy objektov v majetku obce	Jakubovany		2023-2030
1.3	34.	Výstavba multifunkčného ihriska	Jamník	vlastné zdroje obce, dotácia na základe Uznesenia Vlády SR, európske fondy, štátny rozpočet, investori	2023-2030
1.3	35.	Zateplenie a výmena strešnej krytiny na budove tribúny/administratívnej budove Obecného športového klubu OŠK	Jamník		2023-2030
1.3	36.	Výmena oplotenia športového areálu	Jamník		2023-2030
1.3	37.	Rekonštrukcia sociálnych zariadení kultúrneho domu	Jamník		2023-2030
1.3	38.	Rekonštrukcia oplotenia na cintoríne, oprava skladu, sadové úpravy	Jamník		2023-2030
1.3	39.	Dokončenie objektu domu sociálnych služieb vrátane vybavenia a bezbariérového prístupu	Jamník		2023-2030
1.3	40.	Rekonštrukcia Kultúrneho a Družstevného domu	Jamník		2023-2030
1.3	41.	Vytvorenie oddychovej zóny v blízkosti kultúrneho domu s hracími prvkami pre deti	Jamník		2023-2030

1.3	42.	Zabezpečenie technického vybavenia kultúrneho domu	Jamník		2023-2030
1.3	43.	Oprava, rekonštrukcia a modernizácia budovy obecného úradu	Jamník		2023-2030
1.3	44.	Vybudovanie knižnice, komunitného centra a obecného archívu v obci	Jamník		2023-2030
1.3	45.	Vybudovanie domu smútku v obci	Jamník		2023-2030
1.3	46.	Vybudovanie detského ihriska a rekonštrukcia športovej infraštruktúry	Jamník		2023-2030
1.3	47.	Rekonštrukcia bytu v Družstevnom dome	Jamník		2023-2030
1.3	48.	Detské ihrisko	Konská	vlastné zdroje obce, dotácia na základe Uznesenia Vlády SR, európske fondy, štátny rozpočet	2023-2030
1.3	49.	Detské prvky a lezecké prvky pri multifunkčnom ihrisku, úprava priestorov okolo ihriska	Konská		2023-2030
1.3	50.	Vybudovanie verejného priestranstva, centra obce	Konská		2023-2030
1.3	51.	Riešenie havarijného stavu strechy na kultúrnom dome, rekonštrukcia a modernizácia kultúrneho domu	Konská		2023-2030
1.3	52.	Úprava priestorov okolo kultúrneho domu - cesta, parkovisko, lavičky	Konská		2023-2030
1.3	53.	Rekonštrukcia a modernizácia budovy obecného úradu a knižnice	Konská		2023-2030
1.3	54.	Vybudovanie oddychovej zóny pri miestnom cintoríne – altánok, arborétum	Konská		2023-2030
1.3	55.	Rekonštrukcia interiéru a fasády domu Centra pre deti a rodiny	Kráľova Lehota	vlastné zdroje obce, dotácia na základe Uznesenia Vlády SR, európske fondy, štátny rozpočet	2023-2030
1.3	56.	Vybudovanie oddychovej a športovej zóny v obecnej záhrade	Kráľova Lehota		2023-2030
1.3	57.	Rekonštrukcia a údržba budov v majetku obce: oprava strechy, budova knižnice, oprava budovy starej pošty	Kráľova Lehota		2023-2030
1.3	58.	Kultúrny dom: výmena sedadiel a nábytku	Kráľova Lehota		2023-2030
1.3	59.	Modernizácia Domu smútku	Kráľova Lehota		2023-2030
1.3	60.	Rekonštrukcia fary	Kráľova Lehota		2023-2030
1.3	61.	Prebudovanie hospodárskej budovy ECAV na spoločenskú miestnosť	Kráľova Lehota		2023-2030
1.3	62.	Modernizácia okolia penziónu Larion	Kráľova Lehota		2023-2030
1.3	63.	Rekonštrukcia a modernizácia areálu pri ZŠ s MŠ – nové moderné prvky	Liptovská Kokava	vlastné zdroje obce, dotácia na základe Uznesenia Vlády SR, európske fondy, štátny rozpočet	2023-2030
1.3	64.	Rekonštrukcia krytiny na Dome smútku	Liptovská Kokava		2023-2030
1.3	65.	Dostavba príslušenstva v rekreačnej obytnej zóne - verejné priestranstvá, športové ihriská	Liptovská Kokava		2023-2030
1.3	66.	Rekonštrukcia starej ZŠ vo vlastníctve evanjelickej cirkvi – vybudovanie sociálneho zariadenia pre seniorov	Liptovská Kokava		2023-2030
1.3	67.	Vybudovanie detského ihriska a fitparku/workoutového ihriska	Liptovská Porúbka	vlastné zdroje obce, dotácia na základe Uznesenia Vlády SR, európske fondy, štátny rozpočet, investori	2023-2030
1.3	68.	Úprava areálu cintorína – úprava vstupov, schodov a zabezpečenie zábradlia	Liptovská Porúbka		2023-2030
1.3	69.	Multifunkčné ihrisko Dovalovo (2023, 60 000€)	Liptovský Hrádok		2023
1.3	70.	Rekonštrukcia dopravného ihriska pre deti (2025-2027, 120 000€)	Liptovský Hrádok		2025-2027
1.3	71.	Modernizácia a rozšírenie kapacity MŠ na ulici Hradnej, úprava chodníkov v areáli, hracie prvky, oplatenie, nábytok, hračky, pomôcky (2024, 320 000€)	Liptovský Hrádok	rozpočet Mesta L. Hrádok, súkromné zdroje partnerov, európske fondy, štátny rozpočet	2024
1.3	72.	Modernizácia a rozšírenie kapacity MŠ J. D. Matejovie, úprava chodníkov, hracie prvky, nábytok, hračky, vybavenie pre školskú kuchyňu (2024, 370 000€)	Liptovský Hrádok		2024
1.3	73.	Modernizácia MŠ Dovalovo, úprava chodníkov, hracie prvky, nábytok, hračky, pomôcky, vybavenie pre školskú jedáleň a kuchyňu (2024-2027, 280 000€)	Liptovský Hrádok		2024-2027

1.3	74.	Skvalitnenie vyučovacieho procesu v ZŠ J. D. Matejovie: modernizácia učební jazykov, využitie pozemkov v areáli školy, preliezky (2024-2025, 100 000€)	Liptovský Hrádok	2024-2025
1.3	75.	Skvalitnenie vyučovacieho procesu v ZŠ na ulici Hradnej: modernizácia učební jazykov, využitie pozemkov v areáli školy, preliezky (2024-2027, 100.000€)	Liptovský Hrádok	2024-2027
1.3	76.	Revitalizácia a elektronizácia školskej knižnice pri ZŠ Hradná: nábytok, IKT, knihy (2024-2027, 100.000€)	Liptovský Hrádok	2024-2027
1.3	77.	Výstavba mestskej plavárne (2024-2030, 4 mil.€)	Liptovský Hrádok	2024-2030
1.3	78.	Rekonštrukcia časti Kultúrneho domu v Liptovskom Hrádku – pizzéria Fanab pre potreby ZUŠ – výtvarný odbor (2023, 100 000€)	Liptovský Hrádok	2023
1.3	79.	Rekonštrukcia strechy Kultúrneho domu v Liptovskom Hrádku (2024, 60 000€)	Liptovský Hrádok	2024
1.3	80.	Rekonštrukcia kúrenia v Kultúrnom dome (2024-2025, 150 000 €)	Liptovský Hrádok	2024-2025
1.3	81.	Rekonštrukcia a zateplenie stropu estrádnej sály v Dome kultúry (2025-2026, 40 000 €)	Liptovský Hrádok	2025-2026
1.3	82.	Modernizácia divadelnej sály - sfunkčnenie kina v KD LH (digitalizácia), nákup a inštalácia kompletnej zvukovej a svetelnej techniky (2023-2024, 250 000€)	Liptovský Hrádok	2023-2024
1.3	83.	Technické vybavenie multifunkčnej a spoločenskej sály v KD LH: svetelná a zvuková technika, výmena stropu a osvetľovacích telies (2024-2030, 50 000€)	Liptovský Hrádok	2024-2030
1.3	84.	V kultúrnom dome v LH vytvoriť priestor pre voľnočasové aktivity klubovo neorganizovanej verejnosti: upraviť veľké chodbové priestory, osvetlenie, ozvučenie, IKT, nábytok, vytvoriť zázemie pri kinosále pre účinkujúcich – forma multifunkčnej klubovne (2024-2030, 30.000€)	Liptovský Hrádok	2024-2030
1.3	85.	Vybudovanie pumptrack dráhy (2025-2030, 150 000 €)	Liptovský Hrádok	2025-2030
1.3	86.	Rozšírenie hrobových miest v Liptovskom Hrádku (2023-2027, 300 000 €)	Liptovský Hrádok	2023-2027
1.3	87.	Revitalizácia cintorína (2025-2026, 300 000€)	Liptovský Hrádok	2025-2026
1.3	88.	Stavebné úpravy priestorov pre mládež na fare ECAV	Liptovský Hrádok	2023-2030
1.3	89.	Prevádzkovanie, úpravy a modernizácia materskej školy ECAV	Liptovský Hrádok	2023-2030
1.3	90.	Obnova a výmena krytiny na streche rímskokatolíckeho kostola, obnova fasády kostola	Liptovský Hrádok	2023-2030
1.3	91.	Skvalitnenie infraštruktúry SOŠ elektrotechnickej - sfunkčnenie ihriska pred školským internátom – siete, bránky, rekonštrukcia chodníkov, oplotenia, povrchov (2024 – 2030, 85 000€)	Liptovský Hrádok	2024 – 2030
1.3	92.	Modernizácia stredných škôl	Liptovský Hrádok	2023-2030
1.3	93.	Modernizácia priestorov školského internátu, vybavenie študovni IKT (SOŠ lesnícka a drevárska, 2024 - 2026, 50.000€)	Liptovský Hrádok	2024 - 2026
1.3	94.	Rekonštrukcia a modernizácia školskej jedálne SOŠ elektrotechnickej (2024 – 2028, 200 000,- €)	Liptovský Hrádok	2024 – 2028
1.3	95.	Modernizácie priestorov SOŠ elektrotechnickej – žiacke šatne, prebudovanie skladových priestorov na odborné učebne, zlepšenie energetickej efektívnosti, hydroizolácia (2024 – 2028, 330.000,- €)	Liptovský Hrádok	2024 – 2028
1.3	96.	Prebratie Gymnázia LH do vlastníctva mesta (2024, 900 000 €)	Liptovský Hrádok	2024
1.3	97.	Rekonštrukcia budovy Gymnázia (2025-2030, 200 000€)	Liptovský Hrádok	2025-2030
1.3	98.	Rekonštrukcia športového areálu Gymnázia (2025-2030, 150 000€)	Liptovský Hrádok	2025-2030
1.3	99.	Výmena poškodených podláh v učebniach a kabinetoch Gymnázia (2025, 25.000€)	Liptovský Hrádok	2025
1.3	100.	Výmena krytiny na streche budovy Gymnázia nad telocvičňou, náter strechy a výmena odkvapov na celej budove (2025, 100.000€)	Liptovský Hrádok	2025

1.3	101.	Rekonštrukcia budovy obecného úradu	Liptovský Ján		2023-2030	
1.3	102.	Rekonštrukcia objektu TJ Štart – využitie na športové a kultúrne podujatia , ubytovacie, reštauračné a iné služby (obchody, lekárne, kaderníctvo a pod.).	Liptovský Ján		2023-2030	
1.3	103.	Rekonštrukcia vykurovania kultúrneho domu – energia na vykurovanie z obnoviteľných zdrojov	Liptovský Ján	vlastné zdroje obce, dotácia na základe Uznesenia Vlády SR, európske fondy, štátny rozpočet, investori	2023-2030	
1.3	104.	Rekonštrukcia a modernizácia základnej školy a materskej školy – ďalšia etapa	Liptovský Ján		2023-2030	
1.3	105.	Zmodernizovanie počítačovej učebne, vybudovanie fitnes centra a cvičnej kuchynky	Liptovský Ján		2023-2030	
1.3	106.	Úprava školského areálu, dobudovanie infraštruktúry, športoviská	Liptovský Ján		2023-2030	
1.3	107.	Vybudovanie nových ihrísk (detských, športových).	Liptovský Ján		2023-2030	
1.3	108.	Rekonštrukcia areálu obecného cintorína (chodníky, oplotenie...)	Liptovský Ján		2023-2030	
1.3	109.	Rekonštrukcia a modernizácia materskej školy	Liptovský Ondrej		vlastné zdroje obce, dotácia na základe Uznesenia Vlády SR, európske fondy, štátny rozpočet	2023-2030
1.3	110.	Zriadenie základnej školy	Liptovský Ondrej			2023-2030
1.3	111.	Vybudovanie a rekonštrukcia plôch verejnej zelene, údržba autobusových zastávok, lávok a mostov, dobudovanie drobnej architektúry, oddychových zón, informačné systémy (10.000€ ročne)	Liptovský Ondrej	2023-2030		
1.3	112.	Skvalitniť úroveň a stav obecného majetku s prihliadnutím a dodržiavaním zákonov a nariadení obce, VÚC, SR a EÚ	Liptovský Peter	vlastné zdroje obce, dotácia na základe Uznesenia Vlády SR, európske fondy	2023-2030	
1.3	113.	Rekonštrukcia oplatenia areálu MŠ, inštalácia hracích prvkov a zaujímavých objektov pre deti posilňujúce ich rozvoj a tvorivosť	Liptovský Peter		2023-2030	
1.3	114.	Výmena umelého trávniku na multifunkčnom ihrisku	Liptovský Peter		2023-2030	
1.3	115.	Vybudovanie workoutového ihriska pre širšiu verejnosť	Liptovský Peter		2023-2030	
1.3	116.	Oplatenie časti cintorína	Liptovský Peter		2023-2030	
1.3	117.	Oprava vonkajšej fasády a oprava zvislej izolácie domu smútku, ktorý slúži aj pre obyvateľov Liptovského Hrádku	Liptovský Peter		2023-2030	
1.3	118.	Výmena chladiaceho zariadenia v dome smútku	Liptovský Peter		2023-2030	
1.3	119.	Podpora a rozšírenie záhradkárskej osady Kaleník	Liptovský Peter		2023-2030	
1.3	120.	Výstavba kultúrno-spoločenského centra s obecným úradom, rekonštrukcia a modernizácia historických budov: NKP Hostinec (administratívna budova) a NKP Haláš (hospodárska budova a spoločenské aktivity)	Malužiná		vlastné zdroje obce, dotácia na základe Uznesenia Vlády SR, európske fondy, štátny rozpočet	2023-2030
1.3	121.	Rekonštrukcia obecného úradu a vybudovanie športovo-občianskeho zariadenia (telocvične)	Malužiná	2023-2030		
1.3	122.	Rekonštrukcia bývalej budovy MNV – vybudovanie 2-3 bytových jednotiek	Malužiná	2023-2030		
1.3	123.	Rekonštrukcia a modernizácia Domu smútku	Malužiná	2023-2030		
1.3	124.	Modernizácia detského ihriska a preloženie multifunkčného ihriska	Malužiná	2023-2030		
1.3	125.	Revitalizácia parku pri Lesnej správe - vybudovanie oddychovej zóny s prvkami pre deti a mládež	Malužiná	2023-2030		
1.3	126.	Rekonštrukcia kostola – národnej kultúrnej pamiatky	Nižná Boca	vlastné zdroje obce, dotácia na základe Uznesenia Vlády SR, európske fondy, štátny rozpočet	2023-2030	
1.3	127.	Rekonštrukcia a modernizácia budovy kultúrneho domu a obecného úradu – zmena vykurovania, výmena okien a dverí, kompletná rekonštrukcia interiéru budovy, zriadenie knižnice v podkrovných priestoroch	Nižná Boca		2023-2030	
1.3	128.	Rekonštrukcia a modernizácia domu smútku – vrátane vybudovania spevnených plôch pri vstupe do cintorína (parkoviska), elektrickej prípojky a osvetlenia	Nižná Boca		2023-2030	
1.3	129.	Modernizácia a údržba športového areálu pri multifunkčnom ihrisku	Nižná Boca		2023-2030	
1.3	130.	Vybudovanie oddychových areálov (prírodné fitness, ohniská, outdoorové aktivity)	Nižná Boca		2023-2030	
1.3	131.	Výstavba oddychových zón, detských ihrísk, klzísk, športovísk, dopravného, workoutového ihriska a športových areálov	Podtureň	vlastné zdroje obce, dotácia na	2023-2030	

1.3	132.	Vybudovanie telocvične	Podtureň	základe Uznesenia Vlády SR, európske fondy, štátny rozpočet, investori	2023-2030
1.3	133.	Rekonštrukcia domu smútku	Podtureň		2023-2030
1.3	134.	Rekonštrukcia základnej a materskej školy s jaslami, oplatenie areálu, základná umelecká škola	Pribylina	vlastné zdroje obce, dotácia na základe Uznesenia Vlády SR, európske fondy, štátny rozpočet	2023-2030
1.3	135.	Rekonštrukcia budovy Starého obecného úradu	Pribylina		2023-2030
1.3	136.	Rekonštrukcia budovy Domu smútku a obnova jej vybavenia	Pribylina		2023-2030
1.3	137.	Rekonštrukcia chodníkov, oplatenia, osvetlenia a rozhlasu na cintoríne	Pribylina		2023-2030
1.3	138.	Detské ihriská s EÚ štandardmi	Pribylina		2023-2030
1.3	139.	Prebudovať stredisko športu Pod brehom	Pribylina		2023-2030
1.3	140.	Klubovňa	Pribylina		2023-2030
1.3	141.	Rekonštrukcia námestia v hornej časti obce vo väzbe na vstup do MLD	Pribylina		2023-2030
1.3	142.	Zriadenie centra pre matky s deťmi	Pribylina		2023-2030
1.3	143.	Revitalizácia centra obce – turistické centrum okolie NKP gotický kostol, okolie kultúrneho domu, okolie DSS/bývalého smrečaniovského kaštieľa, obnova námestia	Smrečany	vlastné zdroje obce, dotácia na základe Uznesenia Vlády SR, európske fondy, štátny rozpočet, SSE, Telekom	2023-2030
1.3	144.	Športový areál pre Združenie právnických osôb Žiarska dolina a TJ Družba Smrečany-Žiar – lokalita Žiare – dobudovanie základnej infraštruktúry a vybavenia, vybudovanie telocvične	Smrečany		2023-2030
1.3	145.	Materská škola – dlhodobý prenájom budovy, kompletná rekonštrukcia a modernizácia budovy (exteriér aj interiér), plynofikácia, bezbariérovosť	Smrečany		2023-2030
1.3	146.	Rekonštrukcia a modernizácia detského ihriska	Smrečany		
1.3	147.	Rekonštrukcia kultúrneho domu a obecných budov (2024)	Uhorská Ves	vlastné zdroje obce, dotácia na základe Uznesenia Vlády SR, európske fondy	2024
1.3	148.	Kompletná rekonštrukcia a modernizácia obecnej budovy (bývalá tlačiareň a pohostinstvo) na nový účel	Uhorská Ves		2023-2030
1.3	149.	Rekonštrukcia zvonice (2024)	Uhorská Ves		2024
1.3	150.	Rekonštrukcia plochy pred obecným úradom a vytvorenie trhového miesta (2025)	Uhorská Ves		2025
1.3	151.	Budova na ihrisku nadstavba, prístavba (nové priestory na reštauráciu, nájomné bývanie)	Uhorská Ves		2023-2030
1.3	152.	Opatrovateľská služba	Uhorská Ves		2023-2030
1.3	153.	Úpravy okolia budovy kultúrneho domu – rozdelenie plochy na oddychovú zelenú časť s prvkami pre deti a časť dopravného stíšenia	Vavrišovo	vlastné zdroje obce, dotácia na základe Uznesenia Vlády SR, európske fondy, štátny rozpočet	2023-2030
1.3	154.	Prestavba vlastnej MŠ	Vavrišovo		2023-2030
1.3	155.	Vybudovanie ihriska pri prírodnom kúpalisku	Vavrišovo		2023-2030
1.3	156.	Vybudovanie workoutového ihriska	Vavrišovo		2023-2030
1.3	157.	Dom smútku – výstavba chodníka a parkoviska, zriadenie rozptylovej lúky	Vavrišovo		2023-2030
1.3	158.	Rekonštrukcia budovy obecného úradu – riešenie podkrovia	Vavrišovo		2023-2030
1.3	159.	Rekonštrukcia budovy v majetku obce – prestavba na denný stacionár	Vavrišovo		2023-2030
1.3	160.	Múzeum Bitky pri Vavrišove – vybudovanie sociálnych zariadení, parkoviska a miesta pre stánkový predaj	Vavrišovo		2023-2030
1.3	161.	Zriadenie denného stacionára	Vavrišovo		2023-2030
1.3	162.	Rekonštrukcia ZŠ s MŠ – 2. časť s telocvičňou	Vážec	vlastné zdroje obce, dotácia na základe Uznesenia Vlády SR,	2023-2030
1.3	163.	Modernizácia a skvalitnenie obecných budov	Vážec		2023-2030

1.3	164.	Modernizácia a dobudovanie zariadení a priestorov pre športové aktivity a záujmovú činnosť	Važec	európske fondy, štátny rozpočet	2023-2030
1.3	165.	Úprava ulice Širokej – vybudovanie kultúrneho stánku – amfiteátra a oddychovej zóny	Važec		2023-2030
1.3	166.	Rekonštrukcia námestia	Važec		2023-2030
1.3	167.	Rekonštrukcia a modernizácia zariadení poskytujúcich sociálne služby	Važec		2023-2030
1.3	168.	Vybudovanie DSS	Važec		2023-2030
1.3	169.	Modernizácia ihriska pri Farskom úrade	Važec		2023-2030
1.3	170.	Obecný cintorín – rekonštrukcia oplotenia	Važec		2023-2030
1.3	171.	Dom smútku – rekonštrukcia a modernizácia	Važec		2023-2030
1.3	172.	Revitalizácia priestoru po starej drevenici – multifunkčné využitie, priestor na relax pre celé rodiny, vybudovanie detského ihriska	Veterná Poruba	vlastné zdroje obce, dotácia na základe Uznesenia Vlády SR, európske fondy, štátny rozpočet	2023-2030
1.3	173.	Revitalizácia cintorína, rozšírenie zelene – oplotenie a ozelenenie	Veterná Poruba		2023-2030
1.3	174.	Revitalizácia futbalového ihriska, zeleň, lavičky, tribúna, geometrický plán	Veterná Poruba		2023-2030
1.3	175.	Revitalizácia detského ihriska v školskom dvore a pod školskou záhradou – vytvorenie jedného celku	Veterná Poruba		2023-2030
1.3	176.	Vysporiadanie vlastníctva, modernizácia materskej školy a rekonštrukcia fasády	Veterná Poruba		2023-2030
1.3	177.	Rekonštrukcia fasády obecného úradu a zabezpečenie IT techniky a vybavenia	Veterná Poruba		2023-2030
1.3	178.	Vybudovanie inkluzívneho detského ihriska	Východná	vlastné zdroje obce, dotácia na základe Uznesenia Vlády SR, európske fondy, štátny rozpočet	2023-2030
1.3	179.	Vybudovanie športovo - relaxačného centra v obci	Východná		2023-2030
1.3	180.	Vybudovanie bežeckého okruhu a doskočiska v areáli ZŠ (2023-2026)	Východná		2023-2026
1.3	181.	Rekonštrukcia a revitalizácia záhrady ZŠ	Východná		2023-2030
1.3	182.	Revitalizácia centra obce a obnova historických budov v obci – aj na bývanie	Východná		2023-2030
1.3	183.	Rekonštrukcia a modernizácia amfiteátra (2030)	Východná		2030
1.3	184.	Rekonštrukcia interiéru národnej kultúrnej pamiatky - kostola	Vyšná Boca	vlastné zdroje obce, dotácia na základe Uznesenia Vlády SR, európske fondy, štátny rozpočet	2023-2030
1.3	185.	Rekonštrukcia a prestavba bytových priestorov v budove obecného úradu	Vyšná Boca		2023-2030
1.3	186.	Rekonštrukcia a prestavba bývalej cirkevnej školy na Múzeum Dr. Lajčiaka a spoločenskú miestnosť na organizovanie kultúrno-spoločenských aktivít (funkcia kultúrneho domu)	Vyšná Boca		2023-2030
1.3	187.	Nové oplotenia na cintorínoch a pri pomníku padlých	Vyšná Boca		2023-2030
1.3	188.	Údržba obecných cintorínov	Vyšná Boca		2023-2030
1.3	189.	Úprava verejných plôch v obci, rekonštrukcia námestia obce a úprava a modernizácia centra obce (oddychovo-relaxačné), nové oddychové zóny vo väzbe na ihrisko – detské ihrisko, multifunkčné ihrisko	Vyšná Boca		2023-2030
1.3	190.	Doriešiť vlastnícke vzťahy športových a verejných priestranstiev (2023-2025, 5.000€/ročne)	Závažná Poruba		2023-2025
1.3	191.	Rozšírenie kapacity materskej školy, modernizácia objektu (2024-2025)	Závažná Poruba		2024-2025
1.3	192.	Rekonštrukcia strechy ZŠ, modernizácia objektu	Závažná Poruba	2023-2030	
1.3	193.	Vybudovanie letných učební v MŠ a ZŠ	Závažná Poruba	2023-2030	
1.3	194.	Investičné akcie zamerané na rozvoj a skrášľovanie obce – dokončenie vnútrobloku pri OÚ, rekonštrukcia humna Domu Milana Rúfusa / komunitné centrum a prepojenie na Náučnú včelnicu/	Závažná Poruba	2023-2030	
1.3	195.	Vybudovanie komunitnej záhrady v lokalite Žiar (prepojenie starej a novej dediny)	Závažná Poruba	2023-2030	

1.3	196.	Rekonštrukcia sociálnych a obslužných zariadení telocvične a vybudovanie regeneračnej linky	Závažná Poruba		2023-2030
1.3	197.	Dobudovanie detských ihrísk a mobiliárov	Závažná Poruba		2023-2030
1.3	198.	Rekonštrukcia a modernizácia kultúrneho domu a výmena kúrenia	Žiar	vlastné zdroje obce, dotácia na základe Uznesenia Vlády SR, európske fondy, štátny rozpočet	2023-2030
1.3	199.	Rekonštrukcia a modernizácia budovy bývalej ZŠ – odkúpenie, kompletná prestavba a nový účel budovy (historická izba, modlitebňa, denný stacionár alebo nájomné byty)	Žiar		2023-2030
1.3	200.	Ošetriť nevyriešené majetkovo-právne vzťahy medzi ECAV a obcou k MŠ	Žiar		2023-2030
1.3	201.	Sociálne služby v obci – rozvoz stravy seniorom, opatrovateľská služba	Žiar		2023-2030
1.3	202.	Modernizácia obecnej knižnice (2026)	Žiar		2026
1.3	203.	Úprava starého cintorína – živý plot, parková úprava, lavičky (2023-2030)	Žiar		2023-2030
1.3	204.	Úprava nového cintorína	Žiar		2023-2030
1.3	205.	Prekrytie kontajnerov pri funkčnom cintoríne, oplatenie	Žiar		2023-2030
1.3	206.	Multifunkčné ihrisko	Žiar		2023-2030
1.3	207.	Detské ihrisko	Žiar		2023-2030
1.3	208.	Modernizácia a výstavba športového zázemia Žiarskej doliny – tenisové ihrisko, volejbalové ihrisko, telocvičňa, čítareň	Žiar		2023-2030
1.3	209.	Vybudovanie materskej škôlky	Žiar		2023-2030
Zabezpečenie sociálnej a zdravotnej starostlivosti					
Aktivita	P.č.	Pomenovanie zámeru	Miesto realizácie zámeru	Predpokladané finančné zdroje	Termín realizácie
1.3	1.	Podpora organizácií poskytujúcich zdravotnú a opatrovateľskú službu - rozvoz stravy, nákupy, ťažšie prípady v spolupráci s charitou (10.000€/rok)	Jakubovany	vlastné zdroje obce, dotácia na základe Uznesenia Vlády SR, európske fondy, štátny rozpočet	2023-2030
1.3	2.	Vypracovanie stratégie rozvoja materskej školy	Jakubovany		2023-2030
1.3	3.	Aktualizácia komunitného plánu poskytovania sociálnych služieb	Jakubovany		2023-2030
1.3	4.	Podpora zdravotníckej osvedy a zdravého životného štýlu (prevencia, duševné zdravie, zdravotnícka starostlivosť a návyky u detí a pod.)	Jakubovany		2023-2030
1.3	5.	Udržať dopravné prepojenie s obcami poskytujúcimi pracovné príležitosti pre obyvateľov obce	Kráľova Lehota	vlastné zdroje obce, dotácia na základe Uznesenia Vlády SR, európske fondy, štátny rozpočet	2023-2030
1.3	6.	Zabezpečovanie stravy pre dôchodcov a opatrovateľskej služby	Liptovská Kokava	vlastné zdroje obce, dotácia na základe Uznesenia Vlády SR, európske fondy, štátny rozpočet	2023-2030
1.3	7.	Podpora opatrovateľskej služby (2024-2026, 100 000 €)	Liptovský Hrádok	rozpočet Mesta L. Hrádok, súkromné zdroje partnerov, európske fondy, štátny rozpočet	2024-2026
1.3	8.	Rozšírenie sociálnych služieb (2026-2030, 900 000 €)	Liptovský Hrádok		2026-2030
1.3	9.	Výstavba zariadenia sociálnych služieb - zariadenia pre seniorov (2026-2030, 1 000 000€)	Liptovský Hrádok		2026-2030
1.3	10.	Denný stacionár (2026-2030, 250 000€)	Liptovský Hrádok		2026-2030
1.3	11.	Sociálny taxík (2025-2026, 40 000€)	Liptovský Hrádok		2025-2026

1.3	12.	Vybudovanie zaradenia Denného stacionára prípadne iného priestoru pre rodiny s dospelými deťmi 18+ s viacnásobným postihnutím	Liptovský Hrádok		2023-2030
1.3	13.	Bezplatné plavecké a lyžiarske výcviky prostredníctvom školy	Liptovský Ján	vlastné zdroje obce, dotácia na základe Uznesenia Vlády SR, európske fondy, štátny rozpočet, investori	2023-2030
1.3	14.	Zabezpečovanie obedov seniorom, odhrňanie všetky chodníkov, aj súkromných, zbieranie zeleného odpadu	Liptovský Ján		2023-2030
1.3	15.	Opatrovateľská služba: 7 zamestnanci obce	Liptovský Ján		2023-2030
1.3	16.	Zriadenie zdravotného strediska a denného stacionára pre dôchodcov	Liptovský Ondrej	vlastné zdroje obce, dotácia na základe Uznesenia Vlády SR, európske fondy, štátny rozpočet	2023-2030
1.3	17.	Poskytovanie mesačného príspevku deťom v predškolskom veku	Liptovský Ondrej		2023-2030
1.3	18.	Roznáška obedov pre dôchodcov	Liptovský Ondrej		2023-2030
1.3	19.	Zabezpečenie dôstojnej staroby obyvateľov obce vybudovaním denného stacionáru, resp. zariadenia pre starších občanov	Liptovský Peter	vlastné zdroje obce, dotácia na základe Uznesenia Vlády SR, európske fondy	2023-2030
1.3	20.	Zvýšiť úroveň poskytovaných sociálnych služieb (priebežne)	Pribylina	vlastné zdroje obce, dotácia na základe Uznesenia Vlády SR, európske fondy, štátny rozpočet	2023-2030
1.3	21.	Zabezpečovať komplexnú zdravotnú starostlivosť o starých ľudí a dlhodobo chorých, lekár a lekárne	Pribylina		2023-2030
1.3	22.	Zabezpečiť dovoz stravy domov a prepravu starších ľudí (do kostola, k lekárovi, na cintorín, kultúrne podujatie)	Pribylina		2023-2030
1.3	23.	Domov sociálnych služieb	Smrečany	vlastné zdroje obce, dotácia na základe Uznesenia Vlády SR, európske fondy, štátny rozpočet, SSE, Telekom	2023-2030
1.3	24.	Poskytovanie obedov seniorom v spolupráci s PD Smrečany	Smrečany		2023-2030
1.3	25.	Terénna opatrovateľská služba (1 opatrovateľka)	Smrečany		2023-2030
1.3	26.	Rozvíjanie služieb pre rodinu obcou, dopĺňanie SAD na autobusové spoje, dotovanie činnosti knižnice, materskej školy, stravovanie dôchodcov v MŠ	Veterná Poruba	vlastné zdroje obce, dotácia na základe Uznesenia Vlády SR, európske fondy, štátny rozpočet	2023-2030
1.3	27.	Zriadenie centra opatrovateľskej služby a chránené bývanie pre seniorov, poskytovanie opatrovateľskej služby	Východná	vlastné zdroje obce, dotácia na základe Uznesenia Vlády SR, európske fondy, štátny rozpočet	2023-2030
1.3	28.	Poskytovanie služieb občanom obecným podnikom VPS: pílenie dreva, kosenie, poľnohospodárske činnosti (priebežne)	Východná		2023-2030
1.3	29.	Prevádzka DSS a ZpS (40.000€/rok, 25 ľudí) – rozšírenie na kapacitu 40 lôžok	Závažná Poruba	vlastné zdroje obce, dotácia na základe Uznesenia Vlády SR, európske fondy, štátny rozpočet	2023-2030
1.3	30.	Nákup plošiny pre imobilných v DSS a ZpS	Závažná Poruba		2023-2030
Zlepšenie kvality a ponuky poskytovaných služieb spojených s bývaním					
Aktivita	P.č.	Pomenovanie zámeru	Miesto realizácie zámeru	Predpokladané finančné zdroje	Termín realizácie
1.3	1.	Podpora aktivít ďalšieho vzdelávania mládeže a dospelých	Jakubovany	vlastné zdroje obce, dotácia na základe Uznesenia Vlády SR, európske fondy, štátny rozpočet	2023-2030
1.3	2.	Podpora programu pre motiváciu učiteľov na ďalšie vzdelávanie a samovzdelávanie	Jakubovany		2023-2030
1.3	3.	Zlepšenie podmienok na preventívnu výchovu a vzdelávanie detí aj v oblastiach drogovej závislosti, požiarnej ochrany, civilnej ochrany	Jakubovany		2023-2030

Špecifický cieľ 2: Zvýšiť zamestnanosť a zlepšiť podmienky pre podnikanie

2.1 Vytvoriť podmienky pre zvýšenie zamestnanosti a rozvoj podnikania v obciach

Zriadenie obecných podnikov

Aktivita	P.č.	Pomenovanie zámeru	Miesto realizácie zámeru	Predpokladané finančné zdroje	Termín realizácie
2.1	1.	Podpora vzniku a pôsobenia podnikateľského združenia v obci - Združený obecný podnik služieb v rámci mikroregiónu Baranec, špecializácia obcí na jednotlivé služby: údržba komunikácií, odpad, kosenie a pod.	Jakubovany	vlastné zdroje investorov a obce, európske fondy	2023-2030
2.1	2.	Vybavenie obecného podniku technikou	Jakubovany		2023-2030
2.1	3.	Zriadenie obecného sociálneho podniku – poskytovanie drobných služieb, zriadenie lokálnej farmy	Liptovská Kokava	vlastné zdroje investorov a obce, európske fondy	2023-2030
2.1	4.	Podpora fungovania a činnosti obecného sociálneho podniku	Liptovský Ondrej	vlastné zdroje investorov a obce, európske fondy	2023-2030
2.1	5.	Rozšírenie komunálnej techniky (štiepkovač, čelný nakladač, hákový nosič kontajnerov a kontajnery)	Malužiná	vlastné zdroje obce, dotácia na základe Uznesenia Vlády SR, európske fondy, štátny rozpočet	2023-2030
2.1	6.	Zabezpečenie komunálnej techniky	Nižná Boca	vlastné zdroje investorov a obce, európske fondy	2023-2030
2.1	7.	Podpora poskytovania služieb v obci (upratovanie objektov chát, pranie, údržba zelene v záhradách)	Nižná Boca		2023-2030
2.1	8.	Vybudovanie obecného sociálneho podniku poskytujúceho obecné služby, správu a údržbu obecného majetku, manažment podnikateľských zámerov v záujme rozvoja obce	Pribylina	vlastné zdroje investorov a obce, európske fondy	2023-2030
2.1	9.	Obecný ratrak/snežný skúter/žehlička na bežecké trate	Pribylina		2023-2030
2.1	10.	Traktorová kosačka a komunálna technika	Žiar	vlastné zdroje investorov a obce, európske fondy	2023-2030

Podpora tradičného hospodárenia a remesiel

Aktivita	P.č.	Pomenovanie zámeru	Miesto realizácie zámeru	Predpokladané finančné zdroje	Termín realizácie
2.1	1.	Diverzifikácia smerom k nepoľnohospodárskym činnostiam, podpora remesiel, zachovanie miestnej identity a tradičných výrob PO a FO	Jamník	vlastné zdroje investorov a obce, európske fondy	2023-2030
2.1	2.	Podpora rozvoja služieb vo všetkých oblastiach – poľnohospodárstvo, miestne produkty, remeslá, služby relaxačného charakteru smerujúcich k vytváraniu pracovných príležitostí pre miestne obyvateľstvo	Jamník		2023-2030
2.1	3.	Obnovenie činnosti remeselnej dielne	Jamník		2023-2030
2.1	4.	Podpora mladých farmárov a doplnkovej remeselnej činnosti	Konská	vlastné zdroje investorov a obce, európske fondy	2023-2030
2.1	5.	Podpora rozvoja ovčiarstva	Liptovská Porúbka	vlastné zdroje investorov a obce, európske fondy	2023-2030
2.1	6.	Podpora rozvoja včelárstva	Liptovská Porúbka		2023-2030
2.1	7.	Podpora rozvoja agroturistiky (chov koní)	Liptovská Porúbka		2023-2030

2.1	8.	Podpora včelárov v obci	Liptovský Peter	vlastné zdroje investorov a obce, európske fondy	2023-2030
2.1	9.	Podpora aktivít v oblasti cestovného ruchu	Malužiná	vlastné zdroje obce, dotácia na základe Uznesenia Vlády SR, európske fondy, štátny rozpočet	2023-2030
2.1	10.	Centrum s požičovňou bicyklov	Malužiná		2023-2030
2.1	11.	Podpora remeselných činností	Malužiná		2023-2030
2.1	12.	Podpora rozvoja agroturistiky	Podtureň	vlastné zdroje obce, dotácia na základe Uznesenia Vlády SR, európske fondy, štátny rozpočet, investori	2023-2030
2.1	13.	Vytvoriť spojenia medzi obcou a subjektmi cestovného ruchu/agroturistiky vláčik	Pribylina	vlastné zdroje investorov a obce, európske fondy	2023-2030
2.1	14.	Budovanie remeselníckych dvorov	Pribylina		2023-2030
2.1	15.	Salaš, pôvodný liptovský hospodársky dvor (podmienené súhlasom PS)	Pribylina		2023-2030
2.1	16.	Podpora aktivít v oblasti cestovného ruchu	Smrečany	vlastné zdroje investorov a obce, európske fondy	2023-2030
2.1	17.	Obecné múzeum, stavba chlebovej pekárskej pece v exteriéri múzea v spolupráci OZ Stará škola	Smrečany		2023-2030
2.1	18.	Hrnčiarske dielne, kurzy (OZ Stará škola)	Smrečany		2023-2030
2.1	19.	Lisovanie ovocia pre obyvateľov obce	Smrečany		2023-2030
2.1	20.	Podpora existujúcich drobných prevádzok	Vavrišovo	vlastné zdroje investorov a obce, európske fondy	2023-2030
2.1	21.	Podpora vzniku nových remeselných prevádzok	Vavrišovo		2023-2030
2.1	22.	Podpora využívania miestnych surovinných zdrojov	Vavrišovo		2023-2030
2.1	23.	Organizovanie predajných trhov (vianočné trhy) - rezbári, ženy zaoberajúce sa výrobou krojov, vyšívaním, háčkovaním, kníhviazačstvom, výrobou koberec, a i. podpora kurzov pre výrobcov so živnosťou (1.000€/rok)	Východná	vlastné zdroje investorov a obce, európske fondy	2023-2030
2.1	24.	Budovanie remeselníckych dvorov (kováčka šmykňa)	Vyšná Boca	vlastné zdroje investorov a obce, európske fondy	2023-2030

Budovanie infraštruktúry cestovného ruchu v obciach

Aktivita	P.č.	Pomenovanie zámeru	Miesto realizácie zámeru	Predpokladané finančné zdroje	Termín realizácie
2.1	1.	budovanie a rozširovanie cyklotrás v prepojení na hlavnú cyklotrasu Liptovský Mikuláš – Liptovský Hrádok	Beňadiková	vlastné zdroje investorov a obce, európske fondy	2023-2030
2.1	2.	rekreačné zázemie obce pri Rybníkoch (výbudovanie reštaurácie, vyčistenie vodných plôch)	Beňadiková		2023-2030
2.1	3.	Na pozemkoch smerom na Kokavu postaví rekreačné zariadenie s cestným napojením	Hybe	vlastné zdroje investorov a obce, európske fondy	2023-2030
2.1	4.	Rozšírenie cyklotrás	Hybe		2023-2030
2.1	5.	Udržiavanie bežeckých tratí – prepojenie s Liptovskom Kokavou, zasnežovanie vleku a bežeckých tratí	Hybe		2023-2030
2.1	6.	Prepojenie cyklistických trás na spojenie s raftingom na Belej, resp. splavovanie Váhu	Hybe		2023-2030
2.1	7.	Revitalizácia studničiek, ich zmapovanie s orientačnými návodmi a odpočívadlami pozdĺž cyklistických trás	Hybe		2023-2030
2.1	8.	Opravy prístupových ciest k ubytovacím objektom UPS Hybe Jasenovisko, Uložisko, Krivánka, Zadná	Hybe		2023-2030
2.1	9.	Rekonštrukcia "Koniarky" Bystrá	Hybe		2023-2030
2.1	10.	Úprava areálu horárne Bystrá	Hybe		2023-2030

2.1	11.	Lavice cez Váh	Hybe		2023-2030
2.1	12.	Oprava cesty Uvrátec Kundrátovo	Hybe		2023-2030
2.1	13.	Oprava ciest Sihly a Rígel	Hybe		2023-2030
2.1	14.	Výstavba vyhliadkovej veže na Kráľovej	Hybe		2023-2030
2.1	15.	Vypracovanie koncepcie rozvoja cestovného ruchu v obci a blízkom okolí	Jakubovany	vlastné zdroje investorov a obce, európske fondy	2023-2030
2.1	16.	Projektová príprava a realizácia cyklistických trás (13.000€/rok)	Jakubovany		2023-2030
2.1	17.	Rekonštrukcia a modernizácia športových zariadení, areálu vleku a zasnežovania zjazdovky	Jakubovany		2023-2030
2.1	18.	Výstavba ihriska pre ľadovú plochu – obecný park	Jakubovany		2023-2030
2.1	19.	Vybudovanie a rozšírenie trate pre bežecké lyžovanie, prepojenie so susednou obcou Jamník, vybudovanie osvetlenia	Jakubovany		2023-2030
2.1	20.	Zabezpečenie vjazdu do doliny	Jakubovany		2023-2030
2.1	21.	Zriadenie obecného informačného centra na internete – „Turistickej elektronickej informačnej kancelárie“	Jakubovany		2023-2030
2.1	22.	Prevádzkovanie existujúcich a osadenie nových informačných máp obce a blízkeho okolia s vyznačením objektov cestovného ruchu a pamätihodností	Jakubovany		2023-2030
2.1	23.	Umiestnenie komplexnej turistickej ponuky na web stránke obce Jakubovany	Jakubovany		2023-2030
2.1	24.	Vyhotovenie elektronického dokumentu o možnostiach cestovného ruchu v obci a v blízkom okolí	Jakubovany		2023-2030
2.1	25.	Tvorba propagačných materiálov o ponuke cestovného ruchu	Jakubovany		2023-2030
2.1	26.	Areál v Kopaničke vhodný pre spoločenské akcie v prírode a individuálne posedenia (prístrešok, značenie)	Jakubovany		2023-2030
2.1	27.	Spolupráca s majiteľmi objektov chát a chalúp pre podporu cestovného ruchu	Jakubovany		2023-2030
2.1	28.	Spolupráca s Pozemkovým spoločenstvom Jakubovany, riešenie verejných plôch, odkrývanie histórie obce - archeologické nálezisko Vysoký Hrádok	Jakubovany		2023-2030
2.1	29.	Oživenie oblasti „Vysoký Hrádok“ – archeologické nálezisko, lokalita s pozostatkami pôvodného Hradiska – vybudovanie náučného chodníka, turistickej trasy a archeoskanzenu	Jakubovany	2023-2030	
2.1	30.	Rekonštrukcia a dobudovanie systému cyklotrás vrátane značenia, informačného systému a drobnej architektúry pre užívateľov cyklotrás	Jamník	vlastné zdroje investorov a obce, európske fondy	2023-2030
2.1	31.	Vybudovanie bežeckej trate vrátane zariadenia na jej úpravu	Jamník		2023-2030
2.1	32.	Oprava a rekonštrukcia historických/pôvodných objektov vidieckej architektúry vo vlastníctve obce s možnosťou ich ďalšieho využitia v oblasti kultúry a CR	Jamník		2023-2030
2.1	33.	Budovanie ubytovania na súkromí	Jamník		2023-2030
2.1	34.	Budovanie a rekonštrukcia športových areálov a doplnkových služieb CR	Jamník		2023-2030
2.1	35.	Doplnenie informačných a smerových tabuliek	Jamník	2023-2030	
2.1	36.	Informačná tabuľa pre turistov	Konská	vlastné zdroje investorov a obce, európske fondy	2023-2030
2.1	37.	Chodník k Medokýšu, informačná tabuľa	Konská		2023-2030
2.1	38.	Cyklochodník Konská – Chata Baranec (možná protipožiarna cesta)	Konská		2023-2030
2.1	39.	Vyznačenie cyklotrás Magistrála – Konská	Konská		2023-2030
2.1	40.	Rozhľadňa Konská	Konská		2023-2030
2.1	41.	Symbol obce v podobe sochy koňa z dreva v centre	Konská		2023-2030

2.1	42.	Výstavba apartmánových domčekov	Kráľova Lehota	vlastné zdroje investorov a obce, európske fondy	2023-2030
2.1	43.	Výstavba vonkajšieho bazéna	Kráľova Lehota		2023-2030
2.1	44.	Výstavba veľkého detského ihriska	Kráľova Lehota		2023-2030
2.1	45.	Vybudovanie cyklotrasy a cyklochodníka v napojení na hlavnú kostrovú trasu prepájajúcu Hybe, Kráľovu Lehotu s Bockou dolinou	Kráľova Lehota		2023-2030
2.1	46.	Zatraktívnenie sútoku Bieleho a Čierneho Váhu – vybudovanie lávky a náučného chodníka	Kráľova Lehota		2023-2030
2.1	47.	Napojenie komunikácie z termálneho kúpaliska	Liptovská Kokava	vlastné zdroje investorov a obce, európske fondy	2023-2030
2.1	48.	Výstavba hospodárskej komunikácie medzi areálom termálneho kúpaliska a areálom technických dvorov	Liptovská Kokava		2023-2030
2.1	49.	Výstavba parkoviska pre 330 parkovacích miest v areáli termálneho kúpaliska	Liptovská Kokava		2023-2030
2.1	50.	Výstavba autobusových zastávok v nadväznosti na potrebu pri termálnom kúpalisku, rekonštrukcia súčasných	Liptovská Kokava		2023-2030
2.1	51.	Vyznačenie nových cyklotrás a bežeckých trás, vyhladková veža	Liptovská Kokava		2023-2030
2.1	52.	Dobudovanie príslušenstva v blízkosti lyžiarskeho vleku - zasnežovacie zariadenie, stroj na údržbu trate, sociálne zariadenie, stánky rýchleho občerstvenia, výstavba rybníka v dolnej časti areálu	Liptovská Kokava		2023-2030
2.1	53.	Výstavba areálu severne od rieky Belá - prístavisko pre raftingové člny, sociálne zariadenie, prístrešky a ohniská	Liptovská Kokava		2023-2030
2.1	54.	Projekt Infraštruktúra pre turizmus (cyklotrasy, bežecké trasy, rozvoj vodných športov na rieke Váh)	Liptovská Porúbka	vlastné zdroje investorov a obce, európske fondy	2023-2030
2.1	55.	Rekonštrukcie lesníckych a poľovníckych objektov	Liptovská Porúbka		2023-2030
2.1	56.	Vytváranie pracovných príležitostí v oblasti údržby trás, zelene, vodných tokov	Liptovská Porúbka		2023-2030
2.1	57.	Vybudovanie rekreačného objektu v bývalej škole v prírode a oddychovej zóny	Liptovská Porúbka		2023-2030
2.1	58.	Rekonštrukcia a modernizácia amfiteátra – obnova pódia, sedenie, osvetlenie	Liptovská Porúbka		2023-2030
2.1	59.	Dotvoríť systém cyklotrás v LH – okruh po hrádzi Belej a Váhu (2024-2027, 600 000€)	Liptovský Hrádok	rozpočet Mesta L. Hrádok, súkromné zdroje partnerov, európske fondy, štátny rozpočet	2024-2027
2.1	60.	Znovuvybudovanie rozhľadne na Zapači, úprava chodníkov (2024-2027, 40 000€)	Liptovský Hrádok		2024-2027
2.1	61.	Rekonštrukcia a dobudovanie prírodného amfiteátra za Skalkou: prestrešenie, technické zázemie, ozvučenie, elektrická a vodovodná prípojka, hygienické zariadenia (2024-2025, 2,12 mil. €)	Liptovský Hrádok		2024-2025
2.1	62.	Skalka – oprava chodníka, vyhladková lavička (2023-2024, 15 000€)	Liptovský Hrádok		2023-2024
2.1	63.	Mestský mobiliár (2024-2030, 150 000€)	Liptovský Hrádok		2024-2030
2.1	64.	Dobudovať cyklotrasu I. a III. etapu na území mesta Liptovský Hrádok (2024-2027, 600 000 €)	Liptovský Hrádok		2024-2027
2.1	65.	Využitie rekreačného potenciálu v okolí Hradskej hory – multifunkčný športový areál na letné a zimné športy (2024-2030, 1 mil. €)	Liptovský Hrádok		2024-2030
2.1	66.	Zvýšenie atraktivity mesta v oblasti kultúrneho turizmu	Liptovský Hrádok		2023-2030
2.1	67.	Skvalitnenie ubytovacích kapacít a služieb v rámci cestovného ruchu smerom k vyššiemu štandardu	Liptovský Ján	vlastné zdroje investorov a obce, európske fondy	2023-2030
2.1	68.	Obnovenie a rozvinutie tradície kúpeľníctva na novom základe	Liptovský Ján		2023-2030
2.1	69.	Revitalizácia areálu minerálneho prameňa Teplica a Kaďa – stavebné povolenia sú platné	Liptovský Ján		2023-2030
2.1	70.	Prevádzkovanie vybudovaných ihrísk - detské (3), futbalové, multifunkčné	Liptovský Ján		2023-2030
2.1	71.	Informačné centrum pre celú dolinu	Liptovský Ondrej	vlastné zdroje investorov a obce, európske fondy	2023-2030
2.1	72.	Bezpečná trať - skúter na bežeckú stopu	Liptovský Ondrej		2023-2030
2.1	73.	Reštaurácia s dennou prevádzkou	Liptovský Ondrej		2023-2030

2.1	74.	Rozvoj ubytovania na súkromí	Liptovský Ondrej		2023-2030
2.1	75.	Rozvoj remesiel	Liptovský Ondrej		2023-2030
2.1	76.	Rozvoj agroturistiky	Liptovský Ondrej		2023-2030
2.1	77.	Cykloturistické trasy	Liptovský Ondrej		2023-2030
2.1	78.	Tenisové kurty	Liptovský Ondrej		2023-2030
2.1	79.	Vybudovanie multifunkčného areálu pri rieke Belá (rybníky, športoviská, cvičisko pre psov, opekanie a pod.)	Liptovský Peter	vlastné zdroje investorov a obce, európske fondy	2023-2030
2.1	80.	Podpora raftingu na rieke Belá s budovaním nástupných a výstupných plôch a informačných tabúl	Liptovský Peter		2023-2030
2.1	81.	Rozšírenie cyklotrás v obci a okolí	Liptovský Peter		2023-2030
2.1	82.	Prepojenie kultúrnych pamiatok v Bockej doline s cyklotrasou Kráľova Lehota – Malužiná – Nižná Boca	Malužiná	vlastné zdroje obce, dotácia na základe Uznesenia Vlády SR, európske fondy, štátny rozpočet	2023-2030
2.1	83.	Priebežné budovanie aktivít CR s celoročným využitím - náučné chodníky, cyklotrasy, turistické trasy	Nižná Boca	vlastné zdroje investorov a obce, európske fondy	2023-2030
2.1	84.	Vybudovanie múzea o Nižnej Boci	Nižná Boca		2023-2030
2.1	85.	Chodník k rozľadni s príslušným vybavením turistickými atrakcivami	Nižná Boca		2023-2030
2.1	86.	Budovanie a rozširovanie cyklotrás v prepojení na hlavnú cyklotrasu Liptovský Mikuláš – Liptovský Hrádok až na Vážsku cyklotrasu	Podtureň	vlastné zdroje obce, dotácia na základe Uznesenia Vlády SR, európske fondy, štátny rozpočet, investori	2023-2030
2.1	87.	Vybudovanie drobnej infraštruktúry v obci	Podtureň		2023-2030
2.1	88.	Rekonštrukcia kaštieľov v obci ako kultúrnych pamiatok	Podtureň		2023-2030
2.1	89.	Vybudovanie golfového ihriska	Pribylina	vlastné zdroje investorov a obce, európske fondy	2023-2030
2.1	90.	Rekonštrukcia lyžiarskeho areálu Podbanské	Pribylina		2023-2030
2.1	91.	Rekonštrukcia hotela Esperanto (regionálny DSS alebo hotelové zariadenie v závislosti od investora)	Pribylina		2023-2030
2.1	92.	Prírodné kúpalisko	Pribylina		2023-2030
2.1	93.	Jazdecký areál, chov koní, hipodróom	Pribylina		2023-2030
2.1	94.	Úprava vstupu do Múzea liptovskej dediny	Pribylina		2023-2030
2.1	95.	Cyklotrasa Pribylina – Podbanské	Pribylina		2023-2030
2.1	96.	Univerzálny freeride okruh	Pribylina		2023-2030
2.1	97.	Vysokohorská sedačková lanovka a zjazdovka s vyhladkovou reštauráciou a downhill	Pribylina		2023-2030
2.1	98.	Vyhliadková veža s lanovou dráhou	Pribylina		2023-2030
2.1	99.	Rozvoj a modernizácia ATC Račková dolina	Pribylina		2023-2030
2.1	100.	Rafting na Belej	Pribylina		2023-2030
2.1	101.	Zimný areál Pod Kopanicami	Pribylina	2023-2030	
2.1	102.	Cyklochodník L. Trnovec – Podbreziny – Smrečany - Žiarska dolina, časť Smrečany popri hlavnej ceste III. triedy	Smrečany	vlastné zdroje investorov a obce, európske fondy	2023-2030
2.1	103.	Zasnežovanie a osvetlenie cyklochodníka na účely zimného bežeckého športu, zimná údržba chodníka	Smrečany		2023-2030
2.1	104.	Hokejové ihrisko – prevádzkovanie a údržba	Smrečany		2023-2030
2.1	105.	Pokračovanie lesoparku – biokoridoru v lokalite okolo Hrádze a Nad hrádzou – budovanie infraštruktúry (chodníčky, oddychové zóny, móla a pod.)	Smrečany		2023-2030

2.1	106.	Prírodný amfiteáter (2029)	Uhorská Ves	vlastné zdroje investorov a obce, európske fondy	2029
2.1	107.	Podpora podnikateľských aktivít v cestovnom ruchu	Vavrišovo	vlastné zdroje investorov a obce, európske fondy	2023-2030
2.1	108.	Rozšírenie a skvalitnenie doplnkových služieb v CR (rafting – Belá)	Vavrišovo		2023-2030
2.1	109.	Podporovať informačné služby cestovného ruchu	Vavrišovo		2023-2030
2.1	110.	Vytvorenie siete cyklotrás (v súlade s projektom ŽSK) napojením sa na Podtatranskú cyklomagistrálu (vytýčenie nových trás, úprava vlastníckych vzťahov k pozemkom, projektová a technická príprava zámeru, vybudovanie nových cyklotrás, zabezpečenie jednotného značenia cyklotrás a informačný systém)	Vavrišovo		2023-2030
2.1	111.	Rozvoj kempingov vo Vavrišove	Vavrišovo		2023-2030
2.1	112.	Cyklistické trasy prepájajúce Važec so Štrbou, napojenie na cyklomagistrálu	Važec	vlastné zdroje investorov a obce, európske fondy	2023-2030
2.1	113.	Informačné centrum	Važec		2023-2030
2.1	114.	Turistické trasy	Važec		2023-2030
2.1	115.	Bežecké lyžovanie – trate	Važec		2023-2030
2.1	116.	Vyhliadková veža	Važec		2023-2030
2.1	117.	Požičovňa elektrobicyklov	Važec	2023-2030	
2.1	118.	Informačná tabuľa pre turistov, vyhliadková veža, atrakcie	Veterná Poruba	vlastné zdroje investorov a obce, európske fondy	2023-2030
2.1	119.	Zimné bežecké trate, cyklotrasy („zadné“ cesty)	Veterná Poruba		2023-2030
2.1	120.	Parkovacie plochy pred zariadeniami	Veterná Poruba		2023-2030
2.1	121.	Rozvoj doplnkových služieb (kaderníctvo), poskytnutie priestorov	Veterná Poruba		2023-2030
2.1	122.	Oáza pokoja – projekt Slovenskej a Poľskej lekárskej komory (42ha už vo vlastníctve developera): Rekreačno-školiace stredisko, 200-300 ubytovacia kapacita, denný stacionár pre seniorov, koliba, reštaurácia, wellness, športové ihriská, výstavba rodinných domčekov	Veterná Poruba		2023-2030
2.1	123.	Sprístupnenie a vybudovanie infraštruktúry pre cestovný ruch - prečerpávacia elektráreň Čierny Váh, parkovisko, reštaurácia	Východná	vlastné zdroje investorov a obce, európske fondy	2023-2030
2.1	124.	Dobudovanie infraštruktúry pri amfiteátri - stravovacie centrum	Východná		2023-2030
2.1	125.	Podpora rekonštrukcií dreveníc vo vlastníctve občanov – grantová schéma na zachovanie architektonického dedičstva	Východná		2023-2030
2.1	126.	Obnova starých studní a vyznačenie ich umiestnenia s pôvodným miestnym názvom - Muránka, Farská	Východná		2023-2030
2.1	127.	Budovanie miestnych turistických cyklotrás prepájajúcich obce mikroregiónu a historické a prírodné atraktivity (2.000€/rok)	Vyšná Boca	vlastné zdroje investorov a obce, európske fondy	2023-2030
2.1	128.	Obnova značenia cyklotrás	Vyšná Boca		2023-2030
2.1	129.	Zabezpečenie plynulej a dostatočnej autobusovej dopravy medzi obcami doliny (K. Lehota - Čertovica)	Vyšná Boca		2023-2030
2.1	130.	Rozvoj športového areálu a lyžiarskeho strediska Opalisko, vybudovanie kanalizácie a doriešenie vodovodu (2025)	Závažná Poruba	vlastné zdroje investorov a obce, európske fondy	2023-2030
2.1	131.	Vybudovanie zasnežovania s osvetlením na 2,5km asfaltovom okruhu bežeckých tratí a zázemí v areáli Mateja Staroňa	Závažná Poruba		2023-2030
2.1	132.	Vybudovanie lesných trás a protipožiarnych trás	Závažná Poruba		2023-2030
2.1	133.	Rozširovanie ubytovacích kapacít	Závažná Poruba		2023-2030
2.1	134.	Oprava cesty na Žiarsku chatu a na parkovisko Žiarska dolina	Žiar	vlastné zdroje obce, dotácia na základe Uznesenia Vlády SR,	2023-2030
2.1	135.	Oprava mostu ponad Smrečianku smerom na Žiarsku dolinu	Žiar		2023-2030

2.1	136.	Výstavba lyžiarskej chaty a sauny na Žiarskej chate	Žiar	európske fondy, štátny rozpočet	2023-2030
2.1	137.	Vybudovanie cyklochodníka a zimnej bežeckej stopy popri ceste na Žiarsku chatu, značenie, informačné tabule, zimná údržba – zakúpenie snežného skútra pre bežeckú stopu	Žiar		2023-2030
2.1	138.	Zriadenie požičovne bicyklov	Žiar		2023-2030
2.1	139.	Telocvičňa v exteriéri – posilňovanie vlastnou váhou	Žiar		2023-2030
2.1	140.	Oprava cesty/asfaltový povrch do Ski centra Žiar-Dolinky a rekonštrukcia odstavnej plochy pri Ski centre	Žiar		2023-2030
2.1	141.	Modernizácia turniketov-skipasového systému v Ski centre	Žiar		2023-2030
2.1	142.	Modernizácia zasnežovacieho systému a vlekov, zvýšenie prepravnej kapacity Ski centra	Žiar		2023-2030
2.1	143.	Vybudovanie a vybavenie lyžiarskej škôlky v Ski centre, snežný približovací pás	Žiar		2023-2030
2.1	144.	Vybavenie Skiservisu	Žiar		2023-2030
2.1	145.	Vybudovanie garáže pre ratrak, zakúpenie nového ratraku	Žiar		2023-2030
2.1	146.	Rekonštrukcia vlekárskej chatky, pokladne a ubytovacej časti pre pracovníkov Ski centra	Žiar		2023-2030
2.1	147.	Výstavba vyhliadkovej veže na koncovej stanici vleku v Ski centre	Žiar		2023-2030
2.1	148.	Dokončenie športového areálu, ubytovňa, športová hala, ihriská	Žiar		2023-2030
2.1	149.	Výstavba telocvične so sociálnym zariadením pri novom futbalovom ihrisku v obci Smrečany	Žiar		2023-2030
Podpora nových podnikateľských aktivít					
Aktivita	P.č.	Pomenovanie zámeru	Miesto realizácie zámeru	Predpokladané finančné zdroje	Termín realizácie
2.1	1.	vybudovanie ubytovania pre 45 osôb (penzión) v časti Háje spojeného s agroturistikou	Beňadiková	vlastné zdroje investorov a obce, európske fondy	2023-2030
2.1	2.	Vytvoriť priaznivejšie podnikateľské podmienky (výhodný nájom potrebným službám)	Hybe	vlastné zdroje investorov a obce, európske fondy	2023-2030
2.1	3.	Salaš, EKO-farma, obora	Hybe		2023-2030
2.1	4.	Zriadenie reštaurácie, pizérie, penziónov/hotela	Hybe		2023-2030
2.1	5.	Zariadenie pre seniorov, ekofarma	Hybe		2023-2030
2.1	6.	Rekreačné chaty	Hybe		2023-2030
2.1	7.	Posilnenie včelárskych aktivít	Hybe		2023-2030
2.1	8.	Plynofikácia hospodárskeho dvora Šmítkeň + sociálna budova roľníckeho družstva	Hybe		2023-2030
2.1	9.	Kanalizácia hospodárskeho dvora Šmítkeň napojená na ČOV, sociálna budova	Hybe		2023-2030
2.1	10.	Vybudovanie pevného senážneho žľabu na dvore Šmítkeň	Hybe		2023-2030
2.1	11.	Podpora vzniku a pôsobenia podnikateľského združenia v obci	Jakubovany		vlastné zdroje investorov a obce, európske fondy
2.1	12.	Sprístupňovanie a skvalitnenie informačného toku medzi verejným, samosprávnym a podnikateľským sektorom	Jakubovany	2023-2030	
2.1	13.	Vypracovanie koncepcie tvorby verejno-súkromných partnerstiev	Jakubovany	2023-2030	
2.1	14.	Podpora priemyselných zón v súlade s plánom rozvoja obce	Jakubovany	2023-2030	

2.1	15.	Podpora malopodnikateľského sektora, inštitúcií, občianskych združení v oblasti poskytovania služieb v cestovnom ruchu (legislatívne poradenstvo, pomoc pri vyjednávaní s majiteľmi budov, sprostredkovanie dohôd)	Jakubovany		2023-2030	
2.1	16.	Podpora zámerov občanov obce v službách pre cestovný ruch	Jakubovany		2023-2030	
2.1	17.	Podpora rozvoja malopodnikateľského sektora s dôrazom na služby menej ekonomicky atraktívne vzhľadom na malý počet obyvateľov (kaderníctvo, reštaurácia, poskytovanie výhodných podmienok - nájom)	Jakubovany		2023-2030	
2.1	18.	Spolupráca s obcou Jamník a Agria, a.s., pri využívaní spevnenej plochy bývalého malého letiska	Jakubovany		2023-2030	
2.1	19.	Vybudovanie golfového areálu	Jamník	vlastné zdroje investorov a obce, európske fondy	2023-2030	
2.1	20.	Účelné využitie letiskovej plochy	Jamník		2023-2030	
2.1	21.	Obnova prameňa Kyselky pri Horskej chate Orešnica	Jamník		2023-2030	
2.1	22.	Zriadenie mäsovýroby	Konská	vlastné zdroje investorov a obce, európske fondy	2023-2030	
2.1	23.	Identifikovať pracovné príležitosti pre nezamestnaných a Rómov, vrátane sezónnych prác, príležitostných prác pre obec, podnikateľov a obyvateľov	Kráľova Lehota	vlastné zdroje investorov a obce, európske fondy	2023-2030	
2.1	24.	Budovanie rybníkov	Kráľova Lehota		2023-2030	
2.1	25.	Program výroby lepených nosníkov	Kráľova Lehota		2023-2030	
2.1	26.	Spracovanie kvalitného dreveného odpadu do lepených drevených masívnych dosiek	Kráľova Lehota		2023-2030	
2.1	27.	Úprava priemyselnej zóny a výrobnjej plochy	Kráľova Lehota		2023-2030	
2.1	28.	Projekt využitia geotermálneho vrtu	Liptovská Kokava	vlastné zdroje investorov a obce, európske fondy	2023-2030	
2.1	29.	Výstavba termálneho kúpaliska s príslušenstvom	Liptovská Kokava		2023-2030	
2.1	30.	Vymedziť prenajímateľné obecné priestory pre potrebné služby	Liptovská Kokava		2023-2030	
2.1	31.	Rekonštrukcia neobývaných domov na turistické penzióny	Liptovská Porúbka	vlastné zdroje investorov a obce, európske fondy	2023-2030	
2.1	32.	Vybudovanie penziónu s wellness a reštauráciou (50–60 stoličiek)	Liptovská Porúbka		2023-2030	
2.1	33.	Rozšírenie výroby pečivární a vybudovanie školiaceho strediska pre vlastnú výrobu	Liptovská Porúbka		2023-2030	
2.1	34.	Rekonštrukcia a modernizácia bývalej robotníckej ubytovne na Kultúrno-vzdelávacie centrum	Liptovský Hrádok	rozpočet Mesta L. Hrádok, súkromné zdroje partnerov, európske fondy, štátny rozpočet	2023-2030	
2.1	35.	Vytvorenie pracovných miest pre potreby fungovania KVC	Liptovský Hrádok		2023-2030	
2.1	36.	Vytvorenie priestoru pre podnikateľské aktivity v KVC	Liptovský Hrádok		2023-2030	
2.1	37.	Vytvorenie priestoru pre rezidenčné výmeny umelcov Liptovského divadla tanca	Liptovský Hrádok		2023-2030	
2.1	38.	Vytvorenie pracovných príležitostí pre profesionálny manažment a profesionálnych umelcov v Liptovskom divadle tanca	Liptovský Hrádok		2023-2030	
2.1	39.	Šanca pre začínajúcich umelcov v Liptovskom divadle tanca (režisér, dramaturg, kostýmová spolupráca, choreograf)	Liptovský Hrádok		2023-2030	
2.1	40.	Podpora duálneho vzdelávania s prvkami integrácie (Tanečné konzervatórium + Liptovské divadlo tanca)	Liptovský Hrádok		2023-2030	
2.1	41.	Podpora rozvoja kreatívneho priemyslu v KVC	Liptovský Hrádok		2023-2030	
2.1	42.	Podpora pilotných umeleckých projektov – start-upov v KVC	Liptovský Hrádok		2023-2030	
2.1	43.	Komunitná kaviareň / podpora zamestnanosti ľudí so zdravotným znevýhodnením	Liptovský Hrádok		2023-2030	
2.1	44.	Vybudovanie Domu remesiel v Liptovskom Hrádku – rekonštrukcia objektov bývalých skladov soli z roku 1728	Liptovský Hrádok		2023-2030	
2.1	45.	vytváranie podmienok na dobudovanie služieb (súčinnosť so stavebným úradom, VZN, daňové poradenstvo)	Liptovský Ján		vlastné zdroje investorov a obce,	2023-2030

2.1	46.	Začlenenie sa do existujúceho priemyselného parku	Liptovský Ján	európske fondy	2023-2030
2.1	47.	Domov dôchodcov - Zlepšenie úrovne sociálnej infraštruktúry v obci	Liptovský Ján		2023-2030
2.1	48.	Zriadenie denného stacionáru (2 pracovné miesta)	Liptovský Ján		2023-2030
2.1	49.	Rozvoj a podpora remeselných dielní, živnostníkov, vytváranie pracovných príležitostí v rámci stavebných činností v obci	Liptovský Ondrej	vlastné zdroje investorov a obce, európske fondy	2023-2030
2.1	50.	Príprava pozemkov pre nové podnikateľské aktivity	Liptovský Peter		2023-2030
2.1	51.	Dobudovanie infraštruktúry (cesta, oplatenie) a technologické dovybavenie skladových priestorov (vzduchotechnika)	Liptovský Peter	vlastné zdroje investorov a obce, európske fondy	2023-2030
2.1	52.	Rozšírenie služieb v obci a rozšírenie siete obchodov	Liptovský Peter		2023-2030
2.1	53.	Zvyšovanie konkurencieschopnosti a diverzifikácie lesného hospodárstva	Malužiná		2023-2030
2.1	54.	Podpora inovácií a konkurencieschopnosti v oblasti spracovania dreva a výroby nábytku, rozšírenie drevárskej výroby	Malužiná	vlastné zdroje obce, dotácia na základe Uznesenia Vlády SR, európske fondy, štátny rozpočet	2023-2030
2.1	55.	Podpora a modernizácia turisticky atraktívnych miest Modrá jaskyňa a Baňa, udržanie a rozšírenie kempu a pridružených služieb	Malužiná		2023-2030
2.1	56.	Rekreačno-ubytovacie zariadenie a wellness	Nižná Boca		2023-2030
2.1	57.	Včelia farma	Nižná Boca		2023-2030
2.1	58.	Farma rýchlorastúcich drevín	Nižná Boca	vlastné zdroje investorov a obce, európske fondy	2023-2030
2.1	59.	Farma liečivých rastlín	Nižná Boca		2023-2030
2.1	60.	Podpora malých, mladých a začínajúcich farmárov	Nižná Boca		2023-2030
2.1	61.	Výstavba a podpora reštauračných, ubytovacích a pohostinských zariadení	Podtureň		2023-2030
2.1	62.	Vybudovanie obchodného centra a obchodov s ponukou služieb	Podtureň	vlastné zdroje obce, dotácia na základe Uznesenia Vlády SR, európske fondy, štátny rozpočet, investori	2023-2030
2.1	63.	Podpora podnikateľských aktivít v priestoroch multifunkčného strediska	Podtureň		2023-2030
2.1	64.	Podpora ubytovaní na súkromí	Podtureň		2023-2030
2.1	65.	Obchodno-priemyselný park	Pribylina		2023-2030
2.1	66.	Kaviareň, bar, diskotéka, fitness	Pribylina	vlastné zdroje investorov a obce, európske fondy	2023-2030
2.1	67.	Doplňkové služby (dom služieb)	Pribylina		2023-2030
2.1	68.	Vláčik obec-Račková-Podbanské	Pribylina		2023-2030
2.1	69.	Zvyšovanie konkurencieschopnosti a diverzifikácie lesného hospodárstva	Smrečany		2023-2030
2.1	70.	Podpora stravovacích zariadení a zariadení CR	Smrečany	vlastné zdroje investorov a obce, európske fondy	2023-2030
2.1	71.	Podpora nízkokapacitného ubytovania na súkromí	Smrečany		2023-2030
2.1	72.	Stredisko obchodu a služieb (2028)	Uhorská Ves		2028
2.1	73.	Reštauračné zariadenie (2027)	Uhorská Ves	vlastné zdroje investorov a obce, európske fondy	2027
2.1	74.	Škvarkovňa – rozšírenie o nové podnikateľské aktivity	Uhorská Ves		2023-2030
2.1	75.	Stavebné firmy – zákazky na obecných stavebných prácach	Uhorská Ves		2023-2030
2.1	76.	Vytvorenie podmienok pre rozvoj podnikateľských aktivít	Vavrišovo		2023-2030
2.1	77.	Rozšírenie siete obchodov a ponuky služieb	Vavrišovo	vlastné zdroje investorov a obce, európske fondy	2023-2030
2.1	78.	Podpora vzniku nových služieb v obci podľa potrieb občanov a záujmu podnikateľov	Vavrišovo		2023-2030

2.1	79.	Výstavba nových obchodných priestorov podľa ÚPN-O	Vavrišovo		2023-2030
2.1	80.	V rámci technickej infraštruktúry pripraviť vhodnú lokalitu pre väčší investičný zámer (stanovenie vhodného územia, projektová a technická príprava vhodnej lokality, získanie strategického investora pre využitie lokality)	Vavrišovo		2023-2030
2.1	81.	Cyklopoint – oddychová časť pre cyklistov	Vavrišovo		2023-2030
2.1	82.	Agrofarma	Vavrišovo		2023-2030
2.1	83.	Senior City – mestečko pre dôchodcov	Važec	vlastné zdroje investorov a obce, európske fondy	2023-2030
2.1	84.	Kultúrny stánok s polyfunkčným objektom	Važec		2023-2030
2.1	85.	Vybudovanie ubytovacích kapacít	Važec		2023-2030
2.1	86.	Vybudovanie Spracovateľsko-odbytového strediska	Važec		2023-2030
2.1	87.	Príprava infraštruktúry a inžinierskych sietí pre priemyselný park zameraný na ľahký priemysel, 1-2 výrobné haly, zamestnanie nízkovzdelaných skupín (dopravné napojenie, komunikácie, inžinierske siete)	Východná	vlastné zdroje investorov a obce, európske fondy	2023-2030
2.1	88.	Podpora malých SHR a živnostníkov	Východná		2023-2030
2.1	89.	Modernizácia Chaty pod Čertovicou so športovo-rekreačným strediskom	Vyšná Boca	vlastné zdroje investorov a obce, európske fondy	2023-2030
2.1	90.	Rekonštrukcia a modernizácia hotela Barbora a penziónu Barborka	Vyšná Boca		2023-2030
2.1	91.	Vytváranie spolupracujúceho prostredia medzi obcou a podnikateľmi, sprístupnenie archívov a informácií o histórii, pomoc v inžinierskej činnosti, systematická komunikácia smerom k zvyšovaniu štandardu služieb	Vyšná Boca		2023-2030
2.1	92.	Podpora budovania nových a modernizácia existujúcich zariadení cestovného ruchu a zariadení využiteľných na agroturistiku	Vyšná Boca		2023-2030
2.1	93.	Podpora vytvárania nových atraktivít v obci (napr. doprava saňami na Čertovicu)	Vyšná Boca		2023-2030
2.1	94.	Podpora rozvoja agroturistiky – chov dobytka a lokálny predaj	Vyšná Boca		2023-2030
2.1	95.	Rozšírenie priemyselnej zóny Luhy (2025-2027), 100-150 pracovných miest	Závažná Poruba	vlastné zdroje investorov a obce, európske fondy	2025-2027
2.1	96.	Vybudovanie zázemia v telocvični na regeneračné účely (wellness, masér, šatne, vytvorenie nových pracovných miest)	Závažná Poruba		2023-2030
2.1	97.	Rozvoj agroturistiky, vybudovanie salaša	Závažná Poruba		2023-2030
2.1	98.	Vybudovanie golfového ihriska v ústí Žiarskej doliny	Žiar	vlastné zdroje obce, dotácia na základe Uznesenia Vlády SR, európske fondy, štátny rozpočet	2023-2030
2.1	99.	Ubytovanie na súkromí	Žiar		2023-2030

Podpora podnikania v poľnohospodárstve a lesníctve

Aktivita	P.č.	Pomenovanie zámeru	Miesto realizácie zámeru	Predpokladané finančné zdroje	Termín realizácie
2.1	1.	Umelá obnova lesa – zalesňovanie, cca 400 ha	Hybe	vlastné zdroje investorov a obce, európske fondy	2023-2030
2.1	2.	Iné pestovné činnosti - ochrana kultúr, oplotovanie, vyžínanie	Hybe		2023-2030
2.1	3.	Prekrytie potoka MES Šmitkeň	Hybe		2023-2030
2.1	4.	Dobudovanie infraštruktúry MES Šmitkeň vrátane opráv oblúkovej haly	Hybe		2023-2030
2.1	5.	Opravy a rekonštrukcia budov UPS	Hybe		2023-2030
2.1	6.	Rekonštrukcia starých hospodárskych dvorov Šmitkeň, Brezie, Ondráška	Hybe		2023-2030

2.1	7.	Celková rekonštrukcia starej sociálnej budovy dvor Šmitkeň	Hybe		2023-2030
2.1	8.	Rekonštrukcia maštali, zakúpenie dojacieho automatu	Hybe		2023-2030
2.1	9.	Vybudovanie prejazdovej váhy	Hybe		2023-2030
2.1	10.	Obnova strojného parku	Hybe		2023-2030
2.1	11.	Majetkové vysporiadanie hospodárskych dvorov	Hybe		2023-2030
2.1	12.	Rekonštrukcia hnojísk a senážnych jám	Hybe		2023-2030
2.1	13.	Zavedenie digitálnych technológií do výroby	Hybe		2023-2030
2.1	14.	Zabezpečenie ochrany majetku družstva – kamerový systém	Hybe		2023-2030
2.1	15.	Opravy a rekonštrukcia poľovníckych zariadení - posedy, krmelce, soliská, lúčky pre zver	Hybe		2023-2030
2.1	16.	Rozšírenie parkoviska pri Urbárskom dome	Hybe		2023-2030
2.1	17.	Obnova softvérového vybavenia a výpočtovej techniky UPS Hybe	Hybe		2023-2030
2.1	18.	Plantáž vianočných stromčekov	Hybe		2023-2030
2.1	19.	Opravy a údržba lesných skladov	Hybe		2023-2030
2.1	20.	Nová technológia na Drevospracujúci podnik	Hybe		2023-2030
2.1	21.	Obnova vozového parku UPS Hybe	Hybe		2023-2030
2.1	22.	Podpora malého a stredného podnikania na území obce	Jamník	vlastné zdroje investorov a obce, európske fondy	2023-2030
2.1	23.	Zámery Agrie a urbáru	Konská		2023-2030
2.1	24.	Podpora mladých SHR, chov kôz a oviec, predaj z dvora	Konská	vlastné zdroje investorov a obce, európske fondy	2023-2030
2.1	25.	Rozvoj agroturistiky	Konská		2023-2030
2.1	26.	Lesná cesta Bujačia-Škribňovo: porasty 287, 288, 289, úsek 1,3 km	Kráľova Lehota		2023-2030
2.1	27.	Oprava lesnej cesty Škribňovo-Stará dolina 2,5 km	Kráľova Lehota	vlastné zdroje investorov a obce, európske fondy	2023-2030
2.1	28.	Pestevná činnosť lokalita Škribňovo – obnova lesného potenciálu	Kráľova Lehota		2023-2030
2.1	29.	Výstavba silážnej jamy	Liptovský Hrádok		2023-2030
2.1	30.	Nákup techniky	Liptovský Hrádok		2023-2030
2.1	31.	Oprava striech maštali	Liptovský Hrádok		2023-2030
2.1	32.	Rekonštrukcia lesných ciest a vybudovanie nových lesných ciest	Liptovský Hrádok	rozpočet Mesta L. Hrádok, súkromné zdroje partnerov, európske fondy, štátny rozpočet	2023-2030
2.1	33.	Umelá obnova lesa, pestevná činnosť, snehové jamy	Liptovský Hrádok		2023-2030
2.1	34.	Rekultivácia pasienkov	Liptovský Hrádok		2023-2030
2.1	35.	Vybavenie UPS technikou (nákup traktora s príslušenstvom, nákup terénneho auta, prívesného vozíka, obnova PC s príslušenstvom, nákup zariadenia pre lesnú škôlku, náradia, OOPP)	Liptovský Hrádok		2023-2030
2.1	36.	Vybudovanie urbárskeho domu	Liptovský Hrádok		2023-2030
2.1	37.	Vybudovanie ciest do polí a na farmy	Liptovský Ondrej		2023-2030
2.1	38.	Spoločný zámer s Agriou na využitie starých objektov na výrobu (dielne, báger, rôzne prevádzky)	Liptovský Ondrej	vlastné zdroje investorov a obce, európske fondy	2023-2030
2.1	39.	Rozvoj chovu oviec a predaja syra	Liptovský Ondrej		2023-2030

2.1	40.	Podpora poľnohospodárskych činností - živočíšnej výroby, spracovania produktov – v areáli poľnohospodárskeho dvora, ale aj mimo neho	Liptovský Peter	vlastné zdroje investorov a obce, európske fondy	2023-2030
2.1	41.	Podpora pozemkových úprav na budovanie podnikania	Liptovský Peter		2023-2030
2.1	42.	Agrofarma - agroturistika	Liptovský Peter		2023-2030
2.1	43.	Pestovanie drobného ovocia	Pribylina	vlastné zdroje investorov a obce, európske fondy	2023-2030
2.1	44.	Obora pre zver	Pribylina		2023-2030
2.1	45.	Systematická podpora malých farmárov a vlastníkov pôdy pre lepšie využitie potenciálu smerom k finančnej udržateľnosti	Uhorská Ves	vlastné zdroje investorov a obce, európske fondy	2023-2030
2.1	46.	Oprava komunikácií slúžiacich na poľnohospodársku výrobu	Východná	vlastné zdroje investorov a obce, európske fondy	2023-2030
2.1	47.	Podpora rozvoja malovýroby, poľnohospodárstva, podpora predaja z dvora aj poľovníckych produktov	Východná		2023-2030
2.1	48.	Sprístupnenie lokality Zámčisko a mlyn – chaty, malá vodná elektrárň	Východná		2023-2030
2.1	49.	Cesta na Svarín a Čierny Váh	Východná		2023-2030
2.1	50.	Obnova rybníkov pri železničnej stanici – Stredisko genofondu rýb ŠL Tanap	Východná		2023-2030
2.1	51.	Oprava lesovne: pracovisko pre zamestnancov urbáru, kancelárie, garáž, ubytovanie	Žiar	vlastné zdroje obce, dotácia na základe Uznesenia Vlády SR, európske fondy, štátny rozpočet	2023-2030
Podpora neformálneho vzdelávania a odbornej prípravy					
Aktivita	P.č.	Pomenovanie zámeru	Miesto realizácie zámeru	Predpokladané finančné zdroje	Termín realizácie
2.1	1.	Získavanie kompetenčných zručností požadovaných na trhu práce pre nezamestnaných a Rómov	Kráľova Lehota	vlastné zdroje investorov a obce, európske fondy	2023-2030
2.1	2.	Poskytovanie prístupu k internetu sociálne slabším deťom, podpora vzdelávania v IT technológiách	Liptovská Porúbka	vlastné zdroje investorov a obce, európske fondy	2023-2030
2.1	3.	Projekt vzdelávania v oblasti poskytovania služieb	Liptovská Porúbka		2023-2030
2.1	4.	Projekt vzdelávania dlhodobozamestnaných s dôrazom na dosiahnutie úplného základného vzdelania Rómov	Liptovská Porúbka		2023-2030
2.1	5.	Modernizácia školiaceho centra pre výcvik vodičov – pre študentov SOŠL a verejnosť/ nákup nových vozidiel (2024 - 2026, 50 000,-€)	Liptovský Hrádok	rozpočet Mesta L. Hrádok, súkromné zdroje partnerov, európske fondy, štátny rozpočet	2024 - 2026
2.1	6.	Dostavba areálu SOŠ lesníckej a drevárskej, stavebné úpravy (prístavba, nadstavba, skladové, garážové priestorory a dielne odborného výcviku (2023 – 2025, 1 200 000,- €)	Liptovský Hrádok		2023 – 2025
2.1	7.	Zriadenie lesnej škôlky (2024 – 2026, 20 000,-€)	Liptovský Hrádok		2024 – 2026
2.1	8.	Programy v oblasti celoživotného vzdelávania na obsluhu vybraných lesníckych strojov a zariadení (2023 – 2026)	Liptovský Hrádok		2023 – 2026
2.1	9.	Organizácia a podpora odbornej činnosti žiakov (2023 - 2026, 10 000€)	Liptovský Hrádok		2023 - 2026
2.1	10.	Systematická príprava obyvateľov obce (štúdiom mladých, rekvalifikácie starších) smerom k využitiu miestnych pracovných príležitostí	Uhorská Ves	vlastné zdroje investorov a obce, európske fondy	2023-2030
2.1	11.	Zvýšenie zamestnateľnosti sociálne slabých vylúčených skupín organizovaním vzdelávacích podujatí	Važec	vlastné zdroje investorov a obce, európske fondy	2023-2030

2.1	12.	Rekonštrukcia priestorov pre knižnicu a zriadenie počítačovej miestnosti s verejným prístupom na internet, poskytovanie služieb informačného centra	Vyšná Boca	vlastné zdroje investorov a obce, európske fondy	2023-2030
2.1	13.	Podpora vzdelávacích aktivít zameraných na zvyšovanie zručností a vedomostí pri práci s internetom a motivácia k používaniu internetu a elektronických služieb	Vyšná Boca		2023-2030
2.1	14.	Podpora včelárstva v nadväznosti na vybudovanú náučnú včelnicu	Závažná Poruba		2023-2030
2.2 Posilniť marketing obcí a regiónu					
Podpora prezentačných a propagačných aktivít obcí					
Aktivita	P.č.	Pomenovanie zámeru	Miesto realizácie zámeru	Predpokladané finančné zdroje	Termín realizácie
2.2	1.	Tvorba spoločných marketingových produktov zvyšujúcich informovanosť o obci a regióne	Jamník	vlastné zdroje investorov a obce, európske fondy	2023-2030
2.2	2.	Podpora novej marketingovej komunikácie mesta, snaha o zmenu identity mesta s ohľadom na etablovanie ambiciózných kultúrnych projektov	Liptovský Hrádok	rozpočet Mesta L. Hrádok, súkromné zdroje partnerov, európske fondy, štátny rozpočet	2023-2030
2.2	3.	Aktualizácia propagačných materiálov mesta (2024-2027, 50 000 €)	Liptovský Hrádok		2024-2027
2.2	4.	Informačné a popularizačné podujatia (SOŠ lesnícka a drevárska, 2023 - 2026, 10 000€)	Liptovský Hrádok		2023 - 2026
2.2	5.	Tvorba edukačných trás a info materiálov pre NKP Hrádocké arborétum (SOŠ lesnícka a drevárska, 2023 - 2026, 10 000€)	Liptovský Hrádok		2023 - 2026
2.2	6.	Informačné tabule UPS, firemná tabuľa UPS	Liptovský Hrádok		2023-2030
2.2	7.	Knihy, DVD, trička s logom	Liptovský Hrádok		2023-2030
2.2	8.	Nainštalovať informačné tabule	Liptovský Ján		vlastné zdroje investorov a obce, európske fondy
2.2	9.	Prevádzkovať Informačné centrum v kultúrnom dome, udržať pozíciu obecného fotografa (20.000€/rok)	Liptovský Ján	2023-2030	
2.2	10.	Koordinované poskytovanie informácií na recepciách hotelov a penziónov	Liptovský Ján	2023-2030	
2.2	11.	Rozšírenie cestovného ruchu v rámci cezhraničnej spolupráce so susednými krajinami a partnerskými obcami v SR	Liptovský Peter	vlastné zdroje investorov a obce, európske fondy	2023-2030
2.2	12.	Podpora rozvoja informačných služieb v oblasti cestovného ruchu/IC na obecnom úrade a webstránka obce	Nižná Boca	vlastné zdroje investorov a obce, európske fondy	2023-2030
2.2	13.	Podpora prenajímateľom chat – marketing obce, propagačné materiály pre ubytovaných	Nižná Boca		2023-2030
2.2	14.	Zriadenie orientačný systém v obci – pôvodné názvy domov podľa prezývky a veľká orientačná tabuľa	Nižná Boca		2023-2030
2.2	15.	Podpora propagačných a prezentačných aktivít CR na regionálnej a národnej úrovni	Nižná Boca		2023-2030
2.2	16.	Podpora budovania informačných tabulí v obci (1.000€/rok)	Pribylina	vlastné zdroje investorov a obce, európske fondy	2023-2030
2.2	17.	Prameň Uhorčianka ako priestor na propagáciu obce a komunikáciu s návštevníkmi, prírodný amfiteáter, náučný chodník	Uhorská Ves	vlastné zdroje investorov a obce, európske fondy	2023-2030
2.2	18.	„Paliesky“ - obecný les, vyhliadková veža, rozhľadňa	Uhorská Ves		2023-2030
2.2	19.	Propagácia obce ako územia atraktívneho pre vstup rozhodujúceho investora	Vavrišovo	vlastné zdroje investorov a obce, európske fondy	2023-2030
2.2	20.	Vybudovať náučný chodník s využitím prírodných daností okolia obce (vytýčenie chodníka, vyriešenie majetkových vzťahov k pozemkom, realizácia výstavby náučného chodníka, zabezpečenie značenia náučného chodníka s infotabuľami)	Vavrišovo		2023-2030

2.2	21.	Cezhraničná spolupráca	Vavrišovo		2023-2030
2.2	22.	Marketing obce	Važec	vlastné zdroje investorov a obce, európske fondy	2023-2030
2.2	23.	Vydávanie malých propagačných predmetov – pohľadnice, odznaky, magnetky, kľúčienky (1.000€/rok)	Východná	vlastné zdroje investorov a obce, európske fondy	2023-2030
2.2	24.	Uzavrieť s podnikateľmi dohody o poskytovaní služieb v agroturistike a cestovnom ruchu a o propagovaní ich služieb obcami v nadväznosti na služby IC	Vyšná Boca	vlastné zdroje investorov a obce, európske fondy	2023-2030
2.2	25.	Spracovať komplexný informačný bulletin o historickom vývoji a tradíciách obce pre školy aj subjekty cestovného ruchu	Vyšná Boca		2023-2030
2.2	26.	Zlepšiť marketing obce v oblasti CR (IC pri OcÚ, informačný systém, web, sociálne siete)	Závažná Poruba	vlastné zdroje investorov a obce, európske fondy	2023-2030
2.2	27.	Propagačné materiály o Žiarskej doline a Ski centre Žiar-Dolinky	Žiar	vlastné zdroje obce, dotácia na základe Uznesenia Vlády SR, európske fondy, štátny rozpočet	2023-2030
2.2	28.	Modernizácia webstránky TJ Družba Smrečany-Žiar	Žiar		2023-2030
2.2	29.	Informačné tabule, pútače o Žiarskej doline a Ski centre Žiar-Dolinky	Žiar		2023-2030
Budovanie informačno-náučných turistických trás					
Aktivita	P.č.	Pomenovanie zámeru	Miesto realizácie zámeru	Predpokladané finančné zdroje	Termín realizácie
2.2	1.	Sprístupnenie jaskýň vo Vachtarovej	Hybe	vlastné zdroje investorov a obce, európske fondy	2023-2030
2.2	2.	Sprístupnenie Hybickej tiesňavy, náučný chodník, napojenie na lesnú cestu a prepojenie s Východnou	Hybe		2023-2030
2.2	3.	Budovanie informačných tabúľ UPS Hybe	Hybe		2023-2030
2.2	4.	Prepojenie trate bežeckého lyžovania s náučným chodníkom	Jakubovany	vlastné zdroje investorov a obce, európske fondy	2023-2030
2.2	5.	Vybudovanie turistického chodníka a cyklochodníka na „Vysoký Hrádok“	Jakubovany		2023-2030
2.2	6.	Vybudovanie turistických a náučných trás pre žiakov, študentov, rodiny s deťmi s využitím kultúrno-historického, folklórneho aj prírodného bohatstva	Liptovská Kokava	vlastné zdroje investorov a obce, európske fondy	2023-2030
2.2	7.	Trasa pamätihodností v meste (2024-2025, 50 000 €)	Liptovský Hrádok	rozpočet Mesta L. Hrádok, súkromné zdroje partnerov, európske fondy, štátny rozpočet	2024-2025
2.2	8.	Pamätné tabule – Lubyho lúka (2024-2030, 17 000 €)	Liptovský Hrádok		2024-2030
2.2	9.	Rekonštrukcia malieb veľkého podchodu a konzervačný náter (2024, 20 000 €)	Liptovský Hrádok		2024
2.2	10.	Vybudovanie turistického chodníka s cieľom obnovy a udržania banskej tradície	Malužiná	vlastné zdroje obce, dotácia na základe Uznesenia Vlády SR, európske fondy, štátny rozpočet	2023-2030
2.2	11.	Zlatá bocká cesta – náučný chodník po bankských dielach	Nižná Boca	vlastné zdroje investorov a obce, európske fondy	2023-2030
2.2	12.	Náučný chodník Zlatnica – rozšírenie až po Čertovicu	Nižná Boca		2023-2030
2.2	13.	Obnova napájacích válovov, senníkov, sprístupnenie bankských diel	Nižná Boca		2023-2030
2.2	14.	Turistický informačný systém s QR kódmi	Nižná Boca		2023-2030
2.2	15.	Vybudovanie vyhliadkového posedenia s informačnými tabuľami	Podtureň	vlastné zdroje obce, dotácia na základe Uznesenia Vlády SR, európske fondy, štátny rozpočet, investori	2023-2030
2.2	16.	Bačova cesta	Pribylina	vlastné zdroje investorov a obce,	2023-2030

2.2	17.	Náučný Pribylinský chodník – Lazy, Mostky močiare, maketa tajchu, využitie prameňov vajcovka vo Vesníku, kyselka pod Orešnicou, živičný povrch v dĺžke 5km	Pribylina	európske fondy	2023-2030
2.2	18.	Historický/náučný chodník po Zámčisko s informačnými tabuľami	Východná	vlastné zdroje investorov a obce, európske fondy	2023-2030
2.2	19.	Chodník a lávka k minerálnemu prameňu s informačnými tabuľami z histórie obce	Vyšná Boca	vlastné zdroje investorov a obce, európske fondy	2023-2030
2.2	20.	Vybudovanie turistických a náučných trás pre žiakov, študentov, rodiny s deťmi, priemerných aj náročných klientov s využitím kultúrno-historického, folklórneho aj prírodného bohatstva	Vyšná Boca		2023-2030
2.2	21.	Výstavba náučných chodníkov a inštalácia informačných tabuľ	Vyšná Boca		2023-2030
2.2	22.	Výstavba, rekonštrukcia, modernizácia náučných a turistických chodníkov, cyklochodníkov, odpočívadiel, prístreškov, lavičiek, mostíkov, turistického značenia, mapových panelov, informačných tabuľ, odpadkových košov	Žiar	vlastné zdroje obce, dotácia na základe Uznesenia Vlády SR, európske fondy, štátny rozpočet	2023-2030
2.2	23.	Informačné tabule v obci (história, fotodokumentácia)	Žiar		2023-2030
2.2	24.	Náučný chodník Žiarska dolina	Žiar		2023-2030

Špecifický cieľ 3: Podporiť rozvoj občianskej spoločnosti

3.1 Zlepšiť kvalitu spoločenského života v obciach a podporovať aktivity pre využitie voľného času

Zvyšovanie informovanosti o živote v obciach

Aktivita	P.č.	Pomenovanie zámeru	Miesto realizácie zámeru	Predpokladané finančné zdroje	Termín realizácie
3.1	1.	Vydávanie informačného občasníka samosprávou so zreteľom na zabezpečenie väčšej informovanosti občanov obce (priebežne, 600€/ročne)	Jakubovany	obec, európske fondy, Komunitná nadácia Liptov, sponzori	2023-2030
3.1	2.	Správy z rozhlasu e-mailom, SMS	Jamník	obec, európske fondy, Komunitná nadácia Liptov, sponzori	2023-2030
3.1	3.	Vydávanie publikácií o obci a obecných novín	Jamník		2023-2030
3.1	4.	Vydávanie obecných novín, web, letáky, rozhlas (2.000€/rok)	Kráľova Lehota	obec, európske fondy, Komunitná nadácia Liptov, sponzori	2023-2030
3.1	5.	Vydávanie Kokavských aktualít (priebežne, 3.000€/rok)	Liptovská Kokava	obec, európske fondy, Komunitná nadácia Liptov, sponzori	2023-2030
3.1	6.	Vydávanie obecného časopisu	Liptovská Porúbka	obec, európske fondy, Komunitná nadácia Liptov, sponzori	2023-2030
3.1	7.	Vydávanie Mesačníka mesta LH, mestská internetová televízia, webstránka, mestský rozhlas, facebooková stránka mesta „Liptovský Hrádok – Naše mesto“	Liptovský Hrádok	rozpočet Mesta L. Hrádok, súkromné zdroje partnerov, európske fondy, štátny rozpočet	2023-2030
3.1	8.	Nákup kvalitnej zvukotechniky a ozvučenie námestia	Liptovský Hrádok		2023-2030
3.1	9.	Vydávanie obecných novín (Noviny z Jána), web stránka obce, sociálne siete	Liptovský Ján	obec, európske fondy, Komunitná nadácia Liptov, sponzori	2023-2030
3.1	10.	Vydávanie informačných a propagačných materiálov, propagácia obce cez OOCR Liptov, skibus, Liptovcard, printové médiá (26.000/rok)	Liptovský Ján		2023-2030
3.1	11.	Vydávanie obecných novín (ročne 1.000€)	Liptovský Ondrej	obec, európske fondy, Komunitná nadácia Liptov, sponzori	2023-2030
3.1	12.	Vydávanie kalendára aktivít (ročne, 500€)	Liptovský Ondrej		2023-2030

3.1	13.	Ďalšie vydanie monografie obce	Liptovský Ondrej		2023-2030
3.1	14.	Zlepšenie informovanosti občanov cez upravený web a facebook	Liptovský Ondrej		2023-2030
3.1	15.	Priama komunikácia s občanmi formou listu do každej domácnosti a prizvanie k riešeniu aktuálnych problémov	Liptovský Ondrej		2023-2030
3.1	16.	Obecný časopis do každej domácnosti	Liptovský Peter	obec, európske fondy, Komunitná nadácia Liptov, sponzori	2023-2030
3.1	17.	Facebookové konto, sociálne siete, aplikácie	Liptovský Peter		2023-2030
3.1	18.	Zriadenie konta na Facebooku	Malužiná	vlastné zdroje obce, dotácia na základe Uznesenia Vlády SR, európske fondy, štátny rozpočet	2023-2030
3.1	19.	Vydávanie obecného časopisu Malužinské novinky (priebežne)	Malužiná		2023-2030
3.1	20.	Zriadenie mobilného rozhlasu	Nižná Boca	obec, európske fondy, Komunitná nadácia Liptov, sponzori	2023-2030
3.1	21.	Vydávanie občasníka Podturniansky spravodajca	Podtureň	obec, európske fondy, Komunitná nadácia Liptov, sponzori	2023-2030
3.1	22.	Infobulletin, web, obecné noviny	Pribylina		2023-2030
3.1	23.	Informačný systém o možnostiach využívania športových a iných zariadení na trávenie voľného času v obci	Pribylina	obec, európske fondy, Komunitná nadácia Liptov, sponzori	2023-2030
3.1	24.	Káblová televízia	Pribylina		2023-2030
3.1	25.	Podpora využívania internetu v obci	Pribylina		2023-2030
3.1	26.	Vydávanie obecného časopisu Smrečanoviny	Smrečany	obec, európske fondy, Komunitná nadácia Liptov, sponzori	2023-2030
3.1	27.	Optimalizácia (obsahová i vizuálna) webovej stránky obce	Smrečany		2023-2030
3.1	28.	Web obce, mobilné aplikácie (V obraze, Odpad a pod.), facebook, sociálne siete	Vavrišovo	obec, európske fondy, Komunitná nadácia Liptov, sponzori	2023-2030
3.1	29.	Monografia obce - aktualizácia	Vavrišovo		2023-2030
3.1	30.	Organizovanie verejných diskusných stretnutí k zámerom investorov v oblasti sociálnych služieb	Vážec	obec, európske fondy, Komunitná nadácia Liptov, sponzori	2023-2030
3.1	31.	Výročné správy obce	Vážec		2023-2030
3.1	32.	Obecný spravodaj	Veterná Poruba		2023-2030
3.1	33.	Monografia obce (750. výročie v roku 2022)	Veterná Poruba	obec, európske fondy, Komunitná nadácia Liptov, sponzori	2023-2030
3.1	34.	Publikácia k storočnici divadla (2023)	Veterná Poruba		2023
3.1	35.	Obecný spravodaj (6.000€/ročne)	Východná		2023-2030
3.1	36.	Opätovné zavedenie vysielania obecnej televízie – okrem poskytovania informácií zo života obce bude ponúkať aj informácie o obchodoch, autobusoch, ordinačných hodinách lekárov apod. (6.000€/ročne)	Východná	obec, európske fondy, Komunitná nadácia Liptov, sponzori	2023-2030
3.1	37.	Internet a sociálne siete	Východná		2023-2030
3.1	38.	Porubské noviny, web (5000€/rok)	Závažná Poruba	obec, európske fondy, Komunitná nadácia Liptov, sponzori	2023-2030
3.1	39.	Obecné noviny (1.000€/rok)	Žiar		2023-2030
3.1	40.	Web obce, výveska	Žiar	obec, európske fondy, Komunitná nadácia Liptov, sponzori	2023-2030
3.1	41.	Správy z rozhlasu e-mailom, SMS	Žiar		2023-2030

Podpora organizovania kultúrnych, športových a iných podujatí						
Aktivita	P.č.	Pomenovanie zámeru	Miesto realizácie zámeru	Predpokladané finančné zdroje	Termín realizácie	
3.1	1.	Podpora kultúrnych podujatí v Kultúrnom dome	Beňadiková	obec, európske fondy, Komunitná nadácia Liptov, sponzori	2023-2030	
3.1	2.	Obnova činnosti Červeného kríža v obci	Beňadiková		2023-2030	
3.1	3.	Postaviť na námestí hybský orloj	Hybe	obec, európske fondy, Komunitná nadácia Liptov, sponzori	2023-2030	
3.1	4.	Pravidelné podujatia v obci: Lesný beh o pohár starostu, jarmočný deň, hrnčiarske kurzy, „Polárny“ lyžiarsky pochod hybským chotárom, futbalový turnaj dedinských štvrtí, hasičský ples, školský ples, tematické popoludnia v knižnici, Deň úcty k starším, MDŽ, Deň učiteľov, výstavy fotografií a obrazov	Hybe		2023-2030	
3.1	5.	Organizovanie vianočných trhov	Hybe		2023-2030	
3.1	6.	Vypracovanie stratégie rozvoja športu v obci	Jakubovany	obec, európske fondy, Komunitná nadácia Liptov, sponzori	2023-2030	
3.1	7.	Podpora organizovania športových podujatí a súťaží, podpora športových aktivít detí, mládeže počas voľného času prostredníctvom športových krúžkov, podpora činnosti tradičných športov - futbal, zimné športy, turistika, stolný tenis, bedminton, podpora organizovania a uskutočňovania tradičných kultúrnych podujatí, zavedenie a podpora nových kultúrnych akcií v spolupráci samosprávy s občianskymi iniciatívami, združeniami neziskovej sféry, podnikateľmi, registrovanými cirkvami ako i okolitými obcami, účelné využívanie priestorov kultúrneho domu (priebežne, 3.000€ ročne podpora kultúry, 3.000€ podpora športu ročne, OZ Klokôtká z 2% daní cca 1.500€ ročne)	Jakubovany		2023-2030	
3.1	8.	Podporovať organizovanie vzdelávacích podujatí, seminárov a konferencií pre všetky skupiny obyvateľstva	Jakubovany		2023-2030	
3.1	9.	Podpora zdravotníckej osvety a zdravého životného štýlu - prevencia, duševné zdravie, zdravotnícka starostlivosť a návyky u detí a pod. (100€/ročne)	Jakubovany		2023-2030	
3.1	10.	Podpora aktivít ďalšieho vzdelávania mládeže a dospelých - „Biele miesta informatiky“, optika aj na Kónskú (obec poskytne len pozemky pre trasy)	Jakubovany		2023-2030	
3.1	11.	Zlepšenie podmienok na preventívnu výchovu a vzdelávanie detí aj v oblastiach drogovej závislosti, požiarnej ochrany, civilnej ochrany (100€ ročne)	Jakubovany		2023-2030	
3.1	12.	Propagácia športu v predškolských a školských zariadeniach, médiách (100€ ročne)	Jakubovany		2023-2030	
3.1	13.	Areál v Kopaničke vhodný pre spoločenské akcie v prírode a individuálne posezenia	Jakubovany		2023-2030	
3.1	14.	Realizácia spoločných podujatí a aktivít v oblasti športu, práce s mládežou, kultúrnych podujatí a ochrany kultúrne významných objektov (priebežne, 10.000€/rok)	Jamník		obec, európske fondy, Komunitná nadácia Liptov, sponzori	2023-2030
3.1	15.	Deň detí, Karneval, Posezenie pre starších občanov, Športový deň, Mikuláš, Fašiangy, Stavanie tradičného mája, Jamnický kotlík, Deň obce, Výstup na Jamnické plesá, Oslavy SNP, výročia	Jamník			2023-2030
3.1	16.	Výstava drobnochovateľov, spropagovanie pre rodiny s deťmi	Jamník	2023-2030		
3.1	17.	Deň matiek, Stavanie májov, Jánske vatry, Deň detí, Futbalový turnaj o pohár starostu obce, Deň úcty k starším, spoločné brigády občanov zamerané na čistenie a skrášľovanie prostredia obce a okolia - Medokýš, cintorín (každoročne, 1.500€/rok)	Kónská	obec, európske fondy, Komunitná nadácia Liptov, sponzori	2023-2030	
3.1	18.	Posledný fašiang, Deň detí, Rozlúčka s prázdninami, Oslavy SNP, Výmenné návštevy s družobnou obcou Kráľova Lhota, poznávacie autobusové zájazdy, Dary božie, dary zeme, posezenie s dôchodcami/Mesiac úcty k starším, Posezenie so starými rodičmi, Príchod Mikuláša, tanečná zábava	Kráľova Lehota	obec, európske fondy, Komunitná nadácia Liptov, sponzori	2023-2030	

3.1	19.	Camp Fest	Kráľova Lehota		2023-2030
3.1	20.	Organizovanie pravidelných podujatí - Deň obce/Kokavský jarmok/hody, Vianočná besiedka, Mesiac úcty k starším, divadelné predstavenia, výstava fotografií, tenisový turnaj pre starších, súťaž v speve ľudových piesní, Kokavský ples, Kokavská olympiáda, lyžiarsky pochod, SNP (29. 8.), Oslobodenie obce (30. 1.) a krajiny (8. 5.), Deň detí, Juniáles, Fašiangy, Burza vecí a hračiek, Vianočné trhy	Liptovská Kokava	obec, európske fondy, Komunitná nadácia Liptov, sponzori	2023-2030
3.1	21.	Liptovská bežecká liga – športovo kultúrne podujatie	Liptovská Kokava		2023-2030
3.1	22.	všestranné aktivity obecnej komunity vo všetkých oblastiach spoločenského a kultúrneho života na základe spolupráce (zabíjačka, maškarný ples na ľade, ochutnávka, pltník, Slemä, rómsky futbalový turnaj, Železný hasič, Deň detí, juniáles, tvorivé dielne 1xmesačne, zbierky šatstva každý druhý mesiac, kultúrne akcie MŠ, kde sa zapájajú aj rómske deti)	Liptovská Porúbka		2023-2030
3.1	23.	podpora mladých športových talentov (futbal, beh, biatlon, biliard)	Liptovská Porúbka		2023-2030
3.1	24.	Podpora voľnočasových aktivít pre mládež a mládežnícke projekty	Liptovský Hrádok	rozpočet Mesta L. Hrádok, súkromné zdroje partnerov, európske fondy, štátny rozpočet	2023-2030
3.1	25.	Podpora stretnutí a voľnočasových aktivít pre dospelých	Liptovský Hrádok		2023-2030
3.1	26.	Kultúrne a spoločenské podujatia pre verejnosť	Liptovský Hrádok		2023-2030
3.1	27.	Aktivity prebiehajúce v cirkevnom zbore	Liptovský Hrádok		2023-2030
3.1	28.	Worship festival	Liptovský Hrádok		2023-2030
3.1	29.	Exittour	Liptovský Hrádok		2023-2030
3.1	30.	Detský tábor	Liptovský Hrádok		2023-2030
3.1	31.	Podpora kultúrnych, dobrovoľníckych a charitatívno-športových podujatí na území mesta	Liptovský Hrádok		2023-2030
3.1	32.	Organizácia kultúrno-spoločenských a športových podujatí v spolupráci mesta a subjektov na území mesta (2024-2030, 100.000€)	Liptovský Hrádok		2023-2030
3.1	33.	Pamäť človeka na Človeka (udeľovanie ocenení a spracovanie filmových dokumentov o významných osobnostiach mesta a regiónu)	Liptovský Hrádok		2023-2030
3.1	34.	Cena Ladislava Habiňáka	Liptovský Hrádok		2023-2030
3.1	35.	Organizácia ostatnej voľnočasovej aktivity žiakov SOŠ lesníckej	Liptovský Hrádok		2023-2030
3.1	36.	Organizovanie kultúrnych podujatí a akcií regionálneho dopadu - Pochovávanie ciagľa, MDD, Deň učiteľov, Deň matiek, stretnutie dôchodcov, Deň víťazstva nad fašizmom, výročie Čajakovcov, Oslavy SNP (Svidovské sedlo), súťaž o najväčší dubák, Jeseň v kúrii, Posedenie pod jedličkou	Liptovský Ján	obec, európske fondy, Komunitná nadácia Liptov, sponzori	2023-2030
3.1	37.	Tvorivé dielne a workshopy	Liptovský Ján		2023-2030
3.1	38.	Deň matiek, Hasičská nedeľa, divadelné predstavenia, folklórne podujatia, športové podujatia	Liptovský Ondrej	obec, európske fondy, Komunitná nadácia Liptov, sponzori	2023-2030
3.1	39.	Zriadenie klubu dôchodcov	Liptovský Ondrej		2023-2030
3.1	40.	Podpora práce s mládežou, zveľaďovanie knižnice (priebežne, 30.000€ ročne)	Liptovský Ondrej		2023-2030
3.1	41.	Deň detí, Mikuláš, Vianočná besiedka, Deň matiek, Zabíjačka, Slávne peterské lekárky, výročie narodenia M. Martinčeka, výstavy maliarov, spievanie v parku, divadelné predstavenia amatérskych súborov, vlastný divadelný krúžok	Liptovský Peter	obec, európske fondy, Komunitná nadácia Liptov, sponzori	2023-2030
3.1	42.	Podpora kultúrnych podujatí, spomienkových akcií, koncertov, divadiel a vzdelávacích aktivít	Liptovský Peter		2023-2030

3.1	43.	Usporiadanie osláv pri príležitosti 740. výročia založenia obce (v r. 2026)	Liptovský Peter		2026
3.1	44.	Organizovanie pravidelných spoločenských podujatí: Juniáles, posedenie s dôchodcami, Mikuláš, kapustnica	Malužiná	vlastné zdroje obce, dotácia na základe Uznesenia Vlády SR, európske fondy, štátny rozpočet	2023-2030
3.1	45.	Malužinský ples	Malužiná		2023-2030
3.1	46.	Volejbalový turnaj, stolno-tenisový turnaj	Malužiná		2023-2030
3.1	47.	Deň Zeme (sadenie stromov), Deň detí, Október – mesiac úcty k starším (podujatie pre seniorov), Sv. Mikuláš, Stolnotenisový turnaj	Nižná Boca	obec, európske fondy, Komunitná nadácia Liptov, sponzori	2023-2030
3.1	48.	Organizovanie spoločenských podujatí (Deň obce a SNP, MDD, MDŽ, Úcta k starším, DHZ súťaž o pohár starostky obce)	Podtureň	obec, európske fondy, Komunitná nadácia Liptov, sponzori	2023-2030
3.1	49.	Organizovanie športových aktivít (Podturniansky beh)	Podtureň		2023-2030
3.1	50.	Vytvorenie priestoru pre stretávanie sa záujmových skupín v obci	Podtureň		2023-2030
3.1	51.	Deň úcty k starším, Deň matiek, Stretnutia s jubilantmi, Memorál Stanislava Chrabačku (futbalový turnaj), Vianočný halový futbalový turnaj, volejbalový turnaj (2.000€/ročne)	Pribylina	obec, európske fondy, Komunitná nadácia Liptov, sponzori	2023-2030
3.1	52.	Medzinárodný filmový festival potápačských filmov	Pribylina		2023-2030
3.1	53.	Organizovanie a podpora spoločných regionálnych a mikroregionálnych kultúrnych aktivít a podujatí	Smrečany	obec, európske fondy, Komunitná nadácia Liptov, sponzori	2023-2030
3.1	54.	Organizovanie zimných bežeckých pretekov	Smrečany		2023-2030
3.1	55.	Letný vysokohorský duatlon, skialpinistické podujatie Bokami Západných Tatier	Smrečany		2023-2030
3.1	56.	Divadelné predstavenia (niekoľko ročne, aj mimo obce)	Smrečany		2023-2030
3.1	57.	Folklórna skupina zachováva tradície a ľudové zvyky	Smrečany		2023-2030
3.1	58.	Organizovanie letného podujatia záhradkármi	Smrečany		2023-2030
3.1	59.	Outdoorový festival Za humnami	Smrečany		2023-2030
3.1	60.	Organizovať kultúrno-spoločenské a športové podujatia (priebežne)	Uhorská Ves	obec, európske fondy, Komunitná nadácia Liptov, sponzori	2023-2030
3.1	61.	Podporovať jedinečné kultúrno-spoločenské aktivity a tradičné podujatia propagujúce obec ako cieľ turistiky	Vavrišovo	obec, európske fondy, Komunitná nadácia Liptov, sponzori	2023-2030
3.1	62.	Organizovanie ochotníckych divadelných predstavení	Vavrišovo		2023-2030
3.1	63.	Deň detí, deň matiek, medzinárodný deň zien, vianočný večierok, obecné hry, letné a zimné hry, vianočné trhy, víťanie jari, deň úcty k starším, posedenie pri jedličke, výstavy a rôzne kultúrne a športové podujatia organizované pri významných udalostiach a sviatkoch,	Vážec	obec, európske fondy, Komunitná nadácia Liptov, sponzori	2023-2030
3.1	64.	Každoročne sa v obci usporadúva: Deň rodiny, dve divadelné predstavenia, stolnotenisový turnaj, akcie pre dôchodcov, okrsková hasičská súťaž (ročne na fungovanie KD, klubov a organizovanie akcií 10.000€)	Veterná Poruba	obec, európske fondy, Komunitná nadácia Liptov, sponzori	2023-2030
3.1	65.	Podpora pri organizovaní tradičných podujatí: FFV, Ovenálie, Podtatranská 15, SNP, futbalové turnaje, stolnotenisové turnaje, motokros, bežecké lyžovanie, koncerty, kurzy tanca, kosecké kurzy	Východná	obec, európske fondy, Komunitná nadácia Liptov, sponzori	2023-2030
3.1	66.	Oživenie amfiteátra pre celoročné využívanie	Východná		2023-2030
3.1	67.	Podpora organizácie športových podujatí regionálneho významu	Vyšná Boca	obec, európske fondy, Komunitná nadácia Liptov, sponzori	2023-2030
3.1	68.	Dni obce	Vyšná Boca		2023-2030

3.1	69.	Výročné sviatky	Vyšná Boca		2023-2030
3.1	70.	„Deň zlatej Boce“ – kultúrno-duchovné podujatie	Vyšná Boca		2023-2030
3.1	71.	„Svätojánska Boca“	Vyšná Boca		2023-2030
3.1	72.	Memoriál Štefana Kubovčika (lesný beh), Veľká cena Opaliska (lyžiarsky slalom), súťaž v gymnastických disciplínach (pódiové skladby) GYMTYM, Deň folklóru, Deň obce, Turnaj o pohár starostu, Majáles, Večery poézie Milana Rúfusa, Malokarpatská vínná cesta v DMR	Závažná Poruba	obec, európske fondy, Komunitná nadácia Liptov, sponzori	2023-2030
3.1	73.	Memoriál Vlada Kováča (hasiči)	Žiar	obec, európske fondy, Komunitná nadácia Liptov, sponzori	2023-2030
3.1	74.	Pietna spomienka na symbolickom cintoríne	Žiar		2023-2030
3.1	75.	Divadelné predstavenia	Žiar		2023-2030
3.1	76.	Dni obce	Žiar		2023-2030
3.1	77.	Deň detí, fašiangy, batôžkový ples	Žiar		2023-2030
3.1	78.	Podpora poriadania lyžiarskych pretekov – Slovenský pohár Masters a Pohár Liptova	Žiar		2023-2030
3.1	79.	Bokami Západných Tatier – 3 dňové skialpinistické preteky	Žiar		2023-2030
3.1	80.	Duatlon – cyklisticko bežecké preteky zo Smrečian do Žiarskeho sedla	Žiar		2023-2030
3.1	81.	Mikrobus na dopravu športovcov na podujatia (preteky, tréningy)	Žiar		2023-2030
3.1	82.	Športové náčinie pre tréningovú činnosť lyžiarov, futbalistov, stolný tenis, do posilňovne	Žiar		2023-2030
3.1	83.	Kosačka na údržbu futbalového ihriska a športových plôch	Žiar	2023-2030	
Podpora fungovania spoločenských organizácií na úrovni obcí					
Aktivita	P.č.	Pomenovanie zámeru	Miesto realizácie zámeru	Predpokladané finančné zdroje	Termín realizácie
3.1	1.	Podpora spoločenskej činnosti žien	Beňadiková	obec, európske fondy, Komunitná nadácia Liptov, sponzori	2023-2030
3.1	2.	Podpora činnosti pre deti a mládež	Beňadiková		2023-2030
3.1	3.	Rozvoj obecnej knižnice	Beňadiková		2023-2030
3.1	4.	Podpora rozvoja futbalu	Beňadiková		2023-2030
3.1	5.	Obnova a podpora činnosti DHZ	Beňadiková		2023-2030
3.1	6.	Regionálne mládežnícke centrum pre rozvoj kreativity mládeže	Hybe	obec, európske fondy, Komunitná nadácia Liptov, sponzori	2023-2030
3.1	7.	Podporovať miestne spolky a združenia (SČK, DHZ, klub turistov, cyklistov)	Jakubovany	obec, európske fondy, Komunitná nadácia Liptov, sponzori	2023-2030
3.1	8.	Vytvorenie transparentného systému podpory samosprávy pre obecné občianske združenia, neziskové organizácie, kluby a ostatné subjekty	Jakubovany		2023-2030
3.1	9.	Podpora a vytváranie podmienok pre aktívnu vzájomnú spoluprácu samosprávy, verejnej správy, občianskych združení, podnikateľov a ostatných inštitúcií v obci, tvorba miestnych partnerstiev	Jakubovany		2023-2030
3.1	10.	Zlepšenie spolupráce medzi vzdelávacími a kultúrnymi inštitúciami - obecná knižnica, vybavenie internetom, počítačmi, digitalizácia	Jakubovany		2023-2030

3.1	11.	Obnova ochotníckych predstavení v obci (oprava techniky, 500€)	Konská	obec, európske fondy, Komunitná nadácia Liptov, sponzori	2023-2030
3.1	12.	Rozvoj mládežníckeho futbalu	Kráľova Lehota	obec, európske fondy, Komunitná nadácia Liptov, sponzori	2023-2030
3.1	13.	Rozvoj kultúrnych aktivít detí a mládeže vrátane detí z rómskych rodín	Kráľova Lehota		2023-2030
3.1	14.	Zachovanie tradície a výcvik členov dobrovoľných hasičských zborov	Kráľova Lehota		2023-2030
3.1	15.	Pamätná izba Kristy Bendovej a Oldricha Bendu	Kráľova Lehota		2023-2030
3.1	16.	Finančný príspevok na činnosť športových, kultúrnych a spoločenských organizácií	Liptovská Kokava	obec, európske fondy, Komunitná nadácia Liptov, sponzori	2023-2030
3.1	17.	Podpora útulku pre nájdené zvieratá (pozemok 2.700 m2 za 1 €/rok, dotácia 200€/rok)	Liptovský Hrádok	rozpočet Mesta L. Hrádok, súkromné zdroje partnerov, európske fondy, štátny rozpočet	2023-2030
3.1	18.	Podpora ART Štúdia (1.000 €/rok, zdarma priestory a energie v KD)	Liptovský Hrádok		2023-2030
3.1	19.	Podporiť účasť hasičov na súťažiach	Liptovský Peter	obec, európske fondy, Komunitná nadácia Liptov, sponzori	2023-2030
3.1	20.	Vytvárať pre deti aj pre dôchodcov priestor na ich realizáciu, prezentovanie, tvorivé aktivity	Liptovský Peter		2023-2030
3.1	21.	Podporiť športovcov a umelcov bývajúcich v obci	Liptovský Peter		2023-2030
3.1	22.	Podpora činnosti Jednoty dôchodcov	Malužiná		vlastné zdroje obce, dotácia na základe Uznesenia Vlády SR, európske fondy, štátny rozpočet
3.1	23.	Turistický oddiel	Malužiná	2023-2030	
3.1	24.	Poskytnutie priestorov na stretávanie a akcie	Nižná Boca	obec, európske fondy, Komunitná nadácia Liptov, sponzori	2023-2030
3.1	25.	Poskytnutie klubových priestorov a podpora akcií	Pribylina	obec, európske fondy, Komunitná nadácia Liptov, sponzori	2023-2030
3.1	26.	Priebežná podpora (1000€/rok)	Smrečany	obec, európske fondy, Komunitná nadácia Liptov, sponzori	2023-2030
3.1	27.	DHZ (700€/rok)	Smrečany		2023-2030
3.1	28.	Podpora miestnych spolkov: hasiči, šport, JDS, SČK, Únia žien, divadlo (priebežne)	Uhorská Ves	obec, európske fondy, Komunitná nadácia Liptov, sponzori	2023-2030
3.1	29.	Vytvoríť občianske združenie na podporu činnosti	Uhorská Ves		2023-2030
3.1	30.	Vybavenie DHZ uniformami	Vavrišovo	obec, európske fondy, Komunitná nadácia Liptov, sponzori	2023-2030
3.1	31.	Vytvorenie vhodného zázemia pre jednotlivé organizácie	Vavrišovo		2023-2030
3.1	32.	Podpora podujatí propagujúcich združenia a obec	Vavrišovo		2023-2030
3.1	33.	Podpora miestnych organizácií a občianskych združení	Vážec	obec, európske fondy, Komunitná nadácia Liptov, sponzori	2023-2030
3.1	34.	Propagácia kultúrnych a prírodných hodnôt obce	Vážec		2023-2030
3.1	35.	Pomoc pri obnovení činnosti DHZ v oblasti práce s deťmi a mládežou a ďalších organizácií (15.000€/ročne)	Východná	obec, európske fondy, Komunitná nadácia Liptov, sponzori	2023-2030
3.1	36.	Podporovať Športový a Lyžiarsky klub	Závažná Poruba	obec, európske fondy, Komunitná nadácia Liptov, sponzori	2023-2030
3.1	37.	Pozornosť venovať spoločenským organizáciám: ECAV, Jednota dôchodcov, DHZ a mladej generácii	Závažná Poruba		2023-2030
3.1	38.	Podporovať: Folklornú skupinu, Dom Milana Rúfusa, Obecnú knižnicu, ZPOZ (celoslovenská prehliadka v Trnave), Epicentrum Závažná Poruba, Seniorku	Závažná Poruba		2023-2030

3.2 Zlepšiť znalosť územia a posilniť pocit hrdosti na obec/región

Podpora rozvoja tradícií

Aktivita	P.č.	Pomenovanie zámeru	Miesto realizácie zámeru	Predpokladané finančné zdroje	Termín realizácie
3.2	1.	Obnova Pamätníka padlým v prvej a druhej svetovej vojne a jeho blízkeho okolia v obecnom parku	Jakubovany	obec, európske fondy, Komunitná nadácia Liptov, sponzori	2023-2030
3.2	2.	Vybudovanie múzea v obci – nákup, oprava a zriadenie tradičného „jamnického domu“ pre zachovanie histórie obce	Jamník	obec, európske fondy, Komunitná nadácia Liptov, sponzori	2023-2030
3.2	3.	Kokavský jarmok	Liptovská Kokava	obec, európske fondy, Komunitná nadácia Liptov, sponzori	2023-2030
3.2	4.	Účasť na podujatiach ako varenie halušiek, fazuľovice	Liptovská Kokava		2023-2030
3.2	5.	podpora rozvoja tradícií (háčkovanie, maľovanie kraslíc, tkanie kobercov)	Liptovská Porúbka	obec, európske fondy, Komunitná nadácia Liptov, sponzori	2023-2030
3.2	6.	Vybudovanie izby/domu murárskych tradícií s výstavou starého murárskeho náradia	Liptovský Peter	obec, európske fondy, Komunitná nadácia Liptov, sponzori	2023-2030
3.2	7.	Vybudovanie múzea – Bocký dom – národná kultúrna pamiatka	Nižná Boca	obec, európske fondy, Komunitná nadácia Liptov, sponzori	2023-2030
3.2	8.	Pamätná izba resp. priestor s bannermi o histórii obce (2030)	Uhorská Ves	obec, európske fondy, Komunitná nadácia Liptov, sponzori	2030
3.2	9.	Bitka pri Vavrišove – zachovanie tradície	Vavrišovo	obec, európske fondy, Komunitná nadácia Liptov, sponzori	2023-2030
3.2	10.	Čo o mne vieš? – súťažné večery organizované formou kvízov, zamerané na históriu a súčasnosť obce	Vavrišovo		2023-2030
3.2	11.	Veľkonočný stolnotenísový turnaj – pre všetky vekové kategórie (každoročne)	Vavrišovo		2023-2030
3.2	12.	Stavanie mája – udržanie tradície (každoročne)	Vavrišovo		2023-2030
3.2	13.	Juniáles – spojený s oceňovaním úspešných žiakov a obyvateľov podporujúcich ich rozvoj (každoročne)	Vavrišovo		2023-2030
3.2	14.	Futbalový turnaj O pohár starostu obce – každý nepárny rok	Vavrišovo		2023-2030
3.2	15.	Retro beh medzi humnami – každý párny rok	Vavrišovo		2023-2030
3.2	16.	Posedenie Jednoty dôchodcov – pri príležitostiach Dňa matiek, Dňa otcov, október - úcta k starším, zimné posedenia zamerané na poéziu, prózu, hudbu, cestovateľské skúsenosti v slovnjej a dokumentaristickej prezentácii	Vavrišovo		2023-2030
3.2	17.	Uvítanie detí do života - zachovanie tradície s odovzdaním pamätného listu obce, zápisom do pamätnej knihy (podľa potreby)	Vavrišovo		2023-2030
3.2	18.	Návšteva jubilujúcich spoluobčanov – 80, 85, 90, 95 ročných s odovzdaním pamätného listu obce, zápisom do pamätnej knihy (podľa potreby)	Vavrišovo		2023-2030
3.2	19.	Kladenie vencov pri príležitosti výročia SNP pamätník Podbanské – organizácia v spolupráci s obcou Liptovský Peter v roku 2025, v obci Vavrišovo každoročne	Vavrišovo	2023-2030	
3.2	20.	Obnova národnej kultúrnej pamiatky Drevenice Jána Hálu	Vážec	obec, európske fondy, Komunitná nadácia Liptov, sponzori	2023-2030
3.2	21.	Jubilejné podujatie k 110. výročiu narodenia a 50. výročiu úmrtia Janka Silana (2024)	Vážec	obec, európske fondy, Komunitná nadácia Liptov, sponzori	2023-2030
3.2	22.	Tematické podujatia a tvorivé dielne v knižnici - novovybudovaná polyfunkčná budova v centre	Žiar	obec, európske fondy, Komunitná nadácia Liptov, sponzori	2023-2030

Regionálna výchova a vzdelávanie					
Aktivita	P.č.	Pomenovanie zámeru	Miesto realizácie zámeru	Predpokladané finančné zdroje	Termín realizácie
3.2	1.	Vydanie monografie o Hybiach	Hybe	obec, európske fondy, Komunitná nadácia Liptov, sponzori	2023-2030
3.2	2.	Vydať slovník/encyklopédiu rečí a zvyklostí	Hybe		2023-2030
3.2	3.	Vydanie knihy Dejiny a súčasnosť UPS Hybe a DVD štyri ročné obdobia	Hybe		2023-2030
3.2	4.	Realizácia osvetovej činnosti pre deti a mládež s cieľom posilniť vzťah mládeže k svojej obci a k jej hodnotám	Jakubovany		2023-2030
3.2	5.	Osadenie pamätnej tabule významným osobnostiam obce	Jamník	obec, európske fondy, Komunitná nadácia Liptov, sponzori	2023-2030
3.2	6.	Obnova pamätníkov a hrobov občanov Jamníka padlých v 1. a 2. svetovej vojne	Jamník		2023-2030
3.2	7.	Kúpa, oprava a zriadenie tradičného <i>Jamnického domu</i> pre zachovanie histórie, vysporiadanie pozemkov	Jamník		2023-2030
3.2	8.	Podpora poznania, zachovania špecifických kultúrnych znakov obce a regiónu/folklor, významní ľudia, monografia	Jamník		2023-2030
3.2	9.	Doplnenie informačných a vzdelávacích tabúl do obnovenej aleje	Jamník		2023-2030
3.2	10.	Spracovanie publikácie o historickom vývoji a tradíciách obce pre školy a subjekty CR	Liptovská Kokava	obec, európske fondy, Komunitná nadácia Liptov, sponzori	2023-2030
3.2	11.	Vydanie publikácie o činnosti DHZ	Liptovská Kokava		2023-2030
3.2	12.	V priestoroch SOŠ lesníckej a drevárskej zriadiť múzeum lesníctva (2024 – 2026, 10 000,-€)	Liptovský Hrádok	rozpočet Mesta L. Hrádok, súkromné zdroje partnerov, európske fondy, štátny rozpočet	2024 – 2026
3.2	13.	Umelecké tvorivé dielne zamerané na dobudovanie Girsíkovoho parku mladých dreveným mobiliárom	Liptovský Hrádok		2023-2030
3.2	14.	Obnova historických artefaktov – obnoviť liatinovú katedrálu, liatinové kríže, pietny kríž, spomienkové artefakty 1. a 2 svetovej vojny, osadiť bronzovú bustu M. R. Štefánika	Liptovský Hrádok		2023-2030
3.2	15.	Putovanie históriou – prehliadky mesta v dobových kostýmoch, doplnenie dobových kostýmov	Liptovský Hrádok		2023-2030
3.2	16.	Pochôdzky hrádockými dejinami – cyklus prednášok (Národný trust, s. o.)	Liptovský Hrádok		2023-2030
3.2	17.	Publikačná a propagačná činnosť – vydať knihu o histórii hrádockého hasičského zboru, knihu Liptov v ľudovej kultúre, zakúpiť fotoknihy a historické knihy, ktoré propagujú mesto a región, realizovať výskum novšej histórie mesta LH, vydať knihu „Príbeh mesta v období medzi dvoma vojnami“, založiť Mestské múzeum s cieľom výskumu, dokumentácie a prezentácie dejín a kultúry mesta LH a regiónu Horný Liptov, spracovanie a vydanie turistického sprievodcu mestom a okolím minimálne v 3 jazykových mutáciách (SJ, AJ, PL), zriadiť infocentrum a poskytovať sprievodcovské služby	Liptovský Hrádok		2023-2030
3.2	18.	Podpora etnologických prieskumov – hudba, tanec, film	Liptovský Hrádok		2023-2030
3.2	19.	Organizácia Tanečných domov – spoločné učenie tancov z oblasti Liptova	Liptovský Hrádok	2023-2030	
3.2	20.	Vytvorenie priestoru pre tanečné sústredenia folklórnych súborov	Liptovský Hrádok	2023-2030	
3.2	21.	Podpora účasti detí na medzinárodných súťažiach	Liptovský Hrádok	2023-2030	
3.2	22.	Vybudovanie parku osobností Liptovského Petra – inštalácia informačných tabúl s popisom pôsobnosti významných občanov, ktorí reprezentovali alebo obohatili obec	Liptovský Peter	obec, európske fondy, Komunitná nadácia Liptov, sponzori	2023-2030
3.2	23.	Zriadenie stálych expozícií z pôvodného štýlu života obyvateľov regiónu	Vyšná Boca	obec, európske fondy, Komunitná nadácia Liptov, sponzori	2023-2030
3.2	24.	Rozšírenie expozície múzea	Vyšná Boca		2023-2030

3.2	25.	Zlepšenie informovanosti – stránka obce, sociálne siete	Vyšná Boca		2023-2030
3.2	26.	Pamätná izba	Žiar	obec, európske fondy, Komunitná nadácia Liptov, sponzori	2023-2030
3.3 Podporiť spoluprácu na všetkých úrovniach v území aj mimo neho					
Vytváranie podmienok pre rozvoj regionálnej a nadregionálnej spolupráce obcí					
Aktivita	P.č.	Pomenovanie zámeru	Miesto realizácie zámeru	Predpokladané finančné zdroje	Termín realizácie
3.3	1.	Podpora tvorby partnerstiev a vzájomnej spolupráce, podpora nadregionálnych aktivít a družobných stykov (200€ ročne členstvo v medzinárodnom združení)	Jakubovany	obec, európske fondy, Komunitná nadácia Liptov, sponzori	2023-2030
3.3	2.	Širšia spolupráca s obcami mikroregiónu	Jakubovany		2023-2030
3.3	3.	Podpora rozvoja nadregionálnych aktivít	Jakubovany		2023-2030
3.3	4.	Podpora rozvoja družobných stykov. Zapájanie sa do medzinárodných, nadnárodných rozvojových aktivít, projektov, spolupráce	Jakubovany		2023-2030
3.3	5.	Partnerská spolupráca miest – oblasť kultúry, umeleckej činnosti, turistiky, športu a pod.	Liptovský Hrádok	rozpočet Mesta L. Hrádok, súkromné zdroje partnerov, európske fondy, štátny rozpočet	2023-2030
3.3	6.	Organizácia celoslovenských a regionálnych aktivít zameraných na žiakov základných škôl (2024-2030, 10.000€)	Liptovský Hrádok		2024-2030
3.3	7.	Medzinárodné výmeny študentov a učiteľov (2023 – 2030, 10.000€)	Liptovský Hrádok		2023 – 2030
3.3	8.	Medzinárodný Festival valaskej kultúry tematicky spojený s dejinami mesta a regiónu	Liptovský Hrádok		2023-2030
3.3	9.	Barlatón	Liptovský Hrádok		2023-2030
3.3	10.	Medzinárodná tematická súťaž neprofesionálnych filmov Tatranský kamzík	Liptovský Hrádok		2023-2030
3.3	11.	Vytváranie priestoru pre koordináciu činností v rámci mikroregiónu	Liptovský Ondrej		obec, európske fondy, Komunitná nadácia Liptov, sponzori
3.3	12.	Spolupráca s partnerskými obcami v Maďarsku	Liptovský Ondrej	2023-2030	
3.3	13.	Vytvorenie partnerstva so samosprávou mimo SR/Poľsko, Maďarsko, ČR, Rakúsko a pod.	Liptovský Peter	obec, európske fondy, Komunitná nadácia Liptov, sponzori	2023-2030
3.3	14.	Vytvorenie partnerstva so samosprávou na území SR (napr. Svätý Peter)	Liptovský Peter		2023-2030
3.3	15.	Cezhraničná spolupráca (2025)	Uhorská Ves	obec, európske fondy, Komunitná nadácia Liptov, sponzori	2025
3.3	16.	Podpora spolupráce s Poľskom, Českou republikou a Maďarskom pri rozvoji cestovného ruchu	Vavrišovo	obec, európske fondy, Komunitná nadácia Liptov, sponzori	2023-2030
3.3	17.	Spolupráca s Gminou Nowy Targ - pripomenka osobností Tišner/Rúfus (50.000€/rok)	Závažná Poruba	obec, európske fondy, Komunitná nadácia Liptov, sponzori	2023-2030
3.3	18.	Spolupráca so susediacimi obcami pri organizovaní podujatí a riešení spoločných problémov (Smrečany, Veterná Poruba, Okoličné, Kónská)	Žiar	obec, európske fondy, Komunitná nadácia Liptov, sponzori	2023-2030
3.3	19.	Spolupráca s partnerskými mestami a zahraničnými klubmi (Horská služba, turisti, kultúrne zoskupenia, DHZ)	Žiar		2023-2030
3.4 Zlepšiť medzilidské vzťahy					
Rozvíjanie svojpomoci a dobrovoľníctva					

Aktivita	P.č.	Pomenovanie zámeru	Miesto realizácie zámeru	Predpokladané finančné zdroje	Termín realizácie
3.4	1.	Spolupráca s tretím sektorom (priebežne)	Uhorská Ves	obec, európske fondy, Komunitná nadácia Liptov, sponzori	2023-2030
3.4	2.	Zapojenie zahraničných študentov prostredníctvom programu ERASMUS do skrášľovania amfiteátra (500€/ročne)	Východná	obec, európske fondy, Komunitná nadácia Liptov, sponzori	2023-2030
Zlepšovanie prístupu k spravodlivosti a vnímania problémov druhých					
Aktivita	P.č.	Pomenovanie zámeru	Miesto realizácie zámeru	Predpokladané finančné zdroje	Termín realizácie
3.4		x	x	x	x
Menšiny, rovnosť príležitostí, tolerancia voči inakosti					
Aktivita	P.č.	Pomenovanie zámeru	Miesto realizácie zámeru	Predpokladané finančné zdroje	Termín realizácie
3.4	1.	Vypracovanie stratégie zlepšenia vzťahu rómskych rodín s ostatnými obyvateľmi obce	Kráľova Lehota	obec, európske fondy, Komunitná nadácia Liptov, sponzori	2023-2030
3.4	2.	Program zlepšenia medziľudských vzťahov	Liptovská Porúbka	obec, európske fondy, Komunitná nadácia Liptov, sponzori	2023-2030
3.4	3.	Projekt Učíme sa tolerancii	Liptovská Porúbka		2023-2030
3.4	4.	Terénna sociálna práca	Liptovská Porúbka		2023-2030
3.4	5.	Obecná polícia	Liptovská Porúbka		2023-2030
3.4	6.	Aplikácia práva a poriadku v rómskej osade: likvidácia úžery, zníženie kriminality, eliminácia užívania omamných látok, mikro-samospráva, zlepšenie komunikácie s obcou	Príbylina		obec, európske fondy, Komunitná nadácia Liptov, sponzori
3.4	7.	Komunitné centrum a terénni pracovníci	Príbylina	2023-2030	
3.4	8.	Prezentácia rómskej kultúry, podpora talentovaných (MLD)	Príbylina	2023-2030	
3.4	9.	Organizovanie misijných aktivít pre rodiny v sociálnej a hmotnej núdzi a pre rómske rodiny v osade Dolinka	Vážec	obec, európske fondy, Komunitná nadácia Liptov, sponzori	
3.4	10.	Vybudovanie komunitného centra	Vážec		2023-2030
3.4	11.	Skvalitnenie životných podmienok rómskych rodín v osade Dolinka	Vážec		2023-2030
3.4	12.	Zriadenie terénnej a ambulantnej sociálnej služby	Vážec		2023-2030
3.4	13.	Zriadenie sociálneho a špeciálneho poradenstva	Vážec		2023-2030
3.4	14.	Zriadenie miestnych občianskych poriadkových služieb	Vážec	2023-2030	
3.4	15.	Podpora rozvoja kultúry Rómov	Východná	obec, európske fondy, Komunitná nadácia Liptov, sponzori	2023-2030

Špecifický cieľ 4: Podporiť ochranu životného prostredia a udržateľné využívanie zdrojov

4.1 Zvýšiť mieru zhodnocovania odpadov a likvidácie čiernych skládok

Osveta a vzdelávanie v oblasti tvorby a likvidácie odpadov, zvyšovanie environmentálneho povedomia

Aktivita	P.č.	Pomenovanie zámeru	Miesto realizácie zámeru	Predpokladané finančné zdroje	Termín realizácie
4.1	1.	Informačné kampane na podporu separovania odpadov a za zníženie zakladania nelegálnych skládok (200€ ročne)	Jakubovany	štátny rozpočet, európske fondy, súkromné zdroje, rozpočet obce	2023-2030
4.1	2.	Osveta mladých, organizovanie podujatí pre deti a mládež s dôrazom na ochranu prírody a efektívne využívanie prírodných zdrojov(100€ ročne)	Jakubovany		2023-2030
4.1	3.	Zefektívnenie separácie odpadov, osвета, informovanosť občanov – v spolupráci so Združením Čistý Liptov, Lupčianka, s. r. o. a TS Liptovský Hrádok (priebežne, 100€/rok na letáky, nálepky)	Jamník	štátny rozpočet, európske fondy, súkromné zdroje, rozpočet obce	2023-2030
4.1	4.	Zlepšiť účinnosť triedenia odpadu (letáky, vysielanie rozhlasu, obecné noviny, web)	Kráľova Lehota	štátny rozpočet, európske fondy, súkromné zdroje, rozpočet obce	2023-2030
4.1	5.	Separácia odpadov v rodinách, osвета, informovanosť občanov (6.000€/rok)	Liptovský Ondrej	štátny rozpočet, európske fondy, súkromné zdroje, rozpočet obce	2023-2030
4.1	6.	Zlepšenie účinnosti triedenia komunálneho odpadu v domácnostiach, zlepšenie triedenia odpadu v penziónoch a chatách (vydanie a distribúcia informačných letákov do domácností, stretnutia s chatármi, sprísnenie pravidiel a sprísnenie kontroly, zavedenie čiarových kódov na odpadové vrecia)	Nižná Boca	štátny rozpočet, európske fondy, súkromné zdroje, rozpočet obce	2023-2030
4.1	7.	Osveta a vzdelávanie občanov, chatárov a prenajímateľov k likvidácii odpadov	Nižná Boca		2023-2030
4.1	8.	Zriadenie aplikácie k separácii odpadov	Nižná Boca		2023-2030
4.1	9.	Osveta (spravodaj, letáky) - triedenie odpadov, separovaný zber (priebežne)	Uhorská Ves	štátny rozpočet, európske fondy, súkromné zdroje, rozpočet obce	2023-2030
4.1	10.	Viesť občanov k budovaniu domácich kompostovísk	Vavrišovo	štátny rozpočet, európske fondy, súkromné zdroje, rozpočet obce	2023-2030
4.1	11.	Usmerňovanie občanov v oblasti separácie	Vavrišovo		2023-2030
4.1	12.	Celoročný envirokrúžok v materskej škole	Veterná Poruba	štátny rozpočet, európske fondy, súkromné zdroje, rozpočet obce	2023-2030
4.1	13.	Osveta ostatných občanov cez Obecný spravodaj, miestny rozhlas a sociálne siete	Veterná Poruba	štátny rozpočet, európske fondy, súkromné zdroje, rozpočet obce	2023-2030
4.1	14.	Zvýšenie účinnosti separácie odpadu osvetou cez obecné noviny, letáky, verejné hovory (20-30%)	Žiar	štátny rozpočet, európske fondy, súkromné zdroje, rozpočet obce	2023-2030

Budovanie systému separovania odpadu, zberných dvorov a spoločných kompostovísk, zavádzanie princípov obehového hospodárstva

Aktivita	P.č.	Pomenovanie zámeru	Miesto realizácie zámeru	Predpokladané finančné zdroje	Termín realizácie
4.1	1.	Spracovanie biologického odpadu v kompostéroch	Beňadiková	európske fondy, vlastné zdroje investorov a obce	2023-2030
4.1	2.	Rozširovanie a zefektívnenie separovaného zberu odpadu s cieľom znižovania komunálneho odpadu (systém kompostérov do každého domu a chaty plus obecný na zber zelene z verejných plôch)	Jakubovany	štátny rozpočet, európske fondy, súkromné zdroje, rozpočet obce	2023-2030
4.1	3.	Vybudovanie "Integrovaného zberného dvora", komplexného systému nakladania s odpadmi (bioodpad, elektroodpad, drobný stavebný odpad, pneumatiky, veľkorozmerný odpad a pod.)	Jakubovany		2023-2030

4.1	4.	Riešenie odstraňovania zvieracích exkrementov z verejných priestranstiev	Jakubovany		2023-2030
4.1	5.	Vybudovanie a prevádzkovanie kompostoviska na zelený odpad	Jamník	štátny rozpočet, európske fondy, súkromné zdroje, rozpočet obce	2023-2030
4.1	6.	Vybudovanie zberného dvora	Jamník		2023-2030
4.1	7.	Zakúpenie kompostérov do domácností	Jamník		2023-2030
4.1	8.	Monitorovanie a sanovanie nelegálnych skládok odpadov a zabránenie ich ďalšiemu vzniku kamerovým systémom	Jamník		2023-2030
4.1	9.	Vybudovanie stojísk zabezpečených proti vniknutiu medveďa hnedého	Jamník		2023-2030
4.1	10.	Zakúpenie veľkoobjemových kontajnerov na zber triedených odpadov	Jamník		2023-2030
4.1	11.	Nákup strojovej techniky na údržbu verejných priestranstiev a zber odpadov	Jamník		2023-2030
4.1	12.	Zakúpenie kompostérov do domácností a obecného kompostéra/štiepkovača	Konská	štátny rozpočet, európske fondy, súkromné zdroje, rozpočet obce	2023-2030
4.1	13.	Vybudovanie zberného dvora pre kontajnery na triedený odpad	Konská		2023-2030
4.1	14.	Úprava, údržba kompostoviska	Konská		2023-2030
4.1	15.	Vytvorenie miestneho kompostovania	Kráľova Lehota	štátny rozpočet, európske fondy, súkromné zdroje, rozpočet obce	2023-2030
4.1	16.	Vybudovanie zberného dvora a kompostoviska	Liptovská Kokava	štátny rozpočet, európske fondy, súkromné zdroje, rozpočet obce	2023-2030
4.1	17.	Zabezpečenie legálneho skládkovania stavebného odpadu	Liptovská Kokava		2023-2030
4.1	18.	Vybudovanie kontajnerových státí, osvetla (2023-2030, 800 000€)	Liptovský Hrádok	rozpočet Mesta L. Hrádok, súkromné zdroje partnerov, európske fondy, štátny rozpočet	2023-2030
4.1	19.	Nákup kontajnerov proti vniknutiu medveďa (2024-2027, 60 000€)	Liptovský Hrádok		2024-2027
4.1	20.	Podpora separovaného zberu – nákup 120 l nádob (2025-2027, 30 000€)	Liptovský Hrádok		2025-2027
4.1	21.	Rekultivácia skládky TKO Žadovica (2023, 600 000€)	Liptovský Hrádok		2023
4.1	22.	Dobudovanie 4. kazety skládky TKO Žadovica (2025-2026, 1 mil. €)	Liptovský Hrádok		2025-2026
4.1	23.	Vybudovanie dotriedovacieho strediska na zmesový komunálny odpad (2024-2030, 200 000€)	Liptovský Hrádok		2024-2030
4.1	24.	Výstavba zberného dvora (2024-2030, 700 000€)	Liptovský Hrádok		2024-2030
4.1	25.	Nákup drviča kuchynského odpadu (2024-2025, 60 000€)	Liptovský Hrádok		2024-2025
4.1	26.	Zberné vozidlo na BRO (2025-2027, 200 000€)	Liptovský Hrádok		2025-2027
4.1	27.	Oplotenie a monitorovanie skládky TKO – oplotiť skládku TKO neželezným plotom a namontovať kamerový systém (2023-2030, 100.000€)	Liptovský Hrádok		2023-2030
4.1	28.	Vybudovanie stojísk na odpadové nádoby	Liptovský Ján		štátny rozpočet, európske fondy, súkromné zdroje, rozpočet obce
4.1	29.	Zabezpečenie kontajnerov a stojísk proti prístupu divjej zveri / stojiská pre zapustené kontajnery	Liptovský Ján	2023-2030	
4.1	30.	Nákup nových a obnova/výmena pôvodných kompostérov	Liptovský Ján	2023-2030	
4.1	31.	Zberný dvor a kompostovisko	Liptovský Ondrej	štátny rozpočet, európske fondy, súkromné zdroje, rozpočet obce	2023-2030
4.1	32.	Investície do odpadového hospodárstva v zmysle legislatívnych nárokov	Liptovský Peter	štátny rozpočet, európske fondy,	2023-2030

4.1	33.	Vybudovanie zberného dvora v obci	Liptovský Peter	vlastné zdroje investorov a obce	2023-2030
4.1	34.	Zabezpečenie kompostérov do každej domácnosti a na verejné priestranstvá	Liptovský Peter		2023-2030
4.1	35.	Odpadové hospodárstvo – vybudovanie prístreškov pre kontajnery na TKO	Malužiná		2023-2030
4.1	36.	Zriadenie kontajnerových stojísk a ich zabezpečenie pred divou zverou	Malužiná	štátny rozpočet, európske fondy, súkromné zdroje, rozpočet obce	2023-2030
4.1	37.	Zriadenie obecného kompostoviska	Malužiná		2023-2030
4.1	38.	Domáce kompostovanie -kompostéry	Malužiná		2023-2030
4.1	39.	Zakúpenie kompostérov do domácností a udržiavanie centrálného kompostéru na cintoríne	Nižná Boca	štátny rozpočet, európske fondy, súkromné zdroje, rozpočet obce	2023-2030
4.1	40.	Budovanie a rekonštrukcia zberných miest pre kontajnery na triedený odpad	Nižná Boca		2023-2030
4.1	41.	Vybudovanie podzemných kontajnerov (ochrana proti zveri a poveternostným podmienkam)	Nižná Boca		2023-2030
4.1	42.	Vybudovanie zberného dvora	Podtureň	štátny rozpočet, európske fondy, súkromné zdroje, rozpočet obce	2023-2030
4.1	43.	Výstavba prístreškov a stojísk na kuka nádoby v obci	Podtureň		2023-2030
4.1	44.	Mobilné zbery textílií, kovového odpadu, viacvrstvových obalov, nebezpečného odpadu	Pribylina	štátny rozpočet, európske fondy, súkromné zdroje, rozpočet obce	2023-2030
4.1	45.	Zabezpečiť separáciu komunálneho odpadu v obci	Pribylina		2023-2030
4.1	46.	Pravidelný odvoz komunálneho odpadu z rómskej osady a zavedenie minimálnych hygienických štandardov ako prevencia pred epidémiami	Pribylina		2023-2030
4.1	47.	Odpadové hospodárstvo – prekrytie kontajnerov prístreškami	Smrečany	štátny rozpočet, európske fondy, súkromné zdroje, rozpočet obce	2023-2030
4.1	48.	Vybudovanie kompostoviska/spoločného kompostoviska	Smrečany		2023-2030
4.1	49.	Vybudovanie zberného dvora	Vavrišovo	štátny rozpočet, európske fondy, súkromné zdroje, rozpočet obce	2023-2030
4.1	50.	Vybudovanie stojísk na kontajnery	Vavrišovo		2023-2030
4.1	51.	Zabezpečenie kompostérov do domácností	Vavrišovo		2023-2030
4.1	52.	Vybudovanie kompostoviska a zberného miesta na triedený odpad	Veterná Poruba	štátny rozpočet, európske fondy, súkromné zdroje, rozpočet obce	2023-2030
4.1	53.	Riadený vývoz odpadu	Veterná Poruba		2023-2030
4.1	54.	Zlepšenie nakladania s odpadmi – zavedenie množstevného zberu (váha na váženie odpadov)	Východná	štátny rozpočet, európske fondy, súkromné zdroje, rozpočet obce	2023-2030
4.1	55.	Dobudovanie zberného dvora	Východná		2023-2030
4.1	56.	Modernizácia skládky a zberného dvora	Východná		2023-2030
4.1	57.	Lisovanie zeleného odpadu na brikety, hala, technológia	Východná		2023-2030
4.1	58.	Separácia komunálneho odpadu v obci a mobilné zbery textílií, kovového odpadu, viacvrstvových obalov nebezpečných odpadov (priebežne, 10.000€)	Vyšná Boca	štátny rozpočet, európske fondy, súkromné zdroje, rozpočet obce	2023-2030
4.1	59.	Výstavba kompostoviska a zberného dvora pre separovaný zber (kompostovanie riešené priebežne decentralizovane: kompostéry do rodinných domov a chát, veľkoobjemové kontajnery na parkovisku)	Vyšná Boca		2023-2030
4.1	60.	Doplnenie nádob na separovaný odpad do domácností	Závažná Poruba	štátny rozpočet, európske fondy, súkromné zdroje, rozpočet obce	2023-2030
4.1	61.	Zber nebezpečného odpadu	Žiar	štátny rozpočet, európske fondy,	2023-2030

4.1	62.	Vybudovanie zberného dvora v obci	Žiar	súkromné zdroje, rozpočet obce	2023-2030
Likvidácia čiernych skládok					
Aktivita	P.č.	Pomenovanie zámeru	Miesto realizácie zámeru	Predpokladané finančné zdroje	Termín realizácie
4.1	1.	Monitorovanie a odstraňovanie čiernych skládok	Liptovská Porúbka	štátny rozpočet, európske fondy, súkromné zdroje, rozpočet obce	2023-2030
4.1	2.	Likvidácia čiernych skládok	Liptovský Peter	štátny rozpočet, európske fondy, súkromné zdroje, rozpočet obce	2023-2030
4.1	3.	Zabraňovanie vzniku nelegálnych skládok a ich likvidácia	Važec	štátny rozpočet, európske fondy, súkromné zdroje, rozpočet obce	2023-2030
4.1	4.	Zriadenie zberného dvora (2023)	Važec		2023
4.1	5.	Vyriešenie čiernej skládky na Brôdku	Veterná Poruba	štátny rozpočet, európske fondy, súkromné zdroje, rozpočet obce	2023-2030
4.1	6.	Prevenca vzniku čiernych skládok v obci a okolí (kamerový systém)	Vyšná Boca	štátny rozpočet, európske fondy, súkromné zdroje, rozpočet obce	2023-2030
4.1	7.	Priebežná likvidácia čiernych skládok, zlepšenie komunikácie s environmentálnymi organizáciami	Žiar	štátny rozpočet, európske fondy, súkromné zdroje, rozpočet obce	2023-2030
4.2 Znížiť riziko negatívnych dôsledkov prírodných katastrof a katastrofických udalostí					
Posilnenie vodozádržnej funkcie tokov, výstavba protizáplavových zariadení a protipožiarnej nádrže					
Aktivita	P.č.	Pomenovanie zámeru	Miesto realizácie zámeru	Predpokladané finančné zdroje	Termín realizácie
4.2	1.	Sledovanie dopadu protipovodňových opatrení v Liptovskom Ondreji na Beňadikovú	Beňadiková	európske fondy, vlastné zdroje investorov a obce	2023-2030
4.2	2.	Spracovanie štúdie protipovodňových opatrení	Beňadiková		2023-2030
4.2	3.	Protipovodňové opatrenia na úvrati obrábaných poľnohospodárskych pozemkov Pod Kráľovou, Pod Zjertom, v Hlbokej ceste, Pod Brezím, Za Hôrkou	Hybe	štátny rozpočet, európske fondy, súkromné zdroje, rozpočet obce	2023-2030
4.2	4.	Zachytenie zeminy v období dažďov (protierózne opatrenia - Kráľová, Vyšné Hony)	Hybe		2023-2030
4.2	5.	Aktualizácia, skvalitňovanie protipovodňových opatrení (priebežne, 4.000€/rok)	Jakubovany	štátny rozpočet, európske fondy, súkromné zdroje, rozpočet obce	2023-2030
4.2	6.	Oprava a spevnenie brehov, vyčistenie a regulácia vodných tokov, vybudovanie protipožiarnej nádrže	Jakubovany		2023-2030
4.2	7.	Posilnenie funkčnosti protipožiarnej nádrže	Liptovská Kokava	štátny rozpočet, európske fondy, súkromné zdroje, rozpočet obce	2023-2030
4.2	8.	Posilnenie vodozádržných opatrení zariadením dažďových záhrad	Liptovská Kokava		2023-2030
4.2	9.	Protipožiarne nádrže UPS	Liptovský Hrádok	rozpočet Mesta L. Hrádok, súkromné zdroje partnerov, európske fondy, štátny rozpočet	2023-2030
4.2	10.	Meliorácie	Liptovský Hrádok		2023-2030
4.2	11.	Stabilizácia brehov	Liptovský Hrádok		2023-2030
4.2	12.	Regulácia Štiavnice (1,5 mil. eur)	Liptovský Ján	štátny rozpočet, európske fondy, súkromné zdroje, rozpočet obce	2023-2030
4.2	13.	Protipožiarne nádrže v doline	Liptovský Ján		2023-2030

4.2	14.	Protipovodňové opatrenia na sútoku 3 miestnych potokov	Liptovský Ondrej	štátny rozpočet, európske fondy, súkromné zdroje, rozpočet obce	2023-2030
4.2	15.	Budovanie protipovodňových hrádzí, úprava vodných tokov a brehov	Liptovský Ondrej		2023-2030
4.2	16.	Vyregulovanie miestneho potoka	Liptovský Peter	štátny rozpočet, európske fondy, súkromné zdroje, rozpočet obce	2023-2030
4.2	17.	Prehĺbenie koryta	Liptovský Peter		2023-2030
4.2	18.	Preventívne opatrenia pred zosuvmi pôdy v lokalite Tále	Malužiná	štátny rozpočet, európske fondy, súkromné zdroje, rozpočet obce	2023-2030
4.2	19.	Odstránenie naplavenín v koryte rieky pri skládke dreva	Malužiná		2023-2030
4.2	20.	Spevnenie brehov vodných tokov v obci	Malužiná		2023-2030
4.2	21.	Úprava naplavenín na toku Bocianka	Nižná Boca	štátny rozpočet, európske fondy, súkromné zdroje, rozpočet obce	2023-2030
4.2	22.	Vybudovanie požiarnej nádrže	Nižná Boca		2023-2030
4.2	23.	Údržba a rekonštrukcia lesných ciest (odrážky na odvod vody)	Nižná Boca		2023-2030
4.2	24.	Protipovodňové opatrenia na lesných tokoch - Chopcovica	Nižná Boca		2023-2030
4.2	25.	Úprava toku Trhová	Podtureň	štátny rozpočet, európske fondy, súkromné zdroje, rozpočet obce	2023-2030
4.2	26.	Zdvihnutie mostíkov/lávok nad Smrečiankou	Smrečany	štátny rozpočet, európske fondy, súkromné zdroje, rozpočet obce	2023-2030
4.2	27.	Vybudovanie nových vyvýšených mostíkov/lávok nad Smrečiankou	Smrečany		2023-2030
4.2	28.	Odvedenie povrchových vôd z polí (záplavy spôsobené výsadbou „amerických“ plodín – kukurica, zemiaky)	Smrečany		2023-2030
4.2	29.	Protipovodňové opatrenia (2023-2030)	Vážec	štátny rozpočet, európske fondy, súkromné zdroje, rozpočet obce	2023-2030
4.2	30.	Vybudovanie protipožiarnej nádrže pri amfiteátri	Východná	štátny rozpočet, európske fondy, súkromné zdroje, rozpočet obce	2023-2030
4.2	31.	Posilnenie vodozádržnej funkcie Bodrogu	Východná		2023-2030
4.2	32.	Výstavba a údržba protizáplavových opatrení (odrážky mimo zastavaného územia vybudované svojpomocne)	Vyšná Boca	štátny rozpočet, európske fondy, súkromné zdroje, rozpočet obce	2023-2030
4.2	33.	Obnoviť prirodzené vodozádržné funkcie tokov a inundačných území (obnoviť staré korytá)	Vyšná Boca		2023-2030
4.2	34.	Výstavba protipožiarnych zariadení – malá vodná nádrž vo väzbe na záchyt prameňa Starobocianska, technické zariadenia	Vyšná Boca		2023-2030
4.2	35.	Rozšírenie zasnežovacej nádrže pod Opaliskom (protipožiarne nádrž)	Závažná Poruba	štátny rozpočet, európske fondy, súkromné zdroje, rozpočet obce	2023-2030
4.2	36.	Čistenie melioračných kanálov a potoka Brodok, Žuberová, Potoček	Závažná Poruba		2023-2030
4.2	37.	Regulácia tokov Smrečianka a Vrbička	Žiar	štátny rozpočet, európske fondy, súkromné zdroje, rozpočet obce	2023-2030
4.2	38.	Výstavba, rekonštrukcia, modernizácia odvodňovacích kanálov	Žiar		2023-2030
4.2	39.	Výstavba, rekonštrukcia, modernizácia vodozádržných prvkov	Žiar		2023-2030
Protipožiarne opatrenia					
Aktivita	P.č.	Pomenovanie zámeru	Miesto realizácie zámeru	Predpokladané finančné zdroje	Termín realizácie

4.2	1.	Vybudovanie protipožiarnej cesty z obce k chatám Baranec a Horec	Konská	štátny rozpočet, európske fondy, súkromné zdroje, rozpočet obce	2023-2030
4.2	2.	Požiarň monitorovací systém vrátane požiarň strážnych veží	Nižná Boca	štátny rozpočet, európske fondy, súkromné zdroje, rozpočet obce	2023-2030
4.2	3.	Budovanie protipožiarň ciest	Nižná Boca		2023-2030
4.2	4.	Vybudovanie protipožiarň prístupovň lesň ciest	Východná	štátny rozpočet, európske fondy, súkromné zdroje, rozpočet obce	2023-2030
4.2	5.	Zlepšenie prevencie požiarň pri pálení haluziny v lesoch	Žiar	štátny rozpočet, európske fondy, súkromné zdroje, rozpočet obce	2023-2030
4.2	6.	Výstavba, rekonštrukcia, modernizácia protipožiarň nádrží	Žiar		2023-2030
4.3 Zavedenie postupov pre zvýšenie ochrany krajiny a krajiny tvorby					
Zníženie energetickej náročnosti budov a zariadení, inovačné prístupy, udržateľnosť					
Aktivita	P.č.	Pomenovanie zámeru	Miesto realizácie zámeru	Predpokladané finančné zdroje	Termín realizácie
4.3	1.	Zateplenie budovy knižnice	Beňadiková	európske fondy, vlastné zdroje investorov a obce	2023-2030
4.3	2.	Zateplenie obecného úradu a výmena strechy	Hybe	štátny rozpočet, európske fondy, súkromné zdroje, rozpočet obce	2023-2030
4.3	3.	Zriadenie FVE na objekte ZŠ s MŠ	Hybe		2023-2030
4.3	4.	Racionalizácia kúrenia a spotreby energie	Jakubovany	štátny rozpočet, európske fondy, súkromné zdroje, rozpočet obce	2023-2030
4.3	5.	Podporovanie ďalšej plynofikácie rodinných domov v obci, elektrickej a alternatívnej energie ako nástrojov na znižovanie znečisťovania ovzdušia	Jakubovany		2023-2030
4.3	6.	Zateplenie MŠ a obecného úradu (KD), výmena okien, vyregulovanie vykurovacej sústavy (40.000€/ročne)	Jakubovany		2023-2030
4.3	7.	Výmena a zateplenie strešnej krytiny penziónu Studená	Jakubovany		2023-2030
4.3	8.	FVE na výrobu elektrickej energie, virtuálna batéria (dom smútku, penzión, kultúrny dom)	Jakubovany		2023-2030
4.3	9.	FVE na verejné osvetlenie s pohybovým čidlom	Jakubovany		2023-2030
4.3	10.	Vybudovanie osvetlenia na trati bežeckého lyžovania – využívanie alternatívnych zdrojov energie (FVE)	Jakubovany		2023-2030
4.3	11.	„Plávajúce mlyny“ – alternatívny zdroj energie	Jakubovany		2023-2030
4.3	12.	Zmena vykurovacích médií a systémov v obecných budovách	Jamník		2023-2030
4.3	13.	Oprava a rekonštrukcia budovy obecného úradu, zníženie energetickej náročnosti využitím OZE, vybavenie IT technológiami a kybernetickou bezpečnosťou	Jamník		štátny rozpočet, európske fondy, súkromné zdroje, rozpočet obce
4.3	14.	Dokončenie zateplenia budovy DHZ, využitie OZE	Jamník	2023-2030	
4.3	15.	Energetická úspornosť verejného osvetlenia	Jamník	2023-2030	
4.3	16.	Zmena vykurovania v budove OŠK	Jamník	2023-2030	
4.3	17.	Zateplenie, výmena strešnej krytiny a zníženie energetickej náročnosti kultúrneho domu	Jamník	2023-2030	
4.3	18.	Zmena vykurovania kultúrneho domu	Jamník	2023-2030	
4.3	19.	Rekonštrukcia obecného úradu a kultúrneho domu (výmena strechy, zateplenie, FVE, zmena vykurovacích technológii)	Konská	štátny rozpočet, európske fondy,	

4.3	20.	Zriadenie komunitnej energetiky – energetická sebestačnosť verejných budov, verejného osvetlenia	Konská	súkromné zdroje, rozpočet obce	2023-2030
4.3	21.	Zníženie energetickej náročnosti KD a OclÚ, rekonštrukcia systému vykurovania a vykurovacích telies v kultúrnom dome – využitie fotovoltaiiky a tepelných čerpadiel	Kráľova Lehota	štátny rozpočet, európske fondy, súkromné zdroje, rozpočet obce	2023-2030
4.3	22.	Zníženie energetickej náročnosti MŠ, rekonštrukcia elektroinštalácie a vnútorných omietok, zateplenie stropu a povaly – využitie fotovoltaiiky a tepelných čerpadiel	Kráľova Lehota		2023-2030
4.3	23.	Zníženie energetickej náročnosti verejného osvetlenia a rozšírenie osvetlenia na prístupovej komunikácii do rekreačného areálu – využitie alternatívnych zdrojov energie	Kráľova Lehota		2023-2030
4.3	24.	Zavedenie FVE na obecných budovách	Liptovská Kokava	štátny rozpočet, európske fondy, súkromné zdroje, rozpočet obce	2023-2030
4.3	25.	Modernizácia verejného osvetlenia s využitím alternatívnych zdrojov energie	Liptovská Kokava		2023-2030
4.3	26.	Využívanie alternatívnych zdrojov energie – geotermálna energia	Liptovská Kokava		2023-2030
4.3	27.	Využitie fotovoltaiiky a tepelných čerpadiel vo verejných budovách (multifunkčná budova: obecný úrad a MŠ, DHZ)	Liptovská Porúbka	štátny rozpočet, európske fondy, súkromné zdroje, rozpočet obce	2023-2030
4.3	28.	Rekonštrukcia verejného osvetlenia s využitím alternatívnych zdrojov energie	Liptovská Porúbka		2023-2030
4.3	29.	Obnova budovy kultúrneho domu v LH formou tepelnej ochrany, rekonštrukcia strechy, výmena dvier na rampe (2024-2030, 800 000€)	Liptovský Hrádok	rozpočet Mesta L. Hrádok, súkromné zdroje partnerov, európske fondy, štátny rozpočet	2024-2030
4.3	30.	zateplenie stropu estrádnej sály v Dome kultúry (2025-2026, 40 000 €)	Liptovský Hrádok		2025-2026
4.3	31.	Rekonštrukcia kúrenia v Kultúrnom dome s využitím tepelných čerpadiel a OZE (2024-2025, 150 000 €)	Liptovský Hrádok		2024-2025
4.3	32.	Zateplenie budovy Gymnázia (2025-2030, 100 000 €)	Liptovský Hrádok		2025-2030
4.3	33.	Výstavba zariadení na využitie slnečnej energie na výrobu elektriny (2024-2030, 100 000 €)	Liptovský Hrádok		2024-2030
4.3	34.	Znižovanie energetickej náročnosti budov – fotovoltaiický systém, výmena výplní otvorov, zateplenie obvodových plášťov objektov SOŠ elektrotechnickej (2024 - 2028, 190 000€)	Liptovský Hrádok		2024-2028
4.3	35.	Stavebné úpravy budovy telocvične so zameraním na jej energetickú efektívnosť (SOŠ lesnícka a drevárska, 2024 - 2026, 190 000€)	Liptovský Hrádok		2024-2026
4.3	36.	Zvyšovanie energetickej efektívnosti budovy Kultúrno-vzdelávacieho centra a výmena palivovej základne KVC	Liptovský Hrádok		2023-2030
4.3	37.	Modernizácia vykurovacieho systému ZŠ a MŠ – možnosť využitia energie na vykurovanie z obnoviteľných zdrojov	Liptovský Ján		2023-2030
4.3	38.	Rekonštrukcia vykurovania kultúrneho domu - možnosť využitia energie na vykurovanie z obnoviteľných zdrojov	Liptovský Ján		štátny rozpočet, európske fondy, súkromné zdroje, rozpočet obce
4.3	39.	Celková modernizácia a rozšírenie verejného osvetlenia (úsporné svietidlá, obnoviteľné zdroje)	Liptovský Ján	2023-2030	
4.3	40.	Zateplenie obecných budov a zmena vykurovacích médií/systémov v obecných budovách, oprava a rekonštrukcia budovy obecného úradu, zníženie energetickej náročnosti budovy vrátane vybavenia IT, kyberochrana	Liptovský Ondrej	štátny rozpočet, európske fondy, súkromné zdroje, rozpočet obce	2023-2030
4.3	41.	Zateplenie bytových domov	Liptovský Peter	štátny rozpočet, európske fondy, vlastné zdroje investorov a obce	2023-2030
4.3	42.	Zateplenie budovy MŠ a prevedenie zvislej izolácie základov	Liptovský Peter		2023-2030
4.3	43.	Energetické zhodnotenie budovy KD a OÚ, rekonštrukcia zvislej izolácie	Liptovský Peter		2023-2030
4.3	44.	Zateplenie hasičskej zbrojnice na estetickú a energeticky nenáročnú budovu	Liptovský Peter		2023-2030
4.3	45.	Využitie fotovoltaiiky a tepelných čerpadiel vo verejných budovách (obecný úrad, kultúrny dom, DHZ)	Liptovský Peter		2023-2030
4.3	46.	Rekonštrukcia plynovej kotolne na sídlisku s využitím alternatívy v podobe náhradného zdroja	Liptovský Peter		2023-2030

4.3	47.	Rekonštrukcia a modernizácia budov „Haláš“ a „Hostinec“ – s využitím moderných technológií a inovácií v súlade s pravidlami NKP – využitie alternatívnych zdrojov energie	Malužiná	štátny rozpočet, európske fondy, súkromné zdroje, rozpočet obce	2023-2030
4.3	48.	Modernizácia kultúrno-obecného domu - viacúčelový objekt - využitie fotovoltaiiky a tepelných čerpadiel	Nižná Boca	štátny rozpočet, európske fondy, súkromné zdroje, rozpočet obce	2023-2030
4.3	49.	Zateplenie a oprava strechy na OcÚ, vybudovanie bezbariérového vstupu, využitie fotovoltaiiky a tepelných čerpadiel vo verejných budovách	Podtureň	štátny rozpočet, európske fondy, súkromné zdroje, rozpočet obce	2023-2030
4.3	50.	Rekonštrukcia, zateplenie a zníženie energetickej náročnosti verejných obecných budov (KD, hasičská zbrojnica, dom smútku s obecným múzeom – pamätnou izbou, obecný úrad)	Smrečany	štátny rozpočet, európske fondy, súkromné zdroje, rozpočet obce	2023-2030
4.3	51.	Využitie fotovoltaiiky a tepelných čerpadiel vo verejných budovách (obecný úrad, kultúrny dom, DHZ)	Smrečany		2023-2030
4.3	52.	Rekonštrukcia verejného osvetlenia s využitím alternatívnych zdrojov energie	Smrečany		2023-2030
4.3	53.	Využitie fotovoltaiiky na vybudovanie osvetlenia cyklochodníka	Smrečany		2023-2030
4.3	54.	Energetická štúdia zateplenia domov	Uhorská Ves	štátny rozpočet, európske fondy, súkromné zdroje, rozpočet obce	2023-2030
4.3	55.	Využitie fotovoltaiiky, solárnych panelov a tepelných čerpadiel vo verejných budovách (obecný úrad, kultúrny dom, DHZ)	Uhorská Ves		2023-2030
4.3	56.	Zateplenie obecných budov a bytoviek, zateplenie strechy MŠ	Vavrišovo	štátny rozpočet, európske fondy, súkromné zdroje, rozpočet obce	2023-2030
4.3	57.	Využitie fotovoltaiiky a tepelných čerpadiel na obecných budovách a ČOV – energetickej sebestačnosti	Vavrišovo		2023-2030
4.3	58.	Zateplenie a rekonštrukcia fasády obecného úradu	Veterná Poruba	štátny rozpočet, európske fondy, súkromné zdroje, rozpočet obce	2023-2030
4.3	59.	Modernizácia verejného osvetlenia s využitím alternatívnych zdrojov energie	Veterná Poruba		2023-2030
4.3	60.	Využitie fotovoltaiiky a tepelných čerpadiel vo verejných budovách – energetickej sebestačnosti verejných budov	Východná	štátny rozpočet, európske fondy, súkromné zdroje, rozpočet obce	2023-2030
4.3	61.	Využitie fotovoltaiiky a tepelných čerpadiel vo verejných budovách (obecný úrad kultúrny dom, DHZ)	Vyšná Boca	štátny rozpočet, európske fondy, súkromné zdroje, rozpočet obce	2023-2030
4.3	62.	Modernizácia kotolní na pevné palivo, rekonštrukcia vykurovacieho systému DSS, využitie OZE (2025-2026)	Závažná Poruba	štátny rozpočet, európske fondy, súkromné zdroje, rozpočet obce	2025-2026
4.3	63.	Zníženie energetickej náročnosti v DSS a ZŠ	Závažná Poruba		2023-2030
4.3	64.	Zateplenie a rekonštrukcia strechy ZŠ	Závažná Poruba		2023-2030
4.3	65.	Dobudovanie fotovoltaiiky na obecné budovy	Závažná Poruba		2023-2030
4.3	66.	Energetická úspora viacúčelového súboru budov v centre obce (obecný úrad, škola, kultúrny dom, knižnica, bývalá budova ZŠ s novým účelom), výmena krovu, okien, zateplenie, výmena vykurovacích technológií, fotovoltaiika - využívanie alternatívnych zdrojov energie (2024-2028)	Žiar	štátny rozpočet, európske fondy, súkromné zdroje, rozpočet obce	2024-2028
Starostlivosť o vodné toky a vodné prvky					
Aktivita	P.č.	Pomenovanie zámeru	Miesto realizácie zámeru	Predpokladané finančné zdroje	Termín realizácie
4.3	1.	Vyčistenie a starostlivosť o potok Hybica	Hybe	štátny rozpočet, európske fondy, súkromné zdroje, rozpočet obce	2023-2030
4.3	2.	Ochrana a podpora využitia vlastných vodných zdrojov	Jakubovany	štátny rozpočet, európske fondy, súkromné zdroje, rozpočet obce	2023-2030
4.3	3.	Regulácia potoka Jamníček a jeho prítokov	Jamník	štátny rozpočet, európske fondy,	2023-2030

4.3	4.	Vybudovanie zádržných opatrení v obci	Jamník	súkromné zdroje, rozpočet obce	2023-2030
4.3	5.	Vyčistenie Korského potoka a priebežná starostlivosť oň	Korská	štátny rozpočet, európske fondy, súkromné zdroje, rozpočet obce	2023-2030
4.3	6.	Úprava brehov pri rieke Belá	Liptovská Kokava	štátny rozpočet, európske fondy, súkromné zdroje, rozpočet obce	2023-2030
4.3	7.	Úprava koryta potoka Dovalovec	Liptovský Hrádok	rozpočet Mesta L. Hrádok, súkromné zdroje partnerov, európske fondy, štátny rozpočet	2023-2030
4.3	8.	Zabezpečenie sútoku Belej a Váhu pred zosuvmi pôdy	Liptovský Hrádok		2023-2030
4.3	9.	Presun koryta rieky Bocianky, úprava brehov a údržba toku – doplnenie lávok, vyznačenie trás	Malužiná	štátny rozpočet, európske fondy, súkromné zdroje, rozpočet obce	2023-2030
4.3	10.	Údržba brehových porastov a zabezpečenie priechodnosti vodného toku Bocianka (vyčistenie priehrady)	Nižná Boca	štátny rozpočet, európske fondy, súkromné zdroje, rozpočet obce	2023-2030
4.3	11.	Údržba vodného toku Chopcovica	Nižná Boca		2023-2030
4.3	12.	Doplniť a udržiavať brehové porasty vodných tokov	Pribylina		2023-2030
4.3	13.	Revitalizácia tajchu v Úzkej doline	Pribylina	štátny rozpočet, európske fondy, súkromné zdroje, rozpočet obce	2023-2030
4.3	14.	Výstavba vodozádržných objektov	Pribylina		2023-2030
4.3	15.	Revitalizácia biotopu Štiavnice (prerezávka, odstránenie naplavenín)	Uhorská Ves	štátny rozpočet, európske fondy, súkromné zdroje, rozpočet obce	2023-2030
4.3	16.	Brigáda pri úprave brehov potoka Vavrišanka	Vavrišovo	štátny rozpočet, európske fondy, súkromné zdroje, rozpočet obce	2023-2030
4.3	17.	Úprava toku Východnianky a jej čistenie	Východná	štátny rozpočet, európske fondy, súkromné zdroje, rozpočet obce	2023-2030
4.3	18.	Tiesňava Hybice	Východná		2023-2030
4.3	19.	Údržba a čistenie korýt miestnych tokov	Vyšná Boca	štátny rozpočet, európske fondy, súkromné zdroje, rozpočet obce	2023-2030
4.3	20.	Regulácia vodných tokov v celkom katastri obce	Vyšná Boca		2023-2030
4.3	21.	Čistenie tokov Smrečianka a Vrbička	Žiar	štátny rozpočet, európske fondy, súkromné zdroje, rozpočet obce	2023-2030
Vypracovanie a implementácia stratégií šetrného prístupu k životnému prostrediu					
Aktivita	P.č.	Pomenovanie zámeru	Miesto realizácie zámeru	Predpokladané finančné zdroje	Termín realizácie
4.3	1.	Solárne panely – Úložisko, Vachtárová, Hlboký Jarok, Zadná, Bystrá, Jasenovisko	Hybe	štátny rozpočet, európske fondy, súkromné zdroje, rozpočet obce	2023-2030
4.3	2.	Investície na zlepšovanie stavu lesa – ochrana lesa pred poškodením zverou	Kráľova Lehota	štátny rozpočet, európske fondy, súkromné zdroje, rozpočet obce	2023-2030
4.3	3.	Implementácia agroenvironmentálnych schém a systému ekologického poľnohospodárstva na území obce	Kráľova Lehota		2023-2030
4.3	4.	Prijatie opatrení na dosledovanie údržby krajiny po hospodárskej činnosti	Liptovská Porúbka	štátny rozpočet, európske fondy, súkromné zdroje, rozpočet obce	2023-2030
4.3	5.	Čistenie a údržba turistických chodníkov	Liptovská Porúbka		2023-2030
4.3	6.	Zvýšenie hospodárnosti pri zásobovaní teplom a teplou vodou v bytovo-komunálnej sfére mesta LH – staré rozvody vymeniť za predizolované potrubia (2023-2030, 2 mil. eur)	Liptovský Hrádok	rozpočet Mesta L. Hrádok, súkromné zdroje partnerov, európske fondy, štátny rozpočet	2023-2030

Zvyšovanie znalosti obyvateľov regiónu o území a jeho hodnotách					
Aktivita	P.č.	Pomenovanie zámeru	Miesto realizácie zámeru	Predpokladané finančné zdroje	Termín realizácie
4.3	x	x	x	x	x
Výchova k udržateľnému využívaniu miestnych zdrojov a starostlivosti o krajinu					
Aktivita	P.č.	Pomenovanie zámeru	Miesto realizácie zámeru	Predpokladané finančné zdroje	Termín realizácie
4.3	1.	Vyčistenie a rekultivácia pasienkov – biele plochy	Hybe	štátny rozpočet, európske fondy, súkromné zdroje, rozpočet obce	2023-2030
4.3	2.	Obnova obecných studní	Hybe		2023-2030
4.3	3.	Spolupráca s ÚPSVaR – aktivačné práce na ochranu životného prostredia	Vavrišovo	štátny rozpočet, európske fondy, súkromné zdroje, rozpočet obce	2023-2030
4.3	4.	Čistenie turistických chodníkov od odpadkov (v rámci brannej výchovy)	Žiar	štátny rozpočet, európske fondy, súkromné zdroje, rozpočet obce	2023-2030
4.3	5.	Akcie zamerané na zvýšenie povedomia o životnom prostredí a starostlivosti o krajinu	Žiar		2023-2030
Starostlivosť o zeleň v intravilánoch obcí					
Aktivita	P.č.	Pomenovanie zámeru	Miesto realizácie zámeru	Predpokladané finančné zdroje	Termín realizácie
4.3	1.	Vytvorenie zelenej oddychovej zóny pred obecným úradom a kultúrnym domom	Beňadiková	európske fondy, vlastné zdroje investorov a obce	2023-2030
4.3	2.	Revitalizácia námestia	Hybe	štátny rozpočet, európske fondy, súkromné zdroje, rozpočet obce	2023-2030
4.3	3.	Podporovanie výsadby pôvodných drevín a ošetrovanie chorých drevín, náhrada starých drevín novou výsadbou mladých drevín (1.500€/rok)	Jakubovany	štátny rozpočet, európske fondy, súkromné zdroje, rozpočet obce	2023-2030
4.3	4.	Ochrana, údržba a rozvoj verejnej zelene	Jakubovany		2023-2030
4.3	5.	Rozvoj verejnej zelene so snahou dosiahnutia zväčšenia rekreačno-relaxačných plôch	Jakubovany		2023-2030
4.3	6.	Vybudovanie a rekonštrukcia plôch verejnej zelene, orez a starostlivosť o staré stromy, dobudovanie drobnej architektúry oddychových zón, informačné systémy	Jamník	štátny rozpočet, európske fondy, súkromné zdroje, rozpočet obce	2023-2030
4.3	7.	Vybudovanie zelenej oddychovej aleje – korza – cesta do Podturne	Jamník		2023-2030
4.3	8.	Obnovenie starých ovocných sádov s vybudovaním oddychových zón a informačnej infraštruktúry	Jamník		2023-2030
4.3	9.	Obnova studní a vybudovanie zádržných opatrení	Jamník		2023-2030
4.3	10.	Výsadba stromčekov, čistenie a údržba zelene	Konská	štátny rozpočet, európske fondy, súkromné zdroje, rozpočet obce	2023-2030
4.3	11.	Vybudovanie zelenej oddychovej zóny pri cintoríne	Konská		2023-2030
4.3	12.	Obnova mestského mobiliáru – (2023-2030, 150 000 €)	Liptovský Hrádok	rozpočet Mesta L. Hrádok, súkromné zdroje partnerov, európske fondy, štátny rozpočet	2023-2030
4.3	13.	Vnútroblok Prekážka – zelené plochy (2024-2027, 30 000 €)	Liptovský Hrádok		2024-2027
4.3	14.	Námestie Františka Wisnera – zelené plochy (2024-2027, 30 000 €)	Liptovský Hrádok		2024-2027

4.3	15.	Výsadba verejnej zelene v rámci náhradnej výstavby (2023-2030, 60 000 €)	Liptovský Hrádok		2023-2030
4.3	16.	Revitalizácia zelene v okolí KVC	Liptovský Hrádok		2023-2030
4.3	17.	Realizácia obnovy pamiatkového objektu a chráneného areálu Hrádocké arboretum (2024-2030, 1 800 000 €)	Liptovský Hrádok		2023-2030
4.3	18.	Liptovský Ján zelenší - kontrolované výrubby stromov v záhradách v intraviláne	Liptovský Ján	štátny rozpočet, európske fondy, súkromné zdroje, rozpočet obce	2023-2030
4.3	19.	Spracovanie generelu verejnej zelene, výsadba a starostlivosť o zeleň v spolupráci s odborníkmi	Liptovský Ondrej	štátny rozpočet, európske fondy, súkromné zdroje, rozpočet obce	2023-2030
4.3	20.	Revitalizácia parku pri Lesnej správe – vytvorenie zelenej oddychovej zóny s prvkami pre deti a mládež	Malužiná		2023-2030
4.3	21.	Revitalizácia verejnej zelene	Malužiná	štátny rozpočet, európske fondy, súkromné zdroje, rozpočet obce	2023-2030
4.3	22.	Pravidelná údržba brehovej zelene	Malužiná		2023-2030
4.3	23.	Zelené strechy	Pribylina	štátny rozpočet, európske fondy, súkromné zdroje, rozpočet obce	2023-2030
4.3	24.	Revitalizácia zelene v obci	Uhorská Ves	štátny rozpočet, európske fondy, súkromné zdroje, rozpočet obce	2023-2030
4.3	25.	Revitalizácia zelene v obci a na cintoríne (2024-2025)	Závažná Poruba	štátny rozpočet, európske fondy, súkromné zdroje, rozpočet obce	2024-2025
4.3	26.	Vypracovanie generelu zelene v obci	Závažná Poruba		2023-2030
4.3	27.	Výsadba prírodného oplatenia funkčného cintorína	Žiar		2023-2030
4.3	28.	Parkové úpravy starého cintorína, starostlivosť o alej	Žiar	štátny rozpočet, európske fondy, súkromné zdroje, rozpočet obce	2023-2030
4.3	29.	Starostlivosť o zeleň v obci	Žiar		2023-2030
4.3	30.	Výstavba, rekonštrukcia, modernizácia prvkov zelenej infraštruktúry	Žiar		2023-2030
Zlepšovanie kvality životného prostredia v obciach					
Aktivita	P.č.	Pomenovanie zámeru	Miesto realizácie zámeru	Predpokladané finančné zdroje	Termín realizácie
4.3	1.	Rekonštrukcia umývačky automobilov a čistiarne odpadových vôd – hospodársky dvor Beňadiková	Beňadiková	európske fondy, vlastné zdroje investorov a obce	2023-2030
4.3	2.	Ochrana vôd a čistoty komunikácií u prevádzkovateľov v areáli PD a v chatovej oblasti	Jakubovany		2023-2030
4.3	3.	Starostlivosť o dreviny – odstránenie poškodených a nová výsadba	Jakubovany	štátny rozpočet, európske fondy, súkromné zdroje, rozpočet obce	2023-2030
4.3	4.	Nakladanie s obecnými pozemkami – údržba a využitie	Jakubovany		2023-2030
4.3	5.	Revitalizácia obecnej záhrady – vybudovanie zelenej oddychovej zóny s prvkami pre deti a mládež	Kráľova Lehota	európske fondy, vlastné zdroje investorov a obce	2023-2030
4.3	6.	Vybudovanie zelených oddychových zón	Liptovská Kokava	štátny rozpočet, európske fondy, súkromné zdroje, rozpočet obce	2023-2030
4.3	7.	Vybudovanie zelených parkovacích miest v okolí kultúrneho domu, obecného úradu, kostola	Liptovská Kokava		2023-2030
4.3	8.	Úprava okolia budovy KD a OÚ	Liptovský Peter	štátny rozpočet, európske fondy, vlastné zdroje investorov a obce	2023-2030
4.3	9.	Výsadba protiexhalačovej a protihlukovej zelenej bariéry	Liptovský Peter		2023-2030

4.3	10.	Budovanie zelených a vegetačných striech na verejných budovách – tepelná stabilizácia, znižovanie tepelných strát, ochrana nosnej konštrukcie a hydroizolácie, redukcia znečistenia vzduchu	Liptovský Peter		2023-2030
4.3	11.	Zabezpečiť zníženie produkovaných emisií hlavným zdrojom znečistenia - domácnosťami	Pribylina	štátny rozpočet, európske fondy, súkromné zdroje, rozpočet obce	2023-2030
4.3	12.	Protihluková stena (2026)	Uhorská Ves	štátny rozpočet, európske fondy, súkromné zdroje, rozpočet obce	2026
4.3	13.	Stromová alej	Uhorská Ves		2023-2030
4.3	14.	Brigády pri čistení priestorov obecného cintorína	Vavrišovo	štátny rozpočet, európske fondy, súkromné zdroje, rozpočet obce	2023-2030
4.3	15.	Brigády pri likvidácii čiernych skládok	Vavrišovo		2023-2030
4.3	16.	Vykášanie zanedbaných priestorov pri komunikácii III. triedy –vstup do obce z Liptovského Hrádku a Pribyliny	Vavrišovo		2023-2030
4.3	17.	Vykášanie zanedbaných priestorov pri poľných cestách v katastri obce	Vavrišovo		2023-2030
4.3	18.	Vybudovanie zelenej oddychovej zóny pri kultúrnom dome a plochy dopravného stíšenia (zelené parkovisko)	Vavrišovo		2023-2030
4.3	19.	Určenie lokality vhodnej na výsadbu stromov, drevín pri narodení dieťaťa	Vavrišovo		2023-2030
4.3	20.	Čistota verejných priestranstiev	Važec		štátny rozpočet, európske fondy, súkromné zdroje, rozpočet obce
4.3	21.	Výsadba zelene	Važec	2023-2030	
4.3	22.	Vybudovanie oddychovej zóny	Važec	2023-2030	
4.3	23.	Revitalizácia námestia	Važec	2023-2030	
4.3	24.	Využívanie alternatívnych zdrojov energie	Važec	2023-2030	
4.3	25.	Revitalizácia kravína a odstránenie obťažovania obyvateľov zápachom	Východná	štátny rozpočet, európske fondy, súkromné zdroje, rozpočet obce	2023-2030
4.3	26.	Starostlivosť o lúky a pasienky	Východná		2023-2030
4.3	27.	Vykášanie, pasenie (salaš), pestovanie tradičných plodín	Závažná Poruba	štátny rozpočet, európske fondy, súkromné zdroje, rozpočet obce	2023-2030
4.3	28.	Koše na exkrementy pre psíčkarov	Žiar	štátny rozpočet, európske fondy, súkromné zdroje, rozpočet obce	2023-2030

6 FINANČNÁ ČASŤ

Program hospodárskeho rozvoja a sociálneho rozvoja obcí Horného Liptova na roky 2023-2030 rieši problémy a potreby územia komplexne. Dokument obsahuje aj návrhy na mnohé inovatívne projekty, ktoré neboli doposiaľ v samosprávach a ich rozpočtoch obvyklé. Na ich realizáciu je potrebné získať vo veľkej miere aj vonkajšie zdroje.

➤ Program Slovensko

Finančné zdroje z Európskych fondov na financovanie regionálnych a obecných zámerov budú na Slovensku v programovom období 2021 – 2027 realizované prostredníctvom programu s názvom **Program Slovensko** (OP Slovensko), ktorý bol schválený Európskou komisiou dňa 22. novembra 2022. Riadiacim orgánom Programu Slovensko je Ministerstvo investícií, regionálneho rozvoja a informatizácie SR (MIRRI SR) a 10 sprostredkovateľských orgánov. Program Slovensko nahrádza doterajších šesť operačných programov z obdobia rokov 2014 až 2020 zameranom na investovanie do rastu a zamestnanosti.

Program Slovensko prináša zjednodušenie a zefektívnenie eurofondového procesu a prostredníctvom neho sa efektívne investujú prostriedky z rozpočtu EÚ a zo štátneho rozpočtu SR.

V novom programovom období 2021-2027 je pre Slovensko z európskych fondov v rámci nového **Programu Slovensko** vyčlenená suma **12,59 miliardy Eur**, čo je v programe rozdelené v rámci 5 cieľov politik a ich jednotlivých priorít:

Ciele politik	Priority	Alokácia
Cieľ politiky 1: KONKURENCIESCHOPNEJŠIA A INTELIGENTNEJŠIA EURÓPA na presadzovanie inovatívnej a inteligentnej transformácie hospodárstva a regionálnej prepojenosti IKT	1P1: Veda, výskum a inovácie	1,9 miliardy Eur
	1P2: Digitálna pripojiteľnosť	
Cieľ politiky 2: ZELENŠIA EURÓPA podporujúca prechod z ekologickejšieho, nízkouhlíkového hospodárstva na hospodárstvo s nulovou bilanciou uhlíka a odolnú Európu vďaka presadzovaniu čistej a spravodlivej energetickej transformácie, zelených a modrých investícií, obehového hospodárstva, zmierňovania zmeny klímy a adaptácie na ňu, predchádzania rizikám a ich riadenia a udržateľnej mestskej mobility	2P1: Energetická efektívnosť a dekarbonizácia	4,2 miliardy Eur
	2P2: Životné prostredie	
	2P3: Udržateľná mestská mobilita	
Cieľ politiky 3: PREPOJENEJŠIA EURÓPA vďaka posilneniu mobility	3P1: Doprava	2 miliardy Eur
Cieľ politiky 4: SOCIÁLNEJŠIA A INKLUZÍVNEJŠIA EURÓPA implementujúca Európsky pilier sociálnych práv	4P1: Adaptabilný a prístupný trh práce	3,3 miliardy Eur
	4P2: Kvalitné a inkluzívne vzdelávanie	
	4P3: Zručnosti pre lepšiu adaptabilitu a inklúziu	
	4P4: Záruka pre mladých	
	4P5: Aktívne začlenenie a dostupné služby	
	4P6: Aktívne začlenenie rómskych komunít	

	4P7: Sociálne inovácie a experimenty	
	4P8: Potravinová a materiálna deprivácia	
Cieľ politiky 5: EURÓPA BLIŽŠIE K OBČANOM vďaka podpore udržateľného a integrovaného rozvoja všetkých typov území a miestnych iniciatív	5P1: Moderné regióny	400 miliónov Eur
Priorita 6: Fond na spravodlivú transformáciu	6P1: Fond na spravodlivú transformáciu	441 miliónov Eur
Priorita 7: Technická pomoc	7P1: Technická pomoc	410 miliónov Eur

Zdroj: Program Slovensko (schválený Vládou SR dňa 28. júna 2022)

Slovensko podporuje integrovaný územný rozvoj na základe integrovaných územných stratégií regiónov a integrovaných územných stratégií území udržateľného mestského rozvoja formou integrovaných územných investícií. Tie obsahujú hlavné ciele budúceho rozvoja územia, podľa ktorých vzniknú konkrétne projekty. Zámery podpory vychádzajú z priorit definovaných v Programe Slovensko.

Spoločným cieľom integrovaných územných investícií je podporiť spoluprácu územných partnerov v prospech čo najefektívnejšieho využitia európskych zdrojov na rozvoj a vyššiu kvalitu života obyvateľov regiónov.

V súlade s Jednotným metodickým rámcom pre prípravu integrovaných územných stratégií a integrovaných územných investícií v Slovenskej republike v programovom období 2021 – 2027, vydaným Ministerstvom investícií, regionálneho rozvoja a informatizácie SR je vypracovaná Integrovaná územná stratégia ŽSK. Pre napĺňanie IÚS Žilinského kraja sú navrhnuté nasledovné integrované riešenia, ktoré spoločne vytvárajú funkčný a prepojený celok:

- **Zelený kraj**
- **Atraktívny kraj**
- **Sociálny (súdržný) kraj**
- **Moderný (rozumný) kraj**

Ciele politík	Alokácia pre IUS ŽSK
Cieľ politiky 1: KONKURENCIESCHOPNEJŠIA A INTELIGENTNEJŠIA EURÓPA na presadzovanie inovatívnej a inteligentnej transformácie hospodárstva a regionálnej prepojenosti IKT	9 389 714 EUR
Cieľ politiky 2: ZELENŠIA EURÓPA podporujúca prechod z ekologickejšieho, nízkouhlíkového hospodárstva na hospodárstvo s nulovou bilanciou uhlíka a odolnú Európu vďaka presadzovaniu čistej a spravodlivej energetickej transformácie, zelených a modrých investícií, obehového hospodárstva, zmierňovania zmeny klímy a adaptácie na ňu, predchádzania rizikám a ich riadenia a udržateľnej mestskej mobility	48 684 542 EUR
Cieľ politiky 3: PREPOJENEJŠIA EURÓPA vďaka posilneniu mobility	12 854 398 Eur
Cieľ politiky 4: SOCIÁLNEJŠIA A INKLUZÍVNEJŠIA EURÓPA implementujúca Európsky pilier sociálnych práv	19 465 788 Eur
Cieľ politiky 5: EURÓPA BLIŽŠIE K OBČANOM vďaka podpore udržateľného a integrovaného rozvoja všetkých typov území a miestnych iniciatív	17 015 477 Eur

Celková finančná alokácia pre Integrovanú územnú stratégiu ŽSK je 107 mil. Eur.

➤ Programy územnej spolupráce

Medzi programy územnej spolupráce patria programy INTERREG VI-A SLOVENSKO – ČESKO, INTERREG VIA POĽSKO – SLOVENSKO a nadnárodný program INTERREG stredná Európa.

Programy cezhraničnej spolupráce sa zameriavajú na zlepšenie regionálnych politík prostredníctvom výmeny skúseností, inovatívnych postupov a budovania kapacít medzi subjektmi podieľajúcimi sa na implementácii a príprave regionálnych politík. Ide o projekty mäkkého charakteru, kde môžu byť realizované pilotné investičné aktivity v obmedzenom rozsahu. Podpora je zameraná od výskumu a inovácií, životného prostredia, klimatických zmien, sociálnej problematiky, dopravy a mobility až k previazaným oblastiam integrovaného rozvoja.

Cieľom programu **INTERREG VI-A SLOVENSKO – ČESKO** je vytvárať priaznivé podmienky pre lepšie cezhraničné väzby a zvýšiť atraktivnosť prihraničného regiónu pre jeho obyvateľov i návštevníkov.

Najdôležitejšie oblasti spolupráce medzi Slovenskom a Českom:

1. životné prostredie
2. kultúra a cestovný ruch
3. inštitucionálna spolupráca
4. fond malých projektov, ktorý je zameraný na podporu partnerstiev a cezhraničných štruktúr, vrátane voľnočasových a záujmových aktivít

Na slovenskej strane program INTERREG SK – CZ zahŕňa územie Trnavského, Trenčianskeho a **Žilinského samosprávneho kraja**. Na českej strane patrí do programu Juhomoravský, Zlínsky a Moravsko-sliezsky kraj. Miera spolufinancovania bude 80 %. Celková alokácia na program je 37 miliónov EUR.

Cieľom programu **INTERREG VI-A POĽSKO – SLOVENSKO** je vytvárať priaznivé podmienky pre lepšie cezhraničné väzby a zvýšiť atraktivnosť prihraničného regiónu pre jeho obyvateľov i návštevníkov.

Najdôležitejšie oblasti spolupráce medzi Slovenskom a Poľskom:

1. životné prostredie
2. kultúrne a prírodné dedičstvo a cestovný ruch
3. doprava a komunikácie
4. spolupráca inštitúcií a obyvateľov pohraničia

Na slovenskej strane program INTERREG PL – SK zahŕňa územie **Žilinského** a Prešovského samosprávneho kraja a okres Spišská Nová Ves v Košickom samosprávnom kraji. Na poľskej strane patria do programu južné okresy Sliezskeho, Malopoľského a Podkarpatského vojvodstva. Miera spolufinancovania bude 80 %. Celková alokácia na program je 129,9 milióna EUR.

➤ PLÁN OBNOVY A ODOLNOSTI

Plán obnovy je spoločnou reakciou krajín EÚ na silný pokles ekonomiky v dôsledku pandémie COVID - 19. Jeho hlavným cieľom je podporiť reformy a investície, ktoré Slovensku umožnia začať opäť dobiehať životnú úroveň priemeru EÚ.

Alokácia: 6 575 mil. EUR (k dispozícii je však aj nevyčerpaných 8 miliárd EUR z EŠIF 2014-2020)

Riadiaci orgán: Úrad vlády SR

Hlavné priority		Kľúčové komponenty	Alokácia
1.	Kvalitné vzdelávanie	dostupnosť, rozvoj a kvalita inkluzívneho vzdelávania	892 mil. Eur
		vzdelávanie pre 21. Storočie	
		zvýšenie výkonnosti slovenských VŠ	
2.	Veda, výskum, inovácie	efektívnejšie riadenie a posilnenie financovania výskumu, vývoja a inovácií	739 mil. Eur
		lákavosť a udržanie talentov	
3.	Zelená ekonomika	obnoviteľné zdroje energie a energetická infraštruktúra	2 301 mil. Eur
		obnova budov	
		udržateľná doprava	
		dekarbonizácia priemyslu	
		adaptácia na zmenu klímy	
4.	Lepšie zdravie	moderná a dostupná zdravotná starostlivosť	1 533 mil. Eur
		humánna, moderná a dostupná starostlivosť o duševné zdravie	
		dostupná a kvalitná dlhodobá sociálno-zdravotná starostlivosť	
5.	Efektívna verejná správa a digitalizácia	zlepšenie podnikateľského prostredia	1 110 mil. Eur
		reforma justície	
		boj proti korupcii a praniu špinavých peňazí, bezpečnosť a ochrana obyvateľstva	
		digitálne Slovensko	
		zdravé verejné financie	

Zdroj: Tvoríme lepšie Slovensko, brožúra

➤ Európsky poľnohospodársky fond pre rozvoj vidieka

Rozhodnutím Európskej komisie č. C (2022) 8337 vstúpil od 1. 1. 2023 do platnosti Strategický plán Spoločnej poľnohospodárskej politiky na roky 2023 – 2027 (SP SPP), podľa ktorého sa bude pôdohospodárom prerozdeľovať 3,38 miliardy EUR z eurofondov a 866,8 milióna EUR zo štátneho rozpočtu.

Cieľom SP SPP je zvýšiť konkurencieschopnosť a odolnosť poľnohospodárskeho sektora za súčasnej ochrany prírodných zdrojov.

SP SPP podporí aj implementáciu stratégií miestneho rozvoja s dôrazom na malé inovatívne podniky, sociálnu inklúziu, diverzifikáciu poľnohospodárskych aktivít a na tvorbu pracovných miest.

Intervencia LEADER - Implementácia stratégie miestneho rozvoja a projektov spolupráce, chod MAS a animácie podporí implementáciu stratégií miestneho rozvoja a projekty spolupráce na vidieku.

Priority v rámci Intervencie LEADER budú napomáhať pri postupnom zotavovaní sa z pandémie COVID 19 pričom kľúčovú úlohu budú zohrávať mikro, malé a stredné podniky (vrátane sociálnych podnikov) t.j. zvyšovanie počtu pracovných miest na vidieku, resp. udržanie existujúcich. Zároveň sa aktivity budú zameriavať aj na podporu mladých ľudí a seniorov. Vyľudňovanie vidieka a sociálne vylúčenie sa budú riešiť prostredníctvom zvyšovania povedomia verejnosti v území MAS, budovanie kapacít a občianskych iniciatív, komunitnej spolupráce prostredníctvom medziľudských vzťahov a aktívneho trávenia voľného času. Navrhované priority Intervencie LEADER sú zamerané na podporu investícií do nových odvetví nepoľnohospodárskeho charakteru, na podporu tvorby nových pracovných miest, transformáciu výrobných procesov a vývoj nových inovatívnych produktov pre poľnohospodárov, čím sa môžu stať konkurencieschopnejšími a vytvárať podmienky pre zvýšenie zamestnanosti v území MAS. S cieľom zvýšiť ekonomickú stabilitu poľnohospodárov sa podpora bude zameriavať na diverzifikáciu ich činností. Vyvážený územný rozvoj sa zabezpečí prostredníctvom zvýšenia, resp. udržania zamestnanosti vidieckeho obyvateľstva, ktorá sa nevyhnutne spája s investíciami do ekonomickej infraštruktúry a rozvojom poľnohospodárskych a nepoľnohospodárskych činností na vidieku. **Na intervenciu LEADER je alokovaných 166,7 mil. EUR.**

➤ **Ostatné grantové možnosti**

Ďalšími možnosťami financovania realizácie projektových zámerov sú financie z rôznych grantových, fondových a dotačných nástrojov ako napríklad:

- **Environmentálny fond**, ktorý je primárne zriadený za účelom uskutočňovania štátnej podpory starostlivosti o životné prostredie a tvorbu životného prostredia na princípoch trvalo udržateľného rozvoja. Hlavným poslaním fondu je poskytovanie finančných prostriedkov žiadateľom vo forme dotácií alebo úverov na podporu projektov v rámci činností zameraných na dosiahnutie cieľov štátnej environmentálnej politiky na celoštátnej, regionálnej alebo miestnej úrovni.
- **Nadácia SPP** – jej víziou je podpora, rozvoj a ochrana duchovných, kultúrnych a morálnych hodnôt na Slovensku a zmierňovanie dopadov ťažkých životných podmienok na ľudí prostredníctvom organizácií, ktoré presadzujú pozitívne dlhodobé a inovatívne zmeny v sociálnej oblasti. Doposiaľ nadácia rozdelila 200 tisíc Eur na rozvoj regiónov, revitalizáciu životného prostredia a zlepšenie kvality života ľudí na Slovensku. Vďaka prostriedkom z grantu sa môžu zrealizovať projekty, ktoré prispievajú k oživeniu komunitného, kultúrneho alebo športového života v mestách a obciach na celom Slovensku.
- **Fond na podporu umenia** – nahrádza dotačný systém ministerstva kultúry a poskytuje finančné prostriedky najmä na tvorbu, šírenie a prezentáciu umeleckých diel; podporu medzinárodnej spolupráce; na vzdelávacie programy v oblasti umenia, kultúry a kreatívneho priemyslu; na štipendiá pre fyzické osoby, ktoré sa tvorivo, či výskumne podieľajú na rozvoji umenia a kultúry.
- **Žilinský samosprávny kraj** - dotácie a granty z vlastných príjmov ŽSK a dotácie predsedu ŽSK.

7 VPLYVY NA ŽIVOTNÉ PROSTREDIE A POSÚDENIE V PROCESE SEA

Okresný úrad životného prostredia v Liptovskom Mikuláši, Odbor starostlivosti o životné prostredie, úsek štátnej správy ochrany prírody a krajiny a posudzovania vplyvov na životné prostredie, pod číslom **OU-LM-OSZP-2023/012418/010** zo dňa **09. 10. 2023** vydal rozhodnutie, že Spoločný program hospodárskeho rozvoja a sociálneho rozvoja obcí Horného Liptova do roku 2030 sa nebude posudzovať podľa § 7 ods. 5 zákona č. 24/2006 Z. z. o posudzovaní vplyvov na životné prostredie.

Pripomienky dotknutých orgánov uvedené v rozhodnutí, a to najmä pripomienky Štátnej ochrany prírody SR, Správy NAPANT a TANAP, Ministerstva životného prostredia SR, odboru štátnej geologickej správy, je potrebné akceptovať najmä pri projektovej príprave konkrétnych investičných zámerov alebo pri spracovaní územnoplánovacej dokumentácie, prípadne ich zmien a doplnkov.

8 ZÁVER

Aktualizácia dokumentu bola spracovaná Miestnou akčnou skupinou Horný Liptov v období 12/2022 – 10/2023. Spracovateľský a metodický tím tvorili: Marcela Herichová, Ing. Ingrid Pavlíková, Ing. Ján Pavlík, PhD. a Mgr. Lenka Janovčíková.

9 PRÍLOHY

9.1 VYHODNOTENIE SPOLOČNÉHO PROGRAMU HOSPODÁRSKEHO ROZVOJA A SOCIÁLNEHO ROZVOJA OBCÍ HORNÉHO LIPTOVA DO ROKU 2022:

- Celková suma realizovaných a ukončených projektových zámerov v území Horného Liptova období rokov 2015 – 2022
- Súhrnný prehľad opatrení realizovanými obcami a mestom v období 2015 – 2022

9.2 STANOVISKO OKRESNÉHO ÚRADU ŽIVOTNÉHO PROSTREDIA K POSUDZOVANIU VPLYVOV SEA

9.3 POVERENIE PRE MANAŽOVANIE A KOORDINÁCIU AKTUALIZÁCIE DOKUMENTU SPRO

9.4 UZNESENIA OBCENÝCH ZASTUPITEĽSTIEV O SCHVÁLENÍ AKTUALIZOVANÉHO DOKUMENTU